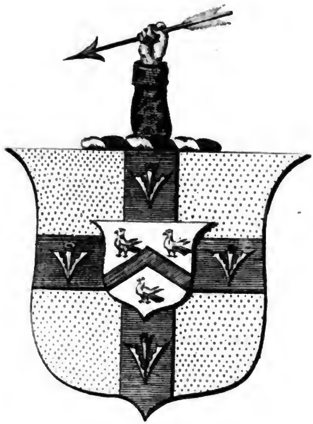
A 532765

Digitized by Google

George Harrison.

Digitized by Google

Digitized by Google

DA
70
4

Digitized by Google

Digitized by Google

DA
170
.T84

Digitized by Google

Nicolaus Trivetus Historicus.

Literam Codicis Manuſcripti initialem pulcherrime depictam, quæ Authoris icona hoc modo exhibet, delineavit et æri insculpsit **Georgius Vertue**
Sumptu ***IOANNIS BRIDGES*** *Arm.*[ri]

UNIV. OF

Digitized by Google

NICOLAI TRIVETI,

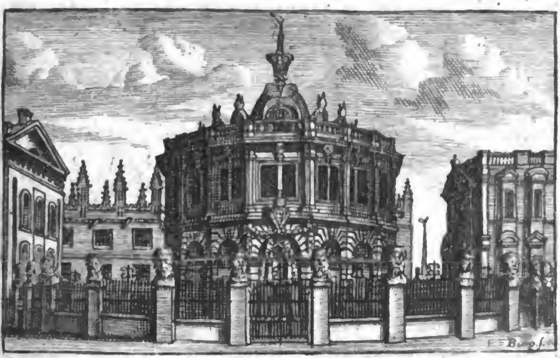
DOMINICANI,

ANNALES

SEX

REGUM ANGLIÆ.

E præſtantiſſimo Codice *Glaſtonienſi* nunc primum emendate edidit ANTONIUS HALL, A. M. Coll. Regin. *Oxon.* Socius.

OXONII,

E THEATRO SHELDONIANO,

M. DCC. XIX.

Digitized by Google

DA
170
.T84

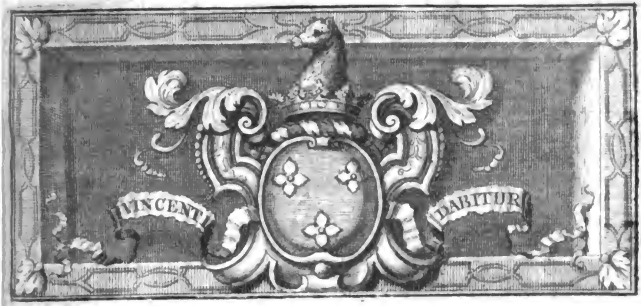
Imprimatur.

JO. BARON,

VICE-CAN. *OXON.*

Mar. 26. 1718.

Digitized by Google

HENRICO VINCENT,

DE *TRURO*

In Agro *CORNUBIENSI*

ARMIGERO,

IN COMITIIS

BRITANNIÆ

SENATORI.

HISTORIA eſt, *Henrice Vincenti* præſtantiſſime, qua ſola rerum optimarum maximarumque memoria poſteritati commendatur.

a

165515

Digitized by Google

datur. Hac etenim demta, neſcio an aliquid intereſſet in hominum memoria, ætatem præſentem ſi excipias, inter eos qui patriæ commodis quotidie invigilant, atque inter tenebriones nequiſſimos, quos harum rerum cura adeo non tangit, ut optimis quibuſque, per recte facta ad immortalitatem contendentibus, quam maxime invideant.

Neque Reges ipſi, in ſummo rerum & laudis faſtigio poſiti, ab hac ſorte ſunt immunes; quorum res, etiam præclariſſime geſtæ, paulatim exoleſcunt, niſi ab hominibus eloquentia atque eruditione præſtantibus illuſtrentur. Triveto certe, Scriptori, ut ea erant tempora, docto & diſerto, multum debent *Plantageniſtæ*; & inter eos præcipue EDWARDUS, Regum ſui ſæculi potentiſſimus.

Et exorietur fortaſſe aliquis, præſertim in ætate, in qua Tu Tuique ſi-

Digitized by Google

ſimiles non modo Litteras ipſi excolitis, ſed alios eas excolentes amore ac præmiis proſequimini, cui tantum aliquando debebunt Principum noſtræ ætatis egregia facinora, quantum non dico EDWARDI Triveto, ſed quantum vel HENRICI Bacono, vel ELIZABETHÆ Camdeno, recentiorum Hiſtoricorum diligentiſſimis.

Dicet ille inter Regum res geſtas, Civium etiam laudes, ingenio & meritis in patriam celebrium: inter quos Tu locum non potes non obtinere excelſum, utpote hiſce virtutibus cumulatiſſimus. Prædicabit ille Liberalitatem Tuam, & Studium in Litteras; Amorem Tuum in Eccleſiam, & affectum in Academias non ſimulatum; Eloquentiam tuam, & in litteris humanioribus, Poëtica præſertim, perſpicientiam. Non ſilebit ille morum Tuorum & humanitatis ſuavitates, non jus & officia amicitiarum diligenter ſancteque à Te ſemper ſervata.

vata. Quod ſi interea, *Vincenti* ornatiſſime, ea benignitate Trivetum, qua amicos ſoles, excipere digneris, rem facies cum auctore ipſo dignam, tum certe gratiſſimam Editori ejus,

Tui

longe ſtudioſiſſimo,

ANT. HALL.

Digitized by Google

Lectori Benevolo

S. P. D.

ANTONIUS HALLIUS.

F*IDEM publice datam, cum* [1] Lelandum de Scriptoribus *è tenebris eruiſſem, editis* Triveti *Annalibus, liberare jam aggredior. Incipiendum autem duxerim ab hoc Scriptore, utpote omnibus iſtius ætatis Hiſtoriarum conditoribus meritiſſime antelato; ſeu fidem ejus ſpectes, ſeu variam eruditionem. Et eſt ſane, & haberi voluit,* [2] *ſi mentem ipſius recte aſſequor,* Guilielmi Malmeſburienſis [3] *Continuator; Hiſtorici ſummi, & cui nulla vicinarum Gentium, barbaro illo ævo, parem ſe habuiſſe tuto poſſit gloriari. Quanta autem fuerat apud Populares ſuos exiſtimatione cum alia multa oſtendunt, tum hoc præcipue, quod Chronographi ſequentes* Triveti *Annales in opera ſua tranſ-*

1 Ad finem *Lelandi*, Oxon. 1709. 2 Vid. Annal. p. 3. 3 Idem nobiſcum ſenſiſſe videtur *J. Balæus*, Centuriator, qui in *Introductione pro Hiſtoria Formanda* ſic ſcribit: *Nicolaus Trivetus Malmesburienſem excipiens, incipit à Rege Stephano, & deſinit in mortem Edwardi primi, anno Domini 1307.*

ferre

ferre certatim contendunt. Nam ut Matthæum Weſtmonaſterienſem *atque alios prætercam*, Thomæ Walſingamii EDWARDUS I *nihil aliud eſt quam* Trivetus *interpolatus. neque alio facile Auctori plus tribuit* Joannes Roſſus, *Antiquarius* Verovicanus, *quam noſtro* Triveto; *quem ſæpius, ſequioribus præſertim temporibus, libentiſſime exſcribit.*

In animo olim erat viris doctiſſimis, Decem Scriptorum *Editoribus*, Trivetum *etiam in publicum proferre; atque in eum finem noſtri Codicis* [1] *Apographum ſibi olim comparaverat* Cornelius Bee, *Bibliopola* Londinenſis, *de Hiſtoria & Antiquitatibus* Anglicanis *præclare meritus. Viginti circiter poſt hæc annis, in* Gallia *vir eruditus* Lucas Acherius, *Monachus Benedictinus, è Codice* Bigotiano *non ita præſtanti,* [2] *indocto inſuper uſus Librario, in* [3] *Spicilegio ſuo edidit. adjutus tamen ingenio atque judicio* Hadriani Valeſii, *Antiquarii doctiſſimi, in* Triveto *emaculando quod potuit præſtitit.*

Poſt mortem Joannis Fellii, *Epiſcopi* Oxonienſis *ſanctiſſimi pariter atque doctiſſimi, cui in votis erat, inter multos alios Hiſtoriographos,* Trivetum *etiam typis* Anglicanis *exſcriptum videre*, Hen-

---

1 Exſtat etiamnum in Bibliotheca *Bodleiana* inter Codices *Fellianos*. ad initium libri hæc leguntur: 26 *Novem.* 1651. *I receiv'd in full for comparing and writing of this Book of Mr. Cornelius Bee the ſum of* 17 *ſhillings, having formerly received* 40 *ſhillings, I ſay received the Day and year above written* per *me* ED. EARBURY. Witneſs *John Fosbroke.* 2 Apographum *Earberianum* eſt etiam inemendate Scriptum, adeo ut feliciter *Triveto* ceſſiſſe exiſtimandum ſit, quod Codex iſte typis non fuiſſet deſcriptus. 3 Tomo VIII. quod ſane *Spicilegium* eſt auctoribus rariſſimis refertiſſimum.

ricus

Digitized by Google

ricus Whartonus *accuratam ejus* [1] *Editionem adgreſſus eſt. quod ſi* Triveto *tam felici eſſe licuiſſet, ut à tam docto tamque excellenti Antiquario ederetur, in eo perpoliendo omnis opera noſtra inanis fuiſſet & ſupervacanea.*

Ego vero nactus Codicem præſtantiſſimum, id demum Triveto *præſtiti, quod alii olim fruſtra tentaverant. Eſt autem MS. noſter pervetuſtus, pulcherrimus, & ea accuratione ſcriptus, qua reliqui fere* [2] Glaſtonienſes. *Ope hujus Codicis lacunas in Apographo* Bigotiano *ſupplevi, & Auctorem paſſim in curſu operis emendavi, ut cuivis diligenter conferenti facile apparebit. Uſus ſum præterea exemplari MS. Collegii* Mertonenſis, *itidem vetuſto, ſed non adeo emendate exarato. In ſubſidium etiam ſæpius vocavi Chronicon Auctoris noſtri* [3] Gallicum, *in Collegio* Magdalenenſi *adſervatum, cui nonnihil nitoris, qui in Annalibus Latinis paſſim conſpicitur, acceptum referre debemus.*

---

1 Vide Vitam ejus *Concionibus* præmiſſam. 2 Conſtat ex locis bene multis hujus Codicis, eum olim fuiſſe ex Libris *F. Joannis Merylynch*, Monachi *Glaſtonienſis*; qui & ipſe nonnihil commentatus eſt de *Regibus Anglorum*, in eodem MS. adhucdum viſendum. 3 Titulus Libri: *Les Cronycles ke Frere Nichole Tryvet eſcrit à Dame Marie la file moun Seygnour le Roy Edward le fits Henry.* Initium vero ſic ſe habet: *Pur ceo ke nous ſumes avyſes de ceaus ke ſount perſons en eſtudye*, neque aliter incipit Codex MS. viri pereruditi *Rogeri Galei* Armigeri, doctiſſimi * *Thomæ Galei* Decani quondam Eboracenſis filii non degeneris. *Trivetus* autem poſtquam in hoc Chronico veteris Teſtamenti Hiſtoriam ordine Librorum Biblicorum breviter percurriſſet, & ex Evangeliis & Actis Apoſtolorum Novi etiam Teſtamenti res maxime memorabiles delibaſſet, novum Titulum libro ſuo impertit: *Les Geſtes des Apoſtoiles Emperours & Roys.*

* Videſis ſummi viri Elogium apud *P. D. Huetium*, in *Commentario de Rebus ad eum pertinentibus*, p. 315.

Digitized by Google

A meipſo vero impetrare non poſſum, ut huic Præfatianculæ finem prius imponam, quam gratias publice egerim Joanni [1] Bridges *Armigero, homini cum Hiſtoriæ patriæ, tum litteraturæ omnis politioris egregie perito; qui effigiem Auctoris, Operi præmiſſam, manu eximii Artificis* Georgii Vertue *in ære cælatam, ultro ad nos humaniſſime tranſmiſit. cui viro elegantiſſimo etiam alias me multum debere libentiſſime ſoleo profiteri.*

Quæ porro de Triveto *dicenda habuimus, petenda ſunt è Teſtimoniis, & noſtris ad eadem Obſervatiunculis. Vale, & Continuationem* Triveti *à nobis propediem expecta.*

---

1 De *Barton* prope *Kettering* in Agro *Northamptonienſi.*

Scribebam in Coll. Reg. *Oxon.*
15 Kal. Junii, MDCCXIX.

TE-

TESTIMONIA QUÆDAM DE VITA & SCRIPTIS NICOLAI [1] TRIVETI.

Joannes Lelandus *de Scriptoribus Britannicis.*

NICOLAUS Trivetus, Thomæ [2] Triveti Equitis filius, in ipſa adoleſcentia Dominicanis, qui Londini habitabant, ſocium ſe adjunxit. Ubi cum prima ſuæ profeſſionis fundamenta recte jeciſſet, Oxonium nobilem academiam petiit, oculos, animum, ſenſus denique omnes ad litteras convertens; quos poſtea ibidem, tanquam è pleno fonte, vel ad ſaturitatem uſque hauriebat. Deinde, quæ eſt aviditas hominum videndi rerum juxta ac locorum varietatem, contulit ſe ad Pariſios, (ut ipſe fatetur in prologo hiſtoriæ ſuæ, quam de ſex Regibus Anglorum ſcripſit, id eſt à Stephano ad ultimos annos Edovardi Longi) quo orbem diſciplinarum, quem feliciter inceperat, felicius abſolveret. Non ille equidem labor ſuo auctori vanus fuit; nam paucis annis aſſecutus eſt id quod voluit, nempe cognitionem ſcientiarum mire variam. Tum ut fieri ſolet, patriæ amor, & ſtudium videndi propinquos, illius animum occupabat. Quare mature Londinum reverſus eſt, non ſine publica Dominicanorum, quibuſcum antea vixerat, lætitia; id quod manifeſte apparuit, cum paulo poſt ab eiſdem Præſes electus eſſet, non ſine totius Collegii ſui cum utilitate tum honore. Exercebat enim adoleſcentes, ſuæ curæ commiſſos, per omnes gradus virtutis & litterarum; partim docendo & ſcribendo, partim etiam honeſtæ vitæ exemplis.

Sed hic interim ne ignores, lector humaniſſime, fuit illud ſæculum non uſque adeo felix, ſi linguarum puritatem, ſi

1 Vel *Trivetti*, vel *Treveti*, vulgo *Treveth.* nonnunquam *Lelando*, ex interpretatione, *Tripodiu.* Vid. ejus Collect. Tom. II. p. 280. ubi ſunt Excerpta quædam ex hiſtoria *Nicolai Tripodii.* 2 Alterius *Thomæ Triveti* meminit *Walſingamius* in *Ricardo* II.

ſplendida orationis ornamenta, ſi vim eloquentiæ ſpectes. Non defuit tamen materia omnis gravitatis, ponderis, majeſtatis etiam pleniſſima; quæ virtutes, quamvis aureum illud eloquentiæ flumen pleno alveo ſecum non deferant, habent tamen quod ſtudioſi laudent. Hæc ego præluſi, ne ſi quiſpiam [1]delicatulus offendat in Triveto, quod apud Latiniſſimos auctores non legerit, auctorem alioqui doctum prorſus repudiat.

Reſtat autem, ut ſis ſciens quot ille ingenii ſui monimenta chartis & poſteritati commendaverit. ſcripſit enim hæc, quæ ſequuntur:

Commentarios	
In [2] Senecam Tragœdum.	*Rudis adoleſcentiæ petul.*
In [3] Transformationes P. Ovidii.	
In Problemata Ariſtotelis.	
In Librum Boëtii de Conſolatione Philoſophiæ.	*Explanatio librorum.*
In libros [4] Auguſtini de Civitate Dei.	*Glorioſa dicta ſunt.*
In Valerii libellum de non ducenda uxore.	*Mulier ſi primatum habeat.*
[5] Hiſtoriam ſex Regum Angliæ, à Stephano ad ultima Eadveardi Longi tempora.	
[6] Hiſtoriam ab Orbe condito ad Chriſti Nativitatem, quam dedicavit Hugoni de Engoliſina, Archidiacono Cantiorum.	
De Perfectione juſtitiæ.	*Inſinuavit mihi nuper.*
Commentarios in Geneſim.	
In [7] Pſalterium.	*Humana natura.*
In [8] Regulam S. Auguſtini.	
Quodlibeta	
De [9] Officio Miſſæ.	

1 Talis erat *Joannes Ludovicus Vives*, vir ſane elegantiſſimus, ſed auctori noſtro paulo iniquior. & neſcio an is ipſe ſit, quem hic loci *Lelandus* indigitat. 2 Argumenta ejus in *Senecæ* Tragœdias extant MSS. in Domo *S. Petri* Cantabrigiæ. 3 MS. in Collegio *D. Joannis* Baptiſtæ Oxonii. nec non in Bibliotheca Collegii *Sidney-Suſſex* Cantabrigiæ. 4 MS. in Bibliotheca Bodleiana, & in Domo *S. Petri* Cantabrigiæ. 5 Poteſt recte appellari, *Hiſtoria Plantageniſtarum*. Nos Codicem MS. ſecuti, *ANNALES ſex Regum Angliæ* indigitamus. 6 Diverſa eſſe videtur à Chronico ſuo Gallice ſcripto, licet eadem tempora complectantur: quoniam illa dicatur, ut teſtatur Lelandus, Hugoni de Engoliſmo Cantiorum Archidiacono; hoc vero Dominæ *Mariæ Edwardi* 1 filiæ, Sanctimoniali Ambresburienſi, inſcribitur. Attamen ſola fere eſt *Lelandi* auctoritas, quæ facit ut exiſtimem aliquid intereſſe inter *Hiſtoriam* ab Origine mundi, & *Chronicon* Generale Normannice Scriptum. niſi quis adfirmare velit *Chronicion* illud (eſt enim breviuſculum) eſſe majoris *Hiſtoriæ* epitomen. 7 MS. in Bibliotheca Bodleiana. 8 MS. in Bibliotheca Bodleiana. 9 In eadem Bibliotheca.

Vixit

Digitized by Google

Vixit regnantibus Edovardo primo, ſecundo, & tertio; cujus imperii anno ſecundo obiit fere ſeptuagenarius. Sepultus eſt autem Londini, in Collegio Dominicanorum.

Idem ibid. *in Roberto Capitone.*

Natus fuit [Capito] atque adeo teneris annis educatus in Sudovolgia, Nordovicenſis parœciæ provincia, ut teſtis minime malus eſt *Nicolaus Trivetus*, Anglus, in ſua Hiſtoria.

Joannes Baleus *de Scriptoribus Illuſtribus majoris Britanniæ.*

Nicolaus Triveth, ex Nordovolgiorum comitatu, natalium ſplendore conſpicabilis, genitorem habebat Thomam Trivetum, equitem auratum, atque olim Regis juſtitiarium. Londini inter Dominicanos à puero converſatus, eorumque inſtituta profeſſus, politioribus literis, ut tunc erant, & ſe & factionem ſuam multipliciter ornabat. Oxonii tandem, jactis his rerum fundamentis, theologici doctoratus pileo donatus, in ſcholis diſceptando, & in templis declamando, illuſtris Magiſter habebatur. Pariſium inde academiam nobilem, linguarum & cognitionum avidus petiit; oculos, animum, ſenſus denique omnes ad literas convertens, quas demum tanquam è plenis fontibus ad ſaturitatem uſque hauriebat. Erat proculdubio rebus tum humanis tum divinis longo exercitio peritus, ore & ingenio promptiſſimus, hiſtoricuſque ſua tempeſtate celeberrimus. Unde Londinum denuo reverſus, totius ſui collegii præſes, ad ejus tam utilitatem quam honorem, conſtituebatur. Congeſſit exquiſito labore volumina plura, præcipue Annales à mundi exordio uſque ad natum Chriſtum, etiam ab eo ad ſua tempora uſque. In quibus Gallorum, ſicut & Anglorum, res geſtas pulchro deſcripſit ordine. Et hæc ingenii monumenta poſteritati commendavit:

In Declamationes Senecæ,	*Lib.* 8. *Filii potentes alant parentes.*
In Ovidii Metamorphoſin,	*Lib.* 15. *A veritate quidam auditum aver.*
In Boëtium de Conſolatione,	*Lib.* 5. *Explanationem Librorum Boëtii.*
In eundem de Diſciplina ſchol.	*Lib.* 1. *Boëtius in libro de Trinitate.*
In Ariſtotelis Problemata,	*Lib.* 1.
In Tragœdias Senecæ,	*Lib.* 9. *Sicut docet Tullius, duo ſunt ge.*

In alia opuſcula ejuſdem,	*Lib.* 1. *Rudis adoleſcentiæ petulantiam.*
In valerium, ad Rufinum,	*Lib.* 1. *Mulier, ſi primatum habeat.*
In Auguſtinum de civitate Dei,	*Lib.* 10. *Glorioſa dicta ſunt de te civitas.*
Quodlibeta Theologica.	*Lib.* 1.
Commentarios in Geneſim,	*Lib.* 1. *Corruptio humanæ naturæ ex primo.*
Commentarios in Exodum,	*Lib.* 1. *Deus viſitabit vos, & aſcendere.*
Super [1] Leviticum,	*Lib.* 1. *Expoſitionem librorum legis Moſaicæ.*
Super Pſalterium,	*Lib.*1. *In Pſalterio decachordo pſallam tibi.*
Commentarios Scripturæ.	*Lib. plures.*
Hiſtoriam ab Orbe condito,	*Lib* 5. *Inter eos qui mundi concedunt exor.*
Hiſtoriam ſex Regum Angliæ,	*Lib.* 1. *Athenienſium Romanorumque res geſtas.*
In Paralipomenon,	*Lib.* 2. *Inter celebres veteris Teſtamenti.*
De [2] Computo Hebræorum,	*Lib.* 1. *Expleta expoſitione Levitici,*
De Aſtronomia,	*Lib.* 1.
In Regulam Auguſtini,	*Lib.* 1. *Inter multas & varias, religioſam.*
De perfectione juſtitiæ,	*Lib.* 1. *Inſinuavit mihi nuper amicus.*
De Miſſa, & ejus partibus.	*Lib.* 7. *Fons ſapientiæ verbum Dei in excelſis.*
De Officio Miſſæ,	*Lib.* 1. *Rogatus à quibuſdam, ut de Miſſa.*
Annales à Chriſto,	*Lib.* 1.
De Peccatis,	*Lib.* 1.
De Virtutibus,	*Lib.* 1.
Quæſtiones varias,	*Lib.* 1.

Cætera ejus ſcripta, quæ plura fuiſſe dicunt, non vidi. Hiſtoriam ab orbe condito, Annotationes temporum à mundi origine nuncupavit, & Hugoni de Engoliſma, archidiacono Cantuarienſi dedicavit. Obiit fere ſeptuagenarius, anno à Chriſto nato 1328, & in Dominicanorum collegio Londini eſt ſepultus, Edwardo tertio regnante.

---

1 MS. in Collegio Mert. 2 MS. in Bibliotheca Collegii Mertonenſis.

Joan-

Digitized by Google

TESTIMONIA.

Joannes Pitſeus *de Illuſtribus Angliæ Scriptoribus.*

Nicolaus Trivethus, claris in Anglia parentibus natus in Comitatu Norfolcenſi, patrem habuit Thomam Trivethum Equeſtris ordinis virum, Regis aliquando ſummum Juſtitiarium. Nicolaus autem iſte Londini apud Prædicatores ordinis S. Dominici à pueritia educatus, adoleſcens eorum regulam, & ſanctiones ſanctiſſimas amplexus habitu ſuſcepto, ſuo tempore profeſſionem edidit, & divinis obſequiis ſub illa diſciplina ſe totum devovit. Atque ita ab ipſa adoleſcentia didicit jugum Domini ſuave, & onus leve ferre. Ad perdiſcendas bonas artes Oxoniam miſſus, incredibili ſcientiarum amore captus, dies noctesque in bonis ſtudiis ita fœliciter, propter ingenii dexteritatem, & ardens diſcendi deſiderium, collocavit, ut emenſo ſtudiorum curſu, ad ſupremam in Theologia dignitatem eveheretur. Deinde Lutetiam Pariſiorum ſe contulit, ut ſcientiæ rerum linguarum etiam cognitionem adjungeret, & inter exteros vivendo, experientiam diſceret. Vir ſane vitæ ſanctimonia perſpicuus, eruditionis varietate clarus; Poëta, Rhetor, Hiſtoricus, Mathematicus, Philoſophus & Theologus inſignis. Acer in diſputando, ſubtilis in diſtinguendo, dilucidus in explicando, facundus in declamando, vehemens in concionando, & in omni Scholaſtici exercitii genere promptiſſimus. Tandem ex Galliis reverſus Londinum ſui conventus electus eſt Prior. Quam quietem nactus, & ab omni ſæcularium negotiorum ſtrepitu remotus, animum ad ſcribendum appulit; & omne tempus quod à precibus, meditationibus, officiis divinis, & obſervantia regulari vacuum habere potuit, in eo collocavit, ut ingenii doctrinæque ſuæ monimenta chartis committeret, & poſteris ad utilitatem, ſibi ad perpetuam memoriam relinqueret. Immenſo labore hiſtorias ab exordio mundi, uſque ad Chriſtum natum, & inde uſque ad ſuum tempus congeſſit, in ordinem digeſſit, & continua ſerie deduxit, Hugoni de Engoliſmo Cantuarienſi Archidiacono nuncupavit, totumque opus hoc titulo inſignivit:

Annotationes Temporum ab exordio mundi,	*Libros plures.*
In Geneſim,	*Librum unum, Corruptio humanæ naturæ ex primo.*
In Exodum,	*Lib.* I. *Deus viſitab.t vos, & aſcendere.*
In Leviticum,	*Lib.* I. *Expoſitionem Librorum legis Moſaicæ,*

Quod

Quod opus dedicavit Haimerico ordinis ſui Generali.

In Pſalterium ad Joannem ſuum in Anglia Provincialem,	*Librum unum, In Pſalterio decachordo pſallam ſibi.*

MS. Oxon. in Bibliotheca publica.

In Paralipomenon,	*Lib.* 2. *Inter celebres veteris Teſtamenti.*
Super ſacra Biblia dicta ſanctorum Patrum concatenando,	*Libros plures.*

Eodem fere modo, quo S. Thomas fecit in Evangelia.

De Computo Hebræorum,	*Lib.* 1. *Expleta expoſitione Levitici.*
Super S. Auguſtinum de civitate Dei,	*Lib.* 10. *Glorioſa dicta ſunt de te, civitas Dei.*

MS. Cantabrigiæ in Collegio S. Petri. In his commentariis conficiendis adjutorem habuit Thomam Walleis, & opus impreſſum fuit [1] Venetiis 1489, & habetur in Bibliotheca cujuſdam conventus S. Dominici Neapoli, ut ſcribit Antonius Senenſis.

Flores ſuper Regulam S. Auguſtini.	*Lib.* 1. *Inter multas & varias, religioſam.*

MS. in bibliotheca Lumleiana.

Super Boëtium de Conſolatione,	*Lib.* 5. *Explanationem Librorum Boëtii.*

MS. Oxoniæ & Cantabrigiæ in bibliothecis publicis.

In Boëtium de Diſciplina Scholarium,	*Lib.* 1. *Boëtius in lib. de Trinit.*
De Miſſa & ejus partibus,	*Lib.* 7. *Fons ſapientiæ verbum Dei in excel.*

MS. Cantabrigiæ in Collegio S. Petri, Oxonii in Collegio Mertonenſi.

De Officio Miſſæ,	*Lib.* 1. *Rogatus à quibuſdam ut de Miſſa.*
De perfectione Juſtitiæ,	*Lib.* 1. *Inſinuavit mihi nuper amicus.*
De Virtutibus,	*Lib. unum.*
De Peccatis,	*Lib. unum.*
Quodlibeta Theologica,	*Lib. unum.*
De Scuto veritatis contra impugnantes ſtatum perfectionis,	*Librum unum.*

1 Tholoſæ etiam 1488, & Friburgi 1494.

De

De Fato cum opuſculis Theologicis, } *Librum unum.*

MS. Oxonii in publica.

Quæſtionum variarum, *Lib. unum.*

Super Valerium Maximum ad Rufinum de uxore non ducenda, } *Lib.* 1. *Mulier ſi primatum habeat.*

In declamationes Senecæ, *Lib.* 8. *Filii potentes alant parentes.*

MS. Cantabrigiæ in Collegio S. Petri. & in privata Lumleiana bibliotheca.

In Tragœdias Senecæ, } *Lib.* 9. *Sicut docet Tullius duo ſunt genera.*

MS. Oxonii in publica.

In Epiſtolas S. Pauli ad Senecam, & Senecæ ad S. Paulum commentarios.

MS. ibid.

Expoſitionem hiſtoriarum externarum, quarum ſit mentio apud S. Auguſtinum.

MS. ibid.

In alia Senecæ opuſcula, } *Lib.* 1. *Rudis Adoleſcentiæ petulantiam.*

De Aſtronomia, *Librum unum.*

Super Titum Livium, *Librum unum.*

Super Juvenalem. *Librum unum.*

Super allegorias Metamorphoſis Ovidii, } *Lib.* 15. *A veritate quidam auditum aver.*

MS. Oxonii in Collegio Mertonenſi.

Super Ariſtotelis Problemata, *Librum unum.*

[1] Canones de conjunctionibus, oppoſitionibus, & eclipſibus Solis & Lunæ.

Hiſtoriam (*quam dixi*) ab orbe condito uſque ad Chriſtum. } *Lib.* 5. *Inter eos qui.*

[2] Annales à Chriſto nato uſque ad ſuum tempus. } *Librum unum.*

Hiſtoriam ſex Regum Angliæ. } *Librum unum.*

MS. Cantabrigiæ in Collegio S. Benedicti.

Catalogum Regum Anglo-Saxonum durante heptarchia.

---

1 MSS. in Bibliotheca Collegii S. S. Trinitatis prope Dubliniam. 2 Videntur eſſe Continuatio *Hiſtoriæ* ab orbe condito.

MS.

Digitized by Google

MS. Oxonii in Collegio Mertonenſi.

[1] Annales Regum Angliæ qui à Comitibus Andegavenſibus originem ducunt.	*Librum unum.*
De [2] geſtis Imperatorum, Regum, Apoſtolorum Gallice,	*Librum unum.*

MS. Oxonii in Collegio Magdalenenſi.

Appendicem ad Chronica,	*Librum unum.*

MS. in bibliotheca Lumleiana. Londini tandem obiit plus minus ſeptuagenarius, & ibidem in ſuo Monaſterio ſepultus eſt anno Domini 1328, regnante in Anglia, triumphante in Gallia Edwardo tertio.

Antoninus Florentinus *in Tertia Parte Hiſtoriarum.*

Super Boëtii librum de Philoſophica conſolatione melius ſcriptum non reperitur, quam Fratris Nicolai [3] de Trajecto.

Leander Albertus *de Viris illuſtribus Ordinis Prædicatorum.*

Ille, quem cernis tantam de ſe opinionem præ ſe ferre, Anglicus eſt; ille videlicet egregius Commentator Pſalterii, & nonnullorum aliorum librorum Bibliæ, ac Auguſtini librorum de civitate Dei, nomine Nicolaus Trivetus; qui non his laboribus contentus, texuit nobilia Commentaria in Boëtium de Conſolatione, item ſuper Declamationes Senecæ, ſuper Problemata Ariſtotelis, ſuper Valerium ad Rufinum, cum Annalibus ab Orbe Condito uſque ad Chriſtum Salvatorem, cum nonnullis aliis Operibus.

---

1 Sic etiam Cod. *Mert.* ſed iidem ſunt cum *Hiſtoria ſex Regum Angliæ.* 2 Eſt Chronicon generale ab initio Mundi uſque ad Jeſum Chriſtum, & deinceps à Jeſu Chriſto uſque ad Joannem XXII Pontificem Romanum. Pars poſterior hujus Chronici inſcribitur *Geſta Apoſtolicorum, Imperatorum, & Regum.* diverſa tamen omnino ſunt hæc *Geſta* ab *Annalibus ſex Regum Angliæ,* id quod viros etiam doctiſſimos latuit. Neque aliud eſſe cenſeo Chronicon auctoris noſtri Anglice verſum, quod latet etiamnum in quibuſdam Bibliothecis; ſed utrum à *Joanne Stoveo* tranſlatum ſit, incertum. 3 Legendum omnino *de Triveto.* neque enim certi aliquid conſtat de *Nicolao Trajectenſi*; etiamſi non deſint Scriptores, qui eum *Brabantinum* fuiſſe adfirmant.

Joſias

TESTIMONIA.

Joſias Simlerus *in Bibliotheca Geſneriana.*

Nicolaus Triveth, vel Trivet, Anglus, Dominicanus, congeſſit *Annales* Anglicorum, qui à Comitibus Andegavenſibus originem traxerunt, incipiens ab anno 1135, uſque ad annum 1307. — [1] Claruit anno Domini 1360.

Antonius Senenſis in *Bibliotheca Virorum inſignium Ordinis Fratrum Prædicatorum.*

Frater Nicolaus [2] Trevech, natione Anglus, vir in humanioribus literis abſolutus, in Philoſophia Divina & humana perfectus, ſed in hiſtoriis antiquorum evolvendis verſatiſſimus. cui etiam perfectæ laudis omnes ampliſſimum teſtimonium reddunt de vita ſpectatiſſima. — Scripſit *Annales* Anglorum, qui à Comitibus Andegavenſibus traxerunt originem, incipiendo ab anno 1135, uſque ad annum Domini 1307. — .

Alfonſus Fernandeſius in *Notitia Scriptorum — ex Prædicatoria Familia.*

Nicolaus Trivet, eruditione & moribus inſignis, ſcripſit Scholaſtico more ad F. Aymericum, Generalem noſtri Ordinis, Poſtillam in Leviticum, — & Catenam ex Patribus in univerſa Biblia, quemadmodum S. Thomas ſuper Evangelia, — ſuper Auguſtinum de civitate Dei commentarios, in quibus tamen texendis habuit collaborantem F. Thomam Valoes; *Annales* Anglorum, qui à Comitibus Andegavenſibus originem duxerunt, incipiunt ab anno 1135, & deducuntur uſque ad annum 1307. — Commentarios quoque ad Boëtium de Conſolatione. — Claruit circa annum 1360.

Antonius Poſſevinus in *Apparatu Sacro.*

Nicolaus Trivet (quem alii Trevech, & Trevet, ſed opinor haud recte ſcribunt) Anglus, Ordinis Prædicatorum, vir ſpectatæ & vitæ & doctrinæ. — Vivebat anno 1360.

---

1 Eundem errant errorem *Ant. Senenſis*, *Alf. Fernandeſius*, *Ant. Poſſevinus*, *Ambroſius Altamura*, alii. Ortum debere videtur trajectioni notarum numeralium; nam credibile eſt *Simlerum* ſcripſiſſe 1306. ſed cum 1360 typis excuderetur, inde error in auctores ſequentes manavit. 2 Pro *Treveth*.

c Eiſin-

Eiſingrenio & aliis: ut mendum putem in numero 400, qui cernitur in quibuſdam codicibus Sixti Senenſis.

Henricus Spelmannus in *Tomo primo Conciliorum.*

Ego Manuſcriptos codices Saxonicos non luſtravi. Audi vero ut Frater Dominicanus Nicholaus Trivet (Cœnobita de Cœnobitis) [1] hiſtoriam hanc commemorat in Gallico ſuo Chronico, ante trecentos annos manuſcripto. — .

Gerardus Joannes Voſſius *de Hiſtoricis Latinis.*

Edwardi I & II temporibus floruit Nicolaus Treveth, ſeu Thriveth, Anglus Dominicanus. Obiit vero, Balæo teſte, pene ſeptuagenarius, anno Chriſti M. CCC. XX. VIII. ut, niſi à Librario peccatum credere malimus, fallatur Geſnerus, & qui eum ſequitur, Poſſevinus, cum aiunt claruiſſe anno M. CCC. LX. nempe quinquagenarii notam eximi oporteat. At ſpiſſior is multo eſt error, quando apud Sixtum Senenſem legitur floruiſſe anno CCCC. ſed ſine dubio ſcripſerat Sixtus M. CCC. Quo tempore Thrivetus jam quadragenarius erat. Plurima prodidit in vulgus, quæ Balæus indicabit. — .

Sir Richard Baker in his *Catalogue of Authors.*

Nicolas Trivet *born in* Norfolk, *of a worſhipful family, became a Dominican Frier, writ many excellent Books in Divinity and Philoſophy*; alſo Annals *of the* Engliſh *Kings, from King* Stephen *to King* Edward *the ſecond,* and lived *in the year* 1307. — .

Joannes Godfridus Olearius in *Bibliotheca Eccleſiaſtica.*

Nicolaus Trivetus Anglus Norfolcienſis, S. Theol. D. Ord. Domin. ejuſque Conventus Londini Prior. Floruit anno 1310. obiit 1328. Scripta — Comment. ſuper Auguſtinum de Civitate Dei — Chronicon Angliæ ab anno 1135 ad 1307, quod Lucas Dacherius extulit — .

---

1 De S. Auguſtino, Anglorum Apoſtolo.

Mat-

TESTIMONIA.

Matthæus Georgius Königius in *Bibliotheca veteri & nova.*

Nicolaus Trivet Anglus 1328 obiit. Reliquit *Annales* Anglorum.

Ludovicus Morerius *in Dictionario Hiſtorico.*

Nicolas Trivet, *Dominicain D'Angleterre, eſtoit en eſtime au commencement du* XIV *ſiecle.*

Lucas Acherius in *Præfatione ad Tom.* VIII *Spicilegii veterum aliquot Scriptorum.*

Nicolai Triveti Ordinis Prædicatorum Chronicon ſeu *Annales* beneficio V. Clariſſ. Emerici Bigoti nunc primum vulgamus; ſed priuſquam in editionem incumberemus, Hadrianus Valeſius hoc Chronicon diligentiſſime perlegerat, & menda plurima, non pauca graviſſima ac fere inſanabilia, cum vitio apographi, tum negligentia & inſcitia tranſcriptoris invecta, pro ſua hiſtoriæ notitia facile, ut ſolet, — feliciterque correxerat. Tanti viri diligentia & opera, huic Chronico — impenſæ, maximo mihi adjumento fuere.

Licet tamen illo in Opere Auctori propoſitum fuerit, potiſſimum de rebus Anglicanis ſcribere, tamen res Francorum paſſim, & aliarum gentium ab ipſo recenſentur, adeo ut tria percurrens ſæcula, quæ in orbe digna notatu geſta ſunt ſtrictim narrare haud omiſerit.

Prolixe, ſed ſincere ac modeſte ſcripſit de S. Dominico, deque ipſius Ordine (in quo religionis vota emiſerat) viros doctrina & pietate illuſtres commemorans, præcipue vero S. Thomam Aquinatem, utpote ſibi coævum; cujus amplum texuit indicem Operum: atque emunctæ vir naris, ac ſtudio partium minime addictus, germanos è ſpuriis partus accurate diſcrevit.

Trivetum laudibus attollit Joh. Pitſeus, variaſque ac permultas in omni prope ſcientiarum genere lucubrationes ſingillatim recenſet. — Deinde enumeratis Triveti Operibus indigitat Chronicon à nobis editum, quod *Hiſtoriam ſex Regum Angliæ* inſcribit.

Pericopen Trivetiani Chronici, ubi de Gilberto Inſtitutore Ordinis Simplingham agitur, inſutam videas Monaſtici Anglicani tomo II.

Ceterum Nicolaus Trivetus & Matthæus Weſtmonaſterienſis cum fuerint æquales, ac in utriuſque Operibus, ab anno nimirum 1301 ad annum 1307.[1] non idem modo ſenſus, ſed verba ipſa ſæpe reperiantur,[2] utri atttribuenda ſint, an ab alio ſcriptore & Weſtmonaſterienſis & Trivethus hauſerint, facile haud quaquam dijudicari poteſt.

Ambroſius de Altamura in *Bibliotheca Dominicanorum.*

Nicolaus Treveth Anglus vita integerrimus, Poëta, Humaniſta, Philoſophus, Mathematicus, Hiſtoricus, & Theologus maximus; quem Joannes de Turrecremata, tractatu de conceptione part 6. c. 29. appellat *magnum virum*, ſicut ex ejus Operibus ſatis colligitur. — Luſitanus in Bibliotheca p. 180, Plodius, & alii ei attribuunt[3] Commentaria ſuper Boëtium de Conſolatione Philoſophica. ſed illa edita ſunt à Nicolao de Trajecto Brabantino.

Attribuunt etiam ei commentaria in Declamationes Senecæ, quæ tamen à Nicolao Trajectenſi Brabantino fuerant evulgata. — .

Antonius Senenſis, & alii adſcribunt etiam ei Commentaria ſuper D. Auguſtinum de Civitate Dei, quæ tamen ab eodem Nicolao Trajectenſi Brabantino elucubrata fuere.

Idem in *Appendice.*

Nicolaus Treveth Anglus *Annales* Anglorum — ſcripſit — ab anno 1135, uſque ad annum 1307.

Joannes Jacobus Hoffmannus *in Lexico univerſali.*

Nicolaus Trivetus, Dominicanus Anglus, ſæculo 14 celebris.

Biſhop *Pearſon* in a[4] *Letter to Biſhop Fell*, dated Aug. 10. 1684.

In the Edition of the Latin Hiſtorians *of* England, *I know not whether you have taken* Notice of Nicolas Trivet, a very

---

1 Ubi deſinit Auctor uterque. 2 *Triveto* ſine dubio. *Florilegus* enim & alii iſtius ætatis Chronographi verba *Triveti* frequenter uſurpant paulatim interpolata. 3 Fallitur vir doctiſſimus, dum Commentarios *Triveti* in Senecam, Auguſtinum, & Boëtium *Nicolao Trajectenſi* adſcribit. 4 Ex Autographo. quas quidem Litteras debemus humanitati *Joannis Hudſoni*, viri eruditiſſimi.

cx-

Digitized by Google

excellent Chronologer. *His* Chronicon *is printed by* Acherius *in the* VIII *Tome of his* Spicilegium. *But that Work of* [1] Acher's *containing ſo many Tracts of different Natures, and known to but few, I leave it to your Conſideration, whether it were not fit to be printed.*

Henricus Whartonus in *Appendice ad Hiſtoriam Literariam Guilielmi Cavei*, amici noſtri, dum viveret, doctiſſimi.

Nicolaus Trivetus, ſeu Trivettus, Natione Anglus, patria Norfolcienſis, illuſtri genere ortus, Thomæ Triveti, Equitis aurati & Juſtitiarii regii, filius, Londini à pueritia inter Dominicanos verſatus, eorumque inſtituta ſectatus. Jacta Londini doctrinæ fundamenta, Oxonium profectus, ad culmen perduxit; Doctoratus Pileo ibi inſignitus. Poſtea Lutetiam pergens, majorem ſibi & ſcientiam & famam peperit. Demum Londinum reverſus, Dominicanorum cœnobii Præſes ſeu Prior electus eſt. Claruit anno 1310. Obiit fere ſeptuagenarius anno 1328, apud Dominicanos ſepultus.

Scripta.

Chronicon ſeu Annales Angliæ ab anno 1135 ad 1307. à Luca Dacherio editum Spicilegio Tom. VIII.

Commentaria in S. Auguſtini libros de Civitate Dei, in quibus elucubrandis Thomam Anglicum ſocium & adjutorem habuit.

De Geſtis Imperatorum, [2] *Apoſtolorum, & Regum*, MS. in Bibliotheca Magdalenenſi Oxon. Cod. 138.

Commentaria in Boëthium de Conſolatione, MS. in Bibl. publica Cantab. Cod. 236.

Flores ſuper S. Auguſtini Regulam, MS. in Bibliotheca Lumleiana Cod. 291.

Ordo Miſſæ, ſeu *Speculum* Sacerdotale, MS. Bibl. in Mertonenſi Oxon. Cod. 147. num. 1. Eundem eſſe arbitror, quem in Bibliotheca Archiepiſcopi Cant. Lambethana MS. inſpexi, Tractatum de *Officio Miſſæ* in fol. Auctore Triveto. Ex literis initialibus Capitulorum ejus iſte titulus conficitur: *Frater Nicolaus Trivet de Ordine Fratrum Prædicatorum hunc Tractatum compilavit ad honorem Dei.*

Plurima alia Theologica, Hiſtorica, Philologica, recenſent Baleus, Pitſeus, Altamura, quos vide.

---

1 L. D'*Achery*'s. 2 Legendum, Apoſtolicorum, i. e. *Pontificum Romanorum.*

Cor-

Digitized by Google

TESTIMONIA.

Cornelius Beughemius *in Incunabulis Typographiæ.*

Nicolaus Triveth, Anglus, obiit an. C. 1328. Ejus & Thomæ Valois Commentarii in Auguſtinum de Civitate Dei excuſi ſunt Ven. 1489, Friburgi 1494 in f.

Caſimirus Oudinus *in Supplemento ad Bellarminum.*

Nicolaus Trivetus — ad annum 1307, quem Edwardi Angliæ Regis xxxv ſupputat, ſcripſit inſigne *Chronicon*, quod ex MSS. erutum habet Lucas Dacherius, lectuque digniſſimum eſt.

Biſhop *Nicolſon* in his *Engliſh Hiſtorical Library.*

Of ſomething better value are the Annals *of* Nicolas Trivet (*Son of Sir* Thomas Trivet, *Lord chief Juſtice) who was Prior of a Monaſtery of Dominican Friars in London; where he was bury'd* A. D. 1328. *An excellent* [1] *Copy of his Hiſtory* (*which* John Pits *ſubdivides into three ſeveral treatiſes*) *is now in the Library at* Merton *College in* Oxford, *whence ſeveral of our moſt eminent Antiquaries have had very remarkable Obſervations.* —.

James Tyrrell, Eſq; in his *Preface to the ſecond Volume of his General Hiſtory of England.*

To all theſe I muſt likewiſe add The Annals of Nicholas Trivet, *Son of Sir* Thomas Trivet, [2] *whom we find to have twice rode One of the Juſtices* Itinerant, in the *latter end of the Reign of King* Henry *the* Third; *but this* Nicholas *was Prior of a Monaſtery of* Dominican *Friers in* London, and died about the Year 1328. *This learned Frier wrote a General Hiſtory of* Europe; — *in which he gives us an exact* Synchroniſm *of Popes, Emperors, and Kings, in the Order in which they lived: but as he is more large and exact in the Affairs of* England, *than of other Countries, I have therefore extracted from him divers curious Paſſages relating to our Hiſtory, which are not to be found in other Authors. And tho' this Chronicle is*

1 Eſt exemplar *Annalium* Latine, non *Gallice* ſcriptum; neque ex hoc Codice, ſed ex Chronico *Gallico* obſervationes ſuas hauſerunt *Spelmannus* & *Wheloeus*. 2 Vid. Sir *Will. Dugd.* Chronica Series, p. 23, 25, &c.

now

Digitized by Google

now printed at Paris *in the 8th Tome of the learned Father* Dacherie's Spicilegium: *yet it being very ſcarce, I have made uſe of a* choice *Manuſcript of it,* — *which is now in the hands of the Reverend Dr.* Halton, *Provoſt of* Queens *College* Oxford, *who did me the favour to afford me the uſe of it.*

Idem infra in *Catalogo Auctorum.*

Nicolai Trivet, Fratris Dominicani, Chronicon generale in Bibl. Col. Reginæ Oxon. *This is printed in Father* [1] Dachier's Spicilegium, *but I have made uſe of the Manuſcript as more* correct.

Ludovicus Ellies Dupinius *in Sæculo* XIV.

Nicolas — Trivet — *fils du Seigneur Thomas Trivet, fut elevé à Londres parmi les Dominiquains, & entra dans leur* Ordre. *Il pri le Bonnet de Docteur à Oxford, & vint enſuite à Paris, ou il ſe perfectiona. Etant retourné à Londres il fut fait Prieur du Couvent des Dominiquains de cette Ville, ou il mourut l'an* 1328 *à l'age de ſoixante-dix en reputation de Santeté. Le Pere Dom Luc Dachery à donné dans le huitieme tome de ſon Spicilege un Chronique de cet Auteur, depuis l'an* 1136 *juſqu' à l'an* 1307. *Il — rapporte les evenemens dans une juſt etenduë, particulierement ceux qui regardent l' Hiſtoire d' Angleterre & celle de ſon Ordre. — On trouve encore dans les Bibliotheques d' Angleterre divers Traitez manuſcrits de cet Auteur, entr' autres un Hiſtoire de Actions des Empereurs, des* [2] *Apôtres, & des Rois.* —.

Joannes Gottlievus Krauſius in *Novis Litterariis* Lipſiæ *divulgatis.*

OXONII

V. Cl. *Antonius Hall*, Collegii Reginæ Socius, qui *Jo. Lelandum* de Scriptoribus Britannicis, fruſtra olim à *Th. Tannero* aliiſque promiſſum, nobis dedit, cujuſque notæ ſunt, quas in ſe ſuſcepit in Scriptores Rerum Anglicarum, inque Homerum Anglorum *Gottfr. Chaucerum* curæ, novo ſibi rempublicam eruditam obſtrinxit beneficio, [3] editis nuper *Nicolai Triveti*, Dominicanæ familiæ in Anglia, Sæculo XIIII ineunte, Monachi, Annalibus, cujus operis dudum ſumma fuit apud Hiſtoriæ Anglicanæ amatores expectatio.

---

1 L. *D' Achery's* 2 Dupinius, ut alii fere, hac in re fallitur, 3 Nondum editi erant, cum hæc ſcriberet vir præſtantiſſimus.

SUBSCRIBERS Omitted in their proper Places:

Roger Altham, D. D. Arch-Deacon of Middleſex.
William Atkinſon, M. A. Fellow of Queens College Oxon.
* Thomas Bacon, of Catley near Linton in Cambridgeſhire, Eſq;
Peter Bold, Eſq;
Mr. Thomas Burgh, Commoner of Chriſt-Church Oxon.
Robert Clavering, D. D. Canon of Chriſt-Church, and Regius Profeſſor of the Hebrew Tongue in the Univerſity of Oxon.
James Clitherow, Eſq;
William Cole, M. D. of Richmond.
Alexander Denton, Eſq;
Sir Edward Dering, Baronet.
Joſeph Elliotſon, M. A. Fellow of Queens College Oxon.
John Gardiner, B. A. of Pembroke College Oxon.
The Right Honourable *WILLIAM* Lord Viſcount *HATTON.*
Mr. William Hayward, Commoner of Pembroke College Oxon.
Samuel Hemming, M. A. Rector of Kilmington.
William Hemming, M. A. of Iſleworth.
Maurice Johnſon, Eſq;
Henry Jones, B. A. of Chriſt-Church Oxon.
John Lely, of Kew-Green in Surrey, Eſq;
Richard Lely, of Lincoln's-Inn, Gent.
Henry Levett, M.D.
Henry Luffe, B. A. of C. C. C. Oxon.
*John Michel Eſq; of Richmond.
Stephen Niblett, B. A. of Queens College Oxon.
Samuel Powell, of the Inner Temple, Gent.
Mr. Richard Price of Iſleworth.
Joſeph Smith, D. D.
Thomas Triſtram, B. A. of Pembroke College Oxon.
Richard Tyſon, M. D.
John Wilder, M. A. Fellow of Pembroke College Oxon.
The Reverend Mr. Worgan.

In the Liſt *read:*

Nathanael Crynes, M. A. Eſquire-Bedel of Phyſic and Arts in the Univerſity of Oxon.

NI-

Digitized by Google

FRATRIS
NICOLAI TRIVETI
PROLOGUS
In ANNALES ſequentes.

ATHENIENSIUM *Romanorum*que res geſtas certiſſimus Auctor *Saluſtius* ad invicem [1] conferens, has virorum illuſtrium præſtantiori virtute adminiſtratas, illas vivacium ingeniorum ſtudioſa diligentia magnificatas, fama affulſiſſe aſſerit clariori. Laudis nempe & gloriæ avida [2] *Græca* facundia inſignes bellorum ſuorum triumphos, veritate hiſtorica ad poſteros non contenta tranſmittere, verum Poëtarum auctos figmentis, quibus Orbe toto erat fecundior, fabuloſa delectatione in admirationem extulit & ſtuporem. Hos æmulata [3] quanquam plurimum *Latina* ambitio, quæ exercitio militari, ut mundus [4] clamat ſubjectus, venuſtateque dicendi ſuorum decreto facile magiſtros tranſcenderit, à quibus utriuſque exercitii leges & præcepta in cultum rei [5] ſuæ publicæ contraxit: Gentis tamen [6] *Actææ* gloria inferior viſa eſt, quod eam diſertorum copia Scriptorum, qui victorioſorum memoriam titulorum perpetuarent, nullatenus adæquavit. Ceteris autem terrarum Nationibus, licet tam inclyta ſcribendi materia, & tam multiplex non affuerit, propagandi tamen nominis ſollicita minime defuit diligentia, qua Antiquitatis ſuæ geſta memorabilia ad novellæ ſuccedentis generationis notitiam, detracta temporum injuria, pervenirent. Prologus.

1 Ferens Cod. *Mert.* 2 Ante *Græca* *A.* & M. addunt *nimis.* 3 Quoque *Acherius.* 4 Proclamat M. 5 Abeſt à Cod. M. 6 Ita etiam M. *A.* vero *Achæa.*

Hunc ex ea caritate morem innatum, qua proprii zelum honoris ſingulorum mentibus impreſſit Natura, in *Anglicana* obſervatum gente uſque ad JOANNIS Regis primordia, omiſſum [1] jam cernimus, ſeu invaleſcente deſidia, quæ laboris cujuſcunque refugit exercitium, ſeu vitio, quo populus in Principum ſuorum degenerans odium, plus in eorum vituperiis quam laudibus delectatur. Quo factum eſt, ut annorum centum viginti & amplius Hiſtoria, vix tenui Chronographorum [2] excerpta diligentia, in modernorum confabulationibus probroſis, Regum præcedentium detractionibus, dum aliena ad cœlum extolluntur, turpiter obfuſcetur. Itaque, cum aliquando in Studio moraremur *Pariſienſi*, Geſta *Francorum Normannorum*que cum aliis ſtudioſe perlegimus, & quicquid Nationem tangebat *Anglicanam*, fideliter excerpſimus. Ex quibus, cum his quæ in Chronicis *Anglicanis* vidimus, adjectis nonnullis quæ vel propria notitia collegimus, vel fide dignorum relatu didicimus, ut OMISSA ſeu NEGLECTA aliqualiter ſuppleri valeant, eorum in [3] ſequenti opere Regum geſta, qui [4] ſecundum lineam maſculinam ab *Andegavenſibus* Comitibus ſuam traxerunt originem, quorum primus erat *Henricus* ſecundus, juxta ſucceſſionem temporum ad noſtram ætatem curavimus annotare. Quanquam autem circa res *Anglicanæ* Gentis principaliter noſtra verſetur intentio, *Romanorum* tamen Pontificum ac Imperatorum, Regumque *Francorum*, quorundamque aliorum præfatis contemporaneorum Regibus Acta memorabilia, quæ ad noſtram pervenerunt notitiam, annectere non omiſimus, communi intendentes per hoc utilitati amplius deſervire.

Pariſiis Auctor ſtudiis operam dedit.

Quatuor autem in ſupremo operis margine ponimus Titulos. Quorum primus eſt Domini noſtri JESU CHRISTI; ſecundus *Romanorum*, ante cujus principium ſcribitur littera P, deſignans Pontifices, poſt finem vero littera R, deſignans Reges; tertius Titulus eſt *Francorum*; [5] quartus *Anglorum*: quibus correſpondent

Ratio operis.

1 Illud *jam* eſt è Cod. M. 2 Excepta M. 3 Inſequenti A. 4 Per A. 5 *Et* addit M.

Digitized by Google

dent quinque numerorum ſeries, quæ ſingulis præmittuntur Capitulis, ita ut ſecundo [1] Titulo duæ ſeries, una Pontificum & alia Regum, reſpondeant. Sub reliquis vero ſingulæ ponuntur numerorum ſeries; quarum prima Anno Domini noſtri JESU CHRISTI, quarta *Francorum*, quinta *Anglorum* Regum temporibus coaptantur. Cum autem in ſerie Regum *Romanorum* duo Numeri ſignentur, ſuperior annos deſignat imperii, inferior vero Regni. Annum vero juxta morem *Romani* Calendarii à principio Januarii exordimur.

D. N. J C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM
M. C. XXX. VI.	INNOCENTII II 6.	LOTHARII IV 10.	LODOVICI 27.	STEPHANI I.

Incipit de Rege Stephano.

UT autem juxta noſtram intentionem commodius Regum geſta, qui à Comitibus *Andegavenſibus* [2] ſecundum lineam maſculinam deſcenderunt, proſequamur, prælibandum videtur, quomodo ad illos jus regni *Anglicani* fuerit devolutum. Altius igitur repetentes dicimus, quod cum *Henricus* primus *Willelmi*, qui Conquiſitor erat, filius (in quo *Willelmus* [3] *Malmesburienſis* ſuam terminat Hiſtoriam, quam diffuſe proſecutus eſt de Regibus *Anglicis* & *Normannis*) prole maſculina orbatus eſſet, [4] Filiis ejus *Willelmo* & *Ricardo* in redeundo de *Normannia* verſus *Angliam* in egreſſu portus de *Depa*, nautis inexpertis [5] periculoſiſſimo, [6] marinis abſorptis fluctibus, unicam filiam, *Matildem* nomine, Regni ſui reliquit heredem. Quam, quamvis eſſet admodum juvencula, Anno gratiæ M. C. X. uxorem duxit imperator *Henricus* quintus, quem quidam quartum dicunt, non numerantes *Henricum* primum, eo quod benedictionem Imperialem fuerit minimè aſſecutus. Huic *Matildi*, vivente adhuc marito, pater ejus *Henricus* anno Regni ſui [7] viceſimo ſeptimo, ab omnibus Prælatis, Co- *De Stephano Rege.*

1 Deeſt in Cod. *Acherian.* 2 Per *A.* 3 *De Malmesberya* M. 4 Filii *A.* 5 Periculo ſæviſſimo *A.* 6 Maris M. 7 Triceſimo *A.* 24. M.

mitibus, & Baronibus terræ *Anglicanæ* Fidelitatis fecit juramentum præſtari.

Defuncto autem Imperatore ſine liberis Anno Gra-
M.C.XXVI. *Mert.* tiæ M. C. XVI, Imperatrix in Angliam ad patrem revertitur. Anno vero Gratiæ M. C. XXIX. Imperatrix annuente patre Comiti *Andegavenſi Galfrido*, qui cognominatus eſt [1] *Plauntegenet*, nupſit; viro in rebus militaribus ſtrenuo & famoſo, qui de ea genuit tres filios, *Henricum*, *Galfridum* atque *Willelmum*. Anno autem
M. C. XXX. V. *Mert.* Gratiæ M. C. XXXVI, cum defuncto *Henrico* primo, patre Imperatricis, jus regni Angliæ ad ipſam, vel ejus filium primogenitum *Henricum* ſpectaret, *Stephanus* filius Comitis *Bleſenſis*, præfati Regis *Henrici* ex ſorore nepos, Regnum ipſum, Primoribus ſibi quibuſdam faventibus, uſurpavit. Cujus uſurpatio injuſta quomodo ad heredes ejus non tranſierit, quomodoque ab eo ad juſtum heredem reverſio [2] extorta, ut plenius appareat, geſta ejus primitus proſequamur, de ejus origine & promotione per Regem *Henricum* primum aliqua præmittendo. *Stephanus* ſiquidem, *Bleſenſis* Comes, [3] *Adalam*, filiam *Willelmi* Regis Conquiſitoris, ſororem *Henrici* Regis primi, uxorem accepit; de qua filios quatuor procreavit. Quorum patre in partibus Orientis defuncto, mater mirabilis providentiæ, primogenito eo quod eſſet remiſſioris ingenii amoto, ſecundum filium *Theobaldum* ad Hereditatis paternæ plenitudinem ſublimavit. Tertium vero filium, *Stephanum* nomine, adhuc impuberem germano ſuo *Henrico* Regi *Angliæ* educandum & promovendum, tanquam nepotem patruo, commendavit. Quartum vero, *Henricum* nomine, ne ſoli Sæculo videretur liberos genuiſſe, apud Monaſterium *Cluniacenſe* tonſoravit. Proceſſu vero temporis, *Henricus Anglorum* Rex comitatum [4] *Mortonii* ſeu *Conſtancienſem* in *Normannia* nepoti ſuo *Stephano* contulit, unicamque Comitis *Bo-*

1 *Plantegenet A.* Neque aliter ipſe *Trivetus* in Chronico ſuo generali, *Gallice* ſcripto. Aſt utrolibet modo tuto poſſis ſcribere. 2 Exorta. *A.* 3 Deeſt in Cod. impreſſo, ſed in margine recte notat *Acherius*, illam ab aliis *Adelam* appellari. 4 *Mertonii. A.*

lonienſis

Digitized by Google

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

Ionienſis filiam, ad quam plene devolvenda erat Hereditas paterna, eidem connubio copulavit. *Henricum* vero fratrem ejuſdem à *Cluniaco* evocatum, *Glaſtonienſem* Abbatem conſtituit, cui & poſtea *Wintonienſis* Eccleſiæ contulit Præſulatum, qui utriuſque ſimul functus officio poſſeſſiones ampliſſimas utriuſque retinuit, *Romano* cum eo Pontifice diſpenſante. STEPHANUS igitur, ut præfatum eſt, ſubtracto de medio avunculo, Regnum *Angliæ* invadens,à *Willelmo Cantuarienſi* Archiepiſcopo, annuente *Saresburienſe Rogero*, in præſentia Prælatorum & Procerum, non obſtante juramento, quod olim Imperatrici vivente patre præſtiterant, ſolemniter coronatur. Sedit ea tempeſtate *Romæ Innocentius* ſecundus, imperante *Lothario* quarto, & regnante in *Francia* [1] *Lodovico*.

M. C. XXX. VI.	INNOCENTII II 6.	LOTHARII IV 10.	LODOVICI 27.	STEPHANI 1.

STEPHANUS initia viſus eſt habere fauſta, dum [2] *David Scottorum* Regem, Imperatricis avunculum, & pro [3] vita ejus zelantem, terramque *Northumbriam* invadentem, trans fluvium *Tynam* magnis repulit viribus, & ejus exercitum in manu potenti contrivit. *Baldewinum* etiam *de* [4] *Roveriis* rebellantem expugnavit, & in exilium relegavit, *Normanniam*que occupans, omnia in ea gerenda felici fortuna diſpoſuit. Mare *Anglicanum*, terminos ſuos egreſſum, partem magnam *Flandriæ* cum habitatoribus ejuſdem ſubmerſit.

Guillelmus Dux *Aquitaniæ* obit.

Guillelmus Dux *Aquitaniæ*, qui & Comes *Pictaviæ* dictus eſt, ad S. *Jacobum* peregre proficiſcens, in die paraſcevæ obiit, ſepultuſque eſt in Eccleſia Sancti *Jacobi* coram altari. Hic duas reliquit filias, quarum primogenitam [5] *Alianordem* in hereditate integra ſibi ſtatuit ſucceſſuram, ſuoſque inſtante morte adjuravit Proceres, ut dictam *Alianordem* juniori Regi *Francorum Lodovico*, cum pleno Ducatu, traderent maritandam.

1 Sexto *ſcilicet*. 2 *Davit* M. 3 Jure M. 4 *Reveriis* M. 5 *Eleanore* T. *Alienoram* etiam M.

Digitized by Google

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM
M. C. XXX. VII.	INNOCENTII II 7.	LOTHARII IV 11.	LODOVICI 28.	STEPHANI 2.

LODOVICUS *Francorum* Rex, audita morte *Willelmi* Ducis *Aquitaniæ*, filium ſuum *Lodovicum*, jam coronatum in Regem, miſit *Burdegalam*, ut cum Ducatu *Aquitaniæ Alianordem* acciperet in uxorem, filiam dicti Ducis. Infra vero menſem, nuptias ſequentem, moritur Rex *Francorum* ſenior *Lodovicus*. Per idem tempus in *Galliis* à Martio uſque ad Septembrem fuit ſiccitas inaudita; fontes namque & putei, fluvii etiam quamplurimi ſiccabantur.

Moritur Rex *Francorum*.

Et *Lotharius* Imperator.

Lotharius Romanorum Imperator, ſecundam in *Italiam* [1] profectionem faciens, dum rediret in patriam ſuam ſubacta *Apulia* de medio ſubtractus eſt. Cui ſucceſſit *Conradus Henrici* Imperatoris ex ſorore nepos.

Huic ſucceſſit *Conradus*.

Hoc anno cœperunt plurimi à Rege *Stephano* deficere, quorum Capitaneus erat *Robertus* Comes *Glover-niæ*, Imperatricis germanus, quamvis ex illegitimo toro natus. Dumque Rex in partibus Auſtralibus contra iſtos bella gereret, caſſoque labore ſudaret, *Scottorum* Rex [2] *David* cum ſuis *Northumbriam* depopulando ſubegit.

M. C. XXX. VIII.	INNOCENTII II 8.	CONRADI II 1.	LODOVICI VII 1.	STEPHANI 3.

[3] PETRUS *Leonis*, qui per ſchiſma Papatum invaſerat annis octo, divino judicio percuſſus interiit. *Innocentius* Papa ordinatos ab eo degradavit, &, ne ultra ad Ordines promoverentur, decrevit. *Scotti*, amne *Tyna* tranſmiſſo, uſque ad [4] *Theſis* fluvium debacchantur, putantes ſe in brevi *Deirorum* provinciam cum civitate *Eboracenſi* ſpe non dubia poſſeſſuros. Provinciales vero, à Rege *Stephano* & [5] *Cis-Humbrana* gente deſperantes auxilium, monitis *Thurſtini* Archiepiſcopi animati, unanimiter conglobati contra *Scottorum* multitudinem, immanitate terribilem, in campo non longe à flu-

Scotti repelluntur.

1 Expeditionem M. 2 *Davit* M. 3 *Leonis Romani*, hominis potentiſſimi, filius P. 4 *Teſam* M. 5 *Trans-Humbrana A.*

à flumine *Theſa* menſe Auguſto viriliter perſtiterunt. Denique *Scotti*, incenſis mane Caſtris, *Anglorum* paucitatem habuere deriſui; ſed cum leviter armati confodientia eminus jacula ſenſiſſent, hoſtibus terga dantes inſequentibus [1] *Anglis* victoriam conceſſerunt. Fugit Rex *David*, raro ſtipatus milite, plurimiſque de ſuis cadentibus vix evaſit.

Clarebant his temporibus viri illuſtres *Malachias* Epiſcopus, qui mortuum dicitur [2] ſuſcitaſſe; *Gilbertus Poretanus* in *Galliis* tam liberalium artium, quam divinarum Scripturarum ſcientia eruditus ad plenum. Hic libros *Boëtii* de Trinitate, & de Hebdomadibus commentavit. Scripſit etiam, ut fertur, librum Sex principiorum, & de Canone Sancto nonnullos libros ſua expoſitione illuſtrans, poſt Magiſtrum *Anſelmum*, ſuper Pſalterium & ſuper Epiſtolas *Pauli*, ex Dictis ſanctorum Patrum compactam, edidit Gloſſaturam. Florebat etiam his [3] temporibus *Bernardus Clarevallenſis* Abbas, multa poſt ſe ſanctitatis & ſcientiæ monumenta relinquens. Eodem anno *Albericus* [4] *Oſtienſis* Epiſcopus, Apoſtolicæ ſedis Legatus, Concilium *Londoniis* celebravit; ubi & *Theobaldus* [5] *Beccenſis* Abbas, Rege STEPHANO annuente, in *Cantuarienſis* Eccleſiæ cathedram ſublimatur.

Illuſtres Viri.

S. Bernardus floret.

Albericus S. A. Legatus.

M. C. XXX. IX.	INNOCENTII II 9.	CONRADI II 2.	LODOVICI VII 2.	STEPHANI 4.

REX STEPHANUS *Oxoniæ* conſtitutus *Rogerum Sariſberienſem* & *Alexandrum Lincolnienſem*, inter Epiſcopos *Angliæ* potentiſſimos, velut injuriarum reos atrocium, captos incluſit, artatoſque pecuniis nudavit & [6] caſtris. *Rogerus* enim per *Henricum* Regem primum promotus, factuſque in adminiſtratione regni ab eo [7] ſecundus, duo nobilia caſtra *Scireburne* & *Diviſas* opere ſumptuoſo conſtruxit; *Alexandro*que nepoti

Epiſcopos *S.* & *L.* carceri tradit Rex.

1 *Anglicis A.* 2 Reſuſcitaſſe M. 3 En cel temps preſcha ſeint *Bernard* la neceſſite de la Terre ſeinte *T.* 4 *Hoſtienſis M.* 5 *Gervenſis M.* ſed perperam. 6 Caſtellis M. 7 Prius *A.*

Lin-

Lincolnienſem favore Regio obtinuit Præſulatum. Hic latiſſimi cordis exiſtens, avunculum in caſtris conſtruendis adæquavit expenſis. Conſiderans tamen poſtea hujuſmodi ædificia Epiſcopalem minus decere honeſtatem, ad hujuſmodi reatus abolendam maculam, totidem Monaſteria pluribus dotata [1] prædiis ad Dei honorem fundavit, Religioſis in iiſdem Collegiis inſtitutis. *Rogerus* autem *Sarisberienſis* de fidelitate Imperatrici ſervanda, vivente ejuſdem patre, non ſolum primus juravit, ſed ceteris omnibus Prælatis & Proceribus diſtincte, ad nutum Regium, impoſuit & propoſuit juramentum. Ipſe tamen poſtea, ut STEPHANUM eodem juramento adſtrictum ſibi alliceret, perjurium non eſt veritus incurrere, ſed aliis pejerandi inſigne præſtruxit exemplum. In quem ipſe STEPHANUS, ultor ordinatus divinitus, tanquam exigui hominem momenti primo carcerali [2] cuſtodiæ, poſtmodum etiam cibi inopia, nepotique ejus *Alexandro*, qui tunc regius Cancellarius erat, intentato ſupplicio ſic coartavit, ut Regi duo dicta præclara caſtra, in quibus erant theſauri ejus repoſiti, [3] reſignaret. Denique grandævus Epiſcopus vi doloris, ut fertur, abſorptus, vitam longo tempore ſplendidiſſimam fine infelici concluſit. *Alexander* vero *Lincolnienſis* munitiones ſuas, modo non diſſimili, reſignans, ægre relaxatus eſt; ut diſcat divina judicia venerari, & ſaniora de cetero meditetur. Obiit *Joannes de Temporibus*, completis, ut fertur, ætatis ſuæ annis trecentis ſexaginta & uno, qui & *Caroli* Magni dicitur Scutifer exſtitiſſe.

Joannes de Temporibus.

M. C. XL.	INNOCENTII II 10.	CONRADI II 3.	LODOVICI VII 3.	STEPHANI 5.

Turbat *Angliam Matildis.*

MATILDIS Imperatrix, filia Regis HENRICI primi, cum germano ſuo *Roberto Gloce-*

1 Præſidiis M. 2 Leg. cum M. *cuſtodia.* 3 Reſignaverit *A.* reſignavit MS.

ſtriæ

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

ſtriæ Comite, circa Feſtum ſancti *Michaelis*, venit in *Angliam* contemplatione juramenti olim ſibi præſtiti corda multorum commovens contra Regem. Regnum in ſe dividitur, & juxta verbum veritatis, per hoſtiles incurſus, paſſim rapinas exercentes & incendia, deſolatur. Interim *Galfridus*, *Andegavenſis* Comes, *Normanniam* pervagatur cum exercitu, totamque in brevi uxoris & [1] filii nomine redegit in ſuam poteſtatem, nemine, qui ejus valeret ſuſtinere impetum, reſiſtente.

H. & Ric. de Sancto Victore.

Deceſſit hoc anno *Hugo de Sancto Victore*, qui de Opere ſex dierum, & de Sacramentis, de Arca etiam aliaque utilia multa ſcripſit. Floruit autem eo tempore [2] *Richardus de Sancto Victore*, qui de Trinitate & unitate libellum brevem ſcripſit, principiumque & finem *Ezechielis* expoſitione hiſtorica illuſtravit.

M. C. XL.	INNOCENT. II	CONRAD. II	LUDOVICI VII	STEPHANI
1.	11.	4.	4.	6.

Obſedit caſtrum *Lincolniæ* Rex.

STEPHANUS Rex caſtrum *Lincolniæ*, quod Comes *Ceſtriæ Ranulphus* dolo, ut fertur, intraverat, & ſuis defendendum commiſerat, inſtauratum obſedit: protractaque obſidione à Natali uſque ad [3] *Hypapantem* DOMINI, Comes *Ranulphus*, adjuncto ſibi ſocero ſuo *Roberto*, *Glovernienſi* Comite, aliiſque partem Imperatricis foventibus, Regi, niſi [4] amoveret obſidionem, bellum cominus intentavit. Quo non cedente, ſed exercitum potius congregatis undique copiis augente, graviſſimum conſertum eſt prælium; in quo, devicto exercitu Regio, licet numero præſtantior & apparatu videretur, ipſe Rex captus eſt. Ceteris profligatis, Comites cum ſuis, civitatem ovantes ingreſſi, omnia more hoſtili diripiunt; Regemque captivum Imperatrici reddentes, mulieris ani-

Stephanus capitur.

1 Filiis *A.* 2 *Pariſinus* Canonicus Regularis M. 3 *Ὑπαπάντη Græcis* eſt *Feſtum Purificationis.* 4 *Acherius* habet: *Regni, amoveret obſidione.* & in margine ex conjectura, ut opinor, *Hadriani Valeſii*: f. *amoveret obſidem.* Uterque male.

Digitized by Google

mum inſigni victoria incitabant ad ampliora ſperandum. Cives *Londonienſes*, Regii caſus infelicitate fracti, Imperatricem, quæ Regem apud *Briſtoliam* cuſtodiæ mancipaverat, favorabiliter ſuſcipiunt undecimo Kal. *Maii*, quæ & ab omni pæne gente *Anglorum*, *Cantianis* exceptis, eſt *Domina* proclamata. Sed irritata fortuna faſtu femineo, pendulos Optimatum animos, & corda civium tenero adhuc affectu hærentia, pervertit, ut de amicis ſubito converterentur in hoſtes. Igitur in die Nativitatis Præcurſoris DOMINI, obſeſſa turri, fugatur Imperatrix de *Londonio*. turrim tamen *Galfridus de Magnavilla* potenter defendit, & egreſſu facto *Robertum* civitatis Epiſcopum, partis adverſæ fautorem, cepit apud [1] Manerium ſuum de [2] *Fulham*.

Eadem tempeſtate Imperatrix cum avunculo ſuo *David* Rege *Scottorum*, & germano ſuo *Roberto* Comite *Gloverniæ*, turrim *Wintonienſis* Epiſcopi obſidens, experta eſt gloriæ prioris jacturam. Idem namque Epiſcopus, Regis STEPHANI germanus, vir multæ in Regno potentiæ, callidus admodum pecunioſuſque, nec non in *Anglia* Apoſtolicæ ſedis Legatus, ad ſolvendam obſidionem ex *Cantia*, quam ſolam caſus non flexerat Regius, *Guillelmum Iprenſem* cum [3] Regina, & ex aliis provinciis quamplurimos acquiſivit. Cumque jam immenſas contraxiſſet copias, per dies aliquot uterque exercitus excubabat in caſtris, & præter eos qui de caſtris egreſſi pro virium exercebantur oſtentatione, ab actu vacare bellico videbatur. Verum advenientes magnæ ex *Londonienſibus* copiæ, in tantum augebatur adverſantium Imperatrici exercitus, ut ipſa jam impar ad pugnam, relicta *Wintonienſi* Civitate direptionique expoſita, ſuæ [4] per fugam ſaluti conſulere cogeretur. Captus eſt in illa fuga *Robertus Gloverniæ* Comes, cum aliis plurimis Militibus & Scutiferis diverſi generis & honoris. Porro Rex *David*, ne in manus incideret ho-

1 Manſum ſuum de *Fulletum* A. 2 *Phulham* M. 3 *F.* qui erat cum Regina A. 4 *Suorumque* hic inſerit M.

ſtium,

Digitized by Google

ſtium, quibuſdam cum caute deducentibus, multo metu & periculo ad propria remeavit. Sane inſignium captivorum, Regis videlicet & Comitis, facta eſt commutatio, & perſeverantibus inimicitiis, uterque pro altero ſibi redditus eſt & ſuis. Liberatur Rex.

Rogerus de Sicilia, filius *Roberti Guiſcardi Normanni*, qui *Apuliæ* & *Calabriæ* Principatum tenuit, à Papa *Innocentio*, propter inveſtituras Eccleſiarum, quas ſibi uſurpavit, anathematis ſententia innodatur. Qui poſt ipſum Papam in bello cepit, & cum eo facta pace obtinuit, ut in Regem coronaretur *Siciliæ*. Sicque primus de genere *Normannorum* nomen Regis uſurpans, poſtea pæne totam *Africam* acquiſivit. *Rogerus* Rex *Siciliæ* conſecratur.

M. C. XL.	INNOCENTII II	CONRADI II	LUDOVICI VII	STEPHANI
11.	12.	5.	5.	7.

REX STEPHANUS, apud *Wiltonam* munitionem conſtruens, repentina hoſtium irruptione fugatus eſt, plurimis ſuorum amiſſis. captus eſt ibidem *Willelmus* cognomento [1] *Marcellus*, qui pro redemptione corporis ſui *Schireburnenſe* caſtellum nobile reſignavit. Eodem anno, fortuna retrograda, Rex Imperatricem in *Oxonia* per menſes aliquot obſidione concluſit. Quæ, diutinæ obſidionis [2] anguſtia impatiens, ex temporis qualitate occaſionem fugæ nacta, noctis & nivis beneficio, in veſte alba [3] *Thamenſem* fluvium craſſa glacie tranſiit ſuperſtratum. ſicque periculum evadens in loca ſe tranſtulit tutiora. Rex, oppido capto, ſucceſſuque factus hilarior, priorum viſus eſt eventuum aliqualiter dedecus deterſiſſe. Imperatrix à Rege obſeſſa. Evaſit.

CONSTANTINOPOLITANUS Imperator *Emmanuel*, obſeſſa aliquandiu *Antiochia*, pace facta cum Principe, civitatem intravit. Multis deinde captis præſidiis, dum venationi inſiſteret, arcumque vehe- *Emmanuel* C P.

1 *Martellus A.* in margine, & M. 2 Anguſtiæ *A.* deeſt vero in M. 3 *Thameſem A.* rectius *Thameſim.*

Digitized by Google

Periit. menter tenderet, à ſemetipſo ſagitta vulneratus toxicata in manu ſiniſtra, defungitur, relicto filio *Emmanuel* ſucceſſore.

Petrus Bituric. Archiepiſc.

Diſſenſio inter Papam Regemque *Francorum* exorta eſt, quia quendam *Petrum* nomine ſine aſſenſu Regio *Bituricenſem* Archiepiſcopum ordinavit, quem ſedem ſuam adeuntem Rex excluſit. Receptus tamen eſt à Comite *Campaniæ Theobaldo*; propter quod Rex Comiti offenſus, ipſum plurimum moleſtabat.

M. C. XL. III.	INNOCENTII II 13.	CONRADI II 6.	LUDOVICI VII 6.	STEPHANI 8.

Concilium *London.*

HENRICUS, *Wintonienſis* Epiſcopus, Apoſtolicæ ſedis Legatus, pro quiete & prærogativa ordinis clericalis Concilium [1]*Londonii* celebravit; cui benigne interfuit Rex STEPHANUS, & favoris Regii ſuffragium non negavit. Statutum eſt in hoc Concilio, ut quicunque in clericum vel [2] monachum manus injecerit violentas, ſolemniter denuntiaretur excommunicatus, & ad *Romanum* abſolvendus Pontificem mitteretur. [3] *Cantuarienſis* Archiepiſcopus *Theobaldus*, ſuper *Wintonienſem* Epiſcopum ordinariam gerens poteſtatem, & *Wintonienſis* Epiſcopus, ſuper *Cantuarienſem* Legationis indultæ poteſtatem exercens, dum mutuo invicem [4]gladio colliduntur, *Romanum* adeunt Pontificem, & quæſtionem tanto gratiorem, quanto ponderoſiorem, [5] *Romanis* auribus intulerunt.

[6] Rex STEPHANUS, non immemor illati ſibi olim dedecoris à *Galfrido de Magnavilla* arcis *Londonienſis* [7] occupatore, non quid deceret regiam honeſtatem, ſed quid ultioni [8] competeret, conſiderans, ipſum in curia ſua apud ſanctum *Albanum*, nil talium meditantem, comprehendi juſſit, & arctiori cuſtodia detineri.

Galfridus Magnavillanus capitur.

1 *Londonienſe A.* 2 *In* addit M. 3 Ipſo anno nondum finito *Cant.* M. 4 Abeſt à *Mert.* 5 *Romanorum A.* 6 Eodem anno Rex M. 7 Poſt *occupatore* in M. ſequitur, *viro magnarum virium.* 8 Deeſt in Cod. impreſſo.

Si-

Siquidem Rex STEPHANUS ante annos aliquot *Conſtantiam*, *Ludovici* Regis *Francorum* ſororem, *Euſtachio* filio ſuo deſponderat, intendens affinitate tanti Principis contra *Andegavenſem* Comitem, virum Imperatricis, liberoſque eorundem, ſucceſſurum ſibi filium roborare. Eratque nurus hæc *Londoniis* cum ſocru ſua Regina, quæ dum ad locum alium migrare voluiſſet, à *Galfrido* paſſa reſiſtentiam, coacta eſt in manu ejuſdem nurum relinquere [1]; poſtea tamen Regi prædictam repoſcenti reſtituit, licet ægre. Cum hæc oblivioni tradita viderentur, inter alios Proceres, qui edicto publico apud ſanctum *Albanum* convenerant, apparuit hic *Galfridus*; quem Rex illico indignationis loris adſtrictum, non ante dimiſit liberum, quam turrim *Londonienſem*, reliquaſque quas tenuit munitiones, ſatellitibus Regiis reſignaret. Liber autem factus, ingentia metiens animo, collecta improborum manu in Monaſterium [2]*Rameſienſe* invaſit; &, expulſis Monachis, de Eccleſia caſtrum faciens, [3] primo crebris irruptionibus vicinam infeſtavit provinciam, ac ex ſucceſſu demum concepta fiducia progrediens longius, Regem ipſum exterruit, & acerrimis [4] inſultando excurſionibus fatigavit.

Rex *Francorum*, contra Comitem *Campaniæ Theobaldum* ducens exercitum, [5] *Vitriacum* cepit; cujus ſuccenſa Eccleſia, plurimi in ea conſumpti ſunt igne. Rex autem caſtrum illud nepoti Comitis, quem patruus alias patrimonio privaverat, contulit.

Innocentio [6] Papa hoc anno defuncto, ſepultoque in Eccleſia *Lateranenſi*, in concha porphyrica, opere miro ſculpta, *Cœleſtinus* ſecundus ſucceſſit, qui Regem *Ludovicum* ad pacem concordiamque reduxit. *Fulcò*, Rex *Hieruſalem*, venando equo lapſus interiit, cui filius ejus *Baldewinus* ſucceſſit. *Innocentius* II moritur.

1 Adjicit *Mert. aliter non permiſſa abire.* 2 *Rhemeſienſe* M. 3 Percrebris *A.* 4 Inſultibus M. 5 *Vitriacum* caſtellum M. 6 Vel *Papa.* ſed parum refert.

M. C. XL.

Digitized by Google

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. C. XL. IV.	COELESTINI II 1.	CONRADI II 7.	LUDOVICI VII 7.	STEPHANI 9.

Cœleſtin. II paucis menſibus ſedet.

COELESTINUS Papa, cum ſediſſet menſibus quinque diebus 13, obiit, & in *Lateranenſi* Eccleſia ſepultus eſt. cui *Lucius* ſecundus ſucceſſit. Hic natione *Bononienſis*, cum eſſet Presbyter Cardinalis titulo ſanctæ crucis, totam illam eccleſiam renovavit à fundo.

STEPHANUS Rex caſtrum *Lincolniæ*, quod Comes *Ceſtriæ* tenuit, ſecundo obſedit; ubi dum munitionem exſtrueret, operariis ſubita hoſtium irruptione præfocatis, Rex confuſus ipſe abſceſſit. Apud *Norwicum* immenſum perpetratum eſt facinus à *Judæis*, qui in opprobrium Chriſtianæ fidei, & Servatoris noſtri blaſphemiam, puerum cujuſdam Catholici, immani crudelitate, crucis affixerunt patibulo. *Galfridus de Magnavilla*, in obſidione caſtri hoſtilis, a quodam [1] pedite ſagitta percuſſus in capite, poſt dies aliquot exſpiravit. Similis factionis homo *Robertus Marmyun*, invaſor monaſterii *Coventrenſis* excluſis monachis, cum contra *Ceſtrenſem* Comitem, cum ingentibus copiis adventantem, exercitum paraſſet, in [2] proſpectuque omnium ſpumante veheretur in equo contra hoſtes, in foveam incidit, & dum fracto femore emergere non valeret, à quodam partis adverſæ ſatellite capite plexus prælio finem dedit.

Intereunt *G. Magnevill.* & *Robert. Marmyun.*

Rex *Francorum* Comitem *Campaniæ* ad pacem, mediante *Bernardo Clarevallenſi* Abbate, recepit. Quidam *Italicus Arnaldus* de *Brixia*, artiſſimam vitam ducens, multos peſtifera doctrina ſeduxit; qui, dum *Romæ* Clericorum divitias & ſuperfluitates redargueret, à quibuſdam captus ſuſpenditur & crematur. De quo beatus *Bernardus* in quadam [3] Epiſtola iſta ſcripſit: " Erat homo [4] in epulis neque manducans neque bibens,

Arnald. Brixian. hæreticus

1 Pedite *ſagittario* ſagitta M. 2 Conſpectu M. 3 Vid. S. *Bernardi* Epiſt. 195, 196. 4 *In epulis* abſunt à M.

" ſed

" ſed cum ſolo diabolo eſuriens & ſitiens ſanguinem " animarum. Cujus converſatio mel, & doctrina vene- " num, cui caput columbæ, cauda ſcorpionis erat, quem " *Brixia* evomuit, *Roma* exhorruit, [1] *Germania* abomi- " nata eſt".

M. C. XL. V.	LUCII II I.	CONRADI II 8.	LUDOVICI VII 8.	STEPHANI 10.

LUCIUS Papa Senatores *Romanorum*, contra Eccleſiam erectos, in Capitolio incluſos obſedit. Sed non multo poſt obiit, cum ſediſſet menſibus undecim, diebus ſeptem: ſepultuſque eſt in Eccleſia *Lateranenſi*. *Lucius* II obit.

Rex STEPHANUS, cum Comes *Glovernienſis* ceterique partis adverſæ munitionem apud *Farendone*, quantum ſibi utilem tantum Regiæ parti exſtruxiſſent nocivam, cum militia ſua & *Londonienſibus* advolans, per dieſque aliquot eam fortiter oppugnans, tandem obtinuit eam non ſine tædio & labore.

Menſe *Maio* in occidentali parte cœli apparuit ſtella comata. *Ediſſa*, civitas *Meſopotamiæ*, ubi quieverunt corpora Apoſtolorum *Thomæ* & *Thadæi*, quæ à primo tempore ſuſceptæ Chriſtianitatis [2] in fide integra manſerat, à Paganis capitur, & Epiſcopo civitatis decollato plurimiſque occiſis reliqui captivantur. Cometa. *Ediſſa* capta.

Lucio Papæ ſucceſſit [3] *Eugenius* natione *Piſanus*, qui, cum eſſet primus Abbas [4] Monaſterii Sancti *Anaſtaſii* Martyris, quod *Innocentius* ſecundus fundavit apud *Aquas Salvias*, in Eccleſia ſancti *Cæſarii* eſt electus. Sed propter Senatores, qui contra voluntatem prædeceſſoris ſui à populo electi fuerant, ub urbe diſcedens, in civitate quadam vicina, convocatis illuc Cardinalibus & Prælatis, munus conſecrationis accepit, invitatuſque à Rege *Francorum Ludovico* non multo poſt profectus eſt in *Franciam*. *Eugenius* III.

1 *Francia* repulit, M. 2 Deſiderantur in Cod. *Acherii*, qui in margine ait: *deſunt heic aliqua.* 3 Que avoit avant le Nom *Bernard*, *Piſan* par nacion *T*. 4 Le quel Monſter le Pape *Innocent* avoit fonde hors des mures de la cite de *Rome*. *Id*.

Digitized by Google

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. C. XL. VI.	EUGENII III 1.	CONRADI II 9.	LUDOVICI VII 9.	STEPHANI 11.

Ranulphus male habitus à *Stephano* recedit.

REX STEPHANUS *Ranulphum*, Comitem *Ceſtriæ*, nuper ſibi confœderatum & devotum effectum, qui etiam profuſis ipſum apud [1] *Walingfordiam* [2] expenſis juverat, venientem confidenter & pacifice ad curiam ſuam *Northamptonam*, comprehendi juſſit hoſtiliter, fidei propriæ immemor & honoris. Comes captivus caſtrum *Lincolnienſe*, & alia quæ uſurpaſſe videbatur, ſub obtentu liberationis ſuæ reſignavit Regiæ voluntati. Relaxatus autem poſtmodum, à Rege recedens, eidem factus eſt perpetuus inimicus. Cumque jam Regiæ potentiæ omnis vigor deperiſſet, cœperunt Potentes regni, prout quiſque poterat, munitiones conſtruere, ut ſuos tutarentur fines, vel ut pervaderent alienos.

Viri Sanctitate in *Anglia* illuſtres.

Claruerunt his temporibus in *Anglia* viri ſanctitate illuſtres *Thurſtinus Eboracenſis* Archiepiſcopus, & *Gilbertus* Ordinis, qui dicitur de [3] *Symplyngham*, Inſtitutor. Quorum primus litterarum ſcientia præditus, poſt laudabilem officii paſtoralis adminiſtrationem annis plurimis exercitam, præclaraque pietatis opera, cum jam fere expletum militiæ ſuæ tempus ſentiret, reſignato honore & excuſans ſe ab onere, apud *Pontem Fractum* inter *Cluniacenſis* ordinis Monachos ultimos vitæ dies exegit. Alter vero *Gilbertus*, eximiæ vir religionis, in feminarumque cuſtodia gratiæ ſingularis ab adoleſcentia, ut fertur, propria non contentus ſalute, lucrandarum in Deo animarum zelo ignitus, infirmiorem Sexum cœpit propenſius æmulari, omne æmulationis piæ auſu ſumpto ex ſupernæ gratiæ fiducia, & conſcientia propriæ caſtitatis. Cumque cœptis ejus favor videretur arridere Divinus, veritus ne forte in vacuum curreret aut cucurriſſet, ſi erumpentem zelum moderatrix ſcientia

1 *Wallingfordiam A.* 2 Auxiliis M. 3 *Simpligamenſis* M. *Symplingham A.* Forte *Sempringham.* At non diffitendum eſt, *J. Boſtonum, Burienſem*, in *Speculo Cœnobitarum*, habere etiam *Simplyngham*.

non

non condiret, *Clarevallenſem* Abbatem beatum *Bernardum* adeundum cenſuit, cujus ſalubri informatus conſilio, & in propoſito roboratus, tanto ferventius quanto confidentius piis cœptis inſiſtere non ceſſavit. Proſperatus autem eſt in his quæ gerebat, magnuſque vehementer effectus eſt, tam in multitudine copioſa ad Omnipotentis Dei ſervitium congregata, quam in rerum temporalium ad neceſſaria vitæ ſubſidia corporalis. Denique ſervorum Dei duo & ancillarum Dei octo, non ignobilia conſtruxit Monaſteria, quæ & numeroſis [1] replevit collegiis, & juxta datam ſibi à Deo ſapientiam ornavit regularibus inſtitutis.

Willelmus, *Eboracenſis* Eccleſiæ Theſaurarius, cedente *Thurſtino*, Pontificatum ſuſcepit; vir plane & ſecundum carnem nobilis, & morum ingenua amabilis lenitate. Qui, cum pro petendo pallio reſponſales idoneos *Romam* miſiſſet, emergentibus adverſariis & contra eum multa proponentibus, negatum eſt; juſſuſque eſt in propria perſona ad Sedem ipſam accedere, & pro ſemetipſo, tanquam ætatem habens, [2] reſpondere objectis. Cauſis tamen ingraveſcentibus, Papaque *Eugenio* contra eum implacabiliter irritato deponitur, reverſuſque in *Angliam*, receſſit *Wintoniam*: ubi à ſuo conſecratore *Henrico* ſuſceptus eſt honorifice, & ſplendide exhibitus per decennium fere, vel caſus vel exceſſus ſuos deplorans, temporumque mutationem patienter expectans. Eo amoto cathedram *Eboracenſis* Eccleſiæ, Abbas *Fontanenſis*, *Henricus* aſcendit, annitente Papa *Eugenio*, cujus apud *Clarevallem* ſub patre *Bernardo* fuerat conſodalis. Quem in *Angliam* reverſum Rex STEPHANUS renuit admittere, niſi eidem, de fidelitate ſervanda, juratoria præſtita cautione. Excluſum à favore Regio cives *Eboracenſes* refutant, ſtudia in depoſitum Præſulem propenſiora habentes. Interdicta propter hanc

Thurſtino cedenti ſuccedit *Willelmus*.

Deponitur.

Cui ſuffectus *Henricus*.

Qui graves patitur calamitates.

1 Implevit *A*. 2 *His* reſpondere objectis *A*.

Digitized by Google

pervicaciam civitate, & ſuſpenſis Eccleſiæ organis *Euſtachius* filius Regis advenjens divina præcepit celebrari officia, & prætentis terroribus non cedentes ab urbe extruſit: propinqui etiam Præſulis depoſiti, tam proprio furore quam Regio favore feroces, cunctis qui depoſitioni ejus putabantur conſenſiſſe, moleſti erant in tantum, ut ſeniorem Archidiaconum, qui forte in manus eorum inciderat, abſcidere minime vererentur. Verum poſt annos aliquot, placato Rege, cives *Eboracenſes* ſuum Antiſtitem cum gaudio ſuſceperunt.

Sed tandem recipitur.

Rex *Francorum* multique Principes alii in terram ſanctam à Papa *Eugenio* apud *Verzelliacum* crucis charactere ſunt ſignati. Eccleſia *Tornacenſis*, quæ per annos circiter ſexcentos, à tempore videlicet ſancti *Medardi*, ſub Epiſcopo *Noviomenſi* ſine proprio ſteterat Sacerdote, cœpit hoc anno proprium habere Epiſcopum. His temporibus Sancta [1] *Hyldegardis*, cujus mirabiles narrantur viſiones & prophetiæ, in partibus *Teutoniæ* habebatur inſignis.

Cruce ſignatur Rex *Francorum*.

Eccleſ. *Torn.* proprius datur Epiſc.

S. *Hyldegardis* claret.

M. C. XL. VII.	EUGENII III 2.	CONRADI II 10.	LUDOVICI VII 10.	STEPHANI 12.

CONRADUS *Romanorum* Rex apud [2] *Frankefordiam*, cum multis Principibus, ab Abbate *Bernardo Claravallenſi* crucis ſignum accepit in Purificatione Virginis glorioſæ. Navalis Dei exercitus, ex *Anglia*, *Flandria*,[3] aliiſque partibus maritimis collectus, pridie Idus *Aprilis* de portu quodam *Anglicano* cum ducentis fere navibus profectus, quarto Kal. *Julii* [4] *Ulixibonam* applicuit, *Hiſpaniæ* civitatem, quam protelata in [5] quatuor menſes obſidione ceperunt, & de *Saraçenis* multitudinem plurimam occiderunt, traditaque in manu Chriſtianorum urbe, Clericos in ea poſuerunt, & eiſdem Epiſcopum præfecerunt. *Conradus Romanorum*, *Ludo-*

Exercitus in Teram Sanctam proficiſcitur.

1 *Hildegardis* A. *Hildergaris* M. 2 *Francheſordiam* A. 3 Pro *aliiſque partibus maritimis* M. legit *atque* Lotoringia. 4 *Vixiboniam* M. 5 Decem A.

vicuſque *Francorum* poſt dies aliquot *Pannoniam* ingreſſi, gentiſque illius Rege placato, ne [1] victualia deeſſent exercitui, *Danubium* tranſierunt. inde per *Thracias*, ſuppetente [2] commeatus copia, proſpere uſque *Conſtantinopolim* pervenerunt. Fixis autem extra urbem tentoriis, per dies aliquot exercitum recrearunt. Pactis tandem cum ejuſdem urbis Imperatore initis, anguſtum illud fretum, quod brachium ſancti *Georgii* dicitur, tranſmeantes, minorem ingreſſi ſunt *Aſiam*, cujus pars quædam *Conſtantinopolitanæ* ditionis eſt; Soldanus vero *Iconii* reliquam partem tenet. Ibi, perfidia Imperatoris *Græci*, duorum maximorum exercituum parte longe majori caſibus variis cladibuſque profligata, cum parte reſidua duo illi magni Principes *Jeroſolymam* acceſſerunt, nullaque re memorabili ibi geſta imglorii [3] redierunt.

Interea *Anglia* inteſtinis malis exanguis & ſaucia tabeſcebat. Et primo quidem videbatur regnum in duo diviſum, quibuſdam Regi, & quibuſdam Imperatrici faventibus; inter parteſque diu multumque certatum eſt, alternante fortuna. Proceſſu vero temporis provinciales diſcordantium motus [4] diſtribuere: caſtella quippe ſtudio partium per ſingulas provincias ſurrexerant crebra; erantque in *Anglia* tot quodammodo Reges, vel potius tyranni, quot caſtellorum domini, habentes ſinguli percuſſuram proprii numiſmatis, & poteſtatem dicendi ſubditis Regio more jura. *Anglia* variis ſeditionibus concutitur.

M. C. XL. VIII.	EUGENII III 3.	CONRADI II 11.	LUDOVICI VII 11.	STEPHANI 13.

EUGENIUS Papa *Remis* Concilium celebravit; in quo *Gilbertus Porretanus*, per Abbatem *Bernardum* de Doctrina convictus minus ſana, ſuum revocavit [5] errorem. *Henricus*, filius Comitis *Andegavenſis*, [6] ſuadente matre Imperatrice, ad Regem *Scottorum* Conſilium *Remenſe*.

1 Venalia M. 2 Venalium M. 3 Receſſerunt M. 4 Graviter perſenſerunt M. 5 Inter *errorem* & *Henricus* hanc ſententiolam inſerit M. *Concilio celebratro Papa ad urbem revertitur.* Sed male. 6 Suggerente M.

 David

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

David avunculum ſuum miſſus, militaribus in urbe *Carleoli* armis accingitur ab eodem.

M. C. XL. IX.	EUGENII III 4.	CONRADI II 12.	LUDOVICI VII 12.	STEPHANI 14.

EUGENIUS Papa de partibus *Galliarum* reverſus eſt in *Italiam*. *Rogerus*, *Siciliæ* Rex, *Africam* ingreſſus, civitatem quandam cepit, *Africam* appellatam. *Conradus Romanorum* & *Emmanuel Græcorum* Imperatores confœderati, cum contra *Rogerum Siciliæ* Regem exercitum duxiſſent, multitudine fame & intemperie [1] afflicta, nihil proficere potuerunt.

Sanctus *Malachias*, Epiſcopus *Hiberniæ*, apud *Claramvallem* defungitur, cujus Vitam, virtutibus inclytam, deſcripſit *Bernardus*.

M. C. L.	EUGENII III 5.	CONRADI II 13.	LUDOVICI VII 13.	STEPHANI 15.

LUDOVICUS *Francorum* Rex, ab Oriente repatrians, à *Græcorum* navibus capitur, *Græcorum*que Imperatori præſentatur captivus; ſed induſtria *Rogeri* Regis *Siciliæ* ereptus, & ad præſentiam Papæ *Eugenii* conductus, ſecurus ad propria remeavit. *Raymundus*, Princeps *Antiochiæ*, bello decertans cum *Turcis*, perimitur. Milites Templi *Gazam*, *Palæſtinæ* urbem, reædificantes *Aſcalonitas* graviter [2] moleſtabant.

M. C. L. I.	EUGENII III 6.	CONRADI II 14.	LUDOVICI VII 14.	STEPHANI 16.

Galfridus And. C. moritur.

[3] GALFRIDUS, Comes *Andegavenſis*, capto caſtro Monaſteriolo ſuper [4] *Giſardum Belloii* deceſſit, & [5] *Cenomannis* in Eccleſia ſancti *Juliani* ſepultus quieſcit. Succeſſit ei in utroque Comitatu [6] *Cenomanenſi*

1 Afflicti *A.* 2 Infeſtabant M. 3 *Gaufridus* M. 4 *Girandum* vel *Giraudum* M. 5 *Cenomanis A.* 6 *Cenomanenſi A.*

Digitized by Google

nenſi & *Andegavenſi*, ac in Ducatu *Normanniæ Henricus*, filius ejus ex Imperatrice *Matilde*, [1] juvenis præclarum prudentiæ & fortitudinis præferens indolem, militariſque gloriæ non tepidus [2] æmulator. Cui ſuccedit *Henricus*.

M. C. L.	EUGENII III	CONRADI II	LUDOVICI VII	STEPHANI
II.	7.	15.	15.	17.

INTER REGEM *Francorum* & uxorem *Alianordem*, probata conſanguinitate, celebratur divortium; &, eodem anno, *Henricus* Dux *Normanniæ*, *Andegavenſiſ*que Comes, eandem duxit *Alianordem*, [3] integrum *Aquitaniæ* Ducatum accipiens cum eadem. *Eugenius* Papa, pace facta cum *Romanis*, urbem ingreditur, morem in eâ faciens uno anno. Comes *Viromandenſis* moritur, cujus ad Comitem *Flandriæ Philippum* devolvitur Comitatus. Deceſſit hoc anno *Conradus Romanorum* Rex, Imperialem benedictionem minime aſſecutus. Succeſſit eidem *Fredericus* primus, nepos ejus, *Saxoniæ* Dux exiſtens. *Henricus* Comes [4] *Northumbrorum*, Regis *Scottorum* filius, obiit, relictis [5] tribus filiis, quorum primogenitum [6] *Malcolmum* avus ſibi [7] ſucceſſurum conſtituit; ſecundo vero genitum *Willelmum*, fecit Comitem *Northumbrorum*.

Alianordem repudiatam ducit *Henricus*.

Conrado ſuccedit *Fridericus* I.

M. C. L.	EUGENII III	FREDERICI I	LUDOVICI VII	STEPHANI
III.	8.	I.	16.	18.

HENRICUS *Normanniæ* Dux, Imperatricis filius, ad Regnum *Angliæ*, quod ſibi materno jure debebatur, anhelans, occupatorem ejus Regem STEPHANUM in manu potenti ſtatuit expugnare. Immunitam tamen nolens relinquere *Normanniam*, eo quod Regem *Francorum* habebat ſuſpectum (ſororem namque ejuſdem *Euſtachius*, STEPHANI Regis

Henricus Angliam occupare nititur.

1 Juvenis *quidem* M. 2 Æmulator *exiſtens* M. 3 Ampliſſimum M. 4 *Northumbria* M. 5 Abeſt à Codd. *A.* & noſtro. 6 *Milcolumbum* B. 7 ſtatuit ſucceſſorem M.

filius,

filius, uxorem duxerat) cum exercitu tantum centum quadraginta militum, & tribus millibus peditum, ſe in *Angliam* tranſtulit. Confluentibus tamen ad eum militibus *Angliæ*, qui juſtitiæ ejus zelum gerebant, de die in diem ejus exercitus augebatur. Obſedit autem primo munitionem [1] *Malmesbiriæ*, ubi Regis STEPHANI erat præſidium. Cui Rex cum ſuo exercitu ſuperveniens, nec Ducem ad apertum prælii congreſſum evocare, nec obſidionem potuit amovere. quinimmo contra caſtra hoſtilia excubias prolixiores facere, creſcente poteſtate adverſa, tutum minime reputans, dum diſcederet, obſeſſa munitio in obſidentis tranſiit poteſtatem. Jamque incrementis virium, & felicitate ſucceſſuum, Ducis gloria adverſarii nomen Regium adumbravit. Dux inde cum exercitu inſtructo *Stanfordiam* [2] adiit, qua celeriter expugnata, munitionem ejus cepit, Regio ejecto præſidio. Audiens autem villam [3] *Gipewici*, quæ ad Ducis ſe partes tranſtulerat, obſideri à Rege, illuc properat; ſed nuntiata ei loci deditione divertit uſque *Notinghamiam*, qua mox expugnata vacuataque opibus, munitioni ejus, natura loci inexpugnabili, obſidendæ, vel capiendæ, inanem impendere operam recuſavit.

Euſtachius Stephani filius defungitur.

Dum hæc [4] aguntur, obiit filius Regis *Euſtachius*, magnam reformandæ inter Principes pacis, ſuâ morte, occaſionem relinquens. Pater enim ad bellicos [5] apparatus [6] ſegnior movebatur, & ſuadentium pacem ſermones patientius audiebat. tandemque, mediantibus amicis, pax inter Principes & caute reformata, & in ſolidum eſt firmata. Decretum namque eſt aſſenſu Principum, ut STEPHANUS deinceps, tanquam Princeps legitimus, integre regnaret cum gloria & honore; cui, tanquam heres legitimus, ſuccederet Dux *Henricus*. Hanc pacis formam [7] uterque videlicet Rex &

1 *Malmesburia* M. 2 Adit *A.* 3 *Gipeſwici* M. 4 Agerentur *A.* 5 Operatus *A.* 6 Segnius M. *quod elegantius.* 7 Princeps uterque tanquam --- M. *quod non improbo.*

Dux

Digitized by Google

Dux tanquam utilem [1] & honeſtam admittentes, multis præ gaudio lacrymantibus, in mutuos ſe dederunt amplexus. Dux accepta licentia, feliciter in *Normanniam* transfretavit. Ante cujus Reditum Rex *Francorum Lodovicus Caſtrum Vernonem* in *Normannia* occupavit. Pax initur.

Defuncto hoc anno Papa *Eugenio*, ſucceſſit [2] *Anaſtaſius* IV, natione *Romanus*. Abbas etiam *Clarevallenſis Bernardus*, religione & ſanctitate inſignis, fundatis ordinis ſui [3] centum ſexaginta Monaſteriis, beato fine quievit, plurima ſapientiæ ſuæ ad utilitatem aliorum monumenta relinquens. *Anaſtaſius* IV. S. *Bernardus* obit.

Baldewinus, Rex *Jeroſolymorum*, *Aſcalonem* cepit, metropolin *Palæſtinæ*. Floruit Magiſter *Petrus Lombardus* his temporibus, Epiſcopus *Pariſienſis*, qui librum Sententiarum conſcripſit, & ſuper Pſalterium & [4] Epiſtolas *Pauli* edidit novas gloſſas. P. *Lombardus* floret.

M. C. L. IV.	ANASTASII IV 1.	FREDERICI I 2.	LUDOVICI VII 17.	STEPHANI 19.

STEPHANUS *Philippum* quendam *de* [5] *Coleville*, nolentem munitionem quandam, quam fecerat in provincia *Eboracenſi*, deſtruere, expugnando coegit finaliter obedire. *Rogerus*, *Cantuarienſis* Archidiaconus, in *Eboracenſem* Archiepiſcopum electus, [6] ab Archipræſule *Cantuarienſi* munus conſecrationis accepit, [7] ſed pro pallio obtinendo ad *Romanam* curiam in propria perſona iter arripuit. Obiit *Rogerus*, Rex *Siciliæ*, filium ſuum *Willelmum* ſucceſſorem relinquens. Defunctus eſt [8] & Papa *Anaſtaſius* quartus. Rex etiam STEPHANUS in *Cantia* infirmitate decumbens oct. Cal. [9] Novembris deceſſit. Sepultus eſt in Eccleſia Mona- *Rogerus* Archiep. *Eborac.* *Anaſtaſius* IV moritur. & *Stephanus* Rex.

1 Deſunt in *A.* 2 Ciſt Pape fuſt avant nomé *Conrad*, Eveſque *Sabineis*, neé de *Rome T.* 3 CXL. M. 4 Epiſtolas *Pauli* ab *Anſelmo Londinenſi* per Gloſſulas interlineales marginaleſque diſtinctas, poſtea à *Gilberto Porretano* continuatione productas, latius & apertius explicavit M. *Quæ verba Gloſſema eſſe videntur.* 5 *Caſevile* M. 6 A Præſule M. 7 Et M. 8 Etiam *A.* 9 Decembris M.

chorum

Digitized by Google

chorum de [1] *Faverſham.* [2] quorum Monaſterium uxor ejuſdem STEPHANI Regina *Matildis* fundaverat, & prædiis magnis plurimiſque dotarat.

Expliciunt geſta STEPHANI *Regis* Anglorum.

INCIPIUNT GESTA

HENRICI SECUNDI

REGIS ANGLIÆ.

Qui primus erat eorum Regum, qui à Comitibus Andegavenſibus *duxerunt originem, ſecundum lineam maſculinam.*

Henricus Angliam petit.

HENRICUS filius *Galfridi*, cognomento *Plantegenet*, *Andegavenſis* Comitis, ex Imperatrice *Matilde*, filia Regis *Anglorum*, cum, defuncto patre *Andegaviæ* & *Cenomanniæ* Comitatus, ex conceſſioneque matris *Normanniæ*, & per *Alianoram* uxorem *Aquitaniæ* jam obtineret Ducatus, certificatus de morte Regis *Angliæ* STEPHANI, jubente matre Imperatrice, de aſſenſu Epiſcoporum & Optimatum *Normanniæ* in *Angliam* transfretans, anno Domini M.C.L.IV, ſeptimo Idus [3] Decembris, à Clero excipitur & populo, cum gaudio maximo & honore.

Hadrianus IV eligitur.

[4] Sexto decimo Cal. Januarii electus eſt in Papam [5] *Nicolaus* Epiſcopus *Albanenſis*, vocatus *Adrianus* [6] quartus: hic natione *Anglicus*, de urbe ſancti *Albani* oriundus, cum eſſet Abbas Canonicorum Regularium

---

1 *Feverſham* M. 2 A ſe ante aliquos annos conſtructa M. 3 Septembris M. 4 Decimo ſexto *A.* 5 *Nicolas Brekſpere, Haſtifragus L.* 6 *Tierce* T. lapſu, ut opinor, Librarii.

ſancti

ſancti [1] *Rufi* in *Provincia*, ob eximiam religionem ab *Eugenio* Papa factus eſt ſanctæ *Romanæ* Eccleſiæ Cardinalis, qui legatione functus in [2] *Sarmatiam*, pro verbi Dei prædicatione, Gentem illam barbaram in lege Divina diligenter inſtruxit; *Romam*que reverſus ſublimatur in Papam.

Dominica vero ante Nativitatem Domini, quæ fuit decimo quarto Cal. Januarii, apud *Weſtmonaſterium* à *Cantuarienſi* Archiepiſcopo *Theobaldo* HENRICUS Dux in Regem inungitur, &, præſentibus Archiepiſcopo *Hugone Rothomagenſi* cum tribus Suffraganeis, *Rogero Eboracenſi* cum ceteris Epiſcopis *Angliæ*, ac *Theodorico* Comite *Flandrenſi* cum Comitibus & Proceribus *Anglicani* Regni, ſolemniter coronatur. ætatis autem ſuæ annum [3] viceſimum ſecundum agebat. cujus formæ elegantiam, [4] morumque compoſitionem, *Petrus Bleſenſis*, *Bathonienſis* Archidiaconus, in [5] Epiſtola quadam ad *Walterum*, *Panormitanum* Archiepiſcopum, ſic deſcribit: *De* David *legitur, ad commendationem decoris ejus*, quoniam rufus erat. *Vos autem dominum Regem ſubrufum hactenus exſtitiſſe noveritis, niſi quia colorem hunc venerabilis ſenectus, & superveniens canities, aliquantulum alteravit. Statura ejus mediocris eſt,* [6] *ut nec inter parvos magnus appareat, nec inter majores minimus videatur. Caput ejus ſphæricum eſt, tanquam ſapientiæ magnæ ſedes, & alti conſilii ſpeciale ſacrarium: ea vero eſt capitis quantitas, ut collo & toti corpori proportionali moderatione reſpondeat. Oculi ejus orbiculati ſunt: dum placati eſt animi, columbini & ſimplices; ſed in ira & conturbatione cordis, quaſi ſcintillantes ignem, &* [7] *impetu fulminantes. Cæſaries ejus damna calvitii non veretur. ſuperveniente autem* [8] *artifici capillorum tonſura, leonina facies quaſi*

Henricus coronatur.

Geſta ejus *P. Bleſenſis* deſcribit.

1 *Ruphi* MS. *Ruthi* M. 2 *Norwegiam* nimirum. Cod. vero noſter & M. legunt *Warmaciam*. 3 *Tunc* inſerit M. ſed abſque neceſſitate. 4 Moremque compoſitum *A*. 5 Epiſt. 66. 6 Deeſt in M. 7 In impetu M. 8 Artificii M.

in quadrangulum ſe dilatat. Eminentia naris ad totius corporis venuſtatem naturali eſt moderatione propenſa. Arcuati pedes, equeſtres tibiæ, thorax extenſior, lacerti pugiles, virum fortem, agilem, & audacem denuntiant. in quodam tamen articulo pedis ejus pars unguis innaſcitur carni, atque in contumeliam totius pedis vehementer increſcit. Manus ejus, quadam groſſitie ſua, hominis incuriam proteſtantur. earum enim cultum prorſus negligit; nec unquam, niſi aves deferat, utitur chirothecis.

Singulis diebus, in Miſſis, in conſiliis, & aliis publicis actionibus regni, ſemper, à mane uſque ad veſperam, ſtat in pedes. &, licet tibias habeat frequenti percuſſione calcitrantium equorum enormiter vulneratas & lividas, niſi cum equitet aut comedat, nunquam ſedet. Una die, ſi opus eſt, quatuor aut quinque dietas excurrit, & ſic inimicorum machinamenta præveniens, malitias eorum frequenter [1] *inopina ſubitione deluſit. Ocreis ſine plica, pileis ſine faſtu, & veſtibus utitur expeditis. Vehemens amator nemorum, dum ceſſat à præliis, in avibus & canibus ſe exercet. Caro ſiquidem ejus ſe mole pinguedinis enormiter oneraſſet, niſi quia ventris inſolentiam jejuniis & exercitio domat; atque in aſcendendo equum, & currendo, levitatem adoleſcentiæ ſervans, potentiſſimos ad laborem, ſingulis* [2] *fere diebus, itinerando fatigat. Non enim, ſicut alii Reges, in palatio ſuo jacet, ſed per provincias currens explorat facta omnium, illos potiſſime judicans, quos conſtituit judices aliorum. Nemo eſt argutior in conſiliis, in eloquio torrentior, ſecurior in periculis, in proſperis timidior, conſtantior in adverſis. Quem ſemel dilexit, vix dediligit; quem vero ſemel odio habuit, vix in gratiam familiaritatis admittit.*

Semper in manibus ſunt arcus, enſes, venabula, & ſagittæ; niſi ſit in conſiliis, aut in libris. Quotiens

1 Opportuna Subtractione *A.* qui in Margine habet: alii *Subitatione.*
2 Feriis M.

enim

Digitized by Google

enim poteſt à curis & ſollicitudinibus reſpirare, ſecreta ſe occupat lectione, aut in cuneo Clericorum aliquem nodum quæſtionis laborat evolvere. Nam cum Rex veſter bene litteras noverit, Rex noſter longe litteratior eſt. Ego enim in litterali ſcientia facultates utriuſque cognovi. Scitis quod dominus Rex Siciliæ *per annum diſcipulus meus fuit; & qui à vobis verſificatoriæ atque litteratoriæ artis primitias habuerat, per induſtriam & ſollicitudinem meam beneficium ſcientiæ plenioris obtinuit. Quam cito autem egreſſus ſum regnum, ipſe libris abjectis ad otium ſe contulit palatinum. Veruntamen apud dominum Regem* Anglorum, *quotidiana ejus Schola eſt litteratiſſimorum converſatio jugis, & diſcuſſio quæſtionum. Nullus Rege noſtro eſt honeſtior in loquendo, in comedendo urbanior, nullus munificentior in eleemoſynis, ideoque quaſi unguentum effuſum eſt nomen ejus, &* eleemoſynas illius narrat omnis Eccleſia Sanctorum.

Rex noſter pacificus, [1] *victorioſus in bellis, glorioſus in pace, ſuper omnia deſiderabilia hujus mundi zelatur & procurat pacem populi ſui.* [2] *Ad pacem populi pertinet quicquid cogitat, quicquid loquitur, quicquid agit: ut quieſcat populus ſuus, labores anxios & enormes inceſſanter aſſumit. Ad pacem populi ſpectat quod concilia vocat, quod firmat fœdera, quod amicitias jungit & ſuperbos humiliat, quod prælia minatur, quod Principibus terrores immittit. Ad pacem populi ſpectat immenſitas illa pecuniarum quam donat, quam recipit, quam congregat, quam diſpergit. In muris, in propugnaculis, in munitionibus, in foſſatis, in clauſuris ferarum & piſcium, & palatiorum ædificiis nullus ſubtilior, nulluſque magnificentior invenitur. Pater ejus, potentiſſimus Comes & nobiliſſimus, fines ſuos ampliſſime dilatavit; ſed iſte, patris facultatibus ſuperaddens in fortudine manus ſuæ Ducatum* Normanniæ, *Ducatum*

1 *Glorioſus* Cod. *Mert.* & noſter. 2 Omnia uſque ad hæc verba, *Ad pacem populi ſpectat immenſitas* — deſunt in Editionibus.

Aquitaniæ, *Ducatum* Britanniæ, *Regnum* Angliæ, *Regnum* Scotiæ, *Regnum* Hiberniæ, *Regnum* Walliæ, *paternæ magnificentiæ titulos inæſtimabiliter ampliavit.*

Nullus manſuetior eſt afflictis, nullus affabilior pauperibus, nullus importabilior eſt ſuperbis. Quadam enim Divinitatis imagine ſemper ambivit opprimere faſtuoſos, oppreſſos erigere, & adverſus ſuperbiæ tumorem continuas perſecutiones, & exitiales moleſtias, ſuſcitare. Cum autem juxta Regni conſuetudinem, in electionibus faciendis potiſſimas & potentiſſimas habeat partes, habuit ſemper manus ab omni venalitate innoxias & immunes. Has & alias tam animi quam corporis [1] *ſui dotes, quibus ipſum natura egregie præ ceteris inſignivit,* [2] *tango ſummotenus, non deſcribo. Meam enim profiteor inſufficientiam, crederemque ſub tanta ſudare materia* Tullium *aut* Maronem *.

Adeptus itaque HENRICUS iſte, qui ſecundus dicitur, Regnum, mores & actus HENRICI Regis primi, avi ſui, fere in omnibus ſequebatur. *Lodovicus, Francorum* Rex, *Conſtantiam, Hiſpaniæ* Imperatoris filiam, uxorem accepit.

M. C. L. V.	ADRIANI IV 1.	FREDERICI I 3.	[3] LODOVICI VII 18.	HENRICI II 1.

HENRICUS, REX *Angliæ*, cœpit in jus proprium revocare urbes, & caſtella, villaſque, quæ ad Regis [4] dominicum pertinebant, caſtella noviter facta deſtruendo, & *Flandrenſes* expellendo de Regno, qui magnam partem ejus occupaverant; quorum nonnullos ad Marchiam tranſtulit *Walliæ* occidentalis. depoſuit & quoſdam imaginarios & pſeudo Comites, quibus Rex STEPHANUS omnia pæne ad fiſcum pertinentia diſtribuerat minus caute.

Pſeudo-Comites *Stephani* deponuntur.

1 Deeſt in *A.* 2 Tanto M. 3 *Ludovici* VII. 17. uterque *MS.* Nos *Acherium* & *Valeſium* ſecuti mutavimus in 18. 4 Dominica *A.* * Hucuſque *Petrus Bleſenſis.*

Quinto-

Digitized by Google

Quintodecimo Cal. Martii, terræ motu horribili facto in *Burgundia* abſorptum eſt caſtellum quoddam juxta *Cluniacum*, & locus caſtelli repletus eſt aqua inæſtimabilis profunditatis. Terræ motus in *Burgund.*

HENRICUS *Anglorum* Rex exheredavit *Willelmum Peverel de Notyngham*, cauſa veneficii, quod [1] fuerat propinatum *Ranulpho*, Comiti *Ceſtriæ*. Quarto vero Idus Aprilis fecit Rex Optimates *Anglicani* Regni jurare fidelitatem *Willelmo*, filio ſuo, apud *Wallingeforde*: &, ſi puer immatura morte in fata decederet, *Henrico* fratri ſuo, qui pridie Cal. Martii natus fuerat anno iſto. *Hugo de Mortuo-mari* cum caſtra ſua muniſſet contra Regem, Rex ea obſidens, caſtrum, quod [2] *Clebury* dicitur, poſt aliquantulum temporis captum deſtruxit. Idem *Hugo* cito poſt pacificatus eſt cum Rege, redditis eidem caſtris de [3] *Wygemore* & de *Bruges*. Sopita eſt etiam diſcordia, quæ ſuborta fuerat inter Regem & *Rogerum*, filium *Milonis de Glovernia*, Comitem *Herfordiæ*, propter turrim *Gloverniæ*. Quo mortuo ſucceſſit ei [4] *Walterus*, frater ejus, in paterna hereditate tantum, Rege Comitatum *Herfordiæ* & urbem *Gloverniæ* in manu propria retinente. Proceres fidelitatem filiis *Henrici* jurant.

Fredericus, Rex *Alamanniæ*, *Romam* veniens, renitentibus *Romanis*, à Papa *Adriano* Imperialem benedictionem obtinuit. Dum vero ad ſtationem ſuam, quæ erat in prato *Neronis*, exiviſſet, *Romani*, armata manu familiam ſequentes, in porta ſancti Angeli crudeliter invaſerunt, uſque ad Imperatoris tentorium perſequendo. Sed, invaleſcente clamore, [5] *Teutonici* adunati *Romanos* atrociter repulerunt. adeo quod proſtratis multis & captivatis, vix captivi magnis domini Papæ precibus reſtituerentur. Cum vero Imperator propoſuiſſet tranſire in *Apuliam*, ut Regnum *Apuliæ*, Regemque ejus *Willelmum* peſſundaret, mutata ſubito voluntate [6] in patriam *Fredericus* Benedictionem P. obtinet.

1 Fuerit MS. 2 *Cleubúri A.* 3 *Wigmore A.* 4 *Waterus A. Galfridus M.* 5 *Teuthonici* M. 6 Propria *A.*

eſt

eſt reverſus. Nec tamen Regi *Willelmo* bellum defuit, *Roberto* Comite de *Baſevilla*, cognato ſuo per totum regnum graviter debacchante.

[1] *Adrianus* Papa conceſſit HENRICO, Regi *Anglorum*, conquiſitionem *Hiberniæ*; cujus conceſſionis poteſtatem, cauſam, & modum, in Bulla ſua ad Regem directa exprimit his verbis:

Litteræ *Adriani* IV *Henrico* II de conquirenda *Hibernia.*

Adrianus, *ſervus ſervorum Dei. Cariſſimo in Chriſto filio, illuſtri Regi* Angliæ, HENRICO *ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Laudabiliter & ſatis fructuoſe de glorioſo nomine in Terris, & æternæ felicitatis præmio* [2] *cumulando in cælis tua Magnificentia cogitat, dum ad dilatandos Eccleſiæ terminos, ad declarandam* [3] *indoctis & rudibus Chriſtianæ fidei veritatem, & vitiorum plantaria de agro Dominico exſtirpanda, ſicut Catholicus Princeps, intendis; & ad id convenientius* [4] *exſequendum conſilium Apoſtolicæ ſedis exigis & favorem. In quo facto, quanto altiori conſilio & majori diſcretione procedis, tanto feliciorem progreſſum te,* [5] *præſtante Domino, confidimus habiturum. Eo quod ad bonum exitum ſemper & finem valeant pertingere,* [6] *qui de* [7] *ardore fidei & religionis amore principium acceperunt.*

Sane Hiberniam *& omnes Inſulas, quibus Sol juſtitiæ Chriſtus illuxit, & documenta fidei Chriſtianæ perceperunt, ad jus beati* Petri *Apoſtoli & ſacro-ſanctæ* Romanæ *Eccleſiæ, quod tua* [8] *etiam Nobilitas recognoſcit, non eſt dubium pertinere. Unde* [9] *tanto in eis libentius plantationem fidei veræ & germen Deo gratum inſerimus, quanto nobis in noſtro examine diſtrictius proſpicimus exigendum. Significaſti ſiquidem nobis, fili in Chriſto cariſſime, te* Hiberniæ *Inſulam, ad*

1 In *A*. Deſunt omnia uſque ad *Adrianus*, ſervus. 2 Abeſt ab *A*. 3 In doctis *A*. 4 Conſequendum M. 5 Præſente *A*. 6 Quæ *A*. 7 Arbore M. 8 Deeſt in *A*. 9 Tantam in eis libentius plantationem, fidem vero & germen Deo gratum inſerimus, quanto nobis ---. M.

ſubden-

ſubdendum illum populum legibus, & vitiorum plantaria inde exſtirpanda, velle intrare, & de ſingulis domibus annuatim unius denarii beato Petro *velle ſolvere penſionem, & jura Eccleſiarum illius terræ illibata & integra conſervare.*

Nos itaque, pium & laudabile deſiderium favore congruo proſequentes, & petitioni tuæ benigne impendentes aſſenſum, gratum & acceptum habemus, [1] *ut pro dilatandis Eccleſiæ terminis, pro vitiorum reſtringenda parte, & corrigendis moribus, & virtutibus inſerendis, & pro Chriſtianæ religionis augmento Inſulam illam* [2] *ingrediaris, & quæ ad honorem Dei & ſalutem illius ſpectaverint exſequaris, & illius terræ populus honorifice te ſuſcipiat, & ſicut dominum veneretur, jure nimirum Eccleſiarum illibato & integro permanente, & ſalva beato* Petro *Apoſtolo & ſacro-ſanctæ Eccleſiæ* Romanæ *de ſingulis domibus annuatim unius denarii penſione. Si ergo quod animo concepiſti, affectu duxeris* [3] *proſequendi complendum, ſtude gentem illam bonis moribus informare, & cogites tam per te, quam per illos, quos ad hoc fide, verbo idoneos & vita, eſſe proſpexeris, ut decoretur ibi eccleſia, plantetur & creſcat fidei Chriſtianæ religio, & quæ ad honorem Dei & ſalutem pertinent animarum taliter ordinentur, ut à Deo ſempiternæ mercedis* [4] *curſum conſequi merearis,* [5] *& in terris glorioſum nomen valeas in ſæcula obtinere.*

Rex igitur HENRICUS circa feſtum ſancti *Michaëlis*, habito *Wintoniæ* Parliamento, de conquirenda *Hibernia* cum ſuis Optimatibus tractavit. Quod quia matri ejus Imperatrici non placuit, ad tempus aliud dilata eſt illa expeditio. *Henricus*, *Wintonienſis* Epiſcopus, germanus quondam Regis STEPHANI, præmiſſo latenter theſauro ſuo per Abbatem *Cluniacenſem*, abſque Regia licentia ab *Anglia* clam diſceſſit; propter quod Rex HENRICUS peſſumdedit omnia caſtra ejus.

1 Quod *A.* 2 Ingrediens ea *Id.* 3 Proſequente *A.* 4 Fructum *A.* 5 Vel *A.*

M. C. L.

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. C. L. VI.	ADRIANI IV 2.	FREDERICI I 1. 4.	LUDOVICI VII 19.	HENRICI II. 2.

Henricus Normanniam adit.

REX HENRICUS in *Normanniam* transfretavit; ad quem, cum eſſet *Rothomagi*, venit *Terricus* Comes *Flandriæ* cum uxore ſua Regis amita, ut eidem *Galfridum* fratrem ſuum, qui & tunc illuc advenerat, reconciliarent. Sed *Galfrido* non ſuſcipiente quæ offerebantur à Rege, negotio infecto, ab invicem diſceſſerunt.

Tiberis inundatio.

Hoc anno facta inundatione *Tyberis* non modica, *Romæ* in quadam inſula ejuſdem fluminis, in Eccleſiola antiqua inventum eſt in quodam ſarcophago corpus beati *Bartholomæi* Apoſtoli, totum excepto corio integrum, quod *Beneventi* dicitur remanſiſſe, quando Imperator *Otto* ſecundus, capta eadem civitate, corpus prædicti Apoſtoli tranſtulit *Romam*, ſicut duæ tabulæ æreæ demonſtrant, ſcriptæ litteris *Græcis* & *Latinis*, quæ repertæ cum eodem corpore fuerant. [1] Repertum eſt etiam in eadem eccleſia corpus beati *Paulini*, *Nolani* Epiſcopi.

Galfridus, germanus Regis *Angliæ*, Comite *Britanniæ Hoëlo* expulſo, cepit conſentientibus civibus *Nanneticam civitatem*.

Willelmus, Rex *Siciliæ*, amiſſa recuperat.

Willelmus, Rex *Siciliæ*, civitatem *Barum* funditus evertit, præter eccleſiam ſancti *Nicolai*; quia cives illius, faventes *Græcis*, nequiter [2] conſpiraverant contra ipſum. *Græcos* etiam terra marique ſuperans, civitates & caſtella, quæ perdiderat, in jus proprium revocavit. Exheredavit etiam comitem *Robertum de Baſevilla*, [3] cognatum ſuum, quia ab ipſo, *Græcis* favendo, deſciverat. Reconciliatur etiam Papæ *Adriano*, qui ipſum tanquam rebellem Eccleſiæ excommunicaverat, faciendo Papæ homagium, & ab ipſo ſuſcipiens terram ſuam.

1 Deſunt ſequentia uſque ad *Galfridus* in *A*. 2 Conſpiraverunt *A*. 3 Cognominatum M.

Obiit

In pago *Pariſiacenſi* capa Salvatoris noſtri in Monaſterio [1] *Angentolii* revelatione divina reperta eſt, inconſutilis & ſubrufi coloris, quam glorioſa mater ejus fecit ei, cum adhuc puer eſſet, prout repertæ cum ea litteræ indicabant. Tunica Servatoris reperta.

Obiit *Willelmus* Regis primogenitus, & *Redingiæ* eſt ſepultus. *Willelmus Henrici F.* moritur. *Henricus* Rex cepit, poſt longam obſidionem, caſtra *Mirabellum* & *Chinonem*, quæ *Galfridus* frater ejus tenuerat. Reformata vero pace inter Regem & *Galfridum*, ita quod Rex annuatim eidem daret mille libras *Anglicanæ* monetæ & duo millia librarum *Andegavenſium*, caſtrum tertium ei redditum eſt *Lobdunum*. Circa medium menſis Auguſti cœperunt fieri pluviæ inſolitæ, quæ impediebant collectionem meſſium, & [2] ſubſequentem ſeminum ſparſionem. quarum inundationibus, quia diu durabant, multæ turres & Multæ eccleſiæ corruunt. eccleſiæ [3] & antiquæ materiæ in *Normannia* & *Anglia* corruerunt.

Fredericus Imperator duxit filiam *Willelmi Matiſconenſis*, Imperatoris nuptiæ. accipiens cum ea urbem *Veſentionem*, & multas alias civitates. *Conanus*, Comes *Richemundiæ*, de *Anglia* in *Britanniam* veniens, cepit urbem *Redonenſem*, expulſo *Eudone* qui [4] vitricus ſuus erat, quem non multo poſt tota fere *Britannia* in ſuum Ducem admiſit. Obiit *Adalulphus*, Epiſcopus primus *Carleoli*.

M. C. L. VII.	ADRIANI IV 3.	FREDERICI I 2. 5.	LUDOVICI VII 20.	HENRICI II 3.

REX SICILIÆ *Willelmus* navali expeditione cepit per Admiralios ſuos civitatem [5] *Sibillam*, ſitam inter *Africam* & *Babylonem*. Eſt autem eadem civitas caput Regni Inſulæ [6] *Gerp*, in quam idem Rex habitatores Chriſtianos immiſit, & archiepiſcopum eis præfecit. Sabbato infra Octavas Paſchæ in villa quadam

1 *Argentaſii* M. 2 Subſequenter *A*. 3 *Et non agnoſcit* *A*. 4 Nutritus *A*. 5 *Sibellam* M. 6 *Grep* M.

Digitized by Google

pagi *Abrincarum*, qui eſt in *Normannia*, [1] circa meridiem emerſit quaſi turbo quidam de terra, quæque proxima rapiens & involvens, ad ultimum quaſi quædam columna rubei & cærulei coloris ſtetit; ſub turbine vero aſcendente in ſublime etiam videbantur audiebanturque quaſi lanceæ & ſagittæ in ipſa columna configi, quamvis quis agitaret eas minime appareret. In turbine vero, qui ſtabat ſuper columnas, quaſi diverſæ ſpecies volucrum, in eodem volitantium, videbantur. Subſecuta eſt illico in eadem villa mortalitas hominum maxima, [2] ac deinde per totam *Normanniam* regioneſque proximas eſt graſſata.

Turbo inſolitus.

Henricus in Angliam revertitur.

HENRICUS Rex, transfretans in *Angliam*, à [3] *Malcolmo* Rege *Scottorum* recepit civitatem *Carlioli*, villamque *Novicaſtri* ſuper *Tynam*, caſtrumque *Bamburgiæ* cum territorio adjacente; & ipſe eidem reſtituit *Huntingdoniæ* Comitatum. *Willelmus* etiam, filius Regis STEPHANI, Regi reddidit caſtra de [4] *Peuvenſſeye* & *Northwich*, villas & munitiones omnes ad [5] dominicum Regis pertinentes; & Rex ei eam terram reſtituit, quam pater ſuus STEPHANUS tenuit, vivente avo ſuo Rege HENRICO.

Terricus C.F. it Jeroſolymam.

Terricus, Comes *Flandriæ*, cum uxore ſua, iter *Jeroſolymitanum* arripiens, *Philippum* filium ſuum, cum tota terra, in manu Regis *Anglorum* HENRICI dimiſit. Circa feſtum ſancti *Joannis* Baptiſtæ, Rex præparata expeditione *Wallenſium* inſurgentium tumultum compreſſit; firmavitque in finibus *Walliæ* duo caſtra, [6] *Rovelenc* & [7] *Baſingwerk*, & inter illa conſtruxit Templi militibus domum unam. Menſe Septembri natus eſt Regi filius, quem *Ricardum* vocavit. Hoc anno *Thomas Londonienſis* Cancellarius Regis efficitur. *Saraceni*, *Hiſpaniam* ingreſſi, ceperunt [8] *Almariam* civitatem

Ricardus F. Regi naſcitur.

1 Contra *A.* 2 Nec etiam M. 3 *Malcolino A.* 4 *Penvenſie A.* 5 Dominica *A.* 6 *Rovelent* M. 7 *Baſingwerc A.* 8 Ita etiam recte M. MS. vero legit *Abnariam* ſive *Abvariam*.

Digitized by Google

tem, fugato Rege *Alphonſo* quinto, qui cito poſt obiit ex fugæ ſuæ verecundia & dolore. Eodem anno ruptis induciis, quæ erant inter *Baldewinum* Regem *Jeruſalem* & Regem [1] *Halapiæ*, propter prædam quam Rex *Baldewinus* à *Saracenis* ceperat inconſulte, obſeſſa eſt civitas [2] *Abelina*, quæ olim dicta fuit *Cæſarea Philippi*, & à *Saracenis* capta & deſtructa totaliter, præter ejus munitionem principalem. Rex *Baldewinus*, inſidiis circumventus, vix evaſit; illataque eſt ſtrages maxima Chriſtianis.

Abelina capta eſt diruta.

M. C. L. VIII.	ADRIANI IV 4.	FREDERICI I 3. 6.	LUDOVICI VII 21.	HENRICI II 4.

FREDERICUS Imperator, *Alpes* poſt Paſcha tranſiens, obſedit *Mediolanum*; &, poſt longam obſidionem, reddita urbe acceptiſque obſidibus, diſpoſuit ad oppreſſionem *Willelmi* Regis [3] *Siciliæ* procedere, prout ipſe & *Emmanuel* Imperator *Conſtantinopolitanus* inter ſe condixerant. Mortuo *Galfrido*, fratre Regis *Angliæ*, qui Comes *Hannetenſis* erat, *Conanus* Dux *Britanniæ* civitatem *Nanneticam* occupavit.

HENRICUS, Rex *Anglorum*, menſe Auguſto transfretavit in *Normanniam*, collocutuſque eſt cum Rege *Francorum*, ſuper fluvium [4] *Etham*, de pace, & matrimonio contrahendo inter filium ſuum *Henricum* & *Margaretam* filiam Regis *Francorum*, præſtitiſque hinc inde ſuper hoc ſacramentis, Rex *Angliæ* venit *Argentomagum*, ubi convocans exercitum, diſpoſuit invadere *Conanum* Ducem *Britanniæ*, pro invaſione *Nanneticæ* civitatis. Interim vero, per Regem *Francorum* evocatus, cum paucis venit [5] *Pariſius*, & inæſtimabili honore à Rege *Lodovico*, & *Conſtantia* Regina, Regnique Proceribus eſt exceptus. Rediens autem filiam Regis *Francorum* ſecum duxit, *Roberto*que de *No-*

Pax inter Reges *A.* & *F.* initur.

1 *Balapia* MS. 2 *Abbillina* M. 3 Deeſt in *A.* 4 *Etam* M. 5 Ita omnes Codices. forte *Pariſios.*

voburgo, viro nobili & fideli, tradidit nutriendam. Menſe vero Septembri, nono Cal. Octobris, natus eſt Regi filius, quem vocavit *Galfridum*. In feſto vero S. *Michaelis* ſequentis, veniens *Conanus* ad Regem *Angliæ* apud *Abrincas* exiſtentem, reddidit ei civitatem *Nanneticam*, & totum pariter Comitatum. Rex HENRICUS, recepta urbe *Nannetenſi*, caſtrum [1] *Toarti* obſedit & cepit. Poſt [2] aliquantulum vero temporis, perrexit obviam *Lodovico* Regi *Francorum*, venienti orationis gratia ad Montem S. *Michaelis* [3] de periculo maris: quem [4] deducens & reducens, quamdiu infra Ducatum erat *Normanniæ*, impenſis propriis procuravit.

Conanus Regi ſe ſubmittit.

Menſe Decembri *Theobaldus*, Comes *Bleſenſis*, concordatus eſt cum Rege HENRICO, redditis ei duobus caſtris, *Ambazia* ſcilicet & *Fracta-Valle*. *Rotrocus* etiam, Comes *Perticenſis*, reddidit eidem Regi duo caſtra, ſcilicet [5] *Molinac* & *Boun*, quæ pater ejus, tempore Regis STEPHANI, occupaverat, & ad [6] dominicum Ducis *Normanniæ* pertinebant. Rex autem HENRICUS eidem *Rotroco* conceſſit caſtrum *Beliſmum*, recipiens pro eo homagium ab eodem.

Inventa tria Magorum corpora.

Hoc anno inventa ſunt tria Magorum corpora, in quadam veteri Capella, juxta urbem *Mediolanum*, & in civitate repoſita. *Baldewinus*, Rex *Jeruſalem*, *Cæſaream* [7] *Palæſtinæ*, haud procul ſitam ab *Antiochia* cepit, & caſtrum quod vocatur [8] *Harena*. In Partibus *Saxoniæ* Sanctimonialis quædam *Elizabetha* mirabiles viſiones de Conceptione, Nativitate, & Aſſumptione beatæ Virginis vidit, & de gloria undecim millium Virginum.

Elizabeta Saxon.

1 Ita Codex noſter & M. *Toarci* vero *A*. 2 Ita M. Aliquantum *A*. 3 *Se exponens* periculo maris M. Noſter etiam Codex habet *ſe*, adeo ut credibile ſit excidiſſe *exponens*. 4 Ducens *A*. 5 *Nolinas* M. pro *Molinas*. 6 Dominica *A*. 7 Uterque Codex MS. habet *Palæſtinam*. 8 *Harenc A*.

M. C. L.

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. C. L. IX.	ADRIANI IV 5.	FREDERICI I 4. 7.	LUDOVICI VII 22.	HENRICI II 5.

HENRICUS Rex *Angliæ* & *Raymundus* Comes *Barchinonæ* apud caſtrum *Blaviam* amicitiæ fœdus inierunt: hoc pacto, quod *Ricardus* filius Regis filiam ejuſdem *Raymundi* duceret tempore opportuno, & Rex *Angliæ* eidem *Ricardo* concederet Ducatum *Aquitaniæ* & *Pictaviæ* Comitatum. Duxerat hic *Raymundus* filiam & heredem Regis *Aragoniæ*. Nam ut altius repetamus, *Sanctius* Rex *Aragonum* tres habuit filios, qui ſibi ſucceſſerunt viciſſim in Regno, videlicet *Sanctionem*, [1] *Anforcium* & *Romelium*. Primis duobus decedentibus ſine liberis, *Romelius*, qui Monachus fuerat, de Monaſterio extractus, & Rex factus, duxit uxorem *Matildem*, matrem *Willelmi* Comitis [2] *Toarti*, ex qua filiam unicam genuit, uxorem præfati *Raymundi*. de qua ipſe filium genuit, qui poſtea fuit Rex *Aragonum*, & filiam nomine *Berengariam*, quam fuerat ducturus filius Regis *Ricardus*.

Amicitiam inierunt Rex A. & Comes Barcinona.

Romelius ex Monacho Rex Aragon.

Hoc anno Imperator *Fredericus* urbem *Mediolanum*, [3] quia rebellaverat, iterato obſedit. Dejecit etiam turres *Papiæ* & *Placentiæ*, & ſibi *Lombardiam* omnem ſubjecit. Rex *Angliæ*, circa mediam Quadrageſimam coadunavit exercitum magnum contra *Raymundum*, Comitem S. *Ægidii*, pro civitate *Toloſana*, quam [4] uxoris ſuæ jure hereditario vindicavit. *Robertus* namque Comes [5] *Moritonii*, frater *Willelmi* qui *Angliam* conquiſivit, unum filium habuit *Willelmum*, & tres filias; quarum unam duxit Comes *Toloſanus*, germanus *Raymundi* Comitis S. *Ægidii*, & ex ea filiam unicam procreavit, quam poſtea duxit *Willelmus* Dux *Aquitaniæ*, & Comes *Pictaviæ*, accipiens cum ea hereditatem paternam. Iſte autem *Willelmus*, pro pecu-

Contra Toloſam movet Henricus.

1 Id eſt *Alphonſum* & *Ramirum*. *Acherius*. 2 *Thoarci* M. 3 *Quæ* A. 4 *Uxori* A. 5 *Meritonii* A. & M.

nia

nia habenda in [1] expeditione terræ ſanctæ, civitate [2] *Toloſam*, quam cum uxore ſua acceperat, impignoravit *Raymundo* Comiti S. *Ægidii*, patruo uxoris ſuæ. Quo mortuo, tenuit eandem civitatem [3] *Amfortius* [4] filius ejus, & poſt mortem *Amfortii Raymundus* filius ejus, qui S. *Ægidii* Comes fuit. *Willelmus* autem Dux *Aquitaniæ*, qui *Toloſam* impignoravit, genuit *Willelmum* ex filia & herede Comitis *Toloſani*; qui *Willelmus*, paternæ & maternæ hereditatis ſucceſſor, pater erat *Alianoræ* Reginæ *Angliæ*, ad quam tanquam heredem debuit hereditas paterna devolvi. Rex igitur HENRICUS *Toloſanam* civitatem, per avum uxoris ſuæ invadiatam, vindicans, cum exercitu magno partes *Toloſanas* ingreſſus, civitatem *Caturcenſem*, & magnam partem Comitatus *Toloſani*, ſibi ſubjecit. Ad hanc expeditionem venit [5] *Malcolmus* Rex *Scotiæ*, & ab HENRICO Rege *Anglorum* cingulo militiæ eſt accinctus. Audiens autem Rex *Angliæ* Regem *Lodovicum* civitatem *Toloſam* muniſſe, & eam velle pro *Raymundo* ſororio ſuo contra Regem *Angliæ* defendere, obſidionem *Toloſæ* ea vice dimiſit.

Magiſter *Petrus Lombardus*, qui Sententiarum librum compilavit, & Pſalterium ac Epiſtolas *Pauli* gloſſavit, hoc anno factus eſt Epiſcopus *Pariſienſis*. In vigilia S. *Bartholomæi* obiit *Adrianus* Papa, cum ſediſſet annis quatuor, menſibus octo & diebus novem, & vacavit ſedes diebus novem; ſepultuſque eſt in *Vaticano* juxta corpus *Eugenii* Papæ. Hic caſtrum contra [6] lacum Sanctæ *Chriſtinæ*, & multas poſſeſſiones à Comitibus comparavit. Cal. Septembris *Rolandus* Cancellarius, tituli Sancti *Marci* Presbyter Cardinalis, natione *Tuſcus*, patria *Senenſis*, in Papam eligitur, & vocatus eſt *Alexander* III. Electus eſt ab aliquibus Cardinalibus

Adrianus IV defungitur.

Alexander III.

---

1 Expeditionem *A.* 2 *Tholoſam* M. *& ſic fere ſemper.* 3 I. e. *Alphonſus.* 4 A *Filius ejus* ad *filius ejus*, quæ verba bis poſita Librario anſam dederunt ceſpitandi, omnia deſiderantur in *A.* 5 *Malcolinus A.* 6 Laycum M.

[1] Octa-

[1] Octavianus, tituli S. *Mariæ* in [2] *Coſmedin* Presbyter Cardinalis, qui ſe vocari fecit *Victorem* tertium, & poteſtate parentum invaſit Papatum, ſuſcitavitque ſchiſma. *Victor III Antipapa.*

Terricus Comes *Flandriæ* rediit de *Jeruſalem*, cujus uxor, invito marito, remanſit cum Abbatiſſa S. [3] *Lazari* in *Bethania.* Menſe Octobri HENRICUS Rex *Angliæ*, munita civitate *Caturcorum* & commendata *Thomæ* Cancellario ſuo, & diſpoſitis cuſtodibus auxiliiſque in locis opportunis, in *Normanniam* eſt reverſus. [4] Progredienſque inde in pagum *Belvacenſem* villas multas combuſſit, caſtellumque munitiſſimum [5] *Guerberay* deſtruxit, excepta quadam firmitate, quam ne caperent homines Regis, ignis prohibu itatque fumus. *Plura caſtra capit Henricus.* *Simon* Comes *Ebroïcenſis* tradidit HENRICO Regi *Angliæ* firmitates ſuas, quas habebat in *Francia*, videlicet *Rupem-Fortem* [6], *Eſperlionem*, & munitiones alias. quod magno detrimento fuit Regi *Francorum*, eo quod non potuit libere procedere de [7] *Pariſius*, *Aurelianis*, vel *Stampis*, propter *Normannos*, quos poſuerat Rex *Angliæ* in cuſtodiis Comitis *Ebroïcenſis*. propter quod acceptæ ſunt treugæ inter Reges, à menſe Decembri uſque ad feſtum Trinitatis anni ſequentis.

M. C. LX.	ALEXANDRI III 1.	FREDERICI I 5. 8.	LUDOVICI VII 23.	HENRICI II 6.

MENSE Maïo reformata eſt pax inter *Lodovicum Francorum* & HENRICUM *Anglorum* Reges, revolutis prioribus pactis & confirmatis, pacificatiſque qui utrorumque partes [8] juverunt. *Fœdera inter Reges A. & F. renovata.* *Matthæus*, filius Comitis *Flandriæ*, inaudito exemplo, duxit Abbatiſſam de [9] *Romeſeya*, filiam STEPHANI quondam Regis *Anglorum*, & cum ea *Bolonienſem* habuit Comitatum.

1 *Octovianus* Cod. noſter & M. 2 *Coſmodyn MS.* 3 *Lazarii Id.* 4 Progrediens inde *A.* 5 *Guerberey* M. 6 *Mert.* addit *Montem-Fortem.* 7 Ita Codd. forte *Pariſiu.* 8 Juverant *A.* 9 Ita recte M. *Romeſcia* vero *A. Romeſteiea MS.*

Menſe

Menſe [1] Junii [2] *Ludovicus* coadunavit Prælatos *Franciæ Belvaci*, & HENRICUS *Anglorum* Rex Prælatos *Normanniæ* apud *Novum Mercatum*, [3] tractaturi de receptione Papæ *Alexandri*, & refutatione *Victoris*; &, reprobato *Victore*, conſenſerunt omnes unanimiter *Alexandro*. Mortua *Conſtantia* Regina *Franciæ*, *Ludovicus* Rex duxit filiam Comitis *Bleſenſis Theobaldi*; nec [4] multum poſt *Henricus*, filius Regis *Angliæ*, *Margaretam* Regis *Franciæ* filiam deſponſavit. Statimque HENRICUS Rex *Anglorum* tria caſtella [5] communitiſſima, ſcilicet [6] *Giſortium*, *Neaſliam*, & *Novum Caſtrum*, ſita ſuper [7] *Etam* fluvium, in confinio *Normanniæ* & *Franciæ*, occupavit. Pepigerant enim inter ſe Reges, quod iſto matrimonio conſummato, HENRICUS Rex illas munitiones haberet, quas conſtat ad Ducatum *Normanniæ* pertinere. Rex tamen *Francorum* captionem caſtellorum graviter valde tulit; obſedit etiam caſtrum *Calvi Montis*, quod Comes *Bleſenſis* cum aliis Regis *Francorum* fautoribus in nocumentum Regis *Angliæ* munierat, & capto caſtro cepit in eo milites triginta quinque, & viginti quatuor ſervientes. Munitionem autem ſibi redditam tradidit HENRICUS Rex *Hugoni de Ambazia*, adverſario Comitis *Bleſenſis Theobaldi*, quia in carcere ejuſdem Comitis *Sulpicius*, ipſius *Hugonis* pater, nequiter [8] fuerat interemptus. Rex autem HENRICUS, munitis turribus *Ambaziæ* & *Fractæ-Vallis*, diſpoſitiſque cuſtodibus, cum Regina *Alianora* egit feſtum Natalis DOMINI *Cenomannis*. *Walterus Ceſtrenſis*, & *Robertus Exonienſis*, vir religioſus & timens Deum, Epiſcopi obierunt. Circa idem tempus beatæ *Mariæ de* [9] *Rupe Amatoris* miracula inceperunt.

Alexandrum Papam fatentur *Angli*.

1 Julii *Mert.* 2 Hanc periochen non agnoſcit *A.* 3 Tractaturos *A.*
4 Multo *A. quod melius.* 5 Munitiſſima M. 6 *Giſorcium*, *Neaſſilam*, M.
7 *Eſtam Id.* 8 Fuit M. 9 *Rure Amatorum Id.*

Digitized by Google

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. C. LX.	ALEXANDRI III	FREDERICI I	LUDOVICI VII	HENRICI II
I.	2.	6. 9.	24.	7.

REX ANGLORUM caſtra & manſiones Regias ubique per *Angliam*, & alias terras ſuas, meliorari fecit; & in locis nonnullis palatia nova conſtruxit. [1] Caſtellum etiam in villa, quæ dicitur *Amandi-villa*, ſuper flumine *Wyræ* firmavit. Feria ſecunda Paſchæ obiit *Cantuarienſis* Archiepiſcopus *Theobaldus*. Poſt Paſcha vero *Ludovicus Francorum* & HENRICUS *Anglorum* Reges, concitante eos ad diſcordiam *Theobaldo* Comite *Bleſenſi*, coadunatis exercitibus, cum primo in [2] *Wulcaſino*, poſtea in *Dunenſi* pago eſſent in procinctu congrediendi cominus, tandem acceptis induciis ad propria diſceſſerunt. Poſt feſtum vero S. *Joannis* Baptiſtæ, Rex HENRICUS in *Aquitaniam* pergens, caſtrum munitiſſimum *Caſtellionem*, juxta urbem *Agenni* ſitum, obſedit; &, mirantibus *Vaſconibus*, intra ſeptimanam ad redditionem coegit. Obiit Magiſter *Petrus*, *Pariſienſis* Epiſcopus, & apud S. *Marcellum* juxta [3] *Pariſius* ſepelitur. *Bartolomæus Exonienſis*, & *Ricardus Ceſtrenſis* Archidiaconi, Epiſcopi in Eccleſiis [4] ſuis fiunt. *P. Lombardus* obit.

M. C. LX.	ALEXANDRI III	FREDERICI I	LUDOVICI VII	HENRICI II
II.	3.	7. 10.	25.	8.

GALFRIDUS *de Meduana* reddit HENRICO Regi *Anglorum* tria caſtella, quæ pater ejus tenuerat poſt mortem HENRICI primi, quondam Regis *Angliæ*, ſcilicet *Coram*, [5] *Amberias*, & *Novum Caſtrum* ſuper fluvium *Colunc*. Comes *Robertus de Baſevilla*, adverſus *Willelmum Siciliæ* Regem rebellans, in *Apulia* multos habens coadjutores, majorem partem maritimarum ſibi conciliat civitatum. Imperator *Fre-*

1 Caſtella M. 2 *Vulcaſino*, poſtea in *Dunienſi Id.* 3 Ita Codices. rectius *Pariſios*. 4 Omittit M. 5 *Ambrorias* M.

dericus civitatem *Mediolanum*, quam triennio obſederat, neceſſitate famis afflictam cepit; &, [1] reſervatis Matrice Eccleſia aliiſque quibuſdam, deſtruxit. Diſcordia inter Imperatorem & *Alexandrum* Papam durante propter ſchiſma [2] *Octaviani*, quem *Fredericus* fovens ſecum habebat, *Alexander* Papa, de Regibus *Francorum* & *Anglorum* confidens, marina expeditione ad *Ciſmontanos* circa Paſcha pervenit, & apud [3] *Peſſulanum Montem* in *Provincia* honorificentia debita eſt ſuſceptus. *Ciſmontani*, & maxime [4] *Aquitani*, mortalitate affliguntur & fame. *Rainaldus de Caſtellione*, Princeps *Antiochiæ*, dum incaute terras [5] *Agarenorum* intrat, captus eſt ab eis; multis de his, qui cum eo erant, occiſis. Privignus etiam *Raynaldi Boamundus* tertius fit Princeps *Antiochiæ*, Vitrico ſuo adhuc in captivitate detento.

Diſcordia inter Imperatorem & Papam.

Thomas, Regis *Anglorum* Cancellarius, fit Archiepiſcopus *Cantuarienſis*; qui, poſt ſuſceptum paſtoris officium, ſuper humanam æſtimationem factus eſt Deo devotus. Conſecratus enim cilicium clam induit, femoralibus etiam uſus eſt uſque ad poplites cilicinis; &, ſub veſtis clericalis honeſtate habitum celans Monochalem, Deo ſtuduit omnium virtutum exercitio placere. Menſe Julio in *Britannia* [6] majori, ſcilitet *Retello*, pluit ſanguis, & de rivis cujuſdam fontis ibidem effluxit.

Thomas in Archiepiſcopum *Cantuarienſem* electus.

Willelmus Rex *Siciliæ*, tranſiens de *Sicilia* in *Apuliam* cum magno exercitu, fugato Comite *Roberto de Baſevilla* cum complicibus ſuis, civitates quæ à ſe defecerant recuperat & caſtella. *Fredericus* Imperator & *Ludovicus Francorum* Rex, cum debuiſſent circa flumen *Sagonam* convenire de pace tractaturi, repente mutato animo propter Schiſma [7] *Octaviani*, cujus partes fovebat Imperator, infecto negotio ad propria redie-

---

1 Reſericatis M. 2 *Octovianus* Codex MS. uterque. 3 *Montem Peſſulanum* M. 4 *Aquitannii Id.* 5 Id eſt *Saracenorum*. 6 Minori, ſc. *Recello* M. 7 *Octoviani* MSS.

runt.

Digitized by Google

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

runt. Exinde parvo temporis ſpatio interjecto, *Ludovicus Francorum* & HENRICUS *Anglorum* Reges ſuper *Ligerim* apud [1] *Toratum* convenientes, *Alexandrum* Papam *Romanum* honore congruo ſuſceperunt; &, uſi ſtratoris officio, pedites dextra levaque frenum equi ipſius tenentes, eum uſque ad papilionem proprium deduxerunt. Quo mediante, favente Deo, inter Reges pax & concordia reformatur. Hoc anno *Henricus*, filius Regis *Anglorum* ſeptennis, prius in *Normannia*, & poſtea in *Anglia*, homagia & fidelitates Baronum Militumque ſuſcepit. *Willelmus Dalſinus* & *Forojulienſis* Comites fraude civitatem *Lugdunenſem* Archiepiſcopo abſtulerunt, quam cum idem Archiepiſcopus per Regem *Francorum* rehabere non poteſt, ad Imperatorem ſe tranſtulit, qui eidem prædictam civitatem reſtituit. Et ex tunc Archiepiſcopus civitatem de Imperatore tenuit; quamvis [2] citra *Rodanum* ſita, videatur ad Regem *Franciæ* pertinere.

Summum Pontificem exceperunt Reges F. & A.

M. C. LX. III.	ALEXANDRI III 4.	FREDERICI I 8. 11.	LUDOVICI VII 26.	HENRICI II 9.

MENSE Januario, HENRICUS Rex in *Angliam* transfretavit. *Robertus de Monteforti* & *Henricus de Eſſexia* duello decertarunt, pro fuga prælii contra [3] *Gualenſes*; in quo idem *Henricus* deficiens exheredatus eſt, & *Radingiæ* in Monachum tonſoratus. *Walenſes* Regi pro libitu [4] ſubjugantur. [5] *Malcolmus Scotorum* Rex fecit homagium *Henrico* Regis *Angliæ* filio; & dedit ei obſides, ſcilicet *David* fratrem ſuum minorem, & quoſdam de filiis Baronum ſuorum pro pace tenenda, & de caſtellis ſuis quæ Rex volebat habere. Menſe Martio obiit Rex *Jeruſalem Baldewinus* tertius, & ſucceſſit *Amalricus* germanus ejuſdem. Huic

Malcolmus homagium facit Henrico juniori.

1 Forte *Toartum*. *Acherius*. *Mertonenſis* habet: *Super* Ligerim Cociatum *convenientes*. 2 Circa *A*. 3 *Walenſes* M. quod idem ſonat. 4 Subjunguntur *A*. 5 *Malcolinus Id.*

Digitized by Google

Baldewino à ſuperna clementia conceſſum erat, ut *Aſcalonem* caperet, & *Agarenos* expelleret, & Divino ſervitio manciparet: quod nulli unquam Regum antiquorum fuit permiſſum.

Concilium *Turonenſe.*

In octava Pentecoſtes *Alexander* Papa *Turonis* Concilium tenuit, in quo excommunicavit [1] *Octavianum*, cum aliis Schiſmatibus & complicibus ſuis. In illo Concilio duo Epiſcopi, quorum unum conſecraverat *Teraconenſis* Archiepiſcopus, Metropolitanus ejus, alium Archiepiſcopus *Toletanus*, totius *Hiſpaniæ* Primas, de [2] *Pampilonenſi* Eccleſia ſunt expulſi, ad cujus titulum ambo fuerant conſecrati; &, tertio ſurrogato, conceſſum eſt eis, ut ſi vacantes Eccleſiæ eos vocarent, earum fierent Præſules.

Mortuo *Ricardo* Epiſcopo *Londonienſi*, *Gilbertus Herfordenſis* Epiſcopus ad eandem ſedem transfertur; & ſucceſſit ei in ſedem *Herfordenſem* Magiſter *Robertus de* [3] *Maldenia*, *Anglicus* natione. Defuncto etiam *Joanne Wigornienſi*, electus eſt in loco ejus & confirmatus *Rogerus*, Comitis *Gloverniæ* filius.

M. C. LX. IV.	ALEXANDRI III 5.	FREDERICI I 9. 12.	LUDOVICI VII 27.	HENRICI II 10.

TERRICUS Comes *Flandrenſis* vadit *Jeruſalem* tertio, & filius ejus primogenitus *Philippus* ei ſuccedens, duxit filiam *Radulphi* Comitis *Viromandenſis*; cum quo, defuncto patre, & fratre elephantia percuſſo, duos ſcilicet *Viromandenſem* & [4] Comitis *Deſiderii* obtinuit Comitatus.

Tria Magorum corpora *Coloniam* tranſlata.

Rainaldus Colonienſis electus, *Frederici* Imperatoris Cancellarius, trium Magorum corpora de *Mediolano Coloniam* tranſtulit. quorum corpora integra exterius, quoad cutem & capillos, apparent. Quantumque ex eorum adſpectu conjici poteſt, unus annorum quinde-

1 *Octovianum* conſtanter *MSS.* 2 *Pampilone A.* 3 *Moledone* M. 4 Ita noſter & M. *A.* vero legit *Montis Deſiderii.*

cim,

cim, alius triginta, tertius ſexaginta eſſe videtur. Beatus autem [1] *Euſtorgius*, dono cujuſdam Imperatoris, de *Conſtantinopoli* [2] ea *Mediolanum* tranſtulerat, cum quadam menſa, [3] cui [4] ſuperpoſita erant, in quodam vehiculo parvo, quod duæ vaccæ divina virtute & voluntate trahebant. Tranſtulit etiam præfatus *Rainaldus* exinde corpora beatæ *Valeriæ* Martyris, ſanctorum Martyrum *Gervaſii* & *Protaſii*, & caput *Naboris* Martyris.

HENRICUS *Anglorum* Rex Eccleſiam beatæ *Mariæ de* [5] *Redingia* dedicari fecit, & Conventum Monachorum ſolemniter [6] procreavit, data eidem Eccleſiæ dote non parva. *Hamelinus*, frater naturalis Regis HENRICI, duxit Comitiſſam de *Varenna*, relictam *Willelmi* quondam Comitis [7] *Moritonii*, filii Regis STEPHANI. Hanc Comitiſſam genuerat *Willelmus* tertius Comes de [8] *Warenna*, qui cum Rege *Ludovico* perrexerat *Jeruſalem*, & ibidem obiit, relicta iſta Comitiſſa unica filia & herede. *Octavianus* Schiſmaticus apud *Lucam* civitatem obiit, cui in eodem errore ſucceſſit *Guido* [9] *Cremenſis*, dictus * *Paſchalis* tertius.

Comes [10] *Carnotenſis Theobaldus* duxit filiam *Ludovici* Regis *Francorum*, & ideo conceſſit ei Rex Dapiferatum *Franciæ*, quem Comites *Andegavenſes* antiquitus habere ſolebant. Poſtquam *Fredericus* Imperator *Lumbardiam* ſibi ſubdiderat, fiſcumque Regium in eodem Regno ad quinquaginta millia marcarum reparaſſet, & tam indigenis quam peregrinis pacem ibidem reformaſſet, iterum *Verona* & civitates quædam aliæ contra eum incipiunt rebellare. *Gualenſes*, à fide Regia deſciſcentes, terras proximas latrociniis infeſtabant, agente Principe eorum *Reſo* cum ſuo avunculo *Oweno* vocato. Defuncto *Waltero Giffard*, Comite de [11] *Bokyng-*

1 *Euſtrogius* M. 2 Ad *A.* 3 Deeſt in *A.* 4 Suppoſita M. 5 *Redinga A.* 6 Procuravit *A.* 7 *Meritonii A.* 8 *Varenna Id.* 9 *Tremenſis A.* 10 *Caructenſis MS. Carnocenſis M.* 11 *Bugingham* Noſter & *Mert.* * *Paſchaſius T.*

ham,

ham, ſine herede, in manum Regiam devolvitur Comitatus. *Amalricus* Rex *Jeruſalem*, conductus ab Amiralio *Babylonico*, cum exercitu in adjutorium ejus perrexit, & civitate *Barbaſta* recuperata, quam [1] *Salegori* Seneſchallus *Noradini* fraude ceperat, multi liberantur captivi, tributum ejuſdem Amiralii duplicatur. Sed dum hæc aguntur, *Noradinus* cepit caſtrum [2] *Harene*, quod Chriſtianorum fuerat, & cepit etiam *Boamundum* juniorem *Antiochiæ* Principem, & multis interfectis à *Saracenis* pervaſum caſtrum *Abelina*.

Thomas Cant. Arch. in *Galliam* transfretat.

Thomas, *Contuarienſis* Archiepiſcopus, jura Eccleſiæ, quæ publica poteſtas uſurpaverat, in ſtatum conatus eſt debitum revocare, propter quod innumeris laceſſitus eſt injuriis. Tandem autem, ſibi morte intentata, cedendum cenſuit eſſe malitiæ; ſpontaneumque ſubiens exſilium, à domino Papa *Alexandro Senonis* honorifice ſuſceptus eſt, & in Monaſterio *Pontiniacenſi* ſtudioſe commendatus.

M. C. LX. V.	ALEXAND. III 6.	FREDERICI I 10. 13.	LUDOVICI VII 28.	HENRICI II 11.

Dux filiæ Regis deſponſantur.

HENRICUS REX *Angliæ*, tempore Quadrageſimali, transfretavit in *Normanniam*; progredienſque uſque [3] *Giſortium*, in [4] Octavis Paſchæ, cum Rege *Franciæ* contulit de diverſis. Quo reverſo in *Normanniam*, venerunt Nuntii Imperatoris ad Regem, petentes unam filiarum Regis ad opus filii ſui, & aliam ad opus *Henrici* Ducis *Saxoniæ*. Annuit petitionibus Rex, pactioneſque ſuper his, hinc inde ſacramentis præſtitis, confirmantur. Regina *Aleanora*, evocata à Rege, venit in *Normanniam*, adducens ſecum filium ſuum *Ricardum*, filiamque *Matildem*. *Henricus* Rex, remanente Regina in *Normannia*, in *Angliam* tranſiens, cum multo apparatu bellico, *Wallenſes* inſurgentes repreſſit.

1 *Salegon* M. quod malim. 2 *Harenc* A. 3 *Giſorçium* M. 4 Octavo A.

Alexander

Digitized by Google

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

Alexander Papa, relinquens *Senonem*, ubi jam duobus [1] fuerat annis, ad *Montem Peſſulanum* contendit; indeque navali expeditione perrexit ad terram Regis *Siciliæ Willelmi*, cui nec in mari per piratas Imperatoris inſidiæ defuerunt. *Ludovico*, *Francorum* Regi, filius naſcitur menſe *Auguſto*, [2] *Philippus* vocatus. Moritur [3] *Malcolmus Scottorum* Rex, juvenis religioſæ indolis, cui ſucceſſit *Willelmus* germanus ejuſdem.

HENRICUS Rex *Angliæ*, directis comminatoriis litteris ad *Ciſtertienſe* Capitulum, beatum *Thomam* à *Pontiniaco* exturbare curavit. Ipſe vero timens viris ſanctis, ſponte receſſit. Sed antequam inde progrederetur, confortatus eſt oſtenſo ſibi cœlitus indicio, quod ad Eccleſiam ſuam rediturus eſſet cum gloria, & per martyrii palmam migraturus ad DOMINUM. Tranſivit igitur ad Sanctam *Columbam*, Rege *Francorum* eum humaniter tractante, & in neceſſariis exhibente; cui etiam, ſucceſſoribuſque ſuis, in Eccleſia *Lugdunenſi* Præbendam perpetuam aſſignavit. *Thomam C. Rex a Pontiniaco exturbat.*

M. C. LX. VI.	ALEXAND. III 7.	FREDERICI I 11: 14.	LUDOVICI VII 29.	HENRICI II 12.

HENRICUS *Anglorum* Rex, diſpoſitis rebus in *Anglia* munitiſque confinibus *Walliæ*, Quadrageſimali tempore in *Normanniam* transfretavit. Audito etiam, quod Rex *Francorum* ſtatuiſſet de theſauris ſuis & reditibus, ſimiliter hominum omnium, tam Clericorum quam laicorum, qui in ſua ditione erant, ſingulis annis uſque ad quinquennium, de ſingulis viginti ſolidis ſingulos denarios mittere uſque *Jeruſalem*, ad defenſionem Chriſtianitatis: Rex *Anglorum* magnanimus in tota poteſtate ſua idem ſtatuit, cenſum duplicans [4] primo anno. Obiit *Willelmus* Rex *Siciliæ*, cujus filius ei *Subſidia Chriſtianorum Terræ ſanctæ.*

1 *Mert.* hic addit *moratus.* quam tamen vocem omiſimus, tanquam minus neceſſariam. 2 Qui *Philippus* vocatur M. 3 *Malcolinus A.* 4 Hic loci M. inſerit *tamen.*

Willel-

Willelmus ſucceſſit. *Willelmus Talvatius*, Comes *Sagienſis*, de aſſenſu filiorum atque nepotum, Regi HENRICO reddidit caſtra [1] *Alemcem* & [2] *Rotham Laberiæ*, cum omnibus, quæ pertinent ad ipſa caſtella. Quia vero Optimates Comitatus *Cenomannici*, & *Britanniæ* regionis, antequam Rex transfretaret, minus obtemperaverant præceptis Reginæ, proponentes ut dicebatur rebellare: Rex ad libitum ſuum eos, & eorum caſtella, tractavit; &, adunato exercitu, obſedit caſtrum [3] *Fulgeriarum* & cepit, funditusſque delevit. pacto deinde connubio inter *Galfridum* filium ſuum & *Conſtantiam* unicam filiam *Conani* Comitis *Britanniæ* [4] & *Richemundiæ*, Comes *Conanus* conceſſit Regi ad opus filii ſui totum Ducatum *Britanniæ* excepto Comitatu [5] *Guniguamp*, qui ſibi acciderat per Comitem *Stephanum* avum ſuum. Rex vero *Britanniam* ingreſſus, perambulavit terram, conſiderans civitates urbes & caſtella, recipienſque homagium fidelitateſque Baronum & Militum. Obiit *Robertus* Epiſcopus *Bathonienſis*.

M. C. LX. VII.	ALEXAND. III 8.	FREDERICI I 12. 15.	LUDOVICI VII 30.	HENRICI II 13.

HENRICUS, filius Regis *Anglorum*, de *Anglia* profectus, ad patrem venit *Pictavis* commorantem. Pater vero poſt Paſcha, cum exercitu *Alvernenſem* pagum ingreſſus, vaſtavit terras *Willelmi* Comitis *Alverniæ*; quia data fide quod ſtaret juſtitiæ Regis *Anglorum*, ſuper eo quod nepotem ſuum Comitem juniorem exheredaverat, poſtea irrita fide ad Regem *Francorum* ſe tranſtulerat, diſcordiam ſeminans inter Reges. quam auxit vindicatio pecuniæ deferendæ *Jeruſalem*, collectæ in *Turonia*. Volebat enim Rex *Fran-*

Diſcordia inter Reges *Franciæ* & *Angliæ*.

1 Ita etiam *A. Alenciem* M. *Alençon.* 2 *Rothrum Labarie A. Labirie* M. 3 *Fulgerianum A. Sulgeriarum* M. 4 Deſunt omnia in *A.* uſque ad, *excepto Comitatu.* 5 *Suniguamp.*

corum

corum eam per ſuos mittere, quia Eccleſia *Turonenſis* ſua erat; favitque in hoc Regi *Francorum* Archiepiſcopus [1] *Jocius*. Rex *Anglorum* volebat eam mittere per ſuos, tanquam in ſuo Comitatu collectam.

Amalricus Rex *Jeruſalem*, evocatus ab Amiralio *Babyloniæ*, cui confœderatus erat, obſedit cum eo *Alexandriam*, quæ caput eſt *Ægypti*, & captam reddidit [2] Amiralio; recipiens ab eodem, præter annuum tributum, quinquaginta millia Biſantiorum, præter quinquaginta ſeptem millia, quæ prius de *Babylone* recepit. *Alexandria capta.*

Circa Pentecoſtem, *Fridericus* Imperator, miſſis exercitibus ſuis, multos *Romanorum* occidit, à quibus ſimilia paſſus eſt. Circa menſem Julium, *Leoninam* [3] *Romam* obſedit & cepit, porticumque & alia nonnulla juxta eccleſiam beati *Petri* deſtruxit. Antipapam etiam *Guidonem Romam* adduxit, & per manum ejus fecit uxorem ſuam Imperatricem ſolemniter coronari. nec defuit ultio Divina, qua graſſante mortalitate feruntur mortui de exercitu ejus XXV millia [4] hominum. Inter quos fuerunt conſobrinus Imperatoris *Carolus*, filius *Conradi* Imperatoris, & *Rainaldus Colonienſis* Archiepiſcopus; cujus, ut dicebatur, conſilio mala plurima faciebat. Civitates *Lumbardiæ*, *Mediolanum* reædificantes, ab Imperatore deficiunt omnes, *Papia* & [5] *Vercellis* exceptis. *Guido Antipapa Romam adductus.*

In Octavis Pentecoſtes, *Francorum* & *Anglorum* Reges, convenientes in *Vulcaſino*, cœperunt de pace tractare; ſed nihil proficientes, collectis exercitibus, uterque terras alterius devaſtavit, uſque ad menſem Auguſtum. in quo acceptæ ſunt inter eos, uſque ad proximum Paſcha, treugæ. Deinde Rex HENRICUS, *Britanniam* ingreſſus, [6] *Leonenſes* ſibi ſubdidit, *Cumbumario* Vicecomite eorum ſe ſubmittente, & obſides Regi dante.

1 *Ocius* M. ſed alibi habet *Jocius*. 2 Admiralio M. 3 Hæc vox eſt è Cod. *Mert.* 4 Deeſt in *A.* 5 *Verzellis* M. 6 *Lenonenſes* M.

Matildis Imperatrix moritur.

Matildis Imperatrix, mater Regis *Anglorum*, deceſſit *Rothomagi*, quarto Idus Septembris, Rege HENRICO adhuc in *Britannia* commorante. quæ in Monaſterio *Beccenſi* ſepulta eſt, filio ejus plurimos pro ea diſtribuente theſauros Eccleſiis, Monaſteriis, & in uſus pauperum diverſorum. Fuit hæc Imperatrix multum Deo devota, plurimaque in *Normannia* Monaſteria Religioſorum fundavit.

Regina filium peperit.

Regi *Anglorum* reconciliatur *Jocius*, Archiepiſcopus *Turonenſis*. Regina *Alianora*, in *Angliam* tranſiens, filium peperit quem *Joannem* vocavit, in vigilia Nativitatis Dominicæ. in qua apparuerunt in occidente duæ ſtellæ ignei coloris; una magna, & altera parva; primo conjunctæ, ſed poſtmodum ab invicem longo ſpatio ſunt diſtinctæ. *Robertus Herefordenſis*, & [1] *Robertus Lincolnienſis* Epiſcopi obierunt.

M. C. LX. VIII.	ALEXAND. III 9.	FREDERICI I 13. 16.	LUDOVICI VII 31.	HENRICI II 14.

Matildis Regis F. Duci *Saxon.* nubit.

HENRICUS Dux *Saxoniæ Matildam*, filiam Regis *Anglorum*, uxorem accepit. fuit hic *Henricus* Imperatoris *Lotharii* filius, qui etiam ſuper *Sclavos* & *Wandalicos* tantum terræ acquiſivit, ut in tres diœceſes, quibus tres ſunt deputati Epiſcopi, partiretur. Obiit *Terricus* Comes *Flandriæ*, cui filius ejus *Philippus* ſucceſſit, qui Comitatum rexerat, dum pater iter *Jeruſalem* frequentabat. In *Cenomannia* juxta caſtrum, quod [2] *Fraternay* dicitur, fluvius [3] *Sarcæ* equis niſi [4] natando immeabilis, ita ſiccatus eſt, ut calceati ſiccis pedibus poſſent tranſire; quod *Londoniis* de flumine [5] *Tamenſi*, tempore HENRICI primi, Regis *Anglorum*, dicitur accidiſſe. Terræ motus factus eſt tertiodecimo Cal. Martii, & globus igneus viſus eſt per aera diſcurrere.

1 *Similiter* addit M. 2 *Freernay* M. 3 *Sarta* A. 4 Nando A. 5 *Tameſi Id.*

Comes

Comes *Engoliſmenſium Aymericus de Lizeneyo*, *Robertus* & *Hugo* frater ejus de *Sylleyo*, & alii multi *Aquitaniorum Pictavenſium*, contra Regem *Anglorum* inſurgentes, rapinis & incendiis incumbebant. Quorum veſaniæ obſiſtens Rex HENRICUS caſtrum [1] *Lizeneyum* cepit, & ipſum muniens, villas deſtruxit & municipia prædictorum. In octavis autem Paſchæ, munitis caſtellis viris militaribus, qui ea cuſtodirent, relictis ibi Regina & *Patricio Saresberienſi* Comite, Rex HENRICUS *Normanniam* acceſſit, inter [2] *Pateyum* & *Medantum* locuturus cum Rege *Francorum*, & de illatis injuriis conqueſturus. Siquidem *Pictavenſes* ad Regem *Francorum* venerant, & ei obſides dederant, confœderati contra dominum ſuum Regem *Anglorum*. Cum autem hinc inde altercatio fieret, nec Rex *Francorum* obſides quos acceperat reddere voluiſſet, datæ ſunt induciæ uſque ad octavas S. *Joannis* Baptiſtæ: circa octavas vero Paſchæ, *Patricius* Comes *Saresberienſis*, dolo *Pictavenſium* occiſus, apud S. *Hilarium* eſt ſepultus. cui in Comitatu ſucceſſit filius ejus *Willelmus*.

Inſurgit in Regem *Angliæ* Comes *Engoliſm.*

Britanni etiam, conſpirantes contra Regem, venire in ejus adjutorium renuerunt. contra quos Rex profectus, à capite incipiens, terras [3] *Guidonis* Vicecomitis *de* [4] *Boeroch*, caſtellumque [5] *Joteban*, quod præcipuum habebat, deſtruxit. Comitatum etiam *de* [6] *Broërech* eidem abſtulit, & civitatem *Venetenſium*, quæ caput ejus honoris eſt, Rex in manu ſua retinuit. Cujus portum *Julius Cæſar*, mirifice extollendo, laudat in libro, quem de *Gallico* Bello ſcripſit. Abſtulit nihilominus Rex dimidium *Cornubiæ* eidem *Eudoni*. Obſedit inſuper caſtrum ejus de [7] *Abray*, & captum munivit. Vaſtata vero terra *Eudonis*, ad terras *Oliveri* & *Rolandi Dinanenſis* ſe convertit; eiſque depopulatis, caſtra,

1 *Lireneyum* MS. *Baeneium* M. 2 *Paceyum A. Mert.* vero *Pateyum* & *Medanorum*. 3 *Eudonis* M. 4 *Broëreck A. Poirhott* M. 5 Deeſt in *A. Mert.* legit *Jocelini*. 6 *Broïreth* M. 7 *Abrahi A.*

quæ *Heddei* & [1] *Betherel* dicuntur, per obſidionem reddita communivit. In octavis S. *Joannis* Baptiſtæ, convenientes Reges ad firmitatem *Bernardi*, cum cœpiſſent tractare de pace, infecto negotio ab invicem diſceſſerunt. Multi autem de *Britannia* & *Pictavia* Regi *Francorum* adhæſerant, & datis obſidibus ab eodem fidem acceperant, quod ſine ipſis pacem non faceret cum Rege *Anglorum*. Igitur uſque ad Adventum DOMINI uterque terras alterius infeſtabat.

Obiit *Guido* Antipapa *Romæ*, & ſucceſſit ei in Schiſmate [2] quidam pſeudo-clericus, ſe faciens *Calixtum* vocari. *Lumbardi* ædificaverunt civitatem non longe a *Vercellis*, quam in honorem Papæ *Alexandri* vocaverunt *Alexandriam*.

M. C. LX.	ALEXAND. III	FREDERICI I	LUDOVICI VII	HENRICI II
IX.	10.	14. 17.	32.	15.

Pacem feriunt Reges *A.* & *F.*

IN Epiphania DOMINI concordati ſunt *Francorum Anglorumque* Reges. *Henricus*, filius HENRICI *Angliæ* Regis, Regi *Francorum* fecit homagium pro *Andegaviæ* Comitatu; & conceſſit ei Rex ut eſſet Seneſchallus *Franciæ*, quod ad *Andegavenſem* Comitatum noſcitur pertinere. Hanc Seneſchalliam, vel ut antiquitus dicebatur, Majoratum domus Regiæ *Robertus*; Rex *Franciæ*, dedit *Galfrido Griſagonella*, Comiti *Andegavenſi*, propter adjutorium, quod ei impendit contra Imperatorem *Othonem*. dedit etiam quicquid habebatur in Epiſcopatu *Andegavenſi*. Poſtea vero, cum *Galfridus Perticenſis* & *David Cenomanenſis* Comites contra eundem Regem rebellarent, eodem Comite *Andegavenſe* adjuvante, obſedit Rex caſtrum [3] *Meritoniæ*, quod erat Comitis *Perticenſis*, & cepit: & quia *David Cenomanenſis*, evocatus ad Regem *Franciæ*, venire contempſit, dedit Rex præfato Comiti *Andegavenſi*

1 *Becherel* M. *Betherlum* A. 2 *Jehan de Sarmiene* T. 3 *Moritania Mert.*

homa-

Digitized by Google

homagium illius, [1] & ipſam civitatem, & quicquid habebat in *Cenomanenſi* Epiſcopatu. HENRICUS etiam filius Regis *Anglorum* fecit homagium *Philippo*, filio *Ludovici* Regis *Francorum*; & *Galfridus* filius Regis *Angliæ*, jubente patre, fecit homagium *Henrico*, fratri ſuo, de Ducatu *Britanniæ*.

Rex HENRICUS in *Vaſconiam* profectus, deſtructis multis caſtellis, quæ contra eum munita erant, [2] Comites *Engoliſmenſium* & de *Marchia*, multoſque alios, ad pacem venire coegit. *Galfridus* filius Regis *Angliæ* in *Britanniam* veniens, *Redonis* honorifice ſuſceptus, recepit ibidem homagia & fidelitates Baronum & Militum *Britannorum*. Rex HENRICUS fecit foſſata alta & lata, inter *Franciam* & *Normanniam*, ad prædones arcendos. In pago etiam *Andegavenſi*, ſuper *Ligerim*, ad arcendam aquam, quæ meſſes perdebat & prata, fecit quædam retinacula, quæ *torcias* vocant, per triginta miliaria; ædificare faciens manſiones hominum, qui [3] *torcias* tenerent, quos fecit liberos de exercitu & aliis, quæ pertinebant ad fiſcum. *Henricus* domat *Vaſconenſes.*

Catina, civitas *Siciliæ*, terræ motu concuſſa & proſtrata eſt, ita quod in ea plurimi perierunt. Terræ motus.

Rex HENRICUS, pacificatis rebus *Vaſconiæ*, reverſus in *Normanniam* fecit caſtrum munitiſſimum Burgum grande juxta haiam de *Malafee*, quod *Beauver* vocatur. fecit & molendina & piſcarias *Andegavis* in flumine *Meduanæ*. Cum *Willelmus Goieth* [5] obiſſet in itinere *Jeroſolymitano*, & Comes *Perticenſis* vellet occupare *Montem-mirabilem* & alias firmitates ejuſdem *Willelmi*, & *Henricus de Iven*, qui de iiſdem firmitatibus ſaiſitus fuerat, quia filiam ejus duxerat, non poſſet reſiſtere Comiti *Theobaldo*, Rege *Francorum* adjuvante partes ejus, dictus *Henricus* ſub certis pactioni-

1 Deſunt in *A*. 2 *Comites* male abeſt à *Mert*. 3 Vulgo dicuntur hodieque, *les turcies de la Loire. Acherius*. 4 Et *Burgum* M. 5 Abiſſet *A*. deeſt autem in *Mert*.

bus

bus eaſdem firmitates tradidit Regi *Anglorum*; propter quod reſuſcitata eſt diſcordia inter Reges & Comitem *Theobaldum*. *Hilarius Ciceſtrenſis* & *Nigellus Elienſis* Epiſcopi obierunt.

M.C.LXX.	ALEXAND. III	FREDERICI I	LUDOVICI VII	HENRICI II
	11.	15. 18.	33.	16.

MARE circa æquinoctium vernale, limites ſuos excedens, meſſes quæ prope erant abſorbuit: alluvioneque ejus oſſa cujuſdam gigantis in *Anglia* detecta ſunt, cujus, ut ferunt, quinquaginta pedum erat corporis longitudo. Rex HENRICUS, in *Angliam* transfretans, graviter punivit Vicecomites, qui populum afflixerant exactionibus & rapinis. Poſt Pentecoſtem Rex *Angliæ*, vocato filio ſuo *Henrico* in *Angliam*, fecit eum, cum jam quindecim annos compleſſet, per *Rogerum Eboracenſem* Archiepiſcopum (*Thoma Cantuarienſi* adhuc in partibus *Gallicanis* commorante) in [1] Regem ungi, & ſolemniter coronari. Interfuerunt autem coronationi *Gilbertus* [2] *Londonienſis*, [3] *Gocelinus Sarisberienſis*, *Walterus Roffenſis*, *Ricardus Ceſtrenſis*, *Bartholomæus Exonienſis*, *Hugo* [4] *Dunolmenſis* [5] Epiſcopi. *Rogerus* [6] vero *Wigornienſis* in *Normannia* morabatur. [7] *Henricus Wintonienſis* & *Willelmus Norwicenſis* non affuerunt, ægritudine impediti. Ceteræ autem ſex ſedes Epiſcopales in *Anglia* adhuc vacabant, videlicet *Herefordenſis*, *Bathonienſis*, *Lincolnienſis*, *Ciceſtrenſis*, [8] *Elienſis*, *Carleolenſis*, cujus vacationis jam annus decimus ſextus agebatur. Uxor autem junioris Regis *Margareta*, Regis *Francorum* filia, non eſt coronata cum eo, quia adhuc in *Normannia* morabatur.

Henricus filius coronatur.

Terræ motus.

In die Apoſtolorum *Petri* & *Pauli*, terræ motus horribilis in tranſmarinis partibus factus eſt, quo civitas

1 Ciſt *Henri Tierce* moruſt devant ſon Pere *T.* 2 *Londinenſis A.* 3 *Goycelinus Sarisbirienſis* M. 4 Dunelmenſis *A.* 5 Vox *Epiſcopi* eſt è Cod. *Mert.* 6 Deeſt in M. 7 *Henricus* vero *Id.* 8 *Elyenſis A.*

Tri-

Tripolis [1] corruit, multæque civitates aliæ tam Chriſtianorum quam *Agarenorum* ſunt concuſſæ.

Rex HENRICUS ſenior, transfretans in *Normanniam*, pacem fecit inter Comitem *Theobaldum* & *Herveum de Iven*, qui, ut dictum eſt, ſibi tradiderat caſtra ſua. *Alianora*, filia Regis ejuſdem, *Alfonſo* Regi *Hiſpaniæ* deſponſatur. *Ricardus* Comes de [2] *Strogoil*, Mareſcallus *Angliæ*, terris ſuis omnibus propter quandam offenſam in manu Regis acceptis, exſul in *Hibernia* commoratur. Hunc *Ricardum Anglici*, ob præcipuam fortitudinem, [3] *Strangebowe* cognominabant; cujus brachia tam producta fuiſſe dicuntur, ut erectus ſtans palmas manuum genibus applicaret. *Alianora F. Regis deſponſatur.*

Miſeratus ſummus Pontifex *Anglicanæ* [4] deſolationem Eccleſiæ, ex abſentia Metropolitani ſui, qui jam ſex annis in *Galliis* exſulaverat, propoſitis Regi comminatoriis vix tandem extorſit, ut pax Eccleſiæ redderetur. Beatus igitur *Thomas*, reconciliatus [5] Regi *Anglorum*, per mediationem Regis *Francorum*, in *Angliam* tranſfretavit. quem poſt dies aliquot damnis & injuriis affectum, cum audiret Rex juxta *Baïocas* Natale DOMINI agens, inflexibilem à ſuo eſſe propoſito, nec velle omiſſo jure Eccleſiæ ſuæ cedere Regiæ voluntati, ira commotus planxit, neminem eſſe qui ſuam vicem doleret. Verbum ex ore Regis quatuor milites *Anglici*, maleficiis famoſi, *Ricardus* [6] *Brito*, *Hugo de Morvilla*, *Willelmus Traci*, & *Reginaldus Filius-Urſi* rapiunt, & continuo egreſſi, irrequiſito Rege, verſus *Angliam* dirigunt iter ſuum. Quorum audito receſſu, licet ad revocandum eos Rex nuntios miſerit, [7] tanta tamen celeritate pervenerunt ad mare, & tam proſpero vento tranſierunt in *Angliam*, quod attingi non potuerunt ante facinus perpetratum. Quinto itaque die poſt Natalem DOMINI, *Cantuariam* venientes, Pontificem verbis *Thomas C. agentibus Papa & Rege F. redit in Angliam.*

1 E Cod. *Mert.* 2 *Strogoyl Id.* 3 *Strangbowe.* 4 Deſolatione *A.* 5 *Regi Anglorum* deſunt in *Mert.* 6 *Britto A.* 7 *Tanta* abeſt à *Mert.*

contu-

Digitized by Google

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

Interficitur inſcio Rege.

contumelioſis aggrediuntur, & ingreſſum Eccleſiam, coram altari beati *Dionyſii*, ſe & Eccleſiæ ſuæ cauſam DOMINO commendantem, occidunt.

M. C. LXX.	ALEXAND. III	FREDERICI I	LUDOVICI VII	HENRICI II
I.	12.	16. 19.	34.	17.

Britanniam Galfridus obtinet.

MORITUR hoc anno *Conanus* Dux *Britanniæ*, cujus Ducatum, cum Comitatu *Richemundiæ* & honore [1] *Gibewici*, *Galfridus* filius Regis *Anglorum* obtinuit, ſpe futurarum nuptiarum cum *Conſtantia* ejuſdem *Conani* filia & herede.

Judæi puerum crucifigunt.

Judæi Bleſenſes in ſolemnitate Paſchali, ad opprobrium Chriſtianorum, puerum quendam crucifixerunt; & mortuum, in ſacco poſitum, in flumine *Ligeris* projecerunt. cujus ſceleris convicti, omnes à *Theobaldo* Comite *Carnotenſi* traduntur igni, exceptis iis, qui fidem Chriſtianam recipere voluerunt. Simile ſcelus à *Judæis*, tempore hujus HENRCI Regis, apud *Gloverniam* in *Anglia* dicitur perpetratum.

Henricus Normanniæ reditus duplicat.

Rex HENRICUS ſenior fecit [2] per *Normannos* inveſtigari terras, de quibus HENRICUS Rex avus ejus fuit ſaiſitus die qua obiit; & quas terras, quaſque ſilvas, & quæ alia dominica Proceres *Normanniæ* occupaverant poſt mortem ejuſdem, & ſic Ducatus *Normanniæ* reditus duplicavit. *Reſus Wallenſium* Princeps, cum avunculo ſuo [3] *Oweno*, pacificatus eſt cum Rege *Anglorum*, menſe Julio. Rex apud *Argentomagum* Barones ſuos convocat, de profectione ſua in *Hiberniam* (cujus conquiſitionem conceſſerat ei dominus Papa, ſalvis Eccleſiarum juribus, denarioque uno, qui dicitur *Petri*, per domos [4] ſingulas reddendo *Romanæ* Eccleſiæ) tractaturus. Supervenerunt autem huic colloquio Nuntii Comitis *Ricardi de* [5] *Strogoil* Mareſcalli

Colloquium de conquirenda *Hibernia*.

1 *Gebewici A.* 2 *Normannos* inveſtigare M. 3 *Eweno Id.* 4 *Singulas* omittit M. 5 *Stregoil M.*

Angliæ,

Angliæ, offerentes Regi ex parte ejus civitatem [1] *Dubliniæ* & urbem *Waterfordiæ*, & omnes alias firmitates ſuas quas habebat in *Hibernia* per mortem Regis [2] *Dubliniæ*, cujus duxerat filium & heredem. Quo audito, Rex eidem Comiti reſtituit terras in *Anglia* & *Normannia*; [3] plenamque terram, quam acceperat in *Hibernia* cum uxore, libere conceſſit, conſtituens eum totius *Hiberniæ* Seneſchallum.

Henricus Wintonienſis Epiſcopus & Abbas *Glaſtoniæ*, germanus Regis STEPHANI, obiit iſto anno; qui ante mortem cæcus reliquit *Wintonienſi* Eccleſiæ, in ornamentis, & aliis, bona multa. Menſe Auguſto Rex *Angliæ* tranſivit in *Angliam*; &, coadunato pro tanta expeditione exercitu, in vigilia S. *Lucæ* profecturus in *Hiberniam* navibus ſe commiſit: & feliciter applicans terram illam dominio ſuo, ſine notabili reſiſtentia, ſubjugavit. *Henricus Hiberniam ſubjugat.*

HENRICUS Rex junior apud *Burgum* juxta *Baïocas*, in Natali DOMINI, curiam tenuit ſolemnem. vocatiſque Prælatis & Proceribus terræ ſuæ, interfuerunt inter alios *Willelmus de S. Joanne* Procurator *Normanniæ*, & *Willelmus* filius *Hamonis Britanniæ* Seneſchallus; qui dum in quadam comederent camera, excluſis ceteris qui non vocabantur *Willelmi*, centum & decem ſecum Milites hujus nominis habuerunt. Fuerunt tamen alii multi ſimiliter vocati, qui coram Rege comedebant in aula.

M. C. LXX.	ALEXAND. III	FREDERICI I	LUDOVICI VII	HENRICI II
11.	13.	17. 20.	35.	18.

HENRICUS Dux *Saxonum*, ſororius Regis *Anglorum* junioris, perrexit *Jeruſalem* cum magno militum comitatu. Poſt Paſcha Rex HENRICUS ſenior, audiens Legatos duos ex parte domini Papæ ad

1 *Dublina* M. *Dublima* A. 2 *Dublina* M. *Dublima* A. 3 Planamque M. & A.

ſe miſſos, *Theobaldum Portuenſem* Epiſcopum & *Albertum Romanæ* Eccleſiæ Presbyterum Cardinalem & Cancellarium, diſpoſitis rebus *Hiberniæ*, cum celeritate venit in *Angliam*. &, inde veniens in *Normanniam*, præmiſſis viris honorabilibus, primo allocutus eſt Legatos *Savignei*, deinde *Abrincis*, tertio apud *Cadomum*, ubi cauſa illa finita eſt, jurante Rege beatum Martyrem *Thomam* nec de mandato, nec de voluntate ſua occiſum, ut teſtantur litteræ publicæ de hoc [1] factæ. Cognoveruntque Legati, ut ſcribit [2] *Petrus Bleſenſis*, *Bathonienſis* Archidiaconus, innocentiam viri, atque ſub umbra illius à quibuſdam attentatum id fuiſſe, totamque hanc iniquitatem à ſanctuario proceſſiſſe. Et ideo de mandato ſummi Pontificis, poſt purgationem Canonicam acceptam, publice ſententiaverunt, Regem ab hoc crimine innoxium eſſe coram Deo & hominibus; & in quoſdam Magnates, quorum malitiam in hac parte maniſeſte [3] convicerant, notam infamiæ retorſerunt.

Negat Rex, ſe ſciente, *Thomam* fuiſſe occiſum.

Regem innoxium eſſe declarant Legati.

Deinde, ad voluntatem Regis *Francorum*, miſit Rex *Anglorum Margaretam* uxorem filii ſui in *Angliam*, quam per manum *Rothomagenſis* Archiepiſcopi fecit inungi, & in Reginam *Angliæ* coronari. Circa vero feſtum S. *Martini*, venerunt de *Anglia* HENRICUS Rex junior & uxor ſua ad Regem *Francorum*, quos ille [4] decentiſſime ſuſcipiens plurimum honoravit.

Margareta Regina coronatur.

M. C. LXX. III.	ALEXAND. III 14.	FREDERICI I 18. 21.	LUDOVICI VII 36.	HENRICI II 19.

COMES SANCTI *Ægidii* pacificatur cum Rege *Anglorum*, facto ſibi & *Ricardo* filio ſuo Duci *Aquitanorum* homagio pro *Toloſa*; promittente etiam Comite, ſingulis annis, ſervitium centum militum per [5] quinquaginta dies, ſi Rex eis opus habuerit. In Quadrageſima ſequenti ſuborta eſt diſcordia inter Reges pa-

1 Facto *Mert. quod ferri poteſt.* 2 Epiſt. 66. ſub medium. 3 Cognoverant M. 4 Lætiſſime *Id.* 5 XL. M.

trem

Diſcordia inter Regem & filium.

trem & filium, quia Rex pater à conſilio & famulatu filii amovit *Aſtulphum* de S. *Hilario*, & alios Equites minores. Unde diſcedens à patre Rex junior venit *Argentomagum*, & ignorantibus miniſtris, quos pater de novo ſervitio ſuo deputaverat, de nocte recedens adiit Regem *Francorum*. Secuti ſunt Regem juniorem Majores de *Anglia* & *Normannia*, inter quos erant Comites *Ceſtriæ* & *Willelmus* [1] *Patrik* ſenior cum tribus etiam filiis; *Robertus* etiam *Mellenti*, cujus caſtra ſine cuſtodibus relicta Rex ſenior occupavit. A quo etiam abalienati ſunt *Alianora* Regina & duo filii ejus, *Ricardus Pictaviæ* & *Galfridus Britanniæ* Comites, Regi juveni adhærentes.

Rogerus, Abbas *Beccenſis*, electus in *Cantuarienſem*, prætendens infirmitatem noluit aſſentire; propter quod Monachi *Ricardum*, [2] Priorem Monachorum de *Doure*, in Archiepiſcopum elegerunt. Poſita autem die, qua conſecraretur electus, alioſque ad Eccleſias alias electos conſecraret, Prior *Cantuarienſis* litteras protulit Regis junioris, in quibus dicebat electos prædictos non eſſe conſecrandos; & ſi quis præſumeret imponere eis manum, eum ad domini Papæ audientiam invitavit: [3] ſicque infecto negotio omnes ad propria diſceſſerunt.

Multi ſe à Rege avertunt.

Poſt Paſcha, multi Barones de *Normannia*, & aliis terris Regis *Angliæ*, avertentes ſe à patre, ſubdiderunt ſe Regi juniori; inter quos erant [4] *Bernardus de Feritate*, [5] *Galeramnus de Hybera*, *Gocelinus* [6] *Coſpinus*, *Gilbertus de* [7] *Tegularius*, *Robertus de Monte-Forti*, *Radulphus de* [8] *Fraie*, *Galfridus de* [9] *Lizenon*, *Hugo de S. Maura* & filius ejus, *Willelmuſ*que Camerarius de *Tankarvilla*. *Philippus* etiam Comes *Flandriæ*, fovens partes filii, cepit Caſtrum de *Alba-Marla*, dominumque caſtri *Willelmum*. Comes etiam *Augi* ſe & ſua

1 *Patric* M. 2 Monachum de *Doure* A. ſed altera illa lectio eſt genuina. 3 Sed quia M. 4 *Barnardus* M. 5 *Galeranus de Hibea* A. 6 *Criſpinus* M. 7 *Tegularis* A. 8 *Phaie* MS. *Faic* M. 9 Ita uterque MS. *Lizinero* A.

Digitized by Google

caſtra Regi ſubdidit juniori. Poſt [1] feſtum S. *Joannis*, *Ludovicus Francorum* Rex, coadunato exercitu maximo, obſedit caſtrum [2] *Vernolii* fere per menſem. Cui *Hugo de* [3] *Lacy* & *Hugo de Bello-Campo*, cuſtodes caſtri, viriliter reſtiterunt.

Junior Rex, aſſociatis ſibi *Flandriæ* & *Boloniæ* Comitibus, novum caſtrum, quod *Drincort* vocatur, obſedit. *Dego Bardulphi* & *Thomas* frater ejus, cuſtodes caſtri, videntes ſe illud tenere non poſſe, [4] inſinuarunt hoc Regi ſeniori: de cujus aſſenſu illud obſidentibus reddiderunt. *Matthæus* Comes *Boloniæ* ex vulnere [5] ibi accepto mortuus eſt, cujus fratrem *Petrum*, electum ad Epiſcopatum *Cameracenſem*, Comes *Flandriæ* militaribus armis cinxit. Obiit *Robertus* Comes *de Clara*, cui filius ejus *Ricardus* ſucceſſit, qui filiam *Willelmi* Comitis *Gloverniæ* duxerat.

Qui tamen non propterea frangitur.

HENRICUS Rex ſenior, videns majorem partem Baronum ſuorum deficere, non eſt fractus; ſed conduxit [6] *Brabanzones* & [7] *Rutarios*. ex quibus, coadunato magno exercitu, venit *Britollium*, ut auxilium ferret eis, qui in *Vernolio* obſidebantur. Cujus adventu audito, Rex *Francorum*, omiſſa obſidione, fugit; magna parte papilionum, & victualium aliorumque impedimentorum relicta. *Radulphus de Fulgeriis* caſtellum ſuum *de Fulgeriis*, quod Rex ſenior prius deſtruxerat, reædificare cœpit. Ad quem *Aſtulphus de S. Hilario* & *Willelmus Patrik* cum tribus filiis conveniunt; quos Comes *Eudo*, & Comes *Ceſtriæ* ſecuti ſunt. *Brabanzones*, à Rege ſeniore miſſi, ex magna parte terram *Radulphi de Fulgeriis* deſtruxerunt; ſed eorum, qui victualia exportabant ad exercitum, magna pars à militibus *Radulphi de Fulgeriis* eſt occiſa. Tradidit nihilominus hic *Radulphus* caſtrum S. *Jacobi* in-

1 Feſtum etiam M. 2 *Venalii MS.* pro *Vernalii* ut poſtea legit. 3 *Laci A.* 4 Inſinuant *A.* 5 Abeſt à *Mert.* 6 *Brabazones* M. 7 *Rictarios A.*

cendio,

cendio, caſtrumque [1] *Tillioli.* Audito autem adventu Regis ſenioris, uſque [2] *Fulgeriam* fugit; captaque eſt ab hominibus Regis tanta præda, quanta noſtris temporibus vix eſt viſa. Præceperat namque *Radulphus* omnibus de terra ſua, ut equos, armenta, & pecudes in ſuam foreſtam ducerent; quæ omnia, antequam pevenirent ad nemorum latibula, ſunt ab hoſtibus intercepta.

Radulphus interim caſtrum de [3] *Corbrok* & civitatem *Dolenſem* cepit cum cuſtodibus, quos Rex poſuerat, prece corruptis & pretio. Quo audito, Rex illuc [4] *Brabanzones* ſuos miſit cum aliis militibus, qui eos regerent & protegerent contra hoſtes. Qui habentes ſibi obviam Comitem *Ceſtriæ*, *Aſtulphum de S. Hilario*, *Willelmum Patrik* cum aliis militibus plurimis, ac peditum multitudine magna, ſtatim eos compulerunt in fugam, quamplures de peditibus occidendo. Capti ſunt *Haſtulphus de S. Hilario* & *Willelmus Patrik*, cum aliis quibuſdam militibus, [5] & pro cuſtodia ad *Pontem* [6] *Urſionis* tranſmiſſi. Comes vero *Ceſtriæ* & *Radulphus de Fulgeriis* cum aliis ſexaginta non potentes evadere per fugam, viis per hoſtes obſtructis, incluſerunt ſe in turri *Dolenſi*, quam *Brabanzones* & milites Regis obſederunt. HENRICUS ſenior his auditis, cum eſſet *Rothomagi*, in craſtino mane verſus *Britanniam* proficiſcitur tanta celeritate, quod proximo die ſequenti *Dolum* pervenit: cumque machinas præparaſſet ad turrim capiendam, incluſi ſibi providentes turrim reddiderunt, ac ſe voluntati Regiæ ſubdiderunt. quorum aliquos per diverſas firmitates mancipavit cuſtodiæ; aliquos vero, acceptis obſidibus, in libera cuſtodia retinens ſecum duxit. Interim Comes *Leyceſtriæ*, aſſociato ſibi *Hugone de Novo-Caſtello*, turbare volens Regnum *Angliæ*, cum

1 *Tilioli A.* 2 Ad *Fulgeriam A.* 3 *Corbroc A. Corbreo* M. forte pro *Corbrec.* 4 *Barbenzones* M. qui & paulo ſupra habet, *Brabenziones.* 5 Sequentia uſque ad *ſexaginta* deſiderantur in *A.* 6 *Urſonis* M.

magna

magna multitudine militum *Flandrenſium* & aliorum, zelo Regis junioris in *Angliam* tranſfretavit; qui juxta S. *Eadmundum*, [1] ubi cœpit prædas exercere, [2] una cum uxore ac prædicto *Hugone de Novo-Caſtello* per milites Regis captus eſt & cuſtodiæ traditus, pluribus *Flandrenſium* aliorumque occiſis, multiſque captis. Barones aliqui *Britones* & *Normanni*, captis munitionibus eorum & caſtellis à Rege ſeniore, ad nemora confugientes, terras Regis more latrocinantium infeſtabant. Rex ſenior ſummi Pontificis auxilium contra filios implorans, eidem Litteras ſcripſit hujuſmodi tenoris:

Litteræ Regis ad *R.* Pont. de Filiis.

Sanctiſſimo domino ſuo Alexandro, *Dei gratia Catholicæ Eccleſiæ ſummo Pontifici*, HENRICUS *Rex* Anglorum, *Dux* Normanniæ *&* Aquitaniæ, *& Comes* Andegaviæ, *Salutem & devotæ ſervitutis obſequium. In magnorum diſcriminum anguſtiis, ubi domeſtica conſilia remedium non inveniunt, eorum ſuffragia implorantur, quorum prudentiam in altioribus negotiis experientia diuturnior approbavit. Longe lateque divulgata eſt meorum filiorum malitia, quos ita in exitium patris ſpiritus iniquitatis armavit, ut gloriam reputent & triumphum patrem perſequi, & filiales affectus in omnibus* [3] *differri. Præveniente meorum exigentia delictorum, ubi pleniorem voluptatem contulerat mihi* DOMINUS, *ibi gravius me flagellat; & quod ſine lacrymis non dico, contra ſanguinem meum & viſcera mea cogor odium immortale concipere, & extraneos mihi quærere ſucceſſores, ne videam de ſemine meo ſedentem ſuper thronum meum. Illud præterea ſub ſilentio tranſire non poſſum, quod amici mei receſſerunt à me, & domeſtici mei quærunt animam meam. Sic enim familiarium meorum animos clandeſtina conjuratio toxicavit, ut* [4] *obſervationi proditoriæ conſpirationis univerſa* [5] *poſthabeant. Malunt namque filiis meis ad-*

1 Deeſt in *Ach.* 2 *Et* una *Id.* 3 Diffiteri M. *recte, ut cenſeo.* 4 Obſtinationi perditæ *A.* 5 Præhabeant M.

hærere

hærere contra me transfugi & mendici, quam regnare
mecum, & in ampliſſimis dignitatibus præfulgere. Quo-
niam [1] *vero vos extulit Deus in eminentiam officii pa-*
ſtoralis, ad dandam ſcientiam ſalutis plebi ejus, licet
abſens corpore, præſens tamen animo, me veſtris ad-
volvo genibus conſilium ſalutare depoſcens. Veſtræ ju-
riſdictionis eſt Regnum Angliæ, *& quantum ad* [2] *foedi-*
tarii juris obligationem, vobis duntaxat obnoxius teneor.
Experiatur Anglia *quid proſit* Romanus *Pontifex, &*
quia materialibus armis non utitur, patrimonium beati
Petri *Spirituali gladio tueatur. Contumeliam filiorum*
poteram armis rebellibus propulſare, ſed patrem non
poſſum exuere. Nam & Jeremia *teſtante*: Nudave- Jer. iv. 3.
runt lamiæ mammas ſuas, lactaverunt catulos ſuos. *Et*
licet errata eorum quaſi mentis efferatæ me [3] *fecerunt,*
retineo paternos affectus; & quandam violentiam dili-
gendi eos mihi conditio naturalis imponit. Utinam ſa- Deut. xxxii.
perent & intelligerent, ac noviſſima providerent. *La-* 42.
ctant filios meos domeſtici hoſtes, & occaſione mali-
gnandi habita non deſiſtent, quouſque redigatur virtus
eorum in pulverem, & converſo capite in caudam, ſervi
eorum dominentur [4] *eis, juxta verbum illud* Salomonis: Prov. xvii.
Servus aſtutus filio dominabitur imprudenti. *Excitet* 2.
ergo prudentiam veſtram Spiritus conſilii, ut conver-
tatis corda filiorum ad patrem. Cor enim patris pro be-
neplacito veſtro convertetur ad filios, & in fide illius,
per quem Reges regnant, veſtræ magnitudini promitto,
me veſtræ diſpoſitioni in omnibus pariturum. Vos Ec-
cleſiæ ſuæ, Pater ſancte, CHRISTUS *diu ſervet*
incolumem.

Hoc anno, electi ſunt ad Epiſcopatus *Wintonienſem*, qui jam biennio vacaverat, *Ricardus* Archidiaconus *Pictavenſis*; *Lincolnienſem Galfridus* filius Regis HENRICI naturalis; *Herefordenſem*, qui jam vacaverat

1 Ergo M. 2 Feodotarii *Id.* id eſt *Feudatarii.* 3 Fecerint *A.* 4 *Eis* non agnoſcit M.

annis

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

annis ſex, *Robertus* [1] *Foliot* Archidiaconus *Lincolnienſis*; *Elyenſem Galfridus* [2] *Rydel*, Archidiaconus *Cantuarienſis*; *Ciceſtrenſem*, qui jam vacaverat annis quatuor, *Gocelinus* Decanus ejuſdem Eccleſiæ; *Bathonienſem*, qui jam vacaverat annis ſex, *Rogerus Lombardus* Archidiaconus *Saresberienſis*.

M. C. LXX. IV.	ALEXAND. III 15.	FREDERICI I 19.22.	LUDOVICI VII 37.	HENRICI II 20.

ARCHIEPISCOPUS *Tarentaſiæ* à domino Papa miſſus, pro reformanda pace inter Reges *Anglorum* patrem & filium, nihil profecit. *Cantuarienſis* electus, qui *Romam* profectus fuerat, à Papa *Alexandro Anagniæ* conſecratur. Fuit iſte *Ricardus* vir magnæ religionis, & in exteriorum adminiſtratione induſtrius; ſed in corrigendis exceſſibus, defendendiſque Eccleſiæ libertatibus,de nimia remiſſione notatus: in tantum, quod Rex, qui eum [3] ſpecialiter diligebat, & contra turbatores ejus in curia *Romana* ſe pro eo opponebat, ipſius incuriam ac deſidiam, ſecreta tamen [4] correptione, dicitur arguiſſe. [5] Reginæ *Anglorum*, *Alianora* uxor patris, & *Margareta* uxor filii, in *Angliam* deducuntur.

Rex *Fran.* movet Barones ſuos contra Regem *A.*

[6] *Ludovicus* Rex *Francorum*, convocatis Baronibus Regni ſui, rogavit eos, ut *Henrico* Regi juniori eſſent in auxilium contra patrem. Tres igitur Comites, *Flandrenſis*, *Carnotenſis*, & [7] *Claremontenſis*, juraverunt ſe transfretaturos cum Rege juniore, & eidem Regnum *Angliæ* ex integro ſubacturos. Alii vero juraverunt, quod cum exercitu per *Normanniam* pergerent, & caſtella peſſundarent, [8] urbemque [9] *Rothomagum* obſidione cingerent. quod utique licet aggrederentur, nihil penitus profecerunt. Rex enim [10] HENRICUS ſenior

1 *Folioth A.* 2 *Rydel*, *Galfridi* cognomen, eſt è Cod. *Mert.* 3 Spiritualiter *A.* 4 Correctione M. 5 Regina *Id.* 6 *Ludowicus* MS. *& ſic ſæpe.* 7 *Claromontenſis A.* 8 Addit *Mert. patriamque vaſtarent.* 9 *Rotomagum A.* 10 Abeſt ab *A.*

caſtella

Digitized by Google

caſtella ſua, quæ erant in finibus *Normanniæ*, armis, militibus, & victualibus optime communivit. Removit etiam quoſdam caſtellorum cuſtodes, quos habebat ſuſpectos, fideles de quibus confidebat ſubſtituens. Multos etiam de Baronibus *Franciæ* [1] obæratos habebat, & ſibi familiares fecerat obſequiis atque donis. Allocutus etiam Barones *Normanniæ*, & obſecrando hortatus eſt, ut viriliter ac fideliter agerent, memoreſque eſſent, quomodo patres eorum multotiens, *Francos* fines eorum invadentes, cum eorum verecundia, fortiter [2] expuliſſent.

Deinde, [3] paucis aut nullis de Baronibus *Normanniæ* aſſumptis, cum *Brabanzonibus* in *Angliam* transfretans, cum maxima humilitate tumbam beati *Thomæ* Martyris viſitavit. ut enim *Cantuarienſem* vidit Eccleſiam, equo deſiliens, in veſte lanea, nudis pedibus peditando, uſque ad illam, per paludes & ſaxa acuta, cum ſumma devotione perrexit. Ad ſepulcrum vero Martyris proſtratus, in oratione & in lacrymas ita profuſus eſt, ut adſtantes etiam ad lacrymas invitaret. Feria ſexta illuc venerat, & impranſus ibidem noctem totam continuans vigilavit. Mane autem facto Capitulum ingreſſus, in tantum ſe humiliavit ad pœnitentiam, ut verberibus ſe ſubderet monachorum. Die autem, qua à ſancto loco receſſit, captus eſt *Willelmus*, Rex *Scotiæ*, à Baronibus *Eboracenſis* Provinciæ, apud [4] *Alnewicum*; qui, ea æſtate, cum *Rogero* de [5] *Moubray*, & aliis complicibus, in favorem Regis junioris, Aquilonares partes *Angliæ* devaſtaverat. Rex itaque ſenior, tanto exhilaratus nuntio, facta pace cum *Hugone Bigod*, & poſitis in firma cuſtodia *Willelmo Scotorum* Rege & *Roberto* Comite *Leyceſtriæ*, cum aliis eorum comitibus, revertitur in *Normanniam*; pacificatam relinquens *Angliam*, quam fere perditam in triginta [6] recuperavit diebus.

Rex verberibus ſe ſubdit.

1 Abarratos *Id.* 2 Expulſiſſent *A.* 3 Paucis at nullis Baronibus *A.* & legendum conjicit: *paucu militibus ac nonnullis Baronibus*, ſed fruſtra. 4 *Alvewicum A.* 5 *Mumbray Id.* 6 Recuperaverit *A.*

Digitized by Google

D. N. J C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

Veniens autem *Rothomagum* cum multitudine *Wallenſium*, miſit eos trans *Secanam*, ut in nemoribus victualia diriperent, quæ ad *Francorum* exercitum vehebantur. [1] *Franci* itaque, ex una parte timentes Regem, & ex parte alia *Wallenſes*, ad Regem *Anglorum* de pace conveniunt locuturi. Super quo lætatus Rex, terminum reformandæ pacis, apud *Giſortium*, ſtatuit feſtum Nativitatis Virginis glorioſæ. In vigilia vero Aſſumptionis beatæ *Mariæ*, omiſſa obſidione *Rothomagi*, exercitus *Francorum* diſceſſit. Adveniente termino reformandæ pacis convenerunt partes, ſed nihil proficientes alium terminum in feſto S. *Michaelis* juxta civitatem [2] *Turonis* ſtatuerunt. Quibus die & loco iterum convenientes, pax provenit, & tres filii patri ſuo ſe humiliter ſubdiderunt. Rex autem *Francorum* & Comes *Flandriæ* firmitates, quas in *Normannia* ceperant, Regi *Angliæ* reddiderunt.

Pax inter Regem & Filios.

Poſt feſtum S. *Joannis* moritur *Almaricus* Rex *Jeruſalem*, ſucceſſitque filius ejus *Baldewinus* [3] quartus. Obiit etiam *Noradinus* Rex *Halapiæ*, & ſucceſſit filius ejus, natus ex ſorore Comitis S. *Ægidii*, quam in itinere *Jeroſolymitano* captivam acceperat. Ipſa vero & filius ejus, acceptis induciis à Rege *Jeruſalem* uſque ad ſeptennium, promiſerunt ei plurimam ſummam auri. *Saraguntat*, *Noradini* nepos, [4] occidit *Admiralium Babyloniæ*, tam *Babyloniæ* quam *Alexandriæ* Princeps factus. *Joannes Oxonienſis*, *Saresberienſis* Decanus, ad Epiſcopatum eligitur *Norwicenſem*.

M. C. LXX. V.	ALEXAND. III 16.	FREDERICI I 20. 23.	LUDOVICI VII 38.	HENRICI II 21.

FREDERICUS Imperator, cum uxore ſua & liberis, maximoque exercitu, in *Italiam* veniens,

1 *Francii* M. 2 *Puis* M. 3 *Decimus A.* deceptus, ut opinor, figura numerali. Vid. ſupra p. 18. ubi, lapſu huic gemino, *decem menſes* habet, pro *quatuor menſes*. 4 Occidit Admiralium *Babylonia*, eſtque *Alexandria* --- *A.* minus recte.

obſedit

obſedit *Alexandriam*; nihil proficiens, ſed multa ſuſtinens damna. Circa Paſcha, filii Regis *Anglorum* pacificati venerunt ad patrem. qui retento ſecum HENRICO Rege, *Ricardum* fratrem ſuum miſit in *Aquitaniam*; *Galfridum* vero in *Britanniam*, procuratorem terræ ſuæ *Rolandum de Dinan* eidem aſſignans. *Frederico* Imperatore recedente ab *Alexandria*, tractatum eſt de pace inter dominum Papam & ipſum, ſed noluit Imperator paci adquieſcere, niſi dirueretur *Alexandria*, quod *Lumbardi* facere renuerunt. Remanſit autem Imperator in urbe *Papienſi*, non patente ei, pro libitu, copia recedendi. *Galfridus* Dux *Britanniæ* revocavit in ditionem ſuam *Venetum* & *Pleaſmelum*, [1] *Aurei* medietatemque *Cornubiæ*, & alia pertinentia ad dominium ſuum, quæ occupaverat Comes *Eudo*.

Pacem cum Papa ferire renuit Imperator.

Poſt Paſcha vero, Rex ſenior HENRICUS & filius ejus Rex junior in *Angliam* [2] transfretarunt. in quorum adventu, multi de Clero & populo, pro venatione illicita, graviter ſunt puniti. Rex *Scotiæ* pacificatus eſt cum Rege *Angliæ* ſub hac forma. fecit enim homagium & ligantiam, de omni terra ſua, ut proprio domino; & conceſſit, ut idem facerent omnes terræ ſuæ Comites & Barones. Epiſcopi autem & Abbates ſacramento ſe conſtrinxerunt, quod forent ſubditi Archiepiſcopo *Eboracenſi*. Tradidit inſuper Rex *Scotiæ* munitiones tres; ſcilicet [3] *Rokisburgiam*, *Caſtrum Puellarum*, [4] & caſtrum *Berewici* Regi *Angliæ*. in quibus poſuit HENRICUS cuſtodes, per Regem *Scotiæ* in neceſſariis [5] exhibendos. Præterea conceſſit Rex *Willelmus*, quod Epiſcopatus, Abbatias, & alios honores, in *Scotia* daret Rex *Angliæ*; vel ſaltem ſine conſilio ejus non darentur. Obiit [6] *Rogerus* Comes *Cornubiæ*, primi HENRICI Regis *Anglorum* filius natu-

Ineunt pacem Reges *Angliæ* & *Scotiæ*.

1 *Aurai M.* 2 Transfretavit *A.* 3 *Rokesburgiam Id.* 4 *Et caſtrum*, quæ in reliquis deſiderantur, debemus Cod. *Mert.* 5 Exhibendis *A.* 6 Ita omnia exemplaria. ſed ad oram Cod. noſtri manus recentior reſcripſit, *Reginaldus*.

ralis, cujus terras omnes in *Anglia*, *Normannia*, & *Wallia*, (excepta parva portione quam filiabus ejus dedit) retinuit Rex in manu ſua, ad opus *Joannis* filii ſui junioris. Obiit *Ricardus* Comes *Glovernia*, cui ſucceſſit filius ejus *Philippus*. Venit in *Angliam*, [1] hoc anno, *Hugo Leonis*, Apoſtolicæ ſedis Legatus.

M. C. LXX. VI.	ALEXAND. III 17.	FREDERICI I 21. 24.	LUDOVICI VII 39.	HENRICI II 22.

NIX & gelu à Nativitate DOMINI uſque ad Purificationem continue duraverunt. Obiit *Ricardus* de *Strogoil*, relinquens parvulum ex filia Regis *Dubliniæ* ſucceſſorem. Hic Regi HENRICO *Anglorum* reddidit [2] *Dubliniam*, *Waterfordiam*, & quaſdam alias firmitates. *Hibernienſes* tributum Regi *Angliæ*, de qualibet domo, corium bovis, vel duodecim denarios, promiſerunt. In vigilia Paſchæ factus eſt ventus [3] vehemens, diſſipans domos & eradicans ſilvarum ligna.

His temporibus erant in *Anglia* tres Epiſcopi Regi perquam familiares, *Ricardus Wintonienſis*, *Galfridus Elienſis*, *Joannes Norwicenſis*, quorum frequentiam ac moram in Curia Regia Papa *Alexander* redargui per Archiepiſcopum *Cantuarienſem Ricardum* mandaverat, qui eos apud eundem vere & rationabiliter excuſavit: per quorum mediationem procuravit præfatus Archiepiſcopus damnabilem conſuetudinem, quæ in *Anglia* invaluerat, & in enorme Cleri diſpendium excreverat, aboleri. Si quis enim Sacerdotem vel Clericum occideret, Eccleſia, ſola excommunicatione contenta, materialis opem gladii non quæſivit. unde hujuſmodi tranſmiſit epiſtolam ad Epiſcopos tres prædictos:

Peſſima conſuetudo aboletur per Archiep. *Cant.*

Ricardus *Dei gratia* Cantuarienſis *Archiepiſcopus*, *totius* Angliæ *Primas*, *Apoſtolicæ ſedis Legatus*, *Venerabi-*

1 Deſunt in *A.* 2 *Dublinam* M. *A.* vero conſtanter *Dublimam.* 3 Validus M.

libus

Digitized by Google

libus & in CHRISTO *dilectis fratribus* Ricardo Wintonienſi, Galfrido Elienſi, Joanni Norwicenſi *Epiſcopis ſalutem & ſalubre conſilium. In Eccleſia* Anglorum *damnoſa omnibus & omnino damnanda conſuetudo invaluit, quæ niſi per veſtram induſtriam fuerit ſublata de medio, in enorme totius Cleri diſpendium vehementer excreſcet. Si* Judæus *aut laicorum viliſſimus occiditur, ſtatim ſupplicio mortis occiſor* [1] *addicitur. Si quis vero Sacerdotem ſive Clericum minoris aut majoris ſtatus occiderit, ſola excommunicatione contenta, aut ut verius loquar contempta,* [2] *Eccleſia materialis opem gladii non* [3] *requiret? Scitis equidem, quod à Domino dictum eſt* Moyſi: Maleficos non patieris vivere. *& Apoſtolo teſte*: Princeps gladium habet ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum. *Sed & Dominus dicit*: Qui vos tangit, me tangit. *& per Prophetam*: Nolite, *inquit*, tangere Chriſtos meos. *Ubi ergo poſſet maleficium immanius & exſecrabilius inveniri, quam graſſari in Chriſtos Domini; & in populum acquiſitionis, libera impunitatis licentia, gladium exercere? Accepta mihi eſt & ſententia excommunicationis in talibus, ſi terrorem incuteret: ſed, culpis noſtris exigentibus, gladius* Petri *rubigine obductus eſt, &, quia non poteſt incidere, datus eſt in contemptum. Si ovicula furto ſublata ſit vel occiſa, in* [4] *hujus rei actorem, ſi lateat, ſententia excommunicationis emittitur; convictus vero, aut confeſſus* [5] *furcarum patibulo deputatur. Porro Clerici vel Epiſcopi occiſores* Romam *mittuntur, eunteſque in deliciis, cum plenitudine Apoſtolicæ gratiæ, & majore delinquendi audacia, revertuntur. Talium vindictam exceſſuum dominus Rex ſibi vendicat, ſed nos eam nobis damnabiliter reſervamus; atque liberam præbentes impunitatis materiam, in fauces noſtras laicorum gladios provocamus. Ignominioſum eſt, quod pro capra vel*

Exod. XXII. 18.
1 Pet. II. 14.
Zac. II. 8.
Pſ. CIV. 15.

1 Adducitur M. 2 Deeſt in M. 3 Requirit. A. 4 Hujuſmodi rei auctorem M. 5 Furtum A.

ovicula

ovicula gravior, pro ſacerdote occiſo pœna remiſſior irrogatur. Sed [1] *his & durioribus digni ſumus, qui juriſdictionem alienam, & nobis omnino indebitam, ambitione temeraria uſurpamus. Nam & in* Corpore Decretorum, *& in* Epiſtola ad Romanos, *hæc verba legiſſe meminimus*: Sunt quædam enormia flagitia, quæ potius per mundi Judices, quam per Rectores & judices Eccleſiarum, vindicantur; ſicut eſt, cum quis interficit Pontificem aut Presbyterum, hujuſmodi reos Reges & Principes mundi damnant. *Omnis equidem juſtitia ideo exercetur, ut debita quiete gaudeat innocentia, & malignantium temeritas refrenetur. Veruntamen in hac juriſdictione maledicta, quam ambitioſe & ſuperbe præſumimus,* [2] *& Deum offendimus & dominum Regem, viamque in Clericos malignandi tutiſſimam laicis aperimus. Nuper apud* Wintoniam *Sacerdos litteraturæ commendabilis, & converſationis honeſtæ, malitioſe occiſus eſt à* Willelmo [3] Freſchet *& uxore ejus; nec illi maleficium diffitentur. Prompti ſunt ergo Curiam adire* Romanam. *nam confidit in ea cor viri ſui, atque in ſpecie & pulcritudine ſua intendit proſpere procedere, & de lenocinio uxoris in via, præter abſolutionis beneficium, fructus uberioris manipulos reportare.*

Vos [4] *ergo, dilectiſſimi Fratres, huic publicæ peſti, dum in ſuo curſu eſt, maturiore conſilio ſtudeatis occurrere. Nam ſi liberius aliquantulum & licentius evaſerit, periculum quod inter pauperes nunc verſatur, noſtris in proximo cervicibus imminebit. Eccleſia juriſdictionem ſuam prius exerceat, & ſi illa non ſufficit, ejus imperfectum ſuppleat gladius ſæcularis. Hujus rei auctoritas ex Synodo* Urbani *Papæ, ex Decreto* Gregorii, *ex Epiſtola* Nicolai *Epiſcopis* Galliarum, [5] *ex Concilio etiam* Martini *Papæ, & ex Concilio* Carthaginenſi *tertio, & ex multis ſanctorum Patrum inſtitutionibus*

1 *Hu* debetur Cod. *Mert.* 2 Omnia ad *dominum Regem*, deſiderantur in *A.* 3 *Freſcher A.* 4 Igitur *A.* 5 Deſunt in *A.* uſque ad *ex Concilio* Cart.

emanavit.

emanavit. Nec dicatur, quod aliquis bis puniatur propter hoc in idipſum, nec enim iteratum eſt, quod ab uno incipitur, & ab altero conſummatur. Duo ſunt gladii, qui mutuum à ſe mendicant auxilium, atque ad invicem ſibi vires impertiuntur alternas, Sacerdotium Regibus & Sacerdotibus Regnum. Unde ſi ab altero ſuppletur alterius inſufficientia, non videtur duplex contritio & punitio combinata. Nam & illi qui ad mortis patibulum ſunt damnati, juxta Maguntinenſe *Concilium, antequam ad tormenta ducantur, per cordis contritionem & pœnitentiam ſpiritualiter puniuntur,* [1] *nec duplicitatem contritionis inducit; ſed quædam præparatio eſt ad mortem* [2] *pœnitentia, & ſatisfactio quæ præcedit.* Reddentes igitur Deo quæ Dei ſunt, & quæ Cæſaris Cæſari, *juxta petitionem domini Regis, ei tantorum vindictam exceſſuum relinquamus. Reis autem in mortis articulo conſtitutis, quia ſententiam lati Canonis incurrerunt, ſi abſolutionem poſtulaverint, & in hoc & in aliis, quantum poſſumus ſine ſcandalo & ſine periculo Eccleſiæ, humanitatis conſilium miſericorditer impendamus. Publice namque intereſt, ut* [3] *materiali gladio cohibeantur, qui nec Deum timent, nec deferunt Eccleſiæ, nec cenſuram Canonum reverentur. Bene valeatis.*

M. C. LXX. VII.	ALEXAND. III 18.	FREDERICI I 22. 25.	LUDOVICI VII 40.	HENRICI II 23.

IN hebdomada Pentecoſtes *Lumbardi*, & maxime *Mediolanenſes*, debellaverunt exercitum *Frederici* Imperatoris, qui in urbe *Papienſi* eo tempore morabatur. qui etiam vix evadere potuerat fugiendo. *Joannes Saresberienſis* vir ſapiens & honeſtus, qui prius fuerat Clericus Archiepiſcopi *Cantuarienſis Theobaldi*, & poſtea beati *Thomæ* Martyris ſucceſſoris, factus eſt E-

Mediolanenſes Imperatorem debellant.

Joannes Saresberienſis.

1 Hic aliqua deeſſe pronuntiat *Acherius*. Ego aliter cenſeo. certe neuter MSS. verbum addit. 2 Prævia *A*. 3 Naturali *Id*.

piſcopus

piſcopus *Carnotenſis*. *Willelmus* Rex *Siciliæ Joannam*, filiam HENRICI ſenioris Regis *Anglorum*, uxorem accepit. *Philippus* Comes *Flandriæ* cum magna manu perrexit *Jeruſalem*, in quo itinere deceſſit *Haſtulphus de S. Hilario*. Quinta feria in Cœna DOMINI occiſus eſt ſanctus *Willelmus Pariſius* à *Judæis*, ob quod facinus concremati ſunt igne. In æſtate & autumno fuit maxima ſiccitas; unde & ſatio terræ, meſſis, & fœnum ex magna parte periit. & collectio meſſium, & vindemiarum, evenit ſolito citius.

Conciliantur Papa & Imperator.

Nono Cal. Auguſti concordati ſunt dominus Papa & Imperator in *Venetiarum* civitate. Timens enim Imperator, ne à [1] dominio ſuo caderet, propter *Lumbardorum* rebellionem & *Alexandri* Papæ proſperitatem, miſſis ſolemnibus Nuntiis, ut reconciliaretur ſummo Pontifici laboravit. Poſtquam reconciliatus fuit, pro emenda charactere crucis ſe fecit ſignari.

Menſe Auguſto [2] HENRICUS *Anglorum* Rex ſenior, cum *Galfrido* filio Duce *Britannorum*, in *Normanniam* transfretavit; ubi occurrentibus ſibi filiis *Henrico* Rege juniore & *Ricardo Aquitaniæ* Duce, progreditur una cum eis ad *Vadum S.* [3] *Remigii*. [4] Ibique cum Rege *Francorum* locutus eſt ea, quæ ad pacem ſunt, & de ſuſceptione crucis in obſequiis JESU CHRISTI. Inde vero miſit *Galfridum*, Ducem *Britanniæ*, ad expugnandum *Guidonem Leonenſem*, qui poſtea venit ad Regem, ſe ejuſdem in omnibus ſubjiciens voluntati. Pergens autem Rex in pagum *Bituricenſem*, accepit in manu ſua caſtrum *Radulphi de Dolis*, & filiam ejus unicam cum tota hereditate, quia ad ſuum feodum pertinebat. *Iſſoldunenſe* vero caſtrum à Baronibus, quorum cuſtodiæ erat deputatum, ſibi poſt mortem domini oblatum accipere renuit; quia non ſi-

1 Domino *A*. 2 En le temps ciſt Rei *Henri* ſecound eſtoit famous Meſtre *Johan Beleth*, qui fiſt un livre tres bon de Offices de ſeint Egliſe *T*. 3 *Remegii* M. 4 Ubique *Id*.

nihil offerebant heredem, quem Dux *Burgundiæ* furtim abſtulerat, quia fuerat ejus cognatus. Caſtrum vero muniti ſſimum [1] *Turonium* redditum eſt ei ab ejus Vicecomite, totam etiam terram Comitis de *Marchia* Rex emit ſibi pro ſex millibus libris argenti. Caſtrum vero juxta civitatem *Lemovicam*, in quo S. *Martialis* quieſcit, *Ricardus* filius Regis, Dux *Aquitaniæ*, abſtulit Vicecomiti ejuſdem caſtri, quia fovit partes Comitis *Engoliſmenſium* contra Ducem.

Sicut in æſtate magna ſiccitas fuit, ſic in hieme maxima inundatio fuit aquarum. Multi homines hoc anno, circa feſtum S. *Joannis*, in fluminibus perierunt. Multæ etiam naves ſubmerſæ ſunt in mari, inter quas una quæ portabat *Galfridum* Præpoſitum *Beverlaci*, junioris Regis Cancellarium, juxta *Sanctum* periit *Walaricum*. Vigilia S. *Andreæ* apparuit lux mane veniens ab oriente uſque ad occidentem, quo die Chriſtiani cum *Saracenis* apud S. *Georgium de Ramula* pugnaverunt. Putabat quidem Saladinus, quod poſſet capere urbem *Jeruſalem*, defenſoribus deſtitutam. Abduxerat enim Comes *Flandriæ*, ad obſidionem caſtri *Harenæ*, omnes fere milites Chriſtianos. Sed tamen Rex *Jeruſalem* & Patriarcha & alii viri Religioſi, habentes paucos milites & ſervientes, per virtutem ſanctæ Crucis innumerabilem vicerunt exercitum Paganorum. cujus Crucis longitudo à terra uſque ad cœlum Paganis apparuit, ut dixerunt. Locupletati vero ſunt auro & argento, equis & armis, in hac victoria Chriſtiani. *Saraceni victi.*

M. C. LXX. VIII.	ALEXAND. III 19.	FREDERICI I 23. 26.	LUDOVICI VII 41.	HENRICI II 24.

STEPHANUS [2] *Redonenſis* Epiſcopus obiit, cui ante mortem, ut ipſe faſſus eſt, [3] apparens quædam perſona, parvo levique ſibilo, dixit ei hos verſus: *De-*

1 Id eſt, *Turenna. Acher.* in margine. 2 *Rodonenſis A.* 3 Apparens *quidam* parvo --- . *Id.*

ſine ludere temere; *nitere ſurgere propere de pulvere.* Ipſe enim [1] multa, rythmico carmine & proſa, jocunde & ad plauſus hominum ſcripſerat. Et quia Miſerator hominum eum in proximo moriturum ſciebat, monuit eum, ut à talibus abſtinens pœniteret.

Willelmus, Rex *Siciliæ*, fieri fecit chartam [2] *Joannæ* Reginæ, uxori ſuæ, de dote ſua, ſub bulla aurea.

Reges *A.* & F. decernunt iter *Jeroſolymitanum.*

Ludovicus Francorum & HENRICUS *Anglorum* Reges, convenientes ad colloquium tractaverunt de pace & firma concordia inter ſe & ſuos, & de ſuſceptione crucis [3] pro *Jeroſólymitanorum* itinere; ſtatuentes ut ſi quis eorum decedat in fata in ipſo itinere, ſuperſtes omnem theſaurum & homines illius habeat cum omnibus mobilibus, & tam pro ſe quam pro defuncto iter explebit.

Albigenſes.

Hæretici, quos *Albigenſes* vocant, & alii multi, conveniunt circa *Toloſam*, male ſentientes de ſacramento altaris, de matrimonio & aliis ſacramentis; ad quorum confutationem *Petrus* Legatus *Romanus*, & multæ aliæ perſonæ religioſæ, cum prædictis Regibus, licet parum profecerint, convenerunt. *

M. C. LXX. IX.	ALEXAND. III 20.	FREDERICI I 24. 27.	LUDOVICI VII 42.	HENRICI II 25.

PHILIPPUS, Comes *Flandriæ*, ab itinere rediit *Jeroſólymitano*. *Emmanuel*, Imperator *Conſtantinopolitanus*, accepit filio ſuo uxorem, filiam Regis *Francorum*. *Alexander* Papa vocari fecit Prælatos pro Concilio generali, anno ſequenti *Romæ*, Quadrageſimali tempore, celebrando.

Eclipſis ſolis.

Facta eſt eclipſis ſolis Idibus Septembris. Hiems facta eſt magna; ita ut nix duraret uſque ad Purificationem, quæ infra octavam Dominicæ Nativitatis incepit. Secuta eſt inundatio aquarum maxima, præcipue apud urbem *Cenomanenſem*, pontes &

1 Multa rythmica carmine ---. *A.* 2 Deeſt in *Mert.* 3 *Jeroſolymitanoque* itinere ſtatuentes M. * Lan de Grace mil & cent ſeptauntime octime ſu founde labbey de *Benedone T. Bindon* ſcilicet.

domos

domos evertens ac molendina, hominesque multos ſubmergens.

HENRICUS, *Anglorum* Rex ſenior, abalienatus ab uxore ſua, in cuſtodia eam detinuit multis annis. *Galfridus* filius *Guiomarum* Vicecomitem *Leonenſem*, ac [1] filios ejus ſibi rebelles ſubegit; caſtella eorum capiens, & in manu ſua retinens, & de terris eorum relinquens [2] eis reſpective modicam portionem. *Ricardus* etiam Dux *Aquitaniæ Galfridum de Ranchun* humiliavit, ejus caſtrum *Taleburgum* ad ſolum diruens, cum quatuor aliis caſtellis ejuſdem. Dominum etiam *de Ponte*, eidem *Galfrido* faventem, ſubpeditavit; caſtrum ejus, quod [3] *Pons* dicitur, diruendo. Non [4] multo vero poſt, *Ricardo* Duce in *Angliam* ad S. *Thomam* profecto, quidam *Baſclorum* & [5] *Navarrorum Brabanzonum* ſuburbium [6] *Burdegalæ* vaſtaverunt. *Philippus*, Regis *Francorum* filius, dum venationi inſiſtit, amiſſis ſociis, tota nocte in ſilva vagabundus permanſit; tandem [7] per quendam carbonarium à caſu inventum, reductus eſt ad ſuos. Ex ſolitudine tamen & pavore tantam incurrit ægritudinem, quod coronatio ejus, quam pater in Aſſumptione Beatæ Virginis fieri decreverat, eſt omiſſa. Rex autem *Ludovicus*, pro ſe & filio, peregre profectus eſt in *Angliam* ad beatum *Thomam*, cui aliquando magnam humanitatem exhibuerat cum in *Galliis* exularet. Rex autem *Anglorum*, qui paulo ante in *Angliam* tranſierat, ipſum cùm maximo ſuſcepit gaudio & honore.

Emmanuel, Imperator *Conſtantinopolitanus*, Soltano *Iconii*, qui eum anno præterito fugaverat, & multos de militibus ejus capiens, crucem ei Dominicam abſtulerat, rependens hoc anno vicem ipſum fugavit, cogens urbem *Iconii* vacuam relinquere, multoſque de militibus ejus cepit.

1 Filium *Mert.* 2 Ei *Id.* 3 *Et Pons* M. 4 Multum *A.* 5 *Navariorum* M. 6 *Burdegalia* M. 7 Per quendam carbonarium inventum reductus —. *A.*

Petrus Comeſtor obiit.

Petrus Comeſtor obiit, qui utriuſque Teſtamenti Hiſtorias in uno volumine, & Allegorias in alio compilavit. Sepultus verò eſt [1] *Pariſius* in Eccleſia S. *Victoris*, pauperibus & Eccleſiis omnes facultates ſuas relinquens. cujus tumulo hoc inſcriptum eſt Epitaphium:

Petrus *eram quem* [2] *petra tegit, dictuſque* Comeſtor.
Nunc comedor. Vivus docui, [3] *nec ceſſo docere*
Mortuus. ut dicat, qui me videt incineratum:
Quod ſumus iſte fuit, erimus quandoque quod hic eſt.

M. C. LXXX.	ALEXAND. III 21.	FREDERICI I 25. 28.	LUDOVICI VII 43.	HENRICI II 26.

Concilium *Romæ* celebratum.

ALEXANDER Papa circa mediam Quadrageſimam, *Romæ* Concilium tenuit generale. Ad quod venit civis *Piſanus* quidam, nomine *Burgundio*, in *Græca Latinaque* lingua peritus, afferens Evangelium S. *Joannis*, expoſitum Sermone [4] Homeletico à *Joanne Chryſoſtomo*, de *Græco* in *Latinum* tranſlatum, aſſeruitque magnam partem libri *Geneſis* à ſe jam eſſe tranſlatam. Dixit etiam quod *Joannes Chryſoſtomus Græce* expoſuit totum vetus Teſtamentum & novum.

Emmanuel Imperator *Conſtantinopolitanus* dedit filiam ſuam *Rainerio* filio *Willelmi* Principis *Montis-ferrati*, & dans ei honorem *Theſſalonicenſium*, qui eſt in imperio illo magna poteſtas, fecit eum coronari in Regem; quia juraverat filia ſua, ſe nolle unquam nubere niſi Regi. *Conradus*, frater dicti *Rainerii*, Archiepiſcopum *Maguntinenſem*, Cancellariumque Imperatoris *Romani*, carceri mancipavit. Galeæ Regis *Siciliæ* ceperunt filiam Regis *Marochiæ*, miſſam per mare ut maritaretur cuidam *Saracenorum* Regi. pro qua redimenda reddidit pater Regi [5] *Siciliæ* duas civitates, per *Saracenos* patri Regis *Siciliæ* ablatas, videlicet *Africam* &

1 Leg. *Pariſiis*. 2 Terra *A. ſed male.* 3 Nunc M. *itidem male.* 4 Emeliaco M. pro *Omelitico*. rectius Homiliatico. 5 *Sicelia* M. *& ſic etiam alibi.*

Sibillam.

Sibillam. Rex *Jeruſalem*, licet lepra percuſſus, adjutus tamen Chriſtianitate tranſmarina, munitiſſimum caſtrum fecit ſuper fluvium *Jordanem*, ſitu amænum, quod vocavit *Vadum Jacob*, & erat nocivum plurimum *Saracenis*.

In feſtivitate omnium Sanctorum coronatus eſt *Remis*, ab Archiepiſcopo ejuſdem loci, in Regem *Philippus* filius Regis *Francorum*. cui ſolemnitati Rex *Anglorum* junior cum magno interfuit militum comitatu. *Philippus Remis coronatur.*

Hoc anno inito conflictu Chriſtianorum contra Saladinum, aggravatum eſt bellum ſuper Chriſtianos; multiſque cadentibus, Magiſter militiæ Templi captus eſt. quem cum Saladinus commutare vellet pro nepote ſuo, quem ceperant Chriſtiani, renuit Magiſter Templi dicens: non eſſe conſuetudinis Militum ſuæ religionis, ut aliqua pro eis daretur redemptio, præter cingulum & cultellum. ſicque in captivitate detentus, mortuus eſt. Poſtea obſedit Saladinus caſtrum *de Vado Jacob*; & illud violenter cepit, omneſque in eo inventos occidit.

Obiit *Rogerus Wigornienſis* Epiſcopus, vir moribus honeſtus & genere. erat enim filius *Roberti* Comitis *Gloverniæ*, filii HENRICI primi *Anglorum* Regis.

Hoc anno initum eſt fœdus inter Reges *Francorum* & *Anglorum* per litteras continentes hanc formam: Fœdus initum inter Reges *Ang.* & *Fr.*

Ego Philippus *Dei gratia Rex* Franciæ, *& ego* HENRICUS *eadem gratia Rex* Angliæ, *ad omnium volumus tam præſentium quam futurorum pervenire notitiam, quod fœdus & amicitiam fide media & Sacramento innovavimus, quam dominus meus Rex* Francorum *& ego* HENRICUS *Rex* Angliæ *formaveramus inter nos apud* [1] Luen, *in præſentia* Petri *Cardinalis &* Ricardi Wintonienſis *Epiſcopi*; *& ut inter nos tollatur à modo omnis materia diſcordiæ, conceſſimus ad invicem quod de terris & poſſeſſionibus, & de omnibus aliis rebus quas habemus, alter* [2] *adverſus alterum ni-*

1 *Lueri Mert.* 2 Contra M.

hil

Digitized by Google

hil à modo petit, excepto eo de Avernia, *de quo eſt inter nos contentio, & excepto feodo de caſtro* Radulphi, *& exceptis* [1] *munitionibus diverſis terrarum noſtrarum de* Berri, *ſi homines noſtri quid inde interceperant, vel inter ſe vel adverſus alterum noſtrum. Si autem ſuper his, quæ ſuperius excepta ſunt, per noſmetipſos convenire non potuerimus; ego* Philippus *Rex* Franciæ *elegi tres Epiſcopos & tres Barones, qui hoc inter nos dicent, & nos eorum dicto firmiter ſtabimus. Hæc autem omnia ſupraſcripta nos obſervaturos fide & ſacramento promiſimus. Acta ſunt hæc quarto Cal. Julii inter* Giſortium *&* Triam.

M. C. LXXX.	ALEXAND. III	FREDERICI I	LUDOVICI VII	HENRICI II
1.	22.	26. 29	44.	27.

Alexandri Papæ acta.

ALEXANDER Papa hoc anno moritur, cum ſediſſet annis viginti uno, menſibus undecim, diebus novendecim. Hic quatuor vicit Schiſmaticos: quorum primus ſe fecit vocari *Victorem*; ſecundus *Guido* ſe vocari fecit *Paſchalem*; tertius *Joannes* [2] *Strumenſis* vocatus eſt *Calixtus*; quartus *Lando* ſe dixit *Innocentium*. Hujus tempore ejectus eſt Conventus S. *Anaſtaſii*, cujus locum vindicavit Abbas S. *Pauli*, favore Regis Schiſmatici; quem tamen locum poſtea Papa reſtituit *Alexander*. Hic *Fredericum Romanum* & *Emmanuel Conſtantinopolitanum* Imperatores, *Willelmum*que Regem *Siciliæ*, ad concordiam revocavit. Epiſcopum autem *Papienſem* crucis & pallii dignitate privavit; quia *Frederico* Imperatori tunc, & ab antiquo Regibus Eccleſiæ perſecutoribus, adhærebat. *Alexandro* ſucceſſit *Hubandus Oſtienſis* Epiſcopus, natione *Tuſcus*, vocatus *Lucius* tertius.

Lucius Papa III.

Ludovicus Francorum Rex [3] in graviſſimam ægritudinem incidit. cujus filius *Philippus* Rex junior, incon-

1 Minutis & diviſis M. cui hac in parte etiam adſtipulatur Cod. noſter.
2 *Sarmienſis P.* 3 Deeſt in *Mert.*

ſulto

ſulto patre aliiſque amicis, filiam Comitis [1] *Hannoniæ* duxit uxorem, quam in die Aſcenſionis Dominicæ, in offenſam non modicam Archiepiſcopi *Remenſis*, fecit coronari ab Archiepiſcopo *Senonenſi. Ludovicus Francorum* Rex hoc anno obiit, & in quodam monaſterio *Ciſtertienſis* Ordinis, quod ipſe conſtruxerat, eſt ſepultus. Obiit & *Joannes Saresburienſis*, *Carnotenſis* Epiſcopus, qui paſſionem beati *Thomæ* Martyris luculento ſtylo deſcripſit. Scripſit etiam librum de Nugis Curialium, in quo honeſtatem vitæ Clericalis, exemplis tam ſanctorum Patrum quam plurimorum Gentilium, integumentiſque fabularum ſuadet, quem *Policraticon* voluit appellari.

Moritur *Ludovicus* Rex *Fran.*

Et *Joannes Sarisburienſis.*

Rex *Jeruſalem Baldewinus* dedit ſororem ſuam nobili militi *Guidoni de* [2] *Lizemyn*; qui de ea genuit filium, quem Regni *Jeroſolymitani* [3] ſperabant heredem futurum. Obiit *Emmanuel Græcorum* Imperator: [4] cui ſucceſſit *Alexius* filius, qui filiam duxerat Regis *Francorum*. Rex [5] *Malſamitorum* in *Africa* cepit reædificare *Carthaginem*.

Emmanuel quoque Imperator.

Dicitur hoc anno apud *Rocham Amatoris* miraculum hujuſcemodi contigiſſe. Monachi de Eccleſia beatæ Virginis à quodam Burgenſe pecunia accepta mutuo, eidem nomine pignoris cortinas Eccleſiæ tradiderunt. Poſtea vero, inſtanteglorioſæ Virginis feſtivitate, ne Eccleſia ſuo deſtitueretur ornatu, rogabant Monachi præfatum Burgenſem, ut cortinas eis concederet, reſtituendas ſtatim poſt feſtum. Qui cum ad hoc faciendum non flecteretur precibus, hoc reſpondit: Quia illæ cortinæ circa lectum uxoris ſuæ, quæ nuper filium pepererat, tendebantur, nec inde poſſent aliquatenus amoveri. Tranſita igitur feſtivitate, nocte proxima beata Virgo uxori illius Burgenſis apparens, ſic eam alloquitur: Vir tuus peccatum grande commiſit,

1 *Hanonia A. Hannenia M.* 2 *Kremyn A.* 3 Sperabat *M.* 4 Hæc uſque ad *Rex Malſ.* ſunt è Cod. *Mert.* 5 *Malſamitarum A.*

nec

nec impietatis ejus exceſſus relinqui poterit impunitus. Tertia itaque die morietur filius tuus, & vir tuus die octavo debitum mortis ſolvet, pœnas juxta merita recepturus. Tu autem proficiſcere ad Eccleſiam meam in *Bethleem*, & conſpectis ibi tribus ſepulcris, tibi medium eliges. Interim vero omni feria quarta, circa horam nonam, deficiet [1] in te ſpiritus tuus, & decurret ab ore tuo & naribus ſanguis, & uſque ad nonam ſabbati velut mortua permanebis. ſabbato vero eadem hora reſtituetur ſpiritus tuus tibi. His dictis beata Virgo diſparuit. Mulier vero timore nimio expergefacta, ſomnium repetens, illud in craſtino conjugi ſuo per ordinem enarravit. Qui mulieris verba parvi pendens, nec etiam cum videret tertia die filium morientem ad pœnitentiam commotus, octavo die juxta viſionem præoſtenſam debitum mortis ſolvit. Mulier marito defuncto *Romam* adiit, ſummoque Pontifici rem revelat: prænuntiavit etiam, anno quinto poſt illum, famem peſtilentiamque futuram. Cupiens Apoſtolicus certior eſſe de his, quæ narravit mulier, duodecim matronis nobilibus eam commendavit; præcipiens eis, ut cum illa deficiente ſpiritu obdormiret, plantis ejus calentes ſubulas infigerent, & de ſanguine fluente ab ore & naribus aliquas veſtes intingerent. Hæc cum feciſſent, illa nec in perforatione plantarum eſt mota, nec infectio veſtium à ſanguine, in ſabbato reverſo ſpiritu ejus, potuit apparere.

Ad Epiſcopatum *Wigornienſem* electus eſt hoc anno *Baldewinus*, Abbas *Fordenſis*. Obiit autem *Joannes* [2] *Ciceſtrenſis*, cui *Sifridus* Canonicus Eccleſiæ ejuſdem ſucceſſit.

Philippus Fl. C. arma ſumit contra Regem Fr.

Philippus Comes *Flandrenſium*, audita Regum confœderatione, multos de ſuis & aliis contra Regem *Francorum* commovit; rem eo deveniſſe denuntians, ut munitiones eorum ſubverterentur, vel pro Regis arbitrio

1 *Vita A.* 2 *Ciſceſtrenſis A.*

deputa-

deputarentur cuſtodiæ. [1] *Fredericum* etiam Imperatorem, nunc per ſe, nunc per nuntios, ſollicitavit; ut adverſus Regem *Franciæ* inſurgens, Imperii limites dilataret. Comes vero ipſe, coadunato exercitu, [2] *Noviomenſes* attrivit, fines *Sylvanectenſium* depopulatus eſt, [3] ſuccenditque villas, & vineas exſtirpavit. *Stephanus* Comes, dominus caſtelli quod *Sacrum-Cæſaris* dicitur, contra Regem inſurgens *Flandriæ* Comiti ſe ſubjecit. *Henricus* Rex *Angliæ* junior & frater ejus *Ricardus* *Aquitaniæ* Dux, patre abſente, maximo coadunato exercitu, in ſubſidium Regis *Francorum* venerunt. & primo dominum caſtri, quod *Sacrum-Cæſaris* dicitur, ad ſubjiciendum ſe *Francorum* Regis gratiæ compulerunt. Deinde *Flandrenſium* Comitem coactum in fugam, & in caſtello de *Creſpi* receptum obſediſſent, niſi quorundam ſuorum conſilium obſtitiſſet.

M. C. LXXX.	LUCII III	FREDERICI I	PHILIPPI II	HENRICI II
II.	I.	27. 30.	I.	28.

CIRCA finem menſis Julii, HENRICUS Rex ſenior in *Angliam* transfretavit. *Galfridus*, filius Regis *Angliæ*, filiam *Conani*, Comitis *Britanniæ*, ſolemniter deſponſavit. [4] In ſolemnitate Paſchæ ad caſtrum, quod dicitur *Mons-Aureus*, quædam mulier infamis cum acciperet Corpus CHRISTI, non glutivit illud, ſed poſuit illud in arca ſua, involutum panno lineo. Cum autem quidam amaſius ejus aperiret eandem arcam, invenit hoſtiam Dominici Corporis in effigiem carnis & ſanguinis tranſmutatam.

Galfridus F. Regis filiam *Conani* deſponſat.

Mater Soldani *Iconii*, quæ ut [5] ſupra dictum eſt ſoror fuerat Comitis S. *Ægidii*, [6] veniens ad extrema, revelavit filio ſuo, quod ſemper celaverat, quod eſſet vi-

Mater Soldani *Iconienſis* occulte Chriſtiana.

1 En le temps ciſt Emperour *Frederique* eſtoit en *Calabre* l'abbé *Joachym*, qui eſtoit tenus pur Prophete, & pluſurs choſes eſcrit & diſt del temps que eſt a venir. *T.* 2 *Noviomenſem* M. 3 Succendit *Id.* 4 Solemnitate Paſchali M. 5 Prædictum *Id.* 6 Deeſt in M.

Digitized by Google

delicet Chriſtiana: rogavitque quod crederet in CHRISTUM, & quod diligeret Chriſtianos. Cui filius, ſe non audere hoc aperte facere propter Paganos, reſpondit. Dixitque mater: Fili, cum mortua fuero, excelſam mihi ſepulturam fac ſicut pyramidem, & ſuper eam colloca ſignum crucis. Qui cum reſponderet ſe non audere hoc facere de die, dixit ei ut faceret de nocte. quo indignati *Saraceni* contra Principem ſuum, volebant eum occidere. Adſcendens autem quidam ut crucem deponeret, corruens exſpiravit. Alius quoque ad idem agendum adſcendens, caſum ſimilem experitur. Tertia vero die conveniente magna multitudine, ut ædificium illud dirueret, multi de eis coruſcatione & fulgure perierunt. Tunc fertur apparuiſſe Angelus DOMINI, & clariſſimum ſignum crucis ſuper illam pyramidem poſuiſſe. Ex quo factum eſt, ut multi in CHRISTUM crederent, & venerando crucem illam humiliter adorarent.

Galfridus Lincolnienſis [1] electus, filius naturalis Regis HENRICI, cum jam ſine conſecratione in manibus ſuis Epiſcopatum novem annis tenuiſſet, electioni de ſe factæ renuntiavit; & factus eſt Cancellarius patris ſui; cui pater in *Anglia* & *Normannia* reditus dedit magnos. Obiit *Rogerus Eboracenſis* Archiepiſcopus, qui Eccleſiam ſuam multis ampliavit prædiis, & pulcherrimis ædificiis decoravit. Rex HENRICUS *Anglorum*, jam quadrageſimum nonum annum agens, in pias cauſas, *Jeroſolymitanorum* præcipue providens neceſſitatibus, quadraginta duo millia marcarum argenti, & quingentas marcas auri diſtribuit. Poſt [2] hoc in *Normanniam* tranſfretavit, ut vel Regem *Francorum* contra Comitem *Flandriæ* juvaret, vel inter eos pacem & concordiam procuraret.

1 Deeſt in *A*: 2 Illud *hoc* eſt è Cod. *Mert.*

M. C. LXXX.

Digitized by Google

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. C. LXXX. III.	LUCII III.	FREDERICI I 28. 31.	PHILIPPI II 2.	HENRICI II 29.

POST clauſum Paſcha convenerunt *Sylvanectis*, in præſentia *Henrici Albanenſis* Epiſcopi, domini Papæ Legati, Reges *Franciæ Philippus* & *Angliæ* HENRICUS tam pater quam filius, *Philippus* Comes *Flandrenſis*, & alii qui ejus fuerant complices. interfuit [1] & *Willelmus Remenſis* Archiepiſcopus, ubi facta eſt pax inter Reges & Comitem in hac forma: Pacem feriunt Reges *Ang.* & *Fr.* & Comes *Flandren.*

Philippus Comes *Flandriæ* reddidit Regi *Francorum*, & Rex [2] idem Epiſcopo *Sueſſionenſi*, & Epiſcopus *Agathæ*, quæ fuit uxor *Hugonis de Orſi*, quicquid eam hereditario jure contingebat, tenendum de ipſo Epiſcopo, & Epiſcopus de Rege. Civitas *Ambianenſis*, conceſſione Regis *Francorum*, remanſit Epiſcopo *Ambianenſi*, de ipſo Rege tenenda. Et ſi Comes *Flandriæ* quicquam in ea calumniabitur, Epiſcopus *Ambianenſis* inde ipſi Comiti plenitudinem juſtitiæ [3] in ſua vel Regia Curia exhibebit. Comes *Claremontis* & [4] *Raderus de Thuſaco* remanent ex toto in manu Regis *Francorum*, liberi omnino à Comite *Flandriæ*. *Philippus* quoque *Flandrenſis* clamavit quietum HENRICUM Regis *Anglorum*, de omnibus conventionibus quæ inter eos erant. Conceſſit etiam ut Barones *Flandriæ* [5] plenarie faciant Regi *Anglorum* ſervitium, quod ei debent de feodo, quod de ipſo tenent; & quod feoda illa ſine recuperatione amittant, niſi ſervitia ei fecerint. Convenit etiam ibidem inter Regem *Angliæ* & Comitem *Flandriæ*, quod nullus ex ſuis amitteret terram in *Flandria* propter ſervitium Regis *Angliæ*, ſi ſibi ſervituri in terram ſuam venerint. Omnibus igitur ad pacem reductis, quotquot a fidelitate Regis *Francorum* & opera

1 Deeſt in M. 2 *Eidem A. male ſine dubio.* 3 In ſua *curia* vel Regis curia M. 4 *Radulphus A.* & rogat annon legendum, *Raderus*? *Mert.* tamen habet *Radulphus de Thuſiaco.* 5 Plenarium facerent M.

 diſ-

diſceſſerant, redierunt in ejus ligantiam. damna tam hinc quam illinc illata, mutua compenſatione, deleta ſunt.

Henricus Dux *Saxonum* Archiepiſcopum *Colonienſem* damnis & injuriis affecit; qui favore Imperatoris & Principum obtinuit, ut Dux in exilium cogeretur. Qui ad ſocerum ſuum, Regem *Anglorum* HENRICUM patrem, in *Normanniam* veniens, cum Duciſſa & duobus filiis, *Henrico* & *Othone*, cum eodem triennio morabatur.

Obiit *Walterus Roffenſis* Epiſcopus, in cujus ſucceſſorem *Gwaleranus*, *Bajocenſis* Archidiaconus, electus, ab Archiepiſcopo *Cantuarienſi*, apud *Lexovium*, in Epiſcopum conſecratur. *Ricardus*, [1] *Oxonienſis* Archidiaconus, in *Lincolnienſem* ab Archiepiſcopo *Cantuarienſi Andegavis* conſecratur. Poſt reditum Archiepiſcopi in *Angliam*, Magiſter *Gerardus*, dictus *Puella*, electus & conſecratus eſt in Epiſcopum *Coventrenſem*.

Obit *Henricus* junior Rex *Angliæ*.

Henricus Rex *Angliæ* junior moritur, qui corpus ſuum legavit Eccleſiæ *Rothomagenſi*. Mortem ejus planxerunt Principes & Milites, qui eam comitari ſolebant, tanto dolore, ut nullus ab antiquis temporibus [2] ei ſimilis audiretur. Cives *Cenomannenſes*, per quorum urbem erat funus deportandum, cum nocte in Eccleſia eorum majori quieviſſet, coegerunt illud ibidem in craſtino ſepeliri. Sed Eccleſia *Rothomagenſis*, cui ſe [3] devoverat, jus ſuum non negligens, agente viro nobili *Roberto Rothomagenſi* Decano, *Cenomanenſes* poſt decem ſeptimanas compulit reddere ſibi funus. Quod à *Cenomannis* uſque *Rothomagum*, quatuor videlicet dietis, non niſi Principum & nobilium [4] virorum cervicibus eſt delatum; ubi in Metropolitana Baſilica juxta majus altare à dextris, non ſine miraculorum gloria, ut nonnulli ſcribunt, honorifice eſt ſepultum. Mor-

1 *Exonienſis* M. 2 Eis *Id. ſed male.* 3 Donaverat *A.* 4 Victorum MS. *quod argutum eſt; ſed illud alterum magis arridet.*

tem

tem vero ejus [1] Rex pater inconſolabiliter dicitur deploraſſe.

M. C. LXXX. IV.	LUCII III 3.	FREDERICI I 29. 32.	PHILIPPI II 3.	HENRICI II 30.

GERARDUS *Coventrenſis*, cum ſediſſet octodecim ſeptimanis, in fata conceſſit. *Ricardus Cantuarienſis* Archiepiſcopus, cum ſediſſet annis novem, hebdomadis quadraginta quinque, diebus quinque, mortem ſubiit apud *Halinges*, quæ eſt villa Epiſcopi *Roffenſis*. *Walterus*, *Lincolnienſis* Epiſcopus, in *Rothomagenſem* Archiepiſcopum poſtulatur. Rex *Anglorum*, per *Flandriam* tranſiens, venit in *Angliam* tertio Idus Junii. Dux *Saxoniæ* ſimiliter in *Angliam* venit, cui apud *Wintoniam* infra paucos dies Duciſſa peperit filium, nomine *Willelmum*.

Lucius Papa Suffraganeis Eccleſiæ [2] *Cantuarienſis*, Priori & Conventui Monachorum Eccleſiæ *Chriſti* [3] *Cantuarienſis* ſcripſit, ut electionem Archiepiſcopi [4] accelerarent. Ad hanc monitionem Regiſque [5] convocationem convenerunt Suffraganei & Monachi *Cantuarienſes*, primo *Redingiæ*, poſtea *Windeleſoræ*. Sed nulla facta eſt electio, Monachis ad hoc Suffraganeos renuentibus admittere quoquo modo. Tertio *Londoniam* venerunt, ubi Suffraganei *Baldewinum*, *Wigornienſem* Epiſcopum, in Archiepiſcopum elegerunt. Pronuntiavit electionem *Gilbertus* Epiſcopus *Londonienſis*; ſed recuſante electo ingreſſum Eccleſiæ *Cantuarienſis* contra pacem Monachorum, recedenteque Rege, Prior cum Monachis reprobato facto Epiſcoporum, eundem elegerunt, & ejus conſecrationem à domino Papa *Lucio* impetrarunt.

Diſſentio ob electionem Arch. *Cant.*

Venit hoc anno in *Angliam* *Philippus* *Colonienſis* Archiepiſcopus, habens ſecum Comitem *Flandriæ*, beato

1 Deeſt in *Mert.* 2 *Cantuarienſi Id.* 3 *Cantuariæ Id.* 4 Accelerarетur *Id.* 5 Vocationem *Id.*

Thomæ

Digitized by Google

Thomæ vota debita ſoluturus. Quos Rex *Angliæ Londoniam* invitans, ipſos cum maximo honore ſuſcepit. *Jocelinus*, Epiſcopus *Saresberienſis*, moritur decimo quarto Cal. Decembris. *Philippus Colonienſis* Archiepiſcopus *Angliam* exiens, cum tota poteſtate Comitem *Flandriæ* juvit contra *Baldewinum* Comitem *Hanonienſium*, ſororium ipſius Comitis, ſocerumque Regis *Francorum*. *Willelmus* etiam *de Magna-Villa*, Comes *Eſſexiæ*, in auxilium *Flandrenſium* transfretavit.

M. C. LXXX. V.	LUCII III 4.	FREDERICI I 30. 33.	PHILIPPI II 4.	HENRICI II 31.

REX *Hungariæ Margaretam*, relictam *Henrici* Regis junioris *Anglorum*, Regis *Franciæ* ſororem, accepit uxorem. *Baldewinus Cantuarienſis* Archiepiſcopus, convocatis per Regem Prælatis & Proceribus, ad præſentiam [1] *Heraclii* Patriarchæ *Jeroſolymitani*, nuper ad ipſum Regem miſſi pro ſubſidio Terræ Sanctæ, verbum exhortationis propoſuit coram eis. Quorum multi corde compuncti, crucis characterem acceperunt. Rex vero, per manum Patriarchæ & Militum Templi, in ſubventionem Terræ Sanctæ, tria millia marcarum dicitur tranſmiſiſſe; promittens nihilominus Patriarchæ, ſuccurſum celerem affuturum.

Patriarcha *Jeroſol.* in *Anglia* ſubſidium petit.

Lucio III ſuccedit Urban. III.

Lucius Papa moritur, cum ſediſſet annis quatuor, menſibus duobus, diebus octodecim. Eodem anno, poſt vacationem trium dierum, electus eſt in Papam *Urbanus* III, natione *Lumbardus*, de civitate *Mediolanenſi*, dictus prius *Umbertus*. *Walterus*, *Lincolnienſis* quondam Epiſcopus, cum proceſſione ſolemni *Rothomagi* in Archiepiſcopum [2] eſt receptus.

Rex *Anglorum* cum Patriarcha, Epiſcopo *Dunolmenſi*, & Magiſtro [3] Hoſpitalis mare tranſiens diem Paſchæ *Rothomagi* celebravit. Rex *Franciæ*, audito Re-

---

1 Ciſt *Eracles* vint en *Angleterre*,-que avant lui nul Patriarche avoit feſt. *T.* 2 Abeſt à *Mert.* 3 *Hoſpitali Id.* illi nomen erat *Rogerius* M *W.*

gis

gis *Anglorum* adventu, venit apud *Vallem Rodolii*; ubi de agendis Reges ipſi ſunt mutuo collocuti. *Joannes* filius Regis *Angliæ*, militaribus armis cinctus à patre, ante tranſitum ſuum apud *Windeleſore*, pridie Cal. Aprilis in *Hiberniam* transfretavit. *Hugo de Laci*, dominus [1] *Midiæ*, à quodam infirmo homine, octavo Cal. Auguſti, occiditur. *Herebertus Anglicus* natione, tranſiens in *Calabriam*, factus eſt Archiepiſcopus [2] *Conſenſanus*; & eodem anno, cum Clero & familia, ac magna parte civium, obrutus eſt terræ motu. *Willelmus* Rex *Siciliæ*, maximo ac fortiſſimo coadunato navigio, *Durachium* applicuit, villam cepit, & *Andronicum* invaſorem Imperii interfecit. *Curſat Angelus*, ex ſorore *Emmanuelis* Imperatoris progenitus, *Conſtantinopolitanus* Imperator efficitur. [3] *Gilbertus*, *Lexovienſis* Archidiaconus, fit *Roffenſis* Epiſcopus. Rex *Francorum* Regem *Anglorum* infirmitate tactum viſitavit ſecundo Idus Novembris apud *Beauver*, moram cum eo faciens triduanam. Septimo Idus Novembris apud *Albam-Marlam* reformata fuit pax inter Regem & Comitem *Flandrenſem*, ſed complementum non accepit, quouſque ſuum Imperator præbuiſſet aſſenſum. *Joannes*, filius Regis, reverſus eſt de *Hibernia* decimo ſexto Calendas Januarii.

Terræ motus.

M. C. LXXX. VI.	URBANI III 1.	FREDERICI I 31. 34.	PHILIPPI II 5.	HENRICI II 32.

MORITUR *Galfridus* Dux *Britanniæ*, Regis *Anglorum* filius tertius; & ſepultus eſt [4] *Pariſius*, in Eccleſia beatæ Virginis, ante magnum altare. Hic ex uxore *Conſtantia* unam filiam habens, nomine *Alianoram*, uxorem imprægnatam reliquit. Hoc anno beatus [5] *Hugo*, Prior cujuſdam domus Ordinis *Cartuſiæ*

1 *Media* M. *Ach.* vero *Undia.* 2 Alii *Conſentianus.* 3 Hæc deprompta ſunt è Cod. *Mert.* 4 *Pariſiis.* 5 Seint *Hune* --- primierement fu Chanoine Ruler, & puis lour Priour, --- & andereyn --- fu feſt Eveſque de *Nicole T. Nicole* ſive *Nichole* illi eſt *Lincolnia.* *Hugonis* autem vitam, ut hoc obiter moneam, F. *Joannes Morocurtius*, *Carthuſianus*, eleganti carmine conſcripſit.

in

in diœceſi *Bathonienſi*, procurante Rege ob religionem & ſanctitatem, quam in eo plurimum venerabatur, aſſumptus eſt ad *Lincolnienſis* Eccleſiæ Præſulatum. *Henricus* Rex *Teutonicus*, filius Imperatoris, duxit *Conſtantiam*, amitam *Willelmi* Regis *Siciliæ*.

Sexto Martii juxta *Giſortium* redacta ſunt ad pacem & concordiam, quæ vertebantur inter Regem *Francorum* & Comitem *Flandriæ*, de toto tenemento *Radulphi* quondam Comitis *Viromandorum*. Quinetiam quæſtio, quæ mota fuerat inter Regem *Anglorum* & *Margaretam* relictam filii ſui Regis, tam ſuper dote ſua quam ſuper donatione propter nuptias, amicabili compoſitione finem accepit. Rex *Anglorum*, una cum Regina, in *Angliam* tranſiens, in portu *Hamtonæ* applicuit quinto Cal. Maii. *Willelmus de Veer*, vir nobilis genere, conſecratus eſt in die S. *Laurentii* in Epiſcopum *Herefordenſem*. *Willelmus de* [1] *Norhalla*, Archidiaconus *Wigorniæ*, fit Eccleſiæ ejuſdem Epiſcopus.

Scripſit Papa *Urbanus Baldewino Cantuarienſi*, ut quarta pars oblationum apud S. *Thomam* remaneret uſibus Monachorum, alia vero quarta [2] fabricis Eccleſiæ deputaretur, tertia quarta pauperibus erogaretur, & ultima quarta diſpoſitioni Archiepiſcopi relinqueretur. *Joannes*, Cantor *Exonienſis*, factus eſt ejuſdem Eccleſiæ Epiſcopus. *Walterus*, *Rothomagenſis* Archiepiſcopus, cum offenſa aliquali Regis *Francorum* diſcedens ab eo, & per *Flandriam* tranſiens, venit in *Angliam* decimo quinto Calendas Decembris. Nuntii Regis *Anglorum*, ad Regem *Francorum* miſſi *Noviomum*, recepti ſunt minime gratioſe. Miſit tamen Rex *Francorum* nuntios proprios Milites ſuos, petens à Rege *Anglorum*, quod *Ricardus* filius ejus, Comes *Pictaviæ*, ceſſaret ab inquietatione Comitis S. *Ægidii*, ſi vellet *Normannos* ab infeſtatione eſſe quietos. *Guido Joppenſis*, *Pictavenſis* genere, *Sibillam* Regis *Almarici* filiam unicam & he-

1 *North-halla Mert.* 2 Hic & deinceps *pars* addit M. *ſed abſque neceſſitate.*

redem

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

redem habens uxorem, in menſe Auguſto Rex *Jeroſolymorum* efficitur.

M. C. LXXX. VII.	URBANI III 2.	FREDERICI I 32. 35.	PHILIPPI II 6.	HENRICI II 33.

HENRICUS Rex *Angliæ*, decimo tertio Cal. Martii, in *Normanniam* transfretavit. Obiit *Gilbertus Londonienſis*, duodecimo Cal. Martii. *Conſtantia* Comitiſſa *Britanniæ*, relicta *Galfridi*, quarto Cal. Aprilis peperit filium, qui vocatus eſt *Arthurus*.

Diſcordia inter *Philippum Francorum* & HENRICUM *Anglorum* Reges ſuborta eſt propter caſtrum *Giſortii*, & alia quædam caſtra, quæ Rex *Angliæ*, tempore *Ludovici* Regis, tanquam ad Feodum Ducatus *Normanniæ* pertinentia occupavit: Rex autem *Franciæ* ea vindicavit, tanquam data à patre in dotem filiæ, & poſt mortem *Henrici* Regis junioris ad Regem *Franciæ* reverſura. Fiunt igitur in terris eorum hinc inde incendia & rapinæ, munitioneſque deſtruuntur & caſtra. Cum autem [1] appropinquaret Rex *Francorum* caſtro *Radulfi* ut illud obſideret & caperet, Rex vero *Anglorum* ut illud defenderet & obſidionem impediret, paratique eſſent Reges [2] congredi, mediantibus viris quibuſdam prudentibus, cum Legatis *Romanæ* Eccleſiæ qui tunc pro pace reformanda venerant, datis induciis, diſcedentes ab invicem, ad propria redierunt.

Diſcordia Regum Fr. & *Ang.*

Sopita.

Dum autem Reges ibi moram facerent, apud caſtrum vicinum quod *Dolis* dicitur, duo *Brabanzones* ludentes ad teſſeras, coram imagine beatæ Virginis ſuper columnam Eccleſiæ poſita, maleque perdentes quod inique adquiſierant, in verba blaſphemiæ in [3] Deum & beatam Virginem [4] proruperunt. Quorum alter lapidem in imaginem projiciens, brachium imaginis parvi JESU

1 Appropinquaverit *Mert.* 2 *Inimice* congredi *Id. quod eſt Gloſſema minime neceſſarium.* 3 Dominum M. 4 Perruperunt *Id.*

M avulſit,

avulſit, ſtatimque ſanguis [1] profluxit; qui, à multis qui in obſidione erant viſus & collectus, multos à variis languoribus illo inunctos infirmos curavit. Brachium vero ſanguinolentum *Joannes*, Regis *Anglorum* filius, inter reliquias cum magna veneratione ſecum portavit. Blaſphemus autem ille infelix, eodem die à dæmone quo agebatur arreptus, miſerrime vitam finivit. Hujus miraculi inter alia mentionem facit, qui ſcripſit [2] *Mariale*; adjiciens quod imago Virginis, fracto brachio parvi, veſtes ſuas divulſit. Aſſerit etiam ſe & ſanguinem, & veſtem divulſam, vidiſſe.

Magna clades Chriſtianis inflicta.

Saladinus, Princeps *Damaſci*, commiſſo cum Chriſtianis prælio, victor effectus, cepit *Guidonem* Regem *Jeruſalem*, *Reginaldum*que Principem *Antiochiæ*, & alios quamplurimos in prælio interemit. Capta eſt civitas *Jeruſalem*, lignumque ſanctæ Crucis; & *Judæa* fere tota, cum civitatibus omnibus maritimis, præter *Tyrum*. cujus Archiepiſcopus diræ cladis nuntius ad orbem Chriſtianum miſſus eſt; & ſpecialiter ad Regem *Anglorum* HENRICUM, cujus fama longe lateque diffuſa erat [3] ſuper divitiis, potentia, ac virtute. Statimque præ aliis *Ricardus* filius Regis *Anglorum*, zelo [4] Dei accenſus, ob ulciſcendam Crucis injuriam crucem accipiens, ceteros omnes præcedit facto, quos invitat exemplo. *Boamundus*, Comes *Tripolitanus*, quindecim diebus elapſis poſt captam *Jeruſalem*, proditionis reus, verſus in amentiam exſpiravit.

Hoc anno *Urbanus* Papa, cum de tranſmarinis partibus tam flebilem rumorem audiſſet, præ nimio dolore obiit; ſepultuſque eſt in *Ferraria*, cum ſediſſet uno anno, menſibus decem, diebus viginti. Cui ſucceſſit *Gregorius* octavus, natione *Beneventanus*, prius dictus *Albertus*. qui eodem anno, miſſis litteris ad diverſas

Urbano III ſuccedit *Gregorius* VIII.

1 *Ubertim* profluxit *Id.* 2 *Mariale*, quod hic abeſſe non poteſt, omittit *A.* & legit, *miraculo adjiciens. Male ſine dubio.* 3 Super *terram* divitiis *Mert.* 4 Abeſt à *Mert.*

provincias

provincias pro Terra ſancta, mortuus eſt; cum ſediſſet menſe uno, diebus viginti ſeptem. Poſt vacationem vero dierum triginta, ſucceſſit *Clemens* tertius, natione *Romanus*, ex patre *Joanne Scolari*. *Baldewinus Cantuarienſis* per litteras Apoſtolicas prohibitus eſt ab exſecutione Eccleſiæ novæ, quam inchoaverat apud [1] *Lamebuthe*, & inſtitutione Collegii Clericorum. *Margareta*, Regina *Francorum*, peperit filium, nomine *Ludovicum*.

Et *Gregorio* *Clemens* III.

M. C. LXXX. VIII.	CLEMENTIS III 1.	FREDERICI I 33 36.	PHILIPPI II 7.	HENRICI II 34.

Reges *Fr.* & *Angl.* cruce ſignantur.

DIE decimo tertio Januarii, convenientes Reges *Philippus Francorum* & HENRICUS *Anglorum* ad colloquium inter *Triam* & *Giſortium*, contra omnium opinionem, inſtinctu Spiritus ſancti, pro liberatione Terræ ſanctæ Crucis characterem acceperunt. Multi etiam Archiepiſcopi, Duces, Comites & Barones, aliique inferioris gradus homines innumeri Cruce ſignantur cum eis. Fertur quod Rex *Anglorum* primo [2] ſuſceperat crucem albam ab Archiepiſcopis *Tyrenſi* & *Rothomagenſi*, poſtmodum Rex *Francorum* ab Archiepiſcopis *Tyrenſi* & *Remenſi* crucem rubeam. *Philippus* quoque, Comes *Flandrenſis*, crucem viridem, ab eiſdem. in coloribus autem crucis, ceteri omnes ſe ſuis principibus [3] conformarunt. Obiit *Ricardus*, *Wintonienſis* Epiſcopus, tempore [4] crucis ſignationis prædictæ. Rex *Anglorum*, ſuſcepta cruce, Clericum ſuum *Ricardum de* [5] *Bare*, Archidiaconum *Luxovienſem*, pro ſalvo conductu [6] & mercatu victualium, tam pro ſe quam pro Rege *Francorum* miſit, ſcribens Imperatoribus *Frederico* & *Curſat Angelo*, utrumque *Imperatorem Romanorum ſemper Auguſtum* vocans, addens tamen in littera *Curſat Im-*

1 Ita omnes Codices. emendatius, opinor, *Lamebythe*. 2 Acceperat *A*. *quod perinde eſt*. 3 Conformaverunt *A*. 4 Conſignationis *Mert*. 5 *Barre Id*. 7 *Et mercatu* deſunt in *A*.

peratoris Conſtantinopolitani, à Deo coronatum. Qui eidem reſcribentes, petitioni ſuæ benigne in omnibus annuebant. Duo autem Reges in loco eodem, ob facti hujus monimentum, crucem erexerunt ligneam, fundanteſque Eccleſiam inter ſe fœdus pacis perpetuæ inierunt. Locus autem ille *Ager Sacer* à populo appellatur.

Comes S. *Ægidii* à Rege *Angliæ* deficit.

Eodem anno *Comes S. Ægidii*, qui homagium fecerat pro *Toloſa Ricardo* Duci *Aquitaniæ*, filio Regis *Anglorum*, ab eo defecit. propter quod *Ricardus* terram ejus ingreſſus, cepit *Moſacum*, aliaque caſtella pertinentia ad jus Comitis antedicti. Rex autem *Francorum*, pulſatus à Comite ſuper auxilio ferendo, contra legem fœderis terram Regis *Anglorum* ingreſſus, Caſtrum *Radulphi* & quædam alia caſtra cepit. Quo audito Rex *Anglorum*, ingreſſus terras Regis *Francorum*, caſtrum *Drocharum* incendit; [1] alia etiam caſtra cepit, villaſque & munitiones deſtruxit. Superveniente [2] vero hieme uterque Rex, datis induciis, à bello ceſſavit. *Galfridus* autem *de* [3] *Liziniaco* quendam familiariſſimum *Ricardo*, Comiti *Pictavenſi*, interfecit inſidiis. In cujus ultionem *Ricardus* plura ejus caſtella in deditionem accepit; homineſque ejus trucidans, illis pepercit, qui Crucis volebant charactere inſigniri. *Galfridus* prædictus, Regis *Anglorum* fultus auxilio & pecunia, ut dicitur, contra Comitem per tempus aliquod rebellavit.

Ad pacem redeunt Reges *Fr.* & *Angl.*

In octavis S. *Martini* collocuti ſunt reges prope [4] *Bonſmulins*, procurante *Ricardo* Comite *Pictavenſi*, propoſuitque Rex *Francorum*, quod Regi *Anglorum* reſtitueret ea, quæ ceperat poſt Crucem ſuſceptam; & ex tunc manerent omnia in eodem ſtatu, in quo ante Crucem ſuſceptam [5] fuerunt. Cui cum reſpondiſſet Rex *Anglorum*, melius eſſe inter ſe firmam pacem inire conſilio tam Cleri quam Baronum, quam litem protrahere

1 Aliaque caſtra M. 2 Autem *Mert.* deeſt vero in *A.* 3 *Lizeniaco* M. 4 *Bonſmuluns Id.* 5 Fuerant *A.*

forte

Digitized by Google

forte damnoſam: contradixit filius Comes *Ricardus*, timens quia hac ſervata conditione *Caturcum* redderet & totum Comitatum, & alia plura de dominio ſuo pro feodo de caſtro *Radulphi*, & caſtrum *Iſſolduni* & [1] *Craſai*, quæ ſua non erant [2] dominica, licet de eo eſſent tenenda. Petivit etiam, per mediationem Regis *Franciæ*, ſororem ejuſdem in uxorem; & ut terram ſuam ſibi, veluti heredi, faceret juramento firmari. Renuente autem patre hoc pro tunc facere, quia coactio videbatur, Comes *Ricardus* Regi *Francorum* homagium fecit de toto tenemento patris in Regno ſuo: ſalvo jure patris ſui, dum viveret; & ſalva fide, quam patri debebat. Sicque finitum eſt Colloquium, prorogatis treugis uſque ad feſtum S. *Hilarii*.

Rex *Jeruſalem* & Magiſter Templi redimuntur.

Eodem anno *Heraclius* Patriarcha & *Bariſianus Neapolitanus*, & *Reginaldus* Dominus *Sidoniorum*, Saladino [3] *Aſcalonam*, & caſtellum quod dicitur [4] *Baron*, & *Gazam*, & [5] *Galatetidem*, & [6] *Blancam-Gardam*, & *Turrim Militum*, & *Caſtellum Arnaldi*, & *Petram-Platam*, & *Neapolim*, & *Gibilinum*, & *Joppen* pro liberatione *Guidonis* Regis *Jeruſalem*, & Magiſtri militiæ Templi, reddere conſenſerunt. Convenit etiam ut [7] unuſquiſque, qui ei poſſet ſolvere quinque bizantia, & femina, quæ poſſet ſolvere duo bizantia & dimidium, & puer, qui poſſet ſolvere unum bizantium & dimidium, eruerentur à manibus *Saracenorum*, & conductum haberent tranſeundi uſque *Tyrum*. Poſtmodum viginti millia hominum ducti ſunt in captivitatem apud *Damaſcum*, & ſtatim frater Regis liberatus eſt; ut poſt Paſcha ſequens, Rex & Magiſter Templi. Imperator *Fredericus* comminatorias litteras Saladino tranſmiſit.

1 *Crazai* M. *Craſari* vero *A*. 2 Dominia M. 3 *Aſcalonem A*. 4 Ita etiam *Mert*. *Varon* autem habet *A*. 5 *Galatedidem A*. *Galatecidem* M. 6 Blanchiam *Id*. 7 Unuſquiſque *homo Mert*.

M. C.

Digitized by Google

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. C. LXXX. IX.	CLEMENTIS III 2.	FREDERICI I 34. 37.	PHILIPPI II 8.	HENRICI II 35.

POST lapſas treugas inter Reges *Francorum* & *Anglorum*, & *Ricardum* Comitem *Pictavorum*, bis habitum eſt colloquium prope feritatem *Bernardi*. Ad ultimum, poſt longos tractatus, diſcordes ab invicem diſceſſerunt. Rex *Francorum* & Comes *Pictavenſis*, copiis undique congregatis, intra paucos dies Feritatem *Bernardi*, *Baahim*, *Bellum-Montem*, factis irruptionibus, occuparunt; à municipalibus quoque circumquaque Comiti *Ricardo* fit deditio caſtellorum. *Galfridus de Meduana*, *Guido de Valle*, *Radulphus* dominus *Fulgeriarum*, hoſtes Regis *Anglorum*, ad *Ricardum* Comitem transfugerunt. Rege *Anglorum Cenomannis* reſidente, [1] appropinquabant Rex *Francorum* & Comes *Pictaviæ*, cum armatorum multitudine copioſa. Rex vero *Anglorum*, quamvis militum multitudinem maximam haberet, paratam ad hoſtibus reſiſtendum, præcavens tamen obſidione vallari, *Cenomannis* ſufficienter victualibus refertam reliquit. In craſtino Sancti *Barnabæ*, vehemens ignis à parte Regis *Anglorum* injectus, intra modicum temporis, ſuburbana conſumpſit. Rex *Franciæ* & Comes *Pictavenſis*, urbem ingreſſi, cum proceſſione ſolemni in majori Eccleſia ſunt recepti. Poſt decimum diem, turris prope portam quæ reſpicit ad Aquilonem, de mandato Regis *Anglorum*, Regi *Francorum* reddita eſt. Tandem pax inter tantos Principes, [2] Magnatum conſilio, reformata eſt in hunc modum: *Anglorum* Regi reſtituebantur omnia, tam Caſtrum *Radulphi*, quam alia poſt Crucem ſuſceptam ablata; ſcilicet intra *Bituricam* provinciam. Regi *Francorum* numerata ſunt viginti millia marcarum, expenſarum nomine, quos fecerat circa Caſtrum *Radulphi*. Poſtmodum Rex *Anglorum* homagium fecit Regi *Francorum*;

Rex *Francorum* & Comes *Pict.* Urbes Regis occupant.

1 Appropinquabat *A*. 2 Magnorum M.

&

& eidem quietum clamavit quicquid in *Alvernia* ipſe vel prædeceſſores ſui poſſederant. Facta ſunt hæc in vigilia Apoſtolorum *Petri* & *Pauli*.

Rex autem HENRICUS poſt hæc, cum regnaſſet annis triginta quatuor, menſibus ſex, tribuſque hebdomadis, apud *Chinonem* in ægritudinem decidens, diem ſuum extremum clauſit in [1] octavis Apoſtolorum *Petri* & *Pauli*. Sepultus vero eſt apud Fontem-[2] *Ebrardi*, in Eccleſia Monialium; quarum Monaſterium, multis prædiis ditatum, ipſe fundavit. Solemnitatem ſepulturæ ejus peregerunt *Turonenſis* & *Treverenſis* Archiepiſcopi, præſente filio [3] ejus *Ricardo* Comite *Pictavenſi*. Contulerat hoc anno HENRICUS perpetuam eleëmoſynam, centum marcarum, Capitulo *Ciſtercienſium* Monachorum. Moritur Rex *Anglorum Henricus* II. Et *Fontis-Ebraldi* tumulatur.

Hoc anno in Feſto S. *Georgii Fredericus* Imperator in Terram Sanctam iter peregrinationis per terram arripuit apud *Reynesburgum*, per *Hungariam*, & ultra *Danubium*, per *Bulgariam* tranſiturus. Veniens autem in *Thraciam*, cum denegaſſet ei Imperator *Græcorum* ulteriorem tranſitum, divertens in *Græciam*, *Theſſalonica* expugnata, & ſubacta adjacente provincia, ibidem cum exercitu hiemavit. Hoc anno *Galfridus Elienſis* obiit; cujus bona, quia inteſtatus deceſſerat, ſunt omnia confiſcata. In Terram ſanctam vadit Imperator.

Expliciunt geſta HENRICI II *Regis* Anglorum.

---

1 Octava *A*. 2 *Ebrandi Id.* 3 *Ejus* eſt è Cod. *Mert.*

INCI-

Digitized by Google

INCIPIUNT GESTA
RICARDI
REGIS ANGLORUM,

Qui ſecundus erat eorum [1] *Regum, qui à Comitibus* Andegavenſibus *duxerunt originem, ſecundum lineam maſculinam.*

Henrico II ſuccedit *Ricardus* I.

RICARDUS, Comes *Pictavenſium*, patri ſucceſſit in Regnum; inter quem & Regem *Franciæ* [2] ſunt conſummata, quæ inter Regem *Francorum* & patrem ejus fuerant ordinata. Cui *Philippus* Rex civitates *Turonenſem* & *Cenomannenſem* reddidit, caſtellumque *Radulphi* cum toto feodo. Quapropter Rex RICARDUS Regi *Francorum* feodum [3] *Teriati*, & omnia quæ habebat in *Alvernia*, dicitur quietaſſe; &, quia poſt ſuſceptam crucem contra patrem arma moverat, [4] apud *Sagium*, ab Archiepiſcopis *Rothomagenſi* & *Treverenſi* abſolutionis beneficium petiit & recepit. Inde tendens *Rothomagum*, ibidem ab Archiepiſcopo gladio & vexillo Ducatus *Normanniæ* inſignitur. Et inde, ordinatis rebus in *Normannia*, transfretans in *Angliam*, apud *Wintoniam* in die Aſſumptionis Virginis glorioſæ, & apud *Weſtmonaſterium* in die S. *Ægidii*, receptus eſt cum proceſſione ſolemni. Die vero tertia ſequenti, quæ fuit Dominica, inunctus eſt ſolemniter in Regem, ex officio manum ei imponente, & miniſterium exſequente, *Baldewino* Archiepiſcopo *Cantuarienſi*, aſſiſtentibus Archiepiſcopis *Ro-*

1 *Mert.* Regum *non agnoſcit.* 2 Conſummata *eſt pax*, quæ inter ---- *primo fuerat* ordinata M. 3 *Traciati* M. 4 Deſunt in *A.*

thomagenſi

thomagenſi Treverenſi & *Dublinienſi*, ac Suffraganeis [1] ejus plurimis; & coronatus eſt, circumſtantibus fratre ſuo [2] Comite *Joanne* & matre eorum *Alianora*; quæ poſt mortem Regis HENRICI, per mandatum filii ſui RICARDI, educta erat de cuſtodia, in qua fuerat circiter decem annos: [3] præſentibus etiam Comitibus & Baronibus Militibuſque, ac multitudine hominum infinita. Et cum multis eſſet dies iſta [4] dies lætitiæ & exſultationis, *Judæis* tamen erat mala & amara valde. Cum enim coronationi Regis ſe ingererent, & repelli juberentur; putabatur ab omnibus judicium exitiale latum in eos: propter quod *Londoniis* eodem die deſtructi ſunt; & multa poſtea per *Angliam* ſunt [5] perpeſſi.

Et coronatur.

Judæi deſtructi.

Tricefimum autem ſecundum ætatis ſuæ annum in coronatione compleverat RICARDUS; cujus mores corporiſque formam *Ricardus*, Canonicus ſanctæ Trinitatis *Londonienſis*, qui Itinerarium ejuſdem Regis proſa & metro [6] ſcripſit, ſecundum ea quæ ut ipſe aſſerit præſens vidit in caſtris, per hunc modum deſcribit: *Subjectos omnes lætificabat Rex* RICARDUS *operibus ſuis; cui virtus inerat* Hectoris, *magnanimitas* Achillis: *quinimmo noſtri temporis commendabiliores facile multifariam tranſcendit, cujus velut alterius* Titi *dextera ſparſit opes. Et, quod in tam famoſo milite perrarum eſſe ſolet, lingua* Neſtoris, *prudentia* Ulixis *in omnibus negotiis vel perorandis, vel gerendis, aliis merito excellentiorem reddebant. Quem ſi quis præſumptionis æſtimaverit arguendum,* [7] *noverit ejus animum vinci neſcium, injuriæ impatientem, ad jure debita repetenda innata generoſitate compulſum congrue excuſari. Erat* [8] *quidem ſtatura procerus, elegantis formæ, inter ruſum & flavum medie*

Ricardi Geſta ſcripſit *Ricardus* Can. *Lond.*

1 Illud *ejus* eſt è Cod. *Mert.* deſumptum. 2 *Comite* abeſt à *Mert.* 3 A quel coronation eſtoit preſent *Philippe*, dont Rey de *Fraunce*, à graunt honour del Regal poer --- *T.* 4 Deeſt in *A.* & M. 5 Perpenſi M. 6 Scribit & ſecundum ea --- *Id.* ſcilicet ea. *A.* 7 Noluerit *A.* 8 Enim M.

temperata cæſarie, membris flexilibus & directis. Brachia productiora, quibus ad gladium [1] *educendum nulla habiliora, vel ad feriendum efficaciora;* [2] *tibiarum nihilominus longa diviſio, totiuſque corporis diſpoſitione congrua ſpecies digna Imperio. Felix profecto,* [3] *ſecundum hominem dico, reputandus, ſi glorioſis ejus geſtis invidentibus æmulis caruiſſet.*

Solemnitate coronationis peracta, & Magnatum terræ homagio fidelitateque ſuſceptis, ad Sanctum [4] *Eadmundum* Regem eſt profectus. Inde [5] contendit *Cantuariam*; ubi veniens ad eum *Willelmus* Rex *Scotiæ* homagium [6] fecit, & interveniente pecunia recepit caſtra *Scotiæ*, *Berwicum*, *Rokesburgum*, quæ Rex pater dum viveret in ſua retinuit poteſtate. Tertium autem caſtrum, quod *Puellarum* ſive *Edenburgum* dicitur, vivente adhuc patre pro quodam maritagio fuerat reſtitutum. Pecunia etiam, interveniente Epiſcopo *Dunelmenſi*, ejuſdem patriæ vendidit Comitatum. Multa etiam alia vendidit, multorumque coacervatas pecunias ſibi in terræ ſanctæ ſubſidium adquiſivit. Ad Regis etiam RICARDI Imperium, ad Epiſcopatus (quorum nonnulli prius vacantes tenebantur in manu patris) electi ſunt, & aſſentiente Rege inthronizati Epiſcopi tam in *Anglia* quam in aliis [7] terris. Inter quos fuerunt *Hubertus Walteri Sarisberienſis*, & *Willelmus de Longo-Campo Elienſis*, quem Rex ſuum Cancellarium & totius Juſtitiarium Regni fecit. *Ricardus Elienſis* factus eſt *Londonienſis* Epiſcopus, & [8] *Godefridus de Luci Wintonienſis*.

Præparata itaque claſſe centum octo navium & amplius, armis & victualibus onuſtarum, ceteriſque ad iter tranſmarinum neceſſariis, Regnoque *Angliæ* prout anguſtia temporis permiſit diſpoſito, tranſiit in *Normanniam*; & apud *Lexovium* egit feſtum Nativitatis Dominicæ:

1 *Tendendum A.* ac ſi de arcu eſſet ſermo. 2 Deeſt in *Mert.* 3 Supra hominem hic dio reputandus *A. nullo ſenſu.* 4 *Eadmum Id.* 5 Conſcendit *M.* 6 Fecit *ei Id.* 7 Terris *ſuis Id.* 8 *Galfridus* Cod. noſter & *A.*

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

minicæ: votique perſolvendi ſollicitus Regi *Francorum* ſcripſit, ſe ad iter Terræ Sanctæ expeditum; exhortans ut & ipſe feſtinaret procedere, ex patris argumentando exemplo, quod *ſemper nocuit differre paratis*. Archiepiſcopus *Treverenſis* in *Anglia* moriens, ſepultus eſt *Northamtoniæ* apud S. *Andream*.

M. C. XC.	CLEMENTIS III 3.	FREDERICI I 35. 38.	PHILIPPI II 9.	RICARDI I 1.

CONVENERUNT Reges *Francorum* & *Anglorum* apud *Druellos*, ſuper diſpoſitione itineris ſui collocuturi; ubi primo turbati ſunt animo rumoribus auditis de morte Reginæ *Franciæ*, & *Willelmi* Regis *Apuliæ* ſororii Regis *Ricardi*. Revocatis tamen viribus condixerunt, ut uterque Regum in Octava *S. Joannis* Baptiſtæ cum ſuis *Verzelliacum* convenirent.

Imperator *Fredericus* cum Imperatore *Græcorum* in concordiam [1] reductus, tranſito [2] Baffore ſeu *Brachio S. Georgii*, *Armeniam* intravit: quæ partim ditionis *Conſtantinopolitanæ* eſt; [3] parti vero reliquæ præſidet Soldanus *Iconii*. ubi per penuriam victualium, & inſultus hoſtium ſuſtinuit damna multa. Sed cum omnia vincens de hoſtibus triumphaſſet, in tranſitu cujuſdam fluvii ſuffocatur. Filius autem Dux *Sueviæ*, funus paternum detulit uſque *Tyrum*. Quo ibidem ſepulto, [4] *Ptolemaïdam*, quæ & *Achon* dicitur, obſidere cœpit infra Octavam Aſſumptionis Virginis glorioſæ. Principes autem *Alemanniæ* [5] *Henricum* filium *Frederici*, quem ad cuſtodiam Imperii pater reliquerat, eligendo in paternum ſolium ſublimarunt. *Frederico* I ſuccedit *Henricus* VI.

Reges *Francorum* & *Anglorum*, cum *Verzelliacum* juxta condictum conveniſſent, fœdus de fide ſibi invicem ubique obſervanda & ſecuritate mutua percuſſerunt: ſtatueruntque ut qui prius ad civitatem *Siciliæ*

1 Ductus M. 2 *Liſſorio Id.* corrupte, ut cenſeo, pro *Boſporo*. 3 Partim M. 4 *Tholemaïdam* M. 5 Ciſt *Henri* conquiſt tanque à la cite de *Naples* T.

Digitized by Google

Meſſanam perveniſſet, alterius ſubſecuturi patienter præſtolaretur adventum. Simul itaque profecti ſunt Reges uſque ad *Lugdunum*, ac inde Rex *Francorum* uſque *Januam*; cujus cives ſibi alligaverat, veluti gnaros maris. Poſt cujus [1] diſceſſum fractus eſt pons; impeditusque plurimum fuiſſet tranſitus peregrinorum, niſi Rex RICARDUS feciſſet citato opere ex cymbis invicem fortiter colligatis pontem, qualem ſuggerebat imminens neceſſitas præparari. Poſt tridui vero moram Rex RICARDUS, de *Lugduno* profectus, verſus *Marſiliam* iter ſuum direxit: ubi die proxima poſt feſtum Aſſumptionis beatæ virginis *Mariæ* naves ingreſſus, diutina navigatione, ad *Meſſanam* civitatem pervenit circa feſtum *Michaelis* Archangeli. ubi & claſſem ſuam, quæ à littore *Britannico* promota, proſpero curſu & agmine inſeperabili procelloſas *Africæ* evadens anguſtias, tanquam in obſequium navigantium ventis conjuratis, optatam *Meſſanæ* applicuerat ad portum, invenit ſe ut mandaverat præſtolantem. Regem vero *Angliæ* per aliquot dies prævenerat Rex *Francorum*.

Rex *Angliæ* *Siciliam* petit.

Cum autem indigenæ loci illius peregrinis moleſti eſſent, & pro reſarciendis injuriis Reges alloquerentur Juſtitiarios Regis *Siciliæ*, contigit ut cives quidam egreſſi homines Regis *Angliæ* perimerent, & nobilis viri *Hugonis* [2] *Bruni* tentoria invadentes, pertinaciter inſiſterent dimicando. Quorum ſatagens Rex RICARDUS animos verbis emollire, & à ſævitia compeſcere, nihil profecit; ſed contumaciores experitur, ſe & ſuos opprobriis & contumeliis inſectantes. Exaſperatus itaque ſuos ubique armari juſſit, [3] cum quibus citius & ipſe armatus globo civium ſe ingerens, ipſos in civitatem coegit velociter fugere; ipſamque civitatem obſedit, & per poſternam quandam cum ſuis ingreſſus ſubegit. Subacta vero civitate, maxima civium multitudo occubuiſſet, niſi motus pietate parcere Rex juſſiſſet.

Et *Maſſanam* capit.

1 Tranſitum *A.* 2 Ita *Mert.* Codex noſter & *A. Brun.* 3 Deſunt in *A.* cum quibus & ipſe armatus M.

Mit-

Mittuntur igitur Nuntii ad Regem [1] *Siciliæ Tancredum*, requiſituri ſuper hominum ſuorum tam enormi commiſſo ſatisfactionem; & quid ſuper his, quæ geſta fuerant, cenſeret agendum. Mandavit præterea Rex RICARDUS eidem Regi, ut ſorori ſuæ Reginæ, uxori quondam *Willelmi* Regis *Apuliæ*, quæ cum dote eidem aſſignata in cuſtodia Regis *Tancredi* erat, ſuper dote competenti provideret, & ſuper portione Theſauri mariti ſui, quæ eam jure contingeret; ſuper menſa quoque aurea æqua ſorte ei quæ illius uxor exſtiterat dividenda. Super his Rex *Tancredus* primo locutus eſt in dubiis, aſſerens Regibus ſatisfaciendum pro tempore & loco & modo convenienti, de conſilio Principum terræ ſuæ. Sed cum perpenderet Regem RICARDUM, qui jam caſtrum quoddam conſtruere cœperat, quod in contemptum indigenarum, qui vulgo *Griſones* dicuntur, [2] *Mategriffum* appellavit, à cœptis non temperaturum, donec pro [3] voto conſequeretur effectum: miſſis Legatis obtulit pacem & petiit concordiam, aſſerens ſe paratum ſi vellet interveniente pecunia cum eo amicitiæ fœdus inire, & pro dote Reginæ *Siciliæ* ſororis ſuæ ſe daturum viginti millia uncias auri, & præter hoc alia viginti millia in maritagium cum quadam filia maritanda, ſi vellet, nepoti ſuo *Arthuro*, filio & heredi *Galfridi* quondam Ducis *Britanniæ*. Quibus cum aſſenſiſſet Rex RICARDUS, invitatus à Rege *Tancredo*, ſibi occurrere promittente, civitatem [4] *Çatinenſium* adiit. ubi uterque ſuper alterius adventu eximie eſt lætatus. Reverſus vero Rex RICARDUS, de conſilio *Walteri Rothomagenſis* Archiepiſcopi, fecit denuntiari ſub interminatione anathematis, ut quicquid auri vel argenti ſive cujuſque generis pecuniæ victorum manus in captione *Meſſanæ* diripuiſſet, civibus reſtitueretur in integrum. Pecuniam vero à Rege *Tancredo* acceptam, licet de jure

1 *Cicilia* M. 2 *Mategriffun* A. 3 Victo M. 4 *Cathanenſium* M. quod ad veterem orthographiam propius accedit.

confœ-

confœderationis non teneretur, cum Rege *Francorum* ex mera liberalitate diviſit. Quem in feſtivitate Nativitatis Dominicæ ad caſtrum ſuum [1] de *Mategriffun* invitavit, & eum venientem cum turba nobilium veneranter excepit; celebritateque juxta Regiam magnificentiam peracta, pretioſis diverſi generis muneribus honoravit.

Joachimus Abbas in *Calabria.*

His temporibus *Joachim* Abbas *Florenſis* fuit in *Calabria*, qui plures libros ſuper *Jeremiam*, Apocalypſim, & de [2] Oneribus Prophetarum conſcripſit. Qui Regibus *Francorum* & *Anglorum* requirentibus de peregrinatione in Terram Sanctam, quam faciebant, prædixit [3] quod parum proficerent, eo quod nondum tempus debitum advenisſet.

M. C. XC.	CLEMENTIS III	HENRICI VI	PHILIPPI II	RICARDI I
1.	4.	1.	10.	2.

REX *Francorum*, aſcenſis navibus ſabbato poſt Annunciationem, verſus Terram Sanctam de *Meſſana* progreditur civitate. Rex autem RICARDUS, audito adventu matris ſuæ ad civitatem *Riſam*, illuc obviam [4] ei properat, ac eam inde ſecum uſque *Meſſanam* adduxit. Habebat autem Regina *Alianora* ſecum in comitatu nobilem puellam, filiam Regis *Navarræ*, nomine *Berengariam*, Regis RICARDI futuram uxorem. Recuſaverat enim Rex RICARDUS, amore illius allectus, ſororem Regis *Francorum*. *Alianora* Regis Mater, poſt aliquam moram, regrediens per [5] bargas venit *Salernam*, & inde in *Normanniam*; præfata *Berengaria* cum Rege RICARDO relicta, quam una cum ſorore ſua Regina *Siciliæ* præmiſit verſus *Cyprum* in navibus quæ vulgo dromones dicuntur, ipſe in galeis mox cum navibus onerariis ſecuturus. Die itaque Mercurii poſt Dominicam in Ramis palmarum, ad-

1 *De Mategriffon* M. 2 Omnibus *A.* 3 Sequentia uſque ad, *quod nondum* deſunt in *A.* 4 Abeſt ab *Ach.* 5 Bardas *MS.* ſed perperam.

ſpirantibus

ſpirantibus auris cum claſſe navium copioſa Rex progreditur, diverſa in illa navigatione maris pericula, & plurima experiens infortunia tempeſtatum; quarum vi diſperſæ ſunt naves, de quibus quædam prævenerunt Regem, quarum tres perierunt; & quidam qui inerant ſubmerſi ſunt, inter quos *Rogerus Malus-Catulus* Regis Sigillifer, cum cujus etiam corpore ſigillum poſtea eſt inventum. Eorum vero qui naufragium evaſerunt, vel [1] integri pervenerunt ad terram, quidam ab indigenis perimuntur; quidam vero armis ſpoliati, & in cuſtodiam intromiſſi inedia affliguntur.

In Terram Sanctam Rex progreditur.

In die vero S. *Joannis* ante *Portam Latinam*, Rex RICARDUS cum univerſo comitatu ſuo, poſt multos & faſtidioſos labores, quibus retardatus erat, gubernante Deo, deductus eſt ad portum *Cypri* apud urbem *Limezun*. Nec ſtatim in terram aſcendit, ſed ad tempus ſe cohibuit infra naves. Auditis vero querimoniis ſuper hominum ſuorum diſcrimine, Imperatorem per Nuntios, ut ſuper illatis injuriis emendam faceret, requiſivit. Quo renuente, armata manu violenter portum adquiſitis quinque galeis obtinuit; repulſiſque qui in terram deſcenſum prohibebant, primus de navibus egreſſus, ſequentibus aliis, Imperatorem cum ſuis coegit in fugam; captaque civitate quæ [2] *Limezun* dicitur, Reginam *Siciliæ* & *Berengariam*, quæ eum in *Buza* prævenerant, ſed fixis anchoris in portu manentes applicare nolebant, timentes *Græcorum* qui inſulam habitabant malitiam, educi fecit & in villa hoſpitari; ut aliquali quiete, poſt tot maris tædia, reficerentur. Sequenti die, Rex eductis equis [3] armiſque ſuis Imperatorem perſequitur; & cum eo congreſſus, [4] ceteris fugientibus, ex adverſo venientem lancea excipiens equo dejecit, & interfecto Vexillario ejus baneriam pretioſam lucrifecit. Exinde edicto publico præconizari fecit,

Et ad *Cyprum* appulit.

1 *Qui integri* A 2 *Lunezeum* M. 3 Legendum cum eodem Codice, *armatiſque ſuis*.

ut

ut indigenæ pacis amatores, eundo & redeundo ad libitum, gauderent ſolita libertate.

Quinto Idus Maii venit *Guido* Rex *Jeroſolymorum*, à Rege RICARDO conſilium & auxilium petiturus, ſuper eo quod Rex *Francorum Marchiſum* quendam diſpoſuit Regem *Jeruſalem* facere, ipſo abjecto. cujus ut jus in Regnum pateat, altius repetendum.

Regum *Jeroſolymorum* progenies.

Fulco enim, pater *Galfridi* Comitis *Andegavenſis* avique Regis RICARDI, in Regem *Jeroſolymorum* electus, de filia Regis *Baldewini* prædeceſſoris ſui duos filios genuit, *Baldewinum* & *Amalricum*: quorum ſeniore ſine liberis defuncto, junior regni diademate inſignitur; qui bino conjugio variam utriuſque ſexus progeniem ſuſcitavit. Ex prima namque uxore filium genuit nomine *Baldewinum*, filiamque *Sibillam*. *Baldewinus* Regnum paternum adeptus, licet leproſus, cum careret liberis, filium ſororis *Baldewinum* deſignavit Regiæ dignitatis ſucceſſorem. Quo una cum patre defuncto, nupſit *Sibilla Guidoni*, qui per uxorem paternum ſolium vindicantem adſcendit ad Regiam Majeſtatem. Sed ipſa cum prole quam de ea genuerat defuncta, *Guido* de Regno paſſus eſt calumniam. *Amalricus* enim ſupradictus de ſecunda uxore duas genuit filias; quarum una defuncta, ad alteram jure ſucceſſionis hereditariæ devolutum eſt Regnum: & quia iſtam duxerat *Marchiſus* præfatus, *Guidonem* de Regno expellere ſatagebat. Rex itaque RICARDUS *Guidonem* venerabiliter excepit, & rebus tenuem pecunia pretioſiſque muneribus honoravit.

Ricardus Rex uxorem ducit *Berengariam*.

In craſtino vero, qui erat dies Sanctorum Martyrum *Nerei* & *Achillei*, contractum eſt matrimonium inter Regem RICARDUM & *Berengariam*, filiam Regis [2] *Navarræ*. quæ & ibidem, præſentibus Archiepiſcopo *Burdegalenſi* & Epiſcopis *Ebroïcenſi* & *Baneríenſi*, coronatur & inungitur in Reginam.

1 Ceteriſque *Mert.* 2 *D'arragonne T.*

Poſt

Poſt hæc, per mediationem Prioris Hoſpitalariorum, inter [1] Regem & Imperatorem *Cypri* facta eſt concordia ſub hac forma: Obtulit enim Imperator ſe juraturum fidelem fore Regi RICARDO [2] per omnia, & quod quingentos equites ſecum duceret *Jeroſolymam* juxta Regis RICARDI diſpoſitionem; & ne ſuper hoc Regi ſcrupulus dubii remaneret, caſtra ſua omnia & munitiones Regiis obtulit cuſtodibus mancipanda. Præterea, in ſatisfactionem pecuniæ direptæ, daret marcas quingentas. Si enim Rex juxta conditiones datas fideliter perpenderet eum militaſſe, reſtitueret ei cum amicitia perpetua munitiones & caſtra. Cum autem Rex RICARDUS conditiones has acceptaſſet, ecce ſequenti nocte, quodam milite [3] nomine *Pagano de Caiphas* ſuggerente mendaciter Imperatori, quod RICARDUS volebat eum rapere & vinculis mancipare: Imperator ipſe, mutato propoſito, ad urbem *Famaguſtam* tentoriis ſuis relictis aufugit. Quo audito, perſecutus eſt eum Rex RICARDUS, & omnia Regni ejuſdem caſtra munitioneſque, in quarum una capta eſt Imperatoris filia, [4] potenter ſubegit. Perpendens autem [5] imperator ſe ſatis urgeri adverſis, miſſis legatis ad RICARDUM Regem pro agenda ſua cauſa, ipſe à caſtro ſuo de [6] *Tandora* deſcendens, ſubſecutus eſt habitu lugubris & vultu dejectus, venienſque ad Regem, ſe miſericordiæ ejus ex toto ſubmiſit. Sic infra quindecim dies [7] Rex RICARDUS Inſulam *Cypri* obtinuit, & ſuis eam inhabitandam commiſit.

Pax inter Regem & *Cypri* Imp.

Cyprum capit Rex.

Rex ad transfretandum accelerat, ſarcíniſque diſpoſitis, & ſpirantibus ventis, ſoluta eſt à littore claſſis. Sulcantibus vero mare [8] citra *Sidonem* verſus *Baruth* apparuit navis quædam magnitudine mirabilis, tribus malis altiſſimis faſtigiata. Ferebatur autem onerata centum

Et eandem relinquit.

1 Regem *Ricardum* M. 2 Deſunt in *A.* 3 *Nomine* eſt è Cod. *Mert.* 4 *Potenter* etiam ex eodem Cod. 5 Imperator ſe *fatis* urgeri adverſis M. 6 *Candora* M. 7 Deeſt in *A.* 8 Circa *A.*

Digitized by Google

camelorum ſarcinis, omnis generis armorum [1] magnis cumulis, baliſtarum, arcuum, pilorum, & ſagittarum; [2] ſeptemque inerant *Saracenorum* Admirati, & octingenti *Turci* electi; & præterea diverſi generis victualia omnem æſtimationem excellentia. habebant & ignem *Græcum* abundanter in phialis, & ducentos ſerpentes periculoſiſſimos, in Chriſtianorum exitium procuratos. Hanc navem cum didiciſſet eſſe *Saracenicam*, à *Saladino* miſſam in ſubſidium obſeſſorum in *Achon*, juſſit ſuis eam fortiter oppugnare. Sed cum perciperet non abſque magno diſcrimine navem integram poſſe capi, ut galeatores ſui attentaverant, juſſit ut unaquæque galea navem perpungeret roſtris ſuis [3] ferratis. Galeæ itaque retroactæ multiplicatis remorum pulſibus cum impetu feruntur in navem ad ejus latera perforanda, ſtatimque navis ſoluta mergi cœpit. *Turci* vero ut mortem evaderent exſilientes, partim undis partim gladio perierunt. Trigintaque tantum retinuit Rex vivos, ſeptem [4] ſcilicet Admiratos, & alios machinarum conficiendarum peritos. ceteri perierunt cum ſerpentibus, armis & victualium magna parte, nave peſſumdata.

Verſus *Ptolemaïda* navigat.

Rex verſus *Achon* gaudenter properans, ſeptimo Idus Junii applicuit cum magno exercitu bellatorum; cui ſtatim concurrentes *Piſani*, ſe ejus obſequiis mancipatunt. Cum autem didiciſſet Regem *Franciæ* ſingulis militibus pro menſe quolibet tres aureos dare, ipſe quibuſque volentibus ſtipendiis ſuis militare quatuor erogavit. Poſt dies autem paucos graviſſimam incurrit ægritudinem, quæ vulgo arvoldia vocatur, ex ignotæ regionis conſtitutione cum ſua complexione naturali minime concordante. Invitatus nihilominus per Regem *Franciæ* ad aſſultum faciendum, cum ſe morbo excuſaret, ipſe Rex *Franciæ* in octavis *S. Joannis* [5] Baptiſtæ cum

1 Magnis *videlicet* cumulis baliſtarum MS. Magnis *etiam* cumulis baliſtarum M. 2 Ibique *A.* 3 Feriatis *A.* 4 Saltim M. *Admirals T.* 5 *Baptiſta* eſt è Cod. *Mert.*

ſuis urbi dedit inſultum. Sed cum non proficeret, quin immo machinas & alia inſtrumenta bellica igne *Græco* correpta diſſipari per [1] *Turcos* vidit, ex tædio in languorem dicitur incidiſſe. cito tamen convaleſcens iterum civitati dat inſultum, cui intererant homines Regis RICARDI. Et ipſe quidem, licet plene non convaluerit, gerendorum tamen ſollicitus, ſe illuc in [2] culcitra ſerica deportari fecit; ſedenſque ſubter [3] tricleia, ſua cujus erat peritus utebatur baliſta, cujus jaculo *Saraceni* cujuſdam, qui in armis militis Chriſtiani nuper occiſi gloriabundus, in eminentiori loco muri ad invidiam Chriſtianorum ſe oſtenderat, pectoris ampla transfixit. Cumque turres & muri civitatis ex una parte per machinas Regis *Franciæ*, & ex alia parte per machinas Regis *Angliæ* diruerentur & conquaſſarentur, *Saraceni* qui intus erant, miſſis ad Reges Legatis, petierunt inducias; ſpondentes quod niſi Saladinus [4] cito eis deſtinaret adjutorium, civitatem redderent, ea conditione, ut obſeſſi libere abirent cum armis & omnibus quæ erant eorum. Sed ne huic petitioni aſſentiretur, obſtitit Rex RICARDUS; aſſerens eſſe nimis grave poſt tanti temporis laborioſam obſidionem intrare vacuam civitatem. Regreſſi igitur, conſultoque per internuntios Saladino, (qui remandavit ut pacem facerent quam poſſent) iterum diebus aliquibus elapſis Regibus obtulerunt, ut civitatem ipſam redderent, & Crucem duoque millia Chriſtianorum nobilium, & quingentos captivorum inferiorum, ita quod obſeſſi egredientes, nihil præter camiſias aſportarent, darentque pro redemptione capitum ſuorum *Saracenicorum* duo millia talentorum, & ſuper his fideliter obſervandis, traderent obſides nobiliores *Turcorum* qui invenirentur in urbe. His conditionibus admiſſis, reddita eſt Regibus civitas [5] *Achon* quarto Idus Julii, & obſides traditi. Fit igitur æqua *Achon capta.*

1 Turres MS. *mendoſe.* 2 Culcita *A.* 3 Ita M. F. pro *trichia. Cleia A.*
4 Citum *Mert.* 5 *Acres T.*

diſtributio civitatis. in ſortem Regis *Franciæ* ceſſit Templariorum nobile palatium, Regi RICARDO palatium Regale, in quo Reginas uxorem poſuit & ſororem: armorum quoque & victualium repertorum & obſidum proportionaliter diviſionem ſortiuntur æqualem.

Diſcordia inter Reges *A.* & *F.* ſed ſtatim ſopita.

Poſt dies paucos inter Reges gravis ſuboritur diſcordia, dum Rex *Francorum Marchiſi* partem, vindicantis Regnum *Jeruſalem*, fovet; RICARDUS vero Rex partem *Guidonis*. quæ tamen procurantibus viris diſcretis, his conditionibus conquievit: videlicet, ut *Guido* Regiam obtineret ad vitam dignitatem, *Marchiſus* vero, qui Regni heredem duxerat, haberet [1] Comitatus *Tyri*, *Sydonis*, & *Baruth*, defunctoque *Guidone* Regni diademate inſigniretur. Quod ſi *Guidonem* & *Marchiſum* cum conjuge contingeret humanis rebus eximi, dum Rex RICARDUS in partibus illis moraretur, ipſe de regno ordinaret, ut commodius videretur.

Exeunte itaque menſe Julii, Rex *Francorum* repatriare diſponens. Ducem *Burgundiæ* loco ſuo reliquit. Ante tamen diſceſſum ſuum, conventus à Rege RICARDO, de mutua conſervanda fidelitate ſecuritatis, juravit quod ſuis aut terræ ſuæ non noceret, quamdiu Rex RICARDUS in peregrinatione maneret; nec etiam poſt reditum in terram ſuam ante dies quadraginta exactos. Diſceſſit igitur Rex *Francorum* à Terra ſancta in die *S. Petri ad vincula*, datis ei ad rogatum ſuum à Rege RICARDO galeis duabus. qui tam beneficii quam juramenti immemor, in ſuo reditu in *Franciam*, terras Regis RICARDI invaſit. Rex RICARDUS, poſt diſceſſum Regis *Francorum*, omnem adhibuit operam muris civitatis *Achon* in [2] altius & perfectius reparandis. Reliquerat autem Rex *Franciæ* in manu Ducis *Burgundiæ* & *Marchiſi* partem ſuam obſidum, ut de eorum redemptione, quam æſtimabat aſcen-

1 Comitatum *A.* 2 Altius perfectius *A.*

dere

Digitized by Google

dere ad centum millia aureorum, uſque ad Paſcha relictam ibi militiam exhiberet. Cum autem *Gallici* aliam penitus non haberent exhibitionem, plurimum murmuris & contentionis inter eos ortum eſt, quouſque [1] Rex RICARDUS Duci *Burgundiæ* ſuper obſides ſibi relictos marcarum quinque millia commodaret. Exeunte autem redemptionis termino, & expectata ulterius una ſeptimana, cum non eſſet qui de redimendis curaret, de aſſenſu omnium in craſtino [2] Aſſumptionis Virginis glorioſæ obſides omnes, reſervatis tantum aliquibus Majoribus, ſi forte vel ipſi redimerentur, vel pro eis aliqui Chriſtiani captivi liberarentur, à Satellitibus decollantur. Exinde progreditur Chriſtianus exercitus Duce Rege RICARDO, verſus *Aſcaloniam* maritimam civitatem.

Pervenit autem exercitus ordinatis dietis progrediens, poſt multas à *Turcis* illatas moleſtias, ad fluvium qui vulgo dicitur [3] *Rochetaille*. Exercitus autem *Turcorum* ex omni Paganiſmo congregatus, qui æſtimabatur ad trecenta millia hominum, aſcendens haud longe à loco exſpectabat, paratus bello accipere Chriſtianos. In vigilia itaque Nativitatis beatæ Virginis, Rex RICARDUS cum Chriſtianorum exercitum, qui centum millia hominum non excedebat, ordinaſſet per acies, ipſe una cum Duce *Burgundiæ* & electa militum ſequela hinc inde oberrans, undique obſervabat à dextris & à ſiniſtris, ſollicitius *Turcorum* perpendens habitudinem, ut juxta quod videret expedire producendum exercitum caſtigaret. Congreſſis itaque agminibus dira pugna committitur, ac in Marte ancipiti diutius dimicatur; ſed auxiliante Deo provenit Chriſtianis victoria, qui fugatis *Turcis* & interfectis, ſpolia plurima ſunt adepti. Referebant qui ad locum certaminis redierant, ſe numeraſſe *Turcorum* Admiralios repertos occiſos eo die triginta duos, de aliis vero ſeptem millia, exceptis vulne-

Victoria de *Turcis* à Rege reportata.

1 Deeſt in *A.* 2 E Cod. M. 3 *Rochet gaylle Id.*

ratis

ratis qui divertentes à certamine, ſparſim poſtquam defecerant, jacuere per arva defuncti. De exercitu vero Chriſtianorum non ceciderat in bello *Turcorum* comparatione ſaltem pars decima, vel etiam decima decimæ. His auditis, Saladinus præcepit omnia caſtra dirui, præter *Jeruſalem*, [1] *Crek*, & *Darum*.

Rex RICARDUS, cognito quod muri *Aſcalonis* ex deſperatione diruerentur, voluit illuc exercitum ducere: & eam à diruentibus eruere, muroſque ejus reparare; eo quod eſſet civitas maritima, & peregrinis valde opportuna. quod ſi compleviſſet, fuiſſet terra tota à *Turcis* penitus liberata. Sed renitentibus huic conſilio *Gallicis*, ad reparationem *Joppe* plurimum laborabat. Exeunte vero jam menſe Septembri, minorabatur valde exercitus; multis diſcedentibus per navigium uſque *Achon*, & ibi morantibus in tabernis. Quos cum per mediationem Regis *Guidonis* revocare non poſſet, Rex RICARDUS ad exercitum ipſe illuc profectus, & efficaciſſime verbum faciens ad populum de fide & ſpe quæ in Deum eſt, & [2] peccatorum remiſſione dummodo peregrini fuerint non ficti, quamplurimos ab *Achon* uſque ad [3] *Joppen* ſecum reduxit. Quo etiam Reginas cum puellis tranſtulit, ſeptem ibidem ad coadunandam gentem commorans ſeptimanis.

Cum autem die quadam cum pauciſſimis familiaribus, cum falconibus ſuis ſpatiatum egreſſus eſſet, ex itinere fatigatus & laboris pertæſus, in loco quodam ſub divo dormivit: & ecce cum impetu irruebant *Turci*, ut ipſum comprehenderent improviſum. qui ex advenientium fremitu expergefactus, equum aſcendit, & extracto gladio cum ſuis, *Turcis* obviam procedit, fugamque ſimulantes inſequitur acrius, uſque ad locum inſidiarum ipſorum. Unde ſubito erumpentes plurimi Regem cum pauciſſimis ſuis circumdederunt, quem tunc

1 Ita etiam M. noſter habet *Erek*. qui tamen infra legit *Crak*. 2 De peccatorum *A*. 3 *Joppe Id*.

humano

humano deſtitutum auxilio comprehendiſſent, ſi ejus plenam notitiam habuiſſent. Sed ecce confuſo certamine contendentibus, unus ſociorum Regis, nomine *Willelmus* [1] *de Pratellis*, exclamavit idiomate *Saracenico*, Se Regem eſſe affirmans. Cui *Turci* credentes, ipſum *Willelmum* comprehenſum confeſtim ad ſuum exercitum deduxerunt [2] captivum. Fama facti perveniens ad exercitum, ipſos ad arma commovit; qui dum progrediuntur Regem quæſituri, revertenti occurrunt. Abierunt enim *Turci* longius, putantes ſe Regem adducere, cujus quatuor ſocii in bello ceciderant interfecti. Poſt [3] hoc, Rege cum exercitu proficiſcente ad reparandum [4] caſtellum *de Planis*, cuſtodibus de *Joppe* præcepit, ut ſatagerent conſummare muros, portumque ejus ſtrictiſſime obſervarent, ne quis abiret de populo, præter mercatores victualia reportantes. Dum vero RICARDUS Rex duorum [5] caſtellorum *de Mayen* & *Planis* reſtaurationem inſtaret, ſæpe *Turcorum* impetus qui Chriſtianos infeſtabant repreſſit. de quibus etiam plures, inter quos duos Admiralios nobiles, interfecit.

Menſe Novembri, cum Rex RICARDUS per Legatos à Saladino exegiſſet ex integro Regnum *Syriæ*, & tributum de *Babylone*, obtulit Saladinus ſub forma pacis totam terram *Jeroſolymitanam*; ſcilicet à flumine *Jordane* uſque ad mare occidentale Chriſtianis liberam, ita ut dirueretur [6] *Aſcalon*, nec à Chriſtianis reædificaretur in poſterum vel à *Turcis*. Attendens autem Rex RICARDUS res turbatas, bellique caſus eſſe in ambiguo, dilapſum populi, & Regis *Francorum* diſceſſum, decrevit hanc pacem admittere, ita quod caſtrum de [7] *Crak* diruerent *Saraceni*. Denique Rex *Saphadinum* fratrem Saladini in familiaritatem recollegit, ſperans per ejus mediationem celerius aſſequi votum ſuum: **Fœdus init Rex cum Saladino.**

1 *De Pratellis* abeſt à M. 2 Deeſt & *captivum* in eodem Cod. 3 Hæc *A.* 4 Ita M. noſter & *A. caſellum.* 5 Ita iterum M. reliqui duo rurſus legunt *caſellorum.* 6 *Aſcolon* M. 7 *Crek* M. *& ſic ſemper.*

ſed

ſed cum negotii exitum non videret, certior etiam factus quod caſtrum de *Crak* [1] nolebat Saladinus diruere, perpendit *Saphadinum* ſibi tantum verba dediſſe. propter quod ſe avertit ab eo, profectus cum exercitu verſus *Ramulam* cujus muros diruens *Saphadinus* aufugit. Saladinus etiam de caſtro *Darum* ſe tranſtulit in *Jeruſalem.* cujus relictus exercitus abiit ad montana. Rex autem de [2] *Ramula* cum exercitu progrediens, *Betenopolim* pervenit; ubi quia ſperabat populus in proximo videre Dominicum ſepulcrum, eximie lætabatur.

Clementi ſuccedit Cæleſtin. III.

Clemens Papa mortuus eſt, cum ſediſſet annis tribus, diebus ſexdecim. Hic Clauſtrum apud *S. Laurentium* foris muros ordinavit; & *Lateranenſe* palatium fecit altius; & puteum fecit ante equum æreum fieri. Succeſſit huic *Cæleſtinus* [3] tertius, natione *Romanus*, conſecratus in die Dominicæ reſurrectionis. In craſtino vero conſecrationis ſuæ, id eſt feria ſecunda Paſchæ, *Henricum* ſextum ad Imperium coronavit. qui eodem menſe, ſcilicet Aprili, cum maximo exercitu intravit *Apuliam*. Eodem etiam menſe [4] Regnum *Tuſculanum* traditum eſt *Romanis*, & ab eis deſtructum. Eodem anno Sol obſcuratus eſt nono Cal. Junii, à tertia hora fere uſque ad nonam. Imperator terram *Apuliæ* cepit uſque *Neapolim*, ipſamque urbem obſedit per menſes tres; ibique tanta infirmitas invaſit ejus exercitum, quod omnes fere mortui ſunt: reverſuſque eſt languens Imperator cum paucis. Accepit hic uxorem [5] *Conſtantiam*, Regis *Siciliæ* filiam.

Solis Eclipſis.

M. C. XC.	COELESTINI III	HENRICI VI	PHILIPPI II	RICARDI I
II.	I.	I. 2.	II.	3.

REX RICARDUS, convocato conſilio, cum viris ſapientibus & diſcretis, tam peregrinis quam illius terræ incolis, tractare cœpit & inquirere, an ex-

1 Volebat *A.* 2 *Pamula A.* 3 Deeſt in *A.* 4 Ita Codices. *Acherius* legendum cenſet *caſtrum.* 5 *Conſtantiani Id.*

pediret

pediret ulterius progredi verſus *Jeruſalem*: qui omnes unanimi decreto pro tunc obſidionem *Jeruſalem* diſſuaſerunt, multas & varias allegantes rationes; quarum una [1] erat & maxima, quia civitatem non [2] expediret capere, niſi ſtatim deputarentur viri robuſtiſſimi qui cuſtodirent civitatem, quod non poſſe fieri exiſtimabant. Præſertim cum perpendiſſent plebem avidiſſimam ad conſummandam peregrinationem, ut inde repatriarent ſinguli ſine mora. Redeundum ergo ſenſerunt, & *Aſcaloni* inſiſtendum reparandæ. quæ ſententia cum innotuiſſet plebi, inæſtimabili dolore contabuit. Cum autem reverſus eſſet exercitus uſque *Ramulam*, cœpit plurimum diminui, parte *Francorum* maxima recedente: quorum quidam *Achonem*, quidam *Joppen*, quidam *Tyrum* ad *Marchiſum* dirigunt [3] iter ſuum. Rex RICARDUS nihilominus cum *Henrico* Comite [4] *Campaniæ*, & reliquo exercitu, *Aſcalonem* perrexit. Naves autem Regis, quæ cum victualibus *Aſcalonem* tendebant, galeæque illuc tranſmiſſæ, vi tempeſtatis, cum omnibus quæ in eis fuerant, perierunt. Rex itaque omnem operam muris *Aſcalonis* reparandis adhibuit; propriis manibus, ut exemplum daret aliis, laborando. Cum tres partes civitatis diligentia & ſumptibus Regis RICARDI conſummatæ eſſent, contigit ut per domeſticos Saladini mille ducenti Chriſtiani captivi verſus *Babyloniam* ducerentur. Quibus, cum veniſſent ad caſtrum quod *Darum* dicitur, ſupervenit cum manu militum electa Rex RICARDUS, & excuſſis de manu *Turcorum* captivis, *Turcos* fugientes inſequitur: quorum plurimis occiſis, [5] triginta vivos de Majoribus comprehendit ſecumque *Aſcalonem* adduxit.

Rex *Aſcalonem* reſtaurat.

Dum autem Rex reſiduæ parti murorum *Aſcalonis* totis viribus intenderet, ſtipendiaque *Francis* deeſſent, Dux *Burgundiæ*, quem Rex *Francorum* Capi-

1 Deeſt in *A.* 2 Expedierat M. 3 Greſſus ſuos *Id.* 4 *Campagniæ A.* 5 XX *Mert.*

taneum ſuorum reliquerat, à Rege RICARDO pecuniam mutuo ſibi concedi petivit. Cui cum Rex RICARDUS non annueret, eo quod pecuniæ ſibi [1] antea commodatæ ſolutio in nihilum defluxiſſet; Dux cum *Francis* ſuis ab *Aſcalone* diſcedens perrexit in *Achon*. ubi cum *Piſanos* & *Januenſes* inveniſſent invicem confligentes, in auxilium *Januenſium*, qui partem *Marchiſi* zelabant, ſe conferunt. *Piſani* vero prævalentes eos à civitate excluſerunt, portas ejus firmiter obſerantes. Quo adveniens *Marchiſus*, cum urbem tribus diebus oppugnaſſet, audito quod Rex RICARDUS à *Piſanis* vocatus adveniret, reverſus eſt *Tyrum*. Reformata autem pace inter *Piſanos* & *Januenſes*, Rex & *Marchiſus* ex condicto ad [2] caſtellum *Imberti* convenerunt ad colloquium. ubi cum monuiſſet Rex *Marchiſum*, ut ad unitatem exercitus rediret, & juvaret adquirere regnum ad quod adſpirabat, quod & ei alias per Legatos Rex mandaverat, nolentem obtemperare, de conſilio Majorum, abjudicavit à terris reditibuſque promiſſis. Adveniente Paſcha, Se velle diſcedere dicebant *Franci*, quos ut ulterius remanerent, Rex RICARDUS nullis precibus, [3] etiam promiſſis ſtipendiis, potuit obtinere.

In ſolemnitate Paſchali Saladinus ad Dominicum veniens ſepulcrum, cum vidiſſet [4] lampadem Divino igne accendi, & per eum bis extincta tertio accenderetur, aſſeruit vel ſe in brevi moriturum, vel civitatis ſanctæ Dominium amiſſurum. Mortuus eſt autem proxima Quadrageſima ſequente.

Joannes Angliam uſurpat.

Poſt Paſcha venit de *Anglia* Prior *Herefordenſis*, miſſus ad Regem per *Willelmum* Epiſcopum *Elienſem* Regis Cancellarium, nuntians dictum Cancellarium alioſque per Regem ad Regni cuſtodiam deputatos, jam fuiſſe à munitionibus terræ exturbatos; & quod, procurante *Joanne* fratre Regis, fugatus erat idem Cancella-

1 Ante accommodatæ M. 2 Sic *Mert.* noſter & *A. Caſellum*. 3 Et *A.* 4 Lapidem M.

rius

rius [1] in *Normanniam*. Poſt cujus diſceſſum præfatus *Joannes* à Regni Comitibus & Proceribus juramenta & fidelitates, ac ſubjectiones caſtrorumque cuſtodias, pertinaciter exigebat; nec non & manus extenderat ad Regii fiſci præſtationes annuas uſurpandas, quæ dicuntur de Scaccario. Confœderatus enim erat Regi *Francorum*, qui magnam pecuniam ei mutuo tradidit, ut fratri ſuo Regi RICARDO gravamina ſuſcitaret. Conturbatus Rex RICARDUS hujuſmodi nuntio, repatriare diſpoſuit; relictis ibi trecentis militibus & duobus millibus peditum, quos ſuis ſtipendiis exhiberet. Communicato ſuper hoc conſilio, cum prudentiores ſentirent ante ejus receſſum in illa terra Regem ſtatuendum; obtulit Rex ſe illi daturum Regnum, quem de duobus eligerent, *Marchiſo* ſcilicet vel *Guidoni*, qui omnes *Marchiſum* elegerunt. [2] quorum redarguens Rex levitatem, quod prius *Marchiſo* detraxerant, ſtatim per Legatos *Marchiſum* vocavit. Qui antequam veniret ad Regem, cum commediſſet die quadam cum Epiſcopo *Belvacenſi*, à duobus aſſaſinis [3] rediens eſt occiſus. Poſt cujus mortem petebant *Franci*, qui nondum diſceſſerant, ab uxore *Marchiſi* civitatem *Tyri*, conſervandam ad opus Regis *Franciæ*, ſibi reddi. quæ reſpondet eis, Se nulli eam reddere, niſi Regi *Angliæ*, ſicut dominus ſuus moriens ordinavit.

Poſt hæc ab univerſo populo in Regem *Jeruſalem* eligitur Comes *Henricus Campaniæ*. Super quod eximie lætatus Rex RICARDUS, ſtatim eidem civitatem [4] *Acbon* conceſſit in dominium ſempiternum. Poſt hæc profectus Rex RICARDUS ad caſtrum *Darum*, quod erat fortiſſimum, decem & ſeptem turribus munitum, [5] obſidione poſita, infra quatuor dies cepit; captum vero dedit *Henrico* Comiti, jam in Regem electo, cum pertinentiis omnibus adquiſitis. Cepit poſt

Henricus Comes *Camp.* Rex eligitur *Jeruſ.*

1 De *Anglia* in *Normanniam Id.* 2 Omnia uſque ad, *antequam* deſiderantur in M. 3 Rediens *è convivio Id.* 4 Deeſt in M. 5 Obſidioneque *Id.*

P 2 hæc

hæc caſtrum quod dicitur *Ficuum*. Redeunti deinde per [1] *Cannetum Sturnellorum* occurrit quidam Clericus veniens de *Anglia*, nomine *Joannes de Alenton*, nuntians *Angliam* turbatam per *Joannem* Comitem fratrem Regis, qui à Rege *Franciæ*, crebris intercurrentibus nuntiis, ſollicitabatur ad hujuſmodi nefariam proditionem. Super quo valde commotus, cum omnino repatriare diſpoſuiſſet, poſt ſermonem cujuſdam Capellani, eleganter eidem moram ulteriorem perſuadentis, mutavit propoſitum.

Rex diſpoſuit obſidere *Jeruſalem*.

Deinde Rex *Bethonopolim* profectus diſpoſuit *Jeruſalem* obſidere. ubi audito, quod *Turci* ſederent in montanis in inſidiis, illuc profectus ipſos comprehendit improvidos; de quibus plurimis interfectis, cepit Præconem Saladini, plurimamque lucratus eſt prædam. Cum autem apud Majores altercatio eſſet de obſidione *Jeruſalem*, Rex de communi omnium conſenſu eligi fecit viginti viros, quinque Templarios, quinque Hoſpitalarios, quinque *Syrianos* illius terræ indigenas, & quinque de peregrinis, qui jurati arbitrarentur, quid de obſidione *Jeruſalem* agendum utilius [2] deputarent. Qui convenientes in unum, poſt deliberatum tractatum, omnino judicabant eſſe commodius *Babyloniam* obſidere. Iterum nuntiatur Regi ab exploratoribus [3] carvannam *Saracenorum* de *Babylonia* egreſſam verſus *Jeruſalem* profecturam. Ad quam comprehendendam Rex cum exercitu progreſſus, ipſam juxta *Rotundam ciſternam* bipartito exercitu in cuſtodes & duces irruens comprehendit. *Turcorum* equitum ibi peremptorum in locis diverſis æſtimabatur numerus ad mille ſeptingentos, exceptis peditibus in plurima multitudine ad internecionem contritis. Camelorum vero & dromedariorum onera portantium æſtimabatur numerus ad quatuor millia ſeptingentos. multitudo vero mulorum [4] &

Et inſignem refert victoriam de *Turcis*.

1 Cannettum *MS.* 2 Reputarent M. 3 Vulgo, *une caravane. Ach.* in marg. 4 *Et Aſinorum* ſunt è Cod. M.

aſinorum

aſinorum onerariorum ſub [1] numero non cadebat. Portabant enim diverſi generis ſpecies pretioſas, aurum & argentum, pallia [2] holoſerica, purpuram, cyclades, oſtrum, & multiformium ornamenta veſtium: præterea arma varia, tela multiplicia, infinitas loricas, [3] culcitras de ſerico acu variatas operoſa, papiliones & tentoria pretioſiſſima, panes biſcoctos, frumentum, hordeum & farinam, electuaria plurima, pelves, utres, & ſcaccaria, ollas argenteas & candelabra, piper, [4] cyminum, [5] zucarum, & ceram, aliaſque diverſorum generum ſpecies electas, pecuniam infinitam, & rerum copias innumerabiles. Aſſerebantque plurimi quod nullorum unquam temporibus præliorum tanta ſimul & ſemel fuerant adquiſita: quibus revertente Rege cum exercitu uſque *Bethanem* deductis, diviſit ea Rex inter milites & ſervientes proportionaliter juxta merita ſingulorum.

Profectus inde Rex venit *Bethonopolim*; ubi cum dilaberetur exercitus, deſolatus eo quod diſſuaderetur obſidio *Jeruſalem*, nec à *Saladino* potuit impetrare inducias niſi diruta *Aſcalone*, juſſit Rex caſtrum *Darum* ſolo tenus dirui; & de Hoſpitalariis, Templariis, & aliis trecentos milites miſit, qui cuſtodirent & munirent firmiſſime *Aſcalonem*. Rex cum reliquo exercitu *Achonem* contendit. Eadem vero die, qua Rex *Achonem* venit cum exercitu, in craſtino ſcilicet *S. Jacobi*, Saladinus cum maximo exercitu veniens *Joppen* civitatem obſedit. In die vero *S. Germani* effracto muro ingreſſi ſunt *Turci*, diripientes omnia & deſtruentes, Chriſtianoſque quoſque crudeliter perimentes, turrim etiam principalem, in quam multi confugerant, ſtatim expugnaſſent, ſi non fuiſſent per Patriarcham induciæ acceptæ uſque ad horam nonam diei ſequentis, ita ut niſi tunc veniret ſubſidium, redderetur *Turcis*, [6] ſolveretque vir quiſque qui in turri erat Saladino pro capite ſuo de-

Joppe à *Turcis* obſeſſa liberatur.

1 Numerum *A.* 2 Serica M. 3 Culcitas *A.* 4 Cuminum *Id.* 5 Sucarum M. Zacarum *A.* i. e. *Saccharum.* 6 Solverentque qui in turri erant *A.*

cem

cem bizantia, mulier quinque, [1] puerque tria. A principio vero obſidionis nuntii miſſi in *Achon*, pro ſubſidio quærendo, invenerunt Regem ſe ad repatriandum parantem. Jamque ſeptem galeas cum gente armata, ad capiendum caſtrum [2] *Baruth*, per quod erat tranſiturus, præmiſerat. Qui audito ſtatu civitatis *Joppe*, aſcendens naves cum aliquibus militibus illuc [3] per mare contendit, reliquo exercitu terreno itinere gradiente. Venti autem contrarietate triduo retardatus, tandem in portum *Joppe* pervenit nocte præcedente diem ſabbati, cujus hora nona terminus erat reddendæ turris, & præfatæ redemptionis ſolvendæ. Cognito autem Regis adventu, ruunt *Turci* catervatim in littus parmas habentes & ancilia, & ne qua parte liber pateret applicantibus aſcenſus, *Turcorum* reſiſtentium pluunt denſiſſime jacula, ſagittæ, & pila: fervet littus obſitum hoſtium multitudine, quorum equites profundius in mare ſe agebant certatim ſpicula miſſuri, ne quando poſſent littus occupare appulſi. Cum autem nonnulli ſuaderent Regi nihil ulterius tentandum, quia tot millia hoſtium littoris aditum aſſerebant impoſſibilem, nec credibile eſſe aliquos qui liberarentur [4] ſuperſtites, præſertim cum jam *Turci* terminum prævenientes præfixum à mane bizantia exigerent, & nihilominus poſt ſolutionem poſtpoſita fidelitate [5] quoſque interficerent: ecce ad Regem Sacerdos quidam natando pervenit, qui in galeam Regis admiſſus, ſpiritu fatigato & palpitante adhuc corde, ait ad Regem: O Rex magnifice, gens reſidua quæ tuum adſpirat adventum, enſes laniſtarum vibratos cervicibus opperitur exertis, ſicut oves occiſionis jamjam perituri, niſi te cooperante Divinum adſit adjutorium. Cui Rex: Num ſupereſt quiſquam? aut ubinam [6] loci? Cui Sacerdos: Etiam Domine, coram illa turri coartantur jam feriendi. Quo audito, pereat, inquit Rex, modo qui non

1 Puer *A.* 2 *Baruch* M. 3 Permeare M. 4 Eſſe ſuperſtites *Id.* 5 Quoſcunque M. 6 Locus *Id.*

pro-

proceſſerit. Galeis igitur [1] Regis ad ejus imperium ad littus propulſis, ipſe primus tibias inermis ſe miſit in mare pube tenus; poſt Regem primi erant & proximi *Galfridus de* [2] *Boſco* & *Petrus de* [3] *Pratellis*. hos omnes alii ſequebantur, proſilientes in mare, & verſus littus pedites procedebant. Rex autem ſingularis præſtantiæ baliſta, quam manu geſtabat, *Turcos* in littore paſſim proſternit; cujus etiam comites electi per littoris ampla *Turcos* cedentes perſequebantur. Neque enim ulterius viſo Rege erat eis ſpiritus, nec eidem appropriare audebant. Littore à *Turcis* evacuato, Rex per cocleam quandam, quam forte perſpexerat in domibus Templariorum, ſolus primus intravit, ſuiſque ſequentibus juſſit ſuas banerias eminentius explicari. Quibus cognitis *Turcorum* multitudo, quæ ad tria millia [4] infra civitatem æſtimabatur, plurimum conturbatur. Rex cum ſuis extracto gladio progrediens, *Turcos* jam fugientes inſequitur; & qui in turri erant reſumptis viribus egreſſi, Regiæque militiæ conjuncti, horrendam ingerunt *Turcis* cædem. Saladinus autem audito Regis adventu, & ejus congreſſu cum ſuis qui civitatem occupaverant, avulſis papilionibus velociter fugiendo abſceſſit. Rex autem RICARDUS, poſt diſceſſum Saladini, in eodem loco papiliones & tentoria fixit. [5] in craſtino vero die Dominica duobuſque diebus ſequentibus ſollicite procuravit murorum diruta reparari; ſed ſine calce & cæmento, ut qualemcumque qui in urbe erant munitionem haberent.

Interim quidam de genere *Saracenorum*, dicti [6] *Coridini* & *Menelones* de *Halapia*, juventus videlicet expedita, mutuum iniere fœdus, arroganter jactantes, quod Regem RICARDUM, in ſuo tentorio comprehenſum, præſentarent infra biduum Saladino. Hora igitur noctis media procedunt armati ad lunæ ſplendorem, ſu-

1 Deeſt in *A*. 2 *Baſco Id.* 3 *Purcellis* M. 4 Intra *A*. 5 In craſtino vero dominica M. 6 *Cordini* Id. *Coridui A*.

per

per agendis ad invicem conferentes; & ecce Deus miſericordiarum, qui in ipſum ſperantes non negligit, in eos ſpiritum contentionis immiſit; & dum inter ſe certant qui pedites præcedere, qui equites debeant obſervare, ſic procedendi moras innectunt, quod apparuit diei aurora. Egreſſus itaque de caſtris forte fuerat *Januenſis* quidam ad loca campeſtria, qui audito itinerantium ſtepitu obſtupuit; & demiſſo capite vidit eminus ſcintillare contra cœlum vertices galearum. Curſu igitur rapido ad caſtra reverſus, non ceſſabat clamare voce vehementi, ut ſe armarent celerius univerſi. Rex ex clamore audito expergefactus, de [1] ſtratu ſuo proſiliens, lorica induitur, ſuoſque jubet armari. quorum quamplurimi ex articuli urgentis conturbatione conſternati, nudis tibiis procedebant ad bellum; nonnulli etiam ſine feminalibus raptim armati, tota die ſic in prælio permanſuri.

Jam propinqui facti ſunt *Turci*. Cum ecce Rex equum proceſſurus aſcendens, ſocios equites tantum decem habebat; videlicet, Comitem *Henricum* Comitem *Leiceſtriæ*, *Bartholomæum de Mortuo-Mari*, *Radulphum de Malo-Leone*, *Andream de* [2] *Chevegny*, *Giraldum de* [3] *Furmuralle*, *Rogerum de* [4] *Lacy*, *Willelmum de* [5] *Stagno*, *Hugonem de Nevilla* ſervientem probiſſimum, *Henricum Teutonicum*, *Rogerum* Signiferum. Hi tantum equos habebant. Per ordines igitur diſponuntur agmina, & ſingulis caſtigandis aſſignantur Præfecti: locis maritimis deſtinantur milites probiores, quoniam eo verſus ſe [6] præcipitarunt *Turci* agmine denſiori. extra hortos ſuburbanos aſſignantur *Januenſes* & *Piſani*, cum commixta gente diverſa. Irruunt *Turci* clamore horrendo, ad quorum impetus excipiendos Chriſtiani milites ſe aptabant, dextrum genu ſolo figentes, pedumque dextrorum articulos affigebant in terra; pe-

1 Statu *A.* 2 *Chevegni Id.* 3 *Furnival M.* 4 *Laci A.* 5 *Stangno M.* 6 Præcipitabant *A.*

des vero ſiniſtros ſinuato poplite habebant: manus ſiniſtræ tenebant clypeos, dextræ lanceas, quarum capita poſteriora in terra figebantur; anteriora vero, cum cuſpide ferrata, adverſariis irruentibus oppoſita [1] tenebant. Rex inter quoſlibet duos ſic aptatos, duos ſtatuit baliſtarios, quorum unius officium erat tendendi, alterius jugiter pila jaciendi. quod non modicum nocuit hoſtibus, & plurimum profuit Chriſtianis. Hoſtilis exercitus per ſeptem erat ordinatus acies & turmas, quarum quælibet quaſi millenis conſtabat equitibus. Harum prima militibus Chriſtianis prædicto modo diſpoſitis appropians, cum jam immineret irruitura, quia Chriſtianos attendit immobiles, ſubito reſiliens divertit ab eis in partem. eodem modo ſecunda acies, & tertia, reliquæque modo ſimili, cum jam cominus viderentur præliaturæ, verſuta calliditate in partem alteram flexis loris equos celerius [2] regyrabant. Quod cum Rex diutius [3] perſpexiſſet, non æſtimans eos aliud acturos, cum his qui equos habebant, ſubditis equo calcaribus, demiſſis lanceis vehementius agebatur in turbam hoſtium denſiorem; conſertoque graviſſimo prælio, Rex Comitem *Leiceſtriæ*, equo dejectum, defenſurus advenit citius, [4] eique ad ſcandendum equum obſequium præſtitit. videns etiam *Radulphum de Malo-Leone* captivum trahi ab hoſtibus, celerius accurrit, & à manibus *Turcorum* ereptum eum reſtituit ſibi ipſi. Rex itaque ea die adeo jugi vexatus eſt exercitio, ut cutis dextræ vibrantis gladium rumperetur.

Interea factus eſt clamor magnus à facie *Turcorum*, jam villam *Joppe* certatim occupantium. Quo audito, Rex cum multitudine baliſtariorum, equitibus tantum duobus eum comitantibus accurrit; & in ipſa [5] platea duos *Turcos* ſibi obvios dejiciens, equos duos lucrifecit: repulſiſque *Turcis*, mandavit murorum interrupta repa-

1 Tenebantur M. 2 Regnabant M. 3 Proſpexiſſet *Id.* 4 Atque *MSS.* 5 Placia M.

Digitized by Google

rari, adhibens cuſtodes qui civitatem cuſtodirent ab incurſione *Turcorum*. Deinde ad littus maris accedens, plurimos qui in galeis fugam tentabant efficaciſſimis verbis ad prælium revocavit. cum quibus ad locum pugnæ unde digreſſus fuerat veniens, ferociſſimo impetu in *Turcorum* dimicantium ſe turbam ingeſſit: qui Regem undique circumvallantes, ita ut nuſquam videretur à ſuis, conabantur opprimere. At ille tanta vivacitate in illa *Turcorum* multitudine ſe agebat trans auſus hominum, ut ad nullius pavens occurſum, hoſtes tranſverberaret undique irruentes. Inter quos admiralium quendam [1] ceteris eminentiorem, & inſigni cultiorem apparatu, unico ſed admirabili vulnere interfecit: qui cum alios velut deſides redarguens, equo ſublimi vectus, rapido curſu obvius Regi dejiciendo veniſſet, irruenti multipliciter armato Rex gladium tota virtute objiciens, caput cum ſcapula dextra & brachio amputavit. Quo viſo, ceteri *Turci* viam ſpatioſam cedentes, à longe ſagittas, & pila tantum in ipſum emittere ſatagebant. Regis itaque corpus circumquaque [2] obſitum pilis creberrimis infixis, ſicut ericius aculeis; ſimiliter & equus ejus ſagittis hærentibus in ejus phaleris horrebat innumeris. Sic miles eximius regreſſus eſt à pugna graviſſima, à mane commiſſa uſque ad veſperam. Miranda quidem relatu, & forte fide cenſebuntur indigna, tam longe [3] impari numero perduraſſe certamina; ſed revera Dei miſerantis opitulatione non ambigendum hoc eſſe patratum, cum in illa die funeſta noſtrorum corruerint unus vel duo tantum, *Turcorum* vero amplius quam ſeptingenti.

Rex in morbum incidit.

Porro ex illius prælii fatigatione, cadaverumque fœtore (unde locus corruptus eſt, ita ut plurimi morerentur) RICARDUS Rex incidit in languorem. Invaleſcente autem ægritudine nimium, Rex de recupe-

1 Ex *Turcis Id.* 2 Obſitum fit M. 3 Deeſt in *Mert.*

randa

randa ſanitate [1] deſperatus eſt. Unde tam pro aliis quam pro ſeipſo nimis anxius, maluit minus inconveniens eligere, ut inducias exigeret, quam ſi infecto negotio recedens, terram depopulandam omnino deſereret, ſicut & omnes alii fecerant, jam catervatim in navibus abeuntes. Obtinuit itaque à Saladino inducias ſub hac forma: Videlicet, ut *Aſcalon*, quæ ſuperſtes Saladino terrori erat, dirueretur, à nullo hominum reparanda ante terminum trium annorum [2] ad Paſcha proximum incipientium: poſt triennium quiſquis [3] ſuperiori vigeret potentia, *Aſcalonem* occuparet. Conceſſit autem Saladinus ut *Joppe* reſtauraretur, Chriſticolis libere & quiete inhabitanda, cum univerſa regione vicina, [4] lociſque, [5] maneriis & montanis. Confirmandam etiam ſanxit & inviolandam pacem inter Chriſticolas & *Saracenos*, ſalvumque utrorumque per omnia eſſe meatum, & ad ſanctum Dominicum Sepulcrum, abſque cujuſcunque penſionis exactione, acceſſum, & cum libertate tranſitum deducendarum rerum quarumcunque venalium per omnem terram, & ad libere exercenda commercia. Annuit & huic Rex RICARDUS, quia nimirum ſperare non poterat potiorem, ut æger & quam modico fretus auxilio, & non prorſus aberat ab inimicorum ſtatione duobus milliariis. Scriptis & juramentis confirmatis induciis, Rex [6] *Cayphan* ſe ut potuit procuravit deduci, [7] ut ſanaretur acceptis ibidem ſalutiferis medicinis. ubi ſtatuit, ut populus qui vellet libere Dominicum viſitaret ſepulcrum, utque oblationes ſuas reportaret *Joppen*, ad auxilium conficiendorum murorum. Populus igitur in tres turmas dividitur; quarum primæ præfuit *Andreas de* [8] *Chevengni*, ſecundæ *Robertus Teſſun*, tertiæ *Hubertus Sariſberienſis* Epiſcopus. quorum ex-

Induciæ inter Chriſtianos & *Turcos*.

1 Deſperat M. *rectius.* 2 Apud *Id.* 3 Superior *Id.* 4 Lociſque *maritimis* & montanis *Id.* *quæ Lectio mihi præ altera arridet.* 5 *Gal. Manoirs A.* 6 *Caypham A.* 7 Ut ſanaretur: acceptis ibidem ſalutiferis medicinis, ſtatuit —. *A. ſed minus recte.* 8 *Cheveigni M.*

pedita peregrinatione, Saladinus Epiſcopum ad ſui colloquium invitavit. Poſt quod obtulit Saladinus Epiſcopo ut ab eo peteret quod optaret: qui ut apud Dominicum ſepulcrum, & in *Bethleem* atque [1] *Nazareth*, duo Presbyteri *Latini*, cum totidem Diaconis, Divina honeſtius quam antea celebrarent, obtinuit.

Redit Rex.

Interea Regis RICARDI navigium inſtruitur, & omnia neceſſaria ad reditum præparantur. Tunc pro *Willelmo de* [2] *Pratellis* redimendo, decem ex nobilioribus *Turcis* commutandos liberos dimiſit. Die autem *S. Dionyſii* RICARDUS Rex naves aſcendit; & circa feſtum Beati *Martini* ex diuturna tumultuantis pelagi jactatione, jam pertæſus navigationis, applicuit in terra Imperii *Conſtantinopolitani*. verum quoniam ſuſpectam habuit Imperatoris & *Græcorum* ſuorum verſutiam, nolens ibi videri, cum piratis forte inventis paciſcens, dato quantum poſtulaverant naulo, exegit ab eis ut expeditius ipſum in terram commodiorem tranſveherent. Relicta [3] igitur claſſe Regia, habitu mutato ſe Regem diſſimulans, cum quatuor [4] tantum ſociis tranſvectus eſt *Sclavoniam*. inde pertranſiens *Aquileiam*, cum intraſſet terram [5] *Limpoldi* Ducis *Auſtriæ*, captus eſt in civitate *Wienna* decimotertio Cal. Januarii; quem Dux *Limpoldus* exoſam habens pro morte *Marchiſi*, de qua ſuſpectum Regem habebat, carceri mancipavit. Ab hac tamen morte Princeps [6] *Haſſacenorum*, à quibus (ut ſupra patuit) interfectus eſt *Marchiſus*, Regem RICARDUM per litteras hujuſcemodi excuſavit:

Et *Vienna* captus carceri mancipatur.

Limpoldo *Duci* Auſtriæ Vetus de Monte *ſalutem*. *Cum plurimi Reges & Principes ultra mare*, RICARDUM *Regem* Angliæ *& Dominum de morte* Marchiſi [7] *inculpent*; *juro per Deum, qui in æternum regnat, & per Legem quam tenemus, quod in ejus*

1 *Nazaret A.* 2 Etiam & hic loci *Purcellis* habet M. 3 Sibi M. *male.* niſi pro *ibi.* 4 Etiam M. *perperam.* 5 I. e. *Luitpoldi. Acher.* 6 *Haſſatenorum* M. 7 Inculpant *Id.*

morte

morte nullam culpam habuit. Eſt cauſa ſiquidem mortis ipſius Marchiſi *talis. Unus ex fratribus noſtris in unam navem de* [1] Salteleia *ad partes noſtras veniebat, & [2] tempeſtas illum forte apud* Tyrum *appulit; &* Marchiſus *fecit illum capere & occidere, & magnam pecuniam ejus rapuit. Nos vero* Marchiſo *Nuntios noſtros miſimus, mandantes ut pecuniam fratris noſtri nobis redderet, & de morte fratris noſtri nobiſcum ſe concordaret: & noluit, nec non & Nuntios noſtros ſprevit, & mortem fratris noſtri ſuper* Reginaldum *Dominum* Sidonis *poſuit; & nos tantum fecimus per amicos noſtros, quod [3] in veritate ſcivimus, quod ipſe fecit illum occidere & pecuniam rapere. Et iterum alium Nuntium, nomine* Edriſum, *miſimus ad eum, quem in mare mergere voluit; ſed amici noſtri illum à* Tyro *feſtinanter fecerunt recedere, qui ad nos cito pervenit, & iſta nobis nuntiavit. Nos quoque ex illa hora* Marchiſum *deſideravimus occidere; [4] tuncque duos fratres miſimus ad* Tyrum, *qui eum aperte & fere coram omni populo* Tyri *occiderunt. Hæc utique fuit cauſa mortis* Marchiſi, *& bene dicimus vobis in veritate, quod dominus* RICARDUS *Rex* Angliæ *in hac* Marchiſi *morte nullam culpam habuit: & qui propter hoc domino Regi* Angliæ *malum fecerint, injuſte fecerint & ſine cauſa. Sciatis pro certo quod nullum hominem hujus mundi pro mercede aliqua vel pecunia occidimus, niſi prius nobis malum fecerit. & ſciatis quod litteras fecimus iſtas in domo noſtra ad caſtellum noſtrum* Meſſiat *in dimidio [5] Septembris, anno ab* Alexandro *milleſimo quingenteſimo quinto.*

Hinc proculdubio Regem conſtat eſſe innoxium, quia falſæ conceptæ præſumptioni rite præjudicat ſpontanea rei confeſſio. ſed ubi motibus ſuis indifferenter

1 *Satelia* A. 2 Tempus illud M. 3 Veritatem M. 4 Tumque A. 5 Septembri M.

agitur

agitur præcipitata voluntas, ratio non videtur locum habere; nec eſſet vitium, ſi non ratione careret.

Poſt autem aliquod tempus *Limpoldus* Regem RICARDUM Imperatori *Henrico* ſexto reddidit, quem ille uſque *Maguntiam* tranſtulit captivatum.

M. C. XC. III.	COELESTINI III 2.	HENRICI VI 2. 3.	PHILIPPI II 12.	RICARDI I 4.

REX [1] *Francorum*, per litteras *Henrici* Imperatoris de captivitate Regis RICARDI certificatus, poſtpoſita fide fractoque juramento, quo ſe præfato Regi RICARDO ante receſſum ſuum de *Achon* adſtrinxerat, invaſit terras ejuſdem in manu hoſtili. Cui *Gilbertus de Vaſcolio*, domini ſui effectus proditor, caſtrum munitiſſimum [2] *Giſortii*, ſuæ commiſſum cuſtodiæ, reddidit. Ipſe etiam Rex multa caſtra vicina cepit, atque [3] in brevi cum potente exercitu totum *Vulcaſinum Normanniæ* occupavit. Ulterius vero profectus cepit urbem *Ebroïcam*, & eccleſias Dei contrivit in ſpiritu vehementi: non pepercit [4] Epiſcopatui, Abbatiis, aliiſve Monaſteriis; quinimmo Monachos ejiciens, reditus eorum in proprios uſus convertit. Cepit & [5] *Vallem Rodolii*, ac *Novum-Burgum*, [6] *Rothomagum*que obſedit; ſed cum nihil proficeret, combuſtis petrariis & mangonellis, iratus diſcedens obſidionem circa *Demolium* poſuit.

Interea *Cœleſtinus* Papa & multi Principes *Germaniæ* indigne ferentes Regem *Angliæ* ab Imperatore, cui per Ducem *Auſtriæ* redditus erat, detineri captivum, ſuggeſſerunt ei ut liberum dimiſſum fineret ad propria remeare. Neque enim merita ejus ſic recompenſanda erant, qui pro totius Chriſtianitatis negotio tot periculis expoſitus fuerat, & laboribus tantis attritus. Imperator vero in ſui excuſationem dicebat ſe ab eo exigere

1 *Franciæ A.* 2 *Gyſors T.* 3 Brevi M. 4 I. e. Epiſcopio, ſeu domui Epiſcopali. 5 *Vallem Redolii M.* 6 *Rowan T.*

pecu-

pecuniam, [1] qua terram ſuam *Siciliam* aſſeruit eum ſpoliaſſe; contra quod Rex RICARDUS ſe nihil niſi dotem ſororis ſuæ à Rege *Tancredo* retulit exegiſſe. Dum hæc aguntur, taxato ab Imperatore redemptionis pretio uſque ad ducenta millia marcarum, *Alianora* mater Regis procuravit in omni gente ſua collectam fieri plurimam; variarumque diſtractionem rerum [2] Rex, ut ad taxatam ſummam redemptionis cenſus excreſceret. Accipiebantur etiam ab Eccleſiis calices, vaſa quoque aurea & argentea in uſus Eccleſiaſticos conſecrata. nec erat hoc ſecundum Patrum Decreta illicitum, cum urgentiſſimus inſtaret neceſſitatis articulus.

M. C. XC. IV.	COELESTINI III 5.	HENRICI VI 3. 4.	PHILIPPI II 13.	RICARDI I 5.

RICARDUS Rex quarto Nonas Februarii pecunia redemptionis ſoluta liberatus, à *Maguntia* tetendit in *Coloniam*, ab Archiepiſcopo civitatis illius inſtantiſſime invitatus. à quo in Eccleſia Cathedrali receptus Miſſam audivit, ipſo Archiepiſcopo Cantoris officium ſupplente, & Officium illud, *Nunc ſcio certe*, celebriter inchoante. Deinde accelerans in *Angliam*, tertio Idus Martii apud *Sandwycum* applicuit, ſtatimque [3] *Londonias* acceſſit; & inde *Wintoniam*, ubi præſente *Willelmo Scottorum* Rege Regiam portavit coronam. [4] Portus denique marinos ſtatuit obſervari, ne qua [5] navis videlicet externorum vel indigenarum annonas frugum vel cujuſcunque generis victualium, aliena deportaret in Regna, intendens ut propriorum quæ gigneret ubertate bonorum *Anglia* non careret. [6] Choros frugum vel modios rerum venalium, ſive quaſcunque menſuras quæ tunc temporis [7] diverſiſſimæ plurimis habebantur in locis, per totum Regnum fieri ſtatuit uniformes. quas ne quis forte minueret, vel quocunque

Rex Angliæ liberatus Regnum ſuum petit.

Variæ leges ab eo latæ.

1 Quia *A.* 2 Deeſt in *A.* 3 *Londoniis* M. 4 Portuſque marinos *Id.* 5 Deeſt in *A.* 6 Coros *Id.* 7 Diverſimode M.

modo

modo vitiaret, ſummitates vaſorum hujuſmodi juſſit circulis ferreis coronari. ſimiliter & de [1] batis vel amphoris ſeu metretis, quas vulgo *Galones* dicimus, ſtatuit menſuras legitimas. & apud ſingulos provinciarum Præfectos vel urbium Præpoſitos [2] conſervari juſſit hujuſmodi Regales menſuras [3] ad probandas veras, & falſas cum neceſſe fuerit [4] convincendas. Telas etiam pannorum in latitudine per totum duarum ulnarum infra oras, atque ubique fideliter æque contextas, ſine quocunque [5] fuco, vel ſuperinductione fallaci fieri ſtatuit: alterius ſchematis inventas, non obſtante cujuſcunque auctoritate indigenæ ſive alienigenæ, à Regiis miniſtris comburi. Fecit etiam fieri ulnas ferreas, quas diminuere de facili nemo poſſit. Unam inſuper monetam per totam terram, ad magnam populi utilitatem, qui ex ejus diverſitate gravabatur, ſtatuit admittendam. Sophiſticationes pannos vendentium, qui ex repercuſſione meliorum colorum, vel ex adumbratione locorum, colores adulterinos gratiores reddebant, penitus abolevit.

Ad hæc etiam *Judæis* Procuratores præpoſuit, qui inter Chriſtianos & *Judæos*, vel etiam inter ipſos *Judæos*, ſi quid querelæ emergeret, diffinirent. Ad cohibenda etiam doloſa *Judæorum* machinamenta, ſtatuit inter Catholicum & *Judæum* nihil clam contrahendum, ſed ſub quorundam teſtimonio ad hoc deputandorum publice contractus fieri. ſuper quibus trina conficerentur ſcripta, quorum unum apud [6] fiſcarios, aliud ſub cuſtodia viri fide digni, tertium vero penes *Judæum* creditorem maneret; in quo ſiquid doli ut prius machinarentur, ex duplici convincerentur producta ſcriptura. Chriſtianum feneratorem fieri prohibuit, aut quacunque conventionis occaſione aliud recipere ultra id, quod mutuo con-

1 Deſunt in *A.* 2 Conſervari, ut ſint hujuſmodi regulæ *Id.* 3 Ad probandum, & falſas *A.* & ſane totus hic locus de *Menſuris* in *Ach.* eſt mendoſiſſimus. 4 Convinciendas *A.* 5 Ficto M. 6 Fiſcanos M.

ceſſiſſet.

Digitized by Google

ceſſiſſet. Quod ſi quis reditus vel terras in pignus acceperit, unde annuum proveniret emolumentum, recepta tantum ſorte obligata poſſeſſio rediret ad dominum, non obſtante pactione cujuſcunque termini nondum tranſacti. Hæc & alia populo terræ [1] perneceſſaria, zelo juſtitiæ à Rege conſtituta, toto ejuſdem tempore ſervabantur illæſa. Juſtitiariis autem ſuis præcepit, ne cuiquam conquerenti juſtitiam denegarent. Advertens [2] etiam nonnullas Eccleſiarum campeſtrium argenteis carere calicibus, cum didiciſſet eos ſuæ redemptionis occaſione ſublatos, ſibi tanquam reo imputans ad culpam, Divina minus digne in hac parte celebrari, juſſit fieri per loca diverſa calices quamplurimos, [3] eoſque Eccleſiis indigentibus diſtribui ſine mora. Cum apud *Weſtmonaſterium* in aula ſua, quæ dicitur parva, die quodam pranderet, certum accepit rumorem, quod *Philippus Francorum* Rex, ingreſſus *Normanniam*, *Vernolium* obſideret; quo audito juraſſe fertur, ſe nunquam averſurum faciem, quouſque Regi *Francorum* cum eo pugnaturus occurreret. unde effracto muro è directo, per aperturam factam, cujus hodie veſtigium oſtenditur, egreſſus, acceleravit ad mare, quartoque Idus Maii in *Normanniam* transfretavit. ubi obviam habens *Joannem* fratrem ſuum, eidem miſericordiam petenti ſuper [4] commiſſa, culpam incunctanter indulgendo, hoc dicitur reſpondiſſe: Utinam apud me delictum tuum in oblivionem tranſeat, ita quod apud te permaneat in memoria quod feciſti. *Normanni*, adventu Regis RICARDI confortati, civitatem recuperaverunt *Ebroïcam*. Rex autem *Francorum*, omiſſa obſidione *Vernolii*, ne revertendo [5] *Pariſius* nihil feciſſe videretur, munitiunculam quandam cepit, ad cujus cuſtodiam deputati fuerant homines tantum octo. RICARDUS autem Rex, ablata recuperare ſatagens, caſtrum cepit

1 Pro neceſſario zelo *A.* minus recte. 2 Id M. 3 Eiſque *Id.* 4 Commiſſis M. 5 *Pariſios.*

quod *Locas* vocant, civitatemque *Turonis*; inde expellens Canonicos, Regi *Francorum* faventes. Cepit & *Taleburgum*, totamque terram Comitis [1] *Engoliſmenſis*. Regem vero *Francorum Philippum*, [2] *Vindocino* cum exercitu appropinquantem, exterruit & fugavit.

M.C.XC.	COELESTINI III	HENRICI VI	PHILIPPI II	RICARDI I
V.	4.	4. 5.	14.	6.

HUBERTUS, Archiepiſcopus *Cantuarienſis*, Legationis ſuæ poteſtatem procuravit ſuper Clerum *Eboracenſis* provinciæ dilatari. RICARDUS Rex, circa recuperationem perditorum inſiſtens, Caſtrum [3] *Virſionis* cepit in pago *Bituricenſi*, & uſque ad ſolum evertit. *Philippus* autem *Francorum* Rex *Albam-Marlam* cepit & deſtruxit, caſtrumque [4] quod [5] *Novencuria* appellatur. Hoc anno Rex RICARDUS fratri ſuo reſtituit Comitatus *Moritoniæ* in *Normannia* & *Glovorniæ* in *Anglia*, cum Honore de [6] *Heia*, dans ei annuatim pro terris ſuis reſiduis octo millia librarum *Andegavenſis* monetæ. Soror *Philippi* Regis *Francorum*, quam repudiaverat Rex RICARDUS, Comiti [7] *Pontivi* deſponſatur. Hoc anno Imperator *Henricus* totum Regnum *Apuliæ* ſubjugavit, plurimoſque ſibi rebelles diverſis pœnis affecit. *Tancredum* vero, filium *Tancredi* Regis *Siculorum*, cum matre ſua *Margareta*, ac Regem *Epirotarum* ſecum duxit in *Alemanniam* captivos. Divortium inter *Philippum* Regem *Francorum* & ſororem Regis *Danorum* non rite factum, per *Cæleſtinum* Papam in irritum revocatur. Dux *Auſtriæ Limpoldus*, cum Natalitium apud [8] *Gratiam* ageret, in die *S. Stephani* equo lapſus, ſubita pedis attritione ſauciatur tam periculoſe, quod neceſſitate urgente, ut mortem imminentem evaderet, abſcindi eum fecit de conſilio Medicorum;

Imperator *Apuliam* ſubjugat.

1 *Engolinenſis* M. 2 *Vindecino MS.* 3 *Juſſonis* M. noſter vero *Viſſionis*. 4 Deeſt in *A.* 5 *Novencia* M. 6 *Eya Id.* 7 *Pontinii Id.* 8 Alii *Greciam* vocant urbem *Stiriæ*, vulgo *Gratz*. *Ach.*

Digitized by Google

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

dicorum; divinam in ſe ultionem expertus, pro Regis RICARDI [1] captione injuſta.

M. C. XC. VI.	COELESTINI III 5.	HENRICI VI 5. 6.	PHILIPPI II 15.	RICARDI I. 7.

JOANNA, ſoror Regis RICARDI, Regina *Siciliæ*, Comiti *S. Ægidii* deſponſatur. Seditio contra Regem RICARDUM in civitate [2] *Londonienſi* ſuſcitata eſt per quendam *Walterum* filium *Osberti*; qui cito poſt captus dignas luit ſceleris ſui pœnas. Inundatio aquarum tanta facta eſt [3] *Pariſius*, ut intumeſcens [4] *Sequana* fluctibus procelloſis omnia circa ſe involveret; ita ut *Philippus Francorum* Rex relicto ob hoc palatio uſque *S. Genovefam*, & Epiſcopus relicta Eccleſia uſque ad *S. Victorem* pernoctaturi acceſſerint. *Philippus Francorum* Rex RICARDUM *Anglorum* Regem interpellavit, ut electis hinc inde quinque Militibus diſrationaretur jus utriuſque Regis per eos, ut utrique populo [5] guerris vexato de cetero parceretur. Annuit Rex RICARDUS petitioni ea conditione, ut ex utraque parte vicem quinti Militis in propria perſona Rex suppleret. *Joannes, Rothomagenſis* Decanus, Epiſcopus *Wigornienſis* factus eſt.

M. C. XC. VII.	COELESTINI III 6.	HENRICI VI 6. 7.	PHILIPPI II 16.	RICARDI I 8.

RICARDUS *Anglorum* Rex, cum conventio de pugna quinque Militum non procederet, caſtellum *S.* [6] *Walerici* ſuccendit, adjacentemque vaſtans provinciam, quinque naves victualibus onuſtas cepit; & per *Mercaderum* [7] *Rutariorum* Principem *Philippum Belvacenſem* Epiſcopum, virum in armis ſtrenuum, Regiſque *Francorum* conſanguineum, una cum *Willelmo de*

1 Captivatione M. 2 *Londonenſi A.* 3 *Pariſiis.* 4 *Secana MSS.* 5 Per guerras vexato M. 6 *Valerici M.* 7 *Ruthariorum MS.*

Meloto ſeniore. quos miſſos in *Angliam* longo tempore carceri mancipavit. Capti ſunt & alii quamplures, pago *Belvacenſi* undique devaſtato. Attendens autem RICARDUS Rex Villam *Andeliaci*, ac quaſdam villas alias adjacentes, ad jus Eccleſiæ *Rothomagenſis* pertinentes, hoſtium irruptionibus nimium opportunas; commutationem fecit cum Archiepiſcopo & dicta Eccleſia, dans pro dictis villis molendina ſua apud *Rothomagum*, ita quod Achiepiſcopus ſolvat eleëmoſynas, de eis ab antiquo ſtatutas; villamque de *Depe*, & villam de *Buſſeles*, ita quod ſolvat in eleëmoſynam aſſignatam trecentas ſeptuaginta duas libras *Andegavenſis* monetæ. Dedit eis etiam manerium *de Lovers*, & foreſtum *de Alermund*, cum feris & omnibus pertinentiis aliis. *Walterus* [1] *Map*, de quo multa referuntur jocunda, ex Præcentore *Lincolnienſi* Archidiaconus *Oxonienſis* efficitur. Moritur *Willelmus*, Elienſis Epiſcopus in itinere verſus *Romam*.

Walterus Mapaus.

M. C. XC. VIII.	COELESTINI III 7.	HENRICI VI 7. 8.	PHILIPPI II 17.	RICARDI I 9.

Otho Regis nepos Rex *Rom.* eligitur.

DEFUNCTO *Panormi* in *Sicilia* Imperatore *Henrico* VI, *Otho* filius *Henrici* Ducis *Saxoniæ*, nepos RICARDI ex ſorore *Matilde*, procurante avunculo abundanter expenſas, à quibuſdam *Teutoniæ* Principibus in Regem *Romanorum* eligitur; aliis eligentibus *Philippum* Ducem *Sueviæ*, fratrem *Henrici* quondam Imperatoris. Hunc ſibi confœderavit *Philippus* [2] *Francorum* Rex, ſperans per eum Comitem *Flandriæ* facilius ſubjicere, & *Anglorum* Regem RICARDUM fortius impugnare. Comes *Flandrenſis Sanctum Audemarum* obſedit, & infra paucos dies ad deditionem coegit. RICARDUS autem Rex *Anglorum* cum *Vulcaſinum* juxta *Giſortium* vaſtaret, [3] *Torcillas*

1 Mayp M. 2 Deeſt in M. 3 *Corcellas A. Cortellas M.*

villaſque

villaſque alias incenderet, ſuperveniens Rex *Francorum* *Philippus* prælio [1] decertavit cum eo; ſed inferior factus aufugit. qui niſi in caſtrum *Giſortii* à cuſtodibus [2] attractatus fuiſſet (fracto namque ſub eo ponte dum fugeret, pene ſubmerſus fuerat) à Rege RICARDO vehementius inſequente comprehenſus fuiſſet. De cujus Militibus nominatiſſimis capti ſunt circiter octoginta; inter quos præcipui erant *Alanus de Ruſciaco*, *Matthæus de Marliaco*, *Gilbertus de Melloto* junior, *Philippus de* [3] *Nantolio*. Rex Regem Francorum prælio vincit.

Obiit hoc anno *Cæleſtinus* Papa, cum ſediſſet annis ſex, menſibus octo, diebus undecim. Hic apud *S. Petrum* fecit palatium. Succeſſit *Cæleſtino Innocentius* tertius, natione *Campanus*, conſecratus in feſto Cathedræ *S. Petri*. ad quem Rex RICARDUS miſſis Nuntiis, conqueſtus eſt de Rege *Francorum* ſuper fide fracta, & juramento nullatenus obſervato. Super quo cum vellet eum dominus Papa convenire per Legatum, volentem reſpondere excuſabant Prælati *Franciæ* apud dominum Papam; rogantes ut juriſdictionem non læderet Regis *Francorum*. quos ſuper petitione irrationabili redarguit vehementer Papa, ſicut patet *Extra. de Judiciis*, Capitulo *Novit ille*. *Petrus Capuanus*, Diaconus Cardinalis, Legatus in *Franciam* miſſus eſt, ad pacem inter duos Reges & concordiam reformandam: ſed nihil proficiens, inducias tantum quinquennales, vix aſſentiente Rege RICARDO, qui nondum totaliter recuperaverat à *Philippo* Rege injurioſe uſurpata tempore ſuæ detentionis in *Alamannia*, fide utriuſque Regis interpoſita impetravit. *Cæleſtino* ſuccedit *Innocentius* III.

Hubertus Cantuarienſis Archiepiſcopus, auctoritate fultus Apoſtolica, Clericos, quos *Hugo Ceſtrenſis* Epiſcopus, ejectis Monachis, poſuit apud [4] *Coventreiam*, amovit, Monachoſque reduxit. *Euſtachius*, *Saresberienſis* Decanus, fit Epiſcopus *Elienſis*. *Galfridus* quidam, in

1 Decretavit M. 2 Attractus *A. rectius.* 3 *Nancolio M.* 4 *Coventreyam A.*

Ceſtren-

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

Ceſtrenſem electus, [1] in Epiſcopum conſecratur. [2] Sexto Idus Julii *Othoni* nepoti Regis *Angliæ* redditum eſt *Aquiſgranum*, quod nuper obſederat; in cujus craſtino uxorem duxit ſeptennem, Ducis *Brabantiæ* filiam & heredem. quarto vero Idus ejuſdem menſis, ab *Adulfo Colonienſi* Archiepiſcopo ex mandato *Innocentii* tertii coronatus, ſedem [3] *Auguſtorum* aſcendit.

M. C. XC. IX.	INNOCENTII III I.	OTHONIS IV I.	PHILIPPI II 18.	RICARDI I. 10.

RICARDUS Rex apud *Andeliacum* caſtrum conſtruxit inſigne. [4] *Hubertus* Archiepiſcopus Eccleſiam, in honore Beati *Thomæ* fundatam apud [5] *Lambethe*, quam prædeceſſor ejus *Baldewinus* inchoaverat, de mandato domini Papæ *Innocentii* tertii demolitus eſt. *Willelmus*, genere *Normannus*, fit *Londonienſis* Epiſcopus. RICARDUS Rex cum Militem quendam ſuper inventione theſauri convenire voluiſſet, quem ſolent ſibi Principes vindicare, tanquam in hoc eis ſingulariter natura deſerviat: veritus ille ſeveritatem Regiam, ad Vicecomitem *Lemovicenſem* aufugit. Qui rogatus à Rege ut Militem redderet, cum parere neglexiſſet, Rex terras ejus ingreſſus caſtrum quoddam, quod * *Caluca* dicitur, juxta *Lemovicas* obſedit, & fortiter impugnavit. Septimo vero Cal. Aprilis, dum caſtrum conſiderando circuiret inermis, ſubito baliſtæ jaculo in humero ſiniſtro letali confoditur vulnere. Incipiens autem periclitari, tres Ordinis *Ciſtercienſis* [6] accerſiſſe fertur Abbates, quibus omnia peccata ſua confeſſus eſt cum ſingultu & fletu. Quos cum ad injungendam ſibi [7] vel innoteſcendam pœnitentiam ſalutarem cerneret ſtupefactos, dixit: ut placetur juſtus Judex Deus, pœnam purgatoriam uſque ad diem judicii libens pro meis ad-

Rex lethaliter vulneratus.

1 Deeſt in *A*. 2 Septimo *Id. Mert.* vero legit: in Epiſcopum conſecratur ſexto Idus Julii. 3 *Anglorum* M. ſed perperam. 4 *Humbertus A*. 5 *Lamheye* M. 6 Acceſſiſſe MSS. 7 Deeſt in *A*. * *Chalouns T*.

mittam

mittam delictis. Prolem vero non habens, *Joannem* fratrem ſuum Regni, ac terrarum ſuarum omnium, teſtamento ſuo deſignavit heredem. Theſauri vero ſui [1] tres partes *Othoni*, nepoti ſuo, in Regem *Romanorum* jam coronato contulit; reliquam ſervientibus ſuis, pauperibuſque diviſit. Tandem dierum undecim languore vexatus, die duodecimo, octavo videlicet Idus Aprilis, ætatis ſuæ anno quadrageſimo ſecundo, diem clauſit extremum. Moritur. Hic RICARDUS propter magnanimitatem cordis, quia ardua quæque aggredi non refugit, COR LEONIS appellatus eſt ab *Anglicis* & *Normannis*. Hujus mortem Magiſter [2] *Galfridus* [3] *de Vinoſalvo*, in libro quem de Eloquentia compoſuit, verſibus his deplorat:

NEUSTRIA *ſub clypeo Regis defenſa* RICARDI,
Indefenſa modo, geſtu teſtare dolorem.
Exſudent oculi lacrymas, exterminet ora
Pallor, connodet digitos tortura, cruentet
Interiora dolor, & verberet æthera clamor.
Tota peris ex morte ſua: mors non fuit ejus,
Sed tua; non una, ſed publica mortis imago.
O Veneris *lacrymoſa dies, ô* [4] *Sidus amarum!*
Illa dies tua nox fuit, & Venus *illa venenum.*
Illa dedit vulnus, ſed peſſimus ille dierum,
Primus ab undecimo, qui vitæ vitricus, ipſam
Clauſit; uterque dies homicida tyrannide mira.
Trajecit clauſus excluſum, tectus apertum,
Providus incautum Miles, munitus inermem
Et proprium Regem. [5] *Quid Miles, perfide Miles?*
Perfidiæ Miles, pudor orbis, unica ſordes
Militiæ Miles, manuum factura ſuarum,
[6] *Auſus es hoc in eum ſcelus? hoc ſcelus iſtud es auſus?*
O dolor, ô pluſquam dolor, ô mors, ô truculenta

1 *In* tres partes M. 2 Hic eſt ille poeta, nomine *Galfridus*, quem tantopere celebrat *Chaucerus*. 3 Vulgo, *Wineſalf* A. 4 Idus M. 5 Quî MS. 6 Auſus eſt hoc in eum? Miles hoc ſcelus iſtud es auſus A.

Mors

Mors! eſſes utinam mors mortua, Quid meminiſti,
Auſa nefas tantum? placuit tibi tollere ſolem,
Et tenebris damnare ſolum? ſcis quem rapuiſti?
Ipſe fuit jubar in oculis, & dulcor in [1] *aure,*
Et ſtupor in mente. Mors impia quem rapuiſti?
Ipſe fuit dominus armorum, gloria Regum,
Deliciæ mundi, nihil addere noverat ultra.
Ipſe fuit quicquid patuit natura: ſed illud
Cauſa fuit, quare rapuiſti. res pretioſas
Eligis, & viles quaſi dedignata relinquis.
Et de te Natura queror, quia nonne fuiſti
Dum mundus puer eſſet adhuc, dum nata jaceres
In cunis in eo ſtudioſa, nec ante ſenectam
Deſiit hoc ſtudium. Cur ſudor tantus in orbem
Attulit hoc mirum, ſi tam brevis abſtulit hora?
Sudorem tantum placuit tibi [2] *tradere mundo,*
Et revocare manum: dare ſic, & tollere donum.
Cur irritaſti mundum? aut redde ſepultum,
Aut forma ſimilem. ſed non tibi ſuppetit unde.
Quicquid erat tecum, vel mirum vel pretioſum,
Huic erat impenſum: theſauri deliciarum
Hic ſunt exhauſti; ditiſſima facta fuiſti
Ex hac factura; fieri [3] *pauperrima ſentis*
Ex hac jactura. Si felix ante fuiſti;
Tanto plus miſera, quanto felicior ante.
Si fas eſt accuſo Deum, Deus optima Rerum,
Cur hic degeneras, cur obruis orbis amicum?
Si recolis, pro Rege facit [4] Japhe *tua, quam quot*
Millibus oppoſitis ſolus defendit; & Achon,
Quam virtute ſua tibi reddidit; & Crucis hoſtes,
Quos vivus [5] *ſemper ſic terruit, ut timeatur.*
Mortuus ipſe fuit, ſub quo tua tuta fuerunt.
Si Deus es, ſicut eſſe decet, fidelis & expers
Nequitiæ, juſtus, rectus, cur minuiſti
Ergo dies ejus? potuiſſes parcere mundo.

1 Ore *A.* 2 Tendere M. 3 Miſerrima M. 4 I. e. *Joppe.* 5 Deeſt in MSS.

Mundus

Mundus egebat eo, ſed eum magis eligis eſſe
Tecum quam ſecum; mavis ſuccurrere cœlo
Quam mundo. Domine, ſi fas eſt dicere, dicam.
Pace tua poteras feciſſe decentius iſtud,
Et properaſſe minus; ſaltem dum frena dediſſet
Hoſtibus: & tanquam facti mora nulla fuiſſet,
Res erat in foribus. tunc poſſet honeſtius ire,
Et remeare tibi; ſed hac re ſcire dediſti:
Quam brevis eſt riſus, quam longaque lacryma mundi.

Sepultus eſt autem præfatus RICARDUS Rex apud [1] *Fontem-Ebraudi*, in Monaſterio Monialium, ad pedes patris ſui *Henrici* II, cum regnaſſet [2] annis novem, menſibus totidem, ſexque diebus *.

Et tumulatur *Fontu-Ebrardi.*

Expliciunt geſta RICARDI *Regis* Anglorum.

---

1 *Fount-Everad T.* 2 Abſurde *Acherius*: annis undecim, menſibus tredecim, ---. * Par L'eſtoire ſi avaunt eſcrite --- piert [i. e. apparet] que *Jakes* le Patriarche de *Jeruſalem* malement eſcrit en ſon Livre, q'il eſcrit de la *Terre Seinte*, & blama le Rei *Richard* de ce q'il ſe haſta tant de retourner en *Engleterre* ---. *T.*

INCIPIUNT GESTA
JOANNIS
REGIS ANGLORUM.

Ricardo fratri ſuo ſuccedit Joannes.

JOANNES filius junior HENRICI ſecundi, Regis *Anglorum*, ex *Alianora Aquitaniæ* Duciſſa, non modo jure propinquitatis, ſed [1] teſtamento fratris ſui RICARDI deſignatus ſucceſſor poſt mortem ejuſdem, anno DOMINI M.C. XC.IX, Regnum obtinuit *Anglicanum*. Hic à patre *Joannes ſine Terra* cognominatus eſt, quia fratribus ejus ad ampliſſimos honores ſublimatis, puta *Henrico* in Regem *Angliæ* coronato, RICARDO vero Ducatu *Aquitanico* & *Galfrido* Ducatu *Britannico* inſignitis, ipſe nihil habebat. quanquam poſtea ditatus fuerit Comitatibus *Moritoniæ* in *Normannia* & *Gloverniæ* in *Anglia*, collatis inſuper eidem à patre terris omnibus in *Hibernia* conquiſitis. Triginta duorum annorum erat, cum in octavis Paſchæ apud *Rothomagum* Ducatus [2] *Normannici* gladio cingeretur. Statim vero in *Angliam* transfretans, die Dominica infra octavas Aſcenſionis, [3] *Londoniæ* ab Archiepiſcopo *Huberto* inungitur, & coronatur in Regem *Angliæ*; aſſiſtente Prælatorum, Comitum, & Baronum, aliorumque Nobilium multitudine infinita.

Et coronatur.

Porro *Philippus Francorum* Rex, RICARDO Rege *Anglorum* defuncto, omnia quæ libuit ſibi licere reputans, non deferens induciis quas juramento firmaverat, *Normanniam* ingreſſus cepit urbem *Ebroicam*,

1 *In* teſtamento M. 2 *Normannia A.* 3 *Londonia* apud *Weſtmonaſterium* M.

terraſque

terraſque Regis *Angliæ* uſque *Cenomannis* undique devaſtavit. *Arturus* autem, nepos JOANNIS Regis ex fratre *Galfrido*, *Britanniæ* Dux, aſpirans ad Regnum *Angliæ* patruo cœpit eſſe infeſtus; Regique *Francorum* occurrens *Cenomannis*, occupato in manu valida *Andegavenſium* Comitatu, pro eodem homagium fecit ei. *Alianora* quoque Regina pro Ducatu *Aquitaniæ*, quem jure poſſedit hereditario, eidem Regi fecit homagium, cum *Turonis* adveniſſet. JOANNES coronationis ſuæ ſolemnitate peracta, claſſe in portu de [1] *Schorebam* coadunata, cum exercitu magno decimo tertio Cal. Julii in *Normanniam* transfretavit. Sed eodem anno urgentibus cauſis, diſpoſitis rebus in *Normannia* pro articulo temporis, [2] reverſus in *Angliam* *Willelmo* Regi *Scottorum* occurrit apud *Lincolniam*: quem per Archiepiſcopum *Cantuarienſem* *Hubertum* ac nobilem virum *Rogerum* de [3] *Bygot*, datis de ſalvo conductu litteris, ad ſpeciale colloquium fecerat accerſiri. ubi poſt multos ad invicem tractatus habitos, decimo Cal. Septembris, Rex *Scottorum* *Willelmus* in conſpectu totius populi [4] Regi JOANNI fecit homagium, & ſuper crucem *Cantuarienſis* Archiepiſcopi fidelitatem juravit eidem. Hoc anno generale interdictum per totum Regnum *Franciæ*, propter injuſtum [5] *Ingeburgis* Reginæ repudium, obſervatur. *Philippus* vero Rex in Clerum deſæviens Epiſcopos omnes, qui interdicto conſenſerant, & Prælatos alios, de ſuis ſedibus exturbavit. [6] *Ingeburgem* etiam Reginam, uxorem ſuam [7] legitimam, in caſtro de *Stampes* recluſit. Eodem etiam anno, ab omnibus hominibus Regni ſui tertiam partem bonorum accepit, & à Burgenſibus exactiones & tallias inſuetas extorſit.

Rex *Franc.* terras Regis devaſtat.

Idem perſequitur Prælatos.

---

1 *Schorham A.* & M. 2 Reverſus *eſt M.* 3 *Bigod A. Bygod M.* 4 Hæc ex *Mert.* inſerenda duximus, propter vocem *eidem* quæ ſtatim ſequitur. 5 *Ineburgis MSS.* 6 *Ineburgem* iterum *MSS.* 7 *Legitimam* abeſt ab *Ach.*

Digitized by Google

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. CC.	INNOCENTII III 2.	OTHONIS IV 2.	PHILIPPI II 19.	JOANNIS 1.

Pacem ineunt Reges *Franc.* & *Ang.*

JOANNES Rex iterum in *Normanniam* transfretat. inter quem & Regem *Francorum* in Aſcenſione DOMINI, inter *Vernonem* & Inſulam *Andeliaci*, in ſubſcripta forma pax & concordia reformatur: Reſtitutis nempe Regi *Angliæ* civitate *Ebroïca* cum toto Comitatu, caſtellis, pagis & prædiis, quæ Rex *Francorum* occupaverat violenter; præſtitoque à Rege *Angliæ* homagio Regi *Francorum*, & eidem fidelitate jurata, *Ludovicus* Regis *Francorum* primogenitus nobilem puellam, *Blancam* nomine, *Hildefonſi* Regis *Caſtellæ* filiam, Regis *Angliæ* ex ſorore *Alianora* neptem, accepit uxorem. Cui Rex JOANNES conceſſit omnes munitiones & poſſeſſiones, à Rege *Francorum* ſibi noviter reſtitutas: annuens etiam eidem omnes terras ſuas, quas in Regno *Franciæ* tenebat, poſt deceſſum ſuum, ſi abſque herede de corpore ſuo contingeret eum mori. Firmata inter Reges pace atque concordia, [1] *Arturus* Comes *Britanniæ* patruo ſuo JOANNI fecit homagium pro Comitatu *Britanniæ*, qui ſpectat ad Feodum Ducatus *Normanniæ*; & aliis terris ſuis, quas vel in *Anglia* vel in *Aquitaniæ* Ducatu habebat. Eodem anno JOANNES Rex uxorem accepit *Iſabellam*, Comitis *Engoliſmenſis* filiam & heredem; quæ octavo Idus Octobris coronata eſt *Londoniæ* in Reginam. Hanc ferunt quidam Vicecomiti [2] *Toracenſi Hugoni Brun* prius nupſiſſe, ipſumque propter uxorem violenter ablatam à fidelitate Regis *Angliæ* diſceſſiſſe.

Rex uxorem ducit filiam C. *Engoliſm.*

Hugonis Lincolnienſis Epiſc. acta perſtringuntur.

Decimo octavo Cal. Octobris ejuſdem anni beatus *Hugo Lincolnienſis* Epiſcopus de præſenti vita temporali tranſiit in æternam, qui de Imperiali *Burgundia*

1 *Arthurus A.* & M. 2 *Torcenſi A.*

oriundus,

oriundus, à juventute ſua inter viros religioſos educatus, primo factus eſt Canonicus Regularis, deinde ampliori in Deum proficiens deſiderio, quo magis carnem ſuam à mundanis abſtraheret ablectamentis, [1] *Cartuſium* ſe tranſtulit; ubi inter Monachos devotione claruit ſingulari. Cujus religioſæ ſanctitatis fama ad aures HENRICI Regis ſecundi allapſa, ipſum in amorem ejus vehementer [2] accendit: qui vix multis precibus, ut in domo quadam ejuſdem Ordinis in *Anglia*, quam idem Rex in diœceſi *Bathonienſi* multis ditatam prædiis & privilegiis fundaverat, Curatoris admitteret officium potuit obtinere. Quem dum ſæpius viſitaret, verbis & virtutibus ejus delectatus, vacante ſede *Lincolnienſi*, ſuaſit Eccleſiæ Canonicis, ut Priorem Domus ſuæ *Hugonem* in Epiſcopum eligerent, & præficerent in Paſtorem. Sed electioni favore Regio celebratæ vir Dei non conſentiens, [3] Decanum ceteroſque Eccleſiæ Majores, qui pro ipſo venerant, vacuos dimiſiſſet, ſi non eum unanimi [4] liberaque voluntate iterum elegiſſent. Egreſſus autem Monaſterium, ut jam admiſſam exſequeretur paſtoralis officii curam, prima nocte inter ſoporem & vigiliam conſtitutus, vocem ad eum cœlitus miſſam audivit: Egreſſus es in ſalutem populi tui, in ſalutem cum Chriſto tuo. Fragilitatis autem ſuæ non immemor, ſolebat leproſos ad oſculum pacis admittere. ſuper quo objicienti ſibi Cancellario ſuo [5] quod *Martinus* oſculando leproſos ſanabat, urbana humilitate reſpondit: Oſculum *Martini* ſanavit carnem leproſi, ſed oſculum leproſi ſanat animam meam. Itaque multis clareſcens virtutibus quatuordecim fere annis tenuit Præſulatum. Qui quanti meriti fuerit apud DOMINUM, ex ejus tumba deſudans oleum, crebraque ſanitatum miracula proteſtantur.

[6] *Curſath*, Imperator *Græcorum*, à fratre ſuo *Alexio*

1 Ita *MSS*. *A*. vero *Cartuſiam*. 2 Attendit *A*. *perperam*. 3 Decanos M. 4 Et libera *Id*. 5 Pro *quod Martinus*, M. peſſime legit: *pro maritimis*. 6 I. e. *Iſaac*. *Acher*.

captus

captus & excæcatus, in carcere detinetur annis tribus: quibus *Alexius*, invaſor ejus, Imperium occupavit. *Alexius* autem filius *Curſath*, patrui crudelitatem veritus, ad *Philippum Sueviæ* Ducem, qui ejus duxerat ſororem, transfugit.

M. CC.	INNOCENTII III	OTHONIS IV	PHILIPPI II	JOANNIS
1.	3.	3.	20.	2.

Diſſenſio inter Reges *Angl.* & *Fr.*

JOANNES Rex *Angliæ* [1] *Pariſius* veniens, à Rege *Francorum* honorifice recipitur, multis eidem & variis collatis muneribus pretioſis: tenuis tamen & tenera erat inter eos amicitia, quia Rege *Anglorum* uxorato, evacuata videbatur illa ſponſio, quam de terris ſuis in regno *Franciæ* fecerat *Ludovico*. Unde non multo poſt habito inter Reges colloquio inter *Vernonem* & Inſulam *Andeliaci*, Rex *Francorum* occaſiones quærens fidei non ſervandæ, & initi fœderis infringendi, Regem *Angliæ* ſubmonuiſſe fertur, ut [2] *Pariſius* in quindena Paſchæ compareret, ſuper his quæ adverſus eum proponeret, pro Ducatu *Britanniæ* & Comitatu *Andegaviæ*, reſponſurus. Æſtate vero ſequenti *Philippus Francorum* Rex, exercitu collecto, *Normanniam* ingrediens munitiunculam evertit, quæ [3] *Boteavant* dicitur. Cepit *Arguellum*, *Mortuum-Mare*, [4] *Gornacum*, totamque ſibi terram *Hugonis de* [5] *Gornaco* ſubegit. Et ut majores Regi *Angliæ* inimicitias concitaret, *Arturo* nepoti ejus, militaribus armis cincto, Comitatum *Britanniæ* tradidit, præcipiens ut *Pictavenſium* & *Andegavenſium* ſibi Comitatus adquireret, ducentos ei tradens in ſubſidium milites, inſuper & pecuniæ largiens magnam ſummam. JOANNES Rex undique laceſſitus injuriis, reſumpto animo in *Arturum* nepotem ſuum, quem domeſticum hoſtem gravius ferebat, & fautores ejus, quorum præcipui erant *Hugo Brunus* &

Et Rex *Fr.* arma ſumit adverſus Regem *Angl.*

1 *Pariſios.* 2 *Pariſiis.* 3 *Botevant* M. 4 *Cornatum Id.* 5 *Cornato* M.

Galfridus

Digitized by Google

Galfridus de *Ladunano*, convertit exercitum, & ſuæ ſaluti conſulere compulit fugiendo. quos ipſe non ſegniter inſequens, in caſtro *Mirabelli* obſedit, & obſeſſos brevi tempore ad deditionem coegit. Cœpit & poſtea Vicecomitem *Lemovicenſem*, alioſque quamplures, qui ab ejus fidelitate deſciverant, *Arturo*que adhærentes ipſum contra patruum [1] concitaverant. Quorum nonnullos trajecit in *Angliam* per diverſa caſtra ſervandos, quoſdamque acceptis obſidibus remiſit ad propria. [2] *Arturum* vero miſit *Rothomagum*, ſub arctiori cuſtodia detinendum. Ob iſtam victoriam multi putant ſibi convenire illud *Merlini* fatidici : *Capite leonis coronabitur*. Et iterum illud : *Linguas taurorum abſcindet, & colla rugientium onerabit catenis.*

[3] *Octavianus Oſtienſis* & *Joannes Veletrenſis* Epiſcopi venientes in *Franciam*, *Philippo* Rege ad eorum monitionem [4] *Ingelburgam* Reginam in gratiam recipiente, celebratoque inter ipſum & ſuperinductam divortio, interdictum in *Francia*, quod triennio duraverat, relaxarunt. *Francia ab interdicto eximitur.*

M. CC. II.	INNOCENTII III 4.	OTHONIS IV 4.	PHILIPPI II 21.	JOANNIS 3.

JOANNES Rex apud *Cantuariam* per manum *Huberti* Archiepiſcopi iterum coronatur ; qui eodem anno *Philippum Belvacenſem* Epiſcopum, quem RICARDUS Rex præliantem ceperat, à cuſtodia liberans, ad propria redire permiſit. *Philippus* Rex in exheredationem Regis *Angliæ* totis viribus laborans, *Aquitaniam* ingreſſus, quaſdam cepit munitiones, militum *Pictavenſium Britonum*que favore. Inter hæc Papa *Innocentius*, pro pace inter Reges reformanda, Abbatem miſit de [5] *Caſamarrii*. qui adjuncto ſibi Abbate *Trium-* *Joannes iterum coronatur.*

1 Concitarent *Id.* 2 Sic ſemper *MS. A.* & M. conſtanter fere *Arthurum*. 3 *Octovianus* MSS. 4 *Ineburgem* iterum *MS. Eburgam M. Inebourge T.* 5 *Caſamarii* M.

Fontium,

Fontium, auctoritate Apoſtolica præcepit utrique Regi, ut convocatis Epiſcopis & Principibus Regni, ſalva utriuſque juſtitia, pacem facerent; & Abbatias ceteraſque Eccleſias, per eorum bella deſtructas, in ſtatum debitum repararent. *Philippus* autem Rex, Apoſtolico non obſtante mandato, *Normanniam* ingreditur, & [1] *Radipontem* obſidens, [2] erectis per circuitum turribus ligneis expugnavit & cepit; caſtrum quoque *Gailardi*, quod in excelſa rupe ſuper [3] *Sequanam* fortiſſimum Rex RICARDUS firmaverat, ſex menſium obſidione ſubegit.

Initium Dominii *Tartarorum*.

Hoc anno, ut à pleriſque traditur, cœpit *Tartarorum* Dominium. qui ſub montibus *Indiæ* in regione *Tartara* conſtituti, dominum ſuum Regem *Indiæ David* nomine, filium *Joannis* Presbyteri, occidentes, ad deprædationem proceſſerunt aliarum terrarum.

M. CC. III.	INNOCENTII III 5.	OTHONIS IV 5.	PHILIPPI VI 22.	JOANNIS 4.

ARTURUS *Rothomagi* moritur. de cujus morte Regem JOANNEM quidam ejus æmuli infamarunt. Qui non multo poſt obſides etiam *Pictavenſium*, infidelitatem eorum expertus, fecit ſuſpendi. *Philippus* vero Rex à cœptis non deſiſtens, caſtra *Normannica Andeliacum*, [4] *Conchis de Valle Rodolii*, *Faleſiam*que, & *Domofrontem* ac *Cadomum* expugnavit, terramque totam circumpoſitam uſque ad *Montem S. Michaelis* in ſuam ditionem accepit. *Normanni* enim à fidelitate Regis *Angliæ* [5] deficientes, favoremque Regis *Francorum* quærentes, civitates & caſtra ſuæ cuſtodiæ commiſſa ſine ulla reſiſtentia reddiderunt; Videlicet, *Conſtantiam*, *Baiocas*, *Lixovium*, *Abrincas* cum ſuburbanis & pagis. Itaque nihil [6] Regi *Angliæ* in *Normannia*, fraudibus ſuorum à ſe alienata, remanſit, exceptis civi-

Normanni Fr. Regi ſe ſubdunt.

1 *Arudi-Pontem* M. 2 Rectis *A.* 3 *Secanam MSS.* 4 *Conchus* M. 5 Deſciventes *Id.* 6 Regis *A.*

tate

tate *Rothomagi* & duobus caſtris *Vernolio* atque *Archis*. JOANNES Rex *Anglorum* *Alianoram*, ſororem *Arturi*, in *Angliam* tranſtulit; quæ, in caſtro *Briſtolli* honorifice exhibita, ibidem conſenuit. Mater ejus *Conſtantia*, heres *Britanniæ*, poſt mortem viri ſui *Galfridi*, *Guidoni* nupſit *de* [1] *Toraco*, qui de ea unicam filiam generavit: quam poſtea duxit *Petrus*, filius *Roberti* Comitis [2] *Drocharum*, cognomento *Mauclerk*, accipiens cum eadem *Britanniæ* Comitatum.

Alexius, filius *Curſath* Imperatoris *Græcorum*, collectis ſtipendiariis *Teutonicis* *Gallicis* & [3] *Venetis*, patruum ſuum *Alexium* ab Imperio quod invaſerat expulit, *Conſtantinopolim* cepit, & in Imperatorem coronatus patrem ſuum *Curſath* de carcere ſublevavit.

Dominicus in Hiſpaniâ claret.

His temporibus in *Hiſpania* claruit vir Dei *Dominicus*, ſanctitate & [4] religione inſignis, qui in villa quæ [5] *Caraloga* dicitur ex piis natus parentibus, & religioſe nutritus, cœpit eſſe puer ingenioſus, utpote qui ſortitus eſt animam bonam. Dum autem adhuc puerulus eſſet, nondum à nutricis diligentia ſeparatus, deprehenſus eſt ſæpe lectulum dimittere, & ſuper nudam terram accumbere, quaſi jam carnis delicias abhorreret. Cujus futuræ doctrinæ claritas, qua illuminaturus erat eos qui in tenebris & in umbra mortis ſedent, hujuſcemodi viſione matri ſuæ ſpirituali, quæ ipſum de fonte ſacro levaverat, eſt divinitus præoſtenſa. Vidit enim [6] parvum *Dominicum*, ſtellam habentem in fronte, quæ terram totam ſuo lumine perluſtrabat. Puerilibus autem annis innocenter excurſis, cum miſſus eſſet *Pallentiam*, ubi tum vigebat Studium generale, cœpit eruditionem diligenter intendere, & omiſſis frivolis, quibus ſolet ætas [7] adoleſcentiorum effluere, ſeſe maturioribus ſtudiis occupare: & ut animum ſuum transferret plenius ad ſa-

Ejus acta percurruntur.

1 *Toarcho* M. 2 Sic *MSS*. *Drocarum* *A*. 3 *Tenetis* M. 4 Regione M. quod in Codd. *MSS*. cum *Religione* ſæpius confunditur. 5 *Karaloga* *MS*. *Kelaroga* M. 6 Vel *puerum*. *Et ſic fortaſſe legendum ſupra*, p. 89, 90. 7 Adoleſcentior M. *non male*.

pientiam, abſtraxit à vino per decennium carnem ſuam. Poſtmodum vero, laſſeſcente ſtomacho, compulſus eſt ab Epiſcopo *Didaco* ſaltem temperato & modico vino uti. Liberalibus autem artibus competenter inſtructus, ad Theologiæ ſtudium ſe tranſtulit, cœpitque vehementer Divinis eloquiis inhiare; nec ſolum ſanctarum meditationum & affectionum ſegetes, ſed bonorum operum fructus uberrimos producebat. Fame namque prævalida in univerſis *Hiſpaniæ* partibus ingruente, adhuc manens *Palentiæ* ut vidit egenorum miſerias, neminemque conſolatorem, anxiæ admodum motus compaſſionis affectu, venditis libris, quos valde neceſſarios habebat, omnique ſupellectili, acceptum pretium diſperſit & dedit pauperibus. Talibus autem virtutum floribus in beato viro [1] gratiſſima venuſtate vernantibus, cœpit odor ſanctitatis ejus circumquaque diffundi. Quæ cum [2] *Oxomenſis* Epiſcopi *Didaci* attigiſſet auditum, continuo accerſitum fecit eum in Eccleſia ſua Canonicum Regularem. Qui ſtatim inter Canonicos velut ſingulare jubar emicuit, & de virtute in virtutem mira celeritate proficiens, omnium in ſe provocavit affectum. Mirantur Canonici tam ſubitum Religionis apicem, & eum licet invitum ſibi conſtituunt Subpriorem. Qui factus omnibus vitæ ſpeculum, & religionis exemplum, in oratione aſſiduus, caritate præcipuus, compaſſione anxius, & omnibus erat humilitate ſubjectus. Spiritualem gratiam contulit ei Deus flendi pro peccatoribus, pro [3] miſeris & afflictis; & animarum pereuntium zelo ſuccenſus, nec minus deſiderio cœleſtis habitationis, crebro in orationibus pernoctabat: frequenter quoque aures divinæ clementiæ hac ſpirituali petitione pulſabat, quatinus cordi ejus illam caritatem dignaretur infundere, qua proximorum ſalutem poſſet efficacius procurare, exemplo illius qui ſe totum noſtram obtulit in ſanitatem. Sane librum, qui Collationes Patrum inſcribitur, ſtudioſe legens ac

1 Graviſſima M. 2 *Exomenſis* M. 3 Miſeriis *Id.*

vigi-

Digitized by Google

vigilanter intelligens, ſalutis in eo ſemitas [1] rimatus, magnæ perfectionis apicem apprehendit. *Willelmus Bleſenſis*, Præcentor *Lincolniæ*, in ejuſdem Eccleſiæ Epiſcopum conſecratur.

M. CC. IV.	INNOCENTII III 6.	OTHONIS IV 6.	PHILIPPI VI 23.	JOANNIS 5.

ALIANORA Duciſſa *Aquitaniæ*, mater Regis *Anglorum* JOANNIS, ex hac luce migravit. Civitas *Rothomagenſis* à *Gallicis* obſeſſa, cum jam fere per annum ſe fortiter defendiſſet, de ſubſidio Regis *Anglorum* deſperans, [2] cui jam *Normannia* erat ſuſpecta, *Philippo* Regi *Francorum* ſe reddidit: qui ſtatim muros ejus diruens, ne unquam reædificarentur in poſterum civibus [3] interdixit; redditis etiam deinde duobus caſtellis *Archis* & *Vernolio*, totam ex integro *Normanniam* habuit ſubjugatam. Nec ex his Rex *Philippus* contentus, ulterius progreditur, & [4] *Cenomanniam*, [5] *Turoniam*, atque [6] *Pictaviam* ſine difficultate occupat nemine reſiſtente. Capta eſt etiam in dolo *Andegavenſis* civitas à *Willelmo de Rupibus*, milites ſuos ſub capis armatos, velut mercatores ad nundinas, inducente. Inter tot adverſa JOANNES *Anglorum* Rex, cum non poſſet, ſuis detrectantibus militiam, pro perditis recuperandis vel non perditis defendendis exercitum congregare, certo experimento didicit, in voluntate obſequentium ſitam eſſe totam Principum poteſtatem.

Tota *Normannia* ſubacta à Rege *Fran.*

Eo tempore Magiſter *Galfridus de Vinoſalvo*, qui ad Papam *Innocentium* librum de Arte Eloquentiæ ſcripſit, [7] clarus habetur. *Petrus* Rex [8] *Aragonum* Regnum ſuum obtulit Eccleſiæ *Romanæ*, & illud eidem conſtituit cenſuale. *Græci* ſuum Imperatorem *Alexium* abjiciunt, & alium ſibi creant nomine *Nicolaum*. quem *Franci* & *Ve-*

Galfridus Vinoſalvus floret.

1 Rimans *A.* 2 Cum jam *Normannia* erat deſpecta M. 3 Deeſt in *A.* 4 *Maiouns T.* 5 *Tureyne Id.* 6 *Pettowe Id.* 7 *In Grammatica* clarus habetur M. 8 *Bragonum Id.*

neti capta *Conſtantinopoli* occiderunt, & aſſenſu unanimi *Baldewinum*, *Flandrenſium* Comitem, in Imperium ſublimarunt. *Conſtantinopolim* tamen capi ab homine multi de civibus impoſſibile reputabant, tum propter civitatis fortitudinem, tum propter prophetiam quam habebant antiquam: Nempe prophetatum erat, quod deberet capi per Angelum; & ideo capi per hominem non credebant. Sed hoſtibus per murum ubi Angelus pictus erat intrantibus, ſe deceptos per æquivocationem Angeli cognoverunt.

Baldewinus fit Imperator Græc.

Hoc anno [1] *Aldephonſus* Rex *Caſtellæ Didacum Oxomenſem* Epiſcopum ad *Marchias*, pro cujuſdam nobilis puellæ connubio [2] filio ſuo, *Ferdinando* nomine, conciliando. Qui, aſſumpto juxta ſtatus ſui decentiam comitatu, etiam beatum *Dominicum*, Eccleſiæ ſuæ [3] Subpriorem, ſecum adducens proficiſcitur. Cum autem perveniſſet *Toloſam*, eadem nocte qua in ipſa urbe ſuſceptus eſt, beatus *Dominicus* hoſpitem ſuum hæreticum tam affabili perſuaſione dejiciens, quam irrefragabili rationum connexione devincens, ad fidem Catholicam Dei Spiritu coöperante convertit. *Didacus* itaque Epiſcopus, expedito nuntio pro quo venerat, in *Hiſpaniam* reverſus, iterumque remiſſus Curiam *Romanam* adivit. Interim à domino Papa *Innocentio* duodecim Abbates *Ciſtercienſis* ordinis, cum uno Apoſtolicæ ſedis Legato, in [4] terram *Albigenſium*, pro prædicanda contra hæreticos fide Catholica deſtinantur. Quibus, ſuper negotio ſibi commiſſo deliberantibus, ſupervenit Epiſcopus *Didacus*, de Curia jam regreſſus. qui habens ſecum beatum *Dominicum*, biennio fere cum eiſdem prædicationis officio inſiſtens, remanſit in partibus *Toloſanis*. Obiit hoc anno *Godefridus de Lucy Wintonienſis* Epiſcopus.

Ad *Albigenſes* mittuntur 12 Abbates.

1 *Adelphonſus A.* 2 Filio ſuo *Ferdinando* conciliando M. 3 Suppriorem *A.* 4 Terra M.

M. CC,

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. CC. V.	INNOCENTII III 7.	OTHONIS IV 7.	PHILIPPI VI 24.	JOANNIS 6.

PETRUS *de Rupibus* in *Wintonienſem* Epiſcopum à Papa *Innocentio* conſecratur, qui in Eccleſia illa quamplurima digna memoria dereliquit. Obiit *Hubertus* Archiepiſcopus *Cantuarienſis*, qui plenum Legationis officium ſuper totam *Angliam* obtinuit à Papa *Cœleſtino*. Hic prius *Sarisberienſis* fuerat Epiſcopus, [1] & in peregrinatione Terræ Sanctæ Regis RICARDI comes: ubi apud ſepulcrum Dominicum cum Miſſam more *Latinorum* celebraſſet, quoſdam *Latinos* [2] ibidem proviſa eis annona conſtituit Sacerdotes. Monachi *Cantuarienſes* in electione futuri Pontificis diſcordes, alii Magiſtrum *Raynerum* Subpriorem ſuum, alii *Joannem de* [3] *Gray Northwicenſem* Epiſcopum elegerunt.

Philippus Francorum Rex, caſtris fortiſſimis *Lochis* & *Chinone* captis, à dominio [4] *Andegaviæ* & *Turoniæ* totaliter Regem *Anglorum* excluſit. Eo tempore quo Epiſcopus *Didacus* cum beato *Dominico* inſiſtebat prædicationi in partibus *Toloſanis*, contigit ut apud *Montem-Regalem* cum Prædicatoribus Catholicis hæretici diſputarent. Unus autem de noſtris *Dominicus* nomine, ſocius Epiſcopi *Oxomenſis*, ſicut in *Geſtis* viri nobilis nominatique *Simonis* Comitis *Montis-fortis* legitur, auctoritates quas in medium produxerat redegit in ſcriptis, & [5] cuidam hæretico tradidit ſchedulam, ut ſuper objectis deliberatis reſponderet. Qui nocte ad ignem ſedens cum ſociis, de eorum aſſenſu ſchedulam projecit in ignem, facta proteſtatione quod ſi combureretur, vera eſſet fides [6] immo perfidia hæreticorum: ſi vero incombuſta maneret, fidem quam prædicabant Catholici veram eſſe faterentur. Projecta ſchedula in ignem non tantum ſemel, ſed iterum & tertio, toties reſiluit etiam incombuſta. Hoc per quemdam qui ali-

1 Deeſt in M. 2 Deeſt in M. 3 *Grey Norwicenſem Id.* 4 *Angowe T.* 5 Nudam. 6 Hæreticorum, immo perfidia *A.*

quantulum

quantulum Catholicis conſentiebat, & tunc præſens erat, ad Catholicorum pervenit notitiam. Cum autem eo tempore nobiles quidam egeſtate compulſi, filias ſuas traderent hæreticis nutriendas, beatus *Dominicus* earum perniciosſum miſeratus opprobrium, Monaſterium pro earum receptione inſtituit, in loco qui dicitur *Prulianum*; ubi ancillæ Dei ſub perpetua clauſura, ſub arto ſilentio, jocundum ſuo Creatori exhibent famulatum. *Savaricus*, [1] *Bathonienſis* & *Wellenſis* Epiſcopus, obiit iſto anno.

M. CC. VI.	INNOCENTII III 8.	OTHONIS IV 8.	PHILIPPI VI 25.	JOANNIS 7.

JOANNES *de* [2] *Florentia*, Diaconus Cardinalis, à Papa *Innocentio* deſtinatur in *Angliam* Legatus: qui ab Aſcenſione DOMINI uſque ad Adventum in *Anglia* commorans, apud [3] *Radingiam* Concilium celebravit. JOANNES Rex *Angliæ* in *Aquitaniam* transfretavit, & innumeras ad *Rupellam* copias ſecum duxit: ſed adveniente illuc Rege *Francorum* cum exercitu, abſque conflictu, munita villa in *Angliam* remeavit. Eo tempore *Jocelinus de Wellia* in *Bathonienſem* Epiſcopum conſecratur. *Jocelinus* iſte, nativitatis ſuæ locum honorans, Eccleſiam *Wellenſem* à fundamentis erexit, & Præbendas ejus multiplicans, multis eam donariis & pretioſis ditavit: maneria etiam Epiſcopi ampliatis prædiis, etiam ædificiis pulcherrimis decoravit. Obiit *Willelmus de* [4] *Bleis*, Epiſcopus *Lincolnienſis*. *Philippus* Dux *Sueviæ* *Ottonem* Ducem *Saxoniæ*, qui ſecum in diſcordia in Regem *Romanorum* electus fuerat, à *Colonia* ſibi favente expulit violenter. *Henricus*, frater *Baldewini*, in Imperatorem *Græcorum* eligitur.

Concilium *Radingiæ*.

Clericus quidam nomine [5] *Gualo* à *Conſtantinopoli* re-

1 *Glaſtonienſis* M. 2 *Florena Id.* 3 *Redingiam* M. *Radingium* A. 4 *Bleys* M. 5 *Guallo* A.

diens,

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

diens, faciem *S. Joannis* Baptiſtæ ſecum deferens, *Ambianis* eam repoſuit in Eccleſia Cathedrali. *Didacus Oxomenſis* Epiſcopus, [1] expleta prædicatione contra hæreticos biennio, ad ſuam reverſus Eccleſiam, poſt dies paucos deceſſit. Solus autem frater *Dominicus*, cum paucis ſibi abſque profeſſionis vel voti vinculo adhærentibus, per decennium fere in continuatione prædicationis indefeſſa permanſit. Quo tempore multa ab hæreticis perpeſſus, non eſt fraudatus Apoſtolorum gloria, quia dignus habitus eſt pro nomine JESU contumeliam pati. Fidelium vero apud eum creſcebat devotio, & apud Prælatos Eccleſiarum, pro ſui ſanctitate, ingenti dignus habebatur honore.

Adhærent multi *Dominico.*

M. CC. VII.	INNOCENTII III 9.	OTHONIS IV 9.	PHILIPPI VI 26.	JOANNIS 8.

INNOCENTIUS Papa [2] utriſque *Cantuarienſis* eccleſiæ quaſſatis electis, Magiſtrum *Stephanum de* [3] *Langedono*, tituli ſancti *Chryſogoni* Presbyterum Cardinalem, poſtulantibus Monachis ejuſdem Eccleſiæ præficiens, quinto-decimo Cal. Julii in Archiepiſcopum conſecravit. Super quo indignatus Rex JOANNES, qui partem *Norwicenſis* Epiſcopi fovebat, per *Falconem de Cantelupo*, & *Petrum de Cornhulle*, Monachos de ſuo monaſterio expulit, & *Stephano* Archiepiſcopo, ne accedendo ad ſuam Eccleſiam intraret, *Angliam* interdixit. Quinimmo Prælatos tam majores quam minores Cleriсоſque Archiepiſcopo faventes coegit in exſilium, rebus eorum omnibus confiſcatis.

Stephanus Card. fit Archiep. *Cant.*

Renuit Rex.

Otho Dux *Saxoniæ*, in Regem *Romanorum* quamvis in diſcordia electus, in [4] *Angliam* ad Regem JOANNEM avunculum ſuum venit; pro cujus ſubſidio Rex *Angliæ* à Clericis & laicis tertiam decimam par-

1 Expleta *in* prædicatione *Id. Unde forte legendum*: expleto in prædicatione contra hæreticos biennio. 2 Utriuſque *A.* 3 *Langeton M.* 4 *Anglia MSS.*

tem

Digitized by Google

tem bonorum accepit. *Philippus Francorum* Rex in exheredationem Regis *Angliæ* non ſegniter agens, ne qui prædatur non prædaretur, multas ei in *Aquitania* munitiones abſtulit; quarum quaſdam evertit, quaſdam in manu Mareſcalli ſui *Willelmi de Rupibus* dereliquit: terras etiam Vice-comitis [1] *Toarcenſis* ingreſſus, [2] *Perteniacum* cepit, & alia loca plura. Eodem anno apud *Wintoniam*, in die *S. Remigii*, JOANNI Regi natus [3] eſt filius, quem vocavit *Henricum*, in memoriam patris ſui.

M. CC. VIII.	INNOCENTII III 10.	OTHONIS IV 10.	PHILIPPI VI 27.	JOANNIS 9.

Papa interdicto *Angliam* ferit.

ANGLIA per Papam *Innocentium* interdicto ſupponitur undecimo Cal. Aprilis, exſequentibus Papale mandatum *Willelmo Londonienſi*, *Euſtachio Elienſi*, & *Malgero Wigornienſi* Epiſcopis, quia Rex JOANNES Archiepiſcopum *Stephanum* ad ſuam Eccleſiam accedere non permiſit. qui tempore ſui exſilii manſit in Monaſterio *Pontiniacenſi* inter viros religioſos, glorioſiſſimi Martyris *Thomæ* prædeceſſoris ſui veſtigia imitatus. *Otho* Dux [4] *Saxoniæ*, Regis *Angliæ* ex ſorore nepos, Regnum *Alemanniæ* pacifice obtinuit, *Philippo* duce *Sueviæ*, qui cum *Othone* diu contenderat de imperio, [5] à *Landecravio Turingiæ* interfecto. *Joannes de* [6] *Brennia* in Regem *Jeruſalem* coronatur. Obierunt *Philippus Dunelmenſis* & *Galfridus* [7] *Ciceſtrenſis* Epiſcopi.

M. CC. IX.	INNOCENTII III 11.	OTHONIS IV 11.	PHILIPPI VI 28.	JOANNIS 10.

JOANNI Regi *Angliæ* natus eſt filius ſecundus, in vigilia Epiphaniæ, quem in fratris ſui memoriam

1 *Marcenſis* M. 2 *Pertheniacum* A. 3 Deeſt in A. 4 *Saxonum* M. 5 *A* deeſt in A. 6 *Bruna* M. 7 *Ciſtrenſis* A.

appel-

appellavit *Ricardum*. Hoc anno idem Rex apud *Merleberge* [1] Comitum & Baronum aliorum de ſe tenentium per totam *Angliam* ſuſcepit fidelitates & homagia iterato. Hoc anno ex præcepto Regis de palatio *Weſtmonaſterii* juxta *Londonium* uſque *Northamptoniam* ſcaccarium eſt tranſlatum. Audito autem quod *Willelmus* Rex *Scottorum* filiam ſuam Comiti *Bolonienſi* junxiſſet connubio, quia irrequiſito ſuo aſſenſu factum fuerat, ægre tulit. Propter quod circa feſtum *Mariæ Magdalenæ*, coadunato copioſo exercitu, uſque *Berewicum* proceſſit, bello aggredi Regem *Scottorum* diſponens. Sed illico reformata pace, acceptis duabus filiabus Regis *Scotiæ* obſidibus, in *Angliam* rediit propoſito immutato. *Otho* Rex *Romanorum*, in *Italiam* veniens, imperialem benedictionem ab *Innocentio* recepit. qui ſtatim cum *Romanis* pugnam habuit, & contra voluntatem domini Papæ Regnum intravit *Apuliæ*, auferens illud Regi *Siciliæ Frederico*. Crux contra *Albigenſes* de mandato domini Papæ in *Francia* prædicatur. [2] Multitudo igitur *Gallicorum* contra fidei refugas profecta, adjuncto ſibi Comite *Toloſano*, [3] *Viterim* primo ac deinde *Carcaſonam* obſident & expugnant. Moxque reverſuri ad propria, Comitem [4] *Montis-Fortis Simonem*, virum armis ſtrenuum & conſilio diſcretum, toti præficiunt regioni. Cui admodum familiaris erat beatus *Dominicus*, propter communem zelum adverſus hæreticorum perfidiam. Contra quos ille materiali gladio, iſte ſpiritnali qui eſt verbum Dei, aſſidue dimicabant. *Hugo Wellenſis* Archidiaconus, germanus *Jocelini Bathonienſis*, fit *Lincolnienſis* Epiſcopus.

Cruce ſignantur multi contra *Albigenſes*.

---

1 Comitum, Baronum, aliorumque de ſe tenentium M. *qua lectio videtur eſſe genuina.* 2 Multi *Gallicorum* — profecti --- M. 3 I. e. *Biterias. Arch.* 4 *Montisforti A.*

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. CC. X.	INNOCENTII III 12.	OTHONIS IV 1. 12.	PHILIPPI II 29.	JOANNIS 11.

Imperator & Rex *Ang.* excommunicantur.

INNOCENTIUS Papa in *Othonem* Imperatorem, Eccleſiæ *Romanæ* rebellem, excommunicationis ſententiam fulminavit, Principeſque *Teutoniæ* ab ejus fidelitate abſolvit; ac ne quis eum Imperatorem appellaret interdixit ſub interminatione anathematis. Excommunicavit etiam JOANNEM, Regem *Angliæ*, pro eo quod Archiepiſcopum *Stephanum* ad ſuam Eccleſiam accedere non permiſit. JOANNES vero Rex eodem anno circa feſtum *S. Joannis* Baptiſtæ profectus in *Hiberniam*, expulit inde *Hugonem de Laci*, & in ſuam ditionem redegit totam terram, *Catholo* Rege *Connaciæ* triumphato. *Judæi* per totum Regnum *Angliæ* captivantur, & bonis eorum omnibus confiſcatis, de terra ſub edicto publico [1] expelluntur.

Elinandus quid ſcripſit.

His temporibus claruit in territorio *Belvacenſi* [2] *Elinandus* Monachus, qui Chronicam ab initio mundi uſque ad tempus ſuum diligenter conſcripſit: edidit & duos libros, unum de Regimine Principum, & alium quem de Planctu [3] Monachi voluit appellari. *Henricus Græcorum* Imperator, coadunato exercitu, terram pervagans, reſiſtentes ſubjecit, & ſubjectos pacifice vivere coegit; dominationis ſuæ terminos undique amplians & dilatans. JOANNES Rex *Angliæ*, de *Hibernia* quarto Calendas Septembris proſpere reverſus, de Abbatiis aliiſque religioſorum domibus, & præcipue *Ciſtercienſium*, exegit tallagium nimis grave.

M. CC. XI.	INNOCENTII III 13.	OTHONIS IV 2. 13.	PHILIPPI VI 30.	JOANNIS 12.

OTHONE auctoritate Apoſtolica [4] condemnato, Principes *Alemanniæ Fredericum* Regem *Siciliæ*,

1 Expellente M. 2 *Elynandus* MS. *Elymandus* M. 3 Monachi *lapſi Id.*
4 Contempnato M.

Hen-

Digitized by Google

Henrici quondam Imperatoris ex ſorore *Conſtantia* nepotem, filium *Willelmi* quondam Regis *Siciliæ*, in Regem eligunt *Romanorum*. Qui *Romam* veniens, honorifice ſuſcipitur, & tranſcenſis Alpibus *Alemanniam* ingreſſus, apud *Maguntiam* in Regem *Alemanniæ* coronatur. Rex *Angliæ* JOANNES *Galenſes* rebellantes ſubegit, qui nihilominus reſumptis viribus iterum eodem anno *Angliam* infeſtabant. Nuntii mittuntur in *Angliam* à Papa *Innocentio Pandulfus* & *Durandus*, ut ſi quo modo poſſent, pacem inter Regem & Archiepiſcopum procurarent. Eodem anno ſub edicto publico Prælati & Clerici, qui cedentes malitiæ temporum *Angliam* deſeruerant, ad propria revocantur: caſtrum vero *Londonienſis* Epiſcopi, quod [1] *Scorteforde* dicitur, à Rege evertitur. *Alexander* Regis *Scottorum* primogenitus, *Londonias* veniens, à Rege JOANNE militaribus armis accingitur. *Innocentius* Papa, videns Regem JOANNEM Eccleſiaſtica diſciplina nullatenus emolliri, ſcripſit Regi *Francorum*, & aliis Principibus [2] conterminis, ut Regem *Angliæ* inquietarent, quatenus ſaltem per hujuſmodi fractus exercitium rigorem animi conceptum remitteret, & ad *Romanæ* Eccleſiæ obedientiam rediret tædiis & anguſtiis undique moleſtatus.

Fredericus Rex Romanorum eligitur.

Rex quidam *Saracenorum*, [3] *Meramomelinus* dictus, fines *Hiſpaniæ* cum magno eſt ingreſſus exercitu. contra quem Rex *Caſtellæ*, venientibus ei in adjutorium Regibus *Aragonum* & *Navarræ*, procedens, prælio commiſſo, favente Domino, victoriam obtinuit, & triumphum: in cujus pompam Rex *Aragonum* lanceam & vexillum [4] *Meramomelini Romam* miſit, quæ uſque hodie in beati *Petri* Apoſtoli Baſilica reſervantur. *Ferrandus*, filius Regis *Portugaliæ*, uxorem accepit filiam *Baldewini* Imperatoris *Conſtantinopolitani*, *Flandriæ* Comitiſſam.

Saraceni in Hiſpania victi.

2 *Forteforde* M. 2 Cum terminis *Id.* 3 *Meromomelinus* M. 4 *Maramomelini* M.

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. CC. XII.	INNOCENTII III 14.	FREDERICI II 1.	PHILIPPI VI 31.	JOANNIS 13.

SUBORTA inter Regem *Francorum Philippum* & *Reginaldum Boloniæ* Comitem diſcordia, Comes de terris ſuis expellitur, & de regno *Franciæ* auctoritate Regia exbannitur. *Philippus* etiam Rex, convocata [1] *Sueſſionis* concione Procerum, tractare cœpit de tranſfretando in *Angliam* ad bellandum Regem JOANNEM; quod ipſe titulo juſtitiæ, eo quod eſſet rebellis Eccleſiæ, & à ſuis odio habitus, colorabat. Rex autem JOANNES eodem anno exercitum duxit in *Walliam*, [2] repreſſiſque *Wallenſium* incurſibus, revertitur, circa feſtum Aſſumptionis Virginis glorioſæ, in *Angliam*. Eodem tempore cæperunt Barones à Rege JOANNE deficere, prætendentes libertates eis debitas minime conſervari; de quibus per Regem acti ſunt in exſilium *Robertus* filius *Walteri*, & *Stephanus Ridel*, qui in *Galliis* morabantur. *Galfridus* vero *de Norwico* apud *Notingham* carceri mancipatur. Hi tres creduntur fuiſſe contra Regem Capitanei factionis.

Hoc anno beatus *Franciſcus*, natione *Tuſcus*, de civitate *Aſſiſii*, poſt laſciviam juvenilis ardoris & negotiorum ſæcularium vanitates, mente compunctus abiit, & venditis univerſis quæ habuit, pecuniam cuidam ad Eccleſiæ ſuæ reparationem obtulit Sacerdoti. Quam cum ille [3] renueret abjiciens, CHRISTO in paupertate voluntaria ſervire decrevit. Ab hoc anno converſionis beati *Franciſci* inſtitutio Ordinis Fratrum Minorum, cujus ipſe fundator exſtitit, primuſque miniſter, incipit annotari. *Malgerus Wigornienſis* apud *Pontiniacum* obiit.

S. Franciſcus Ordinem inſtituit.

1 Succeſſionis intentione M. *Sed male.* 2 Preſſiſque M. 3 Removeret *A.*

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. CC. XIII.	INNOCENTII III 15.	FREDERICI II 2.	PHILIPPI VI 32.	JOANNIS 14.

PHILIPPUS *Francorum* Rex, coadunato navigio apud [1] *Caleſium*, perpendens *Ferrandum Flandrenſium* Comitem Regi *Anglorum* favere, divertit in *Flandriam*, ut ea prius ſubjugata, liberius deinde *Angliam* occuparet. Interim JOANNES Rex *Angliæ* copioſa claſſe navium parata, & præpoſitis eidem *Willelmo de Longa-ſpata Saresberienſi*, *Reginaldo de* [2] *Dammartino Bolonienſi* Comitibus, ac nobili viro *Hugone de Novavilla* cum viris navalis belli peritis, tranſmiſit eam in *Flandriam*, ut Regis *Francorum* navigium [3] deſtruerent, & ipſum ab impugnatione Comitis *Flandrenſis* impedirent. Ingreſſi igitur prædicti nobiles portum *Damonis* cum claſſe ſua, totam fere multitudinem navium *Gallicarum*, victualibus onuſtarum & armis, in *Angliam* abduxerunt. Rex autem *Francorum* tam ſubito conſternatus eventu, relictas (timens ne in uſum cederent adverſariorum) in ira vehementi præcepit comburi, & acceptis de *Gandavo* obſidibus, villiſque quibuſdam redditis verſus [4] *Pariſius* dirigit iter ſuum.

Exercitus navalis *Fr.* ab *Anglis* profligatus.

JOANNES Rex *Angliæ* videns Barones ſuos contra ſe inſurgere, utpote qui cum Rege *Francorum* per litteras ſuas ligias fecerant, ſpondentes Regnum *Angliæ* *Ludovico* filio Regis ejuſdem, offenſamque domini Papæ ſuper ſe de die in diem aggravari, flexus eſt animo, & in primis Archiepiſcopum *Stephanum* ad ſuam permiſit ſedem accedere, ac libere in omnibus fungi ſibi debita dignitate. Cupiens etiam contra hoſtes tam domeſticos quam extraneos Eccleſiaſtica protectione muniri, procurante [5] *Pandulfo*, Apoſtolicæ ſedis Legato, totum Regnum ſuum *Angliæ* & *Hiberniæ* Deo & beato *Petro* Apoſtolo, ejuſque Vicario Catholico *Innocentio* Papæ

Joannes Regna ſua Papæ facit cenſualia.

1 *Galerium A. Caloſium* M. 2 *Samartino* M. 3 Deſtrueret --- impediret *Id.* 4 *Pariſios.* 5 *Pandulpho* M.

tertio,

tertio, ſucceſſoribuſque Catholicis, in remiſſionem peccatorum ſuorum totiuſque generis ſui, in mille marcis, ſcilicet pro *Anglia* ſeptingentis, & pro *Hibernia* trecentis conſtituit cenſuale, ſuperque hoc chartam ſuam fecit [1] ſubſcriptum continentem tenorem:

JOANNES *Dei gratia Rex* Angliæ, *Dominus* Hiberniæ, *Dux* Normanniæ *&* Aquitaniæ, *Comes* Andegaviæ, *omnibus ſanctæ matris Eccleſiæ filiis, ad quos præſens ſcriptum pervenerit ſalutem. Univerſitati veſtræ notum fieri volumus, quod cum Deum & matrem* [2] *noſtram ſanctam Eccleſiam in multis offenderimus, & propter hoc plurimum indigere divina miſericordia noſcamur, nec quid digne offerre poſſimus pro ſatisfactione Deo & Eccleſiæ debita facienda, niſi nos ipſos* [3] *habeamus & Regna noſtra, volentes humiliari pro illo qui ſe humiliavit pro nobis uſque ad mortem, gratia Spiritus ſancti inſpirante, non vi inducti vel timore coacti, ſed noſtra bona ſpontaneaque voluntate, ad optimum conſilium Baronum noſtrorum, offerimus & libere concedimus Deo & ſanctis Apoſtolis ſuis* Petro *&* Paulo, *& ſanctæ* Romanæ *Eccleſiæ matri noſtræ, ac domino noſtro Papæ* Innocentio, *ejuſque Catholicis ſucceſſoribus,* [4] *totum Regnum* Angliæ *& totum Regnum* Hiberniæ *cum omni jure & pertinentiis ſuis, pro redemptione peccatorum noſtrorum, & totius generis noſtri, tam pro vivis quam pro defunctis, & à modo illa à Deo & Eccleſia* Romana, *tanquam feodarius, recipientes & tenentes in præſentia prudentis viri* Pandulphi, *domini Papæ Subdiaconi & familiaris; fidelitatem exinde domino Papæ prædicto* Innocentio, *ejuſque ſucceſſoribus Catholicis, & Eccleſiæ* Romanæ, *ſecundum ſubſcriptam formam, & homagium ligium eidem fecimus, ſicut in præſentia domini Papæ faciemus, coram eo quandocun-*

2 Subſcriptum tenorem continentem M. 2 *Suam* male legit M. Deeſt vero in *A.* 3 *Acherius* legendum conjicit *exhibeamus. ſed fruſtra.* 4 Totum Regnum *Angliæ* abſunt à *Mert.*

que

que eſſe poterimus. Succeſſores noſtros de uxore noſtra in perpetuum obligantes, ut ſimili modo [1] *Pontifici qui pro tempore fuerit, & Eccleſiæ* Romanæ *ſine contradictione debeant fidelitatem præſtare, & homagium recognoſcere. Ad indicium hujus perpetuæ noſtræ obligationis & conceſſionis volumus & ſtabilimus, ut de propriis & ſpecialibus reditibus prædictorum Regnorum noſtrorum pro omni conſuetudine, quam pro ipſis facere debemus, ſalvo per omnia denario* S. Petri, *Eccleſia* Romana *mille marcas ſterlingorum percipiat annuatim: primo in feſto* S. Michaelis *quingentas, & in Paſcha quingentas; ſeptingentas pro Regno* Angliæ, *& trecentas pro Regno* Hiberniæ; *ſalvis nobis, & heredibus noſtris, juſtitiis libertatibus & Regalibus noſtris. Quæ omnia ſupradicta* [2] *ſunt rata eſſe volentes, & perpetua atque firma, obligamus nos & ſucceſſores noſtros contra non venire. & ſi nos vel aliquis ſucceſſorum noſtrorum hoc attentare præſumpſerit, quicunque fuerit ille, niſi admonitus reſipuerit, cadat à jure Regni. Et ut charta obligationis & conceſſionis noſtræ ſemper firma permaneat: Ego* JOANNES *Dei gratia Rex* Angliæ, *Dominus* Hiberniæ, *Dux* [3] Normanniæ *&* Aquitaniæ, *Comes* Andegaviæ, *ab hac hora* [4] *& in antea ero fidelis Deo & beato* Petro, *& Eccleſiæ* Romanæ, *& domino Papæ* Innocentio, *ſucceſſoribuſque ejuſdem Catholice intrantibus: nec ero in facto, dicto, conſenſu, conſilio, ut vitam perdant vel membra, vel mala capiantur captione. Eorum damnum ſi ſcivero impediam, & removere faciam ſi potero. alioquin eis quam citius potero intimabo, vel tali perſonæ dicam, quam eis credo pro certo dicturam. Conſilium quod mihi tradiderint per ſe, vel per Nuntios ſuos, vel per litteras ſuas, ſecretum tenebo, & ad eorum damnum nulli pandam me ſciente. Patrimonium beati* Petri, *& ſpecialiter Regnum* An-

1 *Summo* Pontifici M. 2 Deeſt in *A.* 3 *Northamptonia* M. 4 Abeſt ab *A.*

gliæ

gliæ & Hiberniæ, *adjutor ero ad tenendum & defendendum contra omnes homines pro poſſe meo. Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Evangelia. Teſte meipſo apud domum Militiæ Templi juxta* [1] Dovoriam, *anno Regni noſtri quarto-decimo.*

His peractis JOANNES Rex à ſententia excommunicationis abſolvitur publice in Eccleſia Cathedrali *Wintonienſi*, præſtita juratoria cautione de reſtitutione ablatorum tam Clericis quam Laicis facienda: & [2] recipiendis omnibus in plenam gratiam & amorem. Exinde *Pandulphus* Legatus, in *Galliam* tranſiens, *Francorum* Regi *Philippo* ſub anathematis interminatione prohibuit, ne tranſiret in *Angliam*, [3] ſeu Regem *Angliæ* jam reconciliatum Eccleſiæ, quo minus Regnum ſuum pacifice poſſideret, aliquatenus per ſe vel per alios infeſtaret. Duravit tamen adhuc interdictum in *Anglia*, Clero illud relaxari nolente, quouſque de ablatis ſatiſfactum eſſet ad plenum.

Urbes quaſdam recuperat Rex.

JOANNES Rex eodem anno transfretans, ſuſceptus eſt honorifice in *Rupella*. Nec multo poſt, reconciliatis ſibi Comite *Marchiæ* & *Galfrido de Laudunano* cepit urbem [4] *Andegavenſem*, & caſtrum quod dicitur *Bellum-Forte*, aliaſque munitiones quamplures. Turba militum ejus trans *Ligerim* miſſa ad prædandum, *Robertum* Comitis *Drocarum* filium, & milites quatuordecim cum eo in armis, ſibi occurrentes ceperunt.

M. CC. XIV.	INNOCENTII III 16.	FREDERICI II 3.	PHILIPPI VI 33.	JOANNIS 15.

JOANNES Rex, impetratis à ſede Apoſtolica quinque annorum induciis ſuper reſtitutione ablatorum, ita quod ſingulis annis [5] uſque ad complementum una pecuniæ portio ſolveretur, invito Clero relaxationem obtinuit interdicti, quod jam ſex annis, menſibus

1 *Doveriam A.* 2 *De* recipiendis *Id.* 3 Neu *Id.* 4 *Andegavium* M.
5 Uſque complementum *Id.*

tribus

tribus, & diebus ſeptem & decem duraverat. Urbem vero *Andegavenſium*, quam nuper ceperat, uſque ad *Medianam* fortiſſimo muro cinxit. Exinde progreſſus ulterius, caſtrum quod *Rupes-Monachi* dicitur, à *Willelmo de Rupibus*, *Andegaviæ* Mareſcallo, ob tuitionem itineris conſtructum obſedit; ſed ſuperveniens *Ludovicus* Regis *Francorum* primogenitus cum exercitu valido, obſidionem diſſolvi coegit, diſcedentiumque cum celeritate papiliones & alia utenſilia occupavit. Urbs *Andegavis* Regi *Anglorum* infida *Ludovico* ſe reddidit, qui muros ejus, noviter conſtructos à Rege, ad ſolum diruens complanavit. Attendens autem *Anglorum* Rex *Pictavenſes* & *Andegavenſes* plus parti *Gallicorum* quam ſuæ favere, in treugas quinquennales, à Rege *Franciæ* per *Robertum* domini Papæ Legatum & *Ranulphum* [1] Comitem *Ceſtriæ* impetratas, conſenſit. Eodem anno *Otho*, ab Imperio judicio Eccleſiæ depoſitus, aſſociatis ſibi Duce *Brabantiæ* ac Comitibus nonnullis, cum *Philippo* Rege *Francorum* apud *Bovinas* congreſſus, & inferior factus ſuæ ſaluti conſuluit fugiendo. Capti ſunt à *Gallicis* in hoc prælio Comites *Ferrandus Flandrenſis*, *Willelmus de Longa ſpata Saresberienſis*, & *Reginaldus* de [2] *Dammartino Bolonienſis*, & alii multi Milites & Barones.

Obiit *Willelmus de* [3] *Glanvile*, Epiſcopus *Roffenſis*. *Ricardus* Decanus *Sarum* in [4] *Ciceſtrenſem*, & *Walterus* Cancellarius Regis in *Wigornienſem* Epiſcopos conſecrantur.

M. CC. XV.	INNOCENTII III 17.	FREDERICI II 4.	PHILIPPI VI 34.	JOANNIS 16.

OTHO adverſante ſibi fortuna poſt bellum quod ad *Bovinas* commiſſum eſt, in *Saxoniam* reverſus, privatam vitam toto ævo ſuo duxit in Ducatu, qui ſibi

1 *Comitem* abeſt ab *A.* 2 *Danmartino M.* 3 *Glawille A.* vulgo *Gilbertus Glanville.* 4 *Ciſtrenſem A.*

Pie moritur *Otho* Imp.

jure hereditario competebat. Tandem dyſenteriæ morbo laborans, convocatis Epiſcopis alioque Clero, inſtanter cum lacrymis abſolutionem ſuper ſua rebellione petiit, & accepit. Miles quidam *Anglicus*, dictus *Joannes de Bonavilla*, qui ſub iſto *Othone* pluribus militaverat annis, ſæpe de illo cum magna devotione referre ſolebat, quod cum inſtante morte viaticum recipere (quia nihil retinere poterat) non auderet, tamen corpus CHRISTI ad inſtantiam ejus, ut illud videret, allatum humiliter adoravit: [1] & cum quaſi amplexaturus brachiis expanſis, nudato pectori approximaret, hoſtia illa in loco ubi cor latuit ſubito facta apertura, intravit proſiliens de manibus Sacerdotis, & abſque omni cicatricis veſtigio recluſus eſt locus, ſicque decumbens ſpiritum reddidit.

Rex crucem ſuſcipit.

Fredericus Siciliæ Rex, qui [2] ad juſſum *Innocentii* Papæ *Maguntiæ* in Regem *Romanorum* fuerat coronatus, audita fuga *Othonis* apud *Bovinas*, collecto exercitu de partibus *Sueviæ* ubi tunc morabatur, [3] *Aquiſgranum* contendit, & civitatem obſidens tandem cepit; & in eadem octavo Calendas Auguſti in Regem *Romanorum* iterum coronatur. JOANNES Rex *Angliæ* una cum Comitibus *Ceſtriæ*, [4] *Derbeyæ*, aliiſque Nobilibus, crucem accepit à *Willelmo Londonienſi* Epiſcopo in Eccleſia *S. Pauli*, verum adverſante fortuna non licuit ei tam utili vacare propoſito, inſurgentibus contra eum Baronibus ſuis poſt Paſcha, eo quod libertates & jura ab eo petita, & ut dicebant promiſſa [5] non perſolverit nec impleverit in effectum: unde & per quendam Canonicum Regularem ipſum diffidarunt apud *Redingiam*, tertio Nonas Maii. JOANNES Rex *Willelmum de Longa Spata*, Comitem *Saresberienſem*, à *Gallicis* captum, mutatione *Roberti* filii Comitis *Droca*-

1 *Et* deeſt in *A.* Cod. *Mert.* legit: *Et tum.* 2 Adniſu *A. Mert.* vero habet *juſſu.* 3 *Aquis-Granu* M. 4 *De Rebeye A. Derby* M. 5 Non *perſolvit* nec *impleverat Id.*

rum

rum redemit, licet ex quibuſdam cauſis hoc prius facere renuiſſet. Civitas [1] *Londoniarum*, à Rege deficiens, decimo ſexto Calendas Julii ſe tranſtulit ad Barones. Rex JOANNES multos de Baronibus & Militibus in caſtro *Roffenſi*, quod ſibi poſt aliqualem obſidionem redditum fuerat, cepit, & ad caſtrum inſigne *de Corf* captivos tranſmiſit. Barones *Ludovicum*, Regis *Francorum* filium, in ſuum ſubſidium evocant, eidem, [2] Rege JOANNE expulſo, Regnum *Angliæ* promittentes. Eodem anno menſe Septembri multi viri nobiles [3] *Brabantini* & *Flandrenſes*, profuſis Regis *Anglorum* ſtipendiis [4] allecti, volentes transfretare in *Angliam*, paſſi naufragium inter fluctus periclitantur marinos.

Hoc anno menſe Novembri ſub Papa *Innocentio Lateranenſe* celebratur Concilium, in quo lata eſt ſententia excommunicationis in omnes, qui Regem *Angliæ* ſatagebant de Regno ſuo modo quolibet exturbare. *Raymundus* Comes *Toloſanus*, cum filio ſuo *Raymundo*, pravitate pollutus hæretica condemnatur. quem poſtmodum Rex *Francorum* expugnans, *Toloſanum* obtinuit Comitatum. Libellus de Trinitate, quem Abbas *Joachim* contra Magiſtrum *Petrum Lumbardum Pariſienſem* Epiſcopum edidit, reprobatur. [5] Damnatus eſt & [6] *Amalricus* quidam, cum ſua doctrina impia & perverſa. Aſſeruit namque ideas in mente Divina & creare, & creari: ideoque Deum dici finem omnium, quod omnia ſunt reverſura in eum, ut in Deo immutabiliter quieſcant, & unum individuum in eo atque incommutabile permanebunt. & ſicut alterius naturæ non eſt *Abraham*, alterius *Iſaac*, ſed unius ac ejuſdem; ſic dixit omnia eſſe unum, & omnia eſſe Deum. Dixit enim Deum eſſe eſſentiam omnium creaturarum, & eſſe omnium. Iterum dixit, quod ſicut lux non videtur in ſe, ſed in aere; ſic Deus nec ab homine, nec ab Angelo

Lateranenſe Concilium.

Amalricus damnatur.

1 *London* M 2 Expulſo *Joanne Id.* 3 *Brabacinii Id.* 4 Electi *Id.* 5 Damnatur *A.* 6 *Almaricus* quidam *Carnatenſis* M. f. pro *Carnotenſis*.

Digitized by Google

gelo videbitur, ſed tantum in creaturis. Iterum aſſeruit, quod ſi homo non peccaſſet, in duplicem ſexum partitus non fuiſſet, nec generaſſet, ſed eo modo quo Angeli multiplicati ſunt, multiplicati fuiſſent & homines. Et quod poſt reſurrectionem uterque ſexus adunabitur, ſicut (ut aſſerit) fuit prius in creatione: & talem dixit CHRISTUM fuiſſe poſt reſurrectionem. Qui omnes errores inveniuntur in [1] libro, qui intitulatur [2] Peri-Phyſeos: qui liber [3] *Pariſius* ponitur inter alios libros damnatos. Iſte *Amalricus* [3] *Pariſius* cum ſuis ſequacibus fuit combuſtus. Dixerit etiam inter alia, quod in caritate conſtitutis nullum peccatum imputabatur. unde ſub tali ſpecie pietatis ejus ſequaces omnem turpidinem committebant.

Et comburitur *Pariſiis.*

Inſtante tempore, quo Prælati ad [4] hoc Concilium ſe parabant, civis quidam *Toloſanus*, nomine *Petrus*, ſe & domos ſuas ædificiis ſpectabiles, quas habebat juxta caſtrum, beato *Dominico* obtulit, ut in eis cum ſibi adhærentibus habitaret. *Fulco* vero *Toloſanus* Epiſcopus, fidei zelator eximius, ſextam partem decimarum, de conſenſu Capituli, beato *Dominico* & ſuis, qui jam moribus Religioſorum ſe cœperant conformare, dedit, [5] ad libros & alia neceſſaria: ſperans ſe de eis habiturum fideles fidei pugiles ad hæreſes extirpandas. Cum hoc Epiſcopo beatus *Dominicus* Concilium adiit *Lateranenſe*, ut [6] confirmationem Ordinis à ſummo Pontifice impetraret, qui Prædicatorum diceretur & eſſet. Sed cum Papa ſuper hac petitione redderet ſe difficilem, viſum eſt ei nocte quadam, quod cum *Lateranenſis* Eccleſia minaretur ruinam, beatus *Dominicus* cadentem humeris ſuſtentavit, & à lapſu cohibuit, eam in ſtatu debito detinendo. qua viſione inclinatus eſt ad hoc, ut Ordinem confirmaret; mandavitque beato *Dominico*, ut ad Fra-

Multa S. *Dominico* conferuntur.

Confirmationem Ordinis petit *Dominicus.*

1 *Joannis Scoti. Acher.* in margine. 2 *Peri-Phyſeon* M. 3 *Pariſiis.* 4 Abeſt ab *A.* 5 *Et* libros & alia --- M. 6 Affirmationem M.

tres

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

tres ſuos rediens, de eorum aſſenſu Regulam aliquam eligeret approbatam.

M. CC. XVI.	INNOCENTII III 18.	FREDERICI II 5.	PHILIPPI VI 35.	JOANNIS 17.

INNOCENTIUS Papa, cum inter *Januenſes* & *Piſanos*, pro ſubventione Terræ ſanctæ, pacem intenderet reformare, [1] in itinere conſtitutus moritur [2] *Peruſii*, cum sediſſet annis decem & ſeptem, menſibus quatuor, diebus viginti tribus, & in Eccleſia *S. Laurentii* tumulatur. Hic inter alia fecit Hoſpitale Spiritus ſancti, & renovavit Eccleſiam *S. Sixti*. compoſuit & Decretales, Sermones, Librumque de miſera conditione humani generis, & multa alia glorioſa. Item dedit ſingulis Eccleſiis in *Roma* unam libram argenti, pro ſingulis calicibus [3] earum, quæ non habuerunt calices argenteos, tali pacto quod eos vendere non poſſent. Hujus temporibus *Livonia* converſa eſt ad fidem. Poſt mortem hujus *Innocentii* ſtatim electus eſt *Honorius* tertius, natione *Romanus*, qui & Decretales dicitur compilaſſe, & Eccleſiam *S. Laurentii* extra muros, [4] Baſilicamque, quæ Sancta Sanctorum dicitur, renovaſſe.

Innocentius III moritur.

Geſta ejus & ſcripta.

Livonia ad fidem converſa.

Gualo, Apoſtolicæ Sedis Legatus, tituli *S. Martini* Presbyter Cardinalis, venit [5] *Pariſius*, *Philippum* Regem ſtudioſe exhortans, ut filium ſuum *Ludovicum* à tranſitu in *Angliam* cohiberet: ſuper quo etiam nihilominus auctoritate Apoſtolica ipſum monuit *Ludovicum*, denuntians tam patri quam filio ſententiam excommunicationis, latam in *Lateranenſi* Concilio in omnes, qui [6] *Joannem* Regem *Angliæ*, ut a Regno dejicerent, expugnabant. *Ludovicus*, ſpreta monitione Legati, à cœptis nequaquam deſtitit; ſed apud [7] *Caleſium*, *Flandriæ* portum, claſſem coadunari præcepit, pro exercitu in *Angliam* [8] tranſportando. *Gualo* Legatus

1 In itinere *ad hoc* conſtitutus M. 2 *Pariſius Id.* ſed mendoſe. 3 Eorum *A.* 4 Baſilicamque Sanctorum M. 5 *Pariſios.* 6 *Joanni* Regi — repugnabant M. 7 *Kaleſium MS. Baleſium* M. 8 Transfretando *A.*

tus in *Angliam* tendens, & *Ludovicum* præveniens, ſategit inter Regem & Barones toto niſu pacem componere, licet fruſtra. In craſtino Aſcentionis *Ludovicus* naves conſcendens cum exercitu ſuo applicuit in [1] Inſula, quæ *Thanatos* appellatur; ubi recreatis aliquantulum militibus, feria ſecunda *Sandewycum* pervenit, concurrentibus ſibi ibidem Baronibus ſuæ partis & eum deducentibus uſque *Roffam*, cujus caſtrum redditum eſt eidem. Feria quinta in hebdomada Pentecoſtes veniens *Londonias*, cum proceſſione ſolemni receptus eſt in Eccleſia *S. Pauli*. ubi cum ſuſcepiſſet homagia civium, uſque *Weſtmonaſterium* tranſiens, ſuſcepit homagia Procerum adhærentium parti ſuæ; cum quibus progrediens cepit caſtra *Raygate*, [2] *Gildeforde*, *Fernaham*, civitatemque *Wintoniæ* in craſtino *S. Joannis* Baptiſtæ, & eodem die tam Regis quam Epiſcopi caſtra reddita ſunt eidem. revertendo cepit caſtrum de *Odiham*.

Ludovicus F. Regis Fr. Angliam ingreditur.

Gualo Legatus *Ludovico* plurimum conabatur obſiſtere, excommunicando & interdicendo; ſed parum proficere potuit, populo fere toto in Regis ſui odium nimium provocato. Interim JOANNES Rex, valido collecto exercitu, propoſuit cum *Ludovico* & ejus fautoribus prælio decertare: ſed in ipſo belli apparatu morbo correptus decubuit, & poſt paucos dies defungitur apud [3] *Newerk*, quarto decimo Calendas Novembris, cum regnaſſet annis decem & ſeptem, menſibus quinque, ac decem diebus. Sepultus eſt autem *Wigorniæ* coram altari magno in medio inter ſacroſancta corpora *Oſwaldi* & *Vulſtani*, Pontificum beatorum. Hic Rex Abbatiam *Ciſtercienſis* Ordinis in *Wintonienſi* diœceſi, quæ *Bellus-Locus* dicitur, & Monaſterium Virginum apud *Godeſtowe* in *Lincolnienſi* diœceſi, pro anima *Roſamundæ*, quæ aliquando patris ſui fuerat concubina, fundavit. propter quod putant nonnulli ad illum *Merlini* fatidici vaticinium referri, quo dixit: *Virginea munera*

Rex *Angliæ* defungitur.

1 Inſulam *Id.* 2 *Geldeforde MS. Gylford* & *Farnham* M. 3 *Neuwerke* M.

virginibus

virginibus donabit. Promerebitur inde favorem Tonantis, & inter beatos collocabitur.

Eodem anno beatus *Dominicus*, electa à Fratribus Regula beati *Auguſtini*, Doctoris eximii, *Romam* reverſus, defuncto Papa *Innocentio*, ab ejus ſucceſſore *Honorio* confirmationem Ordinis, qui Prædicatorum diceretur, obtinuit; cujus ipſe primus Fundator exſtitit, & Magiſter. Data eſt hoc anno Fratribus Eccleſia *S. Romani* in *Toloſa*, ubi & prima Domus Ordinis eſt fundata. Approbatio Ordinis *Dominic.*

Expliciunt Geſta JOANNIS *Regis* [1] Anglorum.

INCIPIUNT GESTA [2] TEMPORUM

HENRICI [3] TERTII

REGIS [4] ANGLORUM,

Qui fuit filius JOANNIS, *qui fuit quartus eorum Regum, qui à Comitibus* Andegavenſibus *duxerunt originem, ſecundum lineam maſculinam.*

HENRICUS filius [5] JOANNIS Regis, ex *Iſabella* filia Comitis *Engoliſmenſis*, annum ætatis decimum agens, poſt patrem defunctum, anno Domini M.CC.XVI ſublimatur in Regem: & præſentibus *Gualone* Apoſtolicæ ſedis Legato, cum Epiſcopis *Jocelino Bathonienſi*, *Willelmo Coventrenſi*, aliiſque Prælatis pluribus, Reginaque *Iſabella* cum Comitibus *Willelmo* Mareſcalli, *Willelmo de Ferrariis*, magnaque

---

1 Abeſt à Cod. *Mert.* 2 Deeſt in M. 3 Abeſt ab eod. 4 Omnia uſque ad, *Henricus* filius *Joannis* —— deſiderantur in M. 5 Ex —— filia *Id.*

alio-

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

aliorum Nobilium multitudine, per *Petrum Wintonienſem* Epiſcopum quinto Calendas Novembris, in die videlicet Apoſtolorum *Simonis* & *Judæ*, in Eccleſia beati *Petri* Monachorum *Glovernia* inunctus in Regem ſolemniter coronatur. *Ludovicus* Regis *Francorum* filius, cum jam caſtrum [1] *Dovoriæ* obſediſſet diebus quindecim, nihil proficiens *Londoniam* revertitur, ubi in die ſancti *Leonardi* redditur ei turris. Progreſſus vero de *Londonia*, caſtrum de [2] *Hertford* cepit in die Apoſtoli *Andreæ*, & caſtrum de [3] *Berchamſtede* in die Sanctæ *Luciæ*. Et exinde acceptæ ſunt treugæ inter Regem juvenem HENRICUM & *Ludovicum* uſque ad feſtum *Fabiani* & *Sebaſtiani* Martyrum beatorum, quibus firmatis, *Ludovicus* in *Gallias* transfretavit. Interim vero multitudo magna Baronum & Militum, rupto fœdere quo ſe *Ludovico* adſtrinxerant, ea mentis levitate qua à patre diſciverant, ad filium revertuntur.

Henricus III coronatur.

Barones ad *Henricum* revertuntur.

M. CC. XVII.	[4] HONORII III 1.	FREDERICI II 6.	PHILIPPI VI 36.	HENRICI III 1.

POST lapſum treugarum *Ludovicus* in *Angliam* rediens, & applicans *Dovoriæ*, caſtrum ejus obſedit; ſed intentione fruſtratus, uſque [5] *Windeleſoram* caſtrum inſigne contendit. Quod cum ad capiendum non proficeret, ordinatis dietis cum exercitu valido verſus *Lincolniam* dirigit iter ſuum. Sabbato vero in hebdomada Pentecoſtes, exercitus Regis juvenis, brevi tempore vehementer auctus, *Ludovico* in *Lincolnia* exiſtenti ſuperveniens bellum indixit. Igitur juxta civitatem graviſſimo conſerto prælio nutu Divino juveni Regi HENRICO ceſſit victoria & triumphus, fugiente *Ludovico* nempe cum ſuis. Interfecti ſunt de *Gallicis* Milites ut fertur quadringenti, inter quos cecidit nobilis ille Comes *Thomas de Perticis*, quem cum ex ſorore *Othonis*

Ludovicus à Regio exercitu prælio vincitur.

1 *Doverta A.* 2 *Herford A. Herteford* M. 3 *Berkamſted* M. 4 *Lucii A. minus recte.* 5 *Windelſoram A.* & M.

Impe-

Imperatoris utriuſque Regis *Francorum* ſcilicet & *Anglorum* conſanguineus eſſet, paci potius, quam bello in exheredationem ſanguinis, decuerat ſtuduiſſe. Feruntur etiam captivati quinquaginta duo Milites de complicibus *Ludovici*, de quorum numero erat *Gilbertus* [1] *de Clare*, vir inclytus, quem cepit *Willelmus* Mareſcalli, & *Gloverniam* deduci fecit cuſtodiæ mancipandum. cui poſtea, ſedatis rebus paceque reflorente, *Iſabellam* filiam ſuam matrimonio copulavit. Lapſis poſt hoc prælium diebus paucis, cæſus eſt ab *Anglicis* navalis exercitus *Ludovici*. Huic præerat [2] *Euſtachius* quondam ut fertur Monachus, qui ut [3] decebat apoſtatam, ſuam oſtendens inconſtantiam, ſæpe de uno Rege tranſiit ad alium; & tanquam de Monacho factus dæmoniacus, dolo, & perfidia plenus fuit. cujus caput abſciſſum, delatum eſt per diverſa loca *Angliæ* ſuper palum.

Ludovicus Londoniæ receptus, terra marique ſibi comperiens detrimenta augeri, adverſamque partem de die in diem roborari, pacem petiit neceſſitatis articulo compellente. Convocatis igitur ad præſentiam domini *Gualonis*, Apoſtolicæ ſedis Legati, Prælatis & Proceribus *Angliæ*, in quadam inſula juxta villam *de Kingeſtone*, per mediationem eorum pax & concordia in integrum reformatur. *Ludovicus* enim præſtito juramento, quod mandatis pareret Eccleſiæ, à ſententia excommunicationis abſolvitur. Sicque renuntians Regno *Angliæ* præſtitoque juramento, quod adepto Regno paterno, omnia per patrem ſuum Regibus *Angliæ* injuſte ablata reſtitueret, liber cum ſuis omnibus remeavit.

Pacem petit & obtinet *Ludovicus*.

Honorius Papa *Petrum*, [4] *Autiſſiodorenſem* Comitem, in Imperatorem *Conſtantinopolitanum* coronavit in Eccleſia *S. Laurentii* extra muros. Qui cum *Joanne de Columna*, Presbytero Cardinali, in *Græciam* transfretans, *Durachium* civitatem obſedit; ſed poſt non multos dies

Petrus Autiſſiod. fit Imperator *Conſtantin.*

1 *De Claro* M. 2 *Euſtacius* M. 3 *Idem* male habet, *dicebat*. 4 *Autiſiodorenſem* M.

Digitized by Google

à Duce ejus urbis *Theodoro* captivatur. Eodem anno inſurgentibus *Toloſanis* contra Comitem *Montis-Fortis*, beatus *Dominicus*, electo Fratre quodam nomine *Matthæo* in Abbatem, qui primus & ultimus fuit in Ordine, Fratres diſperſit; quoſdam mittens in *Hiſpaniam*, quoſdam vero *Pariſius*. Ipſe autem *Romam* adiens, domum Sororum apud ſanctum *Sixtum* inſtituit, ubi dum moram faceret, nepotem cujuſdam Cardinalis equo lapſum, factumque exanimem vitæ reſtituit: architectum quendam etiam, præcipitatum ad mortem, mirabiliter ſuſcitavit. Illis diebus morabatur in curia Magiſter *Reginaldus*, Decanus ſancti *Aniani Aurelianenſis*, Doctor Juris Canonici, qui beato *Dominico* admodum [1] familiaris, ingreſſum Ordinis vehementer habebat in voto; ſed intercedente ex cauſis dilatione, tam gravi [2] febrium vexatione correptus eſt, ut invaleſcente morbo relinqueretur à medicis penitus deſperatus. Qui, orante pro eo beato *Dominico*, vidit glorioſam matrem Dei ad ſe venire, comitantibus eam duabus virginibus admodum ſpecioſis: quæ extenſa manu virginea oculos ſibi & nares, oſque, renes ac pedes perunxit unguento quod ſecum attulerat ſalutari, verba proferens propria ad ſingulas unctiones. de quibus tantum illa retinuit, quæ ad renes dicebantur & pedes; quorum ad renes erant: *ſtringantur renes tui cingulo caſtitatis*; ad pedes vero: *Ungo pedes tuos in præparationem Evangelii pacis.* Tandem ei habitum, quo nunc utuntur Fratres, oſtendens ait: *Hic eſt habitus Ordinis tui.* Mane igitur facto, venienti ad ſe beato *Dominico* narravit per ordinem viſionem. Illa vero cœleſtis unctio virum ſanctum non modo celeriter ab æſtu febrium ſanavit, ſed & carnem ejus ſic ab ardore concupiſcentiæ temperavit, ut nec primus libidinis motus in ea (ſicut ipſe faſſus eſt poſtmodum) pullularet. Sanus autem effectus habitum Ordinis, qualem ſibi oſtenſum [3] viderat, ſuſcepit; & Deo

1 Familiaris *effectus* M. 2 Febris A. 3 M. male legit *fuerat.*

ſe totum offerens, profeſſionis vinculo *Dominico* ſe adſtrinxit. *Ricardus Ciceſtrenſis* Epiſcopus tranſlatus eſt uſque *Sarum*. obiit *Willelmus de Vernon* Comes *Devoniæ*.

M. CC. XVIII.	[1] HONORII III 2.	FREDERICI II 7.	PHILIPPI VI 37.	HENRICI III 2.

NOBILES multi *Francorum* & *Anglorum*, devotione allecti, peregrinationem *Jeroſolymitanam* ſunt aggreſſi; inter quos fuerunt *Ranulfus Ceſtriæ* & *Willelmus* [2] *Derebeyæ* Comites, viri ſtrenui & famoſi. *Joannes* Rex *Jeruſalem*, & Dux *Auſtriæ*, coadunato exercitu valido ex multitudine peregrinorum nationum diverſarum, civitatem *Damiatam* obſederunt. Ceperant autem prius cum labore maximo turrim quandam munitiſſimam, in alveolo fluminis ſitam. *Stephanus Cantuarienſis*, diu *Romæ* detentus, tandem impetrata licentia in *Angliam* rediit cum honore. Septimo Idus Julii, apud *Wigorniam*, beati *Vulſtani* Confeſſoris corpus venerabile in capſam transfertur argenteam. Circa feſtum Beati *Clementis* Martyris *Pandulfus* venit in *Angliam*, *Gualone* ad curiam revocato. *Simon* Comes *Montis-Fortis*, in obſidione *Tholoſæ*, ictu petrariæ percuſſus [3] decedit. *Ranulphus* quidam fit Epiſcopus *Ciceſtrenſis*. Beatus autem *Dominicus*, poſt receptionem fratris *Reginaldi*, profectus in *Hiſpaniam*, duas in ea domos Fratrum fundavit. Eodem anno, cum fratres miſſi [4] *Pariſius* ſtarent in quadam [5] domo conducta, inter domum Epiſcopi & domum Dei, Univerſitas attendens eorum religioſam converſationem, & vitam ſtudioſam acceptans, contulit eiſdem domum ſancti *Jacobi*, ubi nunc manent. cujus uſque in præſens penes ſe retinet patronatum.

1 Hic iterum *Lucii* habet *A*. & ſic deinceps eundem errat errorem uſque ad annum 1227. 2 *De Rebye A*. 3 Decidit M. 4 *Pariſios*. 5 Porta M.

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. CC. XIX.	HONORII III 3.	FREDERICI II 8.	PHILIPPI VI 38.	HENRICI III 3.

Jeruſalem capta & deſtructa.

URBS *Jeroſolymitana*, licet inexpugnabilis videretur, à *Coradino* filio [1] *Saphadini* capta eſt; cujus muros cum turribus evertit, & in lapidum acervos redegit: Templo tantum, & Turri *David* detulit, Dominicoque ſepulcro. Credunt namque Dominum JESUM magnum fuiſſe prophetam, & de virgine natum, ingentiaque miracula feciſſe, prout in eorum legitur *Alcorano*. Chriſtiani vero in obſidione *Damiatæ* frequentes dantes aſſultus, per totam æſtatem plurimum laborabant, proficientes parum aut nihil. In die vero decollationis ſancti *Joannis*, *Saraceni* copiam fecerunt pugnæ, in qua multi Chriſtianorum nobiles occiſi ſunt, & capti. Superveniente vero peregrinorum auxilio, quorum *Savaricus de Malo-Leone* erat Capitaneus, [2] reparatur obſidio. Nonis vero Novembris, annuente Domino JESU CHRISTO, & domino *Pelagio Albanenſi* Epiſcopo ſolerter agente, capitur *Damiata* in oculis Regis *Babylonis*, qui Divino terrore [3] percuſſus, milites Chriſtianos more conſueto aggredi non eſt auſus. Eſt autem *Damiata* civitas *Ægypti* maritima in terra [4] *Geſſen*, inter *Rameſſe* & * *Campotaneos* ſita, antemurale totius *Ægypti*, *Heliopolis* dicta olim.

Damiata capta à Chriſtianis.

Hoc anno *Willelmus* Mareſcalli ſenior defungitur, & in craſtino Aſcenſionis apud novum Templum *Londoniæ* ſepelitur. Hic prole felix, quinque habuit filios, quorum *Willelmus* fuit paternæ hereditatis ſucceſſor: & quinque filias, quarum ſeniorem *Matildem Hugoni Bigoth*, [5] ſecundam *Joannam Garino de Monte-Camiſii*, tertiam *Iſabellam Gilberto de Clare*, quartam *Sibillam Willelmo de Ferrariis* Comiti *Derebeyæ*, quintam *Evam Willelmo de* [6] *Brebuſe*, dum adhuc viveret, maritavit.

1 *Saladini A.* 2 Abeſt à M. 3 Perculſus *A.* 4 *Jeſſen* M. 5 Secundam *Joanni Garino* --- M. 6 *Brehuſſe* M. * *Campum Taneos Ach.* in Marg.

D. N. J C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

tavit. Ad quarum heredes, deficiente fratribus ſucceſſione, totius *Mareſcalliæ* [1] hereditas ampliſſima eſt devoluta.

M. CC. XX.	HONORII III 4.	FREDERICI II 9	PHILIPPI VI 39.	HENRICI III 4.

FREDERICUS, *Romanorum* & *Siciliæ* Rex, ab *Honorio* Papa in Baſilica *S. Petri* Apoſtoli, Imperiali diademate coronatur. In feſto Pentecoſtes Rex HENRICUS *Londoniis* coronatur. Treugæ quatuor annorum inter *Philippum Francorum* & HENRICUM *Anglorum* Reges, circa Cathedram *S. Petri*, pro *Pictavia* ſunt acceptæ. Hoc anno inchoatum eſt novum opus *Weſtmonaſterii*, cujus in propria perſona Rex [2] primum poſuit lapidem fundamenti. De ſingulis autem carucis *Angliæ* dati ſunt Regi duo ſolidi, pro [3] relevamine ſtatus ſui. *Stephanus Cantuarienſis*, crucem prædicans apud *Weſtmonaſterium*, canoniſationem *S. Hugonis Lincolnienſis* Epiſcopi publicavit, à Papa *Honorio* nuper factam. Nonis Julii corpus venerabile beati *Thomæ* Martyris, præſentibus HENRICO Rege & *Pandulfo* Apoſtolicæ ſedis Legato, cum multitudine Prælatorum & Procerum, tranſlatum [4] eſt, & in capſa pretioſa diligentiſſime collocatum. *Latini* qui morabantur in *Græcia*, detento adhuc in carcere *Petro* Imperatore, miſſis ſolemnibus Nuntiis ad filium ejus Comitem [5] *Namurcii*, ut veniret & eis imperaret ſuppliciter invitarunt. Qui honorem ſibi oblatum reſpuens, fratrem ſuum, *Henricum* nomine, ad eos tranſmiſit; quem illi gratanter admittentes, Imperiali honore & diademate ſublimarunt. Hoc anno ceperunt Chriſtiani civitatem *Ægypti Tanis*, non minori miraculo quam prius ceperant *Damiatam*. Hoc anno, in itinere peregrinationis *Jeroſolymitanæ*, *Henricus de*

Henricus iterum coronatur.

1 Hereditatis *A.* 2 Primam *A.* 3 Elevamine M. 4 Deeſt in *A.*
5 *Mamercii M.*

Boun

Boun Herfordenſis, & *Socrus de* [1] *Quenti Wintonienſis* Comites obierunt.

• In Ordine Prædicatorum cæperunt haberi Capitula generalia. quorum primum *Bononiæ* hoc anno ſub beato *Dominico* celebratur. Statutum eſt in hoc Capitulo, ne poſſeſſiones & reditus à modo reciperentur in Ordine, & quod illis renuntiarent, quas habebant in partibus *Toloſanis*: unde tria caſtra quæ beato *Dominico* pro ſuſtentatione Fratrum ſuorum [2] collata erant, data ſunt ſororibus Monaſterii *Pruliani*. Hoc anno Clerici, qui infra caſtrum Regis apud veterem *Sarum* manebant, una cum ſede Epiſcopali ad villam Epiſcopi, quæ nunc *Nova-Sarum* dicitur, & privilegio civitatis donata eſt à Rege HENRICO, transferuntur; procurante negotium Epiſcopo *Saresberienſi Ricardo*, & eodem Rege devotius annuente.

M. CC. XX. IX.	HONORII III 5.	FREDERICI II 1. 10.	PHILIPPI VI 40.	HENRICI III 5.

ISABELLA, mater Regis *Angliæ*, irrequiſito * filii vel conſilii ſui conſenſu, transfretans in *Galliam*, nupſit Comiti *Marchiæ*, filio *Hugonis Brun*, qui ſtatim quædam caſtra Regis in *Pictavia* in manu expugnans valida occupavit. Eodem anno *Willelmus de Fortibus*, Comes *de Alba-Marla*, in Comitatu *Lincolniæ* multos ad Rebellionem commovit: qui dum ad [3] pacem Regis venire contemnit, à domino *Pandulfo* Apoſtolicæ ſedis Legato excommunicationis ſententia innodatur. quem etiam Rex cum fautoribus ſubigens, quoſdam carcerali cuſtodiæ, quoſdam exſilio perpetuo condemnavit. Fuerunt quidam alii viri magni, qui munitiones, & caſtra, poſſeſſioneſque alias Regis [4] dominicas injuſto dominio uſurpabant: inter quos præcipui erant *Faukeſius de Breaute*, qui Comitatus *Northamptoniæ*, *Oxoniæ*,

Barones coacti reddunt Regi Comitatus & Caſtella.

1 *Quenu* M. 2 Collecta M. *male*. 3 Pedem M. 4 Deeſt in *A*.
* Filio M. *rectius, ut cenſeo*.

Bucking-

Bukinghamiæ, *Bedefordiæ* cum caſtris & foreſtis adjacentibus; *Petrus de Malo-Lacu*, qui caſtra *de* [1] *Corf* & *de Schirebourne*, cum Comitatibus *Somerſetenſi* & *Dorſetenſi*, cuſtodiis & foreſtis; *Philippus de Mark*, qui caſtra *de Notingham* & *de Pecto* cum Comitatibus *Notinghamiæ* & [2] *Derebeyæ* ac foreſtis; *Engelardus de* [3] *Ciconia*, qui caſtra *de* [4] *Windeleſore* & *de Odiham*, in Regis injuriam detinuerant, & nunc coacti ſunt omnia reſignare Regiæ voluntati. *Hubertus de Burgo*, Comes *Cantiæ*, ſororem Regis *Scotiæ* accepit uxorem; qui ob probitatem & fidelitatem eximiam cuſtos Regis juvenis & totius *Angliæ* Juſtitiarius factus eſt, omnium de Regno Majorum aſſenſu.

Pelagius Apoſtolicæ ſedis Legatus in Terra Sancta, in feſto Apoſtolorum *Petri* & *Pauli* cum magna parte exercitus verſus [5] *Babylonem* profectus, cum ad locum medium, ubi *Nilus* in tria magna flumina ſcinditur, veniſſet; occupato ponte [6] quem *Saraceni* conſtruxerant, in planitie littoris tentoria figi juſſit. *Soldanus* Chriſtianos ferventes eſſe attendens ad pugnam noluit aperto marte confligere, ſed ut exercitum affligeret inedia, prohibuit apportationem victualium, viarum aditibus undique cuſtoditis. Supervenit & inundatio *Nili*, quæ totam terram ubi erat exercitus Domini occupans, uſque ad genuum profunditatem reſolvit in cœnum. Quibus malis coacti ſunt Chriſtiani (ea pactione quod pars crucis Dominicæ quam Soldanus *Babylonis* & *Damaſci* aſportaverat de *Jeroſolymis*, eis redderetur, liberarenturque omnes Chriſtiani captivi, dato ſalvo conductu uſque *Achon*) *Damiatam Saracenis* reddere, [7] induciaſque in octo annos firmare. ſicque *Damiata*, capta cum ſumptu maximo & labore, & per annum à Chriſtianis poſſeſſa, in Nativitate Virginis glorioſæ *Saracenorum*

1 *Corſe* M. 2 *Dereberia A.* 3 *Siconia* M. 4 *Windeleſhora* & *Odiam* M. 5 *Babyloniam* M. 6 Quem *de navibus ---* M. *neſcio an melius.* 7 Indicias *quia* M.

dominio iterum eſt ſubjecta. Eodem anno *Tartari*, *Georgiam* & *Armeniam* majorem vaſtantes, ſuo eas dominio ſubjecerunt.

Adventus *Dominicanorum* in *Angliam*.

De ſecundo Capitulo generali Fratrum Ordinis Prædicatorum, quod ſub beato *Dominico* celebratum eſt *Bononiæ*, hoc anno miſſi ſunt Fratres Prædicatores in *Angliam*, qui numero tredecim, habentes Priorem Fratrem *Gilbertum de Fraxineto*, in comitiva venerabilis Patris domini *Petri de Rupibus*, *Wintonienſis* Epiſcopi, *Cantuariam* pervenerunt: [1]ubi cum ſe domino *Stephano Cantuarienſi* Archipræſuli præſentaſſent, audito quod Prædicatores eſſent, ſtatim Fratri [2]*Gilberto* impoſuit, ut coram ſe ſermonem faceret in Eccleſia quadam, in qua ipſemet propoſuerat eodem die prædicare. Cujus verbis admodum ædificatus Pontifex, toto ſuo tempore, religionem Fratrum Prædicatorum & officium proſecutus eſt gratia & favore. Progredientes autem Fratres de *Cantuaria*, venerunt *Londonias* in feſto Sancti *Laurentii*; & ulterius [3]*Oxoniam* in feſto Aſſumptionis Virginis glorioſæ, in cujus honore Oratorium conſtruxerunt: & habebant ſcholas illas, quæ nunc ſancti *Edwardi* dicuntur, in cujus Parochia locum acceperant, in quo tempore aliquo morabantur. Sed cum non eſſet opportunitas locum ſufficienter dilatandi, tranſtulerunt ſe ad locum à Rege eis conceſſum, ubi nunc habitant extra muros.

S. *Dominicus* obit.

Eodem anno octavo Idus Auguſti beatus *Dominicus*, Ordinis Prædicatorum inſtitutor, primuſque Magiſter, in conventu *Bononienſi* dies ſuos in bono, & annos ſuos complevit in gloria: acceptoque denario diurno, tanquam fidelis ſervus & prudens in gaudium Domini ſui fideliter introivit. cujus vitæ ſanctitatem in memoriam æternam miraculorum [4]gloria poteſtatur. Tranſitus autem ejus Fratri *Gualæ* Priori *Brixiæ*, qui poſtea fuit ejuſdem civitatis Epiſcopus, revelatus eſt per hu-

1 Ut cum ſedem M. 2 *Girberto A.* 3 *Oxoniis* M. 4 Gloriam M.

juſcemodi

juſcemodi viſionem. Eadem namque hora, qua beatiſſimi Patris anima migravit à corpore, ſicut poſtea compertum eſt, vidit aperturam in cœlo per quam dimittebantur candidæ ſcalæ duæ, quarum unius ſummitatem tenebat CHRISTUS Dominus, [1] alterius Mater ejus; Angeli autem lucis diſcurrebant [2] aſcendentes per eas: & ecce inter utramque ſcalam ſedes poſita erat in imo, & ſupra ſedem ſedens, & qui ſedebat ſimilis erat Fratri habenti faciem velatam capucio, quemadmodum in Ordine moris eſt Fratres mortuos ſepelire. Trahentibus autem ſcalas illas CHRISTO JESU & Matre, trahebatur & ſedes pariter cum ſedente, donec pſallentibus Angelis cœlo illatus eſt. Receptis igitur in cœlum ſcalis, & ſede cum eo qui in ſede fuerat collocatus, cœli apertura clauſa eſt. *Stephanus de* [3] *Faukenberge* factus eſt *Londonienſis* Epiſcopus.

M. CC. XX.	HONORII III	FREDERICI II	PHILIPPI VI	HENRICI III
II.	6.	2. 11.	41.	6.

STEPHANUS, *Cantuarienſis* Præſul, primum Concilium ſuum tenuit *Oxoniæ*. in quo Diaconus quidam apoſtata [4] convictus, degradatus eſt; & manui ſæculari traditus, flammis ultricibus eſt abſumptus. Ruſticus etiam quidam ſeipſum crucifigens, & ſtigmata vulnerum *Chriſti* ſuperſtitione quadam circumferens, perpetuo immuratur. Concilium *Oxonia.*

Hoc anno, in Capitulo Fratrum Prædicatorum generali tertio, quod [5] *Pariſius* celebratum eſt, ſucceſſor beati *Dominici* in Magiſterio Ordinis Fratrum Prædicatorum factus eſt frater *Jordanus*, natione *Teutonicus*, diœceſis [6] *Maguntinæ*; qui cum [7] *Pariſius* in ſcientiis ſæcularibus & præcipue in Mathematicis magnus haberetur, libros duos admodum utiles, unum de Ponderi- *Jordanus Dominici ſucceſſor.*

1 *Summitatem* alterius M. 2 Aſcendentes *&* *deſcendentes* per eas *Idem.* 3 *Faulenberge* M. 4 Convictus *&* degradatus eſt *Id.* 5 *Pariſiis.* 6 *Maguntia A.* 7 *Pariſiis.*

& alium de Lineis datis dicitur edidiſſe. Poſtea ad ſtudium Theologiæ ſe transferens, tandem ad prædicationem Fratris *Reginaldi*, de quo ſupra facta eſt mentio, Ordinem Prædicatorum ingreſſus in die Cinerum, dum Fratres illam Antiphonam, *Immutemur Habitu*, decantarent. Circa ea tempora multi viri ſcientia & ſanctitate illuſtres, abjectis ſæcularium divitiarum copiis, CHRISTUM pauperem imitari conantes, ad Prædicatorum & Minorum Ordines confluxerunt. Inter quos erant *Joannes de Sancto Ægidio*, & *Alexander de Hales*, Doctores in ſacra Theologia ambo, & *Anglici* natione: quorum *Joannes* in domo Fratrum Prædicatorum ſermonem faciens ad Clerum, cum ſuaſiſſet paupertatem voluntariam, ut verba ſua exemplo confirmaret, deſcendens de ambone, habitum Fratrum recepit, & eodem regreſſus ad [1] Clerum ſermonem explevit. Occaſione ejus habuerunt Fratres duas ſcholas infra ſepta ſua, reſumente [2] eo lectiones ſuas poſt Ordinis ingreſſum ad importunam inſtantiam auditorum. Suaviſſimus quippe Moralizator erat, ut ſatis conſiderare poterit, qui libros ejus inſpexerit manu propria emendatos. [3] Fuit nihilominus in arte Medicinæ expertiſſimus, utpote qui tam [4] *Pariſius*, quam in *Montepeſſulano* rexerat in eadem. De cujus curis & pronoſticationibus referuntur plurima admiranda. *Alexander* vero, qui Fratrum Minorum Ordinem ingreſſus eſt, ſummam Theologiæ illis temporibus perutilem conſcripſerat, cum diligentia maxima & labore. Obiit *Radulphus*, *Ciceſtrenſis* Epiſcopus.

Multi *Dominici* & *Franciſci* inſtituta arripiunt.

Joannes de S. Ægidio.

Alexander de Hales.

M. CC. XX. III.	HONORII III 7.	FREDERICI II 3. 12.	PHILIPPI VI 42.	HENRICI III 7.

JOANNES Rex *Jeruſalem* in *Italiam* veniens, filiam ſuam quam unicam habebat, heredem Regni, *Frederico* Imperatori matrimonio copulavit; de qua

1 Pulpitum M. 2 Deeſt in M. 3 Fit *Id.* 4 *Pariſiis.*

Impe-

Imperator filium [1] ſuum genuit, nomine *Conradinum*. Obiit *Philippus Francorum* Rex, cui filius *Ludovicus* ſucceſſit, qui cum uxore [2] *Blanca*, octavo Idus Auguſti, à *Guillelmo Remenſi* Archiepiſcopo inunctus, Regni diademate inſignitur. *Joannes* Rex *Jeruſalem* facta peregrinatione ad *S. Jacobum*, tranſiens per Regem *Caſtellæ*, ſororem ejus *Berengariam* accepit uxorem. [3] *Lewelinus* Princeps *Walliæ*, confœderato ſibi *Hugone de Laci* cum aliis quibuſdam, pacem *Angliæ* perturbavit, inquietando *Willelmum* Mareſcalli juniorem, Baroneſque alios Regi fideliter adhærentes. Quorum machinationes Rex collecto exercitu diſſipavit in brevi, & eos ad deditionem potenter coegit. *Henricus*, *Frederici* Imperatoris filius ex ſorore Regis *Aragoniæ*, puer decennis de mandato patris in Regnum *Alemanniæ* coronatur. Obiit *Simon* [4] *Exonienſis* Epiſcopus, cui *Willelmus de la* [5] *Bruere* ſucceſſit. *Walterus Mauclerck* fit Epiſcopus *Karleolenſis*, qui poſt aliquot annos, impetrata à domino Papa cedendi licentia, Ordinem Fratrum Prædicatorum ingreſſus eſt, nulla ſibi de Epiſcopatu proviſione penitus reſervata. Qui inter Fratres in Conventu *Oxoniæ* religioſa converſatione conſeneſcens, multa in ædificiis & aliis memoranda [6] reliquit. Obiit *Willelmus*, Epiſcopus *Ceſtrenſis*.

M. CC. XX. IV.	HONORII III 8.	FREDERICI II 4. 13.	LUDOVICI VIII 1.	HENRICI III 8.

LUDOVICUS *Francorum* Rex, poſtpoſito juramento quod olim in *Anglia* præſtiterat, cœpta patris contra Regem *Angliæ* proſequens, villam *S. Joannis Angeliaci* cepit, & per *Savaricum de Malo-Leone* caſtrum *de* [7] *Mordum* in *Pictavia* ſuæ commiſſum cuſtodiæ, ſalvo ipſo & ſuis, redditum eſt Regi *Francorum*. Obſedit etiam *Ludovicus Rupellam*, quam cum trecen-

Soluto fœdere *Ludovicus* Regis urbes & caſtra capit.

1 Abeſt a *Mert.* 2 *Blancha Id.* 3 *Lewlinus A.* & M. 4 *Oxonienſis A.* 5 *Brune* M. 6 Recluſit *Id.* 7 *Mordon* M.

tis militibus præfatus nuper intraverat *Savaricus*. Qui primo ſe viriliter defendentes etiam Regis exercitum pluries moleſtabant. Sed tandem reddita eſt villa *Francorum* Regi, *Savarico de Malo-Leone* in *Angliam* tranſfretante; qui cum inter navigandum cogitaret ſe haberi apud Regem *Angliæ* proditionis ſuſpectum, navem ſuam convertit in *Franciam*, & factus transfuga Regi *Ludovico* totaliter ſe ſubmiſit. Eodem anno *Faukeſius de Breaute*, contra Regem *Angliæ* inſurgens, caſtrum *Bedefordiæ* armis munivit & victualibus, viriſque ſtrenuis, & ad bella fortiſſimis. Quod cum Rex obſidione cinxiſſet, & in Aſſumptione Virginis glorioſæ violenter cepiſſet, omnes, qui illud contra voluntatem Regiam tenuerant, ſuſpendi fecit ad aliorum terrorem. *Faukeſius* vero, ſubito fortunæ ictu à ſumma opulentia dejectus, in tantam infra annum incidit egeſtatem, ut qui paulo ante ceteros *Angliæ* Proceres divitiarum gloria anteire videbatur, jam actus in exſilium tenuem in [1] *Galliis* quæritando victum, etiam capitis reclinatorium non haberet. Suppreſſis igitur per *Angliam* inimicis, cœpit Rex pacifice adminiſtrare Regnum; ſed nondum ei ad recuperanda perdita in partibus *Galliarum* ſuppetebat facultas. Hoc anno à Papa *Honorio* confirmatus eſt Ordo * Minorum.

M. CC. XX. V.	HONORII III 9.	FREDERICI II 5. 14.	LUDOVICI VIII 2.	HENRICI III 9.

Cruce ſignantur *Galli* adverſus *Albigenſes*.

LUDOVICUS *Francorum* Rex, Prælatique, ac Proceres quamplurimi in *Francia*, à domino [2] *Romano*, Diacono Cardinali, ſignum crucis accipiunt contra hæreticos *Albigenſes*. *Ricardus* Comes *Cornubiæ*, frater Regis, & avunculus ejus *Willelmus* Comes [3] *Sarum*, cum multis Proceribus in *Vaſconiam* proficiſcentes, proſpere res geſſerunt.

1 *Gallicis A.* 2 Deeſt in *A.* 3 *F. Sareſberienſis.* ita paſſim in hoc Chronico. *Ach.* in *Margine*, *quæ vera ſunt, ſed minus neceſſaria.* * *Meinimus T.*

M. CC.

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. CC. XX. VI.	HONORII III 10.	FREDERICI II 6. 15.	LUDOVICI VIII 3.	HENRICI III 10.

HONORIUS Papa moritur, & in *S. Mariæ* [1] Majoris Eccleſia ſepelitur. Hic Imperatorem *Fredericum*, quem coronaverat, ſibi rebellem comperiens, & Eccleſiæ *Romanæ* adverſarium, anathematizaverat, & ab ejus fidelitate Barones abſolverat. Huic ſucceſſit [2] *Hugolinus*, *Oſtienſis* Epiſcopus, apud *Septiſolium* electus, & *Gregorius* IX vocatus. Moritur *Ludovicus Francorum* Rex, & ſucceſſit eidem filius ejus *S. Ludovicus*, coronatus in Regem cum eſſet annorum quatuordecim. Moritur *Willelmus de Longa-Spata* primus, qui cum eſſet filius Regis HENRICI ſecundi nothus, donante [3] RICARDO duxit uxorem *Elam*, filiam & heredem *Willelmi* Comitis *Saresberienſis*; ex qua genuit *Willelmum de Longa-Spata* juniorem, & *Nicolaum* poſtea *Saresberienſem* Epiſcopum. Hic *Willelmus* in Eccleſia *Saresberienſi* eſt ſepultus. Obiit eodem anno Epiſcopus *Elienſis*, cui germanus Juſtitiarii *Huberti de Burgo* ſucceſſit.

Honorio III *ſuccedit Gregorius* IX.

Beatus *Franciſcus*, poſt diutinos vitæ præſentis labores, ſolutis carnis vinculis, ad cœleſtia Regna migravit; cujus animam unus ex Fratribus, lunæ menſuram habentem & quaſi ſolis non modicam claritatem, cœli ſecreta penetrantem [4] adſpexit. Diſcordia orta eſt inter Regem & Barones propter *Hubertum de Burgo*, quem Barones ab officio dejicere, Rege contradicente, volebant. HENRICUS fratri ſuo *Ricardo* in *Vaſconia* moranti, quingentos tranſmiſit *Walenſes*, & pecuniæ magnam ſummam. Obiit *Ricardus de* [5] *Martus*, Epiſcopus *Dunelmenſis*.

B. Franciſcus moritur.

1 Abeſt à *Mert.* 2 *Bugolinus Id.* 3 Rege *Ricardo Id.* 4 Neſcio quo caſu *appetit* in Cod. *Mert.* irrepſit. 5 *Mari M.* vulgo *Mariſco.*

M. CC.

Digitized by Google

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. CC. XX. VII.	GREGORII IX I.	FREDERICI II 7. 16.	LUDOVICI IX I.	HENRICI III II.

LUDOVICUS *Francorum* Rex, de conſilio *Blanchæ* matris ſuæ, Epiſcopos & Milites in terram *Albigenſium* miſit, per [1] quos urbem *Toloſam* cum toto obtinuit Comitatu. *Ela* Comitiſſa *Sarum*, relicta *Willelmi de Longa-Spata*, Monachos *Cartuſienſes*, fundatos per maritum ſuum apud *Heytrop*, tranſtulit uſque *Hentonam Bathonienſis* diœceſis *.

M. CC. XX. VIII.	GREGORII IX 2.	FREDERICI II 8. 17.	LUDOVICI IX 2.	HENRICI III 12.

Stephanus Cant. Biblia in Capitula diſtinxit.

FREDERICUS Imperator *Saracenos*, per diverſa loca *Siciliæ* diſperſos, in locum unum *Apuliæ* congregans, civitatem unam ex ipſis, quæ [2] *Luceria Saracenorum* dicitur, tributariam ſibi fecit. Obiit *Stephanus, Cantuarienſis* Archiepiſcopus. Hic ſuper totam Bibliam Poſtillas fecit, & eam per Capitula, quibus nunc utuntur moderni, diſtinxit. qui dum [3] *Pariſius* in Theologia regeret, factus tituli *S. Chryſogoni* Presbyter Cardinalis; demum factus Archiepiſcopus inter alia bona quæ fecit, etiam pulcram aulam, quæ eſt in palatio *Cantuariæ*, ædificavit. Fratres Prædicatores, habito *Bononiæ* generaliſſimo Capitulo, immutabili firmarunt decreto, ne reditus & poſſeſſiones in Ordine admittantur. Hoc anno, menſe Auguſto, beatus *Franciſcus* Sanctorum catalogo adſcriptus eſt à Papa *Gregorio*; cujus, antequam eſſet Papa, tutor fuerat & [4] protector.

1 Quos *Monachos* M. 2 *Luceia MS. Lucrecia* M. 3 *Pariſiis.* 4 Procurator M. * Addit Cod. *Mert.* verba ſequentia: *hoc anno* Petrus Wintonienſis *iter ſuum* Jeroſolymitanum *arripuit.*

M. CC.

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. CC. XX. IX.	GREGORII IX 3.	FREDERICI II 18.	LUDOVICI IX 3.	HENRICI III 13.

GREGORIUS Papa Imperatorem *Fredericum* excommunicavit, & per totam Chriſtianitatem excommunicatum denuntiari præcepit. Eadem tempeſtate beatus *Antonius* de Ordine Minorum, & *S. Elizabetha* filia Regis *Hungariæ*, uxor Landegravi *Thuringiæ*, ſanctimonia vitæ clarent. *Robertus de* [1] *Bingham* factus eſt Epiſcopus *Saresberienſis*. *Ricardus* Magnus conſecratus eſt apud *Cantuariam*, Epiſcopus futurus *Cantuarienſis*. Abbas *S. Eadmundi* factus eſt Epiſcopus *Elienſis*.

M. CC. XXX.	GREGORII IX 4.	FREDERICI II 19.	LUDOVICI IX 4.	HENRICI III 14.

IMPERATOR *Fredericus* Nuntios miſit ad Soldanum *Babyloniæ*, per quos fama erat quod cum eo amicitias contraxiſſet. Fratres Prædicatores cœperunt in *Anglia* Capitula provincialia tenere; quorum primum eſt *Oxoniæ* celebratum. HENRICUS *Anglorum* Rex transfretavit in *Britanniam*, ſuadente Duce ejuſdem *Petro*, ut à Rege *Francorum* terras per patrem ejus & avum ſibi & progenitoribus ſuis injuſte ablatas repeteret. Qui die, quo naves adſcenſurus erat, pauperes & infirmos humiliter viſitans, leproſoſque deoſculans, largas eis eleemoſynas erogavit.

Henricus terras ſuas in *Gallia* repetit.

M. CC. XXX. I.	GREGORII IX 5.	FREDERICI II 20.	LUDOVICI IX 5.	HENRICI III 15.

IMPERATOR *Fredericus* in Terram ſanctam proficiſcitur, durante adhuc in eum ſententia excommunicationis, majorem deſolationem quam conſolationem afferens terræ [2] eidem. HENRICUS Rex *An-*

Sed fruſtra.

1 *Bingeham A.* 2 Eodem M.

gliæ,

gliæ, intento ſuo fruſtratus, de *Britannia* in *Angliam* remeavit. Obiit hoc anno *Willelmus Mareſcalli* junior, cui ſucceſſit in hereditate *Ricardus* ejuſdem germanus. *Ricardus* frater Regis deſponſavit Comitiſſam *Gloverniæ*, [1] ſororem *Willelmi Mareſcalli*, marito ejus *Gilberto* anno præcedenti defuncto. Obiit hoc anno *Ricardus Cantuarienſis* Archiepiſcopus de curia redeundo.

M. CC. XXX.	GREGORII IX	FREDERICI II	LUDOVICI IX	HENRICI III
II.	6.	21.	6.	16.

IMPERATOR *Fredericus* de Terra ſancta rediit, initis cum *Saracenis* treugis decem annorum. *Hugo de Burgo*, Comes *Cantiæ*, quibusdam gravibus contra eum propoſitis, carceri mancipatur. Clarebat his temporibus in *Anglia* Magiſter *Eadmundus de* [2] *Abindonia*, Cancellarius *Saresberienſis*, vir ſapientia & ſanctitate inſignis, cui dominus Papa, ob famam ſapientiæ & doctrinæ ejus, prædicationem crucis commiſit; concedens ei, ut procurationes de Eccleſiis, in quibus prædicaret, poſſet accipere. Sed vir Dei uti noluit iſta poteſtate. Obiit *Ranulphus*, Comes *Ceſtrenſis*. *Ela*, Comitiſſa *Saresberienſis*, fundavit Abbatiam Canoniſſarum de [3] *Lakok*, *Saresberienſis* diœceſis.

Eadmundus de Abindonia claret.

M. CC. XXX.	GREGORII IX	FREDERICI II	LUDOVICI IX	HENRICI III
III.	7.	22.	7.	17.

GREGORIUS Papa beatum [4] *Dominicum*, qui primus Ordinem Prædicatorum inſtituit, catalogo Sanctorum adſcripſit. cujus corpus eodem anno, in Capitulo Fratrum generali *Bononiæ*, præſentibus Archiepiſcopo *Ravennate* aliiſque quatuor Epiſcopis, ac poteſtate *Bononienſi* cum multitudine civium, in eminen-

1 Priorem M. 2 *Habingdonia* M. 3 *Lacok Id.* 4 En meſme le temps, que Seint *Dominic* eſtoit en *Eſpayne*, & en *Tholouſe*, & en *Lombardie*, eſtoit en *Thuſcane* Seint *Frauncez*, mout renome de ſeintete *T*.

tiorem

tiorem tranſlatum eſt locum. In cujus ſanctitatis teſtimonium, ſublato quo tegebatur corpus ejus lapide, tanta emanavit odoris fragrantia, ut non tam ſepulcrum quam cella videretur aromatum patuiſſe. nec ſolum oſſibus aut pulveri ſacri corporis vel capſæ inerat, verum etiam in re circumquaque congeſta, ita ut ad longinquas poſtmodum regiones delata odorem ipſum longo tempore retineret. [1] Fratrum vero manibus, maxime aliquid de ſacroſanctis reliquiis tangentibus, ſic inhæſit, ut quantumcunque lotæ, vel etiam confricatæ, per plures dies conſervatæ fragrantiæ teſtimonium præſentarent.

Ricardus Mareſcalli, contra Regem inſurgens, *Walliam* commovit ad guerram; qui etiam *Hubertum de Burgo*, qui de caſtro *de* [2] *Deviſis* evaſerat ad Eccleſiam, ut captum in *Walliam* ſecum duxit. Hic etiam in *Hibernia* contra Regem conſurgens, conſilio *Galfridi de Mariſco* [3] occiditur, & in Fratrum Prædicatorum Eccleſia apud *Kilkenniam* ſepelitur. cui ſucceſſit in Comitatu *Gilbertus* ejuſdem germanus.

Ricardus Mareſcallus contra Regem inſurgit.

M. CC. XXX. IV.	GREGORII IX 8.	FREDERICI II 23.	LUDOVICI IX 8.	HENRICI III 18.

LUDOVICUS *Francorum* Rex [4] *Margaretam*, filiam Comitis *Provinciæ*, accepit uxorem. *Theobaldus* Comes *Campaniæ*, avunculo ſuo Rege [5] *Navarræ* ſine herede de corpore ſuo defuncto, ſucceſſit in Regnum. Magiſter *Eadmundus* de [6] *Abindonia*, in *Cantuarienſem* Archiepiſcopum electus, à ſummo Pontifice confirmatur, & à ſuis Suffraganeis conſecratur. Obiit *Hugo*, Epiſcopus *Lincolnienſis*.

1 Noſtrum M. 2 *Diviſes A.* 3 *Deceptus* occiditur M. 4 *Marguaretam Id.* 5 *Navaria* M. 6 *Habingdonia Id.*

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. CC. XXX. V.	GREGORII IX 9.	FREDERICI II 24.	LUDOVICI IX 9.	HENRICI III 19.

IMPERATOR *Fredericus* ſororem HENRICI Regis *Anglorum*, nomine *Iſabellam*, uxorem accepit. Fames admodum magna invaluit in *Gallia*, maxime in partibus *Aquitaniæ*; ita ut homines herbas campeſtres, ſicut animalia bruta, comederent. HENRICUS Rex *Anglorum Alianoram*, filiam ſecundam Comitis *Provinciæ*, apud *Cantuariam* deſponſavit.

Henricus R. *Alianoram* deſponſat.

M. CC. XXX. VI.	GREGORII IX 10.	FREDERICI II 25.	LUDOVICI IX 10.	HENRICI III 20.

[1]PETRUS *de Monte*, Rex [2] *Haſſatinorum*, miſit in *Franciam* Nuntios, ut per eos occideretur Rex *Ludovicus*; ſed poſtea facti pœnitens, per alios Nuntios Regem ipſum de prioribus præmunivit. Fratres Prædicatores *Pariſius*, hoc anno, ſecundum Capitulum generaliſſimum habuerunt; poſt quod uſque in præſens non eſt aliquod celebratum. *Ela Saresberienſis* Comitiſſa, ſpreto ſæculo, habitum Canoniſſarum apud [3] *Lakok* accepit; inter quas effecta eſt poſtea Abbatiſſa. Ad prædicationem cujuſdam Fratris Prædicatoris *Wintoniæ*, in præſentia Regis & Baronum, *Ricardus* frater Regis & Comes Mareſcalli [4] *Gilbertus*, cum multis aliis, crucis characterem ſuſceperunt. Obierunt hoc anno *Henricus* [5] *Roffenſis*, *Willelmus de Bleis Wigornienſis*, *Thomas de Blundeſwik Norwicenſis* Epiſcopi.

M. CC. XXX. VII.	GREGORII IX 11.	FREDERICI II 26.	LUDOVICI IX 11.	HENRICI III 21.

JOANNES *Scotus* ultimus Comes *Ceſtriæ* moritur, & deficiente herede devolutus eſt in poſſeſſio-

1 *Erratum pro Vetus*. Manus recentior, *Lelandiana* ſimilis, ad oram Cod. noſtri. Item *Archerius* in margine. *Notus* M. 2 *Haſſaſinorum* A. 3 *Lacok* M. 4 *Gilebertus* A. 5 *Roſſenſis* A.

nem

nem Regiam Comitatus. Multi de Regno *Franciæ* nobiles, quorum Capitaneus *Theobaldus Navarrorum* Rex efficitur, adeunt Terram ſanctam. Frater *Jordanus*, Magiſter Ordinis Prædicatorum ſecundus, in Terram ſanctam tendens, pro perituris æterna, & pro terrenis cœleſtia commutavit. Cujus dum viveret tanta erat in labiis diffuſa gratia, ut de verbis, quæ procedebant de ore ejus, vix auditores poſſent ſatiari. Miraculis quoque poſt mortem claruit plurimis, de quibus ad ædificationem Legentium duo ſufficit annotare. Magiſter iſte dum viveret, in quodam Monaſterio Sororum Ordinis, quandam excellentis vitæ Sororem inſtituerat Prioriſſam, quæ poſtea percuſſa paralyſi, facta impotens, in lecto continue decumbebat. propter quod inſtantiſſime petebat per Superiores ſuos, ab officio quod exſequi non poterat abſolvi; ſed reclamante Conventu, cui videbatur utilior ſic languida, quam alia quæcunque, non potuit obtinere. Auditis itaque miraculis multis, quæ ad invocationem nominis Fratris *Jordani* in diverſis partibus contigerant, Conventu [1] perſuadente fecit ſe in geſtatorio quodam ad Eccleſiam à Sororibus deportari. Deinde, emiſſis Sororibus, devote rogavit Fratrem *Jordanum*, quem indubitanter credebat regnare cum CHRISTO, ut ſibi impetraret à Domino, vel ab hac vita celeriter exui, vel ab officio per Superiores ſuos abſolvi, vel ſibi ſanitatem conferri, per quam fieret idonea ad [2] impoſitum officium exſequendum. Moxque ſenſit quandam virtutem ſibi Divinitus infuſam, qua confortata primo pedem unum, deinde alterum extra geſtatorium cœpit ponere; tandem erecta cœpit per chorum ambulare, quaſi an vere eſſet ſanata tentaret. Deinde audita nola refectorii, ſentiens ſe greſſu firmatam, proceſſit obviam Conventui cantando *Miſerere* ad Eccleſiam venienti. Quam juniores primo occurrentes mirabantur, ſi Prioriſſa eſſet, quæ ſic ambularet erecta. Cantoriſſa

Jordani Præd. Magiſtri acta percurruntur.

1 Prudente MSS. 2 Impoſitum *ſibi* officium M.

vero certis perpendens indiciis miraculum quod contigerat, omiſſo Pſalmo *Miſerere*, *Te Deum* altiſſima voce [1] intonavit. Commoti vicini altitudine cantus inſueti conveniunt, & cognita re geſta, Deum cum eis pariter laudaverunt.

In *Praga* vero, quæ eſt Metropolis *Boëmiæ*, uxor cujuſdam nomine *Elizabeth* imprægnata, cum poſt tempus aliquod more mulierum gravidarum animatum ſenſiſſet fœtum, tamen appropinquante hora partus, nullum motum fœtus ſenſit per triduum ante partum. Unde multum conſternata, cum in pariendo graviter laboraret, devovit infantulum, ſi maſculus eſſet Fratri *Jordano*; affirmans impoſſibile eum non eſſe virum ſanctum, qui tanta puritate vitæ & doctrinæ, ut audiverat, claruiſſet. ſi autem femina foret devovit eam Sanctæ *Elizabeth*, quæ à Papa *Gregorio* canonizata fuerat tunc de novo. Denique natus eſt infans maſculus, ſed mortuus: quod ut certius experirentur obſtetrices, cum eſſet tempus hiemale, in aqua frigidiſſima puerum poſuerunt; ſed nec ſic in eo percipere potuerunt aliqua ſigna vitæ. Super quo mater inconſolabiliter ejulans à medio pæne noctis ad orationem converſa, continue adſpici faciens infantem, beati *Jordani* patrocinium invocavit. Cum autem dieſceret, apparuit infans vivus, pro quo Deo & *S. Jordano* gratias agens, in teſtimonium miraculi, ipſum infantem in baptiſmate *Jordanum* conſtituit appellari.

Obiit *Ricardus*, *Dunelmenſis* Epiſcopus. [2] *Otho* Legatus venit in *Angliam*. Data eſt hoc anno [3] Regi triceſima pars bonorum.

M. CC. XXX. VIII.	GREGORII IX 12.	FREDERICI II 27.	LUDOVICI IX 12.	HENRICI III 22.

ROBERTUS, germanus Regis *Franciæ*, *Atrebatenſis* Comes efficitur. *Otho*, Apoſtolicæ ſedis

1 Inchoavit M. 2 *Othus* M. 3 Regi *à Clero & populo* triceſima --- . *Id.*

Legatus

Legatus in *Anglia*, cum in Abbatia *de Oſeneya* juxta *Oxoniam* receptus fuiſſet, à Scholaribus *Oxoniæ* obſeſſus & inſultum paſſus, ad Campanile transfugit. qui poſtea *Londoniis* in Scholares *Oxoniæ* ſententiam excommunicationis fulminavit, Studiumque diſperſit. Unde factum eſt, ut quidam villam *Northamptoniæ*, quidam novam civitatem [1] *Sarum* elegerint ad ſtudendum.

Otho Legatus in Anglia.

Obiit [2] *Alexander*, *Ceſtrenſis* Epiſcopus. qui cum aliquando *Toloſæ* in Theologia regeret, ex viſione ſeptem ſtellarum ſibi dormienti oſtenſarum, beatum *Dominicum* cum ſex ſociis Scholas ſuas quodam die intrantem cognovit. Qui cum ſuper Pſalterium Poſtillas ſcriberet, ſuper illum verſum: *Miſericordia & veritas obviaverunt ſibi, juſtitia & pax oſculatæ ſunt*, talem ponit narrationem: *Scholaris quidam* Bononienſis *bene inſtructus, ſed vanitati admodum deditus, quadam nocte vidit in ſomnis ſe in quodam campo tempeſtate nimia comprehenſum. Confugiens vero ad quandam domum, dum ibi pulſat ut recipiatur à domina domus, hujuſcemodi audivit reſponſum: Ego juſtitia hic habito, & quia tu juſtus non es, nequaquam intrare poteras domum meam. Dolens ille aliam domum conſpexit, ad quam cum fugiſſet, ſic eum allocuta eſt domina domus illius: Ego veritas hic habito, nec te volo recipere, quia non diligis veritatem. Diſcedens itaque venit ad domum tertiam, à cujus domina hæc audivit: Ego ſum pax, quæ te non admitto, quia* non eſt pax impiis dicit Dominus, *ſed tantum hominibus bonæ voluntatis.* [3] *Verum quia* cogito cogitationes pacis & non afflictionis, *conſilium utile tibi dabo. Ultra me habitat ſoror mea, quæ miſeris ſolet præſtare auxilium: accede ad eam & monita ejus comple. Accedenti itaque ad do-*

Alexandri Ceſtrenſis Poſtillæ.

1 *Sareſberienſem Achet.* 2 Magiſter *Alexander Mert.* 3 *Rerum qua cogito M.*

mum

Digitized by Google

mum quartam occurrit miſericordia, ſic enim vocabatur domina domus, & petenti hoſpitium [1] *hæc reſpondit*: ſi ab imminente tempeſtate ſalvari deſideras, vade ad Sanctum *Nicolaum* ubi habitant Fratres Prædicatores, & invenies ibi ſtabulum pœnitentiæ, & præſepe continentiæ, & pabulum doctrinæ, & aſinum ſimplicitatis, & bovem diſcretionis, & *Mariam* illuminantem, & *Joſephum* proficientem, & JESUM puerum te ſalvantem. *Hæc cum evigilaret cum devotione ruminans, valde* [2] *compunctus, quod ſibi conſultum fuerat mox implevit.*

Eadmundus, *Cantuarienſis* Archiepiſcopus, *Romam* adiit. Obiit [3] *Petrus*, *Wintonienſis* Epiſcopus.

M. CC. XXX. IX.	GREGORII IX 13.	FREDERICI II 28.	LUDOVICI IX 13.	HENRICI III 23.

Edwardus Regis Filius naſcitur.

CORONA Domini ſpinea [4] allata eſt in *Franciam*. HENRICO Regi *Angliæ* natus eſt filius, quem ab *Othone* Legato baptizatum, in honoremglorioſiſſimi Confeſſoris & Regis *Edwardi*, *Edwardum* vocavit. *Ricardus* Regis *Angliæ* germanus, Comes *Pictaviæ* & *Cornubiæ*, una cum *Willelmo de Longa-* [5] *Spata* in Terram ſanctam profectus, exercitum *Francorum* invenit ſub Rege *Navarræ Theobaldo* plurimum deſolatum, qui ſtatui terræ plurimum compatiens, cum *Saracenis* treugas iniit, Chriſtianis, qui captivi tenebantur, omnibus liberatis. Comes [6] *Kantiæ Hubertus*, judicio contra eum procedente, quatuor caſtra, videlicet [7] *Blancum* caſtrum, *Groſmundum*, [8] *Chenefreth* atque [9] *Hatfelde* Regiæ dominationi cogitur reſignare. *Simon de Monte-Forti*, filius *Simonis* Comitis, cujus ſupra fecimus mentionem, Reginam *Blancam*, Regis

1 Hoc *A.* 2 Compunctionis M. 3 *Peres de la Roche T.* 4 Hanc vocem non agnoſcit M. 5 *Spatha A.* 6 *Cantia* M. 7 *Blaricum A. Blanchum* M. 8 *Senefreth* M. 9 *Attefelde* M.

Fran-

Francorum matrem, ſibi timens offenſam aufugit in *Angliam*, ubi gratioſe receptus à Rege, *Leiceſtriæ* obtinuit Comitatum cum Seneſcallia *Angliæ*; & Regis ſororem, quæ prius caſtitatem publice voverat in manu Epiſcopi, uxorem accepit. Qui etiam poſtea Seneſcallus *Vaſconiæ* factus, Regem *Angliæ* induxit, ut terram *Baſclorum*, cujus caput eſt civitas [1] *Baiona* & olim Regnum fuerat, recognoſceret de Feodo Regis *Franciæ*, ut ſic Regis *Caſtellæ* actionem excluderet, qui terram illam ad Feodum Regni *Hiſpaniæ* aſſeruit pertinere.

M. CC. XL.	GREGORII IX 14.	FREDERICI II 29.	LUDOVICI IX 14.	HENRICI III 24.

FREDERICUS Imperator, Romipetis ponens inſidias, *Jacobum Præneſtinum* Epiſcopum de *Francia* & *Othonem* Diaconum Cardinalem de *Anglia* ad Curiam revertentes capi fecit, & in cuſtodia detineri. *Gregorius* Papa, cum Concilium tenere voluiſſet, captis per diverſas partes Prælatis ab Imperatoris fautoribus, à ſuo propoſito impeditur. Inter quæ mala, ad extremam horam veniens, in Domino obdormivit. Iſte *Gregorius*, cum aliquando ab Imperatore, qui tunc ex magna parte patrimonium [2] Eccleſiæ occupaverat, obſederetur in urbe, videns *Romanos* pæne omnes per pecuniam eſſe corruptos, exhibens capita Apoſtolorum, proceſſionemque à *Laterano* ad Sanctum *Petrum* faciens, animos *Romanorum* ſic revocavit, ut contra Imperatorem fere omnes acciperent ſignum crucis. Quo audito Imperator, qui jam ſe intraturum urbem credebat, timens ſibi, ab urbe longius retroceſſit. Hic etiam Papa, per Fratrem *Raymundum* de Ordine Prædicatorum, Capellanum ſuum, ex plurimis voluminibus Decretalium compilavit volumen unum; mandans ubique Doctoribus illo uti. Fuit [3] hic *Raymundus Catalanus* natione, qui, ante ingreſſum Ordinis, in Jure Canonico *Bononiæ* rexerat excellenter.

Imperator Papam perſequitur.

Decretales in unum volumen redacti.

1 *Barona* M. 2 Eccleſiæ *Romanæ* A. 3 Deeſt in A

lenter. Poſt Ordinis vero ingreſſum, à domino Papa *Gregorio* familiariter recollectus, Capellanus ejus efficitur ac Pœnitentiarius, petitionumque pauperum expeditor; qui tandem, cum difficultate obtenta licentia redeundi ad terram ſuam, refutato in eadem Archiepiſcopatu, poſt fratrem *Jordanum* Magiſter effectus eſt Ordinis Fratrum Prædicatorum. qui, ut rigor Ordinis etiam in minimis ſervaretur (attendens quod *qui minima negligit, paulatim decidit*) appoſuit magnam curam. Scripſit Summam de caſibus, Confeſſoribus perutilem, ac Conſtitutiones Ordinis Prædicatorum, quæ prius ſub confuſione habebantur, ſub certis diſtinctionibus & titulis poſuit. Poſt biennium vero, ob impotentiam Magiſterio cedens, in Conventu *Barchinonæ* conſenuit; tanta Religionis ſanctitate pollens, ut poſt mortem miraculorum gloria habitus ſit inſignis.

Quæ ſcripſerit *Raymundus Catalanus.*

Cometa apparuit hoc anno, verſus Orientem dirigens comam ſuam. Beatus *Eadmundus*, *Cantuarienſis* Archiepiſcopus, in *Galliis* apud villam, quæ dicitur *Seyſi* ægrotans, tandem præſentem miſeriam exuens, ad æternæ viriditatis paſcua introivit, ubi ſequens agnum Dei quocunque ierit, agonis ſui palmam accepit. Hic à pueritia, per ſanctiſſimam matrem ſuam à mundi deliciis abſtractus, jejuniis & vigiliis vacare, ac ad carnem uti [1] cilicio informatur: qua inſtillante, tantam nominis CHRISTI dulcedinem in tenella ætate [2] pie biberat, ut proficiens virtutibus eam in ſenectute altiſſime retineret. Doctor vero Theologiæ factus *Oxoniæ*, quamvis multis legendo proficeret, tamen aſſiduis prædicationibus, quibus plurimum vacabat, multo plures ad Dominum attrahebat. In comitiva ſua Fratres Prædicatores habebat continue, quorum unus valde ſenex & religioſus, hoc de eo nobis audientibus referre ſolebat. Cum die quadam hoſpites magni ad menſam Archiepiſcopi invitati fuiſſent, & ipſe ad prandium præ-

1 Cicilio *A.* 2 Prabiberat *Id.*

ter

ter ſolitum tardaret venire, Magiſter *Ricardus* Cancellarius ejuſdem, qui familiarior ei erat inter ceteros, ad Capellam, in qua orare ſolebat, ut eum vocaret acceſſit; apertoque aliquantulum oſtio introſpiciens, vidit eum per magnum ſpatium à terra elevatum, curvatis genibus, protenſis junctiſque palmis orantem. Mox vero ad terram demiſſus, & ad Cancellarium verſus ſuſpirando planxit, quod eum à deliciis maximis impediſſet: adjecitque quod in illa contemplatione ſuaviſſima, animas Regis RICARDI & *Stephani*, *Cantuarienſis* Archiepiſcopi, vidit à purgatorio liberatas. Aſſerebat enim idem Frater, quod cum eſſet miræ abſtinentiæ, menſam tamen habuit refertam [1] cibis delicatis, quibus nonniſi talibus utebatur ſalſamentis, per quæ ſaporis oblectamentum totaliter tolleretur. Hujus poſt mortem funus uſque *Pontiniacum* deductum, ſepultum eſt ibidem in Eccleſia Monachorum, ubi crebris admodum coruſcat miraculis, & præcipue in reſuſcitatione infantium oppreſſorum.

Fuerat huic ſocius in ſchola Magiſter * *Robertus* [2] *Bacon*, qui *Oxoniis* regens in Theologia, Prædicatorum Ordinem eſt ingreſſus. Poſt ingreſſum vero lectiones ſuas in ſcholis Sancti *Edwardi* per plures continuavit annos; ſub quo primus de Fratribus incepit Frater *Ricardus de* [3] *Fiſſakre* [4] *Exonienſis* diœceſis, legens una cum Fratre *Roberto* prædicto in ſcholis, quas Fratres infra locum, quem nunc habitant, habuerant. Hic *Ricardus* ſuper Sententias ſcriptum temporibus ſuis perutile compoſuit, & ſuper Pſalterium uſque ad Pſalmum ſeptuageſimum Poſtillas edidit pulcherrimas, moralitatibus [5] ſuaviſſimis intermixtas. Moritur eodem anno [6] *Lewelinus* Princeps *Walliæ*, inter cujus filios *Griffinum* nothum, & *David* ex legitimo toro natum, Regis *Angliæ* ex ſorore nepotem, gravis pro Principatu ſuborta eſt diſſenſio; ſed tan-

Robertus Baconus.

Et Ricardus Fiſſacre clarent.

1 Cibariis M. 2 *Bacun A. Bakon M.* 3 *Fiſſate Id* 4 *Oxonienſis A.* 5 Deeſt in *A.* 6 *Lewlinus Id.* * Cod. *Mert.* legit *Rogerus*; ſed ille erat *Franciſcanus.*

dem *Griffinus* à fratre captus, carcerali cuſtodiæ mancipatur. Moritur Papa *Gregorius* nonus, cui, poſt vacationem duorum menſium & dierum ſex, ſuccedit *Cæleſtinus* quartus, natione *Mediolanenſis*, prius dictus *Galfridus*, Epiſcopus *Sabinenſis*; qui vita & ſcientia laudabilis ſenex, ſed [1] infirmus electus, poſt dies decem & octo moritur, & in Eccleſia beati *Petri* ſepelitur. *Cæleſtino* vero defuncto vacavit ſedes menſibus viginti duobus, dies quatuordecim.

Cæleſtinus IV.

M. CC. XL.	VACATIONIS	FREDERICI II	LUDOVICI IX	HENRICI III
I.	I.	30.	15.	25.

[2] REX *Angliæ*, pro reponendis reliquiis ſanctiſſimi Regis & Confeſſoris *Edwardi*, capſam auream in Eccleſia *Weſtmonaſterii* parari fecit. Graviſſima apud *Achon* inter Hoſpitalarios ſuborta eſt & Templarios diſcordia; quam ſedare non potuit *Ricardus*, Regis *Angliæ* germanus, quamvis ad hoc plurimum laboraret. *Alfonſus*, frater Regis *Franciæ*, Comes *Pictavenſis* efficitur. Obiit *Gilbertus Mareſcalli* in quodam torneamento verberibus conquaſſatus, cui in Comitatu ſucceſſit *Walterus* germanus ejuſdem: quo tandem ſine herede defuncto, hereditas ejus inter quinque ſororum filios, de quibus ſupra mentionem fecimus, eſt diviſa. Obiit ſoror *Arthuri Alianora* apud *Briſtollum*; ubi cum annis multis [3] cælibem vitam duxiſſet, tandem moritura corpus ſuum inter Sanctimoniales [4] *Ambresbiræ* ſepeliendum legavit. quibus &, annuente Rege, manerium *de* [5] *Melkiſham* cum pertinentiis ſuis dedit.

1 Et *A.* & M. 2 Rex *Anglia* capſam auream pro reponendis --- M. *Qui quidem Codex hujuſmodi trajectionibus abundat.* 3 *Celibrem* f. pro *celebrem*; ſed rectius *cælibem*. 4 *Ambrosbiria* M. 5 *Melkceham A.*

Digitized by Google

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. CC. XL. II.	VACATIONIS 2.	FREDERICI II 31.	LUDOVICI IX 16.	HENRICI III 26.

RICARDUS, Regis *Angliæ* frater, cum Comite *Willelmo de Longa-Spata* revertitur de Terra ſancta. *Ludovicus*, *Francorum* Rex, *Hugonem* Comitem *Marchiæ*, qui matrem Regis *Angliæ* duxerat in uxorem, infeſtavit propter homagium *Alfonſo Pictavenſi* Comiti denegatum. In cujus ſubſidium transfretans HENRICUS Rex *Angliæ*, una cum *Ricardo* fratre ſuo, *Cornubienſi* Comite, Comitatumque *Pictaviæ* ex donatione patris vindicante, juxta [1] *Xantonas* cum Rege *Francorum* pugnam commiſit. Videns vero *Pictavenſes* à ſe deficere, quorum fiducia ad partes illas acceſſerat, prælio ſe ſubtrahens, in caſtro quod [2] *Blavium* dicitur ſe recepit. Urbem namque *Xantonas* (ſibi infidam præſentiens, utpote quæ ſtatim poſt pugnam Regi *Francorum* ſe [3] reddidit) ingredi recuſavit. [4] Cecidit in hoc tumultu Miles illuſtris *Gilbertus de Clare*, aliique nonnulli. Exercitus etiam *Francorum*, Rege ſuo infirmato, ingraveſcenteque victualium penuria, ad propria remeavit.

Tartari ſubactis *Georgia*, *India*, *Armenia* majore, ac *Turkia*, per unum de Principibus *Poloniam* & [5] *Hungariam* ſunt aggreſſi. cum vero timerent intrare *Hungariam*, conſulentes idola, dum hoſtias immolarent, tale accepiſſe feruntur reſponſum. Ite ſecuri, quia Spiritus infidelitatis & diſcordiæ vos præcedent, quibus inter ſe turbati *Hungari* vobis minime prævalebunt. nec fefellit eos augurium. Nam ante *Tartarorum* introitum, Rex & principes, Clerus & populus, tanta inter ſe diffidebant diſcordia, quod dum, neglecto apparatu belli, fugam coguntur inire, uſque ad multa millia occiduntur. *Innocentius* quartus, natione *Januenſis*, *Anagniæ* in

1 *Sanctonas* M. 2 *Blanchum Id.* 3 Reddens *Id.* 4 Sequentia uſque ad *Exercitus*, debentur Codici *Mert.* 5 *Ungariam* & *Ungari MS.*

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

Papam eligitur. Hic dictus erat prius *Senebaldus*, Sancti *Laurentii* in *Lucina* Presbyter Cardinalis. Obiit *Jocelinus*, *Bathonienſis* Epiſcopus.

M. CC. XL. III.	INNOCENTII IV 1.	FREDERICI II 32.	LUDOVICI IX 17.	HENRICI III 27.

HENRICUS Rex *Angliæ* munitiones quaſdam in *Vaſconia* rebellantes ſubegit: inter quas erat caſtrum quod [1] *Viternus* vocatur. *Innocentius* Papa ſedes Cardinalium, à multo tempore vacuas, de perſonis electis ex diverſis mundi partibus reſtauravit. Inter quas *Hugo de Vienna.* Fratrem *Hugonem de* [2] *Vienna*, Doctorem [3] Theologiæ eximium, vita & ſcientia præclarum, primum de Ordine Prædicatorum inſtituit tituli *S.* [4] *Sabinæ* Presbyterum Cardinalem. Hic doctrina ſana & perlucida totam Bibliam poſtillavit: Concordantiarum etiam Bibliæ exſtitit primus Auctor. *Innocentius* iſte ſententiam excommunicationis, à Papa *Gregorio* prædeceſſore ſuo in *Fredericum* latam, renovans confirmavit. Templarii in *Acbon* Hoſpitalarios obſidentes & perſequentes crudeliter, treugas cum Soldano *Babyloniæ* per [5] *Ricardum* fratrem Regis *Angliæ* initas, in eorum [6] infregerunt odium, cum Soldanis aliis ut dicitur fœdere ſociati. Hoc anno Magiſter *Ricardus de* [7] *Wichia*, *Wigornienſis* diœceſis, quondam beati *Eadmundi* Archiepiſcopi *Cantuarienſis* Cancellarius, fit Epiſcopus *Ciceſtrenſis*. *Willelmus de* [8] *Ralegh Northwicenſis*, ad *Wintonienſem* Epiſcopatum transfertur. Dominus Papa *Rogero*, Præcentori *Sareſberienſi*, *Romæ* exiſtenti, *Bathonienſem* contulit Præſulatum.

1 *Vitrina* M. 2 *Viennia Id.* 3 In Theologia *A.* 4 *Sabini* M. 5 *Regem* RICARDUM male legit *A.* 5 Fregerunt M. 6 *Wicha Id.* 7 *Ralech* de *Norwicenci* ad —— *Id.*

M. CC.

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. CC. XL. IV.	INNOCENTII IV 2.	FREDERICI II 33.	LUDOVICI IX 18.	HENRICI III 28.

DAVID Princeps *Walliæ*, Regis *Angliæ* ex ſorore nepos, *Innocentio* Papæ ſuggeſſit, Principatum *Walliæ* ad Eccleſiæ *Romanæ* Feodum pertinere, ſeque de Rege *Angliæ* tenere compulſum injuſte. Propter quod ſcripſit ſummus Pontifex Abbati de [1] *Abertoun* ſuper hoc negotio, de quo plenius inſtructus ſub diſſimulatione tranſivit. Soldanus *Babyloniæ*, ſuper treuga interrupta graviter indignatus, conductis *Coraſinis*, qui inter *Saracenos* pugnatiores putantur, Chriſtianos bello aggreditur; ac de eis multitudinem magnam cruentiſſima cæde ſtravit. in quo prælio etiam tam Prior Hoſpitalis quam Magiſter militiæ Templi ab hoſtibus captivantur, *Saracenique* civitatem *Jeruſalem*, ſepulcrumque Dominicum deſtruxerunt. *Rogerus*, Præcentor *Sareſberienſis*, conſecratus eſt in Epiſcopum *Bathonienſem* [2] *Radingiæ* ab Epiſcopo *Wintonienſi*. [3] Obiit *Willelmus*, Epiſcopus *Exonienſis*. Obiit etiam *Baldewinus de Ripariis*, Comes *Devonienſis*. Natus eſt Regi filius ſecundus, dictus *Eadmundus*.

M. CC. XL. V.	INNOCENTII IV 3.	FREDERICI II 34.	LUDOVICI IX 19.	HENRICI III 29.

INNOCENTIUS Papa, poſt magnum tractatum cum Imperatore de pace habitum, cum ipſius contra Eccleſiam contumaciam perpendiſſet, auxilio *Januenſium* devenit in *Gallias*; & celebrans Concilium in *Lugduno*, ipſum velut hoſtem Eccleſiæ privando Imperio condemnavit. Miſſi ſunt ad hoc Concilium per Regem *Angliæ*, de conſilio Prælatorum, Comitum, & Baronum, viri nobiles *Hugo Bigod*, *Joannes* filius *Galfridi*, *Willelmus de Cantilupo*, *Philippus* [4] *Baſſeth*, Concilium *Lugduni.*

1 *Abercoun* M. 2 *Rabingia* A. 3 Deſunt ſequentia uſque ad *Obiit*, in A. 4 *Baſſet* M.

dato

Digitized by Google

Ad hoc miſſi nobiles *Angli* qui cenſum negarent Papæ.

dato eis Advocato Magiſtro *Willelmo de* [1] *Powike*, ut conceſſioni Regis JOANNIS de annuo cenſu pro *Anglia* & *Hibernia* contradicerent, & quod de Regni aſſenſu non proceſſerat, ſed per *Cantuarienſem* Archiepiſcopum, vice totius Regni, fuerit reclamatum. Sed papa, hoc indigere moroſa deliberatione reſpondens, negotium poſuit in ſuſpenſo. Prælati *Angliæ*, hoc anno conqueſti ſunt Regi de oppreſſione Eccleſiæ *Anglicanæ*, [2] cujus fere proventus omnes & reditus extranei occupabant. propter quod Magiſtro *Martino*, domini Papæ tunc conſanguineo, qui inter ceteros major, aliorumque in negotiis [3] hujus tutor videbatur & defenſor, ut Regnum indilate evacuet Regio mandatur edicto. *Bonifacius de Sabaudia*, Reginæ *Angliæ* conſanguineus, ad Archiepiſcopatum *Cantuarienſem*, procurante Rege, ex dono ſummi Pontificis ſublimatur. *Odo*, *Tuſculanus* Epiſcopus, crucem prædicavit in *Francia*, pro paſſagio Regis *Francorum* in Terram ſanctam. In partibus etiam *Hanoniæ* multi crucem accipiunt in ſubſidium Landegravii *Turingiæ*, in Regem *Romanorum* procurante domino Papa nuper electi, contra *Henricum*, filium *Frederici* depoſiti, [4] patrem contra Eccleſiam defendentem. *Carolus*, frater Regis *Franciæ*, filiam quartam Comitis *Provinciæ* accepit, per quam totum poſtea habuit Comitatum. Tertiam vero filiam ejuſdem, [5] *Sanciam* nomine, duxerat *Ricardus* frater Regis *Angliæ*, defuncta priore uxore *Iſabella*, relicta quondam *Gilberti de Clare*, de qua genuerat filium nomine *Henricum*. Magiſter *Ricardus Blundi* fit Epiſcopus [6] *Exonienſis*.

M. CC. XL. VI.	INNOCENTII IV 4.	LANDEGRAVII T. 1.	LUDOVICI IX 20.	HENRICI III 30.

BEATUS *Eadmundus*, *Cantuarienſis* Archiepiſcopus, ab *Innocentio* Papa canonizatur *Lugduni*.

1 *Powik A. Poywike A.* 2 Cum fere proventus ejus & reditus extranei --- M. 3 Hujuſcemodi *A.* 4 Partem patris M. Noſter etiam C. legit, *partem.* 5 *Scencham MSS.* 6 *Oxonienſis A.*

Turci

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

Turci & *Armenii* cum *Tartaris* fœderantur. *Carolus*, frater Regis *Franciæ*, *Andegavenſem* obtinet Comitatum.

M. CC. XL. VII.	INNOCENTII IV 5.	LANDEGRAV. T. 2.	LUDOVICI IX 21.	HENRICI III 31.

BEATUS *Eadmundus* apud *Pontiniacum* in ſolemniorem locum transfertur. Eccleſia *Anglicana*, pro relevamine ſtatus ſui, undecim millia marcarum domino Papæ ſolvit. Moritur Landegravius *Turingiæ*, nuper in Regem *Romanorum* electus. in cujus locum *Willelmum*, Comitem *Holandiæ*, *Innocentius* Papa eligi procuravit. Obiit *Rogerus*, Epiſcopus *Bathonienſis*.

M. CC. XL. VIII.	INNOCENTII IV 6.	WILLELMI I 1.	LUDOVICI IX 22.	HENRICI III 32.

REX *Franciæ* in Terram ſanctam proficiſcens, per *Lugdunum* tranſiens, à domino Papa litteras prohibitorias ad Regem *Angliæ*, ne terras ſuas inquietaret peregrinationis tempore, impetravit: qui mari pertranſito apud [1] *Tunetum* [2] hiemavit. Obieruntque ibi de *Francia* Nobiles multi, Milites, & famoſi. Moneta *Angliæ* renovatur. Magiſter *Willelmus de* [3] *Button* fit Epiſcopus *Bathonienſis*.

Rex *Francorum* in Terram S. proficiſcitur.

M. CC. XL. IX.	INNOCENTII IV 7.	WILLELMI I 2.	LUDOVICI IX 23.	HENRICI III 33.

PASSUS Dominicus, per quendam Fratrem de Ordine Prædicatorum allatus in *Angliam*, repoſitus eſt in Conventu Ordinis ejuſdem *Briſtolli*. Quem HENRICUS Rex à Fratribus ſibi præſentatum contulit Abbatiæ *Weſtmonaſterii*, ubi uſque in præſens in

1 *Tunicium MSS.* 2 Fallitur Auctor, & duas *Ludovici* expeditiones tranſmarinos confundit. *Ach.* 3 *Butthonia A.*

vene-

Et Damiatam capit.

veneratione habetur. Rex *Francorum* cepit *Damiatam*, & in ea æſtatem peregit. Menſe vero Novembri procedens ad civitatem *Maſſoram* eam obſedit, ubi de exercitu Chriſtiano per *Saracenos* plurimi occiduntur.

M. CC. L.	INNOCENTII IV 8.	WILLELMI I 3.	LUDOVICI IX 24.	HENRICI III 34

Capitur à Saracenis.

REX *Francorum*, exercitu ſuo in obſidione [1] *Maſſoræ* peſte laborante ac fame, dum *Damietam* revertitur, ſuperveniente *Saracenorum* exercitu in itinere, captus eſt cum duobus fratribus, *Alfonſo Pictavenſi* & *Carolo Andegavenſi* Comitibus, & multis aliis viris magnis. *Robertus* vero *Atrebatenſis* Comes, tertius frater Regis, ſubmergitur fugiendo. Multi etiam prælio decertando occiduntur; de quorum numero erat *Willelmus de Longa Spata Saresberienſis* Comes, qui viriliter dimicando cecidit aggravata manu hoſtium ſuper eum. Cujus mater, Abbatiſſa de *Lakok* ut prædictum eſt, nocte præcedente diem quo filius ejus interfectus eſt, vidit cœlos apertos, & filium ſuum armatum, ab Angelis elevatum, [2] cum gaudio introire. Hujus *Willelmi* filiam unicam & heredem duxit *Henricus de Lacy* Comes *Lincolniæ*, *Saresberienſem* cum eadem accipiens Comitatum. In *Dacia Henricus Dacorum* Rex inclytus ab *Abele* fratre ſuo juniori, ut pro eo regnaret, ſuffocatur in mari. [3] Obiit *Willelmus de Ralegh*, & *Aimericus* frater Regis HENRICI ex matre fit *Wintonienſis* Epiſcopus.

Joannes Magiſter Prædicatorum.

Hoc anno, primo celebratum eſt *Londoniis* ſub Magiſtro *Joanne* Epiſcopo Fratrum Prædicatorum Capitulum generale. Hic Magiſter, cum eſſet in quadruplici lingua, videlicet *Teutonica*, *Gallica*, *Italica*, & *Latina* Prædicator egregius, de Priore Provinciali [4] *Hungariæ*

1 *Maſſoris A.* & *MS.* 2 *Cælos* cum gaudio M. 3 Obierunt *Willelmus de Ralegher* & *Aimericus*. Frater ejus *Henricus* ex matre fit Ep. *Wint.* *A.* & M. 4 *Ungaria MS.* & M.

factus

factus eſt Epiſcopus [1] *Boſonenſis*; ſed à Papa *Gregorio*, cum in deſiderio haberet ſecretum contemplationis per magnam inſtantiam ceſſionem obtinuit, nulla penitus ſibi proviſione retenta. Cum autem in Magiſtrum Ordinis electus eſſet, & ut prælationem talem refugeret, Pontificalem vellet ordinem allegare, porrecta eſt in contrarium Littera Papalis, decernens, quod cum abſolutus eſſet à cura paſtoralis regiminis, & per conſequens ſub obedientia Ordinis conſtitutus, debuit in recipiendo officium Ordini obedire; ſed tamen cum in multis privilegiis procuratis per eum dominus Papa ſcribat ei, non tantum *Filium* ut alios Magiſtros, ſed ut ceteros Epiſcopos *Venerabilem Fratrem* appellat. *Fredericus* filium ſuum *Henricum*, accuſatum per *Romanos* de rebellione contra eum, carceri mancipavit: in quo poſt breve tempus deceſſit.

Fredericus repulſus à *Parmenſibus*, quorum obſedit civitatem, in *Siciliam* rediens mortuus eſt ibidem. *Conradus* autem filius ejus, adſpirans ad Regnum *Siciliæ*, cœpit in *Apulia* fortiter dominari. *Innocentius* Papa, in *Italiam* reverſus, apud *Aſſiſium* morabatur; ubi *S. Staniſlaum Cracovienſem* Epiſcopum canonizavit, qui ab iniquo Principe fuerat interfectus. Rex *Francorum*, procurante Regina *Blanca* matre ejus, cui cuſtodiam Regni reliquerat, dato pretio & reſtituta *Damiata Saracenis* liberatur, una cum fratribus & aliis concaptivis. qui, remiſſis in *Franciam* fratribus, transfretavit in *Achon*; cujus ac civitatum [2] *Joppes* & *Sidonis* muros reparans, in terra illa per quinquennium moram fecit. Temporibus *Frederici*, in *Burgundia* Imperiali, per terram ſolutam à montibus circiter quinque millia hominum ſuffocantur. Nam unus mons maximus, ſe dividens ab aliis montibus, per plura milliaria cujuſdam vallis cadendo ſe extendens, ad alios montes acceſſit, omnes in valle villas terra & lapidibus operiendo. Eo

Rex *Francorum* liberatur.

1 *Boſonienſis* M. 2 *Joppe* Cod. noſter & M.

Digitized by Google

etiam tempore, regnante Rege *Caſtellæ Ferdinando*, in [1] *Toleto Hiſpaniæ*, *Judæus* quidam, [2] comminuendo rupem unam pro vinea amplianda, in medio lapidis invenit concavitatem unam, nullam penitus diviſionem habentem aut ſciſſuram, & in concavitate illa reperit unum librum quaſi folia lignea habentem. qui liber tribus linguis ſcriptus, videlicet *Hebraice*, *Græce*, & *Latine*, tantum de littera habebat quantum unum Pſalterium; & loquebatur de triplici mundo ab *Adam* uſque ad Antichriſtum, proprietates hominum uniuſcujuſque mundi exprimendo. Principium vero mundi tertii poſuit in CHRISTO ſic: *In tertio mundo filius Dei naſcetur ex Virgine Maria, & pro Salute hominum patietur.* Quod legens *Judæus*, ſtatim cum tota domo ſua baptizatus eſt. Erat etiam in libro, quod tempore *Ferdinandi*, Regis *Caſtellæ*, liber debebat inveniri.

Liber in medio lapidis inventus.

M. CC. L.	INNOCENTII IV	WILLELMI I	LUDOVICI IX	HENRICI III
1.	9	4.	25.	35.

PASTORES in *Francia*, coadunata multitudine, dicebant ſe Angelica viſione monitos, ut proficiſcerentur in Terram ſanctam contra *Saracenos* & incredulos pugnaturi. Tranſeuntes vero *Pariſius*, venerunt *Bituricas*; ubi ſuborta diſcordia cum civibus fit conflictus, & multis occiſis reliqui [3] diſperguntur. *Abel Dacorum* Rex, [4] cum *Friſones* ſubjugare voluiſſet, interfectus eſt. *Conradus* capta *Neapoli* ejus muros funditus deſtruxit, & ſimiliter fecit de *Capua*, & *Aquino*.

M. CC. L.	INNOCENTII IV	WILLELMI I	LUDOVICI IX	HENRICI III
11.	10.	5.	26.	36.

Petrus Veronenſis.

BEATUS *Petrus Veronenſis* ex Ordine Fratrum Prædicatorum, proſequendo inquiſitionem pravi-

1 *Toleta A.* 2 Cavando, conterendo M. *quorum alterum eſt gloſſema.* 3 Diſperduntur M. *minus recte.* 4 Cum *Freſſone* ſubjugare voluiſſet, à *Friſonibus* interfectus eſt *Id.*

tatis

tatis hæreticæ ſibi ab Apoſtolica ſede commiſſam, ab ipſorum hæreticorum credentibus, inter [1] *Cumas* ubi Fratrum ſuorum Prior erat, & *Mediolanum* occiſus Martyrio coronatur. In cujus canonizationis litteris, quæ eodem anno facta eſt [2] *Peruſii*, teſtatur Papa *Innocentius* ipſum fere annos triginta vixiſſe in Ordine fultum caterva virtutum, virginitatis etiam florem illibatum ſervaſſe, nullius uſque mortalis criminis unquam ſenſiſſe contagium, ſuorum probatum teſtimonio Confeſſorum: cujus religioſa ſanctitas crebris & in vita & in morte miraculis noſcitur claruiſſe.

Eodem anno ſtatuit Papa *Innocentius*, ut Cardinales capellis rubeis uterentur. Magiſter *Albericus*, domini Papæ Notarius, ab eodem ad *Ricardum* fratrem Regis *Angliæ* mittitur, offerens ei Regnum *Apuliæ*; quo una cum Imperio privaverat *Fredericum*. Sed *Ricardo* Comite negotium differente, ſuperveniente que cito poſt [3] morte Papæ, non eſt res ſortita effectum. *Alexander Scottorum* Rex *Margaretam*, filiam Regis *Angliæ*, duxit uxorem; de qua genuit filium nomine *Alexandrum*, qui [4] immatura morte patrem prævenit. Aliam filiam ejuſdem Regis, nomine *Beatricem*, accepit Dux *Britanniæ*; de qua prolem genuit numeroſam. Fuit autem iſte annus in *Anglia* tanto caloris & ſiccitatis exceſſu notabilis, ut ab eo tanquam inſigni termino conſueverint aliquando homines tempora computare. A prima enim die Martii uſque ad Aſſumptionem Virginis glorioſæ nulla cecidit pluvia ſuper terram.

[5] *Conradus* in *Apulia* infirmatus, clyſtere qui à medicis judicabatur fieri ad ſalutem, veneno mixto intulit ſibi mortem. Reliquit autem filium [6] parvulum, nomine [7] *Conradum*, cujus ſibi tutelam *Manfredus* ejuſdem patruus uſurpavit. Hoc anno, tertio nonas Aprilis,

1 I. e. *Comum*. *Acher.* 2 *Periſii* M. 3 Mortem *Id.* 4 Inmaturus *MSS. qua ratio ſcribendi & antiqua eſt, & proba.* 5 *Conardus* M. levi trajectione litterarum. 6 Deeſt in *A.* 7 *Conradinum* alias dictum ab ætate, ut infra. *Acher.*

Digitized by Google

beatus *Ricardus*, *Ciceſtrenſis* Epiſcopus, laboris finem curſuſque ſui metam attingens, præſentis incolatus miſeriam exuit, & æternitatis bravium comprehendit: cujus vitam ſanctitate inſignem ac virtutibus glorioſam rudi quidem ſed [1] veraci ſtylo ſcripſit Frater quidam de Ordine Prædicatorum, *Radulfus* nomine, quem dum adhuc viveret in ſuum elegerat Confeſſorem. Meritorum vero ejus magnitudinem & gloriam, crebreſcentia poſt mortem ad tumbam ejus miracula certiſſima fide probant.

M. CC. L. III.	INNOCENTII IV II.	WILLELMI I 6.	LUDOVICI IX 27.	HENRICI III 37.

HENRICUS Rex *Angliæ*, ad inſtantiam Prælatorum Comitum & Baronum, chartas duas, unam de libertatibus [2] quæ *Magna*, & aliam quæ *de Foreſta* dicitur, conceſſit. In partibus *Angliæ*, quæ dicuntur *Holandia* & [3] *Holderneſſe*, alluvione maris inſolita magna terræ portio cum domibus & earum habitatoribus eſt deleta. Moritur *Robertus Lincolnienſis* Præſul, qui cognominatus eſt à pluribus *Groſſum-caput*. Hic excellentis vir ſapientiæ fuit, ac lucidiſſimæ doctrinæ, totiuſque exemplar virtutis. Qui licet de ima gente [4] *Suthfolchiæ*, *Northwicenſis* diœceſis, originem traxerit, tamen bonam naturæ indolem præceptis ſcripturarum exercens, produxit animum generoſum. Qui cum eſſet Magiſter in Artibus, ſuper librum *Poſteriorum* compendioſe ſcripſit. Tractatus etiam de Sphæra & de Arte compoti, multaque alia in Philoſophia utilia edidit. Doctor vero in triplici lingua eruditus, *Latina*, *Hebræa*, & *Græca*, multa de Gloſſis *Hæbræorum* extraxit, & de *Græco* multa transferri fecit, ut puta Teſtamentum duodecim Patriarcharum & libros *Dionyſii*, quorum novam tranſlationem perlucide commentavit. Hic

Robertus Lincolnienſis claret.

1 Morati *M.* pro quo vel *morato* legendum, vel *morali*. 2 *Qua Magna* male abſunt à *Mert.* 3 *Holdernes* M. 4 *Sutfolchia A. Southfolchia* M.

Fratres

Fratres Ordinis, tam Prædicatorum quam Minorum, ſincera caritate amplectens, eos habuit continue in comitiva ſua, delicias computans cum eis de Scripturis conferre. Præ ceteris etiam familiarem habuit Fratrem *Adam de Mariſco Bathonienſis* diœceſis, Ordinis Minorum, in ſacra Theologia Doctorem eximium & famoſum; ob cujus affectionem libros ſuos omnes Conventui Fratrum Minorum *Oxoniæ* in teſtamento legavit. Huic Fratri *Adam Bonifacius Cantuarienſis* Archiepiſcopus, quaſſato *Elienſi* electo, ejuſdem Eccleſiæ contulit Præſulatum: ſed appellatione ad curiam Romanam [1] interpoſita, electus Epiſcopatum obtinuit, & Archiepiſcopus [2] ſic conferendi Epiſcopatus perdidit poteſtatem. Et *Adamus de Mariſco.*

M. CC. L. IV.	INNOCENTII IV 12.	WILLELMI I 7.	LUDOVICI IX 28.	HENRICI III 38.

HENRICUS Rex *Angliæ* cum Regina *Alianora* in *Vaſconiam* transfretans, *Edwardum* filium ſuum primogenitum, cum jam eſſet annorum quindecim, tranſmiſit ad *Aldefonſum* Regem *Caſtellæ*, ut cum nobili puella *Alianora*, ejuſdem Regis ſorore, iniret connubium. Quem *Aldefonſus* Rex ad civitatem *Hiſpaniæ*, quæ vulgo [3] *Bures* dicitur, venientem cum gaudio & honore ſuſcipiens, militaribus armis cinxit, & nuptiarum [4] ſolemniis valde honoratum, cum uxore ad patrem remiſit. *Edwardus* F. Regis uxorem ducit *Alianoram.* *Innocentius* Papa cum magno exercitu *Apuliam* ingreſſus moritur, cum ſediſſet annis undecim, menſibus ſex, & apud *Neapolim* ſepelitur. Succeſſit *Alexander* * tertius, natione *Campanus*. *Innocentio* ſuccedit *Alexander* IV. Filii *Margaretæ* Comitiſſæ *Flandrenſis*, quos ſuſceperat de [5] *Burcaredo* domino de *Avenis*, inſurrexerunt contra matrem, quia eos exheredare voluit, & heredem ſibi ſubſtituere filium ſuum *Guidonem*, quem de ea [6] genuit maritus poſterior *Willelmus*

1 Facta interpoſita M. *quorum primum eſt interpretamentum.* 2 Conferendi ſic M. 3 *Bines Id.* lego *Burges* vul. *Burgos. Acb.* 4 Solempniis *celebratis* M. 5 *Burearido A. Burcardo* M. 6 Genuerat *Id.* * Leg. quartus.

Digitized by Google

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

lelmus de [1] *Dampetra.* Comitiſſa vero in ſui adjutorium *Carolum Andegavenſem* Comitem accerſivit, conferens eidem *Hannoniæ* Comitatum; quem filii Comitiſſæ, adjuvante eos Rege *Romanorum Willelmo*, aliiſque *Teutoniæ* Principibus, fortiter oppugnabant.

M. CC. L. V.	ALEXANDRI IV 1.	WILLELMI I 8.	LUDOVICI IX 29.	HENRICI III 39.

MORITUR *Willelmus*, Rex *Alemaniæ.* Electores vero Imperatoris ab invicem [2] diviſi ſunt, ita ut quidam Regem *Caſtellæ* eligerent, quidam vero *Ricardum*, fratrem Regis *Anglorum.* Comites & Barones [3] *Angliæ*, [4] aſſentientibus Prælatis, denuntiari fecerunt per ſingulos Comitatus, ut Chartæ de Libertatibus & Foreſta inviolabiliter obſervarentur: ad quorum inſtantiam, Archiepiſcopus *Bonefacius* ſententiam excommunicationis tulit in omnes earum ſpontaneos tranſgreſſores. [5] *Lewelinus*, Princeps *Walliæ*, collecta manu valida, intravit Comitatum *Ceſtriæ*, quem Rex nuper *Edwardo* filio ſuo contulerat, & omnia cæde atque incendio uſque ad portas urbis *Ceſtriæ* devaſtavit. Ad cujus reprimendum impetum, miles ſtrenuus & famoſus dictus *Stephanus*, cognomento [6] *Baucan*, cum exercitu à Rege miſſus, cum intraſſet terram cujuſdam *Wallenſis* nobilis nomine *Reſi*, cognomento [7] *Vauhan*, id eſt Parvi, multitudine hoſtium in locis paluſtribus circumventus ſabbato in hebdomada Pentecoſtes occiditur. Reliqui autem de ejus exercitu vel præliando cum Duce ſuo cadunt, vel vivi capti vinculis mancipantur, exceptis paucis qui per fugam evadere potuerunt. Hoc anno puer quidam Chriſtianus, nomine *Hugo*, à *Judæis Lincolniæ* captus eſt, & in improperium Chriſtiani Nominis crudeliter Crucifixus.

1 *Danpetra* M. 2 Seperati *Id.* 3 Abeſt ab *A.* 4 Conſentientibus M. 5 *Lewlinus A.* 6 *Bavian Id.* 7 *Wauhan A.* & M. Quidam ad marginem Cod. noſtri reſcripſit *Vaghan.*

M. CC.

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. CC. L. VI.	ALEXANDRI IV 2.	RICARDI 1.	LUDOVICI IX 30.	HENRICI III 40.

ALEXANDER Papa Magiſtrum *Willelmum de Sancto-Amore*, Canonicum *Belvacenſem* ſuumque Capellanum, propter perſecutionem injuſte commotam contra religioſos Mendicantes, & præcipue Prædicatores, *Anagniæ* condemnavit; privans eum Capellania ſua, & omni beneficio Eccleſiaſtico habito & habendo: libellum etiam quem *De Mundi Periculis* intitulavit, in quo contra Ordines pauperum multipliciter invehitur, reprobans in Eccleſia Cathedrali comburi fecit, excommunicans omnes qui retinent librum illum. Ceteros etiam Magiſtros, per dictum *Willelmum* concitatos, coëgit Fratres ad pacem recipere, & ſecundum legem caritatis tractare. Pax inter Comitiſſam *Flandriæ* [1] & filios ſuos, per mediationem Regis *Francorum*, ſub hac forma firmatur. Videlicet quod *Florentius*, Comes *Holandiæ*, qui fovit partem filiorum prioris mariti, & nuper in bello filios poſterioris mariti ceperat, & cum aliis *Flandrenſibus* in carcere detinebat, in uxorem duceret filiam Comitiſſæ, & comitatus *Hanoniæ* cum urbe [2] *Valentinenſi*, cedente *Carolo* ad rogatum Regis *Francorum*, [3] ut concederetur filiis genitis de domino *de Avenis*: Comitatus vero *Flandriæ*, cum terris aliis, filiis *Willelmi* [4] *de Dampetra*. ſub his pactionibus liberavit Comes *Holandiæ Guidonem* & fratres ejus, filios Comitiſſæ de poſteriori marito, cum *Flandrenſibus* aliis.

Gulielmus de S. Amore damnatur.

M. CC. L. VII.	ALEXANDRI IV 3.	RICARDI 2.	LUDOVICI IX 31.	HENRICI III 41.

RICARDUS frater Regis *Angliæ* in *Alemanniam* tranſiens, *Aquiſgrani* in Regem *Romanorum*

Ricardus Fr. Regis fit Rex *Romanorum*.

1 Omnia uſque ad *qui fovit* deſiderantur in Cod. *Mert.* 2 *Valentenenſi* M.
3 Deeſt in *A.* & M. 4 *Domini de Dampetra. MS.*

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

rum ſolemniter coronatur. *Carolus*, Comes *Andegaviæ*, Comitatum *Provinciæ* accipiens, *Marſilienſes* [1] rebellantes in manu forti repreſſit. Rex *Angliæ* filio ſuo *Edwardo Vaſconiam*, *Hiberniam*, villamque *Briſtolli* dedit.

M. CC. L. VIII.	ALEXANDRI IV 4.	RICARDI 3.	LUDOVICI IX 32.	HENRICI III 42.

Proviſiones *Oxoniæ*.

REX *Angliæ* Parliamentum *Oxoniæ* convocat, ad quod convenientibus Prælatis, Comitibus, & Baronibus, facta ſunt Statuta, quæ uſque in præſens *Proviſiones Oxoniæ* appellantur; ad quas inviolabiliter obſervandas Rex coactus eſt corporale præſtare ſacramentum, cum omnibus fere poſt jurantibus illud idem. [2] *Aymerius* vero *Wintonienſis* Electus, *Willelmus de* [3] *Valentiis*, *Guido* & *Galfridus de Lizenim*, fratres Regis uterini, nolentes jurare cum aliis diſcedunt, & inſequentibus eos Baronibus aliquibus cum equis & armis, mare verſus *Gallias* tranſeunt indilate. *Walterus*, *Surreiæ* [4] *Archidiaconus*, fit Epiſcopus *Exonienſis*.

M. CC. L. IX.	ALEXANDRI IV 5.	RICARDI 4.	LUDOVICI IX 33.	HENRICI III 43.

REX *Anglorum* in *Gallias* transfretans, à Rege *Francorum* petiit reſtitutionem terrarum ſibi ac patri ſuo injuſte ablatarum per avum ſuum *Philippum* & patrem *Ludovicum*, & ab ipſo injurioſe detentarum. Sed *Gallicis* contra Regem *Anglorum* multa allegantibus, & ſpecialiter donationem *Normanniæ* antiquam non fuiſſe ſpontaneam, ſed per primum Ducem *Rollonem* à Rege *Francorum* [5] vi extortam (nec Regi *Anglorum* tutum videbatur jam prælio decertare, cum ſui

1 Abeſt à *Mert.* 2 *Aymerus* MS. 3 *Walentiis A.* 4 Illud *Archidiaconus* è Cod. *Mert.* eſt deprompunm. 5 Omnia uſque ad *trecentis millibus*, prono librarii lapſu, propter verba *Rege Francorum* bis occurrentia, omittuntur in M.

in

in procinctu eſſent inſurgendi contra eum) pacem ſubſcriptam quodammodo compulſus admiſit. Solutis namque ſibi à Rege *Francorum* trecentis millibus librarum *Turonenſium* * parvorum, promiſſaque reſtitutione terrárum ad valorem viginti millium librarum annui cenſus, omnibus terris in manu Regis *Francorum* exiſtentibus reſignavit plene & pure. Et exinde litterarum ſuarum [1] abbreviavit titulum, ut nec Ducem *Normanniæ*, nec Comitem *Andegaviæ* deinceps ſe vocaret. [2] *Manfredus* filius *Frederici* ſe fecit in Regem *Siciliæ* coronari, nepotis ſui *Conradini* morte conficta: quem Papa *Alexander*, tanquam Regni invaſorem, fautoremque *Saracenorum*, excommunicavit, omnique honore & dignitate ſententia judiciali privavit.

Rex *Normanniam* invitus cedit *Fran. R.*

M. CC. LX.	ALEXANDRI IV 6.	RICARDI 5.	LUDOVICI IX 34.	HENRICI III 44.

JUSTITIARII Regis *Angliæ*, qui dicuntur Itineris, miſſi *Herefordiam* pro ſuo exſequendo officio, repelluntur; allegantibus his, qui Regi adverſabantur, ipſos contra formam *Proviſionum Oxoniæ* nuper factarum veniſſe. *Florentini* coadunati ut civitatem *Senenſem* deſtruerent, à militibus *Manfredi* & *Jordano* Comite, qui partem fovit *Manfredi*, vincuntur; captaque eorum civitate & in parte deſtructa, ipſi dominio ſubjiciuntur *Senenſium* & *Manfredi*. Inter Regem *Ungariæ* & *Boëmiæ* pro quibuſdam terris grave commiſſum eſt prælium, fugientibuſque *Ungariis* plurimi de eis occiduntur gladio; ſed multo plures ſubmerguntur in fluvio, quem tranſire oportuit fugientes. Itaque Rege *Boëmiæ Ungariam* intrante, Rex *Ungariorum* terras uſurpatas reſtituens pacem fecit, & mediante matrimonio amicitias in futurum firmavit.

1 Allenavit M. *minus recte.* 2 *Galfridus Id. iterum male.* * F. parvarum.

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. CC. LX. 1.	ALEXANDRI IV 7.	RICARDI 6.	LUDOVICI IX 35.	HENRICI III 45.

ALEXANDER Papa *Viterbii* moritur, & in Eccleſia *S. Laurentii* honorifice ſepelitur. Hic canonizavit *Anagniæ* Sanctam *Claram*, quæ fuit Ordinis Sancti *Damiani*. [1] reprobavit & duos libros peſtiferos, quorum unus dicebat, quod Religioſi etiam verbum Dei prædicantes, de eleemoſynis viventes ſalvari non poſſent: alter vero dicebat inter cetera, quod Evangelium & doctrina novi Teſtamenti neminem ad perfectionem perduxit; & evacuanda erat milleſimo ducenteſimo ſexageſimo anno. & in ſexageſimo anno deberet inchoari doctrina *Joathan*, quam conditor libri vocavit *Evangelium æternum*, totam perfectionem ſalvandorum in illo ponendo. Dicebat etiam quod ſacramenta novæ legis hoc anno evacuarentur: quæ omnia & auctoritas Apoſtolica, & prædicti temporis ſequens experientia exſufflavit. *Alexandro* ſuccedit *Urbanus*, natione *Gallicus*, de civitate *Trecenſi*. Qui *Saracenorum* exercitum, quem *Manfredus* in patrimonium Eccleſiæ miſerat, per Cruce-ſignatos fugavit. Rex *Angliæ* impetrata à Papa *Urbano* abſolutione juramenti, quod pro obſervandis *Proviſionibus Oxonienſibus* [2] invitus præſtiterat, multos earum articulos publice revocavit. *Baldewinus Græcorum* Imperator per *Græcos* & auxilium *Januenſium*, in odium *Venetorum*, cum [3] *Francis* expellitur & *Latinis*. & ſic *Græci*, recuperato imperio, quendam ſibi præficiunt, quem appellant [4] *Palæologum*. *Baldewinus* vero fugiens exſul in *Galliis* morabatur.

Alexandro ſuccedit Urbanus IV.

M. CC. LX. II.	URBANI IV I.	RICARDI 7.	LUDOVICI IX 36.	HENRICI III 46.

PRINCEPS *Walliæ*, Regis *Angliæ* adverſariis confœderatus, cœpit in terris *Edwardi*, filii Regis,

1 Reprobavitque M. 2 Invictus *A.* 3 Schiſmaticis M. 4 *Periologum MS. Perilogum* M. Neuter recte.

ite-

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

iterum cædes & incendia exercere. *Philippus* Regis *Francorum* filius *Iſabellam*, filiam Regis [1] *Arragoniæ*, uxorem accepit. *Marſilienſes* contra *Carolum*, favente eis quodam Caſtellano, nomine *Bonifacio*, inſurgentes occiderunt urbis cuſtodes: propter quod *Carolus Bonifacium* expugnans, fugavit eum de comitatu *Provinciæ*, caſtro ejus ad deditionem coacto. *Marſilienſes* vero diutius obſidens, tandem ſubegit, & ſeditionis auctores in conſpectu populi capite plecti fecit. Papa *Urbanus* beatum *Ricardum*, *Ciceſtrenſem* Epiſcopum, Catalogo Sanctorum adſcripſit. *Joannes Gervaſii*, quaſſatis electis Monachorum, à domino Papa fit Epiſcopus *Wintonienſis*.

M. CC. LX. III.	URBANI IV 2.	RICARDI 8.	LUDOVICI IX 37.	HENRICI III 47.

EDWARDUS filius Regis *Angliæ*, cum exercitum copioſum contra Principem *Walliæ* collegiſſet, & ille, ad nemoroſa & paluſtria fugiens, copiam pugnæ non faceret, à patre in *Angliam* revocatur. *Symon Leiceſtriæ* Comes, Capitaneus Baronum contra Regem inſurgentium factus, prædari cœperat bona Regi adhærentium; & præcipue eorum qui Reginæ attinentes, per eam introducti fuerant in *Angliam*, quos alienigenas appellabant. Quidam etiam de parte Baronum *Herefordenſem* Epiſcopum *Petrum*, natione *Burgundum*, in Eccleſia ſua Cathedrali captum, duxerunt ad caſtrum de *Erdeſleya*, [2] theſaurum ejus inter ſe pariliter dividentes. Deinde duce Comite [3] *Symone* progreditur exercitus *Gloverniam*, cujus caſtri cuſtodia fideliſſimo militi *Matthiæ de* [4] *Beſilles* fuerat per Regem commiſſa. Occupata autem villa, cum caſtro dantes inſultum Barones portam primam verſus urbem confregiſſent, *Matthias*, ut ſibi eſſent auxilio, incarceratos diſſolvit:

In Regem Barones inſurgunt.

1 *Aragonia* M. 2 Theſaurum ejus pariter dividentes *A.* 3 *Simone* M. & ſic fere ſemper. 4 *Beſiller A. Beſillis* M.

 quo-

Digitized by Google

quorum proditione cum ex altera parte caſtri patefactus eſſet ingreſſus, *Matthias* in turrim confugit; in [1] quam inſequentes eum milites *Symonis* effractis foribus violenter irrumpunt, *Matthiam*que licet repugnantem, nec metu mortis ſe reddere volentem, vivum ceperunt, & vinctum quo volebant duxerunt. Exinde Comes *Wigorniam* accedens, civitatem ipſam ſine ulla reſiſtentia cepit. Inde uſque [2] *Brugiam* progrediens, cum villam obſediſſet, villanique primo die ſe viriliter defendiſſent, ſecundo die firmato pacto quod *Wallenſes*, qui ex parte alia urbem oppugnabant, non introducerentur, oppidum reddiderunt. Deinde proficiſcitur Comes ad partes Regni auſtrales. Rex autem & Regina interim *Londoniis* morabantur in turri, quæ cum ſe transferre volens ad caſtrum de *Windelſore*, per fluvium [3] *Thameſis* aſcenderet in ſcapha, multitudo civitatis plebeia ad pontem ſub quo [4] tranſitura erat congregata, convicia & maledicta in [5] eam confuſo clamore congeſſit, & jactu luti & [6] lapidum ad turrim coegit reverti.

Pax inita paulo poſt ſolvitur.

Igitur inter Regem & Comitem ſub his conditionibus pax formatur; videlicet, ut in primis *Henricus* Regis *Alemanniæ* filius, qui tunc parti Comitis contra Regem adhærens captus & in cuſtodia detentus fuerat, liberaretur; deinde ut caſtra Regis omnia per totam *Angliam* Baronum cuſtodiæ traderentur; item ut *Proviſiones Oxoniæ* inviolabiliter ſervarentur, & quod omnes alienigenæ infra certum tempus Regnum evacuarent, exceptis his quorum moram fideles de Regno, aſſenſu unanimi, acceptarent; poſtremo ut indigenæ, Regno fideles & utiles, negotia Regni de cetero ſub Rege diſponerent. Sed, his non obſtantibus, milites quidam de parte Regis caſtrum de [7] *Windelſore* victualibus munierunt & armis. *Edwardus* vero filius [8] Regis ad caſtrum *Briſtolli* venit, ubi inter milites ſuos & villanos

1 Qua M. 2 Ita etiam *A. Burgiam* vero M. 3 *Thameſim* M. 4 Tranſita *Id.* 5 Eum *A.* 6 Lapidis M. 7 Abeſt à *Mert.*

ſuborta

Digitized by Google

ſuborta diſcordia, avertitur ab eo villa, jam parans obſidionem ponere circa caſtrum; quod advertens *Edwardus Walterum, Wigornienſem* Epiſcopum, qui partem Baronum fovit, accerſiri fecit, ut in ejus conductu patris Curiam adiret, ſpondens ſe patri & ejus Conſilio ea quæ pacis erant efficaciter ſuadere. Profectus igitur cum Epiſcopo, cum appropinquaret caſtro de *Windelſore*, ingreſſus eſt illud; quod ſuſpectum habens Epiſcopus male tulit. Comiti tamen *Symoni* cum ſibi adhærentibus, volentibus caſtrum obſidere, occurrit *Edwardus* quaſi media via, circa villam de *Kingeſton*, pacis offerens tractatum eidem; ſed Comes, fretus conſilio præfati *Walteri* Epiſcopi, *Edwardum* fruſtratum propoſito, redire volentem detinuit: redditumque eſt caſtrum de *Windeleſore* Comiti, conceſſa cuſtodibus ejus ad recedendum cum omnibus ſuis quo volebant libera facultate; alienigenis etiam, volentibus tranſito mari redire ad propria, ſalvus datur conductus. *Lewelinus* Princeps *Walliæ*, Comiti *Symoni* [1] confœderatus, Comitatum *Ceſtriæ* & Marchiam ejus interim devaſtavit, duoque *Edwardi* caſtra *Diſſard* & [2] *Gannok* diruens complanavit ad ſolum.

Poſt hæc Parliamentum *Londoniis* convocatur. in quo dum multi, qui hactenus Comiti adhæſerant, ad partem Regis ſe transferunt (inter quos præcipuus erat *Henricus de Alemannia*, *Ricardi* Regis *Romanorum* de prima uxore filius) cœpit poteſtas Regia aliquantulum reſpirare. Denique Rex, *Dovoriam* accedens, ſategit caſtrum illud de manibus Comitis extorquere; ſed fruſtratus intento, diſceſſit. *Carolus*, Comes *Provinciæ*, in perpetuum urbis *Romanæ* eligitur Senatorem. Cui etiam Papa *Urbanus* Regnum *Siciliæ* uſque quartum heredem contulit, ut illud auferret *Manfredo*.

---

1 Confœderatur *A.* 2 *Gannek A.*

M. CC.

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. CC. LX. IV.	URBANI IV 3.	RICARDI 9.	LUDOVICI IX 38.	HENRICI III 48.

Rex *Franciæ* Regem & Comitem fruſtra tentat reconciliare.

SANCTUS *Ludovicus Francorum* Rex, *Anglicani* Regni [1] deſolationi compatiens, procurante Archiepiſcopo *Bonifacio*, qui [2] *Pariſius* in ſermonibus publicis, tam apud Prædicatores quam apud Minores, Regis *Angliæ* Comitiſque *Leiceſtriæ* proceſſus geſtaque declaravit, in concordatorem amicabilem paciſque arbitrum ſe admitti [3] permiſit. Aſſentientibus itaque partibus, factaque ſubmiſſione Regi *Francorum*, Rex *Angliæ* & *Edwardus* filius ejus cum Prælatis plurimis Regni *Anglorum*, ad audiendum dictum & [4] laudum præfati Regis, circa feſtum *S. Vincentii* ſe [5] *Pariſius* præſentarunt. Comes vero *Leiceſtriæ*, ſive quia Regem *Francorum* propter matrem ejus ſibi offenſam ſuſpectum habuit, ſive alia de cauſa [6] non ſatis nota præſentiam ſuam ſubtrahens, in *Anglia* proſequitur inchoata. Igitur ex tunc *Rogerus de Mortuo-Mari*, in rebus bellicis miles expertus, prædia Comitis *Leiceſtriæ* [7] dominica cœpit deprædari. Contra quem Comes adjuncto ſibi Principe *Walliæ* progreſſus, caſtrum de *Radenore* obſedit, & ad deditionem coegit. *Edwardus* filius Regis *Angliæ* de [8] *Pariſius* regreſſus, caſtra Comitis *Herefordiæ Hey* & *Huntingdon* cepit, & caſtrum *Breconiæ* ſibi redditum *Rogero de Mortuo-Mari* tradidit cuſtodiendum cum territorio adjacenti. *Robertus* Comes [9] *Derbeiæ*, qui Comiti *Symoni* adhæſit, civitatem *Wigorniæ* obſedit, & per vetus caſtrum ingreſſus, bona civium diripuit, *Judæoſque* baptizari coegit. Capta eſt & villa *Gloverniæ* à Baronibus aliis. quos inſecutus *Edwardus* à tergo, reparato ponte ſuper *Sabrinam*, quem Barones poſt tranſitum ſuum verſus *Gloverniam*

1 *Deſolationem* M. 2 *Pariſiu.* 3 An promiſit? *Acher.* mihi magis arridet *permiſit.* 4 Laudem M. 5 *Pariſiu.* 6 *Non ſatis Nota* abſunt à M. 7 Deeſt in *A.* 8 *Pariſiu.* 9 *Berbeia A.*

fre-

fregerant, caſtrum *Glovernia* cum ſuis intravit. In craſtino, procurante *Waltero Wigornienſi* Epiſcopo, inter *Edwardum* & Barones qui villam ceperant induciæ ſunt acceptæ: quibus durantibus, fugerunt qui villam ceperant, Burgenſeſque ſe & ſua [1] dediderunt *Edwardo*.

HENRICUS Rex de *Francia* reverſus, *Oxoniam* veniens, perſonaliter orationis gratia ſanctam adiit [2] *Fredeſwidam*. Armatus nempe fide recta, non veritus eſt ſuperſtitioſam opinionem illorum, qui putant illicitum Regibus intrare villam, ultionem in eos Virgine exercente. Ad quem cum veniſſet filius ejus coadunato exercitu, diſpoſuit hoſtes in manu valida propulſare. Interim *Londonienſes* Juſtitiarios Regis & Barones de Scaccario capientes, carceri manciparunt. Rex vero habens ſecum illuſtres Principes, *Ricardum* germanum ſuum Regem *Alemanniæ* ac filium ſuum *Edwardum*, *Willelmum*que *de Valentiis* fratrem uterinum, clariſſimoſque milites *Joannem* [3] *Comyn* de *Scotia* cum multitudine *Scottorum*, *Joannem de Balliolo* Dominum [4] *Galwidiæ*, *Robertum de Brus* Dominum [5] *Vallis-Anandiæ*, *Rogerum de* [6] *Clifford*, *Philippum* [7] *Marmioun*, *Joannem de* [8] *Vallibus*, *Rogerum de Leyborne*, *Henricum de* [9] *Percy*, *Philippum* [10] *Baſſeth*, *Rogerum de Mortuo-Mari*, cum exercitu progrediens villam [11] *Northamptoniæ* obſedit, quam Dominica in Paſſione effracto muro intravit; cepitque in illa milites vexilliferos quindecim: Videlicet *Symonem* juniorem, *Willelmum de Ferrariis*, *Petrum de Monte-Forti*, *Baldewinum* [12] *Wake*, *Adam de Novomercato*, *Rogerum Bertrandi*, *Symonem* filium *Symonis* qui [13] primo vexillum erexerat contra Regem, *Berengarium de* [14] *Watervile*,

Rex de rebellibus refert victoriam.

1 Dederunt *A.* 2 *Frideſwidam* M. 3 *Comin A.* 4 *Galwedia* M. 5 *Vallis-Avandia A.* 6 *Glifford Id.* 7 *Marnoun A.* 8 *Mallibus* M. 9 *Percy A.* 10 *Baſſet* M. 11 *Northamtonam A.* 12 *Warle A.* 13 Primus *Id.* 14 *Waterville* M.

Hu-

Hugonem [1] *Gubion, Thomam Maunſel, Rogerum* [2] *Boutevileyn, Nicolaum Wake, Robertum de* [3] *Newentonia, Philippum de* [4] *Dribi, Grimbaldum de* [5] *Paunſevout.* de quibus *Symonem* juniorem ad caſtrum de *Windelſore*, reliquos vero ad alia caſtra tranſmiſit captivos. Capti ſunt & alii Milites minoris gradus circiter quadraginta, Scutiferique non pauci.

Perrexit inde Rex verſus *Notingham*, maneria Baronum cæde vaſtans & incendiis, ibique recollegit Magnates ſuos, & ſuorum auxit numerum vehementer. Comes *Symon* his auditis *Londonias* pergit, & peractis machinis decrevit expugnare urbem *Roffenſem*, quam Comes *Joannes de* [6] *Warenna* tunc tenuit & defendit. Cujus cum portam primam una cum ponte cepiſſent *Symon* & ſui, nuntiatum eſt Regem venire *Londonias*; propter quod, omiſſa obſidione, [7] in ejus occurſum celeriter redierunt. Rex autem declinans à civitate *Londoniarum*, cepit caſtrum de [8] *Kingeſtone* quod erat Comitis *Gloverniæ*; profectuſque *Roffam* quoſdam qui in obſidione remanſerant fugavit, plurimis interfectis. Inde perrexit uſque [9] *Tunebregge*, cujus caſtrum cepit, & Comitiſſam *Gloverniæ* in eo, quam tamen liberam abire permiſit. relictaque ad cuſtodiam caſtri magna militia, perrexit [10] *Wincheleſeiam*, ubi *Portuenſes* recepit ad pacem. Profectusque ultra, pervenit uſque *Lewes*, receptuſque eſt [11] ipſe in Prioratu, & filius ejus in caſtro. Ubi dum eſſent, ſcripſerunt ei Barones litteras hujus tenoris:

Baronum ad Regem Epiſtola.

Excellentiſſimo domino ſuo HENRICO *Dei gratia illuſtri Regi* Angliæ, *Domino* Hiberniæ, *Duci* Aquitaniæ, *Barones & alii fideles ſui, ſacramentum & fidelitatem Deo & ſibi obſervare volentes, ſalutem & debitum cum* [12] *honore famulatum. Cum per plura ex-*

---

1 *Gubyoun* M. 2 *Boutevilein A.* 3 *Niwintonia* M. 4 *Driby Id.* 5 *Paunſevot A.* 6 *Warreyna A.* 7 Deeſt in M. 8 *Kyngeſton Id.* 9 *Tunebrigie* M. 10 *Winchelſeyam A. Wyncheſeyam* M. 11 Ipſe. Domino ſuo HENRICO ——— M. reliqua deſiderantur. 12 Honore & *reverentia* M.

peri-

perimenta liqueat, quod quidam vobis aſſiſtentes multa de nobis mendacia Dominationi veſtræ [1] *ſuggeſſerint, mala quanta poſſunt non ſolum nobis, ſed etiam vobis & toti Regno veſtro intentantes. Noverit Excellentia veſtra, quod ſalutem & ſanitatem corporis veſtri totis viribus, & fidelitatem vobis debitam volumus obſervare, inimicos non ſolum veſtros, ſed etiam noſtros, & totius Regni veſtri juxta poſſe gravare proponentes: illis ſi placet ſupradictis non credatis. Nos enim fideles veſtri ſemper inveniemur, & nos Comes* Leiceſtriæ *&* [2] Gilebertus de Clare, *ad petitionem aliorum, pro nobis & ipſis* [3] *ſigna noſtra appoſuimus.*

Reſcripſit autem eis Rex litteras in hac forma:

HENRICUS *Dei gratia Rex* Angliæ, *Dominus* Hiberniæ, *Dux* Aquitaniæ, Symoni de Monte-Forti, Gileberto de Clare, *& eorum complicibus. Cum per guerram &* [4] *perturbationem generalem in Regno noſtro jam per vos ſubortas, nec non incendia &* [5] *damna enormia alia, appareat manifeſte quod fidelitatem veſtram nobis non* [6] *obſervatis, nec de ſecuritate corporis noſtri in aliquo curatis, eo quod Magnates & alios fideles noſtros, noſtræ fidei conſtanter adhærentes enormiter gravaſtis, & ipſos pro poſſe veſtro gravare proponitis, ſicut per litteras nobis ſignificaſtis, nos ipſorum gravamen noſtrum* [7] *proprium, & eorum inimicos æque noſtros reputantes, cum tantum præcipue prædicti fideles noſtri pro fidelitate ſua obſervanda contra infidelitatem veſtram nobis viriliter & fideliter aſſiſtunt, de veſtra fidelitate vel amore non curamus; ſed vos tanquam noſtros & eorum inimicos diffidamus. Teſte meipſo apud* Lewes. Regis reſponſio.

Et Rex etiam *Alemanniæ* & *Edwardus* filius Regis, nomine ſuo & aliorum Regi adhærentium, ſcripſe-

1 Ingeſſerint *A.* & M. 2 *Gilbertus* M. 3 Sigilla *Id.* 4 Per turbationem *A.* 5 Deeſt in M. 6 Servatis M. 7 Propoſitum M.

runt prædictis Comitibus, & eorum complicibus in hac forma:

Epiſtola R. *Romanorum* & *Edwardi* Pr. ad Barones.

Ricardus *Dei gratia Rex* [1]Romanorum *ſemper Auguſtus*, *&* Edwardus *illuſtris Regis* Angliæ *primogenitus*, *ceterique Barones omnes & Nobiles*, *prædicto Regi* Angliæ *conſtanter & ſincera fide atque operibus adhærentes*, Symoni de Monte-Forti, Gileberto de Clare, *ac ceteris univerſis & ſingulis perfidiæ ſuæ complicibus. Ex litteris veſtris, quas domino noſtro illuſtri Regi* Angliæ *tranſmiſiſtis accepimus nos eſſe diffidatos à vobis, quamvis hujuſmodi* [2]*verbalis diffidatio ſatis fuerit in* [3]*nos realiter ante veſtra hoſtili in rerum noſtrarum incendiis, & bonorum noſtrorum depopulationibus, perſecutione* [4]*prolata. Nos igitur ſcire vos volumus, à nobis univerſis & ſingulis vos tanquam hoſtes publicos ab hoſtibus diffidatos, qui deinceps perſonarum veſtrarum & rerum diſpendiis, ubicunque nobis ad hoc facultas fuerit, totis viribus & niſibus inſiſtemus. De hoc quod falſa nobis imponitis, quod nec fidele nec bonum conſilium ipſi domino noſtro Regi damus, nequaquam verum dicitis. Et ſi vos, domine* Symon de Monte-Forti, *vel* Gilberte de Clare, *hoc idem in curia Regis volueritis aſſerere, parati ſumus vobis ſecurum ad veniendum ad dictam curiam procurare conductum, & noſtræ innocentiæ veritatem, & utriuſque veſtrum ſicut perfidi proditoris mendacium declarare per aliquem nobilitate & genere vobis parem. Omnes nos contenti ſumus prædictorum dominorum ſigillis*; [5]*videlicet domini Regis* Romanorum *& domini* Edwardi.

Appropinquantes autem ad villam *de Lewes* Comites prædicti in manu armata, Regios ſatellites, qui pro quæritando equorum pabulo egreſſi fuerant, invadentes plurimos peremerunt. [6]Præmunitus Rex de adventu ſubito Comitum & Baronum, obviam pergit cum exercitu in

1 *Mert.* Cod. hic male repreſentat *Francorum*. 2 Formalis M. 3 Vos MS. 4 Probata *A*. 5 Domini videlicet R. M. 6 Præmonitus *A*.

tres

tres partes diviſo: quarum primæ præerat *Edwardus* Regis primogenitus, cum *Willelmo de Valentiis Penebrochiæ* & *Joanne de Warenna Surreyæ* & [1] *Suſexiæ* Comitibus; ſecundæ Rex *Alemanniæ* cum filio ſuo *Henrico*; tertiæ vero Rex ipſe HENRICUS. Baronum vero exercitus in quatuor partes diviſus erat: quarum primæ *Henricus de Monte-forti* [2] cum Comite *Herfordiæ*; ſecundæ *Gilebertus de Clare* cum *Joanne* filio *Joannis*, & *Willelmo de Monte-*[3] *caniſii*; tertiæ, in qua erant *Londonienſes*, *Nicolaus de Segrave*; quartæ ipſe Comes *Symon* cum *Thoma de* [4] *Pelveſtone* præfuerunt. *Edwardus* igitur cum acie ſua tanto impetu in hoſtes irruit, ut eos retrocedere cogeret: quorum multi fugientes ſubmerſi ſunt, ut ſcribunt aliqui, uſque ad numerum Militum ſexaginta. *Londonienſes* etiam in fugam verſi ſunt, quos dum inſequitur *Edwardus* ad quatuor milliarium ſpatium, graviſſimam cædem inferendo, à reliquo ſeparatus exercitu diminuit robur ejus. Interim vero multi de acie Regis occiſi ſunt, captique Rex *Alemanniæ*, *Robertus de* [5] *Brus* & *Joannes Comyn* qui *Scottos* adduxerant, Rex etiam HENRICUS dextrario ejus occiſo captus, & in Prioratu appoſita cuſtodia eſt recluſus. Reverſus *Edwardus* gravi prælio excipitur, fugeruntque Comes [6] *Waranniæ*, *Willelmus de Valentiis*, *Guido de Liſiniaco* * fratres Regis uterini, *Hugo Bigod* cum militia quæ ad quadringentos loricatos adſcendit, omnes ad caſtrum de [7] *Peuvenſie* tendentes.

Cum autem hinc inde multi corruiſſent, *Edwardus* villam [8] circuiens cum patrem non inveniſſet in caſtro, Prioratum ingreſſus pervenit ad eum. Interim dato inſultu ad caſtrum, cum incluſi viriliter ſe defenderent, ſubtrahunt ſe Barones. *Edwardus* audacia caſtrenſium

1 *Southſexia* M. 2 Deeſt in M. 3 *Camiſii*, ut ſupra *Id.* 4 *Pelveſtonia* A. 5 *Brus* ——— qui *Scottos* adduxerat A. *Cetera ſunt prætermiſſa.* 6 *Warrenna* M. 7 *Peuneſie* A, *Pevenſie* M. 8 Circumiens A. * Frater A.

animatus, recollectis ſuis iterum voluit præliari. Quo cognito miſerunt Barones mediatores pacis, promittentes in craſtino velle de pace tractare cum effectu. In craſtino igitur diſcurrentibus inter partes fratribus Prædicatoribus & Minoribus, ſic actum eſt, ut feria ſexta ſequente *Edwardus* & *Henricus* pro patribus ſuis, Regibus *Angliæ* & *Alemanniæ*, ſe Comiti *Symoni* traderent, ſub ſpe quietis & pacis, ita ut cum [1] deliberatione tractaretur, quæ Proviſionum & Statutorum eſſent pro utilitate Regni tenenda, & quæ delenda; & quod interim captivi hinc inde abſque ullo pretio redderentur. Sabbato ſequenti Rex omnes, qui ſibi adhæſerant, licentiavit ad propria: ſcripſitque de voluntate Comitis *Symonis* his qui erant in munitione de [2] *Tonebrigge*, quod redeuntibus ad ſua Baronibus non nocerent. At illi hoc non obſtante armati procedentes, cum audiſſent *Londonienſes*, qui de bello fugerant, apud [4] *Croiudone* receptos, illuc properantes, plurimis eorum peremptis ſpolia abſtulerunt. Exinde tendebant uſque *Briſtollum*, ubi uſque ad liberationem *Edwardi* in præſidio remanſerunt. Comes vero *Symon* Regem *Angliæ* filiumque ejus *Edwardum* ſecum circumduxit, quouſque caſtra terræ fortiora omnia occupaſſet, & ex tunc ad tractandum de pace ſecundum formam præmiſſam difficiliorem ſe exhibuit, eo quod Regem & Regnum totum in ſua habuit poteſtate. Denique *Ricardum* Regem *Romanorum* in turri *Londoniarum*, *Edwardum* vero & *Henricum* Regum filios in caſtro *Devoriæ* ſub cuſtodia poſuit, Regem *Angliæ* HENRICUM ſecum continue [5] circumducens.

C. *Simon* Regem & Regnum tenet in ſua poteſtate.

Interim milites inclyti & in armis expertiſſimi, videlicet *Rogerus de Mortuo-Mari*, *Jacobus de Audeliaco*, *Rogerus de Leyborne*, *Rogerus de* [6] *Clifford*, *Haymo* extraneus, *Hugo de Turberville* cum aliis pluribus in-

1 De liberatione *A.* 2 *Tonebrugge A. Tonebrige* M. 3 *Croindone A. Croydone* M. 4 Circumducentes M. 5 *Cliffort MS.* 6 Reges M.

digne

digne ferentes [1] Regem Regiamque ſobolem ſic tractari, unanimi contra Comitem *Leiceſtriæ* inſurgunt conſenſu. Ad quorum compeſcendam audaciam Comes *Symon*, aſſociato ſibi principe *Walliæ Lewelino*, caſtrum *Herefordiæ* intravit, illucque *Edwardum* captivum de *Dovoria* tranſtulit. Deinde caſtrum Comitis *Herefordiæ*, quod [2] *Hay* dicitur, recuperavit, & caſtrum *de Lodelawe* cepit, devaſtandoque terras *Rogeri de Mortuo-Mari*, progreditur verſus *Montem Gomeri*, [3] ibique facta pace inter Comitem *Symonem* & prædictos nobiles, datis ab eis obſidibus, Comes ad partes auſtrales revertitur, ut occurreret militiæ, quæ de partibus *Gallicanis* in Regis ſubſidium dicebatur ventura.

Urbanus Papa, turbationi Regni *Anglicani* compatiens, Legatum miſit dominum *Sabinenſem* Epiſcopum Cardinalem; qui *Angliam* intrare non valens, navigio Quinque Portuum mare occupante, quoſdam Epiſcopos *Angliæ* ad ſe primo *Ambianis*, deinde *Boloniam* evocavit. quibus ſententiam excommunicationis, & interdicti auctoritate Papali in civitatem *Londoniarum*, & Quinque Portus, omneſque pacem Regis *Angliæ* turbantes fulminatam, publicandam exſequendamque commiſit. Diſſimulaverunt nihilominus Epiſcopi negotium, de cujus cauſa non ſatis certa [4] diverſi varie opinantur.

Hoc anno apparuit cometa tam notabilis, ut ſcribit Frater *Martinus* in Chronicis ſuis, quod nullus tunc vivens talem ante viderit. Ab oriente enim cum magno fulgore ſurgens uſque ad medium hemiſphærii verſus occidentem comam perlucidam pertrahebat; & licet in diverſis mundi partibus multa forte ſignificaverit, hoc tamen unum pro certo compertum eſt, ut cum pluſquam per tres menſes duraverit, ipſo primo apparente Papa *Urbanus* infirmari cœpit, & eadem nocte qua Papa mortuus eſt [5] cometa diſparuit. Obiit autem *Pe-* Cometa notabilis.

1 Reges M. 2 *Hugo Id.* 3 Ubique M. 4 Diverſe *Id.* 5 Cometes MS.

ruſii

Digitized by Google

Urbano ſuccedit Clemens IV.

ruſii & ſepultus [1] eſt ibidem. *Urbano* ſucceſſit *Clemens* quartus, natione *Provincialis*; qui [2] primo uxorem habens & filios, famoſus fuit Advocatus & Conſiliarius Regis *Francorum*. Mortua vero uxore, propter vitam bonam, ſanctam, & laudabilem, primo *Podienſis* Epiſcopus efficitur, ac deinde Archiepiſcopus *Narbonenſis*, tandem ad Cardinalatum aſſumptus, fit Epiſcopus *Sabinenſis*. qui cum à Papa *Urbano* miſſus fuiſſet Legatus in *Angliam* pro pacis reformatione, abſens electus eſt in Papam. Clarent his temporibus [3] *Pariſius* Doctores eximii Frater *Thomas de Aquino* inter Prædicatores, *Bonaventura* inter Minores.

Tho. de Aquino & Bonaventura clarent.

M. CC. LX. V.	CLEMENTIS IV 1.	RICARDI 10.	LUDOVICI IX 39.	HENRICI III 49.

INTER Comites *Leiceſtriæ Symonem* & *Glovernia Gilbertum* hac occaſione dicitur ſuborta ſimultas. Comes enim *Leiceſtriæ* non eſt contentus Regem *Angliæ* à ſe captivum detineri, verum caſtra Regia in ditionem propriam accepit, diſponens pro libitu ſuo Regnum totum, [4] & (quod præcipue offendebat) proventus Regni, redemptioneſque captivorum emolumentaque alia, quæ inter eos æqua ſorte * dividi debebant, ſibi ſoli totaliter vindicabat. A filiis quoque ejus in ſuperbiam erectis contemptui videbatur haberi. Super his per Comitem *Gilbertum* requiſitus, rogatuſque, ut Regem *Alemanniæ*, [5] quoſdamque alios captivos nobiles, per ipſum & ſuos in bello captos, ſibi redderet: cum leviter reſpondiſſet, inchoata diſcordia radicitus eſt firmata. Diſcedens quippe cum indignatione Comes *Gilbertus* Milites nobiles de Marchia, quorum ſupra facta eſt mentio, quos jam Comes *Symon* edicto publico Regnum evacuare juſſerat, accerſitos fœdere ſibi jungit.

1 Deeſt in *A*. 2 Poſt uxorem habens & filios, famoſus fit Advocatus M. 3 *Pariſiis*. 4 Et præcipue offendebat, proventus ---- M. 5 Quoſdamque captivos Nobiles *Id*. Quoſdam alios *A*. * Secundum conventionis *formam* M.

[1] Auxe-

[1] Auxerunt eorum ſocietatem *Joannes de Warenna* [2] *Surreyæ* & [3] *Suſexiæ* & *Willelmus de Valentiis Penbrochiæ* Comites, in occidentales partes *Walliæ* per mare devecti, & *Penbrochiæ* applicantes.

Comes *Symon* Regem ſecum ducens, *Herfordiam* proficiſcitur, collecta manu valida prædictos Milites potenter diſponens opprimere. Interim per quoſdam elaboratum eſt Prælatos, ut Comites *Leiceſtriæ* & *Gloverniæ* ad priſtinam reducerentur unitatem; ſed nihil proficere potuerunt. Dum autem hæc aguntur, *Edwardus* filius Regis in caſtro *Herfordiæ* ſub cuſtodia detentus, equorum curſu ſe exercere in prato quodam extra urbem à cuſtodibus permittitur gratia ſpatiandi; qui tentatis pluribus & currendo fatigatis, tandem unum quem electum ſciebat aſcendens dextrarium urgenſque eum calcaribus, cuſtodibus valedixit, tranſitoque flumine quod [4] *Wey* dicitur, cum duobus Militibus & quatuor Scutiferis propoſiti ſui conſciis, verſus caſtrum de [5] *Wiggemor* dirigit iter ſuum. Inſequentes vero eum cuſtodes, cum vidiſſent vexilla [6] dominorum *Rogeri de Mortuo-Mari* & *Rogeri de Clifford*, *Edwardo* in ſalutis præſidium occurrentium, deluſi *Herfordiam* revertuntur. Factum eſt iſtud in hebdomada Pentecoſtes, conſilio & induſtria Militum prædictorum. *Edwardus* igitur à cuſtodia liberatus, coadunato exercitu magno, multis ad eum confluentibus, Comitatus *Herfordenſem*, *Wigornienſem*, *Salopienſem*, *Ceſtrenſem* ſuæ parti confœderat & ſubjicit, cum pagis & villis, civitatibus & caſtellis. villam etiam *Gloverniæ*, quam nuper Comes *Symon* optime munierat, expugnavit & cepit, fugientibus ad caſtrum cuſtodibus; qui poſt dies quindecim reddito caſtro, & præſtito juramento quod contra *Edwardum* arma de cetero non portarent, liberi dimittuntur. Comes vero *Leiceſtriæ* caſtrum [7] *Monemutæ*, quod Comes *Gloverniæ* nuper ce-

Aufugit *Edwardus* filius Regis.

Arma ſumit contra hoſtes.

1 Duxerunt ejus ſocietatem M. 2 *Sureyæ* A. 3 *Southſexiæ* M. 4 *Weye* A. 5 *Wigemore* M. 6 Duorum A. deceptus abbreviatura. 7 *Monemutha* A.

perat

perat & munierat, coactis ad deditionem cuſtodibus, ad ſolum proſtravit. ingreſſuſque terram ejuſdem Comitis, quæ [1] *Glomergancia* dicitur, occurrente ſibi Principe *Walliæ* in ſubſidium, omnia vaſtavit incendio atque cæde. Interim vero *Edwardus* audiens, quod multi de parte Comitis *Symonis* ad caſtrum quod *Kenilworth* dicitur confluerent, adjuncto ſibi Comite *Gloverniæ* ſero de *Wigornia* illuc tendens, citatoque gradu ſubito ſuperveniens, cepit Comitem *Oxoniæ* cum militibus [2] vexilliferis circiter tredecim, antequam caſtrum eſſent ingreſſi, in quo ſe jam receperat *Symon* Comitis *Symonis* filius.

Symon Comes *Leiceſtriæ* Regem ſemper habens in ſua comitiva, de auſtrali *Wallia* reverſus, in feſto *S. Petri* ad Vincula venit ad manerium *Wigornienſis* Epiſcopi, quod [3] *Kemeſeya* dicitur, & ibidem in craſtino morabatur. *Edwardus* de *Kenilworthe* rediit *Wigorniam*, quæ à prædicto manerio diſtat milliaribus tantum tribus. Cujus adventu cognito, Comes *Symon* cum Rege in ipſo noctis crepuſculo diſcedens, in oppido quod *Eveſham* dicitur fato ſubſtitit infelici. In craſtino namque, qui erat dies Inventionis *S. Stephani*, *Edwardus* movens ſe de *Wigornia*, tranſito fluvio juxta oppidum quod dicitur * *Clive*, viam Comiti verſus filium, qui erat in caſtro de *Kenilworthe*, [4] filiique ad patrem cum ſuo exercitu interclusit. In craſtino vero appropinquavit oppido *Eveſhamiæ* ex parte una, veneruntque ex duabus partibus aliis Comes *Gloverniæ* cum acie ſua, & *Rogerus de Mortuo-Mari* cum ſua turma, ita ut Comes *Leiceſtriæ* undique concluſus, neceſſe habuerit vel ſe [5] ſpontanee dedere, vel cum iſtis prælio decertare. [6] Feria igitur ſexta, quæ nonis Auguſti contigit, occurrunt ſibi ambo exercitus in campo extra oppidum ſpatioſo, ubi graviſſimo conſerto prælio cœpit pars Comitis ſuccumbere,

Simon perduellis vincitur & interficitur.

1 *Glomorgancia* M. 2 Vexillariis *Id.* 3 *Cemeſeya* A. *Kemeſia* M. 4 Filiiſque M. 5 Spontaneo *Id.* 6 Feria *vero tertia*, *Id.* * *Olive* M.

qui

Digitized by Google

qui aggravato ſuper eum pondere prælii, ibidem cecidit interfectus. Ceciderunt in ea pugna Milites vexilliferi duodecim, videlicet *Henricus* filius ejus, *Petrus de Monte-Forti*, *Hugo de Diſpenſariis* Juſtitiarius *Angliæ*, *Willelmus de* [1] *Maundevilla*, *Radulphus Baſſeth*, *Walterus de* [2] *Crepynge*, *Willelmus de Eboraco*, *Robertus de* [3] *Treggoz*, *Thomas de Hoſtele*, *Joannes de* [4] *Bello-Campo*, *Guido de Balliolo*, *Rogerus de* [5] *Roules*. Alii quoque minoris gradus in multitudine magna, cum Scutiferorum & peditum, & maxime *Gallenſium*, numero exceſſivo. *Edwardus* potitus victoria, Monachis illius loci poſt prælium mandavit, ut corpora defunctorum, & præcipue Majorum, decenter humari curarent. Interfuit autem principaliter exequiis *Henrici de Monte-Forti*, quem pater ejus [6] Rex de fonte ſacro levaverat, & ipſe ſecum nutritum à puero familiariter dilexerat; cujus etiam funeri dicitur lacrymas impendiſſe.

Denique triumphatis hoſtibus, Rex poteſtati Regiæ reſtitutus, *Wintoniam* de conſilio filii victoris aliorumque Parliamentum convocat in Nativitate Virginis glorioſæ, ubi inito conſilio civitatem *Londoniarum* ob ſuam rebellionem privavit omnibus privilegiis libertatibuſque antiquis, Capitaneoſque factionis contra Regem juxta voluntatem ſuam plectendos jubet carceri mancipari. In feſto vero *S. Edwardi* Regis omnes, qui contra dominum ſuum Regem cum Comite *Symone* [7] ſteterant, edicto publico exheredantur. quorum mox terras [8] Rex illis, qui ſibi fideliter adhæſerant, contulit penſatis meritis ſingulorum. Exheredati vero coadunantes ſe paſſim deprædationes & incendia exercebant.

Rex libertati reſtitutus pœnis afficit rebelles.

Eodem anno *Ottobonus*, tituli *S.* [9] *Adriani* Diaconus Cardinalis, à domino Papa *Clemente* Legatus in *Angliam* deſtinatur. *Carolus*, frater Regis *Francorum*,

---

1 *Mandevilla A.* 2 *Crepinge A. Crepping* M. 3 *Tregor A.* 4 *Campo-Bello Id.* 5 *Roueles* M. 6 Abeſt ab *A.* 7 Fecerant M. 8 Deeſt in *A.* 9 *Hadriani A.*

Digitized by Google

Romam navigio deuectus, à domino Papa *Clemente* in Regem *Siciliæ* coronatur. Multitudo *Gallicorum*, cruce ſignata contra *Manfredum*, habens Capitaneos *Guidonem Autiſſiodorenſem* Epiſcopum, & *Robertum* filium Comitis *Flandrenſis*, ac *Bocardum* Comitem [1] *Vindemienſem*, in ſubſidium *Caroli Romam* [2] pervenit.

Hoc anno, Dominica ante bellum *Eveſhamiæ*, multitudo *Wallenſium Somerſetiam* deprædatura, Capitaneum habens *Willelmum de* [3] *Berkele* Militem nobilem, ſed malefactis famoſum, apud *Mineheved* juxta caſtrum *de* [4] *Dunneſtore* applicuit. quibus occurrens cuſtos caſtri dictus *Adam* [5] *Gurdun*, plurimos occidit gladio, plurimoſque cum eorum Capitaneo compellens in fugam ſubmergi coegit. [6] Caſtrum *Dovoriæ* redditum eſt *Edwardo*, in quod *Guidonem de Monte-Forti* tranſtulit ſub cuſtodia detinendum. *Ottobonus* Legatus vocato Concilio apud *Northamptoniam*, ſententiam excommunicationis tulit in omnes Epiſcopos & Clericos, qui Comiti *Symoni* contra Regem præſtiterant auxilium aut favorem; & nominatim in *Joannem Wintonienſem*, *Walterum Wigornienſem*, *Henricum Londonienſem*, *Stephanum Ciceſtrenſem*. de quibus [7] *Wigornienſis* cito poſt obiit ſexto Nonas Februarii, cui *Nicolaus de* [8] *Hely* Cancellarius Regis ſucceſſit. Reliqui vero tres præfati Epiſcopi, *Romam* adeuntes, domini Papæ gratiam expectabant. Eadem etiam ſententia ceteros quoſque Regi adverſantes publice innodavit. ibi etiam conceſſionem domini Papæ de decima Eccleſiæ *Anglicanæ*, ſolvenda Regi [9] per annum ſequentem proximo publicavit. Cuſtos *Guidonis de Monte-Forti*, in caſtro *Dovoriæ* corruptus, ipſum poſt Paſcha liberum dimiſit, mare tranſiens cum eodem. *Guido* partes [10] *Tuſciæ* adiens, Comiti *Rufo* adhæſit; cujus, cum in militia famoſus

Concilium *Northamtonienſe*.

1 *Vindomienſem A.* 2 Venit *A.* 3 *Berkle A. Aiergelegh* M. 4 Doweſtore *A.* 5 *Burdun* M. 6 Hic annum Regis L. inchoat *M. recte.* 7 *Epiſcopus* Wigornienſis *Id.* 8 *Ely Id.* 9 Per *ſeptem annos ſequentes M.* 10 *Curia Id.*

eſſet,

eſſet, uxorem accepit filiam & heredem. *Symon* vero frater ejus ſenior paulo ante, tempore Quadrageſimali, de carcere evadens transfugit in [1] *Gallias*. Rex in ſingulis comitatibus Capitaneum unum conſtituit, qui una cum Vicecomite prædonum, qui plurimum abundabant, violentias coerceret. In vigilia Pentecoſtes *Robertus de Ferrariis*, Comes [2] *Derbeiæ*, apud oppidum, quod [3] *Ceſtrefelde* dicitur, captus eſt per milites regios, ſociis quos ad prædandum acciverat per fugam diſperſis. Exheredatorum quidam, inſulam de [4] *Axeholme* occupantes, per dominum *Eadmundum*, fratrem Regis, in brevi ad deditionem coguntur. Miles quidam in partibus *Wintoniæ Adam* dictus, cognomento [5] *Gurdoun*, exheredatus cum ceteris qui Comiti *Symoni* adhæſerant, ad pacem Regis renuens venire, juxta viam inter villam de *Aultonia*, & caſtrum *de* [6] *Fernham*, quam tunc in valle promuntoria nemoroſa reddebant tortuoſam, ac per hoc prædonibus opportunam, cum ſuis reſedit patriam rapinis infeſtans, & præcipue terras illorum qui parti Regiæ adhærebant. Cujus vires & probitatem ex fama cognitas cupiens *Edwardus* experiri, cum in manu forti ſuperveniſſet eidem ſe ad pugnam paranti, præcepit ſuis, ne quis inter eos impediret ſingulare certamen. Congreſſi itaque mutuos ictus ingeminant, parique ſorte, neutro cedente alteri, diutius dimicant. Delectatus tandem *Edwardus* Militis virtute & animo, inter pugnandum conſulit ei ut ſe redderet, vitam pollicens & fortunam. Cui Miles adquieſcens, abjectis armis ſe illico [7] reddidit, quem eadem nocte [8] *Guldefordiam Edwardus* tranſmiſit, Reginæ matri cum recommendatione ſupplici præſentandum. quem poſtea hereditati reſtitutum, *Edwardus* ſemper carum habuit atque fidum.

---

1 *Franciam M.* 2 *Derboia A.* 3 *Conſtrefelde M.* 4 *Haxholm A. Axiholme M.* 5 *Gourdun A. Gurdun M.* 6 *Frenham MS. Farnham M.* 7 Reddit *A.* Dedidit M. 8 *Gildfordiam M.*

Eodem anno multi de exheredatis caſtrum *de Kenilworthe* ingreſſi victualibus munierunt, & armis, diſponentes illud defendere contra Regem. Rex autem illuc properans, in craſtino *S. Joannis* Baptiſtæ obſidionem poſuit circa caſtrum. Qua durante Rex perſonas duodecim eligi fecit, quibus commiſit ut providendæ paci Regis & Regni, latam in exheredatos ſententiam moderarentur, jurejurando ſpondens ſe eorum [1] Ordinationes per omnia ſervaturum. Convenientes igitur perſonæ electæ apud *Coventreiam* unanimi decreverunt aſſenſu, ut exheredati pœna pecuniaria ſuas hereditates redimerent ab his qui eas occupaverant dono Regis; ita tamen quod hæc redemptio proventus hereditatum in ſeptennium non excederet, nec unius anni proventibus minor eſſet; ſed intra hos taxarent terminos ſecundum quantitatem delicti. Ab hac tamen redemptione filii Comitis *Symonis* & *Robertus* Comes *Derebeiæ*, quorum exheredationem cenſuerunt fore perpetuam, excluduntur. Qui autem modo prætaxato multandi eſſent pecunia, ſi taxatam redemptionem ſolvere nequirent, terras ſuas in manibus poſſeſſorum relinquerent, quouſque de earum fructibus redemptio levaretur. Caſtrum *de Kenelworth* ante [2] Natalem Regi redditum eſt, penuria victualium compellente, vita & membris ac ſupellectili neceſſaria his qui tenuerat illud ſalvis.

Multitudo *Saracenorum*, per mare in *Hiſpaniam* veniens, Chriſtianis intulit magnam plagam, quæ tamen poſtea non ſine multa effuſione ſanguinis eſt devicta. *Carolus*, *Siciliæ* Rex, ante [3] *Beneventum* prælio decertat cum *Manfredo*; & ipſo cum plurimis aliis occiſo, multis etiam captis, victoriam obtinet & triumphum. Mortuo *Godefredo* Archiepiſcopo *Eboracenſi*, tranſlatus eſt per dominum Papam ad eandem ſedem *Walterus* Epiſcopus *Bathonienſis*: cui ſucceſſit *Willelmus de Buctona*, Archidiaconus *Wellenſis*.

---

1 Ordinationem M. 2 Natalem *Domini* A. 3 *Boneventum* *Id.*

Digitized by Google

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. CC. LX. VII.	CLEMENTIS IV 2.	RICARDI 12.	LUDOVICI IX 41.	HENRICI III 51.

QUIDAM exheredatorum non ferentes ordinationem de redemptione hereditatum apud *Kenilworthe* factam, quorum Princeps & Capitaneus erat *Joannes de* [1] *Eyvilla*, cum cepiſſent civitatem *Lincolnienſem* & ſpoliaſſent * Judaiſmum, Mediamnem *Elienſem* occupant contra Regem. Quorum egreſſum & impetum Rex collecto exercitu cum plurimum impediſſet; *Edwardus* filius Regis, factis ex [2] cratibus & tabulis pontibus in locis opportunis, prout eum incolæ regionis illius inſtruxerant, inſulam cum ſuis militibus eſt ingreſſus; cui quidam ſe dediderunt, aliis fugiendo diſperſis.

Dum hæc aguntur, Comes *Gloverniæ* Regi infidus, [3] parato exercitu in *Wallia* [4] in favorem exheredatorum, *Londonias* adiit, & occurrente ſibi *Joanne de* [5] *Eyvile* cum magna manu complicium ſuorum, civitatem faventibus civibus occupavit: moxque Legato, qui turrim pro hoſpitio habuit, mandavit Comes per Nuntios, ut eam ſibi redderet indilate; & ut hoc maturaret facere, ne quis in turri eidem manenti victualia venderet interdixit. Legatus diſſimulato negotio, à turri diſcedens, prædicaturus Crucem procedit ad Eccleſiam Sancti *Pauli*. Ceſſavit iſte tumultus poſt dies paucos. Comeſque Regi reconciliatur per mediationem *Ricardi* Regis *Romanorum*, ac illuſtris Militis *Philippi Baſſeth*, poſita pœna decem millium marcarum, ſi Comes in poſterum tumultum aliquem commoveret. Circa feſtum *S. Michaëlis* Rex cum magno exercitu venit *Salopiam*, in *Walliam* [6] progreſſurus, ut Principem ejus *Lewelinum*, qui partem Comitis *Symonis* in ſua præſumptione contra Regem [7] faverat, debellaret. At ille, miſſis ad

1 *Exvilla* M. 2 Sic etiam *Mert.* ratibus *A.* 3 Peracto *A.* præparato M. 4 Deeſt in *A.* 5 Hic *Mert.* etiam legit *Eyvile.* 6 Progreſſus M. 7 Foverat *Id.* * I. e. *Synagogam.* mediamnis autem eſt *Inſula.*

Re-

Regem nuntiis, triginta millia librarum ſterlingorum pro pace habenda Regi conceſſit: ſicque interveniente Legato reſtituta eſt Principi terra quatuor cantredorum, quam Rex abſtulerat ei jure belli. [1] Soldanus *Babyloniæ*, vaſtata *Armenia*, *Antiochiam* unam de famoſioribus civitatibus orbis abſtulit Chriſtianis, & tam viris quam mulieribus occiſis & captis, in ſolitudinem [2] ipſam redegit. Obiit *Joannes Gervaſii*, *Wintonienſis* Epiſcopus, & *Viterbii* ſepelitur.

M. CC. LX. VIII.	CLEMENTI IV 3.	RICARDI 13.	LUDOVICI IX 42.	HENRICI III 52.

Concilium *Londonienſe.*

[3] OTTOBONUS Legatus, *Londoniis* convocans Concilium, multa ſtatuit ad reformationem ſtatus Eccleſiæ *Anglicanæ*. Non multum vero poſt cruce ſignatis apud *Northamptoniam* filiis Regis *Edwardo* & *Eadmundo*, ac Comite *Gloverniæ*, cum multis Nobilibus ad curiam eſt reverſus. *Edwardus S. Ludovico Francorum* Regi impignorat *Vaſconiam*, accipiens abeo pecuniam neceſſariam pro itinere Terræ ſanctæ. Corpus Beati *Edwardi* Regis & Confeſſoris, inſtante Rege *Angliæ*, in feretrum aureum quod ei paraverat eſt tranſlatum. *Joannes de Warenna* Comes *Surreiæ* [4] & *Suſexiæ Alanum la Souche*, Regis Juſtitiarium, in aula *Weſtmonaſterii*, ſubortis inter eos verbis, manu propria interfecit. *Conradinus*, nepos *Frederici* olim Imperatoris ex filio *Conrado*, patruo ſuo *Manfredo* mortuo, aſpirans ad Regnum *Siciliæ* auxilio *Teutonicorum*, adjunctis eis quamplurimis *Lumbardis* & *Tuſcis*, *Romam* uſque pervenit: ubi cum Imperiali more ſolemniter fuiſſet receptus, aſſociato ſibi Senatore urbis *Henrico* fratre Regis *Caſtellæ*, & *Romanis* quamplurimis, contra Regem *Carolum* in manu forti *Apuliam* intravit. ſed poſt durum campeſtre bellum, *Conradinus* cum ſuis terga vertentibus capitur, & cum multis de ſanguine ſuo

1 *Soudan de Babiloyne T.* 2 Illam M. 3 *Octobonus Id.* 4 Et *Suſſexia* abſunt à *Mert.*

no-

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

nobilibus, juſſu Regis *Caroli*, decollatur. [1] *Henricus* autem frater Regis *Caſtellæ* de prælio ad caſtrum fugit *Caſſinum*: qui poſtea *Carolo* redditus carceri mancipatur. *Clemens* Papa, à præſenti ſeculo migrans, *Viterbii* moritur, & ibidem in Fratrum Prædicatorum Eccleſia tumulatur. Hic Papa ita vigiliis, jejuniis & orationibus, ac aliis operibus bonis erat intentus, quod multas tribulationes, quas tunc ſuſtinebat Eccleſia, Deus ſuis meritis creditur exſtinxiſſe. Qui etiam, cum multi ſtatum Regis *Caroli* pro deſperato haberent, tum propter multitudinem exercitus *Conradini*, tum propter totius pæne Regni *Siciliæ* rebellionem, in publico ſermone [2] rei eventum prædixit. Hic Papa *Viterbii* in Eccleſia Fratrum Prædicatorum cannonizavit ſanctam [3] *Eadwigam*, Duciſſam *Poloniæ*, viduam ſanctitatis mirandæ. Defuncto Papa *Clemente* vacavit ſedes annis tribus, menſibus duobus, diebus decem. Hoc anno Rex *Angliæ* in octava Sancti *Martini* Parliamentum tenuit apud *Marleberge*, in quo de aſſenſu Comitum & Baronum edita ſunt ſtatuta, quæ *de Marleberge* vocantur. *Nicolaus de* [4] *Hely Wigornienſis*, poſtulatus & tranſlatus eſt in * Epiſcopum *Wintonienſem*.

Statuta *de Marleberge.*

M. CC. LX. IX.	VACATIONIS I.	RICARDI 14.	LUDOVICI IX 43.	HENRICI III 53.

SANCTUS *Ludovicus Francorum* Rex, non territus præteritis laboribus & expenſis, quas fecerat ultra mare, iterato cum filiis [5] ſuis adjuncto ſibi Rege [6] *Navarræ*, & quamplurimis Eccleſiarum Prælatis & Baronibus, pro recuperatione Terræ Sanctæ iter aſſumpſit. Verum ad hoc ut Terra Sancta facilius recuperaretur, incidit ipſis conſilium, ut Regnum *Tunicii*, quod in medio conſiſtens non parvum dabat tranfretantibus impedimentum, primitus Chriſtianorum ſubjicerent po-

S. Ludovicus Terram S. iterum petit.

1 Autem *Henricus* M. 2 Ei eventura *A.* 3 *Edewygam M.* 4 *Ely Id.* 5 Duobus M. 6 *Navarria Id.* * Potius *Epiſcopatum. Ach.*

teſtati.

teſtati. Applicantes igitur in Regno *Tunicii* [1] Portum, & *Carthaginem*, ad parvum redactam opidum juxta *Tunicium*, de facili occuparunt. Hoc anno, ſexto Idus Aprilis, *Eadmundus* filius Regis duxit uxorem filiam *Willelmi de Alba Marla* Comitis *de* [2] *Holderneſſe*, nomine [3] *Avelinam*, quæ heres erat paternæ hereditatis, & etiam maternæ: ratione cujus Comitum *Devoniæ* & *Vectæ* Inſulæ dominicum fuerat habiturus; ſed cum tota prole mortem parentum prævenit. Obiit hoc anno *Walterus* [4] *de La Ville*, *Sareſberienſis* Epiſcopus: ſucceſſitque ei *Robertus de* [5] *Winchintona*, ejuſdem Eccleſiæ Decanus.

M. CC. LXX.	VACATIONIS 2.	RICARDI 15.	LUDOVICI IX 44.	HENRICI III 54.

EDWARDUS filius Regis *Angliæ*, cum *Eadmundo* germano ſuo aliiſque pluribus nobilibus, iter peregrinationis in Terram Sanctam arripuit menſe Maio. Menſe vero Auguſto infirmitas, quæ maxime illo tempore circa confinia maris viguit, in exercitu Chriſtianorum [6] nimis invaluit. Inter Majores primo moritur *Joannes* Comes *Nivernenſis*, Regis *Francorum* filius, poſtea Epiſcopus *Albanenſis*, Cardinalis & Apoſtolicæ ſedis Legatus, poſtremo beatus *Ludovicus* Rex *Francorum* Chriſtianiſſimus, in craſtino *S. Bartholomæi* Apoſtoli à Regno temporali tranſiit ad æternum. Quam feliciter autem Rex iſte terminaverit [7] vitam, Rex *Navarræ* domino *Tuſculano* per litteras intimavit. Nam in infirmitate ſua laudare nomen Dei non ceſſavit, illam orationem aliquotiens interſerebat: *Fac nos, quæſumus Domine, proſpera Mundi deſpicere, & nulla ejus adverſa formidare.* Orabat & pro populo, quem ſecum adduxerat dicens: *Eſto Domine plebi tuæ San-*

Moriuntur Rex *Franc.* & alii exercitus Chriſtiani.

1 Poſitum M. 2 *Halderneſſe A. Holdernes* M. 3 *Avelianam A.* 4 *De Laville A. de La Wyle* M. 5 *Winchamtonia A. Wicham* M. 6 Minis *MS.* minus M. 6 Deeſt in *MSS.*

ctificator

ctificator & Cuſtos. Et cum appropinquaret ad finem, ſuſpexit in cœlum dicens: *Introibo in domum tuam, adorabo ad templum ſanctum tuum, & confitebor nomini tuo Domine*: Et hæc dicens, obdormivit in Domino. Cui ſucceſſit in Regno filius ejus *Philippus*.

Exercitu vero de morte Regis plurimum deſolato, ſupervenit *Carolus* Rex *Siciliæ*, quem Rex *Francorum* adhuc vivens fecerat accerſiri. Et cum multo plures viderentur *Saraceni* quam Chriſtiani, tamen nullatenus auſi ſunt bello generali aggredi Chriſtianos, ſed per quaſdam aſtutias multa eis incommoda inferebant. [1] Inter alia enim, cum regio ſit multum ſabuloſa, & tempore ſiccitatis plurimum pulveroſa, ſtatuerunt *Saraceni* plura millia hominum ſuper montem unum Chriſtianis vicinum, & ut ventus flaret ad partem Chriſtianorum, ſabulum moventes pulverem ſuſcitarunt, qui multam moleſtiam intulit Chriſtianis. ſed tandem pulvere per pluviam ſedato, Chriſtiani, paratis machinis & variis inſtrumentis, *Tunicium* per terram & per mare oppugnare diſponunt; quod videntes *Saraceni* pacta cum Chriſtianis inierunt, concedentes ut omnes Chriſtiani in Regno illo captivi, liberi dimitterentur; & quod conditis monaſteriis ad honorem Chriſti in omnibus civitatibus Regni illius, fides Chriſti per Fratres Prædicatores, & Minores, & per alios quoſcunque libere prædicetur, & volentes baptizari libere baptizentur. ſicque ſolutis Regum expenſis, & Rege *Tunicii* Regi *Siciliæ* facto tributario, treugis annorum plurium conceſſis, reverſus eſt exercitus Chriſtianus.

Edwardus filius Regis *Angliæ* poſt tranſitum in *Gallias*, ad *Aquas-mortuas* perveniens, & ibidem navibus ſe committens, decem dierum navigatione *Tunicium* pervenit, ſalvuſque cum tota ſua applicuit comitiva. Ac inde Rege *Siciliæ* navigante, illuc periclitantibus gravi tempeſtate navibus pluribus, ſubmerſoque the- *Edwardus Pr. progreditur in Terram S.*

1 Inter alia *cum enim recognoſcit* Regio M. *ſenſu nullo*.

Digitized by Google

ſauro de *Tunicio* allato, *Edwardus*, licentiato conſanguineo ſuo *Henrico de Alemannia*, volente redire in *Angliam*, vela ſua direxit in *Achon*; illucque [1] poſt quindenam Paſchæ pervenit. quo niſi adveniſſet, [2] infra quartum diem ab adventu ſuo fuiſſet, ut dicebatur, urbs reddita *Saracenis*. Quidam mercatores *Veneti* apud *Edwardum* accuſati, quod *Saracenis* arma & victualia detuliſſent, comperta veritate ſecundum ſua demerita puniuntur.

Soldanus *Babyloniæ*, qui civitatem *Achon* cœperat oppugnare, cum exercitu ad propria revertitur, ſpe fraudatus. *Henricus*, filius *Ricardi* quondam Regis *Romanorum*, tranſiens per *Tuſciam*, [3] cum apud *Viterbium* Miſſarum ſolemniis intereſſet, in Eccleſia Sancti *Laurentii à Guidone de Monte-Forti* occiditur. *Bonifacius*, Archiepiſcopus *Cantuarienſis*, migravit ad Dominum; cujus in ſucceſſorem Prior eligitur Monachorum.

M. CC. LXX.	VACATIONIS	RICARDI	PHILIPPI III	HENRICI III
1.	3.	16.	1.	55.

Edwardus Pr. cultello venenato vulneratur.

[4] EDWARDO filio Regis *Angliæ* in *Achon* commorante, [5] aſſacinus quidam qui ſæpius ad eum nuntius Admiralii *Joppenſis* venire conſueverat, fingens ſe velle ei quædam referre ſecreta, omnibus à camera excluſis, ipſum ad feneſtram quandam appodiantem ex improviſo cultello vulnerat venenato. Quem *Edwardus* pede percuſſum, & ad terram proſtratum, extorto de manibus ejus cultello, occidit. In extractione vero cultelli violenta, ſeipſum in manu vulnerat & in fronte. vulnera vero ejus graſſante veneno multis & variis adhibitis remediis vix curantur.

1 Per M. 2 I. e. intra *Ach.* 3 Abeſt à *Mert.* 4 *Edwardus* filius Regis —— commorante M. 5 *Haſſatinus Id.*

M. CC.

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M.CC. LXX. II.	VACATIONIS 4.	RICARDI 17.	PHILIPPI III 2.	HENRICI III 56.

THEOBALDUS *Placentinus*,[1] *Leodienſis* Archidiaconus, qui devotionis cauſa cum domino *Edwardo* tranſierat in *Achon*, in Papam eligitur, & *Gregorius* decimus appellatur. Hic in *Achon* decretum electionis ſuæ, per Fratres Prædicatores & Minores ad hoc ſpecialiter miſſos recipiens, *Viterbium*, ubi expectabant eum Cardinales, cum celeritate acceſſit. Fecit autem unam ordinationem quinque Epiſcoporum Cardinalium plurimum laudabilem, quia honeſtas & valentes perſonas aſſumpſit. Hic autem quaſſato Electo *Cantuarienſi*, Pontificatum ejuſdem Eccleſiæ contulit Fratri *Roberto* [2] *Kilewardeby*, qui eodem anno à Prioratu provinciali Fratrum ſuorum, quem undecim annis geſſerat, abſolutus fuerat, & etiam ad idem officium reelectus. Qui non tantummodo religioſæ vitæ ſanctitate, ſed ſcientia atque doctrina habebatur præclarus. Nempe ante Ordinis ingreſſum [3] *Pariſius* rexerat in artibus; cujus in his peritiam, præcipue quoad Grammaticam & Logicam, redacta in Scriptis edocent monumenta. Poſt Ordinis vero ingreſſum ſtudioſus in [4] divinis ſcripturis, originalibuſque Sanctorum Patrum, libros *Auguſtini* fere omnes, aliorumque Doctorum plurium, per parva diſtinxit Capitula, ſententiam ſingulorum ſub brevibus annotando. Exſtant tractatus ejus de Tempore, de Univerſali, de Relatione, & de Ortu ſcientiarum curioſus utiliſque libellus. Conceſſit autem ei dominus Papa, ut munus conſecrationis recipere poſſet à quocunque Epiſcopo Catholico, quem ad hoc duxerit eligendum. Elegit autem *Willelmum Bathonienſem*, qui fama ſanctitatis inter ceteros plurimum efflorebat:

Robertus Kilewardebius floret.

1 *Laudienſis A. Lodienſis MS.* 2 *Kilwardeby Mert.* 3 *Pariſiis.* 4 Diverſis M.

à quo, præſentibus undecim ſuffraganeis, Dominica prima Quadrageſimæ *Cantuariæ* conſecratur.

Ricardus Rex *Romanorum*, frater Regis *Angliæ*, quarto nonas Aprilis apud caſtrum *de* [1] *Berkhamſtede* viam univerſæ carnis ingreſſus eſt; cujus cor in Eccleſia Fratrum Minorum *Oxoniæ*, corpus vero in Eccleſia Monachorum [2] Ordinis *Ciſtercienſis de Hayles*, quam ipſe impenſis propriis conſtruxerat, ſepelitur. Eodem anno menſe Auguſti Cives *Norwicenſes*, Prioratum Monachorum invadentes, combuſſerunt Eccleſiam Cathedralem. Super qua re indignatus admodum Rex HENRICUS, ad vindictam malefactorum miſit illuc Juſtitiarium Militem quendam, *Thomam Treveth* dictum, qui & Juſtitiarius itineris fuerat de corona, cujus filius erat qui Chronicam iſtam ſcripſit. Urgente autem mandato Regio, horroreque facinoris, magna multitudo civium convicta de ſcelere tanto, ad caudas equorum tracti ſuſpendio perimuntur.

Auctoris Pater.

HENRICUS *Anglorum* Rex menſe Novembri infirmitate correptus, in die Sancti *Eadmundi*, Epiſcopi & Confeſſoris, in Domino obdormivit. In die vero beati *Eadmundi*, Regis & Martyris, apud *Weſtmonaſterium* traditur ſepulturæ. Iſte Rex quantum in ſæculi actibus putatur minus prudens, tanto majori devotione apud Deum pollebat. Singulis namque diebus tres Miſſas cum nota audire ſolebat; & plures audire cupiens, privatim celebrantibus aſſiſtebat aſſidue. Contigit autem aliquando Sanctum *Ludovicum*, *Francorum* Regem, cum eo ſuper hoc conferentem dicere: quod non ſemper Miſſis ſed frequentius Sermonibus audiendis eſſet vacandum. Cui faceta urbanitate reſpondens, ait: ſe malle ſæpius amicum ſuum videre, quam de eo loquentem, licet bona dicentem, audire. Erat autem ſtaturæ mediocris, compacti corporis, alterius oculi palpebra demiſſiore, ita ut

Rex *Angliæ* obit.

Pie vixit.

1 *Bromſtede M.* 2 *Ciſtercientium Id.*

partem

Digitized by Google

partem nigredinis pupillæ [1] celaret; robuſtus viribus, ſed præceps in factis, in quibus tamen, quia fortunatos & felices exitus habuerit, putant eum multi apud [2] *Merlinum* fatidicum per Lyncem deſignatum omnia penetrantem. Ejus animi & corporis dotes.

Expliciunt Geſta HENRICI III *Regis* Anglorum.

INCIPIUNT GESTA TEMPORUM

[3] EDWARDI

REGIS ANGLORUM,

FILII HENRICI TERTII.

Qui fuit quintus eorum Regum, qui à Comitibus Andegavenſibus *duxerunt originem, ſecundum lineam maſculinam.*

EDWARDUS Rex *Anglorum*, HENRICI [4] tertii ex *Alianora* filia Comitis *Provinciæ* primogenitus, ætatis ſuæ triginta tres annos & quinque menſes impleverat, die quo patri ſuo defuncto in Regno fuerat ſucceſſurus. Fuit autem vir expertæ prudentiæ in negotiis gerendis, ab adoleſcentia armorum exercitio deditus, quo in diverſis [5] regionibus ſibi eam famam militiæ adquiſierat, qua totius orbis Chriſtiani ſui temporis Principes ſingulariter tranſcendebat. Ele- *Edwardi* R. prudentia & fortitudo.

1 Celarent M. 2 *Marlinum Id.* 3 Edwardi *quarti* M. 4 Deeſt in *A.* 5 Regionibus etiam famam —— *A.* Noſter itidem habet *etiam* pro *eam*, quod eſt è Cod. M.

gantis

Digitized by Google

Corporis forma. gantis erat formæ, ſtaturæ proceræ, qua ab humero & ſupra communi populo præeminebat, cæſaries in adoleſcentia à colore pæne argenteo vergens in flavum, in juventute vero declinans in nigredinem, ſenectutem in cygneam verſa canitiem venuſtabat; frons lata, ceteraque facies pariliter diſpoſita, eo excepto quod ſiniſtri oculi palpebra demiſſior paterni adſpectus ſimilitudinem exprimebat; lingua blæſa, cui tamen efficax facundia ad perſuadendum in rebus non [1] defuit perorandis. Brachiorum ad proportionem corporis flexibilis productio, quibus vivacitate nervica nulla erant ad uſum gladii aptiora: pectus ventri præeminebat, tibiarumque longa diviſio, equorum nobilium curſu & ſaltu, ſeſſoris firmitatem prohibuit infirmari.

Exercitia. Cum vacaret ab armis, venationibus tam avium quam ferarum indulgebat, & maxime cervorum quos in equis [2] curſoribus inſequi ſolebat, gladioque vice venabuli confodere apprehenſos. Quem [3] commorari in protectione Dei altiſſimi notiſſimum eſſe poterit, non modo quod adoleſcens cum Milite quodam in camera teſtudinata ludo ſcaccarii occupatus, ſubito nulla occaſione præſtita inter ludendum ſurgens diſceſſerat, lapiſque immenſæ [4] magnitudinis, qui ſedentem conquaſſaſſet, in eodem loco [5] ceciderit; ſed variorum periculorum quæ multotiens incurrit, (ut in ſequentibus notare poterit diligens Lector) exitu fortunato. Virtutes. Inerat ei animus magnificus, injuriarum impatiens, periculorum oblivisci cogens dum [6] vindicari cuperet, qui tamen facile humilitate exhibita potuit emolliri. Cum enim tempore quodam juxta quamdam ripariam falconum aucupio ſe exerceret, unum de comitibus ſuis, ex altera parte fluvii negligentius ſe habentem circa falconem, qui anatem inter ſalices corripuerat, arguit; & argutioni minus, ut videbatur, obedienti minas adjecit. At ille attendens

1 Abeſt ab *A.* 2 Curſibus *Id.* 3 Commorare M. 4 Ingentitudinis *A.* 5 Occiderit *A.* & *MS.* quod *Ach.* interpretatur *ceciderit.* 6 Judicari M.

nec

nec pontem, nec vadum conſiſtere in propinquo, facilitate quadam reſpondit ſibi ſufficere, quod eos ab invicem fluvius dividebat: quo exaſperatus filius Regis, aquam ignotæ profunditatis ingreſſus equo natante tranſivit, & crepidinem alvei fluminis decurſu cavatam cum difficultate adſcendens, gladio extracto inſequitur jam equo [1] conſcenſo alterum fugientem; qui tandem per fugam evadere deſperans, regyrato equo, nudatoque capite, collum protendens, EDWARDI ſe obtulit voluntati. Quo facto ab impetu ſuo fractus filius Regis gladium repoſuit in vaginam, reverſique inde pacifice falconis relicti curam egerunt.

Hic tempore quo Pater defunctus eſt, in Terra Sancta commorans, [2] obſequio Crucis inſiſtebat, abſenſque Regni adminiſtrationem exſequi non valebat. propter quod, die proximo poſt patris ejus ſepulturam, frater *Robertus Cantuarienſis* Præſul, & *Gilbertus Glovernenſis* Comes, cum aliis Prælatis ac Regni Proceribus, [3] *Londoniis* apud novum Templum convenientes, EDWARDUM abſentem dominum ſuum ligium recognoverunt, paternique ſucceſſorem honoris; ordinaveruntque de aſſenſu Reginæ matris cuſtodes Regni, Miniſtroſque fideles, qui Regio fiſco præeſſent, & proventus Regni ad opus Regis novi, ex integro reſervarent, cujus pacem jam ubique fecerunt per *Angliam* proclamari. Eodem anno *Eadmundus* filius Regis, Comes *Lancaſtriæ*, de Terra Sancta advenit in *Angliam*.

M. CC. LXX. III.	GREGORII X I.	RADULFI I.	PHILIPPI III 3.	EDWARDI *IV I.

PRINCIPES *Teutoniæ* convenientes in unum *Radulfum* [4] *de Aſſio* Comitem *Rufum* elegerunt in Imperatorem *Romanorum*, qui anno eodem in Regem

1 Contenſo M. 2 Obſequi *Id.* 3 *Londonias A.* 4 *De Aſſio* ſunt è Cod. *Mert.* *Rauſe D'aſſie* Counte *Rous.* T. Is eſt *Rudolphus Habſpergenſis*, fundator Regnatricis domus *Auſtriacæ*. * III *A.*

Ale-

Alemanniæ ſolemniter coronatur. EDWARDUS in *Achon* Chriſtianorum & *Tartarorum* auxilio diutius fruſtra expectato, relictis ad terræ defenſionem ſtipendariis nonnullis, naves repatriaturus ingrediens, curſu velivolo *Siciliam* uſque pervenit; ubi à Rege *Carolo* honorifice ſuſceptus, cum per dies aliquos, recreandi gratia ſe & ſuos, remanſiſſet, rumores primo de morte ſui filii *Henrici*, ac poſtmodum de morte patris accepit. Qui dum mortem patris anxius quam filii plangeret, à Rege *Carolo* vice conſolatoris aſſiſtente plurimumque mirante ſuper hoc requiſitus, dicitur reſpondiſſe: jacturam filiorum facilem, cum cotidie multiplicentur, irremediabilem vero [1] eſſe parentum mortem qui nequeunt reſtaurari. Denique diſcedentem conduci fecit per *Carolum* filium ſuum, uſque ad ultimos terminos Regni ſui. Cum autem ad *Urbem-veterem* ubi Papa cum ſua Curia reſidebat, adveniſſet, occurrentibus ei Cardinalibus omnibus cum honore maximo, ad domini Papæ præſentiam eſt deductus. Cui ſuper morte conſanguinei ſui *Henrici de Alemannia* anxiam depoſuit querimoniam; quem non modo in offenſam juris humani, à *Guidone de Monte-Forti*, dum Miſſarum ſolemniis aſſiſteret, conſtabat interfectum, ſed in contemptum Eccleſiæ, & ſcandalum nominis Chriſtiani. Papa igitur his commotus, *Guidonem* excommunicavit, omneſque eum receptantes; & quouſque Eccleſiæ ſatisfieret, terras eorum ſuppoſuit interdicto.

Edwardus R. verſus Angliam redit.

Effatum ejus notabile.

Diſcedens denique Rex EDWARDUS à Curia per civitates *Italiæ* progreditur, ubique receptus à civibus cum gaudio maximo & honore. [2] Ingreſſuro autem *Sabaudiam* Prælati ac Proceres *Angliæ* quamplurimi in deſcenſu montium occurrerunt. Tranſita vero *Sabaudia* ad ludum militarem, qui vulgo Torniamentum dicitur, per [3] *Kabilonenſem* Comitem invitatur. [4] Optabat ille

1 Eſſet *A.* 2 Ingreſſus M. 3 *Kabillonenſem A.* 4 Optabat *enim ipſe* Comes M.

Co-

Comes cum multis aliis militiam EDWARDI opere experiri, cujus jam fama repleverat orbem totum. Quorum votis condeſcendens EDWARDUS, ſe cum Militibus ſuis, licet longa peregrinatione vexatis, partem tenere velle contra Comitem & ſuos proclamari fecit, ac quoſcumque alios Milites [1] adventantes. Die itaque ſtatuto congrediuntur partes, gladiiſque in alterutrum ingeminantes ictus, vires ſuas exercent. Comes vero cuneum EDWARDI penetrans, cum ipſo cominus congreditur, cui tandem abjecto gladio approprians, collum EDWARDI brachio circumduxit, & tota fortitudine adſtringens ab equo detrahere conabatur. Sed EDWARDUS inflexibiliter ſe tenens erectum, dum Comitem ſibi ſenſit firmius adhærentem, equum urgendo calcaribus, Comitem à ſella abſtraxit, quem ad collum ſuum pendentem fortius à ſe excutiens, in terram dejecit. Commoventur exinde *Burgundiones* in iram (jamque exercitium armorum in hoſtilem inſultum, cœptuſque ludus bellicum vertitur in tumultum) quorum, adverſa parte ut vices [2] rependat fortius inſiſtente, frangitur impetus, cæſique cedunt. Poſthæc paulum refocillatus Comes EDWARDUM ſecundo aggreditur, cujus ſuper ſe manum ſentiens aggravari [3] dedidit ſe eidem; ſicque peregrinis conceſſa victoria, partes ambæ in urbem pacifice revertuntur. Venit deinde Rex EDWARDUS in *Franciam*, & à *Philippo* Rege ſuſceptus magnifice, homagium fecit ei pro terris ſuis quas de eo tenebat, ſub conditione reſtitutionis terrarum, patri ſuo in venditione *Normanniæ* promiſſarum. Poſt [4] hoc in *Vaſconiam* proficiſcitur, ad compeſcendum quos in eadem *Gaſto de Bierna*, Miles nobilis & ſtrenuus, ſed à fide domini ſui EDWARDI deficiens, concitaverat novos motus; cujus terras EDWARDUS cum exercitu potenter ingreſſus, ipſum

Experimentum dat Rex ſuæ in armis peritiæ.

1 Advenientes M. 2 Rependant A. 3 Se *dedit* eidem M. 4 Hæc A.

Hh egit

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

egit in fugam, & in quodam caſtro forti ac munito [1] receptum obſedit.

M. CC. LXX. IV.	GREGORII X 2.	RADULFI 2.	PHILIPPI III 4.	EDWARDI IV 2.

Concilium generale *Lugduni.*

[2] KALENDIS Maii apud *Lugdunum* ſub Papa *Gregorio* decimo generale celebratur Concilium, ad quod *Græci* & *Tartari* ſolemnes Nuntios tranſmiſerunt. *Græci* ad unitatem Eccleſiæ ſe [3] redire ſpondebant: in cujus evidens ſignum, cum cantaretur Symbolum, [4] hortante domino Papa, trina vice Nuntii eorum, *Et in Spiritum Sanctum Dominum vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit,* replicaverunt celebriter & devote. Nuntii vero *Tartarorum* infra Concilium baptizati ad propria redierunt. Fuit autem Prælatorum numerus qui huic Concilio interfuerunt Epiſcopi quingenti, Abbates ſexaginta: Prælati vero alii circa mille. In hac ſacra Synodo inter alia quidam [5] Ordines Mendicantium, qui poſt confirmationem Ordinum Prædicatorum & Minorum exorti ſunt, caſſantur Concilio approbante: prohibiti ſunt etiam bigami primam tonſuram deferre.

Numerus Prælatorum.

In via verſus iſtud Concilium venerabilis Doctor Frater *Thomas de Aquino,* de Ordine Prædicatorum, in quadam Abbatia Monachorum *Ciſtercienſium,* quæ dicitur *Foſſa-nova,* diem clauſit extremum. cujus acutiſſimum ingenium, excellentemque ſcientiam laudibus extollere privatis ſupervacuum judicamus, cum ſapientiæ ejus tam publica ſint monumenta, ut Doctor [6] communis à viris Scholaſticis nuncupetur. Hic natione [7] *Apulus,* filius Comitis *de Aquino,* invitis parentibus, qui eum monachari [8] nolebant, Prædicatorum Ordinem eſt ingreſſus. in quo tantum profecit, ut miſſus ad *Pa-*

Thomæ Aquinatis obitus.

Virtutes.

1 *Receptum* deeſt in Cod. noſtro & *A.* 2 Kalendas *A.* 3 Reddere M. 4 Orante *Id.* 5 Ordinis M. 6 Communiter *A.* 7 *Apuleus MS. Apulius M.* 8 Volebant *MSS. Sed perperam.*

riſienſe

riſienſe ſtudium Doctoris fungeretur officio, [1] quo inter alios velut luna plena inter ſtellas clarius noſcitur effulſiſſe; qui non tantum verbo præſentes, ſed etiam abſentes ſcriptis, laborioſe & perutiliter editis, ſtuduit informare. In primis namque ſuper libros Sententiarum quatuor [2] ſcriptum fecit; ſcripſit & primam partem de quæſtionibus diſputatis de veritate & ultra, quas [3] *Pariſius* diſputavit. Item ſecundam partem de quæſtionibus diſputatis de populo Dei & ultra, quas in *Italia* diſputavit. Item & tertiam partem de quæſtionibus diſputatis, quarum initium eſt de Virtutibus, quas diſputavit cum ſecundo [4] *Pariſius* legeret. Item diſputationes undecim de Quolibet, quarum ſex [5] *Pariſius*, & quinque determinavit in *Italia*. Item contra Gentiles quatuor libros ſcripſit. Item Summam Theologiæ, quam in tres partes diviſit, & ſecundam in duas partes. Morte autem præventus tertiam totius & ultimam non complevit. Quatuor Evangelia continuata expoſitione de dictis Sanctorum gloſſavit. Litteralis etiam expoſitionis in *Job* edidit librum unum. Super Epiſtolam vero ad *Romanos*, & ſuper decem capitula Epiſtolæ [6] ad *Corinthios*, item ſuper *Iſaiam*, *Jeremiam* & Threnos Poſtillas conſcripſit. Libros *Dionyſii* de Divinis Nominibus, & [7] *Boëtii* de Hebdomadibus expoſuit; ſed ſuper librum ejuſdem de Trinitate expoſitionem inchoatam nequaquam perfecit. [8] Expoſuit etiam libros Philoſophiæ plurimos, puta Phyſicorum libros octo complete, Cœli & Mundi primum, ſecundum & tertium Meteororum, primum & ſecundum de Anima, ſecundum & tertium de Generatione & Corruptione, libros duos de Senſu & Senſato, de Memoria & Reminiſcentia. [9] Ethicorum libros decem; Metaphyſicæ duodecim; libros Poſteriorum, & primum Perihermenias, principiumque ſecundi edidit; & tracta-

Doctrina.

Operum catalogus.

1 In quo M. 2 Scripta *Id.* 3 *Pariſiu.* 4 *Pariſiu.* 5 *Pariſiu.* 6 Ad *Corinthios*. Item ---- *A.* 7 *Boicii* M. 8 *Et* expoſuit etiam *Id.* 9 Ethicorum libros, decem Metaphyſicæ, duos libros Poſteriorum ---- *A.*

tus diverſos, puta de Fide, Spe & Caritate ad Fratrem *Reginaldum*, ſocium ſuum. Item ad eundem de Subſtantiis ſeparatis. Item contra Magiſtrum *Willelmum de Sancto Amore*, & impugnantes Religionem tempore *Alexandri* Papæ. Item de Occultis Operibus Naturæ. Item in quibus licite poteſt homo uti aſtrorum judiciis. Item de Principiis Naturæ ad Fratrem *Sylveſtrum*. Item de Regno ad Regem *Cypri*. Item de Rationibus fidei ad [1] Cantorem *Antiochenum*. Item de Perfectione vitæ ſpiritualis contra Magiſtrum [2] *Geroldum*. Item contra Doctrinam *Geroldinorum* & Retrahentium à Religione. Item de Sortibus ad dominum *Jacobum de Bonoſo*. Item de Forma abſolutionis ſacramentali ad Magiſtrum Ordinis. Item ad *Urbanum* Papam contra Errores *Græcorum*. Item Declarationem triginta ſex quæſtionum ad Lectorem [3] *Venetorum*. Item Declarationem quatuor quæſtionum ad Magiſtrum Ordinis. Item [4] Declarationem ſex quæſtionum ad Lectorem *Biſuntinum*. Item de Ente & Eſſentia ad Fratres & ſocios ſuos. Item de Mixtione elementorum. Item de Motu Cordis ad Magiſtrum *Philippum de Caſtro cœli*. Item de Unitate intellectus contra *Averroiſtas*. Item de Æternitate mundi [5] contra murmurantes. expoſuit & primam Decretalem de fide [6] catholica, & ſecundam [7] *Damnamus*, ad inſtantiam Archidiaconi *Tridentini*. Fecit & tractatum de Articulis fidei, & de Sacramentis Eccleſiæ ad Archiepiſcopum *Panormitanum*.

Opera illi falſo attributa.

Alia quidem inveniuntur ſibi attributa, quæ tamen ipſe non ſcripſit; ſed poſt eum legentem vel prædicantem ab aliis ſunt collecta; ut puta Lectura ſuper Epiſtolam ad *Corinthios*, ab undecimo Capitulo uſque ad finem, & Expoſitio ſuper primum de Anima; quas

1 Curatorem M. 2 *Geraldi Id.* 3 Venatorum *Id.* 4 Sic recte Cod. *Mert.* reliqui duo male legunt, *Declarationum ſex ad Lectorem* --- . 5 Contra murmurantes expoſuit, & primam --- *A.* 6 *Et* Catholica M. 7 Sic incipit Decretalis cap. 2. *Acher.*

Frater

Digitized by Google

Frater *Reginaldus*, ejuſdem ſocius, recollegit. Iterum Lectura ſuper *Joannem* & ſuper tertium Nocturnum Pſalterii, Collationes de Oratione Dominica & Symbolo. Item Collationes Dominicales & Feſtivæ. Item Collationes de decem Præceptis, quas collegit Frater *Petrus de Adria*. Item Lectura ſuper *Matthæum* [1] incompleta, quam partim idem Frater, partim Sæcularis quidam recollegit, ejus ſtudio delectatus.

Tanto autem doctrinæ jubare mundum orbatum quantum Univerſitas *Pariſienſis* planxerit, manifeſtant ejuſdem litteræ ad Fratrum Prædicatorum Capitulum generale, & ad Monachos inter quos ſepultus eſt directæ, quibus oſſa ejus ut inter Doctores humarentur [2] *Pariſius*, inſtantius poſtulavit. Sanctitati vero ipſius ac vitæ meritis atteſtantur miracula, quæ poſt ejus tranſitum, & in vita ipſius per eum plurima contigerunt. Nocte vero ipſa, qua de hoc mundo tranſiit, apparuit in ſomnis germano ſuo Comiti [3] *de Aquino* in habitu Ordinis ſui, tradens eidem in manu litteram quamdam clauſam; qui cito poſt excitatus, cum ſe ſentiret litteram habere in manibus, Camerarium ſuum advocavit, juſſitque ſibi lumen celeriter apportari; quo allato litteram aperiens, invenit [4] ibi aureis apicibus, omne humanum artificium ſua formoſitate excedentibus, hoc inſcriptum: *Hodie factus ſum Doctor in Jeruſalem.* Conſervata itaque littera, per Nuntios ad inquirendum de ſtatu Fratris *Thomæ* miſſos, ipſum eadem nocte, qua ſibi apparuit, comperit ex hac luce migraſſe.

Eodem anno *Philippus Francorum* Rex, defuncta prima uxore filia Regis *Arragonum*, ſecundam accepit, *Mariam* nomine, ſororem Ducis *Brabantiæ*. *Henricus* Rex *Navarrorum* moritur, unica filia relicta herede; cujus uxor Regina poſtea nupſit *Eadmundo* germano Regis *Angliæ*, qui de ea tres filios procreavit,

1 Completa *Ach.* *Et* incompleta *Mert.* 2 *Pariſiu.* 3 De abeſt à *Mert.*
4 Ei *A.*

pri-

primogenitum *Thomam* [1] *Lancaſtriæ* Comitem, ſecundum *Henricum de Lancaſtria* dominum [2] *Monemutæ*, tertium *Joannem* qui cum ſorore in *Galliis* morabatur. *Gaſto de Bierna* à Rege *Anglorum* obſeſſus, cum jam via evadendi ſibi præcluſa attenderet rem eſſe in foribus, ut ad deditionem cogeretur, ſuper negotio quod inter Regem EDWARDUM & ipſum vertebatur appellationem interpoſuit ad Curiam Regis [3] *Francorum*: cui deferens Rex EDWARDUS, nolens Regem *Francorum*, quem nuper dominum ſuum pro terris ſuis in *Francia* recognoverat, contra ſe partem facere, diſſentientibus multis de ſuis obſidionem amoveri juſſit, Miniſtris ſuis committens, ut in curia Regis *Francorum* cauſam proſequerentur contra *Gaſtonem*; in qua tandem injurioſæ rebellionis convictus per Regem *Francorum* Regis *Angliæ* addicitur voluntati.

EDWARDUS Rex poſtquam obſidionem dimiſerat, ordinatis pro articulo temporis rebus *Vaſconiæ*, in *Angliam* properavit; ubi à Clero & populo cum gaudio [4] receptus maximo & honore, [5] Dominica [6] infra octavas Aſſumptionis Virginis glorioſæ in Eccleſia *Weſtmonaſterienſi*, una cum *Alianora* conſorte ſua, à Fratre ſuo *Roberto Cantuarienſi* Archiepiſcopo inungitur in Regem, & ſolemniter coronatur. Coronationis ſolemnitati interfuerunt Regina Mater, *Alexander Scottorum* Rex, Duxque *Britanniæ*, ambo Regis ſororii, cum Prælatorum, Comitum & Baronum, aliorumque Nobilium multitudine copioſa. Triceſimi ſexti tunc ætatis ſuæ anni Rex impleverat duos menſes, qui in craſtino coronationis ſuæ recepto à Rege *Scottorum* homagio, ipſum dimiſit ad propria plurimum honoratum. *Walterus de* [7] *Mertona*, quondam [8] HENRICI Cancellarius, hoc anno Epiſcopus fit *Roffenſis*.*

---

1 Comitem *Lancaſtria* M. 2 *Monemutha A.* *Monnimitta* M. 3 Deeſt in M. 4 Receptus *eſt* M. 5 Dominica *vero Id.* 6 Infra Aſſumptionem *A.* 7 *Merton* M. 8 *Regis* Henrici *Id.* * Hic loci manus recentior in Cod. *Mert.* addit: *qui Fundator eſt hujus Collegii.*

D. N. J. C.	P. ROMANORUM	R.	FRANCORUM	ANGLORUM.
M. CC. LXX. V.	GREGORII X 3.	RADULFI 3.	PHILIPPI III 5.	EDWARDI IV 3.

GASTO *de Bierna*, in *Angliam* veniens, cum reſte circa collum ad Regis præſentiam eſt deductus; quem ad ſuam [1] Rex miſericordiam recipiens, morte condonata, in caſtro *Wintoniæ* per annos aliquot cuſtodiæ mancipavit. qui tandem per Regis gratiam liber ad propria dimiſſus, Regi *Angliæ* ſemper in poſterum gratus exſtitit & fidelis. Rex Principem [2] *Walliæ*, qui coronationi ſuæ licet invitatus noluit intereſſe, vocari fecit pro homagio ſibi debito faciendo: qui fingens ſe non auſum *Angliam* intrare, quibuſdam Majoribus ſibi inſidiantibus, pro ſecuritate ſua filium Regis & *Gilbertum Gloverniæ* Comitem, [4] ac *Robertum Burnelli* Regis Cancellarium, obſides poſtulavit. Quod Rex indigne ferens, diſſimulato negotio, *Londonias* Parliamentum convocat; in quo inter alia multa, quæ ad utilitatem Regni de aſſenſu Prælatorum Comitum & Baronum ſtatuta ſunt, inhibitum eſt ne de cetero poſſeſſiones terrarum, ſeu redituum, ſine ſpeciali Regis licentia, ad manum mortuam devolvantur. Vocantur autem ſtatuta in hoc Parliamento edita *Statuta Weſtmonaſterii* prima. Poſt Parliamentum Rex, ut Principi liberior ad ſe pateret acceſſus, *Ceſtriam* uſque, quæ in confinio *Walliæ* ſita eſt, progreditur, miſſiſque iterum Nuntiis homagium ab [5] eo exegit: quo Regis mandatis parere [6] detrectante, Rex exercitum convocat, diſponens denegantem ſibi homagium de ſuo Feodo Principem expugnare. Statuta *Weſtmonaſterii* prima.

Eodem anno in partibus auſtralibus *Angliæ* & occidentalibus terræ motus horribilis contigit, feria quarta infra octavam Nativitatis Virginis glorioſæ. Peſtilentialis Terræ motus.

1 *Rex* eſt ex Cod. *Mert.* depromptum. 2 *Vallia A.* 3 *Et* deeſt in M. *Robertum*que *Id.* 4 Eodem M. 5 Decretante *Id.* 6 Deeſt in M.

etiam

Digitized by Google

etiam ægritudo oves conſumens ſcabie tunc incepit. Obiit hoc anno *Joannes* [1] *Bretoun*, *Herefordenſis* Epiſcopus, qui admodum peritus in Juribus *Anglicanis*, librum de eis conſcripſit perutilem. Cui ſucceſſit Magiſter *Thomas de Cantilupo*, Doctor in ſacra Theologia, vir nobilis genere, ſed multo nobilior moribus animique virtute. Solvit hoc anno populus Regi quintam decimam partem bonorum, quæ patri ſuo dicebatur conceſſa.

Joannes Bretonus.

M. CC. LXX. VI.	GREGORII X 4.	RADULFI 4.	PHILIPPI III 6.	EDWARDI IV 4.

Comitiſſa *Leiceſtriæ* Domum Religioſam ingreditur.

COMITISSA *Leiceſtriæ*, quæ marito occiſo cum ſuis in *Galliam* fugerat, & in domo Sororum de Ordine Prædicatorum apud [2] *Montargis* à ſorore viri ſui fundata morabatur, filiam ſuam tranſmiſit in *Walliam* [3] Principi, ſicut patre puellæ vivente ſub certis pactis conventum fuerat, maritandam. Ducem vero itineris ac procuratorem negotii *Aimericum* filium ſuum, germanum puellæ, conſtituit, aſſignata eiſdem comitiva honeſta; qui ſuſpectum habentes iter per *Angliam*, à littore *Gallico* navigantes, emenſo multo maris ſpatio ad inſulas *Sillinas*, quæ terminos *Cornubiæ* è vicino reſpiciunt, devehuntur; ubi à quatuor navibus *Briſtollenſibus* ex inſperato ſupervenientibus comprehenſi, ad præſentiam Regis *Angliæ* deducuntur: qui retenta puella honorifice in comitiva Reginæ, *Aymericum* fratrem ſuum primo in caſtro *de Corf*, & poſtea in caſtro *de* [4] *Schirebourne* ſub cuſtodia libera detinuit, ſed ſecura. *Gregorius* Papa apud [5] *Aretium* defunctus, ibidem traditur ſepulturæ: ſuccedit *Innocentius* quintus, natione *Burgundus de Tarentaſia*, dictus antea Frater *Petrus* in Ordine Prædicatorum, ſtudio ſcripturarum deditus, ac Doctor Theologiæ **Pariſius* factus, ſapien-

Gregorio ſuccedit *Innocentius* V.

1 *Brutoun A. Bartoun* M. 2 *Mauntargis* MS. *Mountargis* M. 3 Deeſt in *Mert*. 4 *Scherebourne* M. 5 *Areſtium* M. * *Pariſiis*.

tiæ

Digitized by Google

tiæ ſuæ memoriam, multa ſcribendo utilia, poſteris dereliquit. Scriptum enim compendioſum ſuper libros quatuor Sententiarum edidit, & ſuper Epiſtolas *Pauli* Poſtillas optimas, Decretaque abbreviatione perutili & fideli in Summam parvulam coartavit. Qui cum eſſet Vir [1] religionis eximiæ, expertæque prudentiæ, primo Prior provincialis Fratrum ſuorum in *Francia*, deinde [2] Archiepiſcopus efficitur *Lugdunenſis*; demumque, à Papa *Gregorio* ad Cardinalatum aſſumptus, conſtitutus eſt Epiſcopus [3] *Oſtienſis*. Factus autem Papa, ſedit menſibus quinque, diebus duobus; moriturque *Romæ*, & in *Lateranenſi* Eccleſia ſepelitur. Cui eodem anno ſucceſſit *Adrianus* quintus, natione *Januenſis*, dictus antea *Ottobonus*: qui tituli ſancti *Adriani* Diaconus Cardinalis, à Papa *Clemente* quarto Legatus in *Angliam* miſſus fuit. Hic Papa factus, ſtatim conſtitutionem, quam Papa *Gregorius* decimus fecerat, de incluſione Cardinalium pro electione ſummi Pontificis, ſuſpendit, proponens eam aliter ordinare; ſed morte præventus, conſtitutionem ſic ſuſpenſam reliquit. Mortuus vero ante tempus Ordinum, ſacerdotium & conſecrationem Pontificalem eſt minime aſſecutus; unde in Bulla ſua non Epiſcopum, ſed electum Epiſcopum ſe vocavit. *Adriano* defuncto ſucceſſit *Joannes* viceſimus primus, dictus *Petrus Hiſpanus*. Hic Epiſcopus *Tuſculanus* erat antequam Papa, in ſcientiis diverſis famoſus: ſed ſcientiarum florem, Pontificalemque dignitatem quadam morum ſtoliditate deformavit, [4] adeo ut naturali pro parte carere videretur induſtria. In hoc tamen quamplurimum laudabilis fuit, quod ſe tam pauperibus quam divitibus communem exhibens, ſtudiumque litterarum amplectens, multos in Beneficiis Eccleſiaſticis promovit egentes. Rex *Angliæ* de *Ceſtria* in *Walliam*

Innocentio *Adrianus* V.

Adriano *Joannes* XXI.

1 Religioſus *A*. 2 Epiſcopus *A*. 3 *Hoſtienſis* M. 4 *F. legendum*: adeo ut naturali pro parte carere videretur. Induſtria in hoc tamem --- .

progrediens, cepit caſtrum quod dicitur [1] *Rodolanum*, miſitque in *Walliam* occidentalem Militem nobilem [2] *Paganum de Camurciis*, qui cuncta cæde incendioque vaſtavit. Hoc anno [3] Frater *Joannes de* [4] *Derlingtonia* Ordinis Prædicatorum, Confeſſor quondam Regis HENRICI, auctoritate Papali in Regno *Angliæ* collector efficitur decimarum. Cujus ſtudio & Induſtria editæ ſunt Concordantiæ magnæ, quæ *Anglicanæ* vocantur. Hoc anno ſexto decimo Calendas Julii venerabile corpus beati *Ricardi*, *Ciceſtrenſis* Epiſcopi, tranſlatum eſt, & in capſa argentea deaurata honorifice collocatum.

M. CC. LXX. VII.	JOANNIS XXI 1.	RADULFI 5.	PHILIPPI III 7.	EDWARDI IV 5.

JOANNES Papa viceſimus primus, cum ſibi vitæ ſpatium in annos plurimos extendi crederet, & hoc etiam coram aliis aſſereret, ſubito cum camera nova, quam ſibi *Viterbii* circa palatium conſtruxerat, ſolus corruit; & inter lapides & ligna colliſus ſexto die poſt caſum Sacramentis omnibus Eccleſiaſticis perceptis moritur, & ibidem in Eccleſia [5] Sancti *Laurentii* ſepelitur. Succedit *Nicolaus* tertius, prius dictus *Joannes* [6] *Cajetanus*, de genere *Urſinorum*. Hic ſuper Regulam *S. Franciſci* expoſitionem quamdam edidit, quam inter alias Decretales de Verborum ſignificationibus inſeri ordinavit.

Joanni Nicolaus III.

Gallenſes Occidentales, ad pacem Regis *Angliæ* venientes, *Pagano* militiæ Regis in partibus illis Capitaneo, caſtrum [7] *de Stredewi* cum adjacenti patria reddiderunt. Princeps etiam *Walliæ*, videns ſe Regi *Angliæ* cotidie invaleſcenti non poſſe reſiſtere, pacem petiit & obtinuit ſub hac forma: Videlicet quod omnes

Pr. *Walliæ* pacem petit & obtinet.

1 *Rodelanum A.* 2 *Paganum de Camurcis Id.* 3 Deeſt in *A.* 4 *Derlington* M. 5 Abeſt à *Mert.* 6 *Gagetanus* MSS. 7 Sic etiam *Mert. A.* vero repræſentat *Deſtredewi.*

captivi,

captivi, quos hactenus ratione Regis *Angliæ* detinuit in vinculis, ſimpliciter & ſine omni calumnia liberarentur. Item pro pace & benevolentia Regis habenda daret quinquaginta millia librarum ſterlingorum, quorum tamen ſolutio in voluntate & gratia Regis foret. Item quod terra quatuor cantredorum ſine omni contradictione Regi *Angliæ* & ſuis heredibus, cum omnibus terris conquiſitis per Regem hominesque Regios, excepta Inſula [1]*Angleſeia*, in perpetuum remaneret. Inſula enim [2]*Angleſeia* conceſſa eſt Principi, ita quod ſolvat pro ea ſingulis annis mille marcas, quarum ſolutio incipienda erat in feſto Sancti *Michaëlis* proximo tunc inſtantis: pro ingreſſu vero quinque millia marcarum daret. Et ſi Princeps ſine herede de ſuo corpore moreretur, Inſula illa in Regis *Angliæ* poſſeſſionem rediret. Item quod Princeps veniret in Natali Domini in *Angliam* ad Regem, pro homagio faciendo. Item quod omnia homagia *Walliæ* remanerent Regi, præterquam Baronum, qui in confinio [3] *Snowdoniæ* morabantur. Se enim Principem convenienter vocare non poſſet, niſi ſub ſe aliquos Barones haberet. Item quod nomen Principis tantum haberet ad vitam ſuam, & poſt mortem ejus quinque prædictorum Baronum homagia Regi *Angliæ* fierent, & ſuis heredibus in æternum. Pro aſſecuratione iſtorum tradidit Princeps decem obſides de melioribus *Walliæ* abſque incarceratione, exheredatione, & termino liberationis; & de omni cantredo, & de [4] *Snowdonia*, & de [5] Concilio Principis viginti meliores jurabant tactis ſacroſanctis reliquiis, quod quandocumque Princeps aliquem prædictorum articulorum infregerit, niſi admonitus ſe correxerit, abalienabunt ſe ab eo, & eidem in omnibus quæ poterunt hoſtes fient.

Pacis conditiones.

Item præter hæc, Princeps fratres ſuos, quos læſit, placabit. Habuit enim tres fratres, quorum [6] *Owenum*

1 *Angleſia Ach.* 2 *Angleſia Id.* 3 *Snawdonia* M. *Suowdonia* vero *A.* 4 *Suowdonia A.* 5 Conſilio *A.* 6 *Owynum* M.

Digitized by Google

& *Rodericum* poſuerat in carcere. Tertius vero *David* fuga dilapſus multis annis cum Rege *Angliæ* ſtetit, à quo contra morem gentis ſuæ Miles factus in iſta guerra, ob probitatem & fidelitatem [1] ſuam plurimum erat Regi acceptus; unde & eidem caſtrum *de* [2] *Dinbey* contulit in *Wallia* cum terris ad valorem mille librarum annui reditus: inſuper & uxorem dedit filiam Comitis *Derbeiæ*, quæ nuper alio viro [3] ſuo fuerat viduata. *Owenus* ergo favore Regio liberatur à carcere, quem paulo ante fregerat *Rodericus*, fratremque fugiens in *Anglia* morabatur. Rex autem in occidentali *Wallia* apud [4] *Lampadervaur*, ad cohibendum irruptiones *Wallenſium* caſtrum ædificavit inſigne. In ſubſidium hujus guerræ conceſſa eſt Regi à populo viceſima pars bonorum.

M. CC. LXX. VIII.	NICOLAI III 1.	RADULFI 6.	PHILIPPI III 8.	EDWARDI IV 6.

FRATER *Robertus Cantuarienſis* Archiepiſcopus, ad Cardinalatum aſſumptus, factus eſt Epiſcopus *Portuenſis*. Rex *Angliæ* filiam Comitis *Leiceſtriæ* apud Inſulas [5] *Sillinas* captam Principi *Walliæ* uxorem dedit, nuptiarum ſolemnitatem impenſis propriis agens, ſuaque ac Reginæ præſentia illas honorans. Hoc anno *Judæi* pro tonſura monetæ in magna multitudine ubique per *Angliam* ſuſpenduntur. Rex parliamentum tenuit *Glouverniæ* in octava *S. Joannis* [6] Baptiſtæ, in quo edita ſunt ſtatuta, quæ *de Glovernia* appellantur. Cito vero poſt in *Gallias* tranſiens, reſtitutionem aliquarum terrarum obtinuit, non tamen omnium quæ in venditione *Normanniæ* promiſſæ fuerant patri ſuo. Obiit hoc anno Regina *Caſtellæ*, mater Reginæ *Angliæ*, ad quam jure hereditario poſt mortem matris devolutus eſt [7] *Pontivii* Comitatus. Hoc anno antequam Rex tranſiret in *Gallias*, Rex *Scottorum Alexander* in *Angliam*

Statuta *de Glovernia.*

1 Abeſt ab *A.* 2 *Dimbey A. Dunby* M. 3 Deeſt in *A.* 4 *Lampadredevan A. Lampadervau* MS. F. *Lanpadrevaur.* 5 *Sillivas A.* 6 Deeſt in M. 7 *Pontinii Id.*

ve-

veniens, Regem conſuluit de negotiis arduis terræ ſuæ. Putant quidam eum tunc ſuum feciſſe homagium, quod alii verius in craſtino coronationis Regis *Angliæ* aſſerunt eſſe factum. Impetravit autem à Rege litteras, teſtificantes auxilium in guerra *Walliæ* præſtitum, non nomine ſervitii factum eſſe. Hoc anno *Robertus Burnel*, Epiſcopus *Bathonienſis*, in *Cantuarienſem* Archiepiſcopum eſt electus: ſed Papa, electione caſſata, Lectori Curiæ Fratri *Joanni de Pecham* camdem contulit dignitatem.

M. CC. LXX. IX.	NICOLAI III 2.	RADULFI 7.	PHILIPPI III 9.	EDWARDI IV 7.

FRATER *Joannes de Pecham*, *Ciceſtrenſis* diœceſis, de Ordine Minorum, venit in *Angliam*, à domino Papa in *Cantuarienſem* Archiepiſcopum conſecratus. Hic [1] *Pariſius* in Theologia rexerat, & *Oxoniæ* Lectiones ſuas reſumpſerat. deinde Miniſter Provincialis *Angliæ*, ac tandem Lector Palatii in *Romana* Curia factus fuit: qui Ordinis ſui zelator erat præcipuus, carminum dictator egregius, geſtus affatuſque pompatici, mentis [2] tamen benignæ, & animi admodum liberalis. Moneta *Angliæ* per tonſuram nimis deteriorata, ex mandato [3] Regis renovatur, oboluſque qui prius formam ſemicirculi habebat, tanquam pars denarii in medio diviſi, fit rotundus, juxta vaticinium *Merlini* dicentis: *Findetur forma commercii, dimidium rotundum erit.* Illuſtris Miles *Rogerus de Mortuo-Mari* apud *Kelingworthe* ludum Militarem, quem vocavit *Rotundam tabulam*, centum Militum ac [4] totidem Dominarum conſtituit; ad quam pro armorum exercitio de diverſis Regnis confluxit militia [5] multa nimis.

Joannes de Pecham.

Frater *Robertus*, jam Epiſcopus *Portuenſis*, poſt adventum ſuum ad curiam graviter infirmatus, poſt pau-

1 *Pariſiis.* 2 *Tamen* abeſt à Cod. noſtro & *A.* 3 Deeſt in M. 4 *Totidem* in *Mert.* non comparet. 5 Nimia *A.*

cos

Digitized by Google

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

cos dies in Domino obdormivit. Frater *Joannes de Derlingtona*, Confeſſor quondam HENRICI Regis, ex collatione Papali efficitur Archiepiſcopus *Dublinenſis*, qui nondum à collectione decimarum per ſummum Pontificem ſibi impoſita totaliter expeditus, per annos aliquot in *Anglia* moram traxit. Obiit *Walterus Giffard*, Archiepiſcopus *Eboracenſis*: cui ſucceſſit Magiſter *Willelmus de* [1] *Wikewane*, in *Romana* Curia conſecratus. Obiit etiam *Ricardus de* [2] *Graveſende*, *Lincolnienſis* Epiſcopus. Frater *Joannes*, *Cantuarienſis* Archiepiſcopus, convocato Concilio apud *Redingiam*, Suffraganeis ſuis impoſuit, ut ſtatuta generalis Concilii facerent artius obſervari.

Concilium *Redingiæ.*

M. CC. LXXX.	NICOLAI III 3.	RADULFI 8.	PHILIPPI III 10.	EDWARDI IV 8.

NICOLAUS Papa tertius moritur, ſucceſſitque ei *Martinus* quartus, prius dictus *Symon Turonenſis*, *Gallicus* natione. EDWARDUS Rex hoc anno reverſus de partibus *Gallicanis*, de lapidibus jaſpidum, quos ſecum attulerat, paternum fecit reparari ſepulcrum. *Oliverus de Suttona* fit Epiſcopus *Lincolnienſis*, qui prius fuerat Eccleſiæ ejuſdem Decanus. Frater *Joannes Cantuarienſis* convocat Concilium apud *Lambuthe*, in quo Conſtitutiones [3] *Ottonis* & *Ottoboni*, quondam Legatorum in *Anglia*, innovans, juſſit eas ab omnibus cuſtodiri.

Item apud *Lambithe.*

M. CC. LXXX. I.	MARTINI IV 1.	RADULFI 9.	PHILIPPI III 11.	EDWARDI IV 9.

MARTINUS Papa Senator efficitur urbis *Romæ*; qui in *Romaniolam* exercitum miſit contra [4] *Guidonem* Comitem *Montis febri*, qui in partibus

1 *Vinkewane A. Wickwan* M. 2 *Graveshende A.* 3 *Octonis* M. 4 *Guidonem de Monte Febri* M. quid ſi legamus *de Monte Forti*?

illis

Digitized by Google

illis terras Eccleſiæ occupavit. *David*, germanus Principis *Walliæ*, immemor beneficiorum Regis *Angliæ*, qui eum promoverat, & contra fratrem perſequentem protexerat, ad inſurgendum contra Regem *Walliam* concitavit: utque Principem Nobileſque *Wallenſium* ad ſeditionem facilius inclinaret, ipſe primus facinus aggreditur, *Rogerum*que *de Clifford*, Militem nobilem & famoſum, nihil [1] clam ſuſpicantem, proditioſe in caſtro ſuo de [2] *Hawardin* Dominica in Ramis Palmarum cepit, quoſdamque milites ejus reſiſtere volentes inermes occidit. Exinde reverſus ad Principem, collecto exercitu, una cum eo *Rodolanum* venit, obſidionemque poſuit circa caſtrum. Rex Paſchalem ſolemnitatem eo tempore in diœceſi *Saresberienſi* tenuit apud *Diviſas*; ubi ſuper hac [3] commotione rumoribus auditis juſſit congregari quantocius exercitum, militiam quam tunc in promptu habebat uſque *Rodolanum* præmittens.

David Fr. P. Walliæ in Regem rebellat.

Ipſe vero clam *Ambresburiam* adiit, ut matrem ſuam ſalutaret, quæ tunc in illo Monaſterio morabatur. Contigit autem dum ibi eſſet, ut quidam ad matris ejus præſentiam adduceretur, qui per tempus [4] aliquod ſe cæcum finxerat, viſumque ſibi ad HENRICI quondam Regis tumulum reſtitutum. Noverat hunc Rex EDWARDUS, ab antiquo malitiis famoſum, fraudibuſque ab olim & mendaciis aſſuetum. Matri vero narrationibus ejus plurimum applaudenti ne crederet diſſuaſit; quæ in iram verſa filium graviſſime redarguit, cameramque ſuam evacuare præcepit. Cui juſſis maternis humiliter parenti, dum egrederetur occurrit Prior provincialis Fratrum Prædicatorum, Frater *Hugo de* [5] *Mamceſtria*, vir magnæ diſcretionis, ac Magiſter in Theologia, qui & ipſi Regi familiariter no-

1 Talem M. 2 *Havordin A. Hawardyn M.* 3 Convocationem M. 4 Aliquot ſe totum M. 5 F. *Mainceſtria*, vel *Manceſtria*; ut infra etiam *Lanpadervaur*.

tus

notus erat; quem Rex ad partem trahens, offenſam matris omniaque quæ [1] contigerant per ordinem enarrans, finaliter hoc adjecit: *Ego*, inquit, *juſtitiam patris mei tantum novi, quod potius huic ſcurræ* [2] *eruiſſet oculos integros, quam tantæ iniquitati lumen perditum reſtauraſſet.* Altera vero die accepta à matre licentia cum celeritate ad militiam quam præmiſerat in *Walliam* properavit: cujus adventu audito, Princeps *Walliæ* obſidione ſoluta, cum ſuis longius ſe ſubtraxit. Interim captum eſt caſtrum *de Lampadervaur* per *Reſum* filium *Mailgonis* & *Griffinum* filium *Mereduci*; capta ſunt etiam in illis partibus per alios *Wallenſium* Nobiles caſtra [3] plura.

Rex contra *Wallenſes* movet.

Eodem tempore, procurante Fratre *Joanne* Archiepiſcopo *Cantuarienſi*, *Aymericus de Monte-Forti*, quem Rex in cuſtodia detinuerat, liberatur; ſpondente pro eo Clero, ſe velle de periculo Regni cavere. qui transfretans in *Gallias* non multo poſt Curiam *Romanam* [4] adivit, ubi poſt aliquos annos renuntians Clericatui, Miles efficitur, citoque poſt defunctus eſt. Hoc anno tranſlatum eſt in locum eminentiorem venerabile corpus *Hugonis*, quondam *Lincolnienſis* Epiſcopi. Archiepiſcopus *Cantuarienſis*, in [5] *Snowdoniam* profectus, Principem *Walliæ* & germanum ſuum ſategit ad pacem reducere; ſed intento fruſtratus, regreſſus in *Angliam*, excommunicationis in ipſos ſententiam fulminavit.

Princeps *Walliæ* excommunicatur.

M. CC. LXXX.	MARTINI IV	RADULFI	PHILIPPI III	EDWARDI IV
II.	2.	10.	12.	10.

Rex verſus *Snowdoniam* progreditur.

REX *Angliæ* cum exercitu valido de *Rodolano* per Inſulam *Angleſiam*, quam per nautas portuum capi fecerat, verſus [6] *Snowdoniam* progrediens, ut viam pararet exercitui, ultra maris brachium quod Inſulam dividit à continente, juxta [7] *Bangoriam* conſtituit pon-

1 Ei M. 2 Exuiſſet. 3 Plurima M. 4 Adiit *Id.* 5 *Snawdoniam* M. *Suowdoniam A.* 6 *Suowdoniam A. & ſic ſemper.* 7 *Brangoriam A.*

Digitized by Google

tem fieri ex navibus invicem colligatis. Hoc anno *Petrus*, Rex *Aragoniæ*, Regnum *Siciliæ* [1] uxoris ſuæ jure hereditario vindicans, ſubito cum navigio *Siciliam* ingreſſus, *Karolum* Regem cum ſuis expulit de eadem. qui in *Franciam* fugiens, à Rege nepote ſuo pro recuperando Regno ſubſidium imploravit. Papa *Martinus* in *Petrum* prædictum, & omnes ei faventes, ſeu Regem appellantes, excommunicationis tulit ſententiam; privanſque eum Regno *Aragoniæ*, contulit illud *Karolo*, filio Regis *Francorum*. *Petrus* vero *de Aragonia*, miſſis ad Regem *Siciliæ* Nuntiis, petivit ut cum quadraginta tantum Militibus ad plana *Burdegalæ*, ſecum tot tantum Milites habente dimicaturus, veniret ad diem certum, ſub pœna certa ſe ad hoc obligans; dum tamen *Karolus* ſe modo ſimili obligaret, & cui in hoc conflictu ceſſiſſet victoria, ille ſine contradictione Regno *Siciliæ* potiretur.

Petro excommunicato Sicilia Carolo reſtituitur.

Gilbertus Comes *Gloverniæ*, magnas cum militia ſua *Wallenſium* prædas faciens, juxta [2] *Lantylawir* facta copia apertæ pugnæ, cum eiſdem duro prælio dimicavit: in quo multis de parte *Wallenſium* occiſis, ipſe quinque Milites perdidit: de quorum numero erat *Willelmus de Valentiis* junior, conſanguineus Regis *Anglorum*. Diſcedente autem Comite *Gloverniæ*, Princeps *Walliæ* terram intrans de [3] *Kardigan* & *Stradewi*, devaſtavit terras *Reſi*, filii *Mereduci*; qui cum Rege contra Principem tenuit in hoc bello. Progreſſus deinde Princeps verſus terram *de Bueld*, ſe cum paucis ab exercitu reliquo ſeparavit. Cui cum ſua militia ſupervenientes nobiles viri, *Joannes Giffardi* & *Edmundus de Mortuo-Mari*, nihil ſuſpicantes de Principe, ipſum cum ſociis pugna aggredientes occiderunt feria ſexta ante feſtum beatæ *Luciæ*. Principis autem poſt mortem, à quodam qui intererat agniti, caput abſciſſum Regi defertur, quod [4] *Londonias* tranſmiſſum poſitum eſt per

Debellatis *Wallenſibus* Princeps interficitur.

1 Uxori *A.* 2 *Lantilawir A. Lantylawhyr M.* 3 *Kardygan M.* 4 *London Id.*

tempus aliquod ſuper turrim. Circa idem tempus milites quidam de Regis exercitu pontem, quem Rex inchoaverat, nondum perfectum minus prudenter accelerantes tranſire, à ſupervenientibus *Wallenſibus* territi, dum in multitudine conglobata revertentes fugiunt, ſubmerguntur. Inter quos erat miles ſtrenuiſſimus *Lucas de Thany*, & duo germani *Roberti* [1] *Burnel, Bathonienſis* Epiſcopi, aliique quam plures.

B. Thomæ Herfordenſis acta percurruntur.

Hoc anno beatus *Thomas*, [2] *Herdfordenſis* Epiſcopus, in via verſus curiam de præſenti ſæculo nequam ereptus ad Regna migravit cœleſtia, cum annis ſeptem gregem ſibi commiſſum ſollicita cura rexiſſet. Hic nobilibus ortus natalibus, à puero Deo vixit devotus. Studii autem exercitatione litterarum adquirens peritiam, primo in Artibus liberalibus, deinde in Jure rexit Canonica; tandemque ad Theologiam totam intentionem tranſtulit mentis ſuæ. In qua Licentiatus ad Magiſterium, cum ſub Fratre *Roberto de* [3] *Kilwardeby* Ordinis Prædicatorum (quem dum Provincialis fuerat admodum familiarem habuit) decreviſſet incipere, [4] incidit negotii dilatio medio tempore, præfato Fratre aſſumpto ad *Cantuarienſis* Eccleſiæ Præſulatum: ſub quo poſt conſecrationem ejus [5] *Oxoniæ* veniente, in Eccleſia Fratrum Prædicatorum incepit juxta deſiderii ſui complementum. in cujus [6] commendatione, quæ ſolet ante principium poſt diſputationem, quæ [7] Veſperiæ appellantur, de Bachilariis fieri magiſtrandis, aſſeruit præfatus Archiepiſcopus, quem dictus *Thomas* ab olim Confeſſorem habuerat, nullius ipſum mortalis criminis unquam ſenſiſſe contagium; quantique meriti fuerit apud Deum, [8] crebreſcentium ejus miraculorum gloria indubitata fide [9] demonſtrarat. Poſt quem ad Eccleſiam *Herfordenſem* Clericus conſecratus eſt *Gloverniæ* Magiſter

1 *Burtiel Ach.* 2 *Herefordienſis Mert.* 3 *Kilwardby MS. Kilwarby* M. 4 Abeſt à M. 5 In *Mert.* legere potes *Oxoniam.* 6 Commentatione *Id.* 7 Veſpere *Id.* 8 Crebreſcentium *ad ſepulcrum* ejus —— *Id.* 9 Demonſtrat *Id.*

Ri-

Digitized by Google

Ricardus de [1] *Swynefeld*, ſacræ Theologiæ Doctor, vir jocundus in verbis, & egregius Prædicator. Hoc anno, caſſato electo *Wintonienſi* Magiſtro *Ricardo de Mora*, ex dono Curiæ *Romanæ* Magiſter *Joannes de* [2] *Pontiſara* in ejuſdem Eccleſiæ Epiſcopum conſecratur.

M. CC. LXXX. III.	MARTINI IV 3.	RADULFI II.	PHILIPPI III 13.	EDWARDI IV II.

REX *Angliæ*, ponte jam peracto, cum exercitu in *Snowdoniam* tranſiit; caſtra ejus [3] omnia ſine notabili reſiſtentia capiens, & comburens. Comes vero *Penbrochiæ* caſtrum *de Bere*, quod Principis erat, cepit; & cito poſt *Wallia* tota, cum omnibus caſtris ſuis, ſubacta eſt Regiæ voluntati. Ante feſtum vero *S. Joannis* Baptiſtæ captus eſt *David* Frater Principis, & *Rodolanum* adductus. quem Rex ad ſui conſpectum admittere renuens, licet hoc ipſe *David* inſtantius flagitaret, *Salopiam* tranſmiſit carceri mancipandum. Eodem tempore per quemdam Secretarium Principis allata eſt Regi Crux dicta *Neoti*, magnam de ligno crucis Dominicæ continens portionem; quæ ideo *Neoti* dicitur, quod per quemdam Sacerdotem ſic vocatum antiquitus de Terra Sancta fuit in *Walliam* deportata.

Wallia tota Regi ſubacta.

Parliamentum poſt feſtum *S. Michaelis* eſt habitum *Salopiæ*: in quo per deputatos ad hoc Juſtitiarios *David* judicialiter condemnatus, tractus, & ſuſpenſus eſt; viſceribuſque combuſtis, corpus capite truncatum, & in quatuor partes eſt diviſum. quibus in civitatibus *Angliæ* majoribus ſuſpenſis, caput *Londoniis* ſuper palum fixum eſt ad terrorem conſimilium proditorum. *Reſus* autem [4] *Vauhan* nobiliſſimus *Wallenſium*, audita captione *David*, Comiti *Herfordiæ* ſe [5] dedidit, Regique redditus, ad turrim *Londoniarum* miſſus carceri mancipatur. Eodem anno tranſlata eſt per Regem Abbatia

Parliamentum *Salopiæ*.

1 *Swenefeld A. Swynfeld* M. 2 *Pontis ara MS.* 3 Sic *Mert.* quod probo. reliqui duo Codd. *omnino* 4 *Vauahn A. Vaghan* M 5 Dedit *A.*

de [1] *Aberton* ad locum alium, conſtructumque eſt ibidem contra irruptiones *Wallenſium* caſtrum forte. fundavit & Rex in Comitatu *Ceſtriæ* aliam Abbatiam Monachorum *Ciſtercienſium*, quam multis ditatam prædiis *Vallem-Regalem* voluit appellari. Conceſſa eſt hoc anno Regi in guerræ ſuæ ſubſidium à populo triceſima, & à Clero viceſima pars bonorum.

Vallis-Regalis à Rege fundata.

Martinus Papa, *Guidonem de Monte-Forti* à carcere liberans, in quo per *Gregorium* Papam decimum propter homicidium in Eccleſia commiſſum poſitus fuerat, miſit in *Romaniolam*: quam eo anno totam obtinuit, excepta civitate *Urbinate*, quam *Guido* incepit obſidere in manu potenti; ſed cito poſt omiſſa de licentia Papæ obſidione dictæ urbis, in *Tuſciam* rediit, ut hereditatem uxoris ſuæ, patre ejus Comite *Rufo* mortuo, occuparet. *Carolus* Rex *Siciliæ* prima die Junii venit ad plana [2] *Burdegalæ*, comitante eum Rege *Francorum* cum militia magna valde. De cujus adventu *Petrus* quondam *Aragonum* Rex præmonitus, diem prævenit, coram Seneſcallo *Vaſconiæ* proteſtans ſe paratum tenere pactum, ſed non poſſe Rege *Francorum* veniente cum tanta multitudine militum contra formam. Reverſo poſt hæc *Carolo* Rege *Siciliæ* in *Apuliam*, *Siculi* contra *Neapolin* cum viginti ſeptem galeis venerunt armatis; adverſos quos *Karolus* filius Regis *Karoli*, tunc Princeps *Achaiæ*, egreſſus cum magna galearum multitudine ad pugnandum, obtinentibus victoriam hoſtibus, captus eſt cum multis aliis, & ad civitatem *Meſſanam* deductus captivus. Rex *Angliæ* apud [3] *Actone Burnel* poſt feſtum *S. Michaelis* Parliamentum tenuit, ubi editum eſt ſtatutum cognominatum à loco. Eodem anno oſſa beati *Willelmi Eboracenſis* Archiepiſcopi, in altiorem locum cum ſolemnitate maxima transferuntur, [4] *Antonius de Becko*, defuncto *Ro-*

Statutum de *Acton Burnel*.

1 *Albertorum Ach. Albercorun* MS. 2 *Burdegalia Id.* 3 *Aitonam A.* 4 *Antonius de Beco A.*

berto

berto de Inſula, *Dunelmenſi* Epiſcopo, in ſucceſſorem ejus electus, ab *Eboracenſi* Archiepiſcopo conſecratur.

M. CC. LXXX. IV.	MARTINI IV 4.	RADULFI 12.	PHILIPPI III 14.	EDWARDI IV 12.

APUD caſtrum de *Karnarvan*, quod nuper Rex *Angliæ* fortiſſimum fecerat, natus eſt Regi filius, ex nomine patris vocatus EDWARDUS. Rex de *Snowdonia* per *Walliam* occidentalem progrediens, intravit *Glomorgantiam*, quæ ad dominationem Comitis *Gloverniæ* noſcitur pertinere; receptuſque à Comite cum honore maximo, ab eodem propriis impenſis uſque ad terrarum ſuarum terminos eſt deductus. Rex *Briſtollum* veniens, ibidem feſtum Nativitatis Dominicæ tenuit eo anno.

Philippus, filius Regis *Philippi Francorum*, uxorem duxit *Joannam*, filiam Regis *Navarræ*, privignamque *Eadmundi* germani Regis *Angliæ*, accipiens cum eadem Regnum *Navarrorum* & *Campaniæ* Comitatum. Mortuus eſt hoc anno *Karolus* Rex *Siciliæ*, cujus Regni ac filiorum tutorem Papa *Martinus Robertum* Comitem *Atrebatenſem* conſtituit, largitus eidem pecuniæ magnam ſummam.

Frater *Joannes*, *Dublinenſis* Archiepiſcopus, cum verſus Eccleſiam ſuam iter arripuiſſet, correptus infirmitate gravi, ultimum diem clauſit: cujus corpus in choro Fratrum Prædicatorum *Londoniis* eſt humatum. Nec multo poſt obiit eodem anno apud *Windeſore Alphonſus* Regis Filius, juvenis optimæ indolis, & admodum Deo devotus: cujus corpus apud *Weſtmonaſterium*, cor vero apud Prædicatores *Londoniis*, Regina matre ordinante traditur ſepulturæ. Obiit & hoc anno *Robertus de* [1] *Wikhamtona*, *Saresberienſis* Epiſcopus; cui ſucceſſit *Walterus Scamel*, Eccleſiæ ejuſdem Decanus. *Maria* Regis filia *Angliæ*, *Ambresberiæ* Sancti-

1 *Wickhanton* M.

monialis

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

monialis efficitur, parentibus aſſentientibus licet cum difficultate ad inſtantiam matris Regis.

M. CC. LXXX. V.	MARTINI IV 5.	RADULFI 13.	PHILIPPI III 15.	EDWARDI IV 13.

REX *Angliæ*, de [1] *Briſtollia Cantuariam* profectus, diſpoſuit [2] in *Gallias* tranfretare; ſed audito rumore de infirmitate matris, revertitur *Ambrisburiam*, miſſis Nuntiis qui ſe apud Regem *Franciæ*, ad cujus colloquium ſpeciale invitatus fuerat, excuſarent. Mortuo Papa *Martino*, ſuccedit ei *Honorius* IV, natione *Romanus*, prius dictus *Jacobus de Sabella*, cui pedum ac manuum fere officium abſtulerat arthritica ægritudo: unde ſedendo in ſella, ad hoc artificioſe facta, Miſſarum ſolemnia celebravit. *Philippus* Rex *Francorum* in *Aragoniam* profectus, ut Regnum illud juxta donationem Papalem, [3] filio ſuo adquireret, civitatem *Girundam* obſedit. *Petrus Aragoniæ* quondam Rex, inito cum quibuſdam Militibus *Gallicis* (inter quos principales erant *Radulfus de Nigella* Conſtabularius *Franciæ*, & *Joannes de Haricuria Normannus* Miles ſtrenuiſſimus) conflictu vulneratus, ſe cum ſuis ſubtraxit à prælio, & mortuus eſt [4] in brevi. *Philippus Francorum* Rex, capta *Girunda* hominibuſque ſuis munita, incipiens infirmari diſceſſit uſque *Perpeniacum*; ubi invaleſcente ægritudine de præſenti luce migravit. Cujus carnes & viſcera in Eccleſia *Narbonenſi*, oſſa vero apud *S. Dionyſium*, cor vero in choro Fratrum Prædicatorum [5] *Pariſius* ſunt humata. Huic ſucceſſit *Philippus* filius ejus, qui *Pulcher* agnominatus eſt ob corporis ſpeciem excellentem. *Aragonenſes Gallicorum* naves in portu *Roſarum* captas abducunt, urbem etiam *Girundam* obſidentes, ipſam & *Gallicos* ad ejus defenſionem derelictos ad deditionem

Martino ſuccedit Honorius IV.

Philippus III Rex *Fran.* moritur.

Girunda recepta.

1 *Briſtollio A. Briſtollis* M. 2 *In Gallias* abſunt ab *A.* 3 Filio ſuo *Karolo* adquireret M. 4 *Infra* brevi *Id.* 5 *Pariſiu.*

brevi

Digitized by Google

brevi tempore coëgerunt. *Alfonſus* filius *Petri*, quondam *Aragoniæ* Regis, patre defuncto, Regnum illud gubernandum ſuſcepit. Inter quem & filiam Regis *Angliæ Alianoram* ſponſalia contracta fuerant, patre adhuc vivente. *Jacobus* autem, filius *Petri* junior, cum matre *Conſtantia* tranſiens in *Siciliam*, ſe fecit coronari in Regem.

Obiit hoc anno *Willelmus de Wikewane*, *Eboracenſis* Archiepiſcopus, in *Galliis* apud *Pontiniacum*: cui ſucceſſit *Joannes Romanus*, ſacræ Theologiæ Doctor eximius, in *Romana* Curia conſecratus. Eodem anno Rex *Londoniis* Parliamentum tenuit, in quo edita ſunt ſtatuta, quæ *Weſtmonaſterii* ſecunda dicuntur.

Statuta *Weſtmonaſterii* ſecunda.

M. CC. LXXX. VI.	NICOLAI IV I.	RADULFI 14.	PHILIPPI IV I.	EDWARDI IV 14.

MORITUR Papa *Honorius* quartus, cui ſuccedit *Nicolaus* quartus, natione *Romanus*, prius dictus Frater *Hieronymus* de Ordine Fratrum Minorum. Rex *Angliæ*, in *Gallias* tranſiens, Regi *Francorum*, ſibi *Ambianis* honoris gratia occurrenti, homagium fecit pro terris, quas de eo in Regno *Franciæ* tenere debebat. Interfuit & Parliamento quod Rex *Francorum* tunc [1] *Pariſius* tenuit, in quo multa quæ pro [2] libertate terrarum ſuarum injuſte poſſeſſarum petivit, obtinuit, licet ipſa conceſſio [3] diu in ſuo robore non maneret. In Pentecoſte celebratum eſt ibidem ſub Magiſtro Ordinis Fratre [4] *Munione* Capitulum generale, quod uterque Rex *Francorum* & *Anglorum*, utraque Regina diebus diviſis ſua præſentia honorarunt. Poſt Pentecoſten vero Rex *Angliæ* de [5] *Pariſius Vaſconiam* eſt profectus. *Alianora* Regina *Angliæ*, mater Regis EDWARDI, ſpreto ſæculo apud [6] *Ambresburiam* induit habitum Monacharum.

Honorio ſuccedit *Nicolaus* IV.

1 *Pariſiu.* 2 *I. e.* liberatione, *Gal. la delivrance. Acher.* 3 Dominii *A.* 4 *Simone M.* 5 *Pariſiu.* 6 *Ambresbiriam A.*

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.		FRANCORUM	ANGLORUM.
M. CC. LXXX. VII.	NICOLAI IV 2.	RADULFI 15.	PHILIPPI IV 2.	EDWARDI IV 15.

REGE *Angliæ* in *Vaſconia* commorante cum Miles quidam *Anglicus Judæum* quemdam ſuper detentione indebita cujuſdam manerii ſibi impignorati coram judicibus convenire voluiſſet, ille reſpondere noluit, prætendens chartam Regis quondam HENRICI, qua ſibi indultum fuit, ne coram judice aliquo corpore Regis excepto in judicium trahi poſſit. Miles ſuper hoc anxius *Vaſconiam* adiit, ut ſuper hoc à Rege remedium aliquod impetraret. Quod cum Rex [1] audiſſet, Non decet, inquit, filios facta irritare parentum, quibus lege divina jubentur reverentiam exhibere; propter quod facta Patris mei revocare non decrevi: ſed tibi ceteriſque omnibus Regni mei æqua lege, ne potior videatur *Judæus* quam Chriſtianus, indulgeo, ne pro quacumque illi *Judæo* illata injuria, quamdiu charta ſua gaudere voluerit, coram judice aliquo, me excepto, conveniri poſſitis. Revertente cum hoc privilegio Milite, attendens *Judæus* ſibi imminere damnum & periculum, ſpontanee ſuæ chartæ renuntiat, optans ut evacuata conditione privilegii, pars utraque legi communi valeat ſubjacere.

Die quadam, cum Rex & Regina in camera quadam convenientes, ſuper lectum quemdam ſedendo confabularentur, ictus fulminis per feneſtram quæ eis erat à dorſo ingreſſus, & inter eos tranſiens, ipſis penitus illæſis, duos domicellos qui in eorum ſtabant præſentia interfecit. Stupefacti admodum ceteri omnes qui aderant, ex evidenti quod contigerat miraculo, perpendebant divini protectionem Numinis ſaluti Regiæ non deeſſe.

Rex *Angliæ* eodem anno profectus eſt in *Aragoniam*, ut conſanguineum [2] *Karolum*, filium *Karoli*, ab *Alfonſo*

1 Vidiſſet M. 2 Deeſt in M.

Rege

Digitized by Google

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

Rege *Aragoniæ* detentum in carcere, liberaret. Rex *Cypri* apud *Achon* in Regem *Jeruſalem* coronatur, quod Comes *Atrebatenſis* in præjudicium [1] Regis *Siciliæ*, qui Regnum illud vendicabat, factum æſtimans, bona Templariorum & Hoſpitalariorum, qui facto huic conſenſerant, ubique per *Apuliam* confiſcavit. *Alfonſus Aragoniæ* Rex, miſſis ad Curiam *Romanam* Nuntiis, reconciliari [2] petivit Eccleſiæ; de his, quæ per fratrem ſuum facta fuerant, ſe excuſans.

M. CC. LXXX. VIII.	NICOLAI IV 3.	RADULFI 16.	PHILIPPI IV 3.	EDWARDI IV 16.

KAROLUS filius *Karoli*, Princeps *Achaïæ*, procurante Rege *Angliæ*, liberatur à carcere ſub hac forma: Videlicet, quod data Regi *Aragoniæ* [3] certa ſumma pecuniæ, ipſe *Karolus* à domino Papa pacem *Aragonenſibus* impetraret; quod ſi infra triennium procurare non poſſet, rediret ad carcerem. quibus conditionibus juramento firmatis, tradere debebat *Karolus* tres filios ſuos obſides & alios Milites nobiles quadraginta: pro quibus quouſque veniret Rex *Angliæ* liberationem *Karoli* accelerans, nobiles viros qui ſecum erant obſides tradidit, & pecuniam uſque ad triginta millia librarum perſolvit. Poſtquam autem filii *Karoli* venerant, Rex *Angliæ* Militibus ſuis liberatis in *Vaſconiam* revertitur, & apud *Blankeford* crucis ſuſcepit characterem; moxque *Judæos* omnes, tanquam crucis hoſtes, expulit de *Vaſconia*, & aliis terris omnibus ſuis quas in Regno *Franciæ* poſſidebat. Rex crucis characterem ſuſcipit.

Interim *Reſus*, filius *Mereduci*, *Walliam* conturbavit, impugnareque cœpit aliqua Regis caſtra. *Tripolis* civitas tranſmarina à Soldano *Babyloniæ* capitur, qui in ea multa Chriſtianorum millia trucidavit. Ex cujus captione territi Chriſtiani, qui erant in *Achon*, à Soldano inducias impetrant biennales. Comes *Eadmundus Cor-* *Tripolis* capta à Soldano.

1 Deeſt in M. 2 Petiit *Id.* 3 *Carta* certa MS.

nubiæ, cui Rex *Angliæ* in ſua abſentia Regni commiſerat cuſtodiam, magnum ducit in *Walliam* exercitum contra *Reſum*. Cum autem caſtrum de [1] *Druſelan*, quod erat *Reſi*, obſideret, & muros ejus ſuffodi faceret, caſu illorum ſubito vir nobilis *Willelmus de Monte* [2] *Caniſii*, aliique Milites plurimi & Scutiferi opprimuntur. Hoc anno Armiger quidam *Robertus Camerarius* cum complicibus, tentoria mercatorum apud Sanctum *Botulfum* incendens, diffuſo igne magnam partem villæ, & Eccleſiam Fratrum Prædicatorum combuſſit. Dumque mercatores pro ſalvandis mercibus ſuis & extinguendo igne diſcurrerent, per dictum Armigerum & ſuos trucidantur, bonis eorum direptis. Fuit autem hoc anno in *Anglia* tanta frugum abundantia, ut quarterium frumenti alicubi pro viginti, alicubi pro ſexdecim, alicubi pro duodecim denariis venderetur.

M. CC. LXXX. IX.	NICOLAI IV 4.	RADULFI 17.	PHILIPPI IV 4.	EDWARDI IV 17.

KAROLUS, Princeps [3] *Achaïæ*, *Romam* veniens, per Papam *Nicolaum* à juramento Regi *Aragonum* præſtito abſolvitur, & in Regem *Siciliæ* coronatur. Inter *Jacobum* occupatorem *Siciliæ* & Comitem *Atrebatenſem* firmantur induciæ biennales. Rex *Angliæ*, de *Vaſconia* reverſus, *Londoniis* ſolemniter recipitur circa feſtum Aſſumptionis Virginis glorioſæ; qui *Judæos* omnes eodem anno expellens de *Anglia*, [4] datis expenſis in *Gallias*, bona eorum reliqua confiſcavit. Auditis autem queremoniis eorum, qui de Regis Miniſtris conqueri volebant, Rex omnibus exhibens juſtitiam, Juſtitiarios fere omnes de falſitate deprehenſos à ſuo officio depoſuit, ipſos juxta demerita puniens gravi multa. Tenuit hoc anno Rex Parliamentum *Londo-*

Judæi ex Anglia expelluntur.

1 *Druſſelen* M. 2 *Taniſii* A. Alibi *Camiſii*. 3 *Akaia* M. *Akaye* MS. 4 Datis expenſis *ad tranſeundum* in *Gallias* legi voluit *Acher*. Datis expenſis in *Galliis* M.

niis,

Digitized by Google

niis, in quo edita ſunt ſtatuta quæ dicuntur *Weſtmonaſterii* tertia; in quo etiam pro expulſione *Judæorum* conceſſa eſt Regi à populo quinta decima pars bonorum.

Statuta *weſtmonaſterii* tertia.

Tempore Quadrageſimali hujus anni, cum *Alexander Scottorum* Rex uxorem ſuam, filiam Comitis *Flandriæ*, quam poſt *Margaretam* filiam Regis *Angliæ* duxerat, nocte quadam admodum obſcura viſitare voluiſſet, [1] ceſpitante equo lapſus, & colliſus graviter, exſpiravit. Hic de ſecunda uxore nullam, de prima vero prolem geminam, filium ſcilicet *Alexandrum*, & filiam genuit nomine *Margaretam*. *Alexander* abſque prole patrem immatura morte prævenit; filia *Margareta* Regi [2] *Norwegiæ* deſponſata, filiam unicam peperit nomine *Margaretam*, quæ matri jam mortuæ ſupervixit. Hanc conſulto Rege *Angliæ* Magnates *Scotiæ* Regni illius recognoverunt heredem; quæ accerſita per Nuntios Regis *Angliæ*, cum per navigium tenderet in *Scotiam*, infirmata in mari, apud [3] *Orcades* Inſulas eſt defuncta.

Alexander Scottorum Rex obit.

M. CC. XC.	NICOLAI IV 5.	RADULFI 18.	PHILIPPI IV 5.	EDWARDI IV 18.

MARGARETA filia Regis [4] *Norwegiæ*, & *Margareta* filia *Alexandri* Regis *Scotiæ*, ad quas jure hereditario, defunctis avo patruo & matre, Regnum *Scotiæ* devolvi debebat, mortuis: apud omnes quis foret juſtus heres *Scotiæ* in dubium vertebatur. propter quod Rex celebratis *Londoniæ* nuptiis inter filium & heredem Ducis *Brabantiæ* & [5] *Margaretam*, filiam ſuam ſecundam; ac inter *Gilbertum* Comitem *Gloverniæ* & *Joannam*, filiam ſuam tertiam; verſus *Scotiam* dijudicaturus de juſto herede tanquam ſuperior Dominus di-

Regnum *Scotiæ* abſque herede certo.

1 Conſpicante M. 2 *Northwegiam A.* 3 *Orkades MSS.* 4 *Northwegia A.* 5 *Margaretam*, filiam ſuam tertiam M. reliqua à feſtinante Librario prætermiſſa.

rigit iter ſuum; ſed dum finibus *Scotiæ* appropinquaret, Regina [1] corporis gravi infirmitate correpta quarto Idus Decembris ex hac vita migravit. propter quod Rex cœpto intermiſſo itinere *Londoniam* funus deducendo revertitur. Cujus corpus apud *Weſtmonaſterium*, cor vero in choro Fratrum Prædicatorum *Londoniæ*, eſt humatum.

M. CC. XC.	NICOLAI IV	RADULFI	PHILIPPI IV	EDWARDI IV
1.	6.	19.	6.	19.

Achon obſidetur à Soldano.

SOLDANUS *Babyloniæ*, lapſis jam treugis cum Chriſtianis per biennium initis, verſus *Achon* cum magno tendens exercitu, in ipſo itinere moritur: cujus filius Soldanus factus cœpta patris proſequitur, & civitatem *Achon* obſidens, à quarto die menſis Maii, per decem dies continuos fortiſſime oppugnavit. Cives viriliter urbem defendentes interim theſauros ſuos ac merces, ſacro-ſanctaſque reliquias, ſenes etiam & debiles, mulieres & parvulos fecerunt in *Cyprum* navigio [2] deportari. Multi etiam tam pedites quam equites [3] diſcedentes ad defenſionem civitatis tantum reliquerunt duodecim millia armatorum. Quinta decima vero die menſis tam gravem dederunt *Saraceni* inſultum, quod cedente fere Regis *Cypri* cuſtodia civitatem intraſſent, niſi obſcuritas noctis alienumque ſubſidium obſtitiſſet. Denique Rex *Cypri* nocte ſequenti, commiſſa cuſtodia [4] ſua Miniſtro Militiæ domus *Teutonicorum*, promittens ſe mane rediturum, aufugit in *Cyprum*. *Saraceni* autem videntes in craſtino civitatem cuſtodia Regis *Cypri* deſtitutam, ex parte illa impleto foſſato, ingreſſi ſunt urbem, prælioque ancipiti cum Chriſtianis duobus diebus, nunc his nunc illis prævalentibus, dimicarunt. Tertia tandem die irrumpente per portam Sancti *Antonii Saracenorum* multitudine, interfectiſque Templariis & Ho-

1 Idem Cod. pro *corporis* legit *Conſors. non male*. 2 Deportare *A*. 3 Diſcendentes M. 4 *Sua* eſt è Cod. *Mert.* depromptum.

ſpitalariis

Digitized by Google

ſpitalariis urbem capiunt, muros ejus cum turribus, Eccleſiaſque cum domibus aliis funditus evertentes. Patriarcha vero, qui de Ordine Prædicatorum erat, & Magiſter Hoſpitalis letaliter vulnerati, tracti à ſuis in [1] dromonem, in mari cum multis aliis perierunt. Capitur ac diripitur.

Carolus frater Regis *Francorum*, renuntians juri ſuo in Regnum *Aragoniæ*, uxorem duxit filiam *Caroli* Regis *Siciliæ*; cui cum ea pro dicta renuntiatione *Andegaviæ* & *Cenomanniæ* contulit Comitatus. Eodem anno Rex *Angliæ*, *Scotiæ* appropinquans, Parliamentum tenuit apud [2] *Norebam*, ubi conſultis Prælatis ac utriuſque juris peritis, revolutiſque priorum temporum annalibus, vocari fecit Prælatos ac Majores Regni *Scotiæ*; & coram eis in Eccleſia parochiali de [3] *Norham* [4] jus ſuum & ſuperius dominium in Regnum *Scotiæ* fideliter declaravit, petivitque ut hoc recognoſcerent, proteſtando jus coronæ ſuæ uſque ad effuſionem ſanguinis [5] defenſurum. Ab omnibus igitur, qui jus in Regnum *Scotiæ* vindicabant, recognitus eſt ſuperior Dominus *Scotiæ*, per litteras inde confectas eorum ſigillis munitas tenorem ſubſcriptum in *Gallico* continentes: Jus R. *Scotiæ* ad ſe atinere declarat Rex.

Omnibus præſentes Litteras viſuris vel audituris Florentius *Comes* [6] Holandiæ, Robertus Le [7] Brus *Dominus* Vallis Anandiæ, Joannes de Balliolo *Dominus* [8] Galwidiæ, Joannes de Haſtinges *Dominus* Abergavenniæ, Joannes Comin *Dominus* de [9] Badenau, Patricius de Dunbar *Comes* Marchiæ, Joannes de Veſci *vice patris ſui*, Nicolaus de Sules, Willelmus de Ros, *ſalutem in domino. Cum nos in Regno* Scotiæ *jus habere credamus, & jus illud coram illo, qui potiorem poteſtatem, juriſdictionem, & rationem examinandi jus noſtrum habeat, declarare, vindicare, & probare intendamus. Nobilis quoque Princeps dominus* EDWARDUS

1 Dromundum *MSS.* 2 *Norham* M. 3 *Northam* A. 4 Jus ſuum in ſuperius Dominium Regni M. Dominicum A. 5 Defenſuros A. 6 *Holondia MS.* 7 *Brews* M. 8 *Galwedia Id.* 9 *Badenaw* M. *Badenawe* A.

gra-

gratia Dei Rex Angliæ, *per bonas ſufficienteſque rationes nos informaverit, quod ad eum ſpectat & habere debet ſuperius dominium Regni* Scotiæ, *& cognitionem in audiendo, & diffiniendo jus noſtrum. Nos de propria noſtra voluntate, ſine omni violentia & coactione volumus, annuimus,*[1] *ut recipiamus jus coram eo tamquam ſuperiori domino terræ. Volumus inſuper & promittimus, quod habebimus & tenebimus firmum & ſtabile factum ſuum, & quod ille habebit Regnum, cui coram eo jus potius illud dabat. In teſtimonium iſtorum, nos litteris iſtis appoſuimus ſigilla noſtra. Datum apud* Noreham *feria tertia proxima poſt Aſcenſionem Domini, anno gratiæ milleſimo ducenteſimo nonageſimo primo.*

Facta recognitione ſuperioris[2] Dominii, & ſubmiſſione recipiendi quod coram Rege *Angliæ* jure fuerit[3] diffinitum, petivit Rex caſtra & terram totam ſibi tradi, ut per ſeiſinam pacificam jus ſuperioris Dominii, quod jam per ſuas litteras recognoverant, clareſceret univerſis. Annuerunt ſtatim Regiæ petitioni, confectis ſuper hoc litteris, & ab eiſdem ſignatis continentibus in *Gallico* hunc tenorem :

Omnibus præſentes litteras viſuris vel audituris Florentius *Comes* Holandiæ, Robertus de Brus *Dominus* Vallis Anandiæ, Joannes de Balliolo *Dominus* Galwidiæ, Joannes de Haſtinges *Dominus* Abergavenniæ, Joannes Comin *Dominus* de Badenau, Patricius de Dunbar *Comes* Marchiæ, Joannes de Veſci *vice Patris ſui,* Nicolaus de Sules, Willelmus de Ros, *ſalutem in Domino. Quia de bona voluntate & communi aſſenſu, ſine omni*[4] *coactione, annuimus & conceſſimus nobili Principi domino* EDWARDO, *gratia Dei Regi* Angliæ, *quod ipſe tamquam ſuperior Dominus terræ* Scotiæ *poſſit audire examinare & diffinire vendicationes noſtras & petitiones, quas intendimus oſtendere & probare pro jure noſtro recipiendo coram eo,*

1 F. & recipimus. 2 Domini *A.* 3 Diſtinctum *A.* 4 Contradictione *Id.*

tan-

Digitized by Google

tanquam ſuperiori Domino terræ. Promittentes inſuper quod factum ſuum habebimus firmum & ſtabile, & quod ille obtinebit Regnum Scotiæ, *jus cujus potius declarabitur coram eo. Cum autem non poſſet præfatus Rex* Angliæ *iſto modo cognitionem facere, nec complere ſine judicio, nec judicium debeat eſſe ſine exſecutione, nec exſecutionem poſſit debito modo facere ſine poſſeſſione &* [1] *ſeiſina ejuſdem terræ & caſtrorum ejus,* [2] *volumus & annuimus & concedimus quod ipſe tanquam Dominus ſuperior ad perficiendum prædicta habeat ſeiſinam totius terræ* Scotiæ *& caſtrorum ejus, quouſque jus in Regnum petentibus fuerit ſatisfactum; ita tamen quod antequam habeat ſeiſinam, bonam & ſufficientem ſecuritatem faciat petitoribus, & cuſtodibus, & communitati Regni* Scotiæ *reſtituendi idem Regnum cum tota Regalitate, dignitate, dominio, libertatibus, conſuetudinibus, juſtitiis, legibus, uſibus, poſſeſſionibus, & quibuſcumque pertinentiis in eodem ſtatu, in quo erant ante ſeiſinam ſibi traditam, & liberabit illi cui jure debetur ſecundum judicium Regalitatis, ſalvo Regi* Angliæ *homagio illius qui Rex erit: & debet hæc reſtitutio fieri infra duos menſes à die quo fuerit hoc jus diſcuſſum atque firmatum.* * *exitus prædictæ terræ medio tempore recipiantur, & in ſalvo depoſito reponantur, & bene cuſtodiantur per manum Camerarii* Scotiæ *qui nunc eſt, & illius quem aſſignabit ad hoc Rex* Angliæ, *& hoc ſub ſigillis eorum, ſalva rationabili ſuſtentatione terræ, & caſtrorum Miniſtrorumque Regni. In teſtimonium* [3] *omnium prædictorum appoſuimus ad has litteras ſigilla noſtra. Datum apud* Noreham, *die Mercurii proxima poſt Aſcenſionem Domini, anno gratiæ milleſimo ducenteſimo nonageſimo primo.*

Has duas Litteras miſit Rex *Angliæ* ſub ſigillo ſuo privato ad diverſa Monaſteria, Regni ſui anno decimo nono, ut ad perpetuam rei geſtæ memoriam in Chroni-

1 Seyſina M. 2 Sequentia uſque ad *quouſque* deſiderantur in *A.* 3 *Iſtorum* omnium M. * I. e. reditus *A.*

cis

cis ponerentur. De communi igitur aſſenſu Majorum Regni *Scotiæ*, Rex terram ipſam in ſuam accepit cuſtodiam, quouſque debita diſcuſſione habita de legitimo conſtaret herede.

Eodem anno, circa feſtum beati *Joannis* Baptiſtæ, *Alianora* mater Regis [1] *Ambresburiæ* eſt defuncta. propter quod Rex de *Scotia* in *Angliam* rediit, ut funus maternum ſepulturæ traderet debito cum honore. Sepultum itaque eſt corpus ejus in Monaſterio *Ambreſburiæ*, cor vero *Londoniis* in Eccleſia Fratrum Minorum. Rex vero poſt feſtum *S. Michaelis* iterum tendens in *Scotiam*, cum *Eboracum* veniſſet, moramque aliqualem ibi feciſſet, *Reſus* filius *Mereduci* captus, illucque deductus, judicialiter eſt condemnatus. Profectus deinde Rex in *Scotiam*, omnibus in Regnum *Scotiæ* jus vindicantibus impoſuit, ut in feſto *S. Joannis* Baptiſtæ proximo futuro coram ſe comparerent, & quo jure Regnum illud vindicabant plenius declararent.

M. CC. XC. II.	NICOLAI IV 7.	RADULFI 20.	PHILIPPI IV 7.	EDWARDI IV 20.

NICOLAUS Papa quartus viam univerſæ carnis ingreſſus eſt, qui paullo ante Regem *Angliæ* ad recuperandum Terram Sanctam invitans, Ducem & Capitaneum omnium conſtituit Chriſtianorum. Poſt Paſcha anni ejuſdem in ſtatione navium, quæ ſolet eſſe apud *Sanctum Matthæum* in *Britannia*, ſuborta eſt inter nautas *Bajonenſes* & *Normannos* diſcordia, cœperuntque ſe terra marique mutuo impugnare: roboratiſque partibus crevit ſeditio, dum *Bajonenſibus* adhærent *Anglici*; [2] *Normannis vero* nautæ ceteri, qui erant de ditione Regis *Francorum*. [3] onerantur jam naves hinc inde non tantum mercibus, ſed armis, & quo magis [4] aura placidior deferveſcebat ſtrato æquore maris, tanto

1 *Ambrosburiæ MS.* 2 *Normanniis* M. 3 Querantur *Id.* 4 Aura magis placidiore deferveſcebat, ſtrato æquore, maris *ira* —— M.

pe-

periculoſiora incurrebant naufragia, non cautibus illiſæ, ſed expugnatæ violenter ab hoſte. Moritur Rex *Romanorum Radulphus*, in cujus ſucceſſorem electus eſt *Adulfus* Comes *de Naaſſo*, & ſine contradictione in Regem *Alemanniæ* ſolemniter coronatur. *Alfonſus* etiam, *Aragonum* Rex, mortuus eſt hoc anno. *Radulpho Imp. ſuccedit Adulphus.*

Rex *Angliæ*, poſt feſtum beati *Joannis* Baptiſtæ, in *Scotiam* veniens, receptis eorum qui Regnum *Scotiæ* vendicabant allegationibus pro jure ſuo, eligi fecit quadraginta perſonas, videlicet viginti de *Anglia* & viginti de *Scotia*, qui iſtas allegationes deliberata diligentia [1] diſcuterent; ſententiam finalem uſque in feſtum *S. Michaelis* proximo veniens differens proferendam. Adveniente autem prædicto feſto, poſt diſcuſſionem, de aſſenſu omnium *Joanni de Balliolo*, qui de filia *David* Regis *Scottorum* deſcenderat ſeniore, adjudicavit ex integro Regnum ipſum. *Robertus* [2] enim *de Brus*, inter quem & *Joannem* prædictum excluſis ceteris quæſtio vertebatur, licet uno gradu eſſet propinquior, tamen deſcendit à filia Regis *David* ſecunda. *Joannes* autem in feſto *S. Andreæ* Apoſtoli ſequenti, ſuper lapidem Regalem in Eccleſia Canonicorum Regularium de [3] *Scona*, ſolemniter coronatur. Poſt coronationem vero accedens ad Regem *Angliæ*, qui feſtum Nativitatis Dominicæ apud *Novum-Caſtrum* tenuit ſuper *Tinam*, eidem fecit homagium ſub his verbis: *Domine, mi Domine,* EDWARDE *Rex* Angliæ, *ſuperior* Scotiæ *Domine, Ego* Joannes de Balliolo *Rex* Scotiæ *recognoſco me hominem veſtrum ligium de toto Regno* Scotiæ, *& omnibus pertinentiis, & his quæ ad hoc ſpectant, quod Regnum teneo & de jure debeo &* [4] *clamito tenere* [5] *hereditarie de vobis & heredibus veſtris Regibus* Angliæ, *de vita & membris & terreno honore, contra omnes homines qui poſſunt vivere & mori.* Et Rex recepit homagium

Sententiam fert Rex de Regno Scotiæ.

Forma homagii pro Regno Scotiæ.

1 Diſcurrerent *MS.* 2 Secundus *A. deceptus abbreviatura.* 3 *Scotia A.* & *MS. Scone* M. 4 Clameo M. 5 Hereditario *Id.*

Digitized by Google

in forma prædicta, ſuo & alterius jure ſalvo. Recepto autem Regis *Joannis* homagio, Rex *Angliæ* eidem Regnum *Scotiæ* integraliter cum omnibus pertinentiis reſtituit indilate.

M. CC. XC. III.	VACATIONIS 1.	ADULFI 1.	PHILIPPI IV 8.	EDWARDI IV 21.

HENRICUS *de Hiſpania*, in carcere Regum *Siciliæ* diu detentus, evadens in *Hiſpanias* ad nepotem ſuum *Sanctium* Regem venit. Mercatores *Anglici*, variis in mari [1] laceſſiti periculis, ſuper mercium ſuarum amiſſione Regi *Angliæ* conqueruntur; qui Comitem *Lincolnienſem Henricum de Laci* ad Regem *Franciæ* tranſmiſit, ſuppliciter petens, ut de aſſenſu ipſius per Reges & eorum Concilia, contra hujuſmodi maritima diſpendia provideretur cum celeritate de remedio competenti. Interim vero dum Comes reſponſum exſpectat, claſſis ducentarum navium *Normannicarum* & amplius, quæ coadunata ut hoſtes virtuoſius invaderet, & invadentes fortius propulſaret, in *Vaſconiam* profecta fuerat, quidquid de parte adverſa obvium habuit prædæ ac morti facile deſtinando, dum onuſta vino reverteretur gloriabunda, quaſi ſibi ſoli maris ceſſiſſet libertas, à ſexaginta navibus *Anglicanis* capitur, & in *Angliam* [2] adducitur, feria ſexta ante Vigiliam Pentecoſtes; ſubmerſis aut cæſis hominibus omnibus, qui erant in navibus, ſolis illis exceptis, qui in [3] ſcaphis [4] vix ſibi ſaluti fuerant fugiendo. Rumor facti diffuſus per *Galliam*, Regem Conciliumque ſuum non tam admiratione, quam indignatione vehementi commovit. Ordinati igitur ſunt Ambaſſatores, qui ex parte Regis *Francorum* à Rege *Angliæ* peterent, ut abſque mora naves cum mercibus per homines ſuos raptas, & in Regno ſuo [5] receptas reſtitueret, ſi vellet ſua negotia pro terra *Vaſconiæ* in curia *Franciæ* favora-

Diſſentio inter Reges *Ang.* & *Fr.*

1 Laceſſitis *Mert.* 2 Deducitur M. 3 Scalis *A.* 4 Vix *ſalvi* fuerant *Id.* 5 Receptatas M.

biliter

Digitized by Google

biliter expediri. Super hoc mandato Rex deliberans, habito Concilio *Ricardum Londonienſem* Epiſcopum, adjunctis eidem aliis viris prudentibus, ad Regem *Francorum* & ſuum Concilium, [1] cum hujuſcemodi tranſmiſit reſponſo: Videlicet, cum Rex *Angliæ* Curiam ſuam habeat nulli ſubjectam, qui ſe læſos ſentiant per homines Regni ſui, veniant ad Curiam ſuam, & declaratis ſibi illatis injuriis, Rex eis celerem fieri juſtitiam ordinabit; quod ut ſecurius facere poſſint, quibuſcumque conqueri volentibus, Rex de eundo & redeundo per terram ſuam ſalvum dabit conductum. Quod ſi hoc Regi *Francorum* non placeat, eligantur arbitri hinc inde, qui, penſatis damnis utriuſque partis, provideant quomodo querelantibus ſatisfiat; & Rex *Angliæ* dicto eorum & laudo ſub certa obligatione ſe ſubmittat, dum tamen Rex *Francorum* ſe ſubmittat & obliget pari modo. Si vero aliquid occurrat tam arduum, quod per arbitros nequeat [2] decidi, diffiniendum Regibus reſervetur; & Rex *Angliæ* habito conductu ad Regem *Franciæ*, accedentem ad aliquam villam maritimam veniet, ut de aſſenſu mutuo finis negotio [3] imponatur. Quod ſi nec iſtud Rex *Francorum* acceptaverit, in ſummum Pontificem, cujus eſt inter Reges & Regna pacem fovere, transferatur de aſſenſu mutuo negotium; vel (quia tunc ſedes vacabat) ad Cardinales omnes vel aliquos, ut litis & diſcordiæ ſubmota materia, pax inter eos eorumque populos refloreat ut ſolebat.

Sprevit hæc omnia Concilium *Franciæ*, nec Nuntiis inſtanter flagitantibus dignatum eſt aliquid reſpondere. Miſit denique Rex *Francorum* ad civitatem [4] *Agennii*, quæ ad Ducatum *Aquitaniæ* ſpectare dignoſcitur; ibique nominatim citari fecit Regem *Angliæ*, ut die certa [5] *Pariſius* compareret, de injuriis & rebellionibus in terra factis *Vaſconiæ* reſponſurus. quem ad diem præ-

---

1 *Et* hujuſmodi tranſmiſit *reſponſum A.* 2 Deſcindi *MSS.* 3 Imponetur *A.* 4 *Agenii A. Agennum M.* 5 *Pariſiis.*

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

fixum non comparentem, Rex *Francorum* in propria perſona pro tribunali ſedens, ſententiam protulit judicans in defectu: Conſtabularioque *Franciæ* mox præcepit, ut in manu armata proficiſcens, Ducatum *Aquitaniæ* Regis *Francorum* nomine occuparet, caperetque vel expelleret quoſcumque, per Regem *Angliæ* illius cuſtodiæ deputatos. Siquidem paulo ante miſerat illuc Rex *Angliæ Joannem de Sancto Joanne* Militem diſcretum, in armis ſtrenuum, & in rebus bellicis exercitatum; qui civitates & caſtra per totum Ducatum optime munivit armis, & victualibus, & viris ſtrenuis ad bellandum.

Eodem anno, circa feſtum *S. Michaëlis*, *Alianora* filia Regis apud *Briſtollum Henrico*, Comiti *Barrenſi*, traditur in uxorem; de qua filium genuit *Edwardum*, & filiam, quam *Joannes de* [1] *Warenna* [2] *Surreyæ* & *Suſexiæ* Comes duxit. Rex *Anglorum* ſatagens Regis *Francorum* animum emollire, mandavit germano ſuo *Eadmundo*, qui tunc in *Galliis* morabatur, ut Concilium *Franciæ* adiens de aliqua forma provideret, quæ Regis *Francorum* eſſet placita, & ſibi non nimium inhoneſta: qui poſt tractatus multos fruſtra habitos, iter verſus *Angliam* arripuit, de pace & concordia penitus deſperatus.

M. CC. XC. IV.	VACATIONIS 2.	ADULFI 2.	PHILIPPI IV 9.	EDWARDI IV 22.

Concordia inter Reges *Angliæ* & *Franc.*

EADMUNDUS frater Regis *Angliæ* verſus mare profectus, per Reginas *Franciæ Joannam* Regis conſortem, & *Mariam* ejuſdem novercam, ut cum eiſdem pacis tractatum reſumat, celeriter revocatur. Denique mediantibus Reginis, poſt plurima [3] interloquia in forma ſubſcripta exſtitit concordatum: Videlicet, ut propter honorem Regis *Francorum*, cui per Miniſtros cuſtodiæ *Vaſconiæ* deputatos (ut videbatur nonnullis) fuerat in pluribus derogatum, ſex caſtra, videlicet *San-*

1 *Waſenna A.* 2 *Sureya Id.* 3 *Colloquia M.*

ctonas,

Digitized by Google

Eſtonas, [1] *Talemund*, [2] *Tourium*, *Pomerol*, *Penne*, & *Mount* [3] *Flamkon* voluntati Regis *Franciæ* dederentur. In omnibus vero civitatibus & caſtris totius Ducatus, exceptis *Burdegala*, *Bajona*, & *Regula*, unus ſerviens nomine Regis *Franciæ* poneretur; de Miniſtris quoque per Regem *Angliæ* in *Vaſconia* poſitis, aliiſque per totam terram, pro libitu Regis *Francorum* obſides traderentur. Quibus peractis, Rex *Franciæ* citationem in aula *Pariſienſi* publicatam faceret revocari: caſtra vero omnia, amotis ſervientibus in civitatibus poſitis & caſtris, obſideſque ad petitionem duarum Reginarum, vel unius earum, reſtitueret ſine mora. Rexque *Angliæ* conceſſo ſibi ſalvo conductu *Ambianis* veniret, ut ibi habito mutuo Regum colloquio, pax & amicitia in poſterum firmaretur. Super his confectis ſcriptis unum per Reginas ſignatum *Eadmundo* traditur, aliud ſignatum ab *Eadmundo* commendatur Reginis, quæ data fide in manu *Eadmundi* promiſerunt pacta in ſcriptis inita nullatenus violanda.

Certificatus ſuper his Rex *Angliæ* per germanum ſuum, Litteram unam patentem directam omnibus Miniſtris ſuis in *Vaſconia*, continentem mandatum, ut in omnibus voluntati Regis *Francorum* [4] obtemperent, tranſmiſit germano, per eum (cum ſibi videretur) ulterius in *Vaſconiam* tranſmittendam. Recepta Littera *Eadmundus*, veritus eam tranſmittere antequam ſibi conſtaret, an Rex ipſe acceptaret quæ facta fuerant per Reginas, petivit ab eis, ut per dictum [5] Regis proprium ſuper præmiſſis certior redderetur. Denique præſentibus *Eadmundo* Regis *Angliæ* germano & uxore ſua [6] *Blanca* Regina *Navarræ*, matre Reginæ *Franciæ*, nec non Duce *Burgundiæ*, *Hugone de Ver* filio Comitis *Oxoniæ*, ac Clerico quodam *Joanne de* [7] *Lacy*, Rex ipſe promiſſa Reginarum, ac peracta per eas concor-

1 *Talemunde M.* 2 *Tourum Id.* 3 *Flamkoun Id.* 4 Obtemperarent *M.* 5 Ejus *Id.* 6 Blancha *Id.* 7 *Laci A.*

data,

data, in fidelitate Regia ſe adimpleturum ſpoſpondit. Moxque Miles quidam, nomine *Galfridus de* [1]*Langeleia*, de familia *Eadmundi* fratris Regis *Angliæ*, cum litteris Regis *Francorum* revocantibus Conſtabularium *Franciæ*, qui cum exercitu profectus fuerat ut *Vaſconiam* expugnaret, miſſus eſt ad eum. Rex etiam *Angliæ Cantuariæ* ſolemnitatem Paſchalem tenuit, ibidem ut *Ambianis* proficiſceretur exſpectans litteras de conductu. *Joannes* etiam *de Lacy* Clericus prædictus in *Vaſconiam* tranſmiſſus eſt, cum littera Miniſtris Regis *Angliæ* directa, ſecundum formam prædictam. *Joannes* vero *de Sancto Joanne*, quem Rex *Anglorum Vaſconiæ* præfecerat, auditis pactis initis, omnia quæ ad munitiones caſtrorum & urbium [2] providerat vendidit, diſcedenſque per [3] *Pariſius* verſus *Angliam* iter ſuum direxit. Et ecce, procurante pacis æmulo, immutatum eſt cor Regis *Francorum*, conductuſque Regis *Angliæ* denegatur, & littera Conſtabularii revocatoria per poſteriorem litteram irritatur, & per Conſtabularium *Vaſconiam* in manu potenti intrantem, cuſtodibus & Miniſtris juxta tenorem litteræ apportatæ ſe ſubdentibus, in manu Regis *Francorum* accipitur terra tota; Miniſtrique [4] omnes Regis *Angliæ* terræque cuſtodes, obſides & captivi [5] *Pariſius* deducuntur. Poſt dies tamen aliquot *Eadmundus* Reginas rogavit, ut juxta ſua promiſſa & pactiones initas, Regem *Franciæ* interpellarent ſuper conductu Regi *Angliæ* concedendo, citatione revocanda, terra reſtituenda, & obſidibus liberandis. Rex vero *Francorum* per quoſdam Milites, miſſos ad *Eadmundum*, inficiatur ſe quidpiam de talibus [6] pactis ſcire.

Denique perpendens *Eadmundus* ſe fratremque ſuum Regem *Angliæ* deluſos, reverſus in *Angliam*, Regem & Concilium ſuum ad plenum informat, & certificat de re geſta. Igitur convocato *Londonias* Parliamento, cui

1 *Langelia A. Langaleja* M. 2 Deeſt in M. 3 *Pariſios*. 4 *Mert.* pro *omnes* habet *omnis*. *& ſic ſemper*. 5 *Pariſios*. 6 *Prædictis* M.

Joan-

Joannes Rex *Scotorum* interfuit, de conſilio Prælatorum & Procerum [1] cenſentium terram ſubdole ablatam, recuperandam gladio; Rex *Angliæ* ad Regem *Francorum* miſit Fratres *Hugonem de* [2] *Manceſtria* de Ordine Prædicatorum, ac *Willelmum de* [3] *Gaynesburg* Ordinis Minorum, Doctores Theologiæ, viros providos ac diſcretos; mandans ei per eoſdem, quod cum pacta inter progenitores eorum habita & ipſos, nec non & ſecretos tractatus, quos mediante germano ſuo cum eo habuit, violaſſet, non videbatur ſibi quod ipſum Regem *Angliæ*, Ducemque *Aquitaniæ* hominem ſuum reputabat, nec ipſe homagio ſuo adſtringi ulterius intendebat.

Eodem tempore Rex *Angliæ* miſſo in *Teutoniam Antonio*, *Dunelmenſi* Epiſcopo, confœderavit ſibi *Adulphum* Regem *Romanorum*. Exercitum etiam tranſmittendum adunari jubens apud *Portemutam*, *Joannem de Britannia* nepotem ſuum, Comitem *Richemundiæ*, eidem præfecit; dans ei Conſiliarios *Joannem de Sancto Joanne* & *Robertum* [4] *Tipetoft*, Milites prudentes & in bellicis rebus expertos. Navigium ad cuſtodiendum mare in tres claſſes diſtinxit, tres præponens Admiralios: videlicet, *Gernemutenſibus* & ceteris illius partis maribus *Joannem de* [5] *Botecourt*; *Portemutenſibus Willelmum de Leibourne*; Occidentalibus vero navibus & *Hibernicis* Militem quemdam probum de *Hibernia* [6] oriundum. Hoc anno conceſſa eſt Regi in ſubſidium guerræ ſuæ medietas à Clero, ſexta à civibus, & à reliquo populo decima pars bonorum. Fuit hoc anno in *Anglia* maxima cariſtia annonæ, paupereſque paſſim afflicti inedia moriebantur.

Hoc anno poſt vacationem diutinam electus eſt in ſummum Pontificem *Petrus de* [7] *Murrone*, qui de Ordine *S. Benedicti* exiſtens, eremiticam duxit vitam. *Cæleſtinus* v eligitur.

1 Conſentientium M. 2 *Maveceſtria A.* 3 *Geineſburn A.* 4 *Tipetoth A. Tiptot MS.* 5 *Boutetort A.* 6 Hæc vox incipit à littera majuſcula in Cod. *Mert.* ac ſi legendum eſſet *Ormundum.* 7 *Murone A.*

Hic

Hic ſublimatus in Papam, *Cæleſtinus* dictus eſt quintus; qui unam ordinationem in menſe Septembri faciens, creavit duodecim Cardinales: Defunctoque Epiſcopo *Oſtienſi*, Fratre *Latino* Ordinis Fratrum Prædicatorum, in loco ejuſdem ſubſtituit Fratrem *Hugonem de Billona*, ejuſdem Ordinis, qui prius tituli *Sanctæ Sabinæ* fuerat Presbyter Cardinalis.

Exercitus Regis *Angliæ*, *de* [1] *Portamuta* circa feſtum *Sancti Michaelis* progrediens, vi ventorum repulſus applicuit [2] *Dertemutam*. In craſtino vero *Sancti Dionyſii* captata aura curſu velivolo ad *S. Matthæum* in *Britannia* die ſecundo pervenit. Diſcedentes à *Britannia*, in craſtino Sanctorum *Criſpini* & *Criſpiniani* intraverunt oſtia [3] *Girundiæ*, fluvii à *Burdegala* [4] diſcendentis; per quem adſcendentes, captis duabus villis bonis ac muratis, *Burgo* ſuper mare ac *Blavio*, curſu proſpero tranſeuntes coram *Burdegala*, [5] *Riſuncium* pervenerunt: ubi reddita eis villa, equos ſuos de navibus eduxerunt.

Wallenſes varios ſibi Principes præficiunt.

Eodem tempore *Wallenſes*, inſurgentes contra Regem, in diverſis partibus diverſos ſibi Principes præfecerunt. Aquilonares enim, qui circa partes *Snowdoniæ* habitant, Capitaneum habentes & Ducem quemdam de genere *Lewelini* Principis ultimi, *Madocum* nomine, villam & caſtrum *de* [6] *Karnervan* combuſſerunt, magna *Anglicorum* multitudine, qui nihil tale ſuſpicantes ad nundinas venerant, interfecta. Occidentales vero *Wallenſes*, præpoſito ſibi juvene quodam *Mailgone*, in partibus *Penbrochiæ* & [7] *Kaermerdyn* mala plurima perpetrarunt. Quidam etiam *Morganus* dictus, *Wallenſes* auſtrales concitans, Comitem *Gloverniæ Gilbertum*, qui progenitores ſuos exheredaverat de terra ſua, quæ [8] *Glamorgan* dicitur, fugavit & expulit. Rex *Angliæ Walliam* ingreſſus, *Eadmundum* germanum ſuum & *Henricum* Comitem *Lincolniæ*, parantes ſe ad transfretandum in

1 *Portamutha A.* 2 *Dertemutham Id.* 3 *Girundæ M.* 4 Diſcedentis *A.* 5 *Riſunacium MS.* 6 *Karnarivian A.* 7 *Katermerdim Id.* 8 Ita M. quem ſequendum duximus. *Glomergan A. Glomorgan MS.*

Vaſco-

Vaſconiam cum exercitu, ad ſe in *Walliam* revocavit. Quibus in die Sancti *Martini* appropinquantibus caſtello Comitis *Lincolniæ de Dunbey*, *Wallenſes* in magna virtute occurrerunt, & conſerto gravi prælio repulerunt.

Cæleſtinus Papa, ſe minus ſufficientem ad regendam Eccleſiam ſentiens, de conſilio *Benedicti* [1] *Gagetani* ceſſit Papatui, edita prius Conſtitutione ſuper ceſſione Pontificum *Romanorum*. *Robertus de* [2] *Winchelèſe*, Doctor Sacræ Theologiæ, à Papa *Cæleſtino* confirmatus, & in Archiepiſcopum *Cantuarienſem* in Curia conſecratus, in *Angliam* veniens, *Joanni de* [3] *Monemutha* Doctori Theologiæ Epiſcopatum [4] *Landavenſem* auctoritate Papali contulit, qui jam vacaverat multis annis. In vigilia autem Natalis Domini apud *Neapolim* in Papam eligitur *Benedictus Gaietanus*, natione *Campanus*, *de Anagnia* civitate. Hic *Bonifacius* octavus vocatus, ſtatim poſt ſuam creationem Epiſcopum *Oſtienſem* ſuper quibuſdam in præſentia Cardinalium arguens duriſſime, pallii uſu privavit; & nihilominus ab eodem ante reſtitutionem pallii coronatur. Rex autem *Angliæ* apud [5] *Abertoun* feſtum tenuit Nativitatis Dominicæ, ubi Archiepiſcopum *Cantuarienſem* ad ſe venientem, miſſo ei obviam ad ſecurum conductum faciendum Clerico quodam *Joanne de Berewico* cum manu armata, gratioſe recepit; & fidelitate ejus quam ex more tenetur Regi facere admiſſa, cum favore remiſit.

Papatui ceſſit *Cæleſtinus*.

Bonifacius VIII in ejus locum ſubrogatur.

M. CC. XC. V.	BONIFACII VIII 1.	ADULFI 3.	PHILIPPI IV 10.	EDWARDI IV 23.

IN die Circumciſionis Domini reddita eſt *Joanni de Sancto Joanne* civitas *Baionenſis*, quam die præcedenti ceperant nautæ fortiter expugnatam; multoſque de civibus, quos Regi *Anglorum* adverſari compertum

1 *Garetani* M. Leg. *Cajetani*. 2 *Wynchelſe* M. 3 *Monumetha* MS. 4 *Landovenſem* A. 5 *Abertoniam* A.

N n eſt,

eſt, præfatus *Joannes* captos in *Angliam* per mare tranſmiſit. obſidionem vero poſuit circa caſtrum, quod poſt dies octo cepit, dominumque *Aſperi-Montis*, qui illud detinuerat, cum aliis cuſtodiæ mancipavit: duas etiam galeas pulcherrimas, quas ad munimen urbis Rex *Francorum* fecerat, in uſum ſuum accepit. Non multum vero poſt reddita eſt *Anglicis* villa *Sancti Joannis de Sordes*, multaſque alias villas ceperunt & munitiones; quibuſdam ſe ſponte dedentibus, quibuſdam violenter ſubactis. auctuſque eſt *Anglicorum* exercitus in brevi, multis fraude *Gallicorum* cognita ad fidelitatem Regis *Angliæ* reverſis, in quatuor millibus peditum equitibuſque ducentis.

Rex contra *Wallenſes* progreditur.

Rex *Angliæ* tranſito flumine *de* [1] *Coneweie* ut ulterius progrederetur in *Walliam*, cum nondum totus comitaretur exercitus, captis bigis & curribus victualibus onuſtis à *Wallenſibus*, per tempus aliquod penuria coartatur; ita ut quouſque veniret ad eum reliqua pars exercitus, aquam melle mixtam biberet, paneque cum ſalſis carnibus veſceretur. Comes *Warwici*, audito quod *Wallenſes* in maxima multitudine in quadam planitie inter duo nemora ſe adunaſſent, aſſumpta ſecum electa militia cum baliſtariis & ſagittariis, de nocte ſuperveniens eos undique circumcinxit; qui fixis in terra lanceis cuſpides in oppoſitum irruentium dirigunt, ut ſic ſe ab impetu equitum tuerentur. Sed Comes inter duos equites poſito uno baliſtario, ac jaculis baliſtarum magna parte eorum, qui lanceas tenebant, proſtratis, cum turma equitum in reliquos irruens, tantam intulit ſtragem, quanta eis una vice illata non creditur temporibus retroactis. Interim Rex *Angliæ* ad compeſcendas *Wallenſium* inſolentias, caſtrum in inſula, quæ [2] *Angleſeia* dicitur, conſtruxit, quod *Bellum-mariſcum* voluit appellari. *Wallenſes*, fame & inedia conſumpti, ad pacem Regis in brevi venire coguntur.

1 *Conweie A. Coneweye M.* 2 *Angleſia A.*

Eo-

Carolus Fr. R. *Fran. Vaſconiam* ingreditur.

Eodem anno *Carolus*, germanus Regis *Francorum*, *Vaſconiam* cum exercitu ingreſſus, *Riſuncium* obſedit; &, fugiente ejus Capitaneo *Joanne de Britannia* cum *Roberto* [1] *Tipetoft*, paucis relictis ad tuitionem villæ Militibus, feria quinta in hebdomada Paſchæ cepit; Militeſque ibi repertos, ſcilicet *Radulfum de Tovy*, *Amicum de Sancto Amando* cum fratre ſuo, *Radulfum de Gorges*, *Rogerum de Leibourne*, & *Joannem de Cretinge* cum aliis Militibus [2] tredecim, & Scutiferis triginta tribus, **Pariſius* tranſmiſit. Occiſus eſt ibi *Adam de* [3] *Cretinge*, Miles admodum probus, proditione cujuſdam Militis nomine *Walteri*, cognomento *Giffardi*, qui factus transfuga moratus eſt in *Galliis* annis multis. Eodem die reddita eſt *Anglicis* villa *S. Severi*, cujus Capitaneus *Hugo de Ver* conſtituitur. *Carolus* autem, [4] everſis villa & caſtro *Riſuncii*, *S. Severum*, antequam ſufficienter muniatur, properat obſidere; quam in magnum *Gallicorum* diſpendium, qui ibidem fame moriebantur & peſte, tenuit præfatus *Hugo* tredecim ſeptimanas. Deficientibus tandem iis qui [5] intus erant victualibus, per mediationem Comitum de [6] *Amidois* qui erat cum *Hugone*, [7] & *Succenſis* qui erat cum *Carolo*, obtenta eſt treuga dierum quindecim; infra quos liceret obſeſſis pro ſubſidio mittere in *Baionam*. Quo deficiente ad terminum prætaxatum, reddita eſt villa *Gallicis*, ita quod ſalvata ſunt recedentibus arma cum ſupellectili ſua tota, dato conductu uſque ad duas dietas ab exercitu; remanentibus vero nulla eſt illata moleſtia, ſed potius obſides prius adducti *Toloſam*, per Seneſcallum Regis *Franciæ* in villa repoſiti ſunt, reſtitutis eis omnibus rebus ſuis. *Carolus*, poſitis in villa cuſtodibus, cum exercitu ſuo revertitur in *Franciam*. poſt cujus diſceſſum, infra paucos dies capta eſt villa ab *Anglicis* iterato.

1 Ita *Mert*. *Tipetoth* *A*. noſter vero *Tipetote*. non male. 2 Treſdecim *MS*. Treſdecem M. 3 *Crectinge* M. 4 Sic Codd. *MSS*. *Acherius* legit: Egreſſus de villa & caſtro *Riſuncii*. 5 Intererant *A*. 6 Hic errorem eſſe autumat *Ach*. 7 Deſunt in *A*. * *Pariſios*.

Eodem anno duo Cardinales, *Albanenſis* & *Præneſtinus*, primo ad Regem *Franciæ*, poſtea ad Regem *Angliæ* venerunt; miſſi à Papa *Bonifacio* pro pace inter Reges & concordia reformanda. Qui circa Pentecoſten venientes *Londonias*, ibidem ex mandato Regis, adhuc in *Wallia* exiſtentis, ejus præſtolabantur adventum; qui fuit circa feſtum *S. Petri ad Vincula*. Cardinales nuntium ſuum proſequentes, & pacem ſuadentes, treugamque duorum annorum petentes, reſpondenteque Rege quod in pacem vel treugam abſque Regis *Romanorum* conſenſu aſſentire, propter fœdus inter eos initum & juramento firmatum, non poterat: rogaverunt Regem, ut Regis *Romanorum* conſenſum in inducias impetraret. Rege autem ob reverenriam Curiæ *Romanæ* petitioni eorum annuente, circa Nativitatem Virginis glorioſæ in *Gallias* revertuntur. Circa feſtum vero *S. Laurentii*, *Madocus*, qui ſe Principem *Walliæ* fecerat, captus & *Londonias* [1] adductus, perpetuæ cuſtodiæ mancipatur.

Dovoria incenſa.

Claſſis *Gallicana*, *Dovoriam* veniens, emiſit prædones, qui ſpoliato Prioratu, & uno Monacho ſene occiſo, partem magnam oppidi incenderunt: quorum aliqui ante reditum ad naves interfecti ſunt; ſed plurimi evaſerunt. Cito poſt vero galea quædam *Gallicorum*, caſu quodam ad portum *de Hyda* appulſa, capta eſt per *Joannem de Columbariis*, Militem nobilem, nautis qui eam [2] abducere conabantur interfectis. Nautæ etiam *Gernemuthenſes Cæſaris-burgum* in *Normannia* incendio vaſtaverunt, ſpoliataque Abbatia Canonicorum Regularium, Canonicum quemdam ſenem in *Angliam* adduxerunt. *Portuenſes* quindecim naves *Hiſpanicas* onuſtas mercibus, tendentes in *Damonem-portum Flandriæ*, captas deduxerunt *Sandwicum*. *Joannes* Rex *Scotiæ*, homagii & fidelitatis ſuæ immemor, deſtinatis ad Regem *Francorum* Nuntiis *Willelmo* Sancti *Andreæ* &

Et Cæſaris-Burgum.

1 Ductus A. 2 Ducere M.

Wil-

Digitized by Google

Willelmo[1] *Dunkelſenſi* Epiſcopis, *Joanne de Soules*, & [2] *Ingeranno de* [3] *Weſtpennile* Militibus, clam contra Regem *Angliæ* fœdus iniit; petens in affirmationem negotii matrimonium contrahi inter filium ſuum *Edwardum* ac nobilem puellam *Joannam* filiam *Caroli*, germani Regis *Franciæ*; ſpondens ſe velle Regem *Angliæ* totis viribus impugnare, & à guerra cum Rege *Franciæ* impedire: ſicut in ſcriptis inter utroſque Reges confectis plenius continetur. Elegerunt autem [4] *Scoti* duodecim Pares, quatuor videlicet Epiſcopos, quatuor Comites, & quatuor Barones, quorum conſilio Rex Regnum ſuum gubernare debebat: per quos etiam ut in hanc conſentiret proditionem fuit inductus. Miles quidam, dictus *Thomas de Turbervile*, in *Vaſconia* captus, & [5] *Pariſius* inter alios captivos detentus, procurante civitatis ejuſdem Præpoſito, liber dimittitur ſponſione juramento firmata, quod contra Regem [6] *Walliam* commoveret. Qui cum veniſſet in *Angliam*, proditionis convictus tractus ac ſuſpenſus dignas luit ſceleris ſui pœnas.

Scoti cum Gallis fœdus ineunt.

Henricus de Hiſpania, mortuo nepote ſuo *Sanctio*, cuſtos Regni *Caſtellæ*, & filiorum Regis tutor efficitur. *Jacobus*, frater *Alfonſi*, quondam Regis *Aragoniæ*, tradita fratri ſuo juniori, nomine *Frederico*, *Sicilia*, Regnum *Aragoniæ* poſt mortem fratris accepit; & uxorem ducens filiam *Caroli* Regis *Siciliæ*, reconciliatur Eccleſiæ, obſidibus quos frater ſuus tenuerat liberatis. *Gilbertus*, Comes *Gloverniæ*, hoc anno dies ſuos clauſit, relictis ex uxore ſua *Joanna* filiabus tribus, & filio unico junioris ætatis, nomine *Gilberto*. *Willelmus* etiam *de Valentiis*, Comes *Penbrochiæ*, moritur; & in Eccleſia Monachorum *Weſtmonaſterii* ſepelitur. Succeſſit

Gilbertus C. Gloverniæ obit.

1 Sic *A.* & MSS. *Dunkelcenſi* M. F. *Dunkeldenſi*. 2 Etiam *Geranno de Vinſtenule A.* 3 Vel *Weſtpenvile*. Neſcio an legendum *Vinſtenmile* in MS. 4 Hic *Scoti* appellantur. antea, niſi me mea fallat memoria, *Scotts* perpetuo. 5 *Pariſios*. 6 *Angliam A.* guerram commoveret in *Wallia* M.

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

ei in Comitatu filius [1] *Aymerus*. Rex *Angliæ* à Rege *Scotorum* (ignorans eorum proditionem) cum auxilium pro guerra ſua inſtanter petiſſet, & ſibi reſponderetur in dubiis, ſuſpectum habens negotium, rogavit ut ob ſecuritatem uſque ad finem guerræ caſtra tria, videlicet *Berwici*, *Edeneburgiæ*, *Rokesburgiæ* traderentur in manu ſua, quæ poſt guerram reſtitueret, ſi eos ſibi comperiſſet fideles. Quod cum *Scoti* facere renuiſſent, Rex de proditione eorum certior, cum exercitu verſus *Scotiam* progreſſus, diſpoſuit eam vi ſubjicere, niſi ab his quæ referebantur, & quæ jam in opere [2] oſtendebantur, ſe poſſent legitime excuſare. In villis *Flandriæ* cum Majores, qui Scabini dicuntur, in his propter quæ diſcordia ſuborta erat inter eos & communem populum, judicio Comitis ſtare renuiſſent, ad Curiam Regis *Franciæ* appellarunt. Vocatus autem Comes à Rege, cum [3] *Pariſius* veniſſet, detentus ibidem eſt, quouſque filiam ſuam, cum qua filius Regis *Angliæ* [4] matrimonium (ut dicebatur) contracturus erat, pro ſe Regi *Francorum* obſidem reddidiſſet.

M. CC. XC. VI.	BONIFACII VIII 2.	ADULFI 4.	PHILIPPI IV 11.	EDWARDI IV 24.

PETRUS & *Jacobus de Columna* à Cardinalatu per Papam *Bonifacium* deponuntur circa Converſionem *S. Pauli*. *Eadmundus*, germanus Regis *Angliæ*, aſſociato ſibi *Henrico* Comite *Lincolniæ*, cum exercitu valido in *Vaſconiam* transfretavit; cui redditum eſt feria quinta in Cœna Domini caſtrum *de* [5] *Spara*, & poſtea alia caſtra plura. Cum autem appropinquans *Burdegalæ* ad reficiendum ſe cum exercitu caſtra poſuiſſet in [6] villa quadam nomine [7] *Bochele*, feria quarta in hebdomada Paſchæ *Gallicorum* exercitus de *Burdegala* egreſſus, diſpoſuit ex improviſo *Anglicos*, tantum per duas

Eadmundus in Vaſconiam transfretat.

1 *Aymericus A.* 2 Oſtendebant M. 3 *Pariſios.* 4 Matrimonium fuerat contracturus M. 5 *Sparta Id.* 6 Villula M. 7 *Bokele MS.*

leu-

leucas ab urbe diſtantes, celeriter occupare. [1] Præmuniti aliquantulum *Anglici* de adventu hoſtium, ad bellum ſe parant, & armati, prout articulus temporis permiſit, parti occurrunt adverſæ: conſertoque gravi prælio, non ſine ſtrage multa, *Gallos* cogunt ad urbem reverti. Quos dum fugientes inſequuntur, ingreſſi ſunt urbem duo Milites *Anglicani*, fratres domini *Petri de Malo-lacu*, & tertius [2] *Vaſco* cum duobus Vexilliferis *Joannis de Britannia* & *Alani la Souche*, quos ceperunt *Gallici* portis clauſis. Devaſtata vero magna parte ſuburbii incendio, *Eadmundus* propter quaſdam cauſas arduas revertitur in *Baionam*; ubi non multo poſt in ægritudinem decidens, terminum vitæ clauſit. Obſedit poſt hæc exercitus *Anglicanus* Urbem *Aquenſem*, ſed penuria victualium coactus diſcedere, obſidionem omiſit. Comes [3] *Attrabatenſis*, per Regem *Francorum* in *Vaſconiam* miſſus, munitiones quaſdam de manu *Anglicorum* extorſit. Qui vero *Burgum* ſuper mare tenebant, obſidente eos Domino *de Sulliaco*, inducias impetrantes, uſque *Blavium* pro commeatu nuntios tranſmiſerunt. Ubi cum navem victualibus onuſtam ceteri deducere recuſarent, *Simon de Monte-Acuto*, Miles ſtrenuus & cordatus, per medias galeas *Gallicorum*, quæ ad prohibendum tranſitum navium fluvium obſervabant, adſpirante flatu proſpero uſque *Burgum* deduxit: quo cognito, ſoluta obſidione, dominus *de* [4] *Sulliaco* revertitur in *Gallias*, intento fruſtratus.

Florentius, Comes *Holandiæ*, qui filium ſuum Regi *Angliæ* nutriendum tradidit, cui etiam Rex filiam ſuam *Eliſabeth* connubio jungere diſponebat, quemdam ſpurium ſibi volens heredem ſubſtituere, à propria gente necatur. Rex *Angliæ*, immenſo coadunato exercitu, venit ad *Novum-caſtrum* ſuper *Tinam*: ad quem locum *Joannem* Regem *Scotorum* citari fecerat edicto

Florentius Comes *Holandiæ* à ſuis necatur.

1 Præmoniti *A. quod idem eſt.* 2 Deeſt in *A.* 3 *Attrabicenſis.* 4 Sic etiam *Mert.* Codex noſter legit *Solliaco.*

publico

Digitized by Google

publico, ut de his quæ ſibi debebant objici reſponderet. [1] quo ad diem præfixum nec per ſe comparente, nec per Nuntium ſe excuſante, Rex de conſilio ſuorum decrevit ulterius procedendum. Interim Miles quidam *Robertus de Ros*, dominus caſtri *de Werk*, non obſtante fidelitate, quam Regi *Angliæ* juraverat, ad *Scotos* tranſfugit: ſuper quo germanus ejuſdem *Willelmus de Ros* Regem præmuniens, petivit ſibi mitti ſubſidium quo poſſet caſtrum defendere contra *Scotos*. Miſitque Rex illuc viros mille, qui recepti in villa quadam dicta [2] *Preſſen*, omnes eadem nocte à *Scotis*, quorum Capitaneus erat præfatus transfuga *Robertus de Ros*, interfecti ſunt, exceptis paucis qui dilapſi ſunt fuga. Quo audito, mox Rex cum exercitu ad caſtrum illud properat, gaviſus in hoc, ut fertur, quod *Scoti* primi cœperant hoſtilia exercere. Rege itaque apud prædictum caſtrum Paſchalem ſolemnitatem peragente, ſeptem Comites *Scotiæ*, *de Bowan*, *de Meneteth*, *de Straderne*, *de Lewenos*, *de Ros*, *de Athel*, *de Mar*, ac *Joannes* filius *Joannis Comin de Badenau*, collecto exercitu valido in *Valle Anandiæ*, feria ſecunda Paſchæ *Angliam* ingreſſi, vaſtabant omnia cæde & incendio, non parcentes ætati vel ſexui; venienteſque *Karleolum* urbem ipſam obſidione cinxerunt. Combuſto autem ſuburbio, cum ad portam civitatis cremabilia congererent, nobilis quidam de *Galwidia*, dum portæ civitatis appropinquaret, unco ferreo ab his qui ſuper portam erant attrahitur, confoſſuſque lanceis enecatur. In carcere vero civitatis quidam explorator detentus, cum adventum ſuorum audiſſet, carcerem incendit, cujus igne flatu venti in domos alias delato, urbis pars magna crematur. Viri tamen & mulieres ad muros concurrentes lapidibus & telis *Scotos* à muris propulſant, urbem viriliter defendentes. *Scoti* videntes ſe non proficere, feria quarta omiſſa obſidione in *Scotiam* redierunt.

Septem *Scotiæ* Comites R. *Angliæ* vaſtant.

1 Quod *A*. 2 *Preſſen A*. *Preſtiſen* M. F. *Preſten*.

Ea-

Eadem die, ſcilicet feria quarta in hebdomada Paſchæ, Rex cum exercitu progrediens, tranſito flumine quod *Tweda* dicitur, *Scotiam* ingreſſus eſt; & Burgenſes *Berewici* ad pacem invitans, per diem unum integrum expectavit. quibus ad pacem venire nolentibus, cœpit in die Veneris villæ appropinquare, fixis tentoriis in domo Monialium *de Caldeſtreme*, à qua diſtabat villa *Berewici* per dimidiam tantum leucam. Advenerunt autem & viginti quatuor naves *Angliæ*; quarum nautæ incaleſcente ſole exercitum Regium in quadam planitie præparatum conſpicientes, ubi Rex novos Milites fecerat, æſtimantes Regem velle villæ dare inſultum, portum ingreſſi & ad terram applicantes conflictum ineunt cum villanis; ubi quatuor navibus perditis, ceteræ cum refluxu ſalvæ & integræ [1] revertuntur. Divulgato autem in exercitu facto nautarum, Rex [2] apertæ terræ tranſgreſſus ſine difficultate foſſatum, quod *Scoti* fecerant, villam occupavit, unico tantum de ſuis Militibus interfecto. Mercatores enim *Flandrenſes*, qui in villa eadem domum ad modum turris fortiſſimam habebant, jacula mittentes in *Anglicos* & pila, *Ricardum de Cornubia*, Militem [3] ſtrenuum, à caſu ſpiculo trajecerunt. Ad quos cum non de facili pateret acceſſus, allato igne, incendio ſuffocantur. Eadem nocte dormivit Rex in caſtro, quod redditum eſt ei, ſalvis vita & membris iis qui in eo erant, & præſtito juramento quod contra Regem *Angliæ* arma de cetero non portarent; omneſque quo volebant abire permittuntur, excepto eorum Capitaneo *Willelmo Duglas*, quem uſque ad finem guerræ Rex ſecum retinuit. Dum autem Rex villam *Berewici* novo foſſato muniret, circa ingreſſum menſis Aprilis venerunt ad eum Gardianus & Lector Fratrum Minorum de *Rokesburgia*, deferentes litteras *Joannis* Regis *Scotiæ*, tenorem hujuſmodi continentes:

1 Retrahuntur M. 2 A parte *A. non male.* 3 Nobilem M.

Epiſtola Regis *Scotiæ* ad Regem.

Magnifico Principi domino EDWARDO, *Dei gratia Regi* Angliæ, Joannes *eadem gratia* Scotiæ *Rex. Cum vos ac illi de Regno veſtro, vobis non ignorantibus, vel ignorare non debentibus, per* [1] *violentam potentiam, nobis ac Regni noſtri incolis graves, immo intolerabiles injurias, contemptus, & gravamina, nec non & damna enormia contra noſtras & Regni noſtri libertates, ac contra Deum & juſtitiam notorie & frequenter intuleritis, nos extra Regnum ad levem quamcumque ſuggeſtionem pro libitu veſtræ voluntatis citando, & indebite vexando, caſtra noſtra & terras & poſſeſſiones noſtras & noſtrorum infra Regnum noſtrum ſine noſtris demeritis occupando, bona noſtra ac ſubditorum noſtrorum tam per terram quam per* [2] *mare rapiendo, & infra Regnum veſtrum receptando, mercatores & alios Regni noſtri incolas occidendo, homineſque noſtros de Regno noſtro violenter abducendo, ipſoſque ibidem detinendo & incarcerando. Super quibus reformandis Nuntios noſtros ſæpe tranſmiſimus, quæ non ſolum adhuc remanent incorrecta, verum etiam de die in diem per vos, & veſtros, prioribus deteriora cumulantur. Vos namque jam cum innumerabili multitudine armatorum veſtro exercitu publice convocato, ad exheredandum nos & Regni noſtri incolas, ad fines Regni noſtri hoſtiliter acceſſiſtis, & ultra progredientes in Regno noſtro ſtrages & incendia, nec non inſultus & invaſiones violentas, tam per terram quam per mare commiſiſtis inhumane. Nos dictas injurias, contemptus, & gravamina, & damna, nec non & hoſtiles impugnationes ulterius ſuſtinere non valentes, nec in fidelitate & homagio veſtro, licet per violentam impreſſionem extortis, manendo; contra vos & ad defenſionem noſtram & Regni noſtri, cujus defenſioni & tuitioni vinculo juramenti ſumus adſtricti, nos volentes erigere; fidelitatem &* [3] *homagium tam à nobis quam ab aliis quibuſcunque Regni*

1 Violentem A. & M. 2 Aquam M. 3 Homagia M.

noſtri

noſtri incolis fidelibus noſtris, ratione terrarum quas in [1] *noſtro Regno tenebant, & etiam ratione menagii ſeu retentionis noſtræ, nomine noſtro ac nomine eorundem omnium & ſingulorum vobis reddimus per præſentes.*

Rex audita hac Littera reſignationem homagii ſui admiſit, & Cancellario ſuo præcepit hanc litteram regiſtrari, ad perpetuam memoriam rei geſtæ. Comites *Scotiæ* ſuperius nominati, cum eorum comitiva, apud caſtrum *de Redeworthe* coadunati, profecti ſunt in *Angliam*; & vaſtantes omnia cæde & incendio, uſque ad Prioratum *Haugustuldenſem*, & in eodem, fugientibus Canonicis, ſe quarto Idus Aprilis receperunt. Mane vero facto, Prioratum cum tota villa incendio deſtruxere. Progreſſi inde ad domum Monialium *de Lamelay*, [2] domibuſque quibuſdam ſalva Eccleſia incenſis, cum ingenti præda in *Scotiam* revertuntur. *Patricius*, Comes *de Dunbar*, ad Regem *Angliæ* veniens, ſe eidem cum tota ſua ſubdidit poteſtate. Caſtrum *de Dunbar* in feſto *S.* [3] *Michaëlis* obſeſſum à *Scottis*, fraude quorumdam in eo exiſtentium redditum eſt eiſdem: pro quo recuperando miſit Rex *Joannem* [4] *Surreiæ* & *Willelmum Warewici* Comites, cum militia magna valde. Quibus ſuperveniens *Scottorum* exercitus, ut obſeſſis ferret auxilium, excipitur pugna dura: [5] fugientibus tandem *Scottis* inſequuntur *Anglici* per octo milliaria fere, uſque ad foreſtam *de Selelark*, ſtragem nimiam ingerentes; ita ut cæſorum numerus ad decem millia hominum fuerit æſtimatus. Sabbato ſequente, videlicet decimo octavo Calendas Maii, Regi advenienti redditum eſt caſtrum, in quo capti ſunt Comites tres, de [6] *Meneteth*, *de* [7] *Aſceles* & *de Ros*; Barones ſex, videlicet *Joannes Comin* junior, *Willelmus de Sancto Claro*, *Ricardus* [8] *Siwardi* ſenior, *Joannes* [9] *Hincmartino*, *Alexander de* [10] *Muravia*, *Eadmundus Comin de Kilbrid*, cum aliis Militi-

Patricius C. de Dunbar Regi ſe ſubdit.

1 Veſtro M. 2 Domibus quibuſdam *Id.* 3 *Martii M.* 4 *Surreia* & *Souſexia* M. 5 Effugientibus *Id.* 6 *Menetez MS. Menethet A.* 7 *Aſſelles* M. 8 *F. Stewardus.* 9 *Hinccivartino A.* 10 *Muriva M.*

bus viginti novem, Clericis duobus, & Scutiferis octoginta tribus, quos ad diverſa caſtra *Angliæ* miſit Rex in cuſtodia detinendos.

Poſt captionem caſtri *de Dunbar*, paucis diebus interpoſitis, acceſſit Rex ad *Caſtrum Rokesburgiæ*, quod ſtatim redditum eſt ei à Seneſchallo *Scotiæ*. [1] ſalvis vita & membris, & iis qui ſecum erant in caſtro. Deinde progreditur ad *Caſtrum Puellarum*, quod octo dierum obſidione expugnatum eſt, cuſtodibus ejus vita & membris conceſſis. Veneruntque ibi ad Regem *Wallenſes* pedites in multitudine magna, [2] & remiſit fere Rex in eodem numero *Anglicos* pedites fatigatos. Accedens inde ad caſtrum *de Strivelin* vacuum illud invenit, cuſtodibus dilapſis in fugam. Illuc cum militia ſua de *Hibernia* in ſubſidium Regis venit Comes *Ultoniæ*. Rex mare *Scoticanum* tranſgreſſus, venit ad villam *S. Joannis de* [3] *Pert* in feſto *S. Joannis* Baptiſtæ; ubi ſolemnitate peracta per aliquot dies manſit.

Rex *Scotiæ* pacem petit & obtinet.

Dum hæc agerentur, videns *Joannes* Rex *Scotiæ*, quia non haberet poteſtatem reſiſtendi, miſſis ad Regem *Angliæ* Nuntiis, pacem & miſericordiam imploravit. Cui Rex benigne annuens, remandavit ut ad caſtrum *de Brithin* cum Magnatibus terræ ſuæ veniret, cum his quos Rex illuc mitteret Nuntios infra dies quindecim tractaturus. Miſitque illuc Rex *Antonium Dunelmenſem* Epiſcopum cum plena poteſtate Regia, ad quem venerunt infra præſcriptum tempus Rex *Scotorum* Manateſque ſui; qui poſt multos varioſque tractatus nude & pure ſubjecerunt ſe & Regnum *Scotiæ* Regiæ voluntati. pro qua ſubmiſſione obſervanda, *Joannes* Rex *Scotiæ* filium ſuum obſidem tradidit, litteraſque confecit, continentes in *Gallico* hunc tenorem:

Joannes *Dei gratia Rex* Scotiæ *omnibus præſentes litteras viſuris vel audituris ſalutem. Quia nos per malum*

1 Sequentia uſque ad, *Deinde* abſunt ab *A*. 2 Deeſt in *A*. 3 Cod noſter neſcio quo caſu habet, *Pere*. L. *Perth*.

con-

conſilium[1] *falſumque, ſimplicitatemque noſtram, graviter offendimus & provocavimus dominum noſtrum* EDWARDUM, *gratia Dei Regem* Angliæ, *dominum* Hiberniæ, *Ducem* Aquitaniæ, *in multis; videlicet, in eo quod exiſtentes & manentes in fide ſua & homagio ſuo, alligavimus nos Regi* Franciæ, *qui tunc hoſtis ejus erat, &*[2] *adhuc eſt, matrimonium fieri procurantes cum filia domini* Caroli *fratris ejus, & ut dominum noſtrum gravaremus, Regemque* Franciæ *juvaremus cum omni poteſtate noſtra per guerram modiſque aliis; deinde per noſtrum perverſum conſilium antedictum diffidavimus dominum noſtrum Regem* Angliæ, *& poſuimus nos extra fidem & homagium ſuum reddendo ei homagium ſuum, & miſimus gentes noſtras in terram ſuam* Angliæ *ad incendia facienda, & prædas abducendas, ad homicidia & alia damna perpetranda, & terram* Scotiæ, *quæ eſt de Feodo ſuo, contra eum muniendo, ponentes & ſtabilientes gentes armatas in villis, caſtris, & alibi, ad defendendam terram contra eum, & defortiandum eum de Feodo ſuo, pro quibus tranſgreſſionibus dominus noſter Rex* Angliæ *antedictus, ingreſſus terram* Scotiæ, *in fortitudine ſua eam conquiſivit & cepit, non obſtante omni eo quod facere potuimus contra eum: ſicut poteſt de jure facere tanquam dominus de Feodo ſuo, quia nos ei homagium noſtrum reddidimus, & fecimus rebellionem antedictam. Nos igitur exiſtentes in plena poteſtate noſtra, & libera voluntate, reddidimus ei terram* Scotiæ *& gentem totam cum homagiis. In cujus rei teſtimonium fecimus fieri has litteras patentes. Data apud* * Brithin *decimo die Julii, Regni noſtri anno quarto, conſignata littera,*[3] *fractoque ſigillo communi* Scotiæ.

Proceſſit Rex ut videret montana *Scotiæ*, præcedente eum ſemper per unam dietam Epiſcopo *Dunelmenſi*.

1 Abeſt ab *A*. 2 Sic recte MSS. *Acherius* legit: Et ad hoc etiam matrimonium ---. 3 Factoque ſigillo *A*. * Neſcio an hic, & alibi, leg. *Brichin*.

Cum-

Cumque tranſiſſet [1] *Moraviam*, & perveniſſet uſque [2] *Elgin*, omnia videns eſſe pacata, converſo itinere revertitur *Berewicum*. In redeundo autem [3] tranſivit per Abbatiam *de* [4] *Scone*, ubi ſublato lapide quo Reges *Scotorum* tempore coronationis ſolebant uti pro throno, uſque *Weſtmonaſterium* tranſtulit illum, jubens inde fieri celebrantium cathedram Sacerdotum. Rex apud *Berewicum* convocato Parliamento, omnium Magnatum *Scotiæ* fidelitates recepit, & homagia; qui ad rei geſtæ memoriam perpetuam confecerunt ſuper hoc litteras patentes, eorum ſigillis munitas, continentes in *Gallico* hunc tenorem:

Magnates *Scotiæ* Regi faciunt homagium.

Omnibus præſentes litteras viſuris vel audituris, Joannes Comin de Badenau, &c. *Quia ad fidem & voluntatem Illuſtriſſimi Principis ac cariſſimi domini noſtri domini* EDWARDI, *Dei gratia Regis* Angliæ, *domini* Hiberniæ, *ac Ducis* Aquitaniæ *venimus: promittimus pro nobis & heredibus noſtris ſub pœna corporum noſtrorum &* [5] *Catallorum ac omnium quæ habere poſſumus, quod nos ſerviemus ei bene & fideliter contra omnes gentes quæ vivere & mori poſſunt, omnibus vicibus quibus requiremur vel* [6] *præmuniemur per antedictum dominum noſtrum Regem* Angliæ, *vel heredes ſuos, & quod nos non ſciemus damnum eorum, quin illud impediamus omnibus viribus noſtris, & eos præmuniemus. & ad iſta tenenda & ſervanda obligamus nos, & heredes noſtros, & omnia bona noſtra. Inſuper & juravimus, tactis ſacro-ſanctis Evangeliis; & præterea nos omnes & quilibet noſtrum pro ſe fecit homagium dicto domino Regi* Angliæ *in hæc verba*:

Verba homagii.

Ego veſter homo Ligius efficior, de vita, & membris, ac terreno honore, contra omnes homines qui poſſunt vivere & mori. *Et idem dominus noſter Rex recepit hoc homagium ſub his* verbis: Nos illud recipimus pro ter-

1 *Morawiam A.* 2 *Eilgin* MS. *Eligin* M. 3 Tranſmiſit *A.* 4 *Stone Id.* 5 *Acherius* legit *Catellonum*; & tamen recte interpretatur in margine, dicendo: i. e. *bonorum mobilium.* 6 Præmonebimur *Ach.* ad oram Ed. ſuæ. *Sed eodem redit.*

ris,

ris, de quibus eſtis nunc ſeiſiti, ſalvo jure noſtro aut alterius, & exceptis terris, quas *Joannes de Balliolo* quondam Rex *Scotiæ* nobis contulit, poſtquam nos ei Regnum *Scotiæ* liberavimus, ſi forte aliquas terras dedit. *Inſuper nos omnes & ſinguli noſtrum pro ſe fecimus fidelitatem domino noſtro, Regi prædicto, in his verbis:* Ero fidelis legalis, fidelitatemque, & legalitatem ſervabo EDWARDO Regi *Angliæ*, & heredibus ſuis, de vita & membris & terreno honore contra omnes homines qui vivere poſſunt & mori; & nunquam pro aliquo portabo arma, nec ero in conſilio vel auxilio contra eum, vel heredes ſuos, aliquo caſu qui poſſet contingere; ſed fideliter recognoſcam & fideliter faciam ſervitia, quæ pertinent ad tenementum, quod de eo tenere clamito; ſic me Deus adjuvet, & omnes Sancti ejus. *In harum rerum teſtimonium factæ ſunt iſtæ litteræ patentes, & ſigillis noſtris ſignatæ. Datum apud* Berewicum *anno Regni Regis* EDWARDI Angliæ *domini noſtri viceſimo quarto.*

Ordinavit etiam Rex cuſtodem *Scotiæ Joannem de Warenna Surreiæ* & *Suſexiæ* Comitem, Theſaurarium *Hugonem de* [1] *Creſingham*, Juſtitiarium *Willelmum de Ormesby*; cui mandavit Rex, ut omnes tenentes de Rege terras aliquas [2] nominaret, & eorum homagia fidelitateſque reciperet. *Joannem* vero *Scotiæ* quondam Regem miſit *Londonias* ad turrim, aſſignata ei decenti familia, liberumque conceſſit exitum ad viginti milliaria circa urbem. *Joannem* vero *Comin de Badenau*, & [3] *Alanum de* [4] *Bowan*, ceteroſque terræ illius Magnates, tranſtulit in *Angliam* ultra *Trentam*, ſub pœna capitis reditum in *Scotiam* interdicens, quouſque guerra ſua cum Rege *Franciæ* finiretur. Rex *Angliæ*, profectus in *Angliam*, apud *S. Eadmundum* Parliamentum tenuit in craſtino [5] Animarum, in quo à civitatibus & burgis

Miniſtros Rex in *Scotia* conſtituit.

Parliamentum tenet apud *S. Eadmundum*.

1 Criſingham *A.* Criſſingham M. 2 Vocaret M. F. notaret. 3 Alium *A.* 4 *Lowan* M. F. pro *Logan*. 5 I. e. Commemorationis pro defunctis die 2 Novemb. *Acher*.

con-

conceſſa eſt Regi octava, à populo vero reliquo duodecima pars bonorum. Clerus ob conſtitutionem *Bonifacii* Papæ hoc anno editam, quæ prohibet ſub pœna excommunicationis, ne talliæ vel exactiones à Clero per ſæculares Principes quocumque modo exigantur, vel eis ſolvantur de rebus Eccleſiæ, Regi [1] pro guerra petenti ſubſidium denegavit. Rex autem ut de meliori reſponſo deliberaret, negotium in aliud Parliamentum tenendum *Londoniis* in craſtino *S. Halarii* diſtulit.

Frater *Petrus de Murrone*, quondam Papa *Cæleſtinus*, per *Bonifacium* Papam captus, & in arta detentus cuſtodia, eadem æſtate, ſoluto præſentis vitæ ergaſtulo, ad cœleſtia Regna migravit. Filii *Blanchæ*, uxoris quondam *Ferrandi*, heredis Regni Caſtellæ, *Alfonſus* & *Ferrandus*, audita morte patrui ſui *Sanctii*, *Hiſpanias* petunt; & confœderato ſibi *Jacobo* Rege *Aragoniæ* Regnum *Legionenſe* adquirunt. quod *Alfonſus* primogenitus patruo ſuo *Joanni*, qui in ejus auxilium venerat, contulit, ut de ſe teneret in Feodum. *Guido* Comes *Flandrenſis*, multis à Rege *Francorum* injuriis laceſſitus, confœderans ſe Regi *Anglorum*, homagio Regis *Francorum* renuntiavit per Nuntios ad hoc miſſos.

Urbs *Apamia* proprium recepit Epiſcopum, à *Tolaſano* Epiſcopatu per Papam *Bonifacium* ſeperata; ſed cito poſt *Ludovicus*, filius Regis *Siciliæ*, Epiſcopus [2] *Toloſæ* factus, Epiſcopatum tenuit [3] reunitum. Obiit *Nicolaus de Longa Spatha*, *Sareſberienſis* Epiſcopus. Succeſſit eidem *Simon de Gandavo*, vir magnæ ſapientiæ & eximiæ ſanctitatis. Cardinalis *Albanenſis*, hoc anno reverſus in *Angliam*, Regem apud *Berewicum* adiit, reſponſum requirens de treuga, quæ conceſſa non fuerat propter confœderationem ejus cum Rege *Romanorum*: à quo Regi reſponſum fuit, & per Regem Cardinali, quod ipſe in treugam [4] noluit aſſentire; reverſuſque eſt

1 Pro guerris ſuis M. 2 Abeſt à *MSS.* 3 Deeſt in M. 4 Voluit M. *ſed male.*

Car-

Cardinalis in *Gallias*, intentione ſua in hac parte fruſtratus.

M. CC. XC. VII.	BONIFACII VIII 3.	ADULFI 5.	PHILIPPI IV 12.	EDWARDI IV 25.

ELISABETH, filia Regis *Angliæ*, poſt feſtum Epiphaniæ connubio jungitur *Joanni*, Comitis *Holandiæ* filio & heredi; quem pro hereditate patris nuper occiſi aſſequenda una cum uxore, conducente eos *Umfrido de Boun Herefordiæ* & *Eſſexiæ* Comite, remiſit Rex *Angliæ* ad propria cum honore. In Parliamento *Londonienſi* poſt feſtum *S. Hilarii*, Clero in denegatione ſubſidii perſiſtente, Rex ipſum à ſua protectione excluſit; pro qua tamen redimenda multi per ſe, multi vero per mediatores, Regi bonorum ſuorum dederunt poſtea quintam partem. Rex Archiepiſcopum in hac parte rigidiorem comperiens, terras ejus omnes ſeiſivit, & de bonis ejuſdem debita in rotulis Scaccarii inventa præcepit cum celeritate levari. Feria quarta ante Purificationem, Comes *Lincolnienſis* & *Joannes de Sancto Joanne, de Baiona* reverſi, *Bellamgardam*, quæ obſeſſa à Comite *Attrabatenſi* penuria victualium laborabat, progredientes, ut [1]eidem de victualibus providerent, cum appropinquarent ſilvæ, quæ per tria milliaria à loco præfato diſtabat, in duas ſe acies diviſerunt: quarum primam ducebat *Joannes de S. Joanne*, ſecundæ vero præerat ipſe Comes. *Joannes* itaque *de S. Joanne*, ſuaque acies, tranſita ſilva, cum egrederetur in campi planitiem, obviam habuit Comitem *Attrabatenſem*, qui eum præſtolabatur cum magno exercitu; ubi ſtatim commiſſo prælio, ſubtrahente ſe Comite *Lincolnienſi*, pauci vincuntur à pluribus. Capti ſunt ibi *Joannes de Sancto Joanne*, *Willelmus de Mortuo-Mari*, *Willelmus de Burmengeham* cum aliis Militibus octo, Scutiferiſque nonnullis; quos omnes tranſmiſit Comes *Attrabatenſis* [2]*Pa-*

Elizabetha Regis F. Joanni C. Hol. F. nupſit.

1 Eiſdem M. 2 *Pariſios.*

riſius in pompam triumphi: Comes vero *Lincolnienſis* cum ſuis *Baionam* revertitur.

Hoc anno auxit Rex tributum de lanis, accipiens de quolibet ſacco quadraginta ſolidos, cum prius ultra marcam dimidiam non daretur. In feſto *S. Matthiæ* Rex quibuſdam terræ Majoribus apud *Saresberiam* vocatis ad Concilium, rogavit eos ut eorum aliqui in *Vaſconiam* transfretarent, quibus renuentibus cœpit inter Regem & ſuos diſcordia pullulare.

Rex omnes qui ſibi ſervitium debebant, ceteroſque omnes qui viginti libratas terræ & amplius tenebant, citari fecit, ut *Londoniis* in feſto *Sancti Petri ad Vincula* parati eſſent cum equis & armis, transfretaturi cum eo, & Regis ſtipendiis [1] militaturi. Cardinales, qui à domino Papa miſſi fuerant pro pace reformanda inter Reges, indicentes duorum annorum treugam inter eos auctoritate Papali, nihil proficere potuerunt. *Joannes*, cui *Alfonſus* Regnum *Legionenſe* contulerat, ab hoſtibus capitur; pro cujus redemptione reddidit omnia jam in *Hiſpania* conquiſita. *Joannes* liberatus à carcere, Regnum *Legionenſe* reddidit adverſariis, & tamquam ſpreto redemptore ſuo hoſtibus ſe conjunxit. *Alfonſus* omni [2] deſtitutus ſubſidio, fratrem ſuum *Ferrandum* pro auxilio petendo primo in *Franciam*, deinde ad *Romanam* tranſmiſit Curiam; ſed ex neutra parte aliquid reportavit. Cardinales *de Columna*, per Papam *Bonifacium* depoſiti, ad urbem ſe conferunt [3] *Nepeſinam*. contra quos damnatos, tanquam Schiſmaticos & excommunicatos, Papa viros bellatores in *Italia* cruce ſignat.

Philippus, *Francorum* Rex, *Flandriam* in manu potenti ingreſſus, villam *Inſularum* obſedit; ſuburbium deſtruens, & totam devaſtans per circuitum regionem. Comes *Attrabatenſis* de *Vaſconia* reverſus, bello juxta *Furnas in Flandria* commiſſo, factuſque ſuperior, vil-

1 Militari *M.* 2 Reſtitutus *Id. male.* 3 *Nepeſtinam M.*

lam

lam cepit, & cito poſt Regi *Francorum* villa redditur *Inſularum*.

Menſe Maio ejuſdem anni cœperunt *Scoti*, inſtigante eos *Willelmo* [1] *Waleys*, qui ut fertur hactenus latro publicus fuerat, rebellare. Juſtitiarius *Scotiæ Willelmus de Ormesbi*, præceptum Regis exſequens, multos, qui Regi *Angliæ* homagium & fidelitatem facere recuſabant, exilio condemnavit; qui præfatum *Willelmum* [2] in Principem eligentes, aſſociato ſibi *Willelmo Duglas*, qui reddendo caſtrum *Berewici* ſe Regi dederat, in magnam turmam creverunt. Comite autem *Surreiæ* & Theſaurario in *Anglia* conſiſtentibus, *Willelmum* Juſtitiarium apud [3] *Stone*, ſuis omnibus pæne ad hoſtium ſpolia relictis, opprimere cogitabant; ſed ille, licet tarde præmunitus, eorum inſidias vix evaſit. *Willelmus Waleys* igitur, cum ſuis palam debacchando in *Anglicos*, quoſcunque invenire potuit, trucidavit: de quibus viros religioſos ligatis ad dorſum manibus coëgit ſaltare in fluvium, eorum ſubmerſionem in ludibrium convertendo. Rex hac commotione audita, pro veritate inquirenda miſit *Dunelmenſem* Epiſcopum, qui veritate comperta rediens, Regem de omnibus informavit. Rex iter in *Flandriam* admodum cordi habens, militiam totam ultra fluvium, qui *Trenta* dicitur, aſſignavit Comiti *de Warenna*, præcipiens ut *Scotorum* audaciam celerius [4] reprimeret, & auctores mali debita juſtitia caſtigaret. *Scoti rebellant.*

Scripſit etiam *Joanni Comin de* [5] *Badenau* & [6] Comiti *de Bowan*, ut memores fidelitatis ſuæ reverterentur in *Scotiam*; & populi ſui [7] ſuſcitatum jam tumultum ſedarent: qui juxta mandatum acceptum in *Scotiam* revertentes, quæ pacis erant ſegniter exſequuntur. Comes de *Warenna*, in provincia *Eboraci* coadunans exercitum, nepotem ſuum *Henricum de Percy* cum militia Comitatus *Carleoli* præmiſit in *Scotiam*; qui uſque ad villam

1 *Walleis A.* 2 *Etiam* in *Principem* eligentes *A.* 3 *F. Scone.* 4 Inprimeret M. 5 *Badewan A.* Cenſeo leg. *Badenac.* 6 I. e. Comiti *Buchaniæ.* 7 Suſcitati M.

de *Are* profectus, *Galwidienſes* ad pacem Regis admittere diſponebat. Audito autem quod *Scotorum* exercitus erat juxta [1] *Irwine*, quod inde ad quatuor milliaria diſtabat, illuc profectus vidit ultra quemdam lacum *Scotorum* exercitum conſidentem; in quo Capitanei erant Epiſcopus *Glaſcuenſis*, *Andreas de* [2] *Moravia* Seneſcallus *Scotiæ*, & *Willelmus Walenſis*. Miles autem quidam ſtrenuus, nomine *Ricardus de Lundi*, qui Regi *Angliæ* nunquam homagium fecerat, relictis *Scotis* factus transfuga, ſe ſtatim *Anglicis* ſociavit. Reliqui, pacem petentes, [3] dediderunt ſe, ſalvis eis vita & membris, catallis & terris, ita ut omnia uſque in hunc diem eſſent ſimpliciter condonata. Quam pacem, promiſſis obſidibus, & ſcripto confecto, admiſit *Henricus*, ſi tamen hoc Regi placeret; qui ſuper hoc conſultus, ne [4] à cœpto impediretur itinere, annuit poſtulata. Adveniente jam Comite *Warrennæ*, cum *Scoti* tergiverſando de die in diem differrent obſides reddere, & *Willelmus Waleys* interim populum adunaret, arbitrantes ſe *Anglici* proditos, dum *Scotos* invadere diſponunt, Epiſcopus *Glaſcuenſis* & [5] *Willelmus Duglas*, ne proditionis notam incurrerent, ſe in ſui excuſationem protinus dediderunt; de quibus Epiſcopus in caſtro *de Rokesburgia*, *Willelmus* vero in caſtro *Berewici* cuſtodiæ mancipantur.

Parliamentum *Londoniu.*

Rex *Angliæ* in feſto *S. Petri ad Vincula Londoniis* parliamentum tenens, in primis Archiepiſcopum recepit in gratiam, omnibus quæ ejus erant reſtitutis eidem. Deinde præcepit Magnatibus,qui tunc aderant, ut fidelitatem filio ſuo facerent, ipſumque Regni heredem & ſuum futurum recognoſcerent dominum. Rex vero de exactionibus, in Regno factis per neceſſitates diverſarum guerrarum, ſe erga populum excuſavit. [6] Comites Mareſcalli & *Herfordenſis* ſe ſubtrahentes, cum voca-

1 *Irwyne Id.* 2 *Moravea A.* 3 Dederunt *A.* 4 Accepto M. 5 *Willelmus du Glas A.* 6 Comites *Mareſcalli Herfodenſis* ——— *A.*

rentur

rentur ut ſua officia tranſeundo in *Flandriam* exercerent, ſe [1] ſuper hoc per nuntios excuſabant. Denique Rex ipſe, funere fratris ſui *Eadmundi*, anno prædicto in *Vaſconia* defuncti, [2] honorifice apud *Weſtmonaſterium* ſepulto, uſque ad *S. Albanum* proficiſcitur. ubi de diſcretorum conſilio *Radulfum de* [3] *Meinhermer* Militem, quem filia ſua *Joanna* Comitiſſa *Glovierniæ* clam maritum acceperat in gravem patris offenſam, de caſtro [4] *Briſtolliæ* educi fecit, & uxori ſuæ reddi; reſtituens omnes terras ad Comitatum *Glovierniæ* pertinentes, ſervitiumque quinquaginta militum in *Flandriam* imponens eidem. Liberavit etiam de carcere Comites *de* [5] *Aſceles & de Meneteth*, ac *Joannem Comin*, cum quibuſdam aliis Comitibus de *Scotia*, qui in Caſtro *de Dunbar* capti fuerant, ut ſecum in *Flandria* militarent. Collecto denique exercitu, qualem habere potuit, *Thoma de Berkeleia* Conſtabulario & *Galfrido de* [6] *Genevile Mareſcallo* factis, verſus mare in *Flandriam* profecturus iter ſuum dirigit; atque juxta *Wincheleſeiam* ubi portum elegerat conſedit, Milites viroſque bellatores de partibus diverſis ad ſe confluentes per dies aliquot exſpectando. Dum vero ibi moraretur, quadam die portum adire diſpoſuit, conſideraturus navigium, quod adunatum fuerat pro exercitu ſuo in *Flandriam* tranſvehendo. Villa autem de *Wincheleſeia*, ubi portus erat, ſuper montem ſita eſt præruptæ altitudinis, ex eo latere quo vel mare reſpicit, vel imminet navium ſtationi, unde via quæ à porta villæ deducit ad portum, non in directum (ne nimia declivitate deſcendentes in præcipitium, vel aſcendentes repere potius manibus quam ambulare cogat) [7] tenditur; ſed obliqua in latus nunc ad unam partem, nunc ad aliam ſinuoſis flexibus ſæpius recurvatur. Cingitur nihilominus villa non muro [8] lapideo, ſed aggere de terra facto, ac ſuper latus hoc

1 Suppliciter *A.* 2 Deeſt in *A.* 3 An *Mounthermer*? 4 *Briſtollii A. Briſtolli* M. 5 Quid ſi legamus *Athol*? 6 *Juneville* M. 7 Tendatur M. 8 Lapidis.

præ-

præruptum in modum [1] mœniorum ad humanæ altitudinem ſtaturæ erecto; inter cujus propugnacula patet ad naves adſpectus.

Ingreſſus itaque Rex villam, cum juxta hanc equitaret, inter aggeris propugnacula contuendo claſſem in imo ſtantem, contigit ut molendino cuidam quod vento agebatur (cujuſmodi in villa illa ſunt plurima) appropinquaret, [2] ejus equus ſtrepitu velorum, citatius circumactorum à vento, territus, dum progredi refugit, & à Rege ut progrederetur nunc flagelli quod manu geſtabat ictibus, nunc ſubditis calcaribus urgeretur, à latere aggeris propugnacula tranſilivit. Super quo multitudo tam equitum quam peditum, quæ vel Regem ſequebatur, vel ipſum [3] viſura convenerat, nemine [4] aliud æſtimare valente, niſi quod Rex jam non compatens præcipitio, in hoc ſaltu periiſſet, ſtabat admodum ſtupefacta; ſed divina diſponente virtute, equus à tanta altitudine in via quam deſcripſimus pedibus recipitur, in qua ex recente pluvia aliqualiter ſoluta in lutum, licet lubricando labaret ad ſpatium duodecim pedum, non tamen cecidit; ſed per habenam alteram à Rege paululum regyratus, directe aſcendit ad portam. quam Rege ingreſſo incolumi, populus qui adſtabat admiratione & gaudio rapitur [3] ſupra ſe, ſolum divinum in Regis ſalute miraculum contemplando. Nec multo poſt ante Regis tranſitum, venerunt ex parte Comitum nuntii ad Regem petitiones in ſcriptis hujuſmodi proponentes:

Nocumenta Regi monſtrata.

Hæc ſunt nocumenta quæ Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, [6] Priores, Comites, Barones & tota terræ Communitas monſtrant domino noſtro Regi, & humiliter rogant eum, ut ea ad honorem & ſalvationem populi ſui velit corrigere & emendare.

In primis videtur toti Communitati terræ, quod præmonitio facta eis per Breve domini noſtri Regis non erat

1 Pro Mœnium *Ach.* attamen M. legit *nemorum.* 2 Cujus *A.* 3 Deeſt in M. 4 Abeſt ab *A.* 5 Super *MSS.* 6 *Et* Priores M. *recte.*

ſatis

Digitized by Google

ſatis ſufficiens, quia non exprimebatur certus locus quo debebant ire, quia ſecundum locum oportebat facere providentiam, & pecuniam habere, ſive deberent ſervitium facere, ſive non; & quia dictum eſt communiter, quod dominus noſter vult tranſire in Flandriam, *videtur toti Communitati, quod ibi non debent aliquod ſervitium facere, quia nec ipſi nec prædeceſſores, ſeu progenitores unquam fecerunt ſervitium in terra illa: & quamvis ita eſſet quod deberent ibi ſervitium facere, vel alibi, tamen non habent facultatem faciendi, quia nimis afflicti ſunt per diverſa tallagia, auxilia, priſas videlicet* [1] *de avenis, frumentis, braſeo, lanis, coriis, bobus, vaccis, carnibus ſalſis, ſine ſolutione alicujus denarii, de quibus debuerant ſe ſuſtentaſſe.*

Præter hoc dicunt, quod auxilium facere non poſſunt propter paupertatem, in qua ſunt propter tallagia & priſas antedictas; quia vix habent unde ſe ſuſtentent, & multi ſunt qui nullam ſuſtentationem habent, nec terras ſuas colere poſſunt.

Præter hæc tota Communitas terræ ſentit ſe valde gravatam, quia non tractatur ſecundum leges & conſuetudines terræ, ſecundum quas tractari anteceſſores ſui ſolebant, nec habent libertates quas ſolebant habere, ſed voluntarie excluduntur.

Sentiunt ſe [2] *etiam multum gravatos ſuper hoc, quod ſolebant tractari ſecundum articulos contentos in* Magna Charta, *cujus articuli omnes ſunt omiſſi in majus damnum populi. Propter quod rogant dominum noſtrum Regem, quod velit iſta corrigere ad honorem ſuum & ſalvationem populi ſui.*

Præter hæc Communitas terræ ſentit nimis ſe gravatam de aſſiſſa foreſtæ, quæ non eſt cuſtodita ſicut conſuevit, nec Charta Foreſtæ *obſervatur, ſed fiunt attachiamenta pro libitu extra aſſiſam aliter quam fieri ſolebant.*

---

1 De frumentis, avenis, —— M. 2 Sic Mert. in *A.*

Præ-

Præterea tota Communitas ſentit ſe gravatam de vectigali lanarum, quod nimis eſt oneroſum; videlicet de quolibet ſacco quadraginta ſolidos, & de lana fracta de quolibet ſacco ſeptem marcas. Lana enim Angliæ *aſcendit fere ad valorem medietatis totius terræ, & vectigal quod inde ſolvitur, aſcendit ad quintam partem valoris totius terræ.*

Valor lanæ in *Anglia.*

Quia vero Communitas optat honorem & ſalutem domino noſtro Regi, ſicut tenetur velle, non videtur eis quod ſit ad bonum Regis quod tranſeat in Flandriam, *niſi plus eſſet aſſecuratus de* Flandrenſibus *pro ſe & pro gente ſua; & ſimul cum hoc propter terram* Scotiæ, *quæ* [1] *rebellare incipit ipſo exiſtente in terra. Et æſtimabant quod pejus facient, cum certificati fuerint quod Rex mare tranſierit. nec ſolum pro terra* Scotiæ, *ſed etiam pro terris aliis, quæ non ſunt adhuc modo debito ſtabilitæ.*

Regis reſponſio.

Has petitiones cum Rex apud [2] *Odemer* juxta *Wincheleſeiam* recepiſſet, reſpondit ſe talibus non poſſe ſine ſuo Concilio reſpondere, cujus pars aliqua jam tranſiit in *Flandriam*, pars vero aliqua *Londoniis* eſt relicta. Rogavit autem per eoſdem nuntios Comites præfatos, quod ſi ſecum tranſire nollent, ſaltem Regno ſuo in ſua abſentia non nocerent. ſperabat enim Deo favente reverti, & Regnum ſuum modo debito obtinere. Hac æſtate Comes *Lincolnienſis*, & qui cum eo erant in *Vaſconia*, amoverunt obſidionem *S.* * *Kiterini*, fugatis qui eam obſederant *Toloſanis*, in quorum terris incendia & deprædationes multas fecerunt.

Rex *Flandriam* ingreditur.

Igitur decimo Calendas Septembris Rex naves ingreſſus, indiſſoluta claſſe ſulcato mari, ſexto Calendas Septembris applicuit in *Flandriam*, receptus in quadam villa juxta portum qui vocatur *Excluſa*: Nautæ *Portuenſes* & *Gernemuthenſes* mutuo flagrantes odio, evacuatis navibus ab his [3] quæ militum erant, conferunt ad

1 Bellare *MSS. perperam* 2 *Odomer A.* 3 Qui M. * *Katerini M.*

in-

invicem gravem pugnam; ſuccumbentibuſque *Gernemuthenſibus* de [1] navibus eorum viginti quinque incendio conſumuntur. Rex *Angliæ*, [2] *Brugiam* veniens, aſſenſum villanorum in conditiones, inter ipſum & Comitem initas, petivit ex parte ſua & Comitis, medietatem expenſarum offerens ad muniendam cingendamque villam foſſato. Quæ cum villani renuerent, comperit eos à ſuo alienatos dominio, & ad reddendam villam *Gallicis* inclinatos; reputanſque periculoſum moram facere inter proditores, armato exercitu diſcedens, verſus villam *Gandavenſem* dirigit iter ſuum; ubi dum moraretur Rex, ſuborta eſt apud villam *Damonem* diſcordia inter [3] villanos & *Anglicos*, qui ſtatim armati villam ipſam multis interfectis deprædati ſunt in diſplicentiam magnam Regis. Rex *Francorum* audito adventu Regis *Anglorum* in *Flandriam*, vehementer conſternatus, ad unius dietæ ſpatium ſe ſubtraxit.

Interim Papa *Bonifacius* Principibus *Alemanniæ* ſcripſit, ut Regem *Adulfum*, (cujus occurſum in *Flandria* ſperaverat Rex *Angliæ*, ut ſimul cum Comite oppreſſores invaſoreſque ſuos *Gallicos* propulſaret) commoto bello inquietarent, & ab invaſione *Gallicorum* modis omnibus impedirent. Comites *Herfordiæ* & *Mareſcalli* cum complicibus ſuis, poſt Regis tranſitum, Theſaurario & Baronibus de Scaccario inhibuerunt, ne levari facerent octavum denarium à populo, qui Regi conceſſus fuerat apud *S. Eadmundum*. Cives etiam *Londoniarum* induxerunt, ut pro recuperandis ſuis libertatibus ſecum ſtarent.

Hoc anno *B. Ludovicus*, *Francorum* Rex, à Papa *Bonifacio* Sanctorum catalogo eſt adſcriptus. Civitate [4] *Nepeſina* expugnata, Cardinales fugientes ſe receperunt in oppido *de Columna*. Papa *Bonifacius* Conſtitutiones quaſdam prædeceſſorum ſuorum extra vagantes, Sextum Decretalium *Bonifacius* conſtituit.

1 Manibus *A*. 2 *Burgiam* M. 3 *Wallenſes Id.* 4 *Nepoſina* M.

Digitized by Google

adjectis quibuſdam novis in unum volumen redigi fecit hoc anno; quod, tertio die Maii, coram Conſiſtorio lectum & approbatum, conſtituit Sextum Decretalium appellari.

Eodem anno idem Papa Fratri *Willelmo de* [1] *Hotoun*, Priori Provinciali Fratrum Prædicatorum *Angliæ*, Archiepiſcopatum contulit *Dubliniensem*, indulgens eidem, ut à quocunque Epiſcopo Catholico, & ubicunque decreverit, valeat conſecrari. Hic Frater *Willelmus*, poſtquam Ordinem ingreſſus eſt, cum eſſet vir acutiſſimi ingenii, Doctor in Theologia [2] *Pariſius* factus eſt. Erat autem jocundus in verbis, in affatu placidus, religionis honeſtæ, in omnium oculis gratioſus: qui cùm Rege in *Flandriam* profectus, ibidem à Domino *Dunelmenſi* munus conſecrationis accepit, per cujus mediationem ex parte *Anglicorum*, & Ducis *Britanniæ* ex parte *Gallicorum*, inter Reges acceptæ ſunt induciæ; & ultra datos terminos ſæpius prorogatæ. Interim vero diverſi hinc inde habiti ſunt de pace inter Reges reformanda tractatus, quorum apud omnes finis ſperabatur optatus, ſi de mutuo aſſenſu Reges fuiſſent ad invicem collocuti. Itaque Rege *Angliæ* in *Flandria* commorante, locum ejus in *Anglia* tenuit filius [3] ſuus *Edwardus*; cui, quia minoris ætatis erat, pater Rectores Conſiliarioſque deputaverat *Ricardum Londonienſem* Epiſcopum, & *Willelmum* Comitem *Warewicenſem*, nec non etiam Milites *Reginaldum de* [4] *Grey*, *Joannem* [5] *Giffard*, *Alanum* [6] *Plukenet*, viros emeritæ militiæ, providos & diſcretos.

Willelmus Hotonus.

De pace tractatus.

Warrennius in Scotiam progreditur.

Exeunte vero menſe Auguſto Comes *Warenniæ*, cum promiſſionem factam à *Scotis* de obſidibus videret decidere in nihilum, *Willelmum*que *Waleis* populum commoventem, & Magnates ſub diſſimulatione iſta [7] permittentes, de *Berewico* progreditur verſus *Strivelin* exer-

1 *Hotun* A. *Hothun* M. 2 *Pariſiis*. 3 Ejus M. 4 *Gray* A. & M. 5 *Giſferdi* M. 6 *Plukeneth* MS. *Plokenet* M. 7 Promittentes A.

citu

citu adunato; ubi venerunt ad Comitem *Warenniæ* Seneſcallus *Scotiæ* & Comes *de* [1] *Lewenes*, rogantes ut quieſceret, dum ipſi populum *Scotorum* ad pacem Regis reducere attentarent. Cum autem non proficerent, redierunt quarto Idus Septembris, ſe cum quadraginta equis in Comitis adjutorium redituros in craſtino promittentes. Quo die miſſi ſunt Nuntii ad *Willelmum Waleis* & *Scotos* qui cum eo erant, invitantes eos ad pacem Regis, & pro retroactis impunitatem ſpondentes. Qui reſponderunt, *Se ad pugnam, non ad pacem veniſſe*. Diſſuadente autem *Ricardo de Lundi* ne *Anglici* pontem tranſirent, quia non poſſent ſimul in multitudine aliqua progredi, ſed tantum bini vel terni ad plus; nihilominus [2] tamen ſuadentibus aliis, elegit Cuſtos, ut per pontem tranſirent. Et ecce antequam tranſiret exercitus medietas, ſupervenit *Scotorum* multitudo, & cum his qui jam tranſierant [3] congreſſa, pæne omnes qui tranſierant peremerunt. Inter paucos qui evaſerunt fuit *Marmeducus de* [4] *Tuenge*, qui in magna virtute obtinuit pontem, ut ſalvus rediret. Cuſtos *Scotiæ* uſque *Berewicum* fugiens, caſtri *de Strivelin* commiſit cuſtodiam *Marmeduco*. Seneſcallus *Scotiæ* & Comes *de Lewenes* videntes *Anglicos* corruiſſe, transfugerunt ad *Scotos*. Cecidit in hoc prælio *Hugo de Creſingham*, Theſaurarius *Scotiæ*, quem *Scoti* ob odium ſpeciale excoriantes, pellem ejus in particulas diviſerunt. Cuſtos *Scotiæ* de *Berewico* fugit in *Angliam*, adiens filium Regis; fugeruntque poſt eum & ceteri *Anglici*, qui in *Berewico* erant, villam *Scotis* vacuam relinquentes. Cuſtodes tamen Caſtri illud tenentes viriliter defenderunt. Sed vincitur.

Dum hæc agerentur à *Scotis*, ſuaſum eſt filio Regis à Concilio ſuo, ut Comites *Herfordiæ* & *Mareſcalli* vocaret, & ſi quo modo poſſet ad pacem alliceret. Qui cum vocati venirent, in formam pacis ſubſcriptam voluerunt, & in nullam aliam conſentire: Pax à Filio Regis Comitibus proponitur.

1 *Lewenos* M. F. pro *Lenos*. 2 Cum *MS*. 3 Congreſſi M. 4 *Twenge* M.

Conditiones

Primo quod dominus Rex Chartam magnam *cum ceteris articulis adjectis*, & Chartam de Foreſta *annuat & confirmet*; *& quod nullum auxilium vel exactionem exigat à Clero vel populo in poſterum, abſque conſilio & aſſenſu; & quod omnem offenſam Comitibus, & eorum confœderatis dimittat.* Articuli adjecti ad *Magnam Chartam* ſunt iſti: *Nullum talliagium vel auxilium per nos vel heredes noſtros de cetero in Regno noſtro*[1] *imponatur ſine voluntate & aſſenſu communi Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & aliorum Prælatorum, Comitum, Baronum, Militum, Burgenſium & aliorum liberorum hominum. Nullus Miniſter noſter, vel heredum noſtrorum in Regno noſtro capiat blada, lanas, coria, aut aliqua alia bona cujuſcunque; ſine voluntate & aſſenſu illius cujus fuerint. Nihil capiatur de cetero nomine vectigalis de ſacco lanæ.*

Volumus etiam & concedimus pro nobis & heredibus noſtris, quod[2] *omnes Clerici & laici de Regno noſtro habeant omnes leges, libertates, & liberas conſuetudines, ita libere & integre, ſicut eas aliquo tempore conſueverunt melius pleniuſque habere; & ſi contra illas, vel quemcunque articulum in præſenti charta contentum, ſtatuta fuerint edita per nos vel anteceſſores noſtros, vel conſuetudines introductæ, volumus & concedimus quod hujuſmodi ſtatuta vacua ſint, & nulla in perpetuum.*

Remiſimus etiam Umfrido de Boun *Comiti* Herfordiæ & Eſſexiæ *Conſtabulario* Angliæ, Rogero Bigot *Comiti* Norfolchiæ *Mareſcallo* Angliæ, *& aliis Comitibus, Baronibus, Militibus, Armigeris*, Joanni de Ferrariis, *ac omnibus aliis de eorum ſocietate, confœderatione, & concordia exiſtentibus, nec non omnibus, viginti libratas terrarum tenentibus in Regno noſtro, ſive de nobis, ſive de alio quocunque, in capite, qui ad tranſ-*

1 Imponatur *ſeu levetur* M. 2 Omnes de Regno noſtro M. omiſſis *Clerici & laici*.

fretandum

fretandum nobiſcum in Flandriam *certo die nominato vocati fuerunt & non venerunt, rancorem noſtrum & malam voluntatem, quam ex cauſis prædictis erga eos habuimus, transgreſſioneſque, ſi quas nobis vel noſtris fecerint, uſque ad præſentem chartæ confectionem.*

Et ad majorem hujus rei ſecuritatem, volumus & concedimus pro nobis & heredibus noſtris, quod omnes Archiepiſcopi & Epiſcopi Angliæ *in perpetuum, in ſuis Cathedralibus Eccleſiis habita præſenti charta & lecta, excommunicent publice & in ſingulis Parochialibus Eccleſiis ſuarum Dioceſium excommunicari faciant, ſeu excommunicatos denunciari,* [1] *bis in anno, omnes qui contra tenorem præſentis chartæ vim & effectum in quocunque articulo ſcienter fecerint, aut fieri procuraverint, quoque modo.* Miſſis ſic in *Flandriam* Nuntiis ad ipſum Regem, confirmationem omnium iſtorum per chartam ſub ſigillo ſuo, tanquam ab eo qui in arto poſitus erat, & cedendum malitiæ temporibus cenſuit, obtinuerunt.

Pro confirmatione harum rerum dederunt Regi populus denarium nonum, Clerus *Cantuarienſis* decimum, & Clerus *Eboracenſis* quintum, quia proprior damno erat. Mandavit etiam Rex Comitibus & Magnatibus terræ, quod Comiti *de Warenna* Cuſtodi *Scotiæ* aſſiſterent, ad comprimendum rebelliones *Scotorum*, præfigens eis terminum octavas *S. Hilarii*, in quo parati forent *Eboraci* contra hoſtes ulterius progreſſuri; ad quem diem & locum mandavit Majoribus *Scotiæ*, ut venirent, alioquin hoſtes publici haberentur. Ante Natale *Robertus de Clifford* Miles illuſtris cum centum armatis, qui erant in præſidio Civitatis *Carleoli*, *Scotiam* ingreſſus, cædes & incendia exercuit, & [2] abducta præda magna *Carleolum* eſt reverſus. In feſto Sanctorum *Innocentium* venerunt in *Flandriam* ad Regem *Angliæ* Magiſter Ordinis Prædicatorum, & Miniſter generalis

Pacem inter Reges Papa procurare ſatagit.

1 Sic recte MSS. *Acherius* legit *bis anno*. 2 Adducta M. *minus recte*.

neralis Fratrum Minorum, ſub eadem forma, qua ante Regem *Franciæ* ex parte domini Papæ rogaverant, ſupplicantes quatenus Nuntios ſolemnes ad Curiam *Romanam*, conceſſa eis plena poteſtate tractandi, ordinandi, & perficiendi omnia, quæ pacis reformationem tangerent, deſtinarent; & ipſe [1]Apoſtolicus non tanquam Judex, ſed ut bonus pacis mediator in nullius præjudicium ſatageret, ad pacem & tanquillitatem Regnorum, Regum amicitiam, in ſtatum priſtinum reformare. Et quia hoc abſque treugis fieri non poſſe judicavit dominus Papa, ideo per hos Nuntios biennales inducias, quas per Cardinales imploraverat, indixit de novo ſub pœna excommunicationis, & interdicti terrarum ſuarum.

Non ut Judex, ſed ut Mediator.

M. CC. XC. VIII.	BONIFACII VIII 4.	ADULFI 6.	PHILIPPI IV 13.	EDWARDI IV 26.

REX *Angliæ* perpendens ſe in *Flandria* periculoſe commorantem, illucque per informationem Comitis minus prudenter attractum, Regnumque proprium inteſtina ſeditione turbatum, fiduciamque ſuam de Rege *Romanorum* per Papam ſibi minus benevolum, Regnum *Teutoniæ* turbantem, fruſtratam, conſenſit in treugas indictas. Convenitque inter Reges, ut captivi interim taxata eorum redemptione liberarentur hinc inde, ea conditione, ut ſi pax non fieret, redirent ad ſuas cuſtodias, vel redemptionem ſolverent jam taxatam. Tranſmittunt igitur Reges utrique Nuntios ſolemnes cum plena poteſtate ad *Romanam* Curiam, ut per mediationem Apoſtolici, non tanquam Judicis, ſed amicabilis compoſitoris, diſcuſſis negotiis, pax inter Reges & concordia reformetur.

Suſcitata eſt poſt hæc apud *Gandavum* ſeditio per filios Comitis *Flandriæ* & villanos contra *Anglicos*; [2]quorum villa per *Wallenſes* incenſa fuiſſet, niſi Rex

1 *Apoſtolicus* huic Scriptori & aliis eſt *Papa*. 2 Scilicet *villanorum*, non autem *Anglorum*. *Acherius*.

ac-

accurrente ad eum Comite impetum impediſſet. Comes *Warennæ* Cuſtos *Scotiæ* ac Comites alii, juxta mandatum Regium *Eboracum* convenientes, in octavis *S. Hilarii*, publicata confirmatione chartarum articulorumque adjectorum, verſus *Scotiam* proceſſerunt. Majores *Scotorum Eboracum* non venientes ſecundum vocationem Regiam, ſe infra terræ ſuæ terminos tenuerunt. *Willelmus Walcis* caſtrum de *Rokesburgia* jam diebus multis obſederat, ſed audito adventu *Anglicorum* in multitudine magna diffugit. Comites venientes *Rokesburgiam*, munito caſtro ac conſolatis obſeſſis, digreſſi ſunt uſque * *Kelſton*; & inde reverſi ſunt uſque *Berewicum*, quam jam *Scotis* vacuam invenerunt. Dumque ibi morarentur, mandavit eis Rex de treugis acceptis [1] & reditu ſuo celeri, jubens ne ante adventum ſuum, excepta occupatione *Berewici*, aliquid quo paterent diſcrimini attentarent. Remiſſa igitur majori parte exercitus, & retentis qui ad detentionem villæ poſſent ſufficere, adventum Regium exſpectabant. Circa principium Quadrageſimæ *Robertus de Clifford*, cum his qui erant in præſidio *Carleoli*, *Scotiam* ingreſſus, [2] *villa Anandiæ* combuſta, rediit cum præda multa. Deinde cum Rex *Angliæ*, reverſurus ad propria, veniſſet ad Villam, quæ *Ardeburgia* dicitur, *Scoti* fere omnes, quos ſecum [3] *Flandriam* duxerat in expeditionem, ab ipſo Rege diſcedentes, [4] *Pariſius* abierunt.

Scoti pacem renuunt.

Rex EDWARDUS in *Angliam* veniens, ad Regem *Francorum* [5] miſit pro liberatione captivorum juxta formam condictam; à quibus Rex *Francorum* liberationem *Joannis* quondam Regis *Scotiæ* exegit, quem de ſuis aſſeruit fuiſſe alligatis. Super quo Rex *Angliæ* requiſitus, cum recuſaret eum reddere, dicens conventionem tantum de illis captivis factam, qui in guerra *Vaſco-*

1 Et redditu ſuo, *celari* jubens ante adventum ſuum *accepta* occupatione *Berewici A.* 2 Vallæ *Amandia Id.* 3 *Flandria A.* 4 *Pariſios.* 5 F. Miſit *Nuntios.* ſequentia enim id poſtulare videntur. * *Keſlon A.*

niæ

niæ capti fuerant, hinc inde dilata eſt in annum ſequentem liberatio captivorum.

Rex exercitum in *Scotiam* ducit.

Rex *Angliæ* interim *Scotorum* rebelliones reprimere diſponens, & eos ad debitam coërcere ſubjectionem, Parliamentum tenuit *Eboraci*; vocatiſque Majoribus *Scotorum*, cum non venirent, ſuis indixit, ut cum equis & armis parati eſſent *Rokesburgiæ*, in feſto *S. Joannis* Baptiſtæ. Rex interim viſitato Sancto *Joanne de Beverlaco*, rediens *Rokesburgiam*, invenit ad terminum præfixum exercitum congregatum. Comites *Herfordiæ* & *Mareſcalli*, quia confirmatio chartarum fuerat facta in terra aliena, petiverunt ad majorem ſecuritatem eas iterum confirmari; ſpoſponderunt autem pro Rege Epiſcopus *Dunelmenſis*, ac Comites *Joannes Surreiæ*, *Willelmus Warewici*, *Radulfus Glovernia*, quod obtenta victoria Rex eas poſt ſuum reditum confirmaret. Proficiſcitur deinde Rex cum exercitu ad villam quamdam, quæ dicitur [1] *Templebiſtone*, remiſitque inde Epiſcopum *Dunelmenſem* ad capiendum caſtrum *de Oryntono* cum duobus aliis caſtris; quorum cuſtodes, præter alia mala, invaſerant extrema caſtrorum. Quorum primum cepit Epiſcopus, cuſtodibus liberis dimiſſis. Reliqua duo capta ſunt per novos milites, & incenſa. Dum Rex apud *Templebiſtone* moraretur cum exercitu juxta flumen, exſpectando adventum navium, quæ apud *Berewicum* oneratæ victualibus fuerant, contigit ut ipſis adverſo vento per menſem impeditis, exercitus affligi inciperet inedia atque fame. Quo cognito *Scoti* maximum coadunant exercitum, ſperantes *Anglicos* jam fame deficientes opprimere ſine mora. Et ecce triduo antequam venirent *Scoti*, naves applicant cum victualibus, quibus diſtributis reficiuntur ſinguli juxta votum. Audito deinde quod venirent *Scoti*, Rex obviam progreditur; & nocte ſuperveniente, in quadam campi planitie cum exercitu armato reſedit. In aurora vero terribilis

1 *Temple Hiſtone* M. & *ſic infra.*

qui-

quidam clamor inſonuit, quo excitati omnes, *Scotoſ*que in vicino æſtimantes, celerius ſe parant ad pugnam. Dextrarius vero Regis, tumultuoſo actus clamore, Regem jam aſcendentem recalcritrando dejecit, laterique ejus calces poſteriores allidens, duas ei coſtas confregit; qui nihilominus equum alium aſcendens, progredientem ad prælium comitari exercitum non omiſit. Itaque juxta locum qui [1] *Faukirke* dicitur, in die beatæ *Mariæ Magdalenæ*, [2] congrediuntur ambo exercitus, fugientibuſque ſtatim *Scotorum* equitibus, *Anglici* inſequuntur cædentes, & ſtragem magnam ingerentes; ut eorum qui ceciderant de *Scotis* in hoc prælio numerus exiſtimetur à pluribus viginti millia exceſſiſſe. In principio autem prælii Præceptor militiæ Templi in *Anglia*, & ſocius ejus, qui erat Præceptor *Scotiæ*, *Scotorum* agmini ſe immiſcentes ante alios, oppreſſi eorum multitudine, ſunt perempti. & *Scotos* prælio vincit.

[3] *Scoti*, dum à prælio fugerent, per villam *de Strivelin* tranſeuntes, ipſam caſtrumque pariter ſuccenderunt. Quarta vero die poſt prælium commiſſum, venit Rex ad villam *de Strivelin*; quam ſuccenſam inveniens, ut à læſione ſua celerius convaleſceret, in domo Fratrum Prædicatorum per dies quindecim moram fecit. Interim vero partem armatorum ſuorum miſit ad villam *S. Joannis de* [4] *Peirt*, qui invenientes eam hominibus boniſque aliis vacuam, domibuſque incendio conflagratis, revertuntur ad Regem. Exinde Rex caſtrum *de Strivelin* reparari fecit, ac victualibus reſtaurari; poſuitque præſidium armatorum. Recuperatis tandem viribus proficiſcitur Rex uſque [5] *Abourtorn* juxta *Quenes ferie*, ubi ſtabant naves, quæ victualibus onuſtæ de *Berewico* venerant.

Poſt hæc vaſtata eſt villa *S. Andreæ*, nemine reſiſtente. exinde per foreſtam de *Selkirke* venerunt *Anglici* ad ca-

1 *Faukyrke* M. 2 Abeſt à *Mert.* 3 Hæc & ſequentia uſque ad *Poſt hæc*, debemus Codici *Mertonenſi*. 4 Vulgo *Perth*. 5 Sic. Neſcio an pro *Aberdour*.

ſtrum de *Are*, quod *Robertus de Brus* fugiens incendit, vacuumque reliquit; tranſeunteſque per vallem *Anandiæ* ceperunt caſtrum *de* [1] *Loumaban*. Cum autem veniſſet Rex *Carleolum*, Comites *Herfordiæ* & *Mareſcalli* licentia accepta ad propria redierunt. Rex vero primo *Dunelmiam*, deinde uſque [2] *Tinemue*, & inde uſque [3] *Godhingam* juxta *Beverlacum* progreſſus, ibidem Natalis Domini feſtum peregit. Poſt quod verſus partes Regni auſtrales iter ſuum direxit.

Eodem anno [4] *Albertus* Dux *Auſtriæ*, contra *Adulfum* Regem *Romanorum* dimicans, ipſum interfecit in campo; & cito poſt, in Regem *Romanorum* loco *Adulfi* electus, ſolemniter coronatur. *Petrus* & *Jacobus de Columna*, deſtructo caſtro *de Columna*, fugiunt *Præneſte*; ubi ab exercitu Papæ obſeſſi, tandem ſe humiliant, & Idibus Octobris ad Papam venientes, veniam poſtulant de commiſſis. Beatus *Ludovicus*, in craſtino *S. Bartholomæi*, de loco ſepulcri in capſam pretioſam, ad hoc paratam, transfertur. Frater *Nicolaus de Treviſio*, Magiſter Ordinis Prædicatorum, ad Cardinalatum aſſumptus, fit Epiſcopus *Oſtienſis*.

M. CC. XC. IX.	BONIFACII VIII 5.	ALBERRI I 1.	PHILIPPI IV 14.	EDWARDI IV 27.

Pax inter Reges *Ang.* & *Fran.* inita.

PAPA *Bonifacius*, ſubmiſſionibus Regum receptis, pacem & concordiam inter Reges ordinavit; ita ut Rex *Angliæ* ſororem, & filius ejus filiam Regis *Francorum* ducerent, certis pro [5] utriuſque dotibus diffinitis; & quod Ducatus *Aquitaniæ* in manus domini Papæ traderetur, quouſque diſcuſſa utriuſque Regis juſtitia, juſto domino redderetur; & quod Rex *Angliæ* naves ſuperſtites cum mercibus de illis [6] quibus raptæ erant reſtitueret. ſed ſuper his duobus articulis intercidit ma-

1 *Lomauban* A. 2 I. e. *Tinemuth*. 3 *Codingham* M. 4 *Albert* Duc *D'oſtrys*. T. 5 Utriſque A. 6 Quæ MSS.

gna

Digitized by Google

gna dilatio, Rege *Francorum* [1] partem, quam in *Vaſconia* occupavit, tradere renuente. Filii *Caroli* Regis *Siciliæ Philippus* & *Robertus*, ingreſſi *Siciliam*, dum *Siculos* ſatagunt expugnare, [2] *Philippus* cum gente ſua tota à *Siculis* capitur. Rex *Tartarorum* ab urbe *Jeroſolymitana* expulit *Saracenos*. *Carolus* Comes [3] *Valeſii*, miſſus in *Flandriam* contra Comitem, receptus eſt pacifice apud *Brugas*. [4] *Petrus* & *Jacobus de Columna* timentes ſibi iterum fugiunt, & toto tempore *Bonifacii* Papæ in loco latent ignoto.

Rex *Angliæ* in principio Quadrageſimæ Parliamentum tenuit *Londoniis*; ubi rogatus à Comitibus [5] ſæpe dictis ut Chartarum confirmationem renovaret, ſecundum quod in *Scotia* promiſſerat, poſt aliquales dilationes inſtantiæ eorum adquievit, hac [6] conditione *ſalvo jure coronæ noſtræ* in fine adjecta: quam cum audiſſent Comites, cum diſplicentia ad propria diſceſſerunt; ſed revocatis ipſis ad quindenam Paſchæ, ad votum eorum [7] abſolute omnia ſunt conceſſa. Perambulatio autem foreſtæ commiſſa eſt per totam *Angliam* tribus Epiſcopis, totidemque [8] Comitibus, Baronibuſque in eodem numero, ut ipſi Deum habentes præ oculis, exſecutionem facerent; & ſi qua emergerent dubia, illa ſecundum Deum & juſtitiam declararent. In tranſlatione beati *Thomæ* Martyris *Cantuariam* venerunt Nuntii [9] Papæ, Regem rogantes, ut [10] *Joannem* quondam Regem *Scotiæ* ſuæ liberaret cuſtodiæ, ſpondentes, quod Regem & Regnum ab omni, quod per hanc liberationem poſſet contingere, periculo [11] reſervarent. Quorum petitioni Rex condeſcendens Nuntiis Papæ liberavit eum, quem tranſlatum in terram *Ballioli*, quam habuit in Regno *Franciæ*, reliquerunt ſub certorum cuſtodia Prælatorum. Poſt

Parliamentum *Londoniis*.

1 Terras *Vaſconiæ*, quas occupaverat, reddere renuente M. 2 Sed *Philippo* capto cum gente ſua tota fruſtrantur intentione *Id.* 3 *Valeſiæ Id.* 4 Cardinales *Columnenſes*, non ita gratioſe à Papa recepti ſicut ſperabant, iterum — *Id.* 5 *Norfolchiæ* & *Herfordiæ Id.* 6 Additione M. 7 Deeſt in M. 8 Comitibuſque & Baronibus in æquali numero M. 9 *Domini* Papæ *Id.* 10 *Joannem de Balliolo* M. 11 Præſervarent *Id.* *quod melius.*

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

hæc alii captivi à Regibus detenti, hinc inde ſecundum conditiones in treugarum conceſſione poſitas liberantur.

Rex ſororem R. *Franciæ* ducit.

Rex *Angliæ* in Nativitate Virginis glorioſæ apud *Canturiam Margaretam*, ſororem Regis *Franciæ*, [1] deſponſavit. In feſto *S. Martini* Parliamento habito apud *Eboracum*, Rex *Berwicum* progreditur; intendens ulterius procedendo amovere obſidionem *Scotorum* circa caſtrum de *Strivelin*, ubi valde artati fuerunt obſeſſi; ſed cauſantibus Majoribus loca paluſtria propter brumalem intemperiem immeabilia eſſe, præmonitis caute obſeſſis, ut ſalvis vita & membris caſtrum redderent, poſt Natale, quod ibidem tenuit, in *Angliam* eſt reverſus. Infra Natalis ſolemnia prohibita eſt moneta alienigenarum, ſub ſimilitudine ſterlingorum introducta. Hoc anno, circa Aſſumptionem beatæ Virginis *Mariæ*, obiit *Henricus*, *Eboracenſis* Archiepiſcopus, cui ſucceſſit *Thomas de Colebruge*, Doctor in Theologia [2] eximius.

M. CCC.	BONIFACII VIII 6.	ALBERTI I 2.	PHILIPPI IV 15.	EDWARDI IV 28.

*PAPA *Bonifacius* indultum faciens omnibus vere pœnitentibus & confeſſis, qui per anni hujus ſpa-

1 Uxorem accepit M. 2 *Præclarus* M. in quo Codice, circa hæc tempora, plures ſunt trajectiones: quæ tamen ſenſum non turbant. * *Res quædam hoc anno geſtæ plenius repræſentantur in Codice Mertonenſi, quas hic loci ſubjicere placuit*: Papa *Bonifacius* omnibus pœnitentibus & confeſſis, qui per anni hujus ſpatium, ac quolibet anno centeſimo in futurum, voto peregrinationis ad Baſilicas beatorum Apoſtolorum *Petri* & *Pauli Romæ* acceſſerint, plenam ſuorum conceſſit indulgentiam delictorum. Rex *Angliæ*, ordinatis in Marchia *Scotiæ* coſtodibus, quorum Capitaneum *Joannem de S.* [*Joanne*] conſtituit, *Londonias* profectus eſt. Ubi tempore Quadrageſimæ Parliamento habito, Confirmationes Chartarum renovavit; ediditque Sratuta duo, unum de Finibus, & aliud de Carceratorum Liberationibus, utilia valde Regno. Fecit etiam citari omnes, qui ſibi ſervitia armorum debebant, ut eſſent parati apud *Carleolum* in feſto *S. Joannis* Baptiſtæ proxime futuro, ulterius --- verſus *Scotiam* progreſſuri. --- Rex *Angliæ*, reſtituto termino, cum exercitu valido *Scotiam* potenter ingreſſus, tranſmiſit per Vallem *Anandiæ*, villas & munitiones capiens, caſtraque omnia, quæ in partibus illis erant. recepit & ad pacem ſuam Patriam *Galwediæ*, habitatoribus illius terræ ſe ſponte ſubdentibus Regiæ voluntati. Exinde conceſſis *Scotis* treugis uſque ad feſtum Pentecoſtes anni * viceſimi ſequentis, reverſus eſt Rex in *Angliam*. Feſtum *Natalis* tenuit *Northamptoniæ*.

* Lege *proxime*.

tium,

tium, ac per quemlibet annum centeſimum futurum, *Romam* ad beatorum Apoſtolorum *Petri* & *Pauli* Baſilicas voto peregrinationis humiliter acceſſerint & devote, cunctorum ſuorum conceſſit indulgentiam peccatorum. Rex in Parliamento *Londoniis* in Quadrageſima confirmationes chartarum confirmavit, & ſtatuta quædam edidit de Finibus & Liberationibus * chartarum, quæ ſunt utilia valde Regno. Circa feſtum vero beati *Joannis* Baptiſtæ profectus eſt in *Scotiam*, ubi initis treugis uſque Pentecoſtem ſequentem, in *Angliam* eſt reverſus. Eodem anno natus eſt Regi ex Regina *Margareta* filius, quem *Thomam* vocavit. Comes *Flandriæ* cum ſuis dedens ſe *Carolo* Comiti *Valeſii*, [1] *Pariſius* ducitur cum duobus filiis, & apud *Compendium* in cuſtodia detinetur. *Radulfus* filius *Alberti* Regis *Romanorum Blancam*, ſororem Regis *Franciæ*, [2] *Pariſius* deſponſavit. *Saraceni Luceriæ* urbis *Apuliæ*, ſub tributo Regis *Siciliæ* viventes, capti necantur.

M. CCC.	BONIFACII VIII	ALBERTI I	PHILIPPI IV	EDWARDI IV
1.	7.	3.	16.	29.

REGI *Anglorum* ſecundus ex Regina *Margareta* naſcitur filius, quem vocavit *Eadmundum*. *Apamienſis* Epiſcopus de conſpiratione contra Regem *Francorum* accuſatus, & ad Regis Curiam vocatus, in cuſtodia detinetur. Menſe vero [3] Februario ad mandatum domini Papæ liberatus, jubetur una cum Nuntio domini Papæ Regnum evacuare, infra certum terminum à Rege præfixum. Papa *Bonifacius* omnes gratias à ſe vel à prædeceſſoribus ſuis conceſſas *Francorum* Regibus revocavit, & in eundem cito poſt excommunicationis ſententiam fulminavit: quam tamen Regi nemo auſus eſt nuntiare, vel in Regno *Franciæ* publicare. Fecit etiam citari Prælatos omnes de Regno *Franciæ*, nec non & omnes Magiſtros in Theologia, & in Jure tam Cano-

Papa Regem *Franciæ* excommunicat.

1 *Pariſios.* 2 *Pariſiu.* 3 Februarii *MS.* * Carcerum *W. quod probo.*

nico

nico quam Civili, ut coram eo Calendis Novembris perſonaliter comparerent. Rex *Franciæ* publico prohibuit edicto, ne quis aurum vel argentum, ſeu merces quaſcunque exportaret de Regno ſuo, ſub forisfactione omnium bonorum, adjecta nihilominus pœna gravi. Fecit etiam omnes [1] Regni exitus & introitus ubique diligentiſſime cuſtodiri. Papa *Bonifacius* legitimavit filios *Sanctii* Regis *Caſtellæ*, cujus primogenitus *Ferrandus* obtinuit Regnum patris.

Parliamentum *Stanfordiæ*.

Rex *Angliæ* parliamentum tenuit *Stanfordiæ*; ad quod convenerunt Comites & Barones cum equis & armis, eo ut dicebatur propoſito, ut exſecutionem chartæ de Foreſta hactenus dilatam extorquerent ad plenum. Rex autem eorum inſtantiam & importunitatem attendens, eorum voluntati in omnibus condeſcendit. Eodem anno Papa *Bonifacius* per *Scotos* informatus, Regi *Angliæ* litteras ſuas direxit, aſſerens Regnum *Scotiæ* ad jus *Romanæ* Eccleſiæ pertinere, Regemque *Angliæ* ſubjectionem ejus contra Deum & juſtitiam, & in præjudicium Sedis Apoſtolicæ vindicare, rationes allegans ſubſcriptas:

Papa Regi mandat ſibi Regnum *Scotiæ* competere.

Primo, quia cum HENRICUS pater Regis iſtius auxilium obtinuiſſet in [2] guerra contra *Simonem de Monte-forti* à Rege *Scotorum Alexandro*, ne hoc auxilium jure ſubjectionis cujuſlibet aut debiti petitum aut præſtitum putaretur, idem HENRICUS per litteras ſuas patentes recognovit non ex debito recepiſſe, ſed ex gratia ſpeciali. Iterum, ad coronationem hujus Regis vocatus per litteras, ut ei præſentiam ſuam amicabilem in tantis ſolemniis tanquam amicus exhiberet, non venit ex debito, ſed ex gratia ſpeciali. Inſuper, pro terris de *Tindale* & *Penrith* in Regno *Angliæ* poſitis, cum Rex *Scotiæ* ad præſentiam Regis *Angliæ* ſe perſonaliter contuliſſet, eidem fidelitatem impenſurus pro iiſdem terris tantum in *Anglia* ſitis, non ut Rex *Scotiæ*, nec

1 Abeſt à *Mert.* 2 *Guarra Id.*

pro

Digitized by Google

pro Regno *Scotiæ*, fidelitatem eandem exhibuit; quia palam coram populo proteſtatum erat, quod pro Regno *Scotiæ* fidelitatem aliquam Regi *Angliæ* facere non debebat. Item quod prædictus Rex *Alexander* reliquit puellam heredem, nomine *Margaretam*, neptem Regis *Angliæ*, tunc minoris ætatis: cujus cuſtodia non ad Regem *Angliæ*, velut ad dominum ſupremum, pervenit; ſed ad [1] ceteros ejuſdem Regni *Scotiæ* Proceres, ad hoc electos. Redarguit etiam dominus Papa Regem, eo quod, poſt mortem dicti *Alexandri* Regis, *Scotos* tanquam acephalos & Ducis ſuffragium non habentes, ipſos per vim ſibi ſubjugavit & metum, in præjudicium & gravamen non modicum *Romanæ* Eccleſiæ. Adjiciens, quod cum dominus Papa officium legationis alicui committit exſequendum in Regno *Angliæ*, cauſa ſolutionis decimæ, vel etiam pro quavis alia cauſa rationabili, & hujuſmodi legatio litteris & privilegio ſpeciali dictæ Apoſtolicæ Sedis ad dictum Regnum *Scotiæ* ſe non extendit, reſiſtendum eſt & obſtandum hujuſmodi legationi: prout tempore felicis recordationis *Adriani* contigit evidenter. Nam Legatus ipſe ad præfatum Regnum *Scotiæ* aliquatenus admiſſus non exſtitit, donec per litteras Apoſtolicas ſpeciales ſibi legationis officium fuit in eodem commiſſum. Iterum addidit quod idem Regnum per beati *Petri* Apoſtoli venerandas Reliquias, non ſine ſuperni dono Numinis, converſum exſtitit ad fidei Catholicæ unitatem. Et qualiter etiam antiquis temporibus *Eboracenſis* Archiepiſcopus, qui tunc erat, mota per eum ſuper jure Metropolitano adverſus Prælatos *Scotiæ* quæſtione, pro ſe nequiverit ſententiam obtinere.

His propoſitis monuit Regem dominus Papa per litteras ſuas, quod Epiſcopos, Abbates electos, & omnes alios Regni *Scotiæ*, quos detinebat captivos in carcere, libere abire permitteret, & quod Officiales ſuos de Regno *Scotiæ* memorato revocaret, quos in præjudicium,

1 *Certos M.* quod mihi præ *ceteros* arridet.

in-

injuriam, & grave ſcandalum fidelium populorum, & oppreſſionem juſtorum in dicto Regno ſtatuerat, & ordinaverat, ita quod acceptior & gratioſior fieret Deo, & favorem Apoſtolicæ Sedis in hoc ſibi acquireret plenius: & ſi in eodem Regno *Scotiæ*, vel aliqua ejus parte, jus aliquod ſe habere aſſereret, per procuratores & Nuntios ſuos, ad hoc ſpecialiter conſtitutos, cum juribus & [1] monumentis hujuſmodi negotium tangentibus ad Sedem Apoſtolicam deſtinaret, ſuper præmiſſis plenæ complementum juſtitiæ recepturus.

Rex Apoſtolicis litteris, ex deliberato apud *Lincolniam* convocato Concilio, pro jure ſuo declarando, litteram hujus tenoris reſcripſit:

Regis Reſponſio, in qua probat R. *Scotiæ* ad ſe pertinere.

Altiſſimus [*] *inſpector* [2] *noſtræ ſcrinio memoriæ indelebili ſtylo novit inſcribi, quod anteceſſores & progenitores* [3] *noſtri, Reges* Angliæ, *jure ſuperioris & directi dominii ab antiquiſſimis retro temporibus Regno* Scotiæ, *& omnibus ipſius Regibus, & temporalibus & annexis eiſdem præfuerunt, & ab eiſdem pro Regno* Scotiæ *& ejuſdem Proceribus, à quibus volebant, legalia homagia receperunt, & fidelitatis debita juramenta: Nos juris & dominii poſſeſſionem continuantes, pro tempore noſtro, eadem tam à Rege* Scotiæ *recepimus, quam à Proceribus ipſius Regni. Quin immo tanta* [4] *juris & dominii prærogativa ſuper Regnum* Scotiæ *& ejuſdem Regem gaudebant, quod Regnum ipſum fidelibus ſuis conferebant. Reges etiam ex juſtis cauſis amovebant, & conſtituerunt ſub ſe loco ipſorum alios regnaturos; quæ proculdubio notoria fuiſſe & eſſe creduntur apud omnes, licet forſitan paternis veſtris auribus per pacis æmulos, & rebellionis filios, fuerit aliud falſa inſinuatione ſuggeſtum; à quorum machinoſis & imaginariis figmentis, ut veſtræ ſanctitatis oculus avertatur ſuppliciter quæſumus, & paternam clementiam & excellentiam*

1 Munimentis M. 2 Veſtræ *F.* & *W.* 3 Deeſt in M. 4 Juris dominii M. omiſſo &. * Inſpector *cordium F.* & *W. recte.*

de-

devotis affectibus exoramus, ut brevitatis cauſa geſtis anteriorum temporum ſalvis quædam exempli cauſa tangamus. *

Edwardus *ſenior dictus, filius* [1] Chifodi *Regis* Angliæ, Scotorum, Combrorum, & Stragewallorum *Reges, tanquam ſuperiori dominio ſubjectos habuit & ſubmiſſos.* Adelſtanus *Rex* Angliæ Conſtantinum *Regem* Scotorum *ſub ſe regnaturum conſtituit, dicens*: Glorioſius eſſe Regem facere, quam Regem eſſe. *Et eſt in memoria, quod idem* Adelſtanus, *intercedente* S. Joanne de Beverlaco, *quondam Archiepiſcopo* Eboracenſi, Scotos *ei rebellantes devicit: Qui gratias Deo devote agens Deum exoravit, petens ut interveniente beato* Joanne *ei aliquod ſignum evidens oſtenderetur, quo tam ſuccedentes quam præſentes cognoſcere poſſent,* Scotos *jure ſubjugari Regno* Anglorum; *& videns quoſdam ſcopulos juxta quendam locum de* Dunbar *in* Scotia *præeminere, extracto gladio de vagina, percuſſit in ſilicem, qui lapis ad ictum gladii, Dei virtute agente, ita cavatur, ut menſura poſſit [ulnæ] longitudini coaptari. Et hujus rei hactenus evidens ſignum apparet, & in* Beverlacenſi *Eccleſia in Legenda beati* Joannis, [2] *ſingulis hebdomadibus per annum, ad laudem & honorem* S. Joannis *pro miraculo recitetur; & de hoc exſtat celebris memoria tam in* Anglia, *quam in* Scotia, *uſque in diem præſentem. Item* Conſtantinus *Rex* Scotorum, & Eugenius *Rex* [3] Cimbrorum, *ad prædictum Regem* Angliæ Adelſtanum, *poſt aliquam diſſentionem inter eos habitam, venientes, ſe cum Regnis ſuis eidem dedidere. cujus facti gratia filium* Conſtantini *ipſe* Adelſtanus *de ſacro fonte ſuſcepit. Item* Edredo, *Regi* Angliæ, Scoti *ſine bello ſe ſubdiderunt; & eidem Regi* Edredo, *tanquam domino, fidelitatem juraverunt.*

---

1 *Chifordi* M. Nonnemo ad oram Codicis noſtri reſcripſit, *Ælfredi.* 2 *Quaſi* ſingulis hebdomadis M. 3 Sive *Combrorum Acher.* Sive *Cumbrorum.* * De *Bruto* ——— & *Arturio* altum apud noſtros Codices ſilentium. De iis tamen videri poſſunt M. *Florilegus* & T. *Walſingamius.*

Item cum Edgarus *Rex* Angliæ *Regem* Scotorum [1] Kinadium, & Cimbrorum [2] Malcolmum, *Regeſque plurimarum Inſularum, alioſque quinque Regulos ſubjugaſſet, & remigando per fluvium* [3] *de Hee in quadam navi prope proram ſediſſet, fertur ipſum dixiſſe*: Succeſſores ſuos poſſe gloriari ſe Reges *Anglorum* eſſe, cum tanta honoris prærogativa fruerentur, quod ſubjectam haberent tot Regum potentiam. *Poſt dictum* Edgarum *ſucceſſive regnaverunt Reges* Angliæ, S. Edwardus *Martyr*, Etheldredus *frater ejus*, Edmundus *dictus* [4] Ireneſide *filius* Etheldredi, * & [5] Hiricius *qui eorum temporibus Regnum* Scotiæ *in ſua ſubjectione pacifice tenuerunt*: *hoc duntaxat excepto, quod anno quinto decimo* Hiricii *prædicti, idem* Hiricius Scotiam *rebellantem, expeditione illuc ducta, & Regem* Scotiæ *parvo ſubegit negotio, ſubdituſque eſt eidem prædictus* Malcolmus. *Quibus* Haraldus *filius* Canuti & Hardakanutus frater ejus, *unus poſt alium, Reges* Angliæ *ſucceſſerunt*; *qui ſibi, ſe regnantibus, ſubjectionem Regni* Scotiæ *pacificam habuerunt. Item* S. Edwardus *Rex* Angliæ *Regnum* Scotiæ Malcolmo, *filio Regis* Cimbrorum, *de ſe dedit tenendum.*

Item WILLELMUS *Baſtardus, Rex* Angliæ, *à* Malcolmo *Rege* Scotiæ, *tanquam à ſuo homine ſibi ſubdito, recepit homagium. Item* WILLELMO Rufo, *Regi* Angliæ, *prædictus* Malcolmus *Rex* Scotorum *juramento fidelitatis ſubjectus fuit. Item prædictus* WILLELMUS [6] Dunevaldum *de Regno* Scotiæ *ex juſtis cauſis amovit, &* Dunecanum *filium* Malcolmi *Regno* Scotiæ *præfecit*; *& recepit fidelitatem ab eo, & juramentum. dictoque* Dunecano *doloſe perempto, dictus Rex præfatum* Dunevaldum, *qui iterum Regnum* Scotiæ *invaſerat, amovit ab eodem, &* Edgarum *filium dicti* Mal-

1 *Kynadium A.* 2 *Malcolinum Id. & ſic ſemper.* 3 Ita omnes Codd. *i. e. Dee.* 4 *Trenſyde MS.* 5 *Hyrscius Id.* 6 *Dwenaldum A.* * Hic quidam *Hiricius* in noſtros Codices omnes irrepſit, qui tamen abeſt à *M. F.* & *T. W.* lege, *Canutus.*

colmi

colmi *Regem* Scotiæ *conſtituit*, *&* *eidem Regnum illud donavit*; *cui ſucceſſit* Alexander *filius* Edgari *conſenſu Regis* Angliæ HENRICI *primi*, *fratris dicti Regis* WILLELMI Rufi. *Item* MATHILDI *Imperatrici*, *filiæ* *&* *heredi* HENRICI *Regis prædicti*, David *Rex* Scotiæ *fecit homagium*. * *Item* Willelmus *Rex* Scotorum *pro Regno* Scotiæ, *&* David *filius ejus*, *Comites*, *&* *Barones Regni* Scotiæ, *devenerunt homines* Henrici, *filii Regis* Angliæ HENRICI *ſecundi*, *in craſtino coronationis prædicti* Henrici, *filii* HENRICI *ſecundi*, *patre vivente*, *&* *fidelitatem ei juraverunt contra omnes homines*, *ſalva fidelitate debita patri viventi*.

Anno vero viceſimo Regni Regis HENRICI *ſecundi prædicti*, *dictus* Willelmus *Rex* Scotorum *rebellare incipiens*, *venit in* Northumbriam *cum exercitu magno*; *&* *exercuit in populo ſtragem magnam*. *Cui occurrentes milites Comitatus* Eboraci *apud*[1] Alnewik *ipſum ceperunt*, *&* *dicto* HENRICO *Regi* Angliæ *reddiderunt*. *Anno ſequenti*, *quinto-decimo Calendas Maii*, *idem Rex* Willelmus *permiſſus eſt libere abire*. *Poſtea vero* Eboracum *anno eodem*, *ſeptimo Calendas Septembris*, *idem* Willelmus *Rex Scotorum de conſenſu Prælatorum*, *Comitum*, *&* *Baronum*, *Procerum*, *&* *aliorum Magnatum Regni* Scotiæ, *domino ſuo Regi* Angliæ, HENRICO *filio* Matildis *Imperatricis prædictæ*, *ſuis litteris patentibus caviſſe noſcitur*, *quod ipſe* *&* *heredes* *&* *ſucceſſores ſui*, *Reges* Scotiæ, *Epiſcopi*, *Abbates*, *Comites* *&* *Barones*, *&* *alii homines Regni* Scotiæ, *de quibus dominus Rex* HENRICUS *voluerit*, *facient Regi* Angliæ *homagium*, *fidelitatem* *&* *ligantiam*, *ut ligio domino*, *contra omnem hominem*. *Item Epiſcopi*, *Comites* *&* *Barones conventionaverunt* (*ut verbis ejuſdem conventionis utamur*) *domino Regi*, *&* Henrico *filio ſuo*

1 *Alvwik A.* * Noſtri Codices & *W.* omittunt *Stephanum*. F. autem hæc addit: Item Regi *Angliæ Stephano Henricus*, filius dicti *David*, fecit homagium.

prædictis, quod ſi Rex Scotiæ *aliquo tempore à fidelitate Regis* Angliæ, *& conventione prædicta recederet, ipſi cum domino Rege* Angliæ *tenebunt, ſicut cum ligio domino ſuo, contra Regem* Scotiæ, *quouſque ad fidelitatem Regis* Angliæ *redeat; quam quidem compoſitionem felicis recordationis* Gregorius [1] *Papa nonus in diverſis ſcriptis, Regibus* Angliæ *directis, mandavit firmiter obſervari; continentibus etiam inter cetera, quod* Willelmus *&* Alexander, *Reges* Scotiæ, *Regibus* Angliæ JOANNI *&* HENRICO *ligium homagium & fidelitatem fecerunt; quam tenentur ſucceſſores eorum, Comites, & Barones Regni* Scotiæ, *ipſi & ſuis ſucceſſoribus exhibere: & iterum quod cum idem Rex* Scotiæ *homo ligius ſit ipſius* HENRICI *Regis* Angliæ, *& eidem præſtiterit fidelitatis juramentum, quod in ipſius Regni & Regis* Angliæ *detrimentum nihil debeat attentare.*

Et Papa Clemens *ſcribens Regi* Angliæ, *pro* Joanne *Epiſcopo* S. Andreæ, *expulſo ab Epiſcopatu ſuo per Regem* Scotiæ, *inter cetera rogavit, quod* Willelmum *Regem* Scotiæ *moveret & induceret, & ſi* [2] *neceſſe fuerit diſtrictione Regali,* [3] *qua ei pæeminet, & conceſſa ſuæ Regiæ Celſitudini poteſtate, compelleret, ut dicto Epiſcopo omnem rancorem animi remitteret, & Epiſcopatum ſuum eum habere permitteret. Et poſt conventionem prædictam in Eccleſia beati* Petri Eboraci, *coram prædictis Regibus* Angliæ *&* Scotiæ, *&* [4] David *fratre ſuo & univerſo populo, Epiſcopi, Comites, & Barones, & Milites de terra Regni* Scotiæ, *juraverunt domino Regi* Angliæ, *&* Henrico *Filio, & heredibus eorum, fidelitatem contra omnem hominem, ſicut ligiis dominis ſuis. Et idem* Willelmus *Rex* Scotiæ, *ad mandatum* Henrici *Regis prædicti, venit apud* Northamptoniam *ad Parliamentum domini ſui, adducens ſecum omnes Epiſcopos,*

1 Deeſt in *A.* 2 Neceſſarium F. neceſſarie *A.* 3 Qua ei *pater* præeminet F. 4 *Davide F.*

Ab-

Digitized by Google

Abbates, & Priores totius Regni ſui. & venit etiam ad mandatum ejuſdem Regis in Normanniam. [1] *Et idem Rex* Willelmus, *poſt diſceſſum* HENRICI, *veniens* Cantuariam, RICARDO *Regi* Angliæ, *filio & heredi dicti* HENRICI, *fecit homagium. Quo* RICARDO *viam univerſæ carnis ingreſſo, præfatus* Willelmus JOANNI *Regi* Angliæ, *fratri & heredi prædicti* RICARDI, *extra civitatem* Lincolniæ [2] *in conſpectu totius populi fecit homagium, & juravit ei fidelitatem ſuper crucem* Huberti *tunc* Cantuarienſis *Archiepiſcopi; & eidem* JOANNI *domino ſuo conceſſit per chartam ſuam, quod* Alexandrum *filium ſuum, ſicut hominem ligium ſuum, maritaret, promittendo firmiter in charta eadem, quod idem* Willelmus *Rex* Scotiæ, & Alexander *filius ſuus,* HENRICO *filio* JOANNIS *Regis* Angliæ, *tanquam ligio domino ſuo, contra omnes mortales fidem & fidelitatem tenerent: à quo quidem* Willelmo *Rege* Scotiæ *poſtmodum pro eo quod deſponſaverat filiam ſuam Comiti* Boloniæ, *præter* JOANNIS *Regis domini ſui aſſenſum, pro tranſgreſſione & temera præſumptione hujuſmodi debitam ſatisfactionem ſuſcepit.*

Item Alexander *Rex* Scotiæ, *ſororius noſter, Regi* HENRICO Angliæ, *patri noſtro, pro Regno* Scotiæ, *& poſtea nobis fecit homagium. Vacante deinde Regno* Scotiæ, *per mortem* Alexandri *Regis illius, & ſubſequenter per mortem* Margaretæ *ejuſdem* Scotiæ *Reginæ & dominæ, proneptis noſtræ, Epiſcopi, Abbates, Priores, Comites, & Barones, Proceres, & ceteri Nobiles, & Communitates totius Regni* Scotiæ, *ad nos tanquam ad defenſorem, Ducem, Aurigam, Capitaneum, & Dominum capitalem ejuſdem Regni, ſic vacantis, gratis & ſpontanea voluntate accedentes, prout tenebantur de jure, jus noſtrum progenitorum & ante-*

1 Anno 1194 idem —— F. Hic, & alibi, apud *Florilegum* anni perpetuo inſeruntur. 2 In conſpectu totius populi *ſuper quendam montem* fecit homagium F.

ceſſorum,

Digitized by Google

ceſſorum, ac poſſeſſionem ſuperioris & directi dominii in regno eodem, & ipſius Regni ſubjectionem, ex certa ſcientia, pure, ſimpliciter, & abſolute recognoverunt, & præſtitis ab eis nobis, tanquam ſuperiori & directo domino Scotiæ, *debitis & conſuetis fidelitatis juramentis, ac civitatibus, burgis, villis, caſtris, & ceteris* [1] *manſionibus ejuſdem Regni in manum noſtram traditis, ad cuſtodiam ejuſdem Regni certos jure noſtro Regio Officiales & Miniſtros deputavimus, quibus ipſi tempore vacationis hujus concorditer fuerunt obedientes, & intendentes Regiis noſtris præceptis & mandatis.*

Poſtmodum autem diverſæ [2] *perſonæ, ſuper ſucceſſione in dictum Regnum* Scotiæ *jure hereditario inter ſe contendentes, ad nos tanquam ad ſuperiorem dominum Regni* Scotiæ *acceſſerunt, petentes ſuper ſucceſſione Regni prædicti ſibi per nos exhiberi juſtitiæ complementum, volentes & expreſſe conſentientes coram nobis, tanquam coram ſuperiori & directo domino, in omnibus ordinandis ſtare & obtemperare, ac demum judicialiter propoſitis & ſufficienter auditis, rimatis & examinatis & diligenter intellectis partium juribus, finaliter in præſentia omnium Prælatorum & nobilium quaſi totius Regni* Scotiæ, *& de voluntate & aſſenſu expreſſo eorundem procedentes,* Joannem de Balliolo *debite præfecimus in Regem* Scotorum, *quem tunc in ſucceſſione ejuſdem Regni heredis jura invenimus habere potiora; qui quidem Prælati, Comites, & Barones, Communitates ac ceteri incolæ regni ipſius ſententiam noſtram acceptaverunt, approbaverunt, & ipſum* Joannem *de mandato noſtro virtute hujus judicii in Regem ſuum admiſerunt; ac idem* Joannes *Rex* Scotiæ *pro Regno ſuo prædicto nobis homagium debitum & conſuetum fecit, & fidelitatis juramentum præſtitit, & extunc tam in Parliamentis quam in Conſiliis noſtris, tanquam ſubditus noſter, ſicut alii de Regno noſtro in-*

1 Sic codices noſtri. *Florilegus* legit *munitionibus*. non male. 2 Partes *A.*

terfuit,

terfuit, & noſtri tanquam domini ſui ſuperioris beneplacitis & mandatis obediens & intendens exſtitit, quouſque idem Joannes *Rex* Scotiæ, *& Prælati, Comites & Barones, Nobiles, Communitates, ac ceteri incolæ Majores ejuſdem Regni, ex præconcepta malitia & prælocuta, ac præordinata proditione, communicato conſilio cum* [1] Francis *tunc inimicis noſtris capitalibus notoriis amicitias copularunt, ac pactiones, conſpirationes, & conjurationes, in exheredationem noſtram, & heredum noſtrorum, ac Regni noſtri, contra debitum homagium nobis, in crimen læſæ majeſtatis nequiter incidendo, fidelitatis juramentum inierunt cum iiſdem. Verum cum præmiſſa, relatione & fama publica* [2] *ad aures noſtras deveniſſent, volentes futuris periculis præcavere, quæ ex his & aliis poſſent nobis, Regno noſtro, & Regni noſtri incolis veriſimiliter provenire; pro ſecuritate Regni noſtri acceſſimus ad confinium Regni utriuſque, pluries mandantes eidem* Joanni *jam Regi* Scotiæ, *ut ad certa loca in confinio prædicto ad nos accederet ſuper præmiſſis & aliis* [3] *aſſecurationibus, ſtatum, tranquillitatem, & pacem Regni utriuſque contingentibus, tractaturus. Qui, ſpretis mandatis noſtris, in ſua perſiſtens perfidia, ad bellicos apparatus cum Epiſcopis,* [4] *Prælatis, Comitibus, & Baronibus Regni* Scotiæ, *ac etiam aliis exteris conductitiis contra nos, Regnum noſtrum, & Regni noſtri incolas, hoſtiliter ſe convertens accinxit, & ad hoſtiles aggreſſus & incurſus procedens, Regnum noſtrum invaſit, & quaſdam villas Regni noſtri* Angliæ *per ſe & ſuos deprædatus eſt, eaſque vaſtavit incendio, homines noſtros interfecit, & nonnullis nautis noſtris per eos peremptis, naves hominum noſtrorum & Regni* Angliæ *comburi fecit, & è veſtigio aggredi;* [5] *redditiſque nobis homagio & fidelitate tam pro ſe quam pro aliis quibuſcunque Regni ſui*

1 Deeſt in Codd. noſtris, & F. 2 *Conſentiente* ante *ad* in F. 3 Sic MS. reliqui habent, *Aſſecurationis*. 4 Deeſt in *A*. 5 Denegatiſque F.

in-

incolis, per litteras ejuſdem Regis verba offenſionum exprimentes, & inter alia verba diffidationis continentes, Comitatus noſtros Northumbriæ, Cumbriæ, *&* Weſtmerlandiæ *Regni noſtri* Angliæ *congregato exercitu ingenti hoſtiliter per ſe & ſuos invaſit, ſtragem innumeram hominum noſtrorum, incendia Monaſteriorum & Eccleſiarum, & villarum inhumane perpetrando, & patriam undique depopulando, infantes in cunabulis, mulieres in puerperio decumbentes gladio trucidarunt, & quod auditu horrendum eſt, à nonnullis mulieribus mamillas atrociter abſciderunt, parvos Clericulos primam tonſuram habentes, & Grammaticam addiſcentes, ad numerum circiter ducentorum in ſcholis exiſtentes, obſtructis oſtiis ſcholarum igne ſuppoſito cremaverunt.*

Nos quoque cernentes tot damna, opprobria, facinora, & injurias, in exheredationem noſtram & deſtructionem populi noſtri proditionaliter [1] *irrogari, nec valentes ratione juramenti, quo ad* [2] *conſervationem jurium coronæ Regni noſtri ſumus adſtricti, præmiſſa facinora ulterius concelare, nec jura noſtra relinquere indefenſa, cum per leges ipſum* Joannem, *tunc Regem* Scotiæ, *gentemque ſuam nobis ſubditam, juſtificare* [3] *non poſſemus, nec ipſum* Regnum Scotiæ, *quod à longiſſimis temporibus, ſicut ſuperius exprimitur, nobis & progenitoribus noſtris Feodale exſtitit in cauſis prædictis: contra dictum* Joannem *& gentem* Scotorum *vires potentiæ noſtræ extendimus, prout de jure nobis licuit, & proceſſimus contra ipſos tanquam hoſtes noſtros & proditores. Subjecto itaque Regno* Scotiæ, *& jure proprietatis noſtræ ditioni ſubacto, præfatus* Joannes *quondam Rex* Scotiæ *ipſum Regnum* Scotiæ *quatenus de facto tenuit, ſponte, pure, & abſolute reddidit in manum noſtram, proditiones & ſcelera memorata coram nobis & Proceribus noſtris publice recognoſcens. Quo peracto, præfati Comites & Barones, Nobiles & Com-*

1 Abeſt ab F. 2 Confirmationem *A.* 3 Deeſt in F.

munitates

munitates Regni Scotiæ, *quos ad pacem noſtram Regiam ſuſcepimus, ſubſequenter homagia & fidelitates nobis, tanquam immediato domino & proprio ejuſdem Regni* Scotiæ, *fecerunt* [1] *& præſtiterunt: ac etiam redditis nobis ejuſdem Regni civitatibus, villis, caſtris, munitionibus, ac ceteris locis omnibus ad dictum Regnum ſpectantibus, Officiales noſtros & Miniſtros ad regimen ejuſdem Regni* Scotiæ *præfecimus jure noſtro. Cumque jure* [2] *pleni dominii in poſſeſſione ejuſdem Regni exiſtere dignoſcamur, non poſſumus, nec debemus, quin inſolentiam ſubditorum noſtrorum rebellium, ſi quos invenerimus, præeminentia Regia, prout expedire viderimus, reprimamus.*

Quia vero ex præmiſſis & aliis conſtat evidenter, & notorium exiſtit, quod prælibatum Regnum Scotiæ *tam ratione poſſeſſionis quam proprietatis ad nos pertinet pleno jure, nec quicquam fecerimus vel caverimus ſcripto vel facto, ſicuti nec poſſemus, per quod juri aut poſſeſſioni prædictis debeat* [3] *aliqualiter derogari, Sanctitati veſtræ humiliter ſupplicamus, quatenus præmiſſa provida meditatione penſantes,* [4] *ex illis veſtrum motum animi dignemini informare, ſuggeſtionibus contrariis malevolorum in hac parte fidem nequaquam adhibendo, quin immo ſtatum noſtrum & jura noſtra Regia ſupradicta habere velitis, ſi placet,* [5] *promptis affectibus commendata.* *

Quantum vero ad hoc, quod petivit Papa, quod ſi Rex *Angliæ* jus haberet in Regno *Scotiæ*, vel in aliqua ejus parte, procuratores & inſtructos mitteret, & fieret ei juſtitiæ complementum: Rex per ſe noluit [6] reſpondere; ſed hoc commiſit Comitibus, aliiſque terræ Proceribus, qui ſuper hoc domino Papæ hujus tenoris litteras reſcripſerunt:

1 *Et præſtiterunt* non comparent in *F.* 2 Pleno *A.* 3 Aliquid *Id.* 4 Ex illius animi veſtri motu *F.* *ſed minus recte.* 5 Paternis *F.* 6 Deeſt in *F.*
* *G. Mackenzeus*, Medicus *Edinburgenſis*, in Opere eximio de Scriptoribus *Scoticis*, pro reſponſione ad haſce Litteras Regias nos refert ad *T. Cragium* de Hominio.

Procerum *Angliæ* ad Papam Epiſtola.

Sancta Romana *mater Eccleſia per cujus miniſterium fides Catholica* [1] *in ſuis actibus cum ea (ut firmiter credimus & tenemus) maturitate procedit, quod nulli præjudicare, ſed ſingulorum jura conſervari velit illæſa. Sane convocato nuper per ſereniſſimum dominum noſtrum* EDWARDUM, *Dei gratia Regem* Angliæ *illuſtrem, Parliamento apud* Lincolniam *generali, idem dominus noſter quaſdam Litteras Apoſtolicas,* [2] *quas ſuper certis negotiis, conditionem & ſtatum Regni* Scotiæ *tangentibus, ex veſtra parte receperat, in medio exhiberi, ac ſerioſe nobis fecit exponi. Quibus auditis & diligentius intellectis, tam ſenſibus noſtris admiranda, quam hactenus inaudita in eis audivimus contineri. Scimus enim, Pater Sanctiſſime, & notorium in partibus noſtris, ac nonnullis aliis non ignotum exiſtit, quod à prima inſtitutione Regni* Angliæ, *Reges ejuſdem Regni, tam temporibus* Britonum *quam* Anglorum, *ſuperius & directum dominium Regni* Scotiæ *habuerunt in poſſeſſione, vel Capitanei ſuperioritatis &* [3] *recti dominii ipſius* Scotiæ *ſucceſſivis temporibus exſtiterunt, nec ullis temporibus ipſum Regnum in temporalibus pertinuit vel pertinet quovis jure ad Eccleſiam ſupradictam. Quin immo idem Regnum* Scotiæ *progenitoribus dicti Regis* [4] *noſtri Regibus* Angliæ *atque ſibi Feodale exſtitit ab antiquo. Nec etiam Reges* Scotorum, *& Regnum, aliis, quam Regibus* Angliæ *ſubfuerunt, vel ſubjici conſueverunt: neque Reges* Angliæ *ſuper juribus ſuis in Regno prædicto, aut aliis ſuis temporalibus, coram aliquo Judice Eccleſiaſtico vel ſæculari, ex præeminentia ſtatus ſuæ Regiæ dignitatis, & conſuetudinis cunctis temporibus irrefragabiliter* [5] *obſervatæ, reſponderunt, aut reſpondere debebant.*

Unde habito tractatu & deliberatione diligenti ſuper

---

1 *Deſunt ſimilia verba*: toto orbe diffuſa eſt. *Acher.* 2 Ita recte *A.* reliqui: *quas ſuper certis negotiis conditionem & Statum Regni ex noſtra parte receperat.* 3 Pro *recti dominii*, *Florilegus* male habet *rectitudini.* 4 *Noſtris* Regibus *Angliæ W.* 5 *Obſervare* M.

con-

Digitized by Google

contentis [1] *in litteris veſtris memoratis, communis, concors, & unanimis omnium* [2] *noſtrorum & ſingulorum conſenſus fuit, eſt, & erit inconcuſſe, Deo propitio, in futurum, quod præfatus dominus noſter Rex ſuper juribus Regni* Scotiæ, *aut aliis ſuis temporalibus, nullatenus reſpondeat judicialiter coram vobis, nec judicium ſubeat quoquo modo, aut jura ſua prædicta in dubium quæſtionis deducat, nec ad præſentiam veſtram procuratores aut Nuntios ad hoc mittat; præcipue cum præmiſſa cederent manifeſte in exheredationem juris coronæ Regni* Angliæ, *& Regiæ dignitatis, ac in ſubverſionem ſtatus ejuſdem Regni notoriam, nec non in præjudicium libertatis, conſuetudinum, & legum paternarum; ad quarum obſervationem & defenſionem ex debito præſtiti juramenti adſtringimur, &* [3] *quæ manu tenebimus toto poſſe, totiſque viribus cum Dei auxilio defendemus. Nec etiam permittimus aut aliqualiter permittemus, ſicut* [4] *nec poſſumus nec debemus, præmiſſa tam inſolita, indebita, præjudicialia, & alias inaudita prælibatum dominum noſtrum Regem (etiam ſi vellet) facere, ſeu modo quolibet attentare. Quocirca Sanctitati veſtræ reverenter & humiliter ſupplicamus, quatenus eundem dominum noſtrum Regem, qui inter alios Principes Orbis terræ Catholicum ſe exhibet, &* Romanæ *Eccleſiæ devotum, jura ſua & libertates, conſuetudines, & leges prædictas, abſque diminutione & inquietatione pacifice poſſidere, ac illibata perſiſtere benignius permittatis.*

*In feſto Pentecoſtes, finitis treugis, quæ cum *Scotis* initæ fuerant, Rex circa feſtum *S. Joannis* Baptiſtæ in

---

1 Deeſt in *A.* 2 Noſtrum *W.* 3 Quas *A.* 4 Non *W.* * Deceſſit hoc anno Comes *Cornubiæ Eadmundus*, cujus ſepulturæ in Eccleſia Monachorum de *Hayles* placuit Regi, quia conſanguineus ejus erat, ſuam præſentiam exhibere. De *Hayles* vero abiit uſque ---- ubi tenuit feſtum Paſchale. Poſt hæc viſitavit Beatum *Thomam Herefordiæ*, & alia loca ſancta, expectando exitum treugarum, cum *Scotis* initarum, uſque ad terminum Pentecoſtes. Igitur in Feſto *S. Joannis* Baptiſtæ profectus eſt Rex cum exercitu in *Scotiam*, obſeditque caſtrum de *Bochenbille*, quod ſine difficultate redditum eſt Regiæ voluntati. Perpendens autem *Scotos* poteſtatem Rebellandi non habere, quamvis per occultas inſidias *Anglicis* ſæpe nocumenta inferrent, ſperantes reditum

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

Scotiam proficiſcitur exercitu adunato. Dumque in *Scotia* hiemaret, ſui multos equos magnos perdiderunt, propter [1] foragii defectum tempore frigoris hiemalis. Tenuit autem Rex apud [2] *Linliſco* feſtum Dominicæ Nativitatis.

M. CCC.	BONIFACII VIII	ALBERTI I	PHILIPPI IV	EDWARDI IV
II.	8.	4.	17.	30.

Induciæ *Scotis* conceſſæ.

REX *Angliæ* ad inſtantiam Regis *Francorum*, cujus nuper ſororem duxerat, *Scotis* treugas uſque ad feſtum omnium Sanctorum conceſſit; ordinatiſque rebus *Scotiæ*, reverſus eſt in *Angliam*, [3] & circa mediam Quadrageſimam Parliamentum *Londoniis* convocavit. Papa *Bonifacius* per litteras ſuas Regem *Anglorum* interpellavit, ut Regi *Francorum* guerram commoveat; quod ſi faciat, ingens ſubſidium pollicetur. Sed Rex *Angliæ* alias domini Papæ erga ſe affectum expertus infidum, rem diſtulit, ſi poſſibile eſſet recuperare per viam aliam ſua malens.

In *Flandria Brugenſes*, *Gallicorum* exactionibus nimis oppreſſi, *Jacobum S. Pauli*, qui apud eos locum Regis tenebat, expulerunt de villa, plurimis in hoc tumultu *Gallicis* interfectis. In dominum vero & defenſorem vocaverunt *Guidonem* Comitem *Namurcii*, filium Comitis *Flandrenſis* in cuſtodia adhuc detenti. *Guido*, [4] aſſociato ſibi *Willelmo de Juliariis*, cum numeroſa multitudine bellatorum adveniens, auxit *Flandrenſium* animos plurimum contra *Gallos*. Interea *Robertus*, Comes

Regis in *Angliam* celerem, ut audaciam hoſtium reprimeret, per totam hiemem in *Scotia* apud *Linliſco*, ubi & feſtum Natalis Domini tenuit morabatur. *Sic Cod.* Mert. *noſter vero & A. ut in Textu.* 1 *Gal.* fourrage *Ach.* 2 *Linſinco W.* 3 Rex *Angliæ* Paſchalem ſolemnitatem apud *Diviſas* [tenuit;] & ſtatim, peracta ſolemnitate, *Wintoniam* properavit. Ubi cum in caſtro Rex & Regina quadam nocte profundo ſomno tenerentur, ruptione unius camini omnes per circuitum cameræ ſunt accenſæ. Ubi vero perpendiſſent periculum, aſſiſtente protectione [Divina,] per oſtium quoddam parvulum in latere cameræ, quod hactenus latuerat, egreſſi omnem incendii moleſtiam evaſerunt M. 4 Ex M. Deſunt in reliquis.

At-

Digitized by Google

Attrabatenſis, cum exercitu maximo miſſus in *Flandriam*, inter [1] *Corturiacum* & *Burgas* tentoria ſua fixit; contra quem *Flandrenſes* egreſſi, omnes fere pedites, prælium graviſſimum conſeruerunt cum *Gallicis*. Quibus ſubcumbentibus, Comites [2] *Attrabatenſis*, [3] *Augi*, & *Albæ-Marlæ*, virique nobiles *Godefridus* ducis *Brabantiæ* germanus cum filio ſuo, filius Comitis *Hanoniæ*, *Radulfus* [4] *de Nigella* Conſtabularius *Franciæ*, cum fratre ſuo *Guidone* Mareſcallo [5] *Franciæ*, *Reginaldus de* [6] *Tria* Miles, *Emericus* Camerarius *de Tancrevilla*, *Petrus Flote* Regis *Francorum* Conſiliarius præcipuus, & exactionum prædictarum auctor maximus *Jacobus S. Pauli*, in eo prælio ceciderunt occiſi: aliorum vero Militum minorum, Scutiferorumque, & peditum, interfecta eſt maxima multitudo. Comites *S. Pauli* & *Boloniæ*, *Ludovicuſ*que Comitis *Claremontenſis* filius, cum aliis pluribus fugientibus, reliquerunt *Flandrenſibus* [7] ſpolia infinita.

Interfecti multi nobiles *Galli*.

Prælati *Franciæ*, miſſis ad Papam tribus Epiſcopis, de non veniendo ad diem citationis præfixum ſe per eoſdem excuſant. *Philippus*, *Francorum* Rex, maximo coadunato exercitu, cum juxta [8] *Attrebatum* toto menſe Septembri manſiſſet, licet hoſtes de propinquo diutius eum expectaſſent, nihil agendo [9] *Pariſius* reverſus eſt inglorius. *Karolus* Comes *Valeſii*, cum *Friderico* [10] occupatore *Siciliæ* tractatu ſine omni effectu habito, in *Gallias* rediit iſto anno. Papa *Bonifacius*, Prælatis *Franciæ* non comparentibus, miſit in *Franciam* *Joannem* [11] *Monachi*, Presbyterum Cardinalem: qui convocatis Prælatis [12] *Pariſius* ſecretum conſilium habuit cum eiſdem. Poſt feſtum omnium Sanctorum, elapſis treugis cum *Scotis*, Rex *Joannem de Segrave* Militem nobilem cum exercitu miſit in *Scotiam*, committens ei

1 *Cortiniacum MSS. Tortunatum W. Courtray T.* 2 *De Arthois F.* 3 *Angi W.* 4 *De Neel. F.* 5 E Cod. *Mert.* 6 *Tria* Miles emeritus, Camerarius de *Tancrevilla W.* 7 Copiam ſpoliorum M. 8 Civitatem *Attrabatenſem W. Atrebacum* M. 9 *Pariſios.* 10 Imperatore M. 11 Monachum *W.* 12 *Pariſiis.*

ejuſ-

ejuſdem terræ cuſtodiam. Obiit hoc anno *Umfridus* Comes *Herfordenſis*, cui filius ejus *Umfridus* ſucceſſit; qui poſtea duxit *Elizabeth* filiam Regis, Comitiſſam *Holandiæ*, marito ſuo primo orbatam. *Burdegalenſes*, durum *Gallicorum* non ferentes dominium, illos de civitate ſua circa Natale Domini expulerunt. *

M. CCC. III.	BONIFACII VIII 9.	ALBERTI I. 5.	PHILIPPI IV 18.	EDWARDI IV 31.

† SCOTI cœperunt rebellare contra Regem *Angliæ*, *Willelmo* quodam cognomento *Waleis*, qui eos ad ſeditionem commoverat, Capitaneo conſtituto: propter quod Rex *Scotiam* coadunato exercitu ingreſſus, prætermiſſo caſtro *de Strivelin*, quod contra eum munitum fuerat, terram pervagatur, nemine apertæ pugnæ ſibi copiam faciente. Rex *Francorum*, ob detentionem *Vaſconiæ* injuſtam, timens ſibi à Rege *Angliæ*, per dominum Papam ad hoc inſtigato, guerram parari, ut ejus ſibi amicitiam compararet, quicquid *Vaſconiæ* in manu ſua tenebat eidem [1] reſtituit, cui & *Burdegala* ſponta-

1 Sponte gratiſque, uti videbatur ignorantibus veritatem *W.* * Circa idem Tempus *Robertus de Brus* ſe reddidit *Joanni de S. Joanne*, ſubjiciens ſe Regiæ voluntati. ---- Eo tempore *Joannes de Haſtinges*, Cuſtos terrarum, quas Rex *Angliæ* habuit in *Vaſconia*, deputatus, cives *Burdegalenſes* ſic allocutus eſt, quod de communi conſilio civitatem ipſam Regi *Angliæ*, tanquam domino ſuo ligio, reddiderunt; & ipſum *Joannem*, tanquam Seneſcallum domini Regis *Angliæ*, infra civitatem admiſerunt. *Scoti* vero, attendentes ſe à protectione Regis *Francorum* excluſos, miſerunt ad Comitem de *Athel*, & *Joannem Comyn*, alioſque Majores, qui apud *Ardenburgiam* in *Flandria* à Rege *Angliæ* diſceſſerunt. Convenientes autem in unum, de communi aſſenſu, ſuum Capitaneum *Joannem Comyn* conſtituerunt, & toti *Scotiæ* præfecerunt; volebant enim Majores *Scotiæ* poſt prælium de *Faukirke Willelmo Waleys*, tanquam Duci & Capitaneo, obedire. ex tunc *Scoti* ſub novo Duce ſuo homines Regis *Angliæ* impugnare, plurimum moleſtando illos, qui erant in caſtrorum præſidiis & villarum. Rex *Angliæ*, feſtum Nativitatis Dominicæ tenens apud *Odiam*, miſit in *Scotiam* in ſubſidium ſuorum *Joannem de Segraphe*, in exercitiis armorum Militem ſtrenuum & expertum *M.* † Inter Reges *Francorum* & *Anglorum* facta eſt de mutuo conſenſu pax finalis & concordia, ſub hac forma: Videlicet, Quod Rex *Franciæ* terram totam, quam occaſione *guerræ* in *Vaſconia* in manu ſua hactenus detinuerat, Regi *Angliæ* reſtitueret; tenendam de ſe, ſicut fecerat ante guerram. Item, quod filius Regis *Angliæ* filiam Regis *Francorum* duceret in uxorem. Item, quod nec Rex *Angliæ Flemmingos*, nec Rex *Franciæ Scotos*, in ſuam protectionem admitteret *M.*.

nee

Digitized by Google

nec ſe ſubjecit. Circa feſtum *S. Joannis* Baptiſtæ Milites quidam in præſentia Cleri & populi *Pariſius* congregati, Papæ *Bonifacio* multa impoſuerunt enormia, puta hæreſim, ſimoniam, & homicidia: propter quæ per Regem appellatum eſt contra eum ad illum cujus intereſt, donec convocato Concilio ſe à criminibus purgaret objectis. Appellatio à Papa ad Concilium.

Philippus filius Comitis *Flandriæ*, coadunatis multis [1] *Teutoniæ* ſtipendiariis, *Franciam* ingreſſus, caſtrum *S. Audomari* obſedit; ſed cum nihil proficeret, diſcedens [2] urbem [3] *Morinorum* incendit. *Philippus Francorum* Rex, verſus *Flandriam* cum exercitu progreſſus, acceptis treugis [4] inglorius eſt reverſus. *Bonifacius* Papa, [5] *Anagniam* originis ſuæ urbem veniens, ſub tutela civium ſe recepit; ubi à fautoribus Regis *Francorum*, quorum Capitaneus erat *Willelmus de* [6] *Ungareto*, captus eſt, & *Romam* venire coactus. Commoratus autem apud caſtrum *S. Angeli* ex anxietate, quæ multipliciter mentem ejus occupaverat, decidit in languorem; Moritur *Bonifacius*, cui quo invaleſcente, poſt dies aliquot exſpiravit. Succeſſit ſuccedit *Benedictus* XI. ei ſtatim à Cardinalibus electus * *Benedictus* undecimus, *Lumbardus* natione, quem Papa *Bonifacius* de Ordine Fratrum Prædicatorum, cujus Magiſter erat, aſſumptum fecerat Epiſcopum *Oſtienſem*. *Guido* Comes *Flandriæ* & filius ejus *Robertus*, à cuſtodia per Regem *Franciæ* ſoluti, ut *Flandrenſes* ad pacem Regis reducerent, in *Flandriam* tranſmittuntur: ſed nihil proficientes, fidelitate debita ſervata, ad loca [7] cuſtodiæ revertuntur. [8] *Columnenſes*, mortuo Papa *Bonifacio*, de ſuis egreſſi latibulis, ad Papam *Benedictum* venerunt, miſericordiam implorantes: quos ille benigne ſuſcipiens abſolvit, ac bonorum ſuorum tribuit eis facultatem; ſed

1 Sive *Germania. Ach.* 2 Sive *Tarvennam. Ach.* 3 *Mormorum W.* 4 In gloria M. *ſed abſurde.* 5 *Anagni A. Anagum W.* 6 *Nugareto A. Longareto W.* 7 Cuſtodiæ *ſua* M. cuſtodiæ *ſua priſtina W.* 8 *Columnenſes* quondam Cardinales M. * Frater *Nicolaus Oſtienſis* Epiſcopus, qui *Benedictus* undecimus vocatus eſt M. *reliqua ſunt omiſſa.*

eos

Digitized by Google

eos ad gradum Cardinalatus tam ſubito reſtituere non decrevit.

Willelmus filius [1] *Joannis* Comitis *Hanoniæ*, & *Guido Trajectenſis* Epiſcopus, ejuſdem *Willelmi* patruus, contra *Flandrenſes*, qui maximam partem *Selendiæ* occupaverant, præliantes ſuccumbunt, capto Epiſcopo, ſed *Willelmo* per fugam elapſo. Papa *Benedictus* Fratrem *Nicolaum de Prato* Epiſcopum *Spoletanum*, ad Cardinalatum aſſumens, fecit Epiſcopum *Oſtienſem*. Fratrem etiam *Willelmum de Makelesfelde*, Doctorem Sacræ Theologiæ, Ordinis Prædicatorum, natione *Anglicum*, diœceſis *Coventrenſis*, tituli *S. Sabinæ* fecit Presbyterum Cardinalem; qui antequam ad eum rumor perveniret, infirmatus, & ad extremam horam perductus, [2] *Cantuariæ* in Domino obdormivit.

Hoc anno, circa principium Quadrageſimæ, *Scoti* latentes in inſidiis *Joannem de Segrave*, cum paucis armatis tranſeuntem juxta caſtrum quod dicitur *Puellarum*, ſubito invaſerunt; peremptiſque hinc inde nonnullis, *Scoti* multitudine prævalentes, ceperunt aliquos Milites *Anglicos*, inter quos & ipſum *Joannem* aliorum Capitaneum graviter vulneratum: ſed ſupervenientes Milites alii de exercitu *Anglicorum*, ipſum *Joannem* à ſuis ereptum cuſtodibus abduxerunt. Dum fieret iſte conflictus, Miles quidam nobilis *Robertus de* [3] *Nevile*, Miſſarum audiens ſolemnia, (erat enim Dominica prima Quadrageſimæ) quæ geſta fuerant penitus ignorabat. Poſt miſſam vero egreſſus, cum à redeuntibus audiſſet *Scotos* prævalere in *Anglicos*, illuc cum ſuis armatus properans, multos peremit; aliiſque fugatis, captivos aliquos reduxit: nec de his qui miſſæ cum eo interfuerant quiſquam captus fuit, aut graviter vulneratus, ſed nec corruit unus ſolus. Comes Mareſcalli, fratri ſuo *Joanni* offenſus, captans Regis benevolentiam, omnes

1 Sic recte *Mert.* *ceteri*, filius Comitis *Hanonia Joannis*. 2 Ex eodem Cod. 2 *Revile* M. Sunt hic etiam in hoc Codice aliæ quædam minutæ varietates, quæ tamen ſenſum, quoad rem ipſam, non afficiunt.

terras

terras ſuas Regi donavit, ita ut ei adjectis mille libratis terrarum redonarentur ad vitam. Rex audita rebellione *Scotorum*, apud *Rokesburgiam* in *Scotia*, ex edicto publico, in feſto Pentecoſtes, exercitum adunavit: progrediénſque parvis dietis, totam terram uſque in *Cantenaſiam*, quæ eſt in ultimis *Scotiæ* finibus perluſtravit, nemine aperti prælii copiam faciente.* Videntes itaque *Scoti* ſe non poſſe reſiſtere, miſſis nuntiis petiverunt humiliter à Rege ad pacem ſuam recipi; & ut permitteret eis, dato pretio ab his quibus per eum collatæ erant, redimere terras ſuas. Adquievit Rex eorum precibus, & rediens caſtrum *de Strivelin*, quod *Scoti* occupaverant, & contra Regem defendebant (cujus expugnatio in progrediendo gratis omiſſa erat) per ſuos obſedit. Ipſe vero non longe à loco eodem apud *Dunfermlin* ** hiemavit.

M. CCC. IV.	BENEDICTI XI 1.	ALBERTI I 6.	PHILIPPI IV 19.	EDWARDI IV 32.

†REX *Angliæ*, tranſacta hieme ad ††obſidionem caſtri *de Strivelin*, perſonaliter accedens, di-

* Regrediens ſine omni impedimento pervenit uſque *Strivelin*, cujus caſtrum *Scoti* tenebant. nec intendebat ea vice caſtrum obſidere, ſed tranſire fluvium, qui Mare *Scoticanum* dicitur, per pontem; quem *Scoti* jam fregerunt, & combuſſerunt, ne cui pateret tranſitus per eundem. Dum autem Rex fixis papilionibus ad prandium ſe pararet, *Joannes Comyn* ex altera parte fluminis cum tota *Scotorum* poteſtate advenit. Cujus adventu ab exercitu Regis percepto, omnes correptis armis equos aſcenderunt; cum quibus & Rex ipſe fluvium ingreſſus, vadum pro ſe & ſuis invenit, dirigente Domino, opportunùm. Quod videntes *Scoti* vertuntur in fugam; fugienteſque inſequuntur *Anglici* ad ſpatium milliarium trium & ultra. *Mert.*
** Rex *Angliæ*, dum perluſtrando terram *Scotiæ*, villas & [caſtra] capiens, pervenit ad terras *Joannis Comyn de Badenau*; percipienſque *Scotos* ſibi non poſſe reſiſtere, moram ſuam pro tempore hiemali ordinavit in Abbatia de *Dounfermelyn*; ubi & feſtum Natalis Domini tenuit. Filius autem Regis *Edwardus* in villa *S. Joannis de Pert*, cum magna *Anglicorum* & *Hibernicorum* multitudine, morabatur. *Id.* † *Cœpit* hoc anno *Joannes Comyn*, Capitaneus *Scotiæ*, cum perpenderet ſe non poſſe Regi *Angliæ* reſiſtere, pro ſe & aliis pacem quærere; quam ex gratia Regis obtinuit ſub hac forma: Videlicet, quod ipſe reliquique Majores *Scotiæ* Regi *Angliæ* ſe redderent, vita ſibi & membris ac hereditatibus ſalvis; ſolverent tamen ſinguli, pro ſui redemptione, ſecundum taxationem Regiæ voluntatis. Iſto modo receptis ad

verſis præparatis machinis, illud ſolito fortius impugnavit. Qui vero caſtrum cuſtodiebant, illud fortiter defendentes, cum machinis ſuis plurimos occiderunt. Religioſus quidam, qui obſidioni perſonaliter intererat, de Rege *Angliæ* hoc referre ſolebat, quod die quadam cum caſtrum conſiderando obequitaret, ac quodam loco infra jactum baliſtarum obequitando appropinquaret, jaculum quoddam de caſtro emiſſum, ſuperiori ejus armaturæ affixum ſine ulla corporis læſione. In quod extractum Rex exſpuens, converſa facie ad caſtrum, alta voce ei, qui illud emiſerat, jaculum oſtendendo, ſuſpendium minabatur. Caſtellani videntes obſidionem ſuper ſe aggravari, obtulerunt caſtrum Regi, ſalvis vita & membris; ac poſtea, ſimpliciter ſe in ejus gratia ponentes. Sed neutro modo voluit eos Rex admittere, ſed tantum in ea forma, ut pure & ſimpliciter ſe dederent Regiæ voluntati. Quod licet eis primo videretur difficile, tamen cum foſſata conſpicerent terra impleri & lapide, ſcalaſque ad tranſcenſionem murorum, qui aſſiduis jactibus petrarum conquaſſabantur, parari; tandem in die *B. Margaretæ* Virginis caſtrum reddentes,

Caſtrum de *Strivelin* à Rege captum.

pacem Regis *Joanne Comyn* cum omnibus qui ſibi adhæſerunt, Parliamentum in villa *S. Andreæ* circa medium Quadrageſimæ convocavit. ad locum vero & diem ſtatutum convenerunt omnes, qui vocati fuerant, exceptis *Simone Friſel* & *Willelmo Waleys*, & his qui contra Regem caſtrum de *Strivelin* tenuerunt; quorum petente Rege judicium ſecundum juris proceſſum & Leges *Scoticanas*, omnes qui convenerant concordi ſententia pronuntiant exlegatos. Requiſivit in eodem Parliamento Rex à Majoribus, quantum quiſque eorum ſolide pro ſua redemptione ſolvere volebat; qui omnes unanimiter, ſicut prius, ſubmiſerunt ſe Regiæ voluntati; ſuper quo placatus Rex nihil ab eis exigere voluit iſta vice. ---- Deceſſit hoc anno *Robertus de Brus* ſenior, cujus filium *Robertum* ad hereditatem paternam tenendam ex integro [Rex] admiſit, & etiam ad quam *Vallis Anandiæ* & caſtrum de *Loumauban* in *Scotia* pertinebant. Hic tamen poſtea, ut dicetur, à fide Regis *Angliæ* abalienatus *Scotiæ* Regnum invaſit. M. †† Poſt feſtivitatem Paſchalem tranſactam, ad obſidendum caſtrum de *Strivelin* proceſſit Rex cum magna poteſtate tam *Anglicorum*, quam *Scotorum*; juramento proteſtatus, ſe nunquam ab obſidione diſceſſurum, donec ſibi caſtrum redderetur; & qui illud tenebant, ſine omni conditione, ſe ſubmitterent in omnibus Regiæ voluntati. In die *S. Georgii* præcedente primo firmata eſt obſidio; in qua fuit tanta multitudo ingeniorum, tanta copia vini & victualium, ut ſinguli mirarentur. Qui in præſidio caſtri erant, illud cœperunt viriliter [defendere,] ac ingeniorum jactu obſidentibus plurimum nocuerunt. M.

ſe

ſe Regis placito ſubdiderunt. Quorum Capitaneum *Willelmum* [1] *Oliſardi*, Militem admodum ſtrenuum & cordatum, ad caſtrum *Londoniarum*; reliquos vero ad alia caſtra diverſa tranſmiſit cuſtodiæ mancipandos.* Exinde ſubacta ad votum *Scotia*, commiſſaque ejus cuſtodia *Joanni de Segrave*, Rex in *Angliam* rediens, cum veniſſet *Eboracum*, juſſit ſeſſionem Juſtitiariorum, qui dicuntur *de Banco*, & Scaccarium, [2] quæ jam ſeptennio manſerant *Eboraci*, *Londonias* ad antiquum locum transferri.†

Obiit hoc anno *Magiſter Thomas de Colebrugge*, Archiepiſcopus *Eboracenſis*; cui ſucceſſit *Willelmus de Grenefeld*, Doctor in utroque Jure, Canonico & Civili. Obiit etiam *Joannes de Warenna*, Comes *Surreiæ* & *Suſexiæ*; cui ſucceſſit nepos ejus ex filio, *Joannes* nomine, uxorem accipiens neptem Regis ex filia *Alianora*, quam duxit Comes *Barrenſis*. Hoc anno ordinati ſunt Juſtitiarii, qui de malefactoribus inquirerent diligenter quantum ad [3] certos articulos, & juxta demerita punirent inventos. Hi Juſtitiarii ab hominibus popularibus vocati ſunt de [4] *Traylebaſtoun*, quod ſonat *Trahebaculum*. Papa *Benedictus*, intellecta morte fratris *Willelmi de Makelesfelde*, fratrem *Walterum de Winterbourne* ſimiliter Ordinis Prædicatorum, Regis *Angliæ* Confeſſorem, *Saresburienſis* diœceſis, ad eundem titulum Cardinalatus promovit. Conſiderans etiam pium eſſe, ovem errantem licet invitam reducere ad ovile, Regem *Francorum* non petentem, à ſententia excommunicationis, per prædeceſſorem ſuum lata in eum, abſolvit.

Juſtitiarii *de Traylbaſton.*

Rex *Franciæ* Abbati *Ciſtercienſi* offenſus, quia in ap-

1 *Oliſard* M. *Forte, Oliſant.* 2 Quod —— manſerat *A.* 3 *Cæteros W.* 4 *Traybaſton Id.* * Pro ſuſtentatione ſingulorum juſſit exhiberi annonam ſecundum exigentiam ſtatus ſui. Rex, caſtro de *Strivelin* ſibi reddito, progreditur uſque villam *S. Joannis de Pert*, ubi cum Concilio de prædicto caſtro, aliiſque negotiis *Scotiæ*, pro libitu ordinavit. *Mert.* † De *Eboraco* progreſſus venit *Lincolniam*, ubi uſque poſt feſtum Nativitatis Dominicæ moram fecit. M.

Digitized by Google

pellationem contra Papam *Bonifacium* non conſenſerat, omnia Monaſteria ejuſdem Ordinis in Regno *Franciæ* conſtituta [1] plurimum moleſtavit: propter quod Abbas [2] ultro regimini ceſſit Ordinis ſui. Dominica ante feſtum beati *Joannis* Baptiſtæ, apud *Puſſiacum Carnotenſis* diœceſis, poſitæ ſunt Sorores Fratrum Ordinis Prædicatorum in Monaſterio à Rege *Francorum* noviter conſtructo, in honore beati quondam Regis *Franciæ Lodovici*. Die nonarum Julii moritur Papa *Benedictus Peruſii*; poſt cujus obitum cum Cardinales in electionē ſummi Pontificis diſſiderent, ſecundum Conſtitutionem [3] *Gregorii* x, à civibus concluduntur. *Philippus* Rex *Francorum* in manu valida copias *Flandrenſium* fudit; inter quos cecidit *Willelmus de Juliariis*, qui eorum Capitaneus fuerat conſtitutus. Reddiderunt ſe non multo poſt Regi *Francorum* duæ villæ *Flandriæ* nobiles, *Inſula* & *Duacum*.

Benedictus XI moritur.

M. CCC. V.	VACATIONIS I.	ALBERTI I 7.	PHILIPPI IV 20.	EDWARDI IV 33.

REX *Angliæ*, ordinatis rebus *Scotiæ*, revertitur in *Angliam*, *Joanne de Segrave*, Milite nobili, cuſtode terræ relicto. [4] *Willelmus Waleis*, qui *Scotiam* commoverat, captus *Londonias* ducitur; & ibidem judicialiter condemnatus, trahitur, ſuſpenditur, & ultimo decollatur. cujus caput *Londoniis* in loco eminenti figitur ſuper palum; corpus vero in *Scotiam* tranſmiſſum, diviſum eſt in quartas, quæ ad aliorum terrorem in diverſis partibus ſuſpenduntur. *Bertrandus*, *Burdegalenſis* Archiepiſcopus, natione *Vaſco*, in Papam electus, *Clemens* quintus dictus eſt, qui menſe Octobri in *Lugduno*, convenientibus illuc Cardinalibus, Rege *Francorum Philippo* ſuam præſentiam exhibente, Imperiali diademate coronatur: qui dum coronatus ad Eccleſiam

G. Waleis capitur, & ſuſpenditur.

1 Multipliciter M. 2 Ultimo *Id.* 3 *Gregorii* Papæ, demum à civibus concluduntur. *Id.* 4 *Mertonenſis* Cod. hic annum inchoat.

beati

Digitized by Google

beati *Martini* equitando duceretur, murus quidam à latere, in quem multi ſpectaturi quæ gerebantur adſcenderant, corruens multos oppreſſit: inter quos erat Dux *Britanniæ*, vir ſenex & diſcretione inſignis. Frater *Walterus de Winterbourne*, nuper ad Cardinalatum aſſumptus, tendendo cum aliis Cardinalibus in *Galliam*, moritur apud *Januam*, & in Eccleſia Fratrum Prædicatorum traditur ſepulturæ. Papa ante Natale unam Ordinationem faciens, creavit duodecim Cardinales, inter quos de Ordine Fratrum Prædicatorum Frater *Thomas de* [1] *Jorz*, Doctor Sacræ Theologiæ, natione *Anglicus*, tituli *S. Sabinæ*, & *Nicolaus de Fravilla*, Confeſſor Regis *Francorum*, natione *Normannus*, tituli *S. Euſebii* efficiuntur Presbyteri Cardinales. Hoc anno miſit Rex *Franciæ* ad Regem *Angliæ*, rogans eum ut *Flandrenſes* ab *Anglia* expelleret, ſicut ipſe ad ſuam inſtantiam *Scotos* de *Francia* ejecerat paulo ante. Cujus Rex precibus adquieſcens, *Flandrenſes* omnes de *Anglia* exbannivit.

Clemens V Papa coronatur *Lugduni.*

M. CCC. VI.	CLEMENTIS V I.	ALBERTI I 8.	PHILIPPI IV 21.	EDWARDI IV 34.

CLEMENS Papa curiam [2] tranſtulit de *Lugduno* in *Burdegalam*; ubi Epiſcopum *Pictavenſem*, qui ſibi dum Archiepiſcopus fuerat adverſabatur, à Pontificali depoſuit dignitate. Primatum etiam *Aquitaniæ* [3] de *Bituricenſi* ad *Burdegalenſem* Eccleſiam tranſtulit. Rex *Angliæ Robertum*, *Cantuarienſem* Archiepiſcopum, apud dominum Papam accuſavit, ſuper eo quod pacem Regni ſui perturbavit, ſibique rebellantes defendit & fovit: propter [4] quod ad curiam vocatus eſt, & ab executione officii ſui ſuſpenſus; quouſque de ſibi impoſitis legitime ſe purgaret. Obtinuit etiam Rex à domino Papa abſolutionem à juramento, quod invitus

1 *Jozi W. Seuz M. forte* pro *Jeus.* vulgo *Joyce.* 2 Abeſt ab *A.* 3 Ab Archiepiſcopo *Bit.* ad *Burd.* Archiepiſcopum tranſtulit M. 4 Quæ *Id.*

præ-

Digitized by Google

præſtiterat, ſuper obſervantia libertatum, alias a Comitibus & Baronibus exactarum.

Robertus Bruſſius ad Regnum *Scotiæ* adſpirat.

Eodem anno, quarto Calendas Februarii, *Robertus de Brus*, ad Regnum *Scotiæ* adſpirans, nobilem virum *Joannem Comin*, quia ſuæ proditioſæ factioni noluit aſſentire, apud villam *de Dumfreis*, in cujus caſtro Juſtitiarii Regis *Angliæ* tunc ſedebant, in Eccleſia Fratrum Minorum ſacrilegus interfecit: in feſto vero Annuntiationis Beatæ Virginis, in *Abbatia* Canonicorum Regularium *de Scone*, ſe fecit in Regem ſolemniter coronari. Uxor Comitis *de Bauvan* à marito ſuo furtive diſceſſit, omnes equos ejus magnos ſecum adducens, & properans uſque *Scone*, [1] ut diadema imponeret capiti novi Regis: frater enim ejus Comes *de Fif*, ad quem de jure hereditario ſpectabat hoc officium, tunc abſens in *Anglia* morabatur. Hanc autem Comitiſſam eodem anno ab *Anglicis* captam, cum quidam perimere voluiſſent, non permiſit Rex; ſed in domuncula quadam lignea ſuper murum Caſtri *Berewici* poſita eſt, ut poſſent eam tranſeuntes conſpicere.

[2] Rex *Angliæ*, cum jam ludo per riparias *Dorſetiæ* & Comitatus *Hamptoniæ* ſe exercuiſſet, inſtante Quadrageſimali tempore, in civitate *Wintoniæ* ſe recepit. Ubi, dum jejunii tempus transfugeret, certos recepit rumores de iis, quæ geſta ſunt in *Scotia*, in præjudicium ſuæ Regiæ majeſtatis. Vocato igitur filio ſuo *Edwardo* in Paſchale ſequens, ac Majoribus *Angliæ*, terras *Vaſcones* eidem ex integro contulit & donavit; præconizari etiam nihilominus fecit, quod omnes, volentes una cum filio ſuo Militarem recipere Ordinem impenſis propriis, in omnibus exhiberet. Poſt Paſcha movit ſe Rex verſus *Londonias* currizando, quia ob infirmitatem, quam habuit in tibiis, non potuit equitare. In feſto igitur Pentecoſtes Rex filium ſuum armis Milita-

1 Diadema impoſuit capiti M. 2 Sequens Pericope eſt deſumpta è Cod. *Mert.*

ribus

ribus cinxit, & cum eo Comites *Warenniæ* & *Arundeliæ*, alioſque, quorum numerus ducentos & quadraginta dicitur exceſſiſſe. Eodem die cum ſediſſet Rex in menſa, novis Militibus circumdatus, ingreſſa meneſtrellorum multitudo, portantium multiplici ornatu amictum, ut Milites præcipue novos invitarent, & inducerent, ad vovendum factum armorum aliquod coram ſigno. Vovit & imprimis Rex ipſe, quod vindictam accipiet de contemptu illato Deo & Eccleſiæ per *Robertum de Brus*: & hoc expleto nunquam contra Chriſtianos arma portaret, ſed in Terram Sanctam ſine reditu dirigeret iter ſuum. Vovit autem Regis filius, quod nunquam duas noctes in uno loco moraretur, quouſque proſecuturus, quantum in ipſo erat, votum paternum, in *Scotiam* perveniret. ceterorum vota Militum memoriæ non occurrunt.

Edwardus, filius Regis *Angliæ*, cum numeroſa ſocietate juvenum Nobilium in feſto Pentecoſtes *Londoniis* à patre Militaribus armis cinctus eſt: deinde cum multitudine tironum *Scotiam* continuatis [1] diebus contendit, ad reprimendum conata *Roberti de Brus*, invaſoris Regiæ dignitatis. Præceſſerant vero eum *Aymericus de Valentiis* Comes *Penbrochiæ*, *Robertus de Clifford*, & *Henricus de Perci*, miſſi à Rege cum manu armata ad novis motibus reſiſtendum. [2] Ipſe vero Rex lento gradu ſecutus, convocaverat exercitum, quem apud *Karliolum* juſſit eſſe paratum in quindena *S. Joannis* Baptiſtæ in occurſum filii ſui, cum eodem ulterius progreſſurum. [3] Interim *Robertus de Brus* circuiens terram, & homagia multorum recipiens, coadunato exercitu copioſo, appropinquavit ad villam [4] Sancti *Joannis*, in cujus præſidium nuper advenerat *Aymericus de Valentiis*.

Contra quem mittitur *Edwardus* Regis F.

1 Forte, *dietis*. 2 Rex autem ipſe uſque *Scotiam* cum in lectica deportatus *Eboracum* tranſiſſet, cœpit dyſenteria laborare; propter quod quendam Nigrorum Canonicorum Prioratum in Marchia *Scotiæ*, qui *Landerecoſt* dicitur, declinans, manſit ibidem toto tempore hiemali. *M.* 3 *Iterum MS.* 4 *S. Joannis de Pert M.*

Equi-

Equites autem *Scotorum* omnes lineis ſuper arma ſua [1] ne diſcernerentur induti erant ex juſſu Principis ſui novi. Invitatus ab eo *Aymericus* de congreſſu reſpondit, quod cum eo non die illo, ſed in craſtino demicaret; ſubtrahente vero ſe *Roberto* cum ſuis ad ſpatium unius milliarii, [2] & ſe reficere volente, appropinquante hora veſpertina [3] *Aymericus* cum ſuis egreditur armatis, & ſubito ſuperveniens *Scotis*, multos peremit inermes; cui cum aliquandiu *Robertus*, ceterique qui ſe cum celeritate armaverant, reſtitiſſent; tandem prævalentibus *Anglicis* fugere ſunt coacti. quos inſecutus cum ſuis uſque in inſulam de *Kintyr*, caſtrum illius, putans *Robertum* ſe recepiſſe in eo, obſedit. Expugnato tamen caſtro, non eum invenit, quia ad extremas regionis fugerat inſulas; ſed uxorem, ac fratrem ſuum *Nigellum* cum aliis quibuſdam, quos omnes uſque *Berewicum* deduci fecit. Captus eſt non multo poſt Comes *de Athel*, qui de caſtro fugerat antedicto. Circa feſtum *S. Michaelis* reverſus eſt *Robertus* uſque *Kintyr*, & *Henrico de Percy* in propinquo exſiſtenti ſuperveniens, quoſdam de familia ejus occidit, equoſque dextrarios & alia ſpolia multa cepit; ipſumque *Henricum* in caſtro loci ejuſdem obſedit, quouſque robore exercitus à Rege miſſo, obſidionem dimittere cogeretur.

Bruſſius ab *Anglis* victus.

Rex apud [4] *Landerecoſt* juxta *Karleolum* commorans, miſit *Berewicum* Juſtitiarios, quorum judicio *Nigellus de Brus*, ac qui cum eo capti fuerant, tracti ſunt, & ſuſpenſi, & ultimo decollati. Uxorem vero *Roberti de Brus* tranſmiſit in *Angliam*, jubens eam juxta ſtatum ſuum decenter tractari. Comitem vero *de Athel*, jam ſecundo contra fidelitatem ſuam Regi rebellantem, miſit *Londonias*; ubi ad tempus ſub cuſtodia detentus, tandem proditionis ſuæ meritas pœnas luit. Poſt hoc captum eſt caſtrum *de* [5] *Lochdor*, in quo inventus eſt

1 *Ut* M. & ſic legendum cenſet *Acherius*. 2 Rationem addit *Mert.* his verbis: nam [pro non] enim ſufficiebat gens ſua, ut villam obſideret. 3 *Aymerius Id.* 4 *Laverſtone A. Lavercoſte W.* 5 *Lochor* M.

Chri-

D. N. J. C.	P. ROMANORUM R.	FRANCORUM	ANGLORUM.

Chriſtophorus de [1] *Setone*, ſororius *Roberti de Brus*, quem cum non *Scotus* ſed *Anglicus* eſſet, juſſit Rex deduci uſque *Dumfries*, ubi [2] quendam Militem de parte Regis occiderat; ibique Judicium ſubire coactus, tractus, ſuſpenſuſque eſt, ac ultimo decollatus. Uxorem vero *Chriſtophori*, & filiam *Roberti de Brus* in diverſis Monialium Monaſteriis collocavit. Epiſcopos *Glaſcuenſem* & *S. Andreæ*, Abbatemque *de* [5] *Scone*, cum eodem anno capti eſſent, in *Angliam* miſit ad diverſa caſtra, ſub cuſtodia detinendos.

Rex *Francorum* à domino Papa oſſa *Bonifacii* prædeceſſoris ſui petiit ad comburendum, tanquam hæretici, inſtantia importuna; petiit etiam Sanctorum catalogo adſcribi fratrem *Petrum de Murrone*, qui quondam fuerat Papa dictus *Cæleſtinus* quintus. Rex *Angliæ Petrum de* [3] *Gaveſtone* apud ſe de diverſis accuſatum, Regnum *Angliæ* abjurare coëgit.

M. CCC. VII.	CLEMENTIS V 2.	ALBERTI I 9.	PHILIPPI IV 22.	EDWARDI IV 35.

REX in Octavis *S. Hilarii* Parliamentum tenuit *Karleoli*; in quo per Majores graves depoſitæ ſunt querimoniæ de oppreſſionibus Eccleſiarum & Monaſteriorum multiplicibus, & extortionibus pecuniarum, per Clericum domini Papæ [4] Magiſtrum *Willelmum Teſta*, noviter in Regno [6] inductis. Præceptumque eſt eidem Clerico, de aſſenſu Comitum & Baronum, ne de cetero talia exſequatur. Ordinatum etiam erat, quod pro remedio ſuper his obtinendo, ad dominum Papam certi mitterentur Nuntii. In eodem Parliamento edita ſunt Statuta quædam tangentia Religioſos, qui domos ſuas Principales in alio Regno habebant; venitque ad illud Parliamentum tranſmiſſus per dominum Papam Cardi-

Parliamentum *Carleoli*.

Statuta.

1 *Setona* M. 2 Propter homicidium in Eccleſia de ejus commiſſum aſſenſu M. 3 *Stone A*. 4 Tres Codices habent *Gaverſtone*. 5 Deeſt in *A*. 6 Inductum *W*.

nalis quidam [1] *Hiſpanus*, pro matrimonio inter filium Regis *Angliæ* & filiam Regis *Franciæ*, ſecundum quod à Papa *Bonifacio* tanquam mediatore pacis ordinatum fuerat, conſummando. cui per Regem reſponſum eſt, paratum ſe implere quæ ordinata ſunt, dummodo Rex *Francorum* velit ex parte ſua, quæ ad ipſum pertinent, adimplere. Dederat enim Rex *Francorum*, dum tenuerat [2] *Vaſconiam*, caſtrum quod *Mali-leonis* dicitur Militi cuidam qui illud adhuc detinebat, nec ad mandatum Regis *Francorum* illud curabat reſtituere. ob quam cauſam fertur illud matrimonium hactenus fuiſſe dilatum. Rediit itaque Cardinalis *Londonias*, ut ſuper his certitudinem expectaret.

Interim *Robertus de Brus* circuiens terram multos ſibi rebelles peremit, miſitque cum parte exercitus duos fratres ſuos, *Thomam* Militem & *Alexandrum* Clericum, ad aliam partem terræ, ut homines terræ ad ſe allicerent blanditiis atque minis; qui ab *Anglicis* de nocte ſupervenientibus capti ſunt, & ducti ad Juſtitiarios, ac condemnati, primo tracti, & poſtea ſunt ſuſpenſi. Poſt Paſcha *Robertus de Brus*, aucto jam ſuo exercitu, congreſſus cum *Aymerico de Valentiis*, ipſum compulit in fugam, paucis de his qui erant cum eo peremptis; infra triduum etiam ſequens fugavit Comitem *Gloverniæ*, multiſque hinc inde occiſis, ipſum obſedit in caſtro de *Are*, quouſque per exercitum à Rege miſſum fuit obſidio diſſoluta. Extunc autem inſequentibus eum *Anglicis*, fugit ad loca paluſtria & nemoroſa, in quibus latibula quæritantem comprehendere minime potuerunt. Rex miſſis in *Angliam* Nuntiis præcepit ſub gravi pœna, ut omnes qui ei ſervitium debebant, parati eſſent apud *Karleolum* [3] infra tres ſeptimanas poſt feſtum *S. Joannis* Baptiſtæ; filium vero ſuum remiſit in *Angliam*, ut ſecundum ea quæ de Rege *Franciæ* [4] audiret, proficisceretur

Bruſſius Anglos fugat.

Sed poſtea fugit ad loca nemoroſa.

1 *Petrus Hiſpanus W.* 2 *Waſconiam W. & ſic nonnunquam A.* 3 *Intra Septimanas A.* In tres ſeptimanas M. 4 Audierat M.

ciſceretur

ciſceretur ad connubium cum filia ejuſdem contrahendum. *Poſt cujus diſceſſum, cœpit Rex vexari dyſenteria, movit tamen nihilominus quinto Nonas Julii, parvis dietis verſus *Scotiam* proficiſcens. Pridie Nonas Julii, venit uſque [1] *Burgum ſuper* [2] *Sande*, ubi invaleſcente infirmitate, die craſtina, ſcilicet feria [3] ſexta, præſenti vitæ valefaciens, dies ſuos in bono & annos ſuos in gloria conſummavit. [4] Teſtamentum condidit, in quo cor ſuum Terræ ſanctæ legavit, cum ſtipendiis centum Militum, qui per anni ſpatium militarent in obſequium crucis Chriſti. Regnavit autem annis triginta quatuor, menſibus ſeptem, diebus viginti uno, complevitque ætatis ſuæ annos ſexaginta octo, & dies viginti. Rex moritur.

[5] *Expliciunt Chronica* Nicolai Trivet.

---

1 *Borugh ſur Saundes. T.* 2 *Sandes* M. 3 Viz. in die tranſlationis B. *Thomæ* Martyris M. 4 Sequentia ad *Regnavit*, ſunt è Cod. M. 5 Expliciunt Geſta EDWARDI III, Regis *Angliæ. A.* Expliciunt Geſta Regis EDWARDI *Angliæ*. M. cui manus recentior addiderit, *primi*. Et ſane *primus* erat à Conquæſtu, *quartus* vero ab *Eadgaro*. * Rex, inſtante feſto *S. Joannis* Baptiſtæ, equos ſuos & lecticam, in qua deferri propter debilitatem ſolebat, obtulit in Eccleſia Cathedrali. Quinto vero Nonas Julii, aſcenſo equo, magna metiens animo, contendit [verſus] *Scotiam*, ſed viribus corporis deſtitutus, vix infra quatuor dies milliaria ſex confecit. *M.*

In Notulis ad imum paginæ *Abbreviaturæ* ſic legendæ:

A.. Ach. Acher.	*Acherius.*
B.	*Buchananus.*
F.	*Florilegus*, præſertim ſub finem Annalium. alias pro *Forte.*
L.	*Lelandus.*
M. Mert.	Codex Collegii *Mertonenſis.*
M. F.	*Matthæus Florilegus.*
MS.	Codex Collegii *Reginenſis Oxon.* ſive *Glaſtonienſis*, omnium præſtantiſſimus.
MSS.	Manuſcripti, ſc. Codex *Reginenſis* & *Mertonenſis.*
M. W.	*Matthæus Weſtmonaſterienſis*, ſive *Florilegus.*
P.	*Platina.*
T.	*Trivetus* in Chronico ſuo generali, *Gallice* ſcripto.
T. W.	*Thomas Walſingamius.*
W.	*Idem.*

INDEX.

Digitized by Google

INDEX.

A.

ABel, Dacorum Rex 202.
Abelina, olim Cæſarea Philippi, capta à Saracenis & diruta 35, 36.
Aberton 197, 281.
Abertorn, *ſive* Abercorn, 313.
Abindonia, Eadmundus de, claret 184. Cantuarienſis Archiepiſcopus efficitur 185. Romam adit 190. obit 192. canonizatur 198. corpus ejus transfertur 199.
Abray, caſtrum de, 51.
Abrincæ 34, 36, 58, 144.
Achaia 266.
Achon 99, 106. capta à Rege Ricardo 107, 108, 110, 113, 115, 117, 118, 126, 175, 196, 201, 234, 265. à Soldano obſidetur 268. capitur & diripitur 269.
Adalulphus, Carleolenſis Epiſcopus 33.
Admiralius Joppenſis 234.
Adrianus, *vide* Hadrianus.
Adulphus, Colonienſis Archiepiſcopus 134.
Adulphus, Comes de Naaſſo, fit Imperator 275.
S. Ægidio, Joannes de, 178.
Ægyptus 172, 173.
Africa, civitas in Africa, à Rogero Rege Siciliæ capitur 20, 76.
Agareni 42.
Agennum, *ſive* Agennium, 41, 275.
Aimericus, Wintonienſis Epiſcopus 200, 208.
Alamannia, *ſive* Alemannia, 99, 130, 133, 152, 155. Henricus de, 213, 220, 234.
Alba-Marla 59, 87. Willelmus de, 232.
Albericus, Oſtienſis Epiſcopus 7.
Alberton, Joannes de, 260.
Albertus, Dux Auſtriæ, fit Rex Romanorum 314.
Albigenſes, Hæretici circa Toloſam 74. duodecim Abbates ad eos confutandos mittuntur 148. contra eos Galli cruce ſignantur 153, 180. Milites in eos miſſi 182.
Alcoranum 172.
Aldephonſus, *ſive* Alphonſus, Caſtellæ Rex 148.
Alenton, Joannes de, 116.
Alermund 132.
Alexander III Hadriano IV ſufficitur 38. Concilium Turonis tenet 44. moritur 78.
Alexander IV Innocentio IV ſuccedit 205. moritur 210. acta ejus *ib.*
Alexander Ceſtrenſis Epiſcopus 189. Toloſæ in Theologia regit *ibid.* Poſtillas in Pſalterium ſcripſit *ib.*
Alexander Lincolnienſis Epiſcopus 7. vir latiſſimi cordis 8.
Alexander Scotorum Regis primogenitus armis Militaribus à Joanne cingitur 155.
Alexander Scotorum Rex Margaretam, Regis Angliæ filiam, ducit 203, 246. moritur 267.
Alexandria, caput Ægypti 49.
Alexandria in Italia conditur 52, 67.
Alexius, Filius Curſath 142, 145. abjicitur 147.
Alexius, Græcorum Imperator 142.
Alianora, Aquitaniæ Duciſſa 5. moritur 147.
Alianora, Arturi ſoror moritur 194.
Alianora, Edwardi I mater, fit Monacha 263. moritur 272.
Alianora, Henrici II filia, Alphonſo Regi Hiſpaniæ deſponſatur 55.
Almaria 84.
Alnewicum 65.
Alphonſus, Aragoniæ Rex 265.
Alphonſus V Hiſpaniæ Rex 35.
Alphonſus Pictavenſium Comes 194.

Al-

Alvernia 48, 95.
Amalricus Hæreticus damnatur 163. comburitur 164.
Amalricus *ſive* Almaricus, Jeroſolymorum Rex 43, 46. obit 66.
Amandi-Villa 41.
Ambazia 36, 40. Hugo de, 40. Sulpicius de, 40.
Amberiæ 41.
Ambianenſis civitas 83. Ambiani 221.
Ambresbiria, vel Ambresburia 194, 255, 256, 272.
Anagnia 195, 335.
Anandiæ-Vallis 314.
Anandiæ-Villa 311.
Anaſtaſius IV Eugenio III ſuccedit 23. moritur *ib.*
Andegavenſes ad Comites quî jus Regni Anglicani devolutum 3.
Andegavia 52, 142, 149, 269.
Andegavis 161.
Andeliacum, *ſive* Audeliacum, 132, 134. Inſula 140, 142, 144.
Andronicus, invaſor Imperii Græcorum 87.
Angleſia, *ſive* Angleſeia 251, 256.
Angli. eorum in rebus geſtis memoriæ conſignandis negligentia 2. Gallos vincunt 157. Scotos ſuperant 344.
Anglia variis ſeditionibus concutitur 19. Papa eam Interdicto ferit 152. fit ei cenſualis 157. reclamatur 198.
Antiochia 20, 42. in ſolitudinem redacta 230.
S. Antonius floret 183.
Apamia 296.
Apamienſis Epiſcopus 317.
Appellatio à Papa ad Concilium 335.
Apulia 99, 101, 112, 130, 153, 201, 205.
Aquæ-mortuæ 233.
Aquenſis urbs 287.
Aquileia 124.
Aquino, Thomas de, claret 222. moritur 242. ejus virtutes *ib.* doctrina 243. opera genuina *ib.* ſuppoſititia 244.
Aquinum deſtructa 202.
Aquiſgranum 134.
Aquitania 143, 152, 276, 314.
Aquitaniæ Primatus ab Eccleſia Bituricenſi ad Burdegalenſem tranſfertur 341.
Aragonia 269.
Ardeburgia 311.
Are, caſtrum de, 314.
Aretium 248.
Argentolii in Monaſterio tunica Chriſti reperitur 33.
Argentomagum 35, 56.
Arguellum 142.
Armenia 99, 176, 230. major 195.
Armenii 199.
Arturus, Filius Galfridi Ducis Britanniæ, naſcitur 89, 101. JOANNI Regi Angliæ infeſtus 139, 140, 142. capitur 143. (*hic pro* cœpit *l.* cepit) moritur 144.
Aſcalon, Metropolis Palæſtinæ 23, 109, 110, 111, 113, 114, 117, Aſcalonia 53.
Aſperimontis Dominus 282.
Aſſiſium 156, 201.
Athel, Comes de, 288, 291, 301, 344.
Athenienſium Romanorumque res geſtæ inter ſe comparantur 1.
Audeliaco, Jacobus de, 220.
S. Audomarus, *ſive* Audomarum, 132.
Avenis, Burcaredus Dominus de, 205, 207.
Aultonia 227.
Aurelianæ 39.
Auſtria 124.
Axholme 227.

B.

Babylon 175. Babylonia 49, 113.
Baconus, Robertus 193.
Bajocæ 55, 144.
Bajona 191, 277, Bajonenſes 272.
Baldewinus, Flandrenſium Comes, fit Imperator Græcorum 148. expellitur 210. exul moritur *ib.*
Baldewinus Fulconi patri in Regno Jeroſolymorum ſuccedit 13. Aſcalonem capit 23. à Saracenis vincitur 35. Cæſaream Philippi capit 36. & caſtrum Harenam *ib.* obit 43.
Baldewinus IV Rex Jeroſolymorum 66.
Baldewinus Wigornienſis Epiſcopus 80. fit Cantuarienſis Archiepiſcopus 85.
Ballioli Terrâ 315.
Balliolo, Guido de, 225.
Balliolo, Joannes de, 215. Dominus Galwidiæ 269, 270. fit Rex Scotorum 273. homagium facit EDWARDO *ib.* ejus ad eundem Epiſtola

ſtola 290. pacem petit & obtinet 292. ad Turrim Londonias mittitur 295. liberatur 315.
Bamburgia 34.
Bangoria 256.
Barbaſta 46.
Bàrdulphi, Dego, 60. Thomas, *ib.*
Bare, Ricardus de, Clericus Henrici II 91.
Bariſianus 93.
Baron, Caſtellum, 93.
Barones à Joanne deficiunt 156. eum diffidarunt Redingiæ 162. quidam eorum capti in caſtro Roffenſi 163. Ludovicum Galli filium in ſuum ſubſidium evocant *ib.* ad Henricum, F. Joannis, revertuntur 168. reddunt ei caſtella 174. inſurgunt contra eundem 211. eorum ad Regem Epiſtola 216, 217. vincuntur, Capitaneo eorum interfecto 224. exheredantur 225. ſed ſententiam moderantur Duodecimviri, ad hoc electi 228.
Barones de Scaccario 215.
Bartholomæi Apoſtoli corpus inventum 32.
Bartholomæus Exonienſis Epiſcopus 41, 54.
Barum 32.
Baruth, *ſive* Baruch, 105, 108, 118.
Baſcli, *ſive* Vaſcli, *id eſt* Vaſcones 75, 191.
Baſevilla, Robertus Comes de, 30, 32, 41, 42.
Baſingwerk, caſtrum, 34.
Baſſeth, *ſive* Baſſet, Philippus 197, 215, 229. Radulphus 225.
Bathonienſes Epiſcopi. Robertus 48. Rogerus Lombardus 64. Savaricus 150. Jocelinus de Wellia 150, 167, 196. Rogerus 196, 199. Willelmus 199. Walterus 228. Willelmus *ib.* Robertus Burnel 253.
Beauver, *vide* Burgum.
Becko, Antonius de, Dunelmenſis Epiſcopus 260, 279, 292, 293.
Bedefordia 175. caſtrum 180.
Beliſmum, caſtrum, 36.
Bella-garda 297.
Bello-Campo, Hugo de, 60. Joannes de 225.
Bellum-Forte 160.
Bellum-Mariſcum conditur 282.
Bellus-Locus, Abbatia, fundatur 166.
Bellus-Mons 94.
Belvacum 40.
Benedictus XI Bonifacio VIII ſuccedit 335. moritur 340.
Beneventum 32, 228.
Bere, caſtrum de, 259.
Berengaria 37. Filia Regis Navarræ 102, 103. Ricardo nupta 104.
Berewico, Joannes de, 281.
Berewicum 67, 153, 286, 307, 311.
Berkele, *ſive* Berkeleia, Thomas de, 301. Willelmus de, 226.
Berkhamſtede 168. caſtrum de, 236.
S. Bernardus floret 7. moritur 23.
Bertrandi, Rogerus, 215.
Beſilles, Matthias de, 211.
Bethane 117. Bethania 39.
Bethleem 124.
Betonopolis 112, 116, 117.
Beverlacum 73, 314.
Bierna, Gaſto de, 241, 246, 247.
Bigod, Hugo, 65, 172, 197, 219. Rogerus 139.
Billona, Hugo de, 280.
Bingham, Joannes de, Sareſberienſis Epiſcopus 183.
Bituricæ 202. Bituricenſis Eccleſia 341.
Blanca-Garda 93.
Blancum, caſtrum, 190. Blavium 195, 280, 287.
Bleis, Willelmus de, Lincolnienſis Epiſcopus 147. obit 150.
Bleis, Willelmus de, Wigornienſis Epiſcopus obit 186.
Bleſenſis, Petrus, citatus 25, 58.
Blundeſwike, Thomas de, Norwicenſis Epiſcopus obit 186.
Blundi, Ricardus, Exonienſis Epiſcopus 198.
Boamundus, Princeps Antiochiæ 42, 46.
Boamundus, Comes Tripolitanus 90.
Bocardus, Comes Vindemienſis 226.
Boëmia 209.
Bokyngham 45.
Bonaventura claret 222.
Bona-Villa, Joannes de, 162.
Bonifacius VIII eligitur in Papam 281. moritur 335.
Bonifacius, Cantuarienſis Archiepiſcopus 234.
Boſco, Galfridus de, 119.
Botecourt, Joannes de, 279.
Bovinæ 161.
Boun, Caſtrum 36.
Boun, Henricus de, obit 174.

Digitized by Google

Boun, Humfridus de, Comes Herefordenſis, 297. moritur 334.
Bowan, Alanus de, 295. Comes de, 288. uxor Comitis de, 342. in turre lignea poſita ib.
Brabantini 163. Brabanzones 60, 61, 75, 89.
Brehuſe, Willelmus de, 172.
Breania, Joannes de, Rex Jeroſolymorum 152, 171, 178.
Briſtolia, Briſtollum, *ſive* Briſtollium 10, 194.
Britannia 142. Joannes de, 279, 283, 287.
Brithin, *ſeu* Brichin, 292.
Brito, Ricardus, 55.
Britollium 60.
Bruere, Willelmus de la, Exonienſis Epiſcopus 179.
Bruges, caſtrum de, 29. Brugia 212.
Brugia 305. Brugenſes 332.
Brunus, Hugo, 100, 140, 142, 174.
Brus, Alexander de, 346.
Brus, Nigellus de, 344.
Brus, Robertus de, 215, 219. Dominus Vallis Anandiæ 269, 270, 273, decedit 338.
Brus, Robertus de F. 342. ad Regnum Scotiæ adſpirat *ib.* ſe facit in Regem coronari *ib.* ab Anglis vincitur 344. Aymericum de Valentiis fugat 346. fugit ad loca nemoroſa *ib.*
Brus, Thomas de, 346.
Buctona, Willelmus de, 228.
Bueld, Terra de, 257.
Bukinghamia, comitatus 175.
Bulgaria 95.
Burdegala 277, 334. Burdegalæ Plana 257, 260. Burdegalenſes 334. Burdegalenſis Eccleſia 341.
Bures 205.
Burgæ 333.
Burgo, Hubertus de, 175. Comes Cantiæ 181. carceri mancipatur 184. occiditur 185.
Burgum grande, *ſive* Beauver, 53, 57. ſuper mare 280, 287.
Burgum ſuper Sande 347.
Burgundio Chryſoſtomum Latine vertit 76.
Burgundiones 241.
Burmengham, Willelmus de, 297.
Burnel, Robertus, Bathonienſis Epiſcopus 253, 258.
Burnelli, Robertus, Cancellarius Regis 247.
Buſſeles, villa de, 132.
Buza 103.

C.

Cadomum 58, 144.
Cæſar, Caius Julius, de Bello Gallico citatus 51.
Cæſaris-Burgum incenſa 284.
Caiphas, Paganus de (*ſi* Paganus *hic loci ſit nomen proprium*) 105.
Caldeſtreme, Domus Monialium de, 289.
Caleſium 157, 165.
Caluca 134.
Calvus-Mons 40.
Campus Taneos 172.
Camurciis, Paganus de, 250. *W. legit* Canuſiis.
Cantelupo, Falco de, 151. Thomas de, 248. Willelmus de, 197.
Cantenaſia, pro Cataneſia, 337.
Cantia 175, 190.
Cantiani Stephano favent 10.
Cantuaria 143, 315. diſſentio ibi inter Monachos de electione Archiepiſcopi 85, 149. Aula pulchra in palatio condita 182.
Cantuarienſes Archiepiſcopi. Willelmus 5. Theobaldus 7, 41. Thomas 41. Ricardus 54. Hubertus 130, 149. Stephanus 151, 182. Bonifacius 234. Robertus 239. Robertus 281.
Capua deſtructa 202.
Capuanus, Petrus, 133.
Carcaſona 153.
Carleolenſes Epiſcopi. Adalulphus 33. Walterus Mauclerk 179.
Carleolum 34, 309, 314. *vide* Karleolum.
Carolus, Frater Ludovici IX, 198, 208. fit Rex Siciliæ 225, 228, 230, 233, 257, 260. moritur 261.
Carolus, Valeſii Comes 315.
Carthago reædificari cœpta 79. ad parvum oppidum redacta 232.
Cartuſium 141.
Caſſinum caſtrum 231.
Caſtellio 41.
Caſtellum-Arnaldi 93.
Catholus Rex Connatiæ 154. triumphatus *ib.*
Catina terræ motu proſtrata 53. Catinenſes 101.
Caturcenſis civitas 38, 39. Caturcum 93.
Ce-

Digitized by Google

Cenomannia 50, 147, 269.
Ceſtrefelde 227.
Ceſtrenſes Epiſcopi. Walterus 40. Ricardus 41. Galfridus 152. Willelmus 179. Alexander 189.
Ceſtria 206, 213.
Charta de Foreſta 204, 206, 317, 318.
Charta Magna 204, 206, 317.
Chriſtianorum exercitus in Terram Sanctam proficiſcitur 18. magna illis clades infligitur 90.
Chryſoſtomus, Joannes, Latine verſus à Burgundione 76.
Ciconia, Engelardus de, 175.
Ciceſtrenſes Epiſcopi. Hilarius 54. Gocelinus 64. Joannes 80. Sifridus *ib.* Galfridus 152. Ricardus 161, 171. Ranulphus 171, 178. Ricardus 196.
S. Clara 210.
Clare, Gilbertus de, 169, 172. interficitur 195.
Clare, Gilbertus de, 217, 218, 219. Comes Gloverniæ 222, 224, 229.
Clebury, caſtrum, 29.
Clemens III ſuccedit Gregorio VIII 91. moritur 112.
Clemens IV ſuccedit Urbano IV 222. moritur 231.
Clemens V Benedicto XI ſuccedit 340, 341.
Clifford, Rogerus de, 309, 311, 343. Robertus de, 215, 220, 233, 255.
Clive 224.
Cluniacum 5, 29.
Cœleſtinus II Innocentio II ſuccedit 13. moritur 14.
Cœleſtinus III Clementi III ſufficitur 112. obit 133.
Cœleſtinus IV ſuccedit Gregorio IX 194. moritur *ib.*
Cœleſtinus V Martino IV ſuccedit 279. Papatui cedit 281.
Colebrugge, Thomas de, Eboracenſis Archiepiſcopus 316. obit 339.
Colevile, Philippus de, 23.
S. Columba 47.
Columbariis, Joannes de, 284.
Columna, caſtrum de, 314. oppidum de, 305.
Columna, Jacobus de, 286, 314. Petrus de 286, 314.
Combri, *vel* Cumbri, 321.
Comeſtor, Petrus, 76. ejus epitaphium *ib.*
Cometa 15, 192. notabilis 221.
Comites à STEPHANO facti deponuntur 28.
Compendium 317.
Comyn, *ſive* Comin, Eadmundus, 291. Joannes 215, 219. Dominus de Badenac 269, 270, 295, 299, 342. Joannes F. Joannis, 288.
Conanus, Comes Richemundiæ, devenit Dux Britanniæ 33. civitatem Nanneticam occupat 35. Regi ſe ſubmittit 36, 48.
Concilium Lateranenſe 163. Lambethæ 254. Londoniis 7, 12, 230. Lugduni 197, 242. Northamptoniæ 226. Redingiæ 150, 254. Rhemis 19. Romæ 76. Turonis 44.
Concordantiæ magnæ, dictæ Anglicanæ 250.
Concordantiarum Bibliorum quis fuit primus auctor 196.
Connacia, *ſeu* Connatia, 154.
Conradinus, Nepos Friderici Imperatoris, victus decollatur 230.
Conradus II Lothario IV ſuccedit 6. crucis ſignum accipit 18. Danubium tranſit 19. Aſiam ingreditur *ib.* ubi perfidia Græcorum acies ejus profligatur *ib.* moritur 21.
Conradus, Friderici II F. in Apulia cœpit dominari 201, 202. veneno infert ſibi mortem 203.
Conradus, Rainerii Montis-ferrati Frater, 76.
Conſtantia 144.
Conſtantinopolis capta 148. inexpugnabilis habita *ib.*
Conſuetudo damnabilis in Anglia aboletur 68.
Conweye Fl. 282
Cora 41.
Coradinus, F. Saphadini, Jeroſolyma deſtruit 172.
Coraſini 197.
Corbrok, caſtrum de, 61.
Corf, caſtrum de, 163, 175, 248.
Coridini 119. *vide* Coraſini.
Cornhulle, Petrus de, 151.
Cornubia 190. Ricardus de, 289.
Corona Domini. ſpinea in Franciam allata 190.
Corturiacum 333.
Coventrenſes Epiſcopi. Gerardus 84, 85. Willelmus 167. *vide* Ceſtrenſes Epiſcopi.
Coventria 133, 228.
Crak, *ſive* Crek, 110, 111.
Crepinge, Walterus de, 225.

 Cre-

Digitized by Google

Creſingham, Hugo de, 295. interficitur 307.
Creſpi, caſtellum de, 81.
Cretinge, Adamus de, 283. Joannes de, ib.
Croiudone 220.
Cumæ 203.
Cumbria 328.
Cumhumarius, Comes Leonenſium 49.
Curſat, *vel* Curſath, *id eſt* Iſaac, Imperator Græcorum 87, 91.
Cypri Rex coronatur in Regem Jeroſolymorum 265, 268.
Cyprus 102, 268.

D.

Dacia 200.
Damaſcus 175.
Damiata 173, 200. obſeſſa à Chriſtianis 171. capta 172. Saracenis reſtituta 175, 176, 201.
Dammartino, Reginaldus de, 157, 161.
Damonis-Portus 157, 284.
Damonis-Villa 305.
Dampetra, Willelmus de, 206, 207.
Dani 130.
Danubius Fl, 95.
Dapiferatus Franciæ datur Comiti Carnotenſi 45. antiquitus ad Comites Andegavenſes pertinuit *ib.*
Darum, caſtrum, 110, 112, 113, 115, 117.
David, Indiæ Rex, 144. occiditur *ib.*
David, Lewelini Filius, 193. Princeps Walliæ 197.
David, Lewelini junioris Frater, contra Regem Angliæ rebellat 255, 259.
David, Scotorum Rex, Matildi favet 5. Northumbriam ingreſſus repellitur 6, 7. fugatus de Wintonia 10.
Decretales in unum volumen redacti 191.
Decretalium Sextus à Bonifacio VIII conſtituitur 305.
Demolium 126.
Depa, portus nautis inexpertis periculoſiſſimus 3. Depe 132.
Derebeia, Comitatus 175.
Derlingtonia, Joannes de, 250. fit Dublinienſis Archiepiſcopus 254. obit 261.
Dertemuta 280.
Deviſis, *vel* Diviſis, caſtrum de, 185.
Devonia 232. *hic loci lege* Comitatum.
Didacus, Oxomenſis Epiſcopus 145, 148, 149, 151.
Dinanenſis Oliverus, 51. Rolandus 51. Procurator Britanniæ 67.
Dinby *vel* Dunby, caſtrum de, 252, 281.
Diſpenſariis, Hugo de, 225. Juſtitiarius Angliæ *ib.*
Diſſard, caſtrum, 213.
Diviſæ 7, 255.
Dolenſis civitas 61. Dolum *ib.*
Dolis, caſtrum, 89.
Dolis, Radulphus de, 72.
Dominicanorum in Angliam adventus 176. cœperunt ibi Capitula Provincialia tenere 183. quorum primum Oxoniæ celebratur *ib.*
S. Dominicus in Hiſpania claret 145. ejus acta percurruntur *ib.* prædicat contra Albigenſes 148, 149. ei multi adhærent 151, 153. multa ei conferuntur 164. Ordinem Fratrum Prædicatorum inſtituit *ib.* confirmationem Ordinis à Papa petit *ib.* ab Honorio III obtinet 167. Domum Sororum Romæ inſtituit 170. in Hiſpaniam profectus duas ibi domos fundavit 171. obit 176. multi ejus inſtituta amplectuntur 178. Catalogo Sanctorum adſcribitur 184.
Dovoria, *vel* Devoria, 168, 213, 220, 226. incenſa 284.
Dribi, Philippus de, 216.
Drincort 60.
Druelli 99.
Druſelan, caſtrum de, 266.
Duacum 340.
Dublinia 57, 68.
Duglas, Willelmus, 289, 299, 300.
Dumfries, villa de, 342, 345.
Dunbar, caſtrum de, 291, 292. Patricius de, Comes Marchiæ 269, 270. Regi Angliæ ſe ſubdit 291.
Dunelmenſes Epiſcopi. Hugo 54. Philippus 152. Ricardus 181, 188. Robertus 260. Antonius de Becko *ib.*
Dunelmia 314.
Dunenſis pagus 41.
Dunfermlin 337.
Dunneſtore, caſtrum, 226.
Durachium 87, 169.
Durandus 155.

Ead-

Digitized by Google

E.

Eadmundus, F. Regis Henrici III, 230, 239, 245, 276, 277, 278, 286.
Eadwiga Polonica 231.
Eboracenſes Archiepiſcopi. Thurſtinus 6, 17. Willelmus 17. Henricus 17. Rogerus 23, 25. Godefridus 228. Walterus Giffard 254. Willelmus de Wikewane ib. Joannes Romanus 263. Henricus 316. Thomas de Colebrugge ib. Willelmus Grenefelde 339.
Eboraco, Willelmus de, 225.
Ebroica 126, 129, 138, 140.
Eccleſiæ multæ in Anglia & Normannia corruunt 3.
Eclipſis Solis 74. magna 112.
Edenburgia 286. Edenburgum 98.
Ediſſa, *ſive* Edeſſa, à Paganis capta 15.
Edwardus I naſcitur 196. uxorem ducit Alianoram, F. Aldefonſi Regis Caſtellæ, 205. pater illi Vaſconiam, Hiberniam, & villam Briſtolli dedit 208. Barones inſequitur 214. Epiſtola ejus ad Barones 218. eos iterum inſequitur 219. pro patre ſuo Simoni M. ſe tradit 220. de Dovoria Herefordiam tranſlatus à Simone 220. aufugiendo à cuſtodia liberatus arma ſumit contra Barones 223. caſtrum Glovernia capit *ib.* Wigorniam venit 224. Eveſhamiæ appropinquat *ib.* ubi Simonem perduellem vincit 224. certamen ejus ſingulare cum Adamo Gurdoun 227. crucem accipit 230. Vaſconiam impignorat *ib.* iter in Terram Sanctam arripit 232. Vela dirigit in Achon 234. Soldanus ab Achon, eo adventante, recedit 234. cultello venenato vulneratur *ib.* vix curatur 234. ejus prudentia & fortitudo 237. corporis forma 238. exercitia *ib.* Virtutes *ib.* Siciliam venit 240. Effatum ejus notabile *ib.* experimentum dat ſuæ in armis peritiæ 241. à Philippo R. Francorum honorifice ſuſcipitur *ib.* in Angliam properat 246. una cum Alianora conſorte ſua coronatur *ib.* in Walliam ducit 249, 250. in Gallias tranſit 252. reſtitutionem quarundam terrarum obtinet *ib.* in Angliam revertitur 254. contra Wallenſes movet 256. verſus Snowdoniam progreditur *ib.* Walliam ſubigit 259. in Gallias transfretaturus Abresbiriam revertitur ad viſendam matrem 262. crucis ſuſcipit characterem 265. Regina ejus moritur 267. Jus Regni Scotiæ ad ſe attinere declarat 269. de aſſenſu Majorum Scotiæ, terram accipit in cuſtodiam, uſque dum conſtaret de Herede 272. in Scotiam proficiſcitur *ib.* Joanni de Balliolo Regnum Scotiæ adjudicat 273. Diſcordia inter eum & Regem Franciæ 274. in gratiam inter ſe redeunt 276. In Walliam profectus, Wallenſes rebellantes ad pacem reducit 282. Joannem Scotiæ Regem ad Novum-caſtrum citat 287. Berewicum expugnat 289. periclitatur 301, 302. nocumenta illi monſtrata 302. ejus Reſponſio 304. Flandriam ingreditur *ib.* tractatus de Pace inter eum & R. Franciæ 306. quam inter eos procurare ſatagit Papa 309. in Angliam revertitur 311. exercitum in Scotiam ducit 312. Scotos vincit 313. pax inter eum & Regem Franciæ 314. ſororem R. Franciæ in uxorem ducit 316. natus eſt ei F. nomine Thomas 317. alter cui nomen Eadmundus *ib.* negat jus Regni Scotiæ ad Papam pertinere 320, *& ſeqq.* in Scotia hiemat 332. apud Linliſco *ib.* caſtrum de Strivelin expugnat 338. in Angliam revertitur 340. per riparias Dorſetiæ & Hamptoniæ ſe exercet 342. filium Edwardum armis Militaribus cingit 343. in Scotiam contendit *ib.* apud Lanercoſt divertit 344. dyſenteria vexatur 347. moritur apud Burgum ſuper Sande *ib.*
Edwardus, F. Edwwardi I, pacem Comitibus offert 307, 308. armis Militaribus à patre cingitur 342, 343. votum ejus *ib.* contra Bruſium in Scotiam mittitur. *ib.*
S. Edwardi Scholæ 176, 193.
Ela 181. Comitiſſa Sarum 182. Monachos apud Heytrop Hentonam tranſtulit *ib.* fundavit Abbatiam Canoniſſarum de Lacok 184. habitum earum accipit 185. inter

Digitized by Google

eas effecta eſt Abbatiſſa 186, 200.
Elienſis Mediamnis 229.
Elienſes Epiſcopi. Nigellus 54. Galfridus Ridel 64. Willelmus 132. Euſtachius 133, 152.
Elgin 294.
Elinandus Monachus claret 154. quæ ſcripſit ib.
Elizabetha Hungarica 183.
Elizabetha Saxonica 36.
Emmanuel, Conſtantinopolitanus Imperator, ſagitta vulneratus toxicata interiit 12.
Emmanuel, F. Emmanuelis, patri in Imperio ſuccedit 12, 74. Soldanum Iconii vincit 75, 77. obit 79.
Epirotæ 130.
Epiſcopi Scotiæ ſubjecti Eboracenſi Archiepiſcopo 67.
Erdeſleya 211.
Eſperlio 39.
Eſſexia, Henricus de, duello victus fit Monachus 43.
Etha, *vel* Eta, Fl. 35, 40.
Evangelium Æternum 210.
Eudo 51. Comes 60, 67.
Eveſhamia 224, 226.
Eugenius III Lucio II Papæ ſuccedit 15. in Italiam à Francia revertitur 20. pace facta cum Romanis Urbem ingreditur 21. defungitur 23.
Euſtachius Monachus exercitui Gallorum navali præeſt 169.
Euſtachius, Saresburienſis Decanus, fit Epiſcopus Elienſis 133, 152.
Euſtachius, STEPHANI Filius, Conſtantiam Regis Francorum ſororem deſponſat 12. moritur 22.
Euſtorgius 45.
Excluſa 304.
Exonienſes Epiſcopi. Robertus 40. Bartholomæus 41, 54. Simon 179. Willelmus de la Bruere 179, 197. Ricardus Blundi 198. Walterus 208.
Extraneus, Haymo, 220
Eyvilla, Joannes de, Capitaneus exheredatorum 229.

F.

Faleſia 144.
Famaguſta 105.
Fames magna in Gallia 186.
Farendone 15.
Faukenberge, Stephanus de, Epiſcopus Londonienſis 177.
Faukirke, *vel* Falkirke 313.
Ferdinandus, Rex Caſtellæ 202.
Feritate, Bernardus de, 59.
Fernham 166. caſtrum de, 227.
Ferrandus, Filius Regis Portugalliæ 155.
Ferrandus Flandrenſis 161.
Ferraria 90.
Ferrariis, Robertus de, 227, 228.
Ferrariis, Willelmus de, 167, 172, 215.
Feverſham 24.
Ficuum caſtrum 116.
Fife, Comes de, 342.
Filius-Hamonis, Willelmus, Seneſchallus Britanniæ 57.
Filius-Joannis, Joannes, 219.
Filius-Oſberti, Walterus, ſeditionem movet Londoniis 131.
Filius-Urſi, Reginaldus, 55.
Firmitas-Bernardi 52.
Fiſſacre, Ricardus, 193.
Flandrenſes 163, 333, 336. de Anglia expulſi 28, 341. in Marchias Walliæ tranſlati 28.
Flandria magnam partem ſubmerſa 5.
Florentia, Joannes de, 150. Concilium celebrat Redingiæ ib.
Florentini victi 209.
Florentius, Comes Holandiæ 207, 269, 270. à ſuis interficitur 287.
Flote Petrus, 333.
Foliot, Robertus, Herefordenſis Epiſcopus 64.
Fons-Ebrardi 95, 137.
Forojulienſis Comes 43.
Fortibus, Willelmus de, Comes Albemarlæ 174.
Fraie, Radulphus de, 59.
Fracta-Vallis 36, 40.
Franci 147.
S. Franciſcus, natione Tuſcus 156. Ordinem Minorum inſtituit *ibid.* multi ejus inſtituta arripiunt 178. moritur 181. Sanctorum Catalogo adſcribitur 182.
Fraternay 50.
Fravilla, Nicolaus de, 341.
Fraxineto, Gilbertus de, Prior Dominicanorum in Angliam miſſorum 176.
Fredeſwida 215.
Freſhet, Willelmus, 70.
Fridericus I Conrado II Imperatori ſuc-

Digitized by Google

ſuccedit 21, 29. Filiam W. Matiſconenſis ducit 33. obſidet Mediolanum 35. diſcordia inter eum & Papam 42. in Terram Sanctam proficiſcitur 95. in tranſitu Fluminis ſuffocatur 99.
Fridericus II, Siciliæ Rex, 153. in Regem Romanorum eligitur 154. coronatur 162, 173. excommunicatur 182. in Terram Sanctam proficiſcitur 183. Iſabellam Anglam uxorem ducit 186. Papam perſequitur 191. moritur 201.
Friſones 202.
Fulco, Jeroſolymorum Rex, equo lapſus in venatione interiit 13.
Fulco, Toloſanus Epiſcopus 164.
Fulgeria 60, Fulgeriæ 94. Fulgerianum caſtrum, *ſive* de Fulgeriis, 48.
Fulgeriis, Radulphus de, 60.
Fulham 10.
Furmuralle, Giraldus de, 120.
Furnæ 298.

G.

Gailardi caſtrum 144.
Galatetis 93.
Galfridus, Andegavenſis Comes, Matildem Imperatricem ducit 4. Normanniam cum exercitu pervagatur 9. moritur 20.
Galfridus, Ceſtrenſis Epiſcopus 133.
Galfridus, Ciceſtrenſis Epiſcopus 152.
Galfridus, Filius HENRICI II, Britanniam obtinet 56. moritur 87.
Galfridus, Filius HENRICI II naturalis, Lincolnienſis Epiſcopus 63, 82.
Galfridus, Frater HENRICI II, cepit Nanneticam civitatem 32. defungitur 35.
Galfridus, Perticenſis Comes 52.
Galli multi nobiles interfecti 333.
Gallorum navalis exercitus ab Anglis profligatus 157.
Galones 128.
Gandavenſis Villa 305.
Gandavo, Simon de, Saresburienſis Epiſcopus 296.
Gandavum 157, 310.
Gannock, caſtrum, 213.
Gaveſtone, Petrus de, Angliam abjurat 345.
Gaynesburg, Willelmus de, 279.
Gaza à Militibus Templi reædificatur 20.
Geneville, Galfridus de, 301.
S. Genoveſa 131.
Georgia 176, 195.
S. Georgii Brachium 19, 99.
Gernmutenſes 279, 284, 304, 305.
Gerp, *vel* Grep, Inſula 33.
Gervaſii, Joannes, Wintonienſis Epiſcopus 211. obit 230.
Gervaſius, Martyr 45.
Geſſen 172.
Gibilinum 93.
Gifardum Belloii 20.
Giffard, Joannes, 306. Walterus, Comes de Bokyngham 46.
Giffardi, Joannes, 257. Walterus 283.
Giffardus, Walterus, Eboracenſis Archiepiſcopus 254.
Gigantis cujuſdam oſſa detecta 54.
Gildeforde 166.
Gilbertus, Fundator Ordinis de Simplingham, claret 16.
Gilbertus, Gloverniæ Comes 257. moritur 285.
Gilbertus Herefordiæ Epiſcopus fit Epiſcopus Londonienſis 44, 54. moritur 89.
Gilbertus, Lexovienſis Archidiaconus, fit Epiſcopus Roffenſis 87.
Gipewicum 22, 56.
Girunda 262.
Girundia Fl. 289.
Giſortium 40, 46, 66, 88, 126, 132, 133.
Glamorgan 280.
Glamorgancia, *ſive* Glamorgantia 224, 261.
Glanville, Willelmus de, Roffenſis Epiſcopus obit 161.
Globus igneus viſus per aera diſcurrere 50.
Glovernia 211, 214. Milo de, 29.
Gocelinus, Ciceſtrenſis Epiſcopus 64.
Gocelinus, *ſive* Jocelinus, Saresburienſis Epiſcopus 54. moritur 86.
Godefridus, Eboracenſis Archiepiſcopus 228.
Godeſtowe, Monaſterium Virginum, fundatur 166.
Godingham 314.
Gorges, Radulphus de, 283.
Gornaco, Hugo de, 142.
Gornacum 142.
Gratia 130.
Græci 210, 242.
Græcia 169, 173.
Graveſend, Ricardus de, 254.

Gray,

Gray, Joannes de, Norwicenſis Epiſcopus 149.
Gregorius VIII ſuccedit Urbano VIII. 90. moritur 91.
Gregorius IX Honorio III ſuccedit 181. moritur 194.
Gregorius X Clementi IV ſuccedit 235. obit 248.
Grenefeld, Willelmus de, Cantuarienſis Archiepiſcopus 339.
Griffinus, Lewelini F. nothus, 193, 194.
Griffinus, F. Mereduci, 256.
Grifones 101.
Griſagonella, Galfridus, Seneſcallus Franciæ 52.
Groſmundum 190.
Groſſum-Caput, Robertus, Lincolnienſis Epiſcopus claret 204. obit ib. opera ejus 204, 205.
Gualla, Prior Brixiæ, 176.
Gualenſes, Galenſes, Walenſes, *ſive* Wallenſes, 43, 45. rebellantes repreſſi 155.
Gualeranus, Bajocenſis Archidiaconus, fit Roffenſis Epiſcopus 84.
Gualo, *vel* Guallo, Clericus 150. Apoſtolicæ ſedis Legatus 165, 166, 167, 169, 171.
Guerberay, caſtellum munitiſſimum, 39.
Guido, Autiſſiodorenſis Epiſcopus 226.
Guido, Cremenſis, Antipapa 45. obit 55.
Guido, Flandriæ Comes 296.
Guido Pictavenſis efficitur Rex Jeroſolymorum 88, 89. capitur à Saladino 90. loca data pro ejus liberatione 93, 114, 115.
Guido, Trajectenſis Epiſcopus 336.
Guildefordia 227.
Guillelmus Iprenſis 16.
Guiomarus, Leonenſis Vicecomes 75.
Gurdon, Adam, 226, 227.

H.

Hadrianus IV Anaſtaſio IV ſuccedit 24. Anglicus de urbe S. Albani *ib.* Sarmatiam ad fidem convertit 25. HENRICO II conquiſitionem Hiberniæ concedit 30. moritur 38.
Hadrianus V ſuccedit Innocentio V 249. moritur *ib.*
Halapia, Regnum 35, 66, 119.
Hales, Alexander de, 178.
Halinges 85.
Hamelinus, Frater naturalis HENRICI II, 45.
Hamtonæ Portus 88.
Hannonia, *ſive* Hanonia, 206, 207.
Harena, caſtrum, 36, 46, 73.
Haricuria, Joannes de, 262.
Haſſateni, *ſive* Haſſacini, *ſive* Aſſaſini, 124, 186.
Haſtinges, Joannes de, Dominus Abergavenniæ 269, 270.
Hatfelde 190.
Haugustaldenſis Prioratus 291.
Hawardin, caſtrum de, 255.
Hay, *ſive* Hey, caſtrum, 214, 221.
Hayles 236.
Heia, *vel* Eya, Honor de, 136.
Hely, Nicolaus de, Wigornienſis Epiſcopus 226.
HENRICUS I prole maſculina orbatus 3. moritur 4.
HENRICUS II, F. Comitis Andegavenſis, 19. armis Militaribus à Davide cingitur 20. Patri ſuccedit 21. Alianordem à Rege Francorum repudiatam ducit *ibid.* Regnum Angliæ occupare inſtituit *ib.* in Angliam ſe transfert 22. Munitionem Malmesburiæ obſidet *ib.* Stanfordiam adit *ib.* Gipovicum verſus properat *ib.* Notinghamiam divertit *ib.* pax inter eum & STEPHANUM 23. in Normanniam revertitur *ib.* cognomento *Plantagenet* 24. Juſſu matris Angliam petit *ib.* coronatur à Theobaldo Cant. 25. formam & mores ejus deſcribit P. Bleſenſis *ib.* Mores avi ſui HENRICI I ſequitur 28. Flandrenſes expellit 28. quoſdam eorum ad Marchiam Walliæ tranſtulit 28. Filiis ejus fidelitatem jurant Proceres 29. de conquirenda Hibernia tractat 31. Normanniam adit 32. Mirabellum & alia caſtra capit 33. in Angliam revertitur 34. à Malcolmo loca quædam accipit *ib.* Comitatum Huntingdoniæ illi reſtituit *ib.* in finibus Walliæ caſtra firmat 34. illi natus eſt filius Ricardus 34. in Normanniam transfretat 35. pace cum Rege Francorum inita Margaretam pro filio ſuo Henrico obtinet *ib.* Pariſiis honorifice exceptus *ib.* illi natus eſt filius Galfridus 36. contra Comitem

Digitized by Google

mitem S. Ægidii exercitum ducit pro Tholoſa 37. multa caſtra capit in Francia 39. fœdus renovat cum Rege Francorum *ib.* Alexandrum III Pontificem recipit 40. Caſtra in Anglia reficit 41. Nova Palatia ponit *ib.* Caſtellionem in Aquitania capit *ibd.* cum Rege Francorum Papam honorifice excipit 43. In Angliam revertitur 43. Eccleſiam B. Mariæ de Redingia dedicari fecit 45. duæ filiæ ejus deſponſantur 46. Wallenſes reprimit *ib.* cenſum colligit pro Chriſtianis Terræ Sanctæ 47. Britanniam perambulat 48. diſcordia inter eum & Regem Franciæ 48. illi natus eſt filius Joannes 50. domat Vaſcones 53. (*Hic in margine l.* Vaſcones) fecit foſſata alta & lata inter Franciam & Normanniam *ib.* punit Vicecomites, qui populum afflixerant 54. Normanniæ reditus duplicat 56. Hiberniam ſubjugat 57. diſcordia inter eum & filium 59. Litteræ ejus de hac re ad Papam 62. ſubdit ſe verberibus Monachorum 65. in gratiam redit cum filiis 66. Pacem init cum Rege Scotiæ 67. decernit iter Jeroſolymitanum 74. abalienatus ab uxore eam in cuſtodia detinet 75. fœdus ferit cum Gallo 77. In pias cauſas magnam pecuniæ vim diſtribuit 82. Diſcordia inter eum & Gallum 89. ſopita *ib.* ejus fama longe lateque diffuſa 90. Cruce ſignatur 19. in ægritudinem decidit 95. moritur *ib.*

Henricus III naſcitur 152. ſublimatur in Regem 168. vincit Ludovicum R. Galliæ F. 168. iterum coronatur 173. in Britanniam tranſiens Terras ſuas in Gallia repetit 183. ſed fruſtra *ib.* in Angliam redit 184. Alianoram Comitis Campaniæ filiam deſponſat 186. illi natus eſt filius Edwardus 190. Vaſcones rebellantes ſubigit 196. illi natus filius ſecundus, dictus Eadmundus 197. Chartam Magnam & de Foreſta concedit 204. reſtitutionem Terrarum ſuarum à Rege Francorum petit 208. Normanniam invitus Gallo cedit 209. Barones contra eum inſurgunt 212. Pacem init cum Simone M. quæ ſtatim ſolvitur 212. Barones ſuperat Northamptoniæ 215. ad Baronum Epiſtolam reſpondet 217. à Baronibus capitur 219. à Simone Monte-forti circumducitur 220. libertati reſtitutus rebelles punit 225. in ſingulis Comitatibus Capitaneum conſtituit 227. Magnum ducit exercitum ad Salopiam contra Lewelinum 229. qui pacem petit 230. obit 236. pie moritur *ib.* animi ejus & corporis dotes 239.

Henricus, Henrici II F. Margaretam Galli filiam deſponſat 40. homagia Procerum accipit 43. coronatur patre vivente 54. moritur 84.

Henricus, Frater Stephani, fit Monachus 4. Abbas Glaſtonienſis 5. Epiſcopus Wintonienſis *ib.* Sedis Apoſtolicæ Legatus 10. Concilium Londoniis celebrat 12. ab Anglia clam diſcedit 31. caſtra ejus peſſundata *ib.* moritur 57.

Henricus VI patri ſuo Friderico Imperatori ſuccedit 99. Apuliam ſubjugat 130. moritur 132.

Henricus, F. Frederici II, fit Rex Alemanniæ 179.

Henricus, Baldewini Frater, in Imperatorem Græcorum eligitur 150.

Henricus, Barrenſis Comes 276.

Henricus, Campaniæ Comes, fit Rex Jeroſolymorum 115.

Henricus, Caſtellæ Regis Frater 230, 231.

Henricus, Dacorum Rex, ſuffocatur 200.

Henricus, Eboracenſis Archiepiſcopus, obit 316.

Henricus, Fontanenſis Abbas, Willelmo Arch. Ebor. ſuccedit 17. graves patitur calamitates *ib.* ſed tandem recipitur 18.

Henricus, Leiceſtriæ Comes 120.

Henricus, Londonienſis Epiſcopus 226.

Henricus, Namurcii Comitis Frater, fit Imperator Græcorum 173.

Henricus, Davidis R. Scotorum F. Northumbriæ Comes obit 21.

Henricus, Roffenſis Epiſcopus, obit 186.

Henricus, Saxoniæ Dux, Sclavos & Wandalicos domat 50. in exilium cogitur 84. venit in Angliam 85.

He-

Heraclius, Jeroſolymitanus Patriarcha, ſubſidium petit in Anglia 86, 93.
Herebertus Anglicus fit Epiſcopus Conſentanus 87.
Herefordenſes Epiſcopi. Gilbertus 44. Robertus *ib*. Robertus Foliot 64. Willelmus de Veer 88. Joannes Bretonus 248. Thomas *ib*. 258. Ricardus de Swinefeld 259.
Herefordia 209.
Hertforde 168.
Hibernia, colloquium de ea conquirenda 56. ſubjugatur 57. cenſualis facta 158. reclamata 198.
Hibernienſes tributum Regi Angliæ promittunt 68.
Hiems magna 74.
S. Hilario, Aſtulphus de, 59, 60, 61, 72.
Hilarius, Ciceſtrenſis Epiſcopus, obit 54.
Hoëlus, Comes Britanniæ 32.
Holandia 204.
Holderneſſe 204.
Homagii pro Regno Scotiæ forma 273.
Honorius III Innocentio III ſuccedit 165. moritur 181.
Honorius IV ſuccedit Martino IV 262. defungitur 263
Hoſpitalarii. gravis inter eos & Templarios diſcordia 194, 196, 265.
Hoſtelle, Thomas de, 225.
Hotenus, Willelmus, 306.
Hubertus, Cantuarienſis Archiepiſcopus, Legationis ſuæ poteſtatem in Clerum Eboracenſem dilatat 130, 133, 134, 138, 139. obit 149.
Hugo quidam à Judæis Lincolniæ crucifixus 206.
Hugo, Ceſtrenſis Epiſcopus, 133.
Hugo, Dunelmenſis Epiſcopus 54.
S. Hugo, Lincolnienſis fit Epiſcopus 87. acta ejus percurruntur 140, 141. ejuſdem canonizatio 153.
Hugo, Lincolnienſis Epiſcopus, obit 185.
Hugo, Marchiæ Comes 195.
Hugo, Rothomagenſis Archiepiſcopus 25.
Hungari 195, 209.
Hungaria 95, 195, 209.
Huntingdon, caſtrum, 214.
Hyda, Portus de, 284.

I.

Jacobus S. Pauli 332, 333.
Janua 100.
Januenſes 114, 121, 197, 210.
Iconium 19.
Iconii Soldanus 75.
Jeroſolyma capta 90. Regum Jeroſolymorum progenies 104. iterum capta à Coradino 172. deſtructa *ib*. & 197.
Imperator tam Alemanniæ, quam Græcorum, *Imperator Romanorum ſemper Auguſtus* vocatur 91.
Imperator Conſtantinopolitanus, *à Deo coronatus* dicitur 91.
India 144, 195.
Ingeburgis, Regina Franciæ, repudiatur 139. in gratiam recipitur 143.
Innocentius II 5. ordinatos à Petro Leonis degradavit 6. moritur 13. Monaſterium S. Anaſtaſii fundavit 15.
Innocentius III ſuccedit Cœleſtino tertio 133. moritur 165. geſta ejus & ſcripta *ib*.
Innocentius IV Cœleſtino IV ſuccedit 195. ſtatuit ut Cardinales capellis rubeis uterentur 203. moritur 205.
Innocentius V ſuccedit Gregorio X 248. moritur 249.
Inſula 340.
Inſula, Robertus de, Dunelmenſis Epiſcopus, 261.
Inſularum Villa 298, 299.
Inundatio magna 73. maxima 74.
Joachimus, Abbas in Calabria 102. ſcripta ejus *ib*.
Joanna, Gloverniæ Comitiſſa 301.
JOANNES armis Militaribus cingitur 87. in Hiberniam transfretat *ib*. Angliam uſurpat, abſente RICARDO 114. in gratiam recipitur 129. RICARDO fratri ſuo ſuccedit 138. cognominatus eſt *Sine-terra* *ib*. poſtea ditatus Comitatibus Moritoniæ & Gloverniæ *ib*. Inſuper etiam terris à patre in Hibernia conquiſitis *ib*. coronatur 138. Iſabellam F. Comitis Engoliſmenſis ducit 140. Diſſentio inter eum & Regem Francorum 142. iterum coronatur 143. infamatur de Morte

te Arturi 144. Normanniam amittit 147. transfretat in Aquitaniam cum magno exercitu 150. ſed abſque conflictu in Angliam remeat *ib.* Angliam Stephano Langeduno interdicit 151. in ejus exheredationem non ſegniter agit Rex Francorum 152. illi natus eſt filius Henricus *ibid.* Regnum ejus Innocentius III interdicto ferit *ib.* natus eſt ei filius ſecundus nomine Ricardus 153. excommunicatur 154. in Hiberniam profectus de Catholo Rege Connaciæ triumphat 154. Wallenſes reprimit 155, 156. Barones cœperunt ab eo deficere 156. Regna ſua Papæ facit cenſualia 157. à ſententia excommunicationis abſolvitur 160. transfretans Urbes quaſdam recuperat 160. relaxationem obtinet interdicti *ibid.* crucem accipit 162. Barones eum apud Radingiam diffidarunt *ib.* Papa ei favet 163, 165. defungitur apud Newerk 166. ſepelitur Wigorniæ *ib.*

Joannes XXI Adriano V ſuccedit 249. obit 250.

Joannes, Exonienſis Cantor, factus eſt Epiſcopus ejuſdem Eccleſiæ 88.

Joannes, Holandiæ Comitis filius, Elizabetham Anglam ducit 297.

Joannes, Jeroſolymorum Rex, Damiatam obſidet 171.

Joannes, Prædicatorum Magiſter, egregius Prædicator 200.

Joannes Presbyter 144.

Joannes, Rothomagenſis Decanus, fit Wigornienſis Epiſcopus 131.

Joannes, Velitrenſis Epiſcopus 143.

Joannes, Wigornienſis Epiſcopus, obit 44.

Joannes, Wintonienſis Epiſcopus 226.

Jocelinus, Bathonienſis Epiſcopus 167. moritur 196.

Jocius, Turonenſis Archiepiſcopus 49, 50.

Joppe 93, 110, 111, 113, 118, 121, 201.

Jordanes Fl. 77, 111.

Jordanus, Dominici ſucceſſor 177. acta ejus 187.

Jorz, *ſeu* Joyce, Thomas de, 341.

Irwine 300.

Iſoldunenſe caſtrum 72.

Iſoldunum 93.

Judæi Bleſenſes puerum crucifigunt 56.

Judæa fere tota à Saladino ſubacta 90.

Judæi Londoniis deſtructi 97. leges de iis latæ 128. de Anglia expelluntur 154. baptizari coguntur 214. pro tonſura monetæ ſuſpenduntur 252. ex Anglia iterum expelluntur 266.

Iven, Henricus de, 53. Herveus de, 55.

Juliariis, Willelmus de, 332, 340.

Juſtitiarii de Banco 339.

Juſtitiarii Regis 215.

Juſtitiarii Itineris 209.

Juſtitiarii de Traylbaſton 339.

K.

Kabilonenſis Comes 240.

Kaermerdyn 280.

Kantia, *vide* Cantia.

Kardigan 257.

Karleolum 288, 343, 345. *vide* Carleolum.

Karnarvan, caſtrum de, 261, 280.

Karolus, Achaiæ Princeps 260, 265, 266.

Kelingworthe 224, 228, 253.

Kelſton 311.

Kemeſeya 224.

Kenilworthe 224, 228.

Kentyr, Inſula de, 344.

Kilbrid 291.

Kilwardeby, Robertus de, floret 235. fit Archiepiſcopus Cantuarienſis *ib.* ejus ſcripta *ib.* 258.

Kingeſtone 169, 213, 216.

L.

Lacy, Henricus de, Comes Lincolniæ 200, 274.

Lacy, Hugo de, 60. Dominus Midiæ 87, 154, 179.

Lacy, Joannes de, Clericus 277, 278.

Lacy, Rogerus de, 120.

Ladunano, *ſive* Laudunano, Galfridus de, 143, 160.

Lamehuthe, *ſive* Lamehyth, 91, 134. Concilium ibi celebratur 254.

Lamelay, Domus Monialium de, 291.

Lampadervaur 252. caſtrum de, 256.

Lanæ valor in Anglia 304.

Lancaſtria, Henricus de, 246.

Landercoſte 344.
Lando Antipapa 78.
Langeduno, Stephanus de, Cantuarienſis Archiepiſcopus 151. permiſſus ad ſedem ſuam accedere 157, 171, 173. Dominicanis favet 175. Biblia in capitula diſtinxit 182. obit ib.
Langeleia, Galfridus de, 278.
Lantilewir 257.
Lapis Regalis Scotiæ Weſtmonaſterium tranſlata 294.
Lateranenſe Concilium 163. Palatium 112.
Latini 173, 210.
Latinus 280.
Legionenſe Regnum 296, 298.
Leiceſtriæ Comitiſſa 248.
Lemovica 73. Lemovicæ 134. Lemovicenſis Vice-comes 143.
Leonenſes ſabacti 49.
Lewelinus, Princeps Walliæ, pacem Angliæ perturbat 179. moritur 193.
Lewelinus, Princeps Walliæ, Ceſtriam vaſtat 206, 210, 213. pacem petit 229, 230, 247, 248. & obtinet 250. pacis conditiones 251. excommunicatur 256. interficitur 257.
Lewenos, Comes de, 307.
Lewes 216, 218.
Lexovium 48, 98. Lixovium 144.
Leyborne, Rogerus de, 215, 220, 283. Willelmus de, 279.
Liber in medio lapidis inventus 202.
Ligeris Fl. 53, 56, 160.
Limpoldus, Dux Auſtriæ 124, 126, 130.
Lincolnia 139, 168, 174.
Lincolnienſe caſtrum 9, 14, 16.
Lincolnienſes Epiſcopi. Alexander 7, 8. Galfridus 63, 82. Ricardus 84. Hugo 88. Willelmus Bleſenſis 147, 150. Hugo Wellenſis 153, 185. Ricardus 254.
Grosteste 204
Linliſco, *pro* Linlithgow 332.
Livonia ad Fidem converſa 165.
Lizeneyo, Aymericus de, Comes Engoliſmenſium 51.
Lizeneyum 51.
Lizeniaco, Galfridus de, 92.
Lobdunum, caſtrum 53.
Lochdor, *ſive* Lochor, caſtrum de, 344.
Lombardia 37. ſubacta 45.
Lombardus, Petrus, floret 23. fit Epiſcopus Pariſienſis 38. obit 41.
Londoniarum civitas à JOANNE deſciſcit 163. Templum ibi novum 172.
Londonienſes Matildem recipiunt 10. STEPHANO favent *ib.* rebellant 305.
Londonienſes Epiſcopi. Robertus 10. Ricardus 44. Gilbertus *ib.* 89. Ricardus 98. Willelmus 134, 152, 162. Stephanus de Faukenberge 177. Henricus 226. Ricardus 275, 306.
Longa-Spata, Nicolaus, Sariſburienſis Epiſcopus 181, 296.
Longa-Spata, Willelmus de, 157, 161, 162. moritur 181.
Longa-Spata, Willelmus de, 190, 195. interficitur 200.
Longo-Campo, Willelmus de, Londonienſis Epiſcopus 98. Regis Cancellarius *ib.*
Lotharius IV Imperator 5. moritur 6.
Luceria Saracenorum 182, 317.
Lucius II Cœleſtino II ſuccedit 14. obit 15.
Lucius III ſuccedit Alexandro III 78, 85. moritur 86.
Lucy, Godefridus de, Wintonienſis Epiſcopus 98. moritur 148.
Ludovicus VI, Francorum Rex, 5. moritur 6.
Ludovicus VII, Francorum Rex, Vitriacum capit 13. cruce ſignatur 18. ab Oriente rediens captus à Græcis 20. liberatur *ib.* Vernonem occupat 23. uxorem ducit Conſtantiam 28. Filiam Comitis Bleſenſis 40. illi naſcitur filius Philippus 47. moritur 79.
Ludovicus VIII, Francorum Rex, Angliam cum exercitu ingreditur 166. vincitur 168. navalis ejus exercitus ab Anglis cæſus 169. pacem petit & obtinet *ib.* cum uxore Blanca coronatur 179. contra juramentum terras R. Angliæ in Gallia occupat 179, 180. moritur 181.
S. Ludovicus, *ſive* IX, Gallorum Rex, coronatur 181. Toloſam cum Comitatu obtinet 182. uxorem ducit Margaretam, F. Comitis Provinciæ 185. in Terram Sanctam

Digitized by Google

ctam proficiſcitur 199. Damiatam capit 200. capitur à Saracenis *ib.* liberatur 201. Regem Angliæ & Simonem de Monte-Forti reconciliare fruſtra tentat 214. Terram Sanctam iterum petit 231. moritur 232.
Ludus Militaris, Rotunda Tabula dictus, 253.
Lugdunenſis Civitas 43.
Lugdunum 100. Concilium ibi celebratur 197, 242.
Lumbardi, *ſive* Lombardi, 67, 71.
Lumbardus, Rogerus, fit Bathonienſis Epiſcopus 64.
Lundi, Ricardus de, 300, 307.

M.

Macklesfeld, Willelmus de, 339.
Madocus 280, 284.
Magnavilla, Galfridus de, turrim Londonienſem defendit 10. capitur 12. Monaſterium Rameſienſe invadit 13. ſagitta percuſſus interit 14.
Magnavilla, Willelmus de, Eſſexiæ Comes 86.
Magorum Corpora inventa 36. tranſlata 44.
Maguntia 126, 127, 155.
Malachias Epiſcopus 7. Hiberniæ moritur 20.
Malcolmus, Scotiæ Rex, cingulo Militiæ ab Henrico ii cinctus 38. eidem facit homagium 43. moritur 47.
Maldonia, Robertus de, fit Herefordenſis Epiſcopus 44.
Malgerus, Wigornienſis Epiſcopus 152. Pontiniaci obit 156.
Malmesbiria, *ſive* Malmesburia, 22.
Malmesburienſis, Willelmus de, ejus Hiſtoria 3.
Malo-Lacu, Petrus de, 287.
Malo-Leone, Radulphus de, 120, 121. Savaricus de, 179, 180.
Manceſtria, Hugo de, 255, 279.
Manfredus 203. ſe facit in Regem Siciliæ coronari 209. fautor Saracenorum excommunicatur *ib.* à Papa fugatur 210, 213, 226. interficitur 228.
Mapæus, Walterus, 132.
Mar, Comes de, 288.
Marchiſus 104, 108, 113, 114, 115, 124.
Mare limites excedens oſſa gigantis cujuſdam alluvione detegit 54. magnam terræ portionem in Holandia & Holderneſſe delevit 204.
Mareſcallus, Gilbertus, 194. Ricardus, 184. Walterus, 194. Willelmus, 167, 169, 172. Willelmus junior 179, 184. Walliam ad guerram commovet 185.
Mareſcalliæ hereditas 173.
Margareta, Flandriæ Comitiſſa 205. filii ejus 207.
Maria, F. Edwardi i, fit Sanctimonialis Ambresburiæ 261, 262.
Mariale 90.
Mariſco, Adamus de, 205. Galfridus de, 185.
Mark, Philippus de, 175.
Marliaco, Matthias de, 133.
Marmion, Robertus, interficitur 14. Philippus 215.
Marochia 76, 160.
Marſilienſes 208, 211.
Martellus, *ſeu* Marcellus, Willelmus, captus 11.
Martinus iv Nicolao iii ſuccedit 254. obit 262.
Martinus in Chronico ſuo citatus 221.
Martus, Ricardus, Dunelmenſis Epiſcopus 181.
Maſſora 200.
Matilda, F. Henrici ii, Duci Saxoniæ nubit 50.
Matildis Imperatrix 3. Proceres illi fidelitatis juramentum præſtant 4. Galfrido Andegavenſi nubit 4. filii ejus *ib.* in Angliam revertitur 8. Regnum turbat 9. Domina proclamatur 10. fugatur de Londoniis *ib.* Turrim Wintonienſem fruſtra obſidet 10. Oxoniam venit, ubi obſeſſa à Stephano vix evadit 11. Rothomagi decedit 50. in Monaſterio Beccenſi ſepelitur *ib.* plurima in Normannia Monaſteria fundavit *ib.*
Matildis, Stephani Uxor, Monaſterium de Feverſham fundavit 24.
Matthæus, Abbas primus & ultimus in Ordine Prædicatorum 170.
Matthæus, Comes Boloniæ 60.
Mauclerk, Walterus, Carleolenſis Epiſcopus, 179.
Maunſel, Thomas, 216.
S. Maura, Hugo de, 59.

Digitized by Google

Mediana 161.
Mediolanum 35, 36, 37, 42, 44, 203.
Meduana, Galfridus de, 41, 94.
Meinhermer, Radulphus de, 301.
Mirabellum 33, 143.
Monachi, *ſive* Monachus, Joannes, 333.
Monemutæ caſtrum 223. Dominus 246.
Monemutha, Joannes de, 281.
Moneta Angliæ renovatur 199, 253.
Mons-Aureus 81.
Mons-Gomeri 221.
Mons S. Michaelis 36, 144.
Mons-Mirabilis 53.
Mons-Regalis 149.
Montargis 248.
Monte, Vetus de, Haſſaſinorum Princeps 124, 186.
Monte-Acuto, Simon de, 287.
Monte-Camiſii, Garinus de, 172. Willelmus de, 219, 266.
Monte-Forti, Aymericus de. 256. Guido de, 226, 234, 240, 260. Henricus de, 219, 225. Petrus de, 215, 224. Robertus de, 43, 59.
Monte-Forti, Simon, 153. *Geſta* ejus citantur 149. decedit 171.
Monte-Forti, Simon de, Leiceſtriæ Comes 190. Capitaneus fit Baronum 211, 219. Regem & Regnum tenet in ſua poteſtate 220, 221. diſſidium inter eum & Gilbertum de Clare 222. Eveſhamiam venit 224. ab Edwardo vincitur *ib.* & interficitur *ib.*
Monte-Forti, Simon de, Filius Simonis, in Gallias transfugit 227, 228.
Moravia 294. Andreas de, 300.
Mordum, *ſeu* Mordun, caſtrum 179.
Morganus 280.
Morinorum Urbs 335.
Moritonium, *ſive* Moretonium, *ſive* Moretonia 4, 37, 52, 130, 138.
Mortuo-Mari, Bartholomæus de, 120. Eadmundus de, 257. Hugo de, 29. Willelmus de, 297.
Mortuo-Mari, Rogerus de, 214, 215, 220, 221, 223, 224, 253.
Morvilla, Hugo de, 55.
Moubray, Rogerus de, 65.
Moſacum 92.
Munio (*niſi legendum* Murro) Magiſter Ordinis Prædicatorum 263.
Murrone, Petrus de, 296, 345.
Muravia, *ſive* Moravia, Alexander de, 291.

N.

Namurcii Comes 173.
Nantolio, Philippus de, 133.
Nationum variarum diligentia in conſervandis Antiquitatis memorabilibus 1.
Navarri 75.
Nazareth 124.
Neaſlia 40.
Neapolis 112, 205, 260. in Syria 93.
Nepeſina 298, 305.
Neronis Pratum 29.
Nevile, Robertus de, 336.
Nevilla, Hugo de, 120.
Newentonia, Robertus de, 216.
Nicolaus III Joanni XXI ſuccedit 250. obit 254.
Nicolaus IV Honorio IV ſufficitur 253 moritur 272.
Nicolaus, Græcorum Imperator 147.
Nigella, Radulphus de, 262, 333.
Nigellus, Elienſis Epiſcopus, obit 54.
Nilus Fl. 175.
Noradinus 46. Halapiæ Rex 66.
Noreham 269, 271.
Norhalla, *ſive* North-Halla, Willelmus de, Wigornienſis Epiſcopus 88.
Normanni 272.
Normannia 142, 147, 208, 209, 241. Regi Francorum ſubjicitur 144.
Normanniæ Barones ab Henrico II ſe avertunt 59. eorum nomina *ib.*
Northamptonia 16, 153. Comitatus 174. Villa 189, 226.
Northumbria à Davide Scotorum R. depopulatur 5, 6.
Northwick 34.
Norwegia 267.
Norwicenſes Epiſcopi. Willelmus 54. Joannes Oxonienſis 66.
Norwico, Galfridus de, 156.
Notinghamia 22, 216. caſtrum ejus inexpugnabile *ib.* Comitatus 175.
Nova-Villa, Hugo de, 157.
Novencuria 130.
Noviomenſes 81.
Noviomum 88.
Novo-Caſtello, Hugo de, 61, 62.
Novo-Mercato, Adamus de 215.
Novum-Burgum 126.
Novum-Caſtrum 40, 41, 273, 287.
Novum-Mercatum 40.

Digitized by Google

O.

Octavianus, Antipapa, ſe Victorem tertium appellat 39. obit 45.
Octavianus, Oſtienſis Epiſcopus 143.
Odemer 304.
Odiham 166, 375.
Odo, Tuſculanus Epiſcopus 198.
Olifardi, Willelmus, 339. *Hic* Buchanano *dictus eſt* Olivarius.
Orcades 267.
Ordo Minorum fundatur 156. confirmatur 180.
Ordo Prædicatorum fundatur 164. prima eorum domus erat Toloſæ 167. in eo cœperunt haberi capitula generalia 176. Statutum ne poſſeſſiones recipiantur in Ordine 174. Bononiæ Capitulum generaliſſimum habent 182. ſecundum & ultimum Capitulum generaliſſimum Pariſiis tenent 186.
Oringtono, caſtrum de, 312.
Ormesby, Willelmus de, 295, 299.
Otho, Apoſtolicæ ſedis Legatus in Anglia 188. à Scholaribus Oſeneiæ obſeſſus 189. liberatus eos excommunicat *ib.* & Studium diſpergit *ib.* ejus Conſtitutiones 254.
Otho, Ricardi nepos, Rex Romanorum 132, 151, 153, Apuliam aufert à Friderico 153. excommunicatur 154. pie moritur 162.
Otto II. Imperator 32.
Ottobonus, Apoſtolicæ ſedis Legatus, 225. Concilium apud Northamptoniam vocat 226. Epiſcopos, qui Simoni Monteforti faverant, excommunicat *ib.* Concilium Londoniis convocat 230. ejus Conſtitutiones 254.
Oxonia 176. Concilium ibi celebratum 177, 183. Studium diſperſum 189.
Oxonia, Comitatus 174.
Oxonienſis, Joannes, Norwicenſis Epiſcopus 66, 68.
Owenus, avunculus Principis Walliæ 56.
Owenus, Frater Principis Walliæ 251, 252.

P.

Palæologus Imperator efficitur Græcorum 210.
Palentia, *ſive* Pallentia, 146.
Pandulphus 155, 157, 160, 171, 173, 174.
Papia 37, 49.
Parliamentum Oxoniæ 208. Wintoniæ 225. Marlebergæ 231. Londoniis 247. Glocverniæ 252. Salopiæ 259. apud Acton-Burnel 260. Londoniis 263, 266, 278. 297, 300, 315, 317, 332. Berewici 294. apud S. Eadmundum 295. Eboraci 312. Eboraci 316. Stanfordiæ 318. Carleoll 345.
Parmenſes 201.
Patricius, Comes Sareſburienſis 51. occiſus *ib.*
Patrik, Willelmus, 59, 60, 61.
Paunſevout, Grimbaldus de, 216.
Pecham, Joannes de, fit Cantuarienſis Archiepiſcopus 253.
Pecto, *vel* Pecco, caſtrum de, 175.
Pelagius, Albanenſis Epiſcopus 172. Ap. Sedis Legatus in Terra S. 175.
Pelveſtone, Thomas de, 219.
Penne, caſtrum, 277.
Penrith 318.
Percy, Henricus de, 215, 299, 343, 344.
Perpeniacum 262.
Pert, *vel* Perth, Villa S. Joannis de, 313.
Perticis, Thomas de, interficitur 168.
Pertiniacum 152.
Peruſium 203.
Peſſulanus-Mons in Provincia 42.
Peuvenſeye, caſtrum de, 34, 219.
Petra-Plata 93.
Petrus, Aragoniæ Rex 257, 260. moritur 262.
Petrus, Antiſſiodorenſis Comes fit Imperator Græcorum 169. capitvatur 170, 173.
Petrus, Bituricenſis Archiepiſcopus, à R. Francorum rejicitur 12.
Petrus, Herefordenſis Epiſcopus 211.
Petrus, Leonis F. Papatum invadit 6. Divinitus percuſſus interit *ib.*
Petrus, Romanus Legatus, mittitur ad confutandos Albigenſes 74.
Petrus Veronenſis occiſus 203.
Philippus, Belvacenſis Epiſcopus 143.
Philippus, Colonienſis Archiep. venit in Angliam 85.
Philippus, Dunelmenſis Epiſcopus, obit 152.
Philippus, Flandriæ Comes 50, 74. arma ſumit adverſus R. Franciæ 80. pacem cum eo facit 83.

Digitized by Google

Philippus II, Francorum Rex, coronatur 77. Ricardo infidus 129. Normanniam vaſtat 139. Prælatos perſequitur 139. Normanniam iterum ingreditur 144. (*hic & deinceps pro* Philippus VI *l.* Philippus II) eam ſubigit 147.
Philippus III, Francorum Rex, moritur 262.
Philippus IV, Francorum Rex, excommunicatur 317. Flandrenſes ſuperat 340.
Philippus, Gloverniæ Comes, 68.
Philippus, Sueviæ Dux, 132, 150. interficitur 152.
Pictavenſes 51.
Pictavia 52, 147, 173, 174, 179, 190, 195.
Piſani 106, 114.
Placentia 37.
Pleaſmelum 67.
Pluit ſanguis 42.
Plukenet, Alanus, 306.
Pluviæ inſolitæ 33.
Polonia 195.
Pomerol, caſtrum, 277.
Pons 75.
Pontiniacum 193, 199. Pontiniacenſe Monaſterium 46.
Pontiſara, Joannes de, Wintonienſis Epiſcopus 259.
Pontivium 130, 252.
Porretanus, Gilbertus, floret 7. ſuum revocat errorem 19.
Portemuta 279, 280. Portemutenſes 279.
Portuenſes 216, 284, 304.
Powike, Willelmus de, 198.
Præneſte 314.
Praga 188.
Pratellis, Petrus de, 119.
Pratellis, Willelmus de, à Saracenis pro Rege Ricardo capitur 111. redimitur 124.
Prato, Nicolaus de, 336.
Procerum Angliæ ad Papam Epiſtola 330.
Preſtſen 288. *Alii hunc locum* Metſen *appellant.*
Protaſius Martyr 45.
Provincia 198.
Proviſiones Oxoniæ 208, 209, 210.
Prulianum Monaſterium 174.
Ptolemais, *ſeu* Ptolemaida, quæ eſt Achon 99.
Puella, Gerardus, Coventrenſis Epiſcopus 84. obit 85.
Puellarum caſtrum 67, 89, 98, 292, 336.
Puſſiacum 340.

Q.

Quenti, Socrus de, Wintonienſis Comes, obit 174.
Quinque Portus 221.
Quinque Portuum navigium 221.

R.

Radenore 214.
Radulphus, Scriptor vitæ Ricardi Ciceſtrenſis 204.
Radulphus Imperator 239. moritur 273.
Rainaldus, Colonienſis Archiepiſcopus 45. obit 49.
Rainerius, Cantuarienſis Subprior, 149.
Ralegh, Willelmus de, Norwicenſis fit Wintonienſis Epiſcopus 196. obit 200.
Rameſſe 172.
Ramula 112, 113.
Ranchun, Galfridus de, 75.
Ranulphus, Ceſtrenſis Comes, Matildi favet 9. Stephano confœderatus eum apud Wallingfordiam juvat 16. ſed ejuſdem juſſu comprehenſus factus eſt ei perpetuus inimicus ib.
Ranulphus, Ceſtriæ Comes, 161, 171. obit 184.
Ranulphus, *ſeu* Radulphus, Ciceſtrenſis Epiſcopus 171. obit 178.
Raygate 166.
Raymundus, Antiochiæ Princeps, à Turcis perimitur 20.
Raymundus, Barcinonæ Comes, 37.
Raymundus Catalanus 191. quæ ſcripſit 191.
Raynaldus à Caſtellione, Antiochiæ Princeps, ab Agarenis capitur 42.
Recellum, *ſeu* Retellum, in Britannia minori 42.
Redeworth, caſtrum, 291.
Redingia, *vel* Radingia, Conventus Monachorum ibidem 45, 85. Concilium 150, 197, 254.
Reginaldus, B. Dominico familiaris 170. Ordinem ingreditur 171, 178.
Reginaldus, Antiochiæ Princeps, interimitur 90.
Reginaldus, Boloniæ Comes, de Regno

gno Franciæ exbannitur 156.
Reginaldus, Sidoniorum Dominus, 93.
Regula 277.
Reſus, Walliæ Princeps, 45, 56.
Reſus 256, 257, 265, 272.
Reynesburgum 95.
Ricardus naſcitur 34. crucem accipit 90. Henrico ii, patri ſuo, in Regno Angliæ ſuccedit 96. coronatur 97. Itinerarium ejus Scripſit Ricardus Canonicus Londinenſis *ib.* caſtra Scotiæ recipit à Willelmo R. Scotorum 98. ſe parat itineri T. S. 99. Siciliam petit 100. Meſſanam capit *ib.* verſus Terram S. progreditur 103. Cyprum appulit *ib.* ducit Berengariam 104. Cyprum capit 105. navem Saracenicam magnitudine mirabilem deſtruit 106. Ptolemaidem verſus navigat *ib.* Ptolemaidem capit 107. Dux exercitus Chriſtianorum verſus Aſcaloniam progreditur 109. Turcos ſuperat *ib.* periclitatur 110. Aſcalonem reſtaurat 113. frater ejus, eo abſente, Regnum Angliæ uſurpat 114. diſpoſuit obſidere Jeroſolyma 116. inſignem de Turcis refert victoriam *ib.* & ſpolia infinita 117. Joppen à Turcis obſeſſam liberat *ib.* prælium ejus cum Saracenis memorabile 120. Nomina ſociorum in hac pugna *ib.* in morbum incidit 123. in Angliam rediens, Viennæ captus carceri traditur 124. Terras ejus in Gallia invadit Rex Francorum 126. liberatus Regnum ſuum petit 127. variæ leges ab eo latæ *ib.* jurat ſe nunquam faciem averſurum, donec Regi Francorum pugnaturus occurreret 129. fratri ſuo Joanni terras reſtituit 130. Regem Francorum prælio vincit 133. lethaliter vulneratur 134. moritur 135. Galfridi de Vino-Salvo verſus in obitum ejus *ib.* tumulatur Fontis-Ebrardi 137.
Ricardus, Cantuarienſis Archiepiſcopus, 64, 68.
Ricardus, Cantuarienſis Archiepiſcopus, 183, 184.
Ricardus, Ceſtrenſis Epiſcopus, 41, 54.
Ricardus, Ciceſtrenſis Epiſcopus, 161. obit 171.
Ricardus, Cornubiæ Comes 180, 184, 186, 195, 198, 203. in Terram S. proficiſcitur 190, 194. fit Rex Romanorum 206, 207, 218, 219. moritur 236. ſepelitur apud Hales *ib.*
Ricardus, Dunelmenſis Epiſcopus, obit 188.
Ricardus Elienſis fit Londonienſis Epiſcopus 98.
Ricardus, Gloverniæ Comes, moritur 68.
Ricardus, Henrici i F. ſubmergitur 3.
Ricardus, Lincolnienſis Epiſcopus 84.
Ricardus, Londonienſis Epiſcopus, obit 44.
Ricardus, Londonienſis Epiſcopus, 275, 306.
Ricardus, Wintonienſis Epiſcopus, 63. obit 91.
Ridel, Stephanus, 156. Walterus, *ib.*
Ripariis, Baldewinus de, Comes Devoniæ moritur 197.
Riſa 102.
Riſuncium, *vel* Riſuntium, 280, 283.
Robertus, Atrebatenſis Comes 188, 261.
Robertus, Bathonienſis Epiſcopus, obit 48.
Robertus, Cantuarienſis Epiſcopus, 239, 252.
Robertus, Cenomanenſis Comes, 52.
Robertus, Comes de Clara 60.
Robertus, Drocarum Comitis F. 160. captus *ib.* redemptus 162.
Robertus, Exonienſis Epiſcopus, obit 40.
Robertus, Gloverniæ Comes 6. Stephanum capit 9. capitur 10. commutatur pro Stephano 11.
Robertus Herfordiæ Comes 29.
Robertus, Leiceſtriæ Comes 65.
Robertus, Londonienſis Epiſcopus 10.
Robertus, Papæ Legatus 161.
Rocha Amatoris 79.
Rodanus Fl. 43.
Rodericus, Frater Principis Walliæ, 252.
Rodolanum caſtrum 250, 255.
Roffa 166. Roffenſis urbs 216.
Roffenſes Epiſc. Walterus, 54, Gualeranus 84. Gilbertus 87. Willelmus Glanville 161. Henricus 186.

Digitized by Google

Rogerus, Bathonienſis Epiſcopus 196, 197. obit 199.
Rogerus, Cornubiæ Comes, obit 68.
Rogerus, Eboracenſis Archiepiſcopus 23, 54. moritur 82.
Rogerus, Gloverniæ Comitis F. Epiſcopus Wigorn. 54, 77.
Rogerus, Guiſcardi F. conſecratur Rex Siciliæ 11. Africam adquirit *ib.* moritur 23.
Rogerus, Saresberienſis Epiſcopus 7, 8.
Rogerus, Signifer Ricardi 120.
Rokesburgum 98. Rokesburgia 67, 292, 286.
Rollo 208.
Romanæ ſedis vacatio 194, 279.
Romaniola 254, 260.
Romanus, Joannes, Ebor. Archiep. 263.
Romelius ex Monacho fit Rex Aragoniæ 37.
Romeſeya 39.
Ros, Robertus de, 288. Willelmus de, 269, 270, 288.
Rotrocus, Perticenſis Comes 36.
Rotunda Ciſterna 116.
Rotunda Tabula 253.
Roveriis, Baldewinus de, 5.
Roules, Rogerus de, 225.
Rupella 150, 160, 179.
Rupes-Fortis 39.
Rupes-Monachi 161.
Rupibus, Petrus de, 147, 176. obit 190. Willelmus de, 147, 152. Andegaviæ Mareſcallus 161.
Ruſciaco, Alanus de, 133.
Rutarii 60, 131.

S.

Sabaudia 240.
Sabaudia, Willelmus de, Cant. Arch. 198.
Sabinenſis Epiſcopus 221.
Sabrina Fl. 214.
Sacrum-Cæſaris 81.
Sagium 96.
Sagona Fl. 42.
Saladinus, Damaſci Princeps, capit Jeroſolyma 90, 117, 118, 119.
Salegori 46.
Salerna 102.
Salopia 259.
Salteſia, *vel* Sateſia, 125.
Saluſtius, *ſeu* Salluſtius, auctor certiſſimus 1.
Sanctius, Aragonum Rex 37. filii ejus *ib.*
Sancto-Amando, Americus de, 283.
Sancto-Amore, Willelmus de, Anagniæ damnatur 207.
Sancto-Claro, Willelmus de, 291.
Sancto-Joanne, Joannes de, 276, 278, 279, 281. Willelmus de, Procurator Normanniæ 57.
Sandewicum 127, 166, 284.
Santones, *vide* Xantones.
Saphadinus 111, 112.
Saraceni, Hiſpaniam ingreſſi, Almariam capiunt 34. victi 73, 106, 119. victi iterum in Hiſpania 155, 175. Jeruſalem deſtruunt 197. tertium victi in Hiſpania 228, 233. ab urbe Jeroſolymitana expulſi 315. Luceriæ capti necantur 317.
Saraguntat, Noradini nepos 66.
Sarca, *vel* Sarta, Fl. ſiccatur 50.
Saresberia 298. nova 174. vetus 174. civitas 189.
Saresberienſes Epiſcopi. Rogerus 5, 7, 8. Gocelinus 54. Walterus Huberti 98. Ricardus 174. Walterus 232. Robertus de Winchingtona *ib.* Walterus Scamel 261. Nicolaus de Longa-Spata 296. Simon de Gandavo *ib.*
Saresberienſis, Joannes, Carnotenſis Epiſcopus floret 71. Scripta ejus *ib.* moritur 79.
Sarmatia ad Fidem converſa 25.
Savaricus, Bathonienſis Epiſcopus, 150.
Savigneium 58.
Scaccarium 153, 339.
Scamel, Walterus, Saresberienſis Epiſcopus 261.
Schireburne 7, 11, 175.
Schoreham 139.
Scona 273. Abbatia de, 342.
Scotiæ Regnum abſque certo herede 267. jus in id ad Edwardum pertinere docetur 269. competitores ſuperius ejus dominium agnoſcunt 270. Magnates ei faciunt homagium 294. jus in hoc Regnum ſibi aſſumit Papa 318. rationes ejus 319, 320.
Scoti ab Eboracenſibus repelluntur 7. cum Gallis fœdus ineunt 285. rebellant 299. pacem renuunt 311. induciæ illis conceſſæ 332.
Scoticanum Mare 292.
Scotus, Joannes, ultimus Comes

Ceſtriæ 186.
Sedes Epiſcopales ſex vacant in Anglia 54.
Segrave, Nicolaus de, 219. Joannes de, 333, 336, 339.
Selandia 336.
Selekirk, Foreſta de, 291, 313.
Senebaldus 196.
Senenſes 209.
Seno 46.
Sequana Fl. 66, 131, 144.
Setona, Chriſtophorus de, 345.
S. Severi villa 283.
Seyſi 192.
Sibilla, civitas, 33, 76.
Siccitas magna 73. exceſſu notabilis 203.
Sicilia 101, 127, 201, 213, 257, 263, 315.
Siculi 315.
Sidon 105, 108, 201.
Sifridus, Ciceſtrenſis Epiſcopus 80.
Sillinæ Inſulæ 248, 252.
Silvanectæ 83.
Silvanectenſes 81.
Simon, Ebroicenſis Comes 39.
Simon, Exonienſis Epiſcopus, obit 179.
Snowdonia 251, 256, 259, 261, 280.
Soldanus Babylonis 175. Babyloniæ 196, 197, 229, 234. Iconii 81.
Somerſetia 226.
Souche, Alanus de la, Regis Juſtitiarius 230.
Souche, Alanus de la, 287.
Stagno, Willelmus de, 120.
Stampæ 39, 139.
Staniſlaus, Cracovienſis Epiſcopus, canonizatur 201.
Statuta. dicta *Proviſiones Oxoniæ* 208, de Merleberge 231. Weſtmonaſterii prima 247. de Glovernia 252. Weſtmonaſterii ſecunda 263. tertia 267.
Statutum de Acton-Burnel 260.
Stellæ duæ ignei coloris in Occidente apparuerunt 50.
Stephanus, Bleſenſis Comes 4. ejus filii ib.
Stephanus, F. Comitis Bleſenſis, Regnum Angliæ uſurpat 4. Filiam Comitis Bolonienſis unicam ducit 5. coronatur *ib.* Davidem Scotorum Regem vincit *ib.* plurimi ab eo deficiunt 6. Epiſcopos Sar. & Linc. carceri tradit 7. caſtrum Lincolnienſe obſidet 9. capitur *ib.* cuſtodiæ mancipatur apud Briſtoliam 10. liberatur 11. de Wintonia fugatur *ib.* Concilio Londonienſi interfuit 12. caſtrum Lincolniæ ſecundo, ſed fruſtra obſidet 14. amiſſo filio, & inita pace cum Henrico, moritur 23.
Stradewy, *ſive* Stredewy, caſtrum de, 250, 257.
Stragewalli 321.
Strivelin, caſtrum de, 292, 307, 334, 337. villa de, 313.
Strogoil, Ricardus Comes de, Mareſcallus Angliæ 55. cognomento Strangebow *ib.* 56. obit 68.
Strumenſis, *ſeu potius* Sarmienſis, Joannes, Anti-papa 78.
Sueſſio 156.
Suevia 99, 132.
Sules, Nicolaus de, 269, 270.
Sulliaco, Dominus de, 287.
Suttona, Oliverus de, Lincolnienſis Epiſcopus 254.
Swinsfeld, Ricardus de, Herefordenſis Epiſcopus 259.
Sylleio, Robertus de, 51. Hugo de, *ibid.*

T.

Taleburgum 130.
Talemund, caſtrum, 277.
Talvatius, Willelmus, 48.
Tancredus, Siciliæ Rex, 101, 127, 130.
Tandora 105.
Tanis 173.
Tankarvilla 59.
Tarantaſia 64.
Tartara Regio 144.
Tartari 176, 195, 198, 240, 242.
Tartarorum Dominii origo 144. Rex 315.
Tegulariis, Gilbertus de, 59.
Templarii. gravis inter eos & Hoſpitalarios diſcordia 194, 196, 265.
Templehiſtone 312.
Temporibus, Joannes de, moritur 8.
Terræ motus 50. in Burgundia 29. in Sicilia 53. in tranſmarinis partibus 54. in Calabria 87. in Burgundia Imperiali 201. in Anglia 247.
Terricus, Flandriæ Comes 32, 34, 39, 44, 50.
Teſta, Willelmus, 346.

Teutonia 132, 154, 206, 279. Regnum 310.
Teutonicorum Domus 268.
Teutonicus, Henricus, 120.
Thameſis, *ſeu* Thamenſis Fluvius, 11, 212. ſiccatur 50.
Thanatos 166.
Thany, Lucas de, 258.
Theobaldus, Bleſenſis Comes 36, 40, 41.
Theobaldus, Campaniæ Comes 185, 190.
Theobaldus, Cantuarienſis Archiepiſcopus 7, 12, 41.
Theobaldus, Carnotenſis Comes 45.
Theodoricus, Flandrenſis Comes 25.
Theodorus, Durachii Dux 170.
Theſa, *vel* Theſis, Fl. 6, 7.
Theſſalonica expugnata 95.
Theſſalonicenſium Honor 76.
Thomas, Herefordenſis Epiſcopus. Acta ejus percurruntur 258.
Thomas Londonienſis fit Regis Cancellarius 34. Archiep. Cant. 42. in Galliam fugit 46. à Pontiniaco exturbatur 47, 54. redit in Angliam 55. interficitur Rege inſcio *ib.* ejus corpus tranſlatum 173.
Thracia 95.
Thurſtinus, Eboracenſis Archiepiſ. 6. claret 16. Epiſcopatui cedit 17.
Thuſaco, Raderus de, 83.
Tiberis inundatio 32.
Tilliolum 61.
Tindale 318.
Tinmuthe 314.
Tiptoft, Robertus, 279, 283.
Toarcenſis Vicecomes 140.
Toarcum, *ſive* Toartum, caſtrum, 36, 37, 43.
Toloſa, *ſive* Tholoſa, 37, 38, 58, 92, 148, 167, 283, 296.
Toraco, Guido de, 145.
Torciæ 53.
Torcillæ 133.
Tornacenſi Eccleſiæ proprius datur Epiſcopus 18.
Tourium 277.
Tovy, Radulphus de, 283.
Tracy, Willelmus, 55.
Tregoz, Robertus de, 225.
Treveth, *ſive* Triveth, *ſeu* Trivet, Thomas Miles, Juſtitiarius de corona 236. pater Nicolai 236.
Treviſio, Nicolaus de, 314.
Tria 91. Reginaldus de, 333.
Tripolis terræ motu concuſſa 54. capta à Soldano Babyloniæ 265.
Trivetus, Nicolaus, Pariſiis ſtudet 2. Annalium ejus ratio 2, 3. Omiſſa & neglecta ab aliis Supplet *ibid.* ejus pater 236.
Trium-Fontium Abbas 144.
Tuenge, Marmeducus de, 307.
Tunbregge 216, 220.
Tunetum 199. Tunicium 231, 232, 233.
Turberville, Hugo de, 220. Thomas de, 285.
Turbo inſolitus 34.
Turci 106, 107, 110, 111, 113, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 199. victi à Ricardo Rege Angliæ 109, 116.
Turingia 152, 198.
Turingiæ Landgravius 199.
Turkia 195.
Turo 44, 66, 139.
Turonia 48, 147, 149.
Turonium, caſtrum munitiſſimum, 73.
Turris Militum 93.
Tuſcia 226, 234.
Tyna Fl. 5, 6, 273, 287.
Tyrus 90, 93, 99, 108, 113, 114, 115.

V.

Vadum Jacob, caſtrum ſuper Jordanem munitiſſimum 77. captum à Saladino *ib.*
Vadum S. Remigii 72.
Valentiis, Aymerius de, 286. Bruſſium vincit 344.
Valentiis, Willelmus de, 208, 215, 219, 222. Willelmus junior de, 257, 285.
Valeria Martyr 45.
Valle, Guido de, 94.
Vallibus, Joannes de, 215.
Vallis-Anandiæ 288.
Vallis-Regalis fundata 260.
Vallis-Rodolii 87, 126, 144.
Vaſcolio, Gilbertus de, 126.
Vaſconia 180, 190, 196, 241, 277, 283, 315, 334.
Vaughan, *id eſt* Parvus, Reſus 206. Wallenſium nobiliſſimus 259.
Vecta 231.
Veer, *ſeu* Ver, Hugo de, 277, 283. Willelmus de, Herefordenſis Epiſcop. 88.
Venetenſium civitas 51.

Veneti 148, 210, 234.
Venetiarum civitas 72.
Venetum 67.
Vercellæ 49.
Verno, *ſeu* Vernon, 140, 142.
Vernolium 60, 129, 145, 147.
Vernon, Willelmus de, Devoniæ Comes obit 171.
Verona 45.
Verzelliacum 18, 99.
Veſcy, Joannes de, 269, 272.
S. Victor 131.
S. Victore, Hugo de, floret 9. ejus ſcripta *ib.* Ricardus de, 9. ſcripta ejus *ib.*
Vienna, Hugo de, 196. Concordantiarum primus auctor *ib.*
Ville, Walterus de la, Saresberienſis Epiſcopus, obit 232.
Vinoſalvo, Galfridus de, 135. floret 147.
Viri illuſtres in Gallia 7. in Anglia 16.
Viromandenſis Comitatus ad Flandriæ Comitem devolvitur 21, 44.
Viteris 153.
Viternus 196.
Vitriacum 13.
Ulixibona capta à Chriſtianis 18.
Ultonia 292.
Urbanus III Lucio III ſuccedit 86. moritur 90.
Urbanus IV Alexandro IV. ſufficitur 210. moritur 221.
Urbinum 260.
Urbs-Vetus 240.
Vulcaſinus Pagus 41, 49, 126, 133.

W.

Wake, Baldewinus, 215. Nicolaus 216.
Waleys, Willelmus, 299, 300, 307, 311, 334. capitur 340. ſuſpenditur *ib.*
S. Walerici caſtrum 131.
Walingfordia 16, 29.
Wallenſes inſurgentes reprimuntur 46, 66. debellati 257. varios ſibi Principes præficiunt 280. victi 281, 282.
Wallia 197. Regi Anglorum ſubjicitur 259.
Walteri, Hubertus, Saresberienſis Epiſc 98.
Walterus, Bathonienſis Epiſc.
Walterus, Ceſtrenſis Epiſcopus, moritur 40.
Walterus, Exonienſis Epiſc. 208.
Walterus, Panormitanus Archiepiſ. 25.
Walterus, Roffenſis Epiſcopus 54. obit 84.
Walterus, Wigornienſis Epiſc. 161, 213, 226.
Warenna, *ſeu* Warennia, Joannes de, 216, 219, 222, 276, 295, 299, 306, 309. Regis Juſtitiarium interficit 230. vincitur 307. moritur 339.
Warwici Comes 282.
Waterfordia 57, 68.
Waterville, Berengarius de, 215.
Wellenſis, Hugo, Lincolnienſis Epiſcopus 153.
Wellia, Jocelinus de, Bathon. Epiſc. 150. Eccleſiam Wellenſem à fundamentis erexit *ib.*
Weſtmerlandia 328.
Weſtmonaſterium 129. juxta Londonias 153. novum opus ibi inchoatum 173.
Wey Fl. 223.
Wichia, Ricardus de, 196. obit 204. Catalogo Sanctorum adſcribitur 211. corpus ejus tranſlatum 250.
Wiggmore 223.
Wigornienſes Epiſcopi. Joannes 44. Rogerus *ib.* 77. Baldewinus 80. Willelmus de Norhalla 88. Joannes 131. Malgerus 152, 156. Walterus 161. Willelmus 186.
Wigornia 214, 224.
Wikewane, Willelmus de, Ebor. Archiep. 254. obit 263.
Willelmi centum & decem 57.
S. Willelmus à Judæis occiſus 72.
Willelmus, Alverniæ Comes 48.
Willelmus, Aquitaniæ Dux, moritur 5. ejus filiæ *ib.*
Willelmus, Cant. Archiep. STEPHANUM coronat 5.
Willelmus, Ceſtrenſis Epiſcop. obit 179.
Willelmus, Dalfinus Comes 43.
Willelmus, Davidis Regis Scotorum F. fit Comes Northumbriæ 21.
Willelmus, Derebeiæ Comes 171.
Willelmus, Ebor. Archiep. 17. deponitur *ib.*
Willelmus, Elienſis Epiſc. 132.
Willelmus, Exonienſis Epiſcopus, obit 197.

INDEX.

Willelmus, Henrici I F. ſubmergitur 3.
Willelmus, Henrici II F. 29. moritur 33.
Willelmus, Holandiæ Comes, in Regem Romanorum eligitur 199. obit 206.
Willelmus Londonienſis Epiſc. 152. 162.
Willelmus Matiſconenſis 33.
Willelmus Normannus Londonienſis Epiſc. 134.
Willelmus, Norwicenſis Epiſc. 54.
Willelmus, Saresberienſis Comes 51, 180.
Willelmus, Scotiæ Rex, capitur 65. Ricardo facit homagium 98, 139, 153.
Willelmus, Siciliæ Rex, 29, 42. amiſſa recuperat 32. capit Sibillam 33.
Willelmus, Stephani F. Terram ſuam Henrico II reſtituit 34.
Willelmus, Tankarvillæ Camerarius 59.
Willelmus, Warenniæ Comes 45.
Winchelele, Robertus de, Cant. Archiep. 281. accuſatur à Rege apud Papam 341. ſuſpenditur ab Officio ib.
Winchelesſeia 216, 301.
Winchingtona, Robertus de, Saresber. Epiſc. 232. obit 261.
Windeleſora 85, 87, 175, 212, 213. caſtrum inſigne 168.
Winterburne, Walterus de, 339, 341.
Wintonia 127, 225.
Wintonienſes Epiſcopi. Henricus 5, 54. Ricardus 63. Godefridus de Lucy 98, 148. Petrus de Rupibus 149, 190. Willelmus de Ralegh 196, 200. Aimericus *ib.* Joannes 228, 230. Joannes de Pontiſara 259.
Wulcaſinus, *vide* Vulcaſinus.
Wygemore, caſtrum de, 29.
Wyra Fl. 41.

X.

Xantones 195.

SUB-

SUBSCRIBERS.

Thoſe with this Mark * before their Names had the large Paper.

A.

THE Right Honourable Joſeph Addiſon, Eſq;
* Edward Alexander, Eſq;
John Anſtis, Eſq; Garter King at Arms.
Andrew Archer, of Tanworth in Warwickſhire, Eſq;
Arthur Atkinſon, M. A. Fellow of Queens College Oxon.
* Sr. John St. Aubin, Baronet, of Exeter College Oxon.

B.

Robert Backhouſe, M. A. of Queens College Oxon.
* John Ball, Eſq;
John Baron, D. D. Maſter of Baliol College Oxon, and Prebendary of Briſtol. 6 Copies.
The Revd. Mr. Battel, Curate of Bath.
Benjamin Baynes, M. A. Fellow of Univerſity College Oxon.
Robert Betham, M. A. Rector of Silcheſter in Hampſhire.
John Borret, M. A. of Queens College Oxon.
Joſeph Bowles, B. A. Fellow of Oriel College Oxon.
Thomas Braithwaite, M. A. of Queens College Oxon.
Charles Brent, M. A. Student of Chriſt Church Oxon.
Ralph Brideoake, M. A. Archdeacon of Wincheſter.
* John Bridges, of Barton near Kettering in Northamptonſhire, Eſq;
* Nathanael Bridges, M. A. Rector of Orlingbury in Northamptonſhire.
* Ralph Bridges, M. A. Vicar of South-Weald in Eſſex.
John Briſco, of Crofton-Hall in Cumberland, Eſq;
* William Brome, of Ewithington near Hereford, Eſq; 2 Copies
Mr. John Brooks of All-Souls College Oxon.
Richard Brooks, of the Inner-Temple, Eſq;
Barnabas Brougham, M. A. Vicar of Southampton.

Tho-

Digitized by Google

C.

Thomas Cartwright, of Aynoe in Northamptonſhire, Eſq; 2 Copies.

The Reverend Mr. Chapman, Rector of Weſton in Somerſetſhire.

Arthur Charlett, D. D. Maſter of Univerſity College, and Rector of Hambledon in Buckinghamſhire. 6 Copies.

* George Clarke, Eſq; Fellow of All-Souls College, and Member of Parliament for the Univerſity of Oxford.

Mr. Clarke, Gentleman-Commoner of Pembroke College.

* Henry Clements, Bookſeller in Oxford. 7 Copies, 6 ſmall and one large.

* Henry Clements, Bookſeller in London. 7 Copies, 6 ſmall and one large.

Mr. Alexander Collingwood, Gentleman-Commoner of Queens College Oxon.

* Edward Collins, of Lincolns-Inn, Gent.

James Collins, Gent.

Jonathan Colley, M. A. Chantor and Chaplain of Chriſt-Church Oxon.

The Right Honourable James Craggs, Eſq; Principal Secretary of State to his Majeſty.

Mr. George Sandiford Crowe, Gentleman-Commoner of Queens College Oxon.

Nathanael Crynes, M. A. Superiour Bedel of the Civil Law in the Univerſity of Oxford.

D.

Robert Dale, Eſq;

John Davys, B. D. Vice-Principal of Hart Hall Oxon.

Francis Deacon, M. A. Rector of Binſted in the Iſle of Wight.

Mr. Dickinſon, Schoolmaſter of Newport in the Iſle of Wight.

Charles Delafaye, Eſq; Secretary to the Right Honourable *JAMES* Earl *STANHOPE*, Principal Secretary of State to his Majeſty.

The Honourable Robert Digby, M. A. of Magdalen College Oxon.

Thomas Docker, B. A. of Queens College Oxon.

Thomas D'Oyley, Eſq; Gentleman-Commoner of Queens College Oxon.

* The Honourable Brigadier James Dormer.

*Ri-

E.

* Richard Ebourn, of Alleſly in Warwickſhire, Eſq;
Thomas Edkins, Clerk.
The Right Reverend Father in God *WILLIAM* Lord Biſhop of *ELY*. 2 Copies.
* Exeter College Library in Oxford.

F.

Henry Felton, D. D. Rector of Whitwell in Derbyſhire, and Chaplain to his Grace the Duke of *RUTLAND*.
John Fletcher, M. A. Fellow of Queens College Oxon.
* Chriſtopher Furneaux, M. A. Fellow of Exeter College Oxon. 4 Copies, 3 ſmall and one large.
Richard Furney, M. A. of Oriel College Oxon.
William Friend, M. A.

G.

* Roger Gale, Eſq;
Samuel Gale, Gent.
John Garnet, M. A. of Queens College Oxon.
* John Gibſon, D. D. Provoſt of Queens College Oxon.
Matthew Gibſon, M. A. Vicar of Home-Lacy in Herefordſhire.
Thomas Gibſon, M. A. of Queens College Oxon.
Samuel Green, M. A. Fellow of Queens College Oxon.
Stephen Green, M. A. Fellow of Queens College Oxon. 12 Copies.
John Griffin, M. A. of Sareſden in Oxfordſhire.

H.

William Hall, M. A. Vicar of Elyng in Middleſex, and Prebendary of St. Paul's.
Henry Hammond, Bookſeller in Bath.
John Hare, Eſq; Richmond Herald.
John Harwood, D. LL. F. R. S.
* Philip Hayward, M. A. of Ambresbury in Wiltſhire.
Thomas Herne, M. A. Fellow of Merton College Oxon.
Peter Herſent, M. A. Rector of Barford in Wiltſhire.
James Hill, Eſq;
John Hill, M. A. Fellow of Queens College Oxon. 6 Copies.
Richard Hilton, of Hilton in the County of Durham, Eſq;

George

George Holme, D. D. Fellow of Queens College Oxon.
George Holmes, Gent. Deputy Keeper of the Records in the Tower.
John Holte, M. A. Student of Chriſt Church Oxon.
Lawſon Huddleſton, M. A. Rector of Kelweſton near Bath.
George Hudſon, D. D. Rector of Stanmer in Middleſex, and Chaplain to the Right Honourable *JAMES* Earl of *CARNARVON*.
John Hudſon, D. D. Principal of St. Mary Hall Oxon, and chief Keeper of the Bodleian Library. 6 Copies.
John Hunter, M. A. of Queens College Oxon.
Michael Hutchinſon, D. D. Fellow of Queens College Oxon, and Miniſter of Hammerſmith.

I.

* Thomas Iſtede, Eſq;

K.

* Robert Keck, of the Inner-Temple, Eſq;
Henry Kelſall, Eſq;
Mr. John King of Oxford.
John King, M. A. Miniſter of W. Cowes in the Iſle of Wight.

L.

* Thomas Lamplugh, M. A. Rector of Bolton-Percy, and Prebendary of York.
* Samuel Lancaſter, M. A. Chaplain of Queens College Oxon.
William Leigh, D. D. Rector of St. Trinity in Dorcheſter.
John Lewis, M. A. of Margate in Kent.
* The Right Reverend Father in God *EDMUND* Lord Biſhop of *LINCOLN*.
Thomas Little, Clerk.
John Lloyd, Eſq; Secretary to the Poſt Maſter General.
* William Lupton, D.D. Preacher to the Honourable Society of Lincolns-Inn, and Prebendary of Durham.

M.

* Mr. Thomas Maxwell, Gentleman-Commoner of Chriſt-Church Oxon.
* Samuel Mead, of Lincolns-Inn, Eſq; 2 Copies.
William Mervin, M. A. Fellow of Exeter College Oxon.

James

Digitized by Google

James Mickleton, Eſq;
Robert Middleton, Eſq;
Leonard Milburne, M. A. of Queens College Oxon.
Richard Moſtyn, of Pembedw in Carnarvonſhire, Eſq;
* Sr. Richard Muſgrave, of Hayton Caſtle in Cumberland, Baronet.

N.

Peter Le Neve, Eſq; Norroy King at Arms.
Jeremiah Nicolſon, M. A. Fellow of Queens College Oxon.
John Nicolſon, M. A. Fellow of Merton College Oxon.

P.

* Thomas Palmer, of Fairfield near Bridgewater in Somerſetſhire, Eſq;
Mr. William Pate.
Thomas Pearſon, D. D. Principal of St. Edmund Hall, and Rector of Sulhamſtead in Berkſhire.
Anthony Peiſley, Bookſeller in Oxon, 12 Copies.
William Penington, M. A. Rector of Yattendon in Berkſhire, and Chaplain to his Grace the Duke of *RUTLAND*. 2 Copies.
* Sir Littleton Powis, Knight, One of the Juſtices of his Majeſty's Court of Kings-Bench.
Mr. Penyſton Powney, Gentleman-Commoner of Queens College Oxon.
Richard Pye, Eſquire.

R.

* Richard Rawlinſon, M. A. F. R. S.
James Richardſon, M. A. Maſter of the School at Blackheath.
Richard Richardſon, M. D. of North-Bierly in Yorkſhire.
Tancred Robinſon, M. D. F. R. S.
The Reverend Mr. John Rogers, Rector of Dowdeſwell in Glouceſterſhire.
Robert Rogers, M. A. Fellow of Exeter College, and junior Proctor of the Univerſity of Oxford.
Joſeph Rothery, M. A. Fellow of Queens College Oxon.
Mr. Ruſſell of Chriſt-Church Oxon.
John Ruſſell, M. A. Fellow of Merton College Oxon.

S.

Robert Sanderſon, Eſq;

Digitized by Google

Thomas Scott, Eſq; Secretary to his Grace the Duke of *ROXBURGHE*, Principal Secretary of State.
* John Sharpe, Eſq;
Sir Hans Sloane, Baronet.
The Reverend Mr. Joſhua Smith.
Charles Snape, M. A. Fellow of Kings-College in Cambridge.
James Sotheby, Eſq;
The Honourable Charles Stanhope, Eſq; Secretary of the Treaſury.
The Right Honourable *JAMES* Earl *STANHOPE*, Principal Secretary of State to his Majeſty.
Joſeph Steadman, M. A. Fellow of Queens College Oxon.
Barnabas Symſon, M. A. Vicar of Gods-Hill in the Iſle of Wight.
Temple Stanyan, Eſq; Secretary to the Right Honourable James Craggs Eſq; Principal Secretary of State to his Majeſty.
William Stukely, M. B.
The Right Honourable *CHARLES* Earl of *SUNDERLAND*, Preſident of the Council.

T.

Robert Talbot, M. A. Fellow of Clare Hall in Cambridge.
Richard Thomas, M. A. of Queens College Oxon.
Timothy Thomas, B. A. Student of Chriſt-Church Oxon.
William Thomas, of London, Eſq;
The Reverend Mr. Aaron Thomſon, late of Queens College Oxon.
Edward Thornborough, B. A. of Queens College Oxon.
* Thomas Tickell, M. A. Fellow of Queens College Oxon, and Secretary to the Right Honourable James Craggs Eſq; Principal Secretary of State to his Majeſty. 6 Copies.
George Tilſon, Eſq; Secretary to the Right Honourable *JAMES* Earl *STANHOPE*, Principal Secretary of State to his Majeſty.
Joſeph Todhunter, M. A. Fellow of Queens College Oxon.
* B. Tovey, M. A. Fellow of Merton College Oxon.
Thomas Troughear, M. A. Fellow of Queens College, and ſenior Proctor of the Univerſity of Oxford. 12 Copies.
John Troutbeck, M. A. of Wellingborough in Northamptonſhire.
* William Trumbull, of Eaſt-Hamſtead Park in Berkſhire, Eſq;
James Tyrrell, Eſq;

Mr.

Digitized by Google

V.

* Mr. Gwyn Vaughan, Gentleman-Commoner of Queens College Oxon.
* Thomas Vincent, M. A. Fellow-Commoner of Queens College Oxon.

W.

The Right Honourable *EDWARD-HENRY*, Earl of *WARWICK* and *HOLLAND*.
Joſeph Waſſe, M. A. Rector of Aynoe in Northamptonſhire, and Chaplain to his Grace the Duke of *KENT*.
John Waugh, D. D. Rector of St. Peter's Cornhill, and Prebendary of Lincoln.
Peter Webb, M. A. Rector of Whinford in Somerſetſhire.
Edward Welchman, M. A. Rector of Lapworth in Warwickſhire.
Charles Wheatley, M. A. late Fellow of St. John's College Oxon.
John White, M. A. Student of Chriſt-Church Oxon.
Humphrey Whyle, M. A. Vicar of Wellesbourne in Warwickſhire.
Benjamin Wildin, M. A. Maſter of the School at Bath.
William Wilkinſon, M. A. Maſter of the School at Lowther in Weſtmorland. 6 Copies.
Browne Willis, of Whaddon Hall in Buckinghamſhire, Eſq;
John Woodward, M. D. F. R. S. and P. M. G.
Captain Samuel Woodward.
Mr. Benjamin Woolmer, of Bath, Surgeon.
William Worth, B. D. Archdeacon of Worceſter.
Chriſtopher Wren, Eſq;
William Wright, Eſq; Gentleman-Commoner of Brazen-Noſe College Oxon. 12 Copies.
* William Wright, Eſq; Recorder of the City of Oxford, and one of his Majeſty's Judges for the Principality of Wales.

To which muſt be added:

Walter Jones, M. A. Rector of Upton upon Severn.
John Savage, D. D. Rector of Clothall in Hertfordſhire.

F I N I S.

Digitized by Google

I Deſign now, God willing, to go on with another Volume, which ſhall bear the following Title: *Nicolai Triveti Annalium Continuatio, ut & Adami Murimuthenſis Chronicon, cum ejuſdem Continuatione.* To which ſhall be added, if there be room, *J. Boſtoni, Monachi Burienſis, Speculum Cœnobitarum,* All from the ſame excellent MS. out of which theſe Annals are now publiſhed. This Volume will be printed after the ſame manner, and on the ſame Conditions with the former.

W*Hereas it hath been reported, that I was the Author of* a Deſcription of the County of Cumberland, *printed ſome time ago in* the Monthly Britannia, *I take this Opportunity of declaring, I was not the Author of that* Deſcription.

Queens Coll. Oxon.
Oct. 27. 1718.

ANT. HALL.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

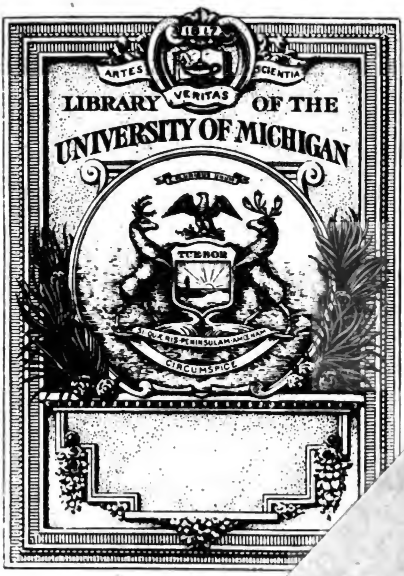
Digitized by Google

BOUND

OCT 27 1933

UNIV. OF MICH.
LIBRARY

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 03595 2160

Digitized by Google